En ändamålsenlig vapenlagstiftning

Del 2

Slutbetänkande av 2022 års vapenutredning

Stockholm 2024

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2024:31

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-0910-4 (tryck)
ISBN 978-91-525-0911-1 (pdf)
ISSN 0375-250X

Innehåll

Del 1

Sammanfattning 33

1 Författningsförslag 53

1.1 Förslag till vapenlag (2025:00) 53

1.2 Förslag till vapenförordning (2025:00) 105

1.3 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (2025:00) 157

1.4 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken 160

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål 163

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel 164

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen 167

1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete 170

1.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling 171

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott 176

1.11 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 177

1.12 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) 179

1.13 Förslag till lag om ändring i postlagen (2010:1045) 181

1.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:283) om bevakning ombord på svenskt fartyg 182

1.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:341) om beslut i särskilda regeringsärenden 183

1.16 Förslag till lag om ändring i tullagen (2016:253) 184

1.17 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende 186

1.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område 187

1.19 Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32) 188

1.20 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:244) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område 190

1.21 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:339) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område 192

1.22 Förslag till förordning om ändring i utsökningsförordningen (1981:981) 194

1.23 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål 195

1.24 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel 196

1.25 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70) 200

1.26 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet 201

1.27 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:272) om handel med begagnade varor 203

1.28 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister 204

1.29 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:527) om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen 208

1.30 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) 209

1.31 Förslag till förordning om ändring i vägdatatrafikförordningen (2019:382) 210

2 Utredningens uppdrag och arbete 213

2.1 Utredningens uppdrag 213

2.2 Hur utredningsarbetet har bedrivits 215

2.3 Vårt förhållningssätt till vissa frågor som väckts av brottsbekämpande myndigheter 215

2.4 Vårt förhållningssätt till vissa andra utredningar 216

2.5 Föreskriftsändringar som beslutats före den 15 mars 2024 har beaktats 217

3 Bakgrund och allmänna utgångspunkter 219

3.1 Vapenlagstiftningen 219

3.2 Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd 221

3.3 Om skjutvapen 222
3.3.1 Olika sorters skjutvapen 222
3.3.2 Registrerade vapeninnehav 224
3.3.3 Statligt ägda skjutvapen 225
3.3.4 Illegala skjutvapen 225

3.4 Vapenanvändning vid brott 229

3.5 Allmänna utgångspunkter ... 232
3.5.1 Målet med översynen ... 232
3.5.2 Intresseavvägningen ... 232
3.5.3 Regleringen måste hänga ihop och vara lätt att tillämpa ... 235
3.6 Hänvisningar och näraliggande frågor ... 236
3.7 Några ord om statistikuppgifter i betänkandet ... 236

4 En mer lättillgänglig och överskådlig vapenlagstiftning ... 239
4.1 Uppdraget ... 239
4.2 En ny vapenlag och vapenförordning ... 239
4.3 Den nya lagen ... 240
4.4 Den nya förordningen ... 248

5 Utgångspunkter för övervägandena om innehavstillstånd ... 251
5.1 Uppdraget ... 251
5.2 Förutsättningar för innehavstillstånd enligt nuvarande ordning ... 252
5.3 Krav på en tillståndsreglering ... 254
5.4 Tillståndsbestämmelser som bör föras över till den nya vapenlagen ... 255
5.5 Vapenförordningens bestämmelser om förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen bör förtydligas ... 259
5.6 Mer om de grundläggande tillståndskraven ... 263
5.6.1 Skäligt antagande om att vapnet inte kommer att missbrukas ... 263
5.6.2 Behov av skjutvapnet ... 265
5.6.3 Vapnets lämplighet för ändamålet ... 266
5.7 Ansökningar om innehavstillstånd ... 268

6 Innehavstillstånd för enskilda personer 273

6.1 Uppdraget 273

6.2 Gällande rätt 275

6.3 Lämplighetsprövning av enskilda personer 280

6.4 Större möjlighet för den som är under 18 år att få innehavstillstånd för jakt och målskjutning 284
6.4.1 Bakgrund 284
6.4.2 Det bör tydliggöras när den som inte fyllt 18 år får ges innehavstillstånd 286
6.4.3 Den som är under 18 år ska kunna få innehavstillstånd för jakt eller målskjutning om det finns särskilda skäl 287
6.4.4 Samma omständigheter bör alltid beaktas vid bedömningen av om det finns skäl att göra undantag från vapenregleringens ålderskrav 290

6.5 Godtagbara ändamål för innehavstillstånd 291

6.6 Innehavstillstånd för jaktändamål 293
6.6.1 Förbud och begränsningar som avser innehav bör framgå av vapenregleringen 294
6.6.2 Skjutvapens lämplighet för ändamålet jakt 297

6.7 Innehavstillstånd för målskjutning 302
6.7.1 Aktivitetskraven för målskjutning 302
6.7.2 Föreningsegna grenar 306

6.8 Innehavstillstånd för udda ändamål 313
6.8.1 Udda skjutningsändamål 313
6.8.2 Udda ändamål som inte avser skjutning 318

6.9 Det saknas anledning att tydliggöra eller ändra tillståndsprövningens omfattning 320

6.10 Obrukbara skjutvapen 322

7 Vapengarderoben 327

7.1 Uppdraget 327

7.2 Gällande rätt 328

7.2.1 Innehav av vapen och vapendelar för jakt 328
7.2.2 Innehav av vapen och vapendelar för målskjutning 333
7.2.3 Utbyte av förslitna vapendelar 334
7.2.4 Innehavstillståndet om vapnet ändras 335

7.3 Bakgrund och tidigare överväganden 336
7.3.1 Vapengarderoben för jakt 336
7.3.2 Vapengarderoben för målskytte 339

7.4 Utblick 341
7.4.1 Norge 341
7.4.2 Finland 343
7.4.3 Tyskland 345

7.5 Jaktvapen 346
7.5.1 Jaktvapengarderoben bör utökas 346
7.5.2 Kravet på ett mycket kvalificerat behov bör förtydligas 358
7.5.3 En särskild vapendelsgarderob bör inte införas .. 359
7.5.4 En alternativ lösning avseende vapendelsgarderob 364

7.6 Målskjutningsvapen 368
7.6.1 Gränsen för kravet på mycket kvalificerat behov bör inte ändras 368
7.6.2 Kravet på mycket kvalificerat behov bör förtydligas 371

8 Innehavstillstånd för vapensamlare 375

8.1 Uppdraget 375

8.2 Gällande rätt 376
8.2.1 Bestämmelserna och deras bakgrund 376
8.2.2 Överrättspraxis 379
8.2.3 Polismyndighetens allmänna råd 379
8.2.4 Vapendirektivet 382

8.3 Frågans tidigare behandling 383

8.4 Förutsättningarna för samling bör förtydligas 383

8.5 Godkänt samlingsområde 384
8.5.1 Kravet på samlingsvärde bör förtydligas i den del som avser samlingsområde 384
8.5.2 Samlingsområdet bör inte prövas i varje tillståndsärende 385
8.5.3 Godkännande av samlingsområde 387
8.5.4 Förhållandet till vårt förslag om en ny grundläggande förutsättning för innehavstillstånd 395

8.6 Behov och lämplighet 396

8.7 Vissa särskilda vapen 398
8.7.1 Moderna skjutvapen 398
8.7.2 Tyngre, utpräglat militära vapen 401

8.8 Överföring av hela samlingar 404

8.9 Användning av samlarvapen 405

8.10 Innehav av ammunition för vapensamling 408

9 Innehavstillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen 411

9.1 Uppdraget 411

9.2 Gällande rätt 412

9.3 Synen på helautomatiska vapen och enhandsvapen i svensk rätt 426

9.4 Faktiska förhållanden 428

9.5 Frågans tidigare behandling 429

9.6 Vapendirektivets krav 430

9.7 En särskilt sträng reglering behövs 433

9.8 Kravet på synnerliga skäl bör ersättas eller förtydligas 435

9.9 Det bästa alternativet till synnerliga skäl 437

9.10 Innehav för skjutning 439
9.10.1 Förutsättningar för innehav 439

9.10.2 Omständigheter som bör beaktas vid bedömningen ... 441
9.11 Innehav för annat än skjutning ... 445
9.12 Undantag för vissa mindre farliga vapen ... 449
9.13 Vissa särskilda frågor om enhandsvapen ... 450
9.13.1 Det bör inte införas en definition av enhandsvapen ... 450
9.13.2 Helautomatiska enhandsvapen bör vara förbjudna ... 451
9.14 Modulvapen ... 452

10 Tidsbegränsade innehavstillstånd ... 455

10.1 Uppdraget ... 455
10.2 Bakgrund och gällande rätt ... 456
10.3 Nordisk utblick ... 461
10.4 Femårstillstånden innebär vissa olägenheter för legala vapeninnehavare ... 463
10.5 Femårstillstånden bör behållas för skjutningsändamål ... 466
10.5.1 Regelbundna kontroller av behovet bör göras även i fortsättningen ... 466
10.5.2 Skärpt tillsyn kan vara ett alternativ till femårstillstånd ... 469
10.5.3 Hur kan ett skärpt tillsynsförfarande se ut? ... 470
10.5.4 Femårstillstånden är ett bättre alternativ än skärpt tillsyn ... 474
10.6 Femårstillstånden bör avskaffas för andra ändamål än skjutning ... 476
10.7 Författningsändringar om systemet med femårstillstånd avskaffas ... 477
10.7.1 Vissa bestämmelser bör inte föras över till den nya vapenlagen ... 478
10.7.2 Ett skärpt tillsynsförfarande bör införas ... 479

10.7.3 Den nya vapenlagen bör ges en något annorlunda disposition om femårstillstånden avskaffas ... 480
10.7.4 Vissa av våra andra förslag bör inte genomföras ... 481
10.7.5 Om en ny vapenlag inte antas får författningsändringarna utformas på ett annat sätt ... 482

10.8 Åtgärder för att motverka de olägenheter femårstillstånden medför ... 482
10.8.1 De straffrättsliga konsekvenserna bör mildras ... 482
10.8.2 Tillfälliga omständigheter bör inte hindra förnyelse ... 483
10.8.3 Endast vissa vapendelar bör omfattas av femårstillstånd ... 486
10.8.4 En gemensam omprövning ... 487
10.8.5 Underrättelse om att ett tidsbegränsat tillstånd är på väg att löpa ut ... 489
10.8.6 En enklare ansökan ... 490
10.8.7 Tillståndets giltighet medan en ansökan om förnyat tillstånd prövas ... 493

11 Innehavstillstånd för skyttesammanslutningar ... 497

11.1 Uppdraget ... 497

11.2 Bakgrund och gällande rätt ... 498

11.3 Förutsättningarna för innehavstillstånd bör förtydligas ... 501

11.4 Tydligare krav på lämplighet hos personer med betydande inflytande ... 502

11.5 Kraven på behov och ändamål förtydligas ... 505

11.6 Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen ... 508

11.7 Anmälan och registrering av den som har ett betydande inflytande ... 514

11.8 Krav på föreståndare och ersättare bör inte införas ... 517

11.9 Bevis om auktorisation bör ges in om auktorisationen återkallas ... 519

12 Innehavstillstånd för museer ... 521

12.1 Uppdraget ... 521

12.2 Bakgrund och gällande rätt ... 522

12.3 Inga nya lämplighetskrav ... 525

12.4 Ändamålet för museers tillstånd förblir oförändrat ... 527

12.5 Tillstånd för skjutning med museers vapen ... 527

12.6 Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen ... 529

12.7 Ingen skyldighet att anmäla vem som har ett betydande inflytande ... 532

12.8 Krav på vapenföreståndare bör införas ... 533

13 Innehavstillstånd för auktoriserade bevakningsföretag ... 539

13.1 Uppdraget ... 539

13.2 Bakgrund och gällande rätt ... 540

13.3 Förutsättningarna för innehavstillstånd bör förtydligas ... 545

13.4 Tydligare krav på lämplighet ... 546

13.5 De tillåtna ändamålen bör utvidgas ... 549

13.6 Kraven på behov bör tydligt framgå ... 554

13.7 Utökade möjligheter att inneha tårgasanordningar och andra jämförliga anordningar ... 556

13.8 Tydligare krav för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen ... 557

13.9 Anmälan och registrering av den som har ett betydande inflytande ... 562

13.10 Krav på vapenföreståndare bör införas ... 564

14 Hantering av organisationers skjutvapen 569

14.1 Uppdraget 569

14.2 Justerade bestämmelser om vem som har huvudansvaret för en organisations skjutvapen 571

14.3 Tydligare regler om självständigt handhavande för tillståndshavarens räkning 573

14.3.1 En ordning med särskilda vapenhanterare bör införas 573

14.3.2 En vapenhanterare bör ha eget innehavstillstånd eller vara godkänd av Polismyndigheten 577

14.3.3 En vapenhanterare bör ha tillräckliga kunskaper och färdigheter 579

14.3.4 När ett uppdrag ges till den som har eget innehavstillstånd bör tillståndsbeviset kontrolleras 580

14.3.5 Vapenhanterare som godkänns av Polismyndigheten 581

14.3.6 Intyg om uppdraget bör lämnas till vapenhanteraren 584

14.3.7 Vapenhanteraren bör kunna visa sin rätt att medföra organisationens skjutvapen 586

14.3.8 Endast vapenhanterare som godkänts av Polismyndigheten bör registreras 587

14.4 Annat deltagande i verksamheten 588

15 Vissa frågor om tillståndsbevis 593

15.1 Uppdraget 593

15.2 Gällande rätt 593

15.3 Utblick 595

15.4 Elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd 595

15.4.1 De fysiska tillståndsbevisen fasas ut 595

15.4.2 Skyddet för personuppgifter 606

15.4.3 Sekretess 607

15.5 Till en början elektroniska tillståndsbevis endast för innehavstillstånd 609

15.6 Regeringen bör efter samråd med Polismyndigheten bestämma när bestämmelserna ska träda i kraft 610

15.7 Vissa andra frågor om tillståndsbevis 611

16 Överlåtelse och förvärv av skjutvapen 615

16.1 Uppdraget 615

16.2 Gällande rätt 615

16.3 Det behövs en tydligare reglering om överlåtelser av skjutvapen 618

16.4 Tillstånd till innehav av vapen som ska förvärvas ska betecknas förvärvstillstånd 621

16.5 Ett system med överlåtelseanmälan 626

16.6 Tidsfrist för överlåtelseanmälan 630

16.7 Uteblivet förvärv 631

16.8 Utebliven eller försenad anmälan 633

16.9 Ingivande av tillståndsbevis 634

16.10 Särskilt om vapenhandlares överlåtelser 637

16.11 Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin 638

17 Vissa frågor om ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition 639

17.1 Uppdraget 639

17.2 Innehav av vapenmagasin vid vapenbyte 640

17.3 Innehav av ljuddämpare vid vapenbyte 646

17.4 Vapenhandlares och reparatörers innehav av ammunition 648

17.5 Vapenhandlares införsel av ammunition och ljuddämpare till Sverige 650

17.6 Anpassningar av krigsmaterielregelverket 653
17.6.1 Undantag från vissa tillståndskrav 653
17.6.2 Övriga anpassningar till följd av lättnaderna av tillståndsplikten för ljuddämpare 658

Del 2

18 Utlåning av skjutvapen 663

18.1 Uppdraget 663

18.2 Gällande rätt 664

18.3 Tydligare bestämmelser om utlåning 668
18.3.1 En tydligare struktur 668
18.3.2 Nya beteckningar bör införas 669
18.3.3 Huvudregeln om utlån av tillståndspliktiga skjutvapen bör förtydligas 669
18.3.4 Låntagarens rätt att inneha vapnet som lån bör framgå av lånebestämmelserna 671
18.3.5 Vapenhandlares utlåning för provskjutning bör ses som en egen form av utlåning 672
18.3.6 Bestämmelserna rörande lånetillstånd bör förtydligas 674
18.3.7 Utlåning i flera led bör endast i vissa fall vara tillåtet 679

18.4 Skyttesammanslutningar bör få låna ut skjutvapen vid upprepade tillfällen 680

18.5 Bevakningsföretags utlåning 681
18.5.1 Följdändringar till förslagen om utökade ändamål 681
18.5.2 Enhandsvapen och helautomatiska vapen 683
18.5.3 Tydligare regler om bevakningslånetillstånd 684

18.6 En tydligare reglering om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen 689

18.7 Ändrade bestämmelser om låneintyg 691

19 Förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare .. 695

19.1 Uppdraget ... 695

19.2 Gällande rätt ... 696

19.3 En bibehållen skyddsnivå ... 702

19.4 Huvudregeln bör även i fortsättningen vara att innehavaren förvarar skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ... 703

19.5 En ökad flexibilitet avseende var enskilda personers skjutvapen ska förvaras ... 704

19.6 Utvidgade möjligheter till förvaring hos annan ... 711

19.7 Förvaring av vissa vapendelar ... 722

19.8 Skyttesammanslutningars förvaring ... 724

19.9 Vapensamlares förvaring ... 725

19.10 Vapenreparatörers förvaring ... 728

19.11 Förvaring av flera innehavares vapen ... 729

19.12 Möjligheten till kontroll utvidgas något ... 730

19.13 Sanktioner ... 732

19.14 Förvaring av vissa vapentyper ... 733

19.15 Förvaring under transport och vissa andra frågor ... 734

20 Tydligare möjligheter att beakta risker för allmän ordning och säkerhet ... 737

20.1 Uppdraget ... 737

20.2 Utgångspunkter ... 738

20.3 Det finns vapen utöver helautomatiska vapen och enhandsvapen som är särskilt samhällsfarliga ... 741

20.4 Ett skjutvapens farlighet ... 742

20.5 Polismyndigheten ansvarar för att vapeninnehav är förenliga med allmän ordning och säkerhet ... 746

20.6 Utrymmet för att neka tillstånd på grund av att vapnet är samhällsfarligt bör förtydligas 747

20.7 Särskilt farliga skjutvapen och anordningar 750
20.7.1 AR-15 och liknande halvautomatiska gevär bör inte få innehas för jakt 750
20.7.2 Flerskottsanordningar bör vara förbjudna 758
20.7.3 Skjutvapen som kan kontrolleras utan fysisk befattning bör vara förbjudna 762
20.7.4 Högre aktivitetskrav bör övervägas för vissa halvautomatiska skjutvapen 764

20.8 Det behövs även en ventil för oproportionerligt samhällsfarliga skjutvapen 765

21 Effektbegränsade vapen som kan användas med krut .. 769

21.1 Uppdraget 769

21.2 Gällande rätt 769

21.3 Luftvapen och andra effektbegränsade vapen av Brocock-typ bör vara tillståndspliktiga 771

22 Vapenhandel och reparation och ändring av skjutvapen 775

22.1 Uppdraget 775

22.2 Vapenhandelsverksamhet 776
22.2.1 Yrkesmässighetskravet för vapenhandlare 776
22.2.2 Närvaro vid provskjutning i vapenhandlares ställe 783
22.2.3 Tydligare regler om ansökningen 785
22.2.4 Uppmärkning av vapenlagret 785
22.2.5 Tydligare regler om inköps- och försäljningsförteckningen 786

22.3 Reparatörsverksamhet 787
22.3.1 Gällande rätt 787
22.3.2 Yrkesmässighetskravet för reparatörer 788
22.3.3 De övriga kraven för tillstånd 790
22.3.4 Föreståndare och ersättare 793

22.3.5 Tillståndets omfattning ... 795
22.3.6 Ansökan och bevis om reparatörstillstånd ... 796
22.3.7 Tillsyn ... 796
22.3.8 Återkallelse av ett reparatörstillstånd bör som huvudregel inte gälla omedelbart ... 799

22.4 Regler om vem som får utföra ändring och ombyggnad av någon annans skjutvapen ... 799

22.5 Vissa gemensamma frågor ... 803
22.5.1 Föreståndare är en förutsättning för tillstånd ... 803
22.5.2 Godkännande av föreståndare, ersättare och den som får närvara vid provskjutning ... 805
22.5.3 Rätt för reparatörer att provskjuta vapen ... 807
22.5.4 Lägre ansökningsavgift vid ändring av befintligt tillstånd ... 808

22.6 Utbyte av ljuddämpare och mantlar ... 809

22.7 Inlösen av vapenhandlares skjutvapen ... 810

23 Införsel med stöd av det europeiska skjutvapenpasset ... 815

23.1 Uppdraget ... 815

23.2 Den svenska införselregleringen ... 816

23.3 Vapendirektivets bestämmelser om det europeiska skjutvapenpasset och överföring av skjutvapen ... 826

23.4 Frågans tidigare behandling ... 830

23.5 Den europeiska miniminivån för innehav av skjutvapen ... 831

23.6 Nordisk utblick ... 835

23.7 Konsekvenser av att införa det förenklade införselförfarandet ... 838
23.7.1 Förändrade krav för införsel av skjutvapen ... 841
23.7.2 Brott och olyckshändelser med skjutvapen ... 846
23.7.3 Konsekvenser för enskilda ... 852
23.7.4 Konsekvenser för statliga myndigheter ... 855
23.7.5 Konsekvenser för andra allmänna inrättningar ... 856
23.7.6 Sammanfattning ... 857

23.8 Konsekvenser för införsel av ammunition och ljuddämpare ... 858

23.9 Ett förenklat införselförfarande bör införas endast för målskjutning ... 859

23.10 Vilka vapen ska omfattas av ett förenklat införselförfarande? ... 864

23.11 Ett förenklat införselförfarande för målskjutning ... 867

23.12 Krigsmateriellagstiftningen bör ändras ... 871

23.13 Tullverket bör göra följdändringar i sina föreskrifter ... 874

23.14 Tullverkets skyldighet att anmäla införslar till Polismyndigheten bör utvidgas ... 875

24 Handläggningstiderna i ärenden om innehavstillstånd . 879

24.1 Uppdraget ... 879

24.2 Gällande rätt ... 880

24.3 Bakgrund ... 881
24.3.1 Justitieombudsmannens uttalanden ... 882
24.3.2 Polismyndighetens arbete med vapentillståndsärenden ... 884

24.4 Dagens handläggningstider ... 886

24.5 Utgångspunkter för övervägandena ... 889

24.6 Det bör inte införas ett krav på särskild skyndsamhet, en skarp tidsgräns eller servicegarantier ... 891

24.7 Andra åtgärder för en effektivare handläggning ... 896

24.8 Vapenbyten ... 904
24.8.1 Nuvarande ordning ... 904
24.8.2 Frågans tidigare behandling ... 905
24.8.3 Vapenhandlare bör inte hantera vapenbyten ... 907
24.8.4 Inget förenklat tillståndsförfarande för vapenbyten ... 914

25 En förbättrad samverkan 919

25.1 Uppdraget 919

25.2 En regelbunden dialog 919

25.3 En kontaktkanal för vapenfrågor 921

26 Straffrättsliga frågor 923

26.1 Uppdraget 923

26.2 Gällande rätt 925
26.2.1 Vapenregleringen 925
26.2.2 Lagen om brandfarliga och explosiva varor 928
26.2.3 Lagen om krigsmateriel 929
26.2.4 Smugglingslagen 930

26.3 En tydligare åtskillnad mellan legal och illegal vapenhantering 931
26.3.1 Straffrättens övergripande struktur 932
26.3.2 De straffrättsliga bestämmelserna bör inte brytas ut från vapenregleringen om det inte finns starka skäl 933
26.3.3 Det bör inte göras en generell uppdelning mellan vapenbrott som begås av legala vapeninnehavare och andra typer av vapenbrott 934
26.3.4 Innehav sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut bör endast i vissa fall utgöra vapenbrott 937
26.3.5 Att ett vapenbrott begåtts av en legal vapeninnehavare bör beaktas vid gradindelning och påföljdsbestämning 942
26.3.6 Vissa nya brottsrubriceringar bör införas 947
26.3.7 Administrativa sanktionsavgifter bör inte införas 951

26.4 Kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott och grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor 953
26.4.1 Märkning av skjutvapen och explosiva varor 953

26.4.2 Avslipande serienummer kan beaktas inom ramen för bedömningen av om ett vapenbrott är grovt ... 956
26.4.3 Avsaknad av märkning kan beaktas inom ramen för bedömningen av om ett brott mot LBE är grovt ... 966
26.5 En tydligare reglering om förverkande ... 970

27 Följdändringar och övriga frågor ... 973

27.1 Uppdraget ... 973
27.2 Följdändringar ... 974
27.3 Tårgasvapen och andra gasvapen bör uttryckligen jämställas med skjutvapen ... 975
27.4 Reproduktioner av tillståndsfria skjutvapen bör även fortsättningsvis omfattas av tillståndsplikt ... 976
27.5 Transport i samband med skrotning eller inlösen ... 977
27.6 Registrering av dödsbon och konkursbon ... 979
27.7 Återlämnande av skjutvapen efter omhändertagande ... 980
27.8 Vapenförordningens bestämmelser om införsel ... 981
27.9 Ett europeiskt skjutvapenpass utfärdat i Norge bör godtas i samma utsträckning som ett skjutvapenpass utfärdat i Danmark eller Finland ... 982
27.10 Utfärdande av europeiskt skjutvapenpass ... 983
27.11 Avgift vid ansökan rörande deaktivering ... 986
27.12 Delvis nya forumbestämmelser vid överklagande av beslut enligt vapenförordningen ... 987
27.13 Skyldighet att anmäla förlust av skjutvapen ... 989
27.14 Bemyndiganden ... 991
27.14.1 Bötesstraff ... 991
27.14.2 Anmälningsplikt för dödsbon ... 991

27.14.3 Skyldigheten att hålla vissa förteckningar tillgängliga ... 992

27.15 Rättelse av vapenförordningens bestämmelser om vem som får samköra vapenregister ... 993

28 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ... 995

28.1 Ikraftträdande ... 995

28.2 Utgångspunkter för våra förslag om övergångsbestämmelser ... 996

28.3 Övergångsbestämmelser till vapenlagen ... 998
28.3.1 Tidigare meddelade tillstånd bör i huvudsak fortsätta att gälla ... 998
28.3.2 Äldre rätt att inneha start- och signalvapen bör fortsätta gälla ... 999
28.3.3 Tidigare meddelad auktorisation bör fortsätta gälla ... 999
28.3.4 Tidigare meddelade godkännanden bör fortsätta gälla ... 1000
28.3.5 Vissa äldre övergångsbestämmelser bör fortsätta att gälla ... 1000
28.3.6 Den nya vapenlagen bör tillämpas också i pågående ansökningsärenden ... 1002
28.3.7 Nya förutsättningar för innehavstillstånd bör i allmänhet inte föranleda återkallelse ... 1002
28.3.8 Innehav av sådana halvautomatiska gevär som förbjuds för jakt bör avvecklas ... 1007
28.3.9 Innehav av förbjudna skjutvapen bör avvecklas ... 1015
28.3.10 Förslagen om utbyte av ljuddämpare och extra mantlar föranleder inga övergångsbestämmelser ... 1017
28.3.11 Bestämmelserna om vem som ska registreras i vapenregistren bör ges en framåtblickande verkan ... 1018
28.3.12 Straffrättsliga förslag ... 1020

28.4 Övergångsbestämmelser till vapenförordningen 1021
28.4.1 Äldre rätt att inneha vissa luft- och fjädervapen bör fortsätta gälla..... 1021
28.4.2 Vissa äldre övergångsbestämmelser bör fortsätta gälla..... 1021
28.4.3 Den som innehar ett skjutvapen som inte längre kan anses effektbegränsat bör ges rimligt med tid att ansöka om tillstånd 1024
28.4.4 Nya förutsättningar för tillstånd bör i endast i vissa fall föranleda återkallelse av innehavstillstånd 1025
28.4.5 Förslagen om överlåtelseanmälan och anmälan om uteblivet förvärv 1026
28.4.6 Den nya vapenförordningen bör i huvudsak tillämpas också i pågående ansökningsärenden... 1027
28.4.7 Redan inledda förfaranden bör slutföras där de inletts 1028

28.5 Övergångsbestämmelser till andra författningsförslag..... 1028

29 Konsekvenser 1031

29.1 Inledning..... 1031

29.2 Förslaget om införande av en ny vapenlag och vapenförordning..... 1033

29.3 Allmänna förslag om innehavstillstånd 1034

29.4 Förslag om innehavstillstånd för enskilda personer..... 1035
29.4.1 Lämplighetsprövning av enskilda personer..... 1035
29.4.2 Förslaget om större möjlighet för underåriga att få innehavstillstånd för jakt och målskjutning 1035
29.4.3 Förslaget om en tydligare reglering i fråga om när det finns skäl att göra undantag från ålderskraven för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen 1036
29.4.4 Förslaget om godtagbara ändamål för innehav av skjutvapen..... 1036

29.4.5 Förslaget om att vissa föreskrifter ska flyttas från jaktregleringen till vapenregleringen 1037
29.4.6 Förslaget om skjutvapens lämplighet för ändamålet jakt 1037
29.4.7 Förslaget om aktivitetskraven för målskjutning ... 1038
29.4.8 Förslagen om innehav av skjutvapen för udda ändamål 1038
29.4.9 Förslaget om att Polismyndigheten ska få meddela föreskrifter om krav på tekniska åtgärder för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart 1039
29.4.10 Förslaget om utökning av vapengarderoben för jakt och förtydligandena om mycket kvalificerat behov 1039
29.4.11 Förslagen om vapensamlare 1041
29.4.12 Förslagen om innehavstillstånd för enhandsvapen och helautomatiska skjutvapen ... 1044

29.5 Förslagen om innehavstillstånd för skyttesammanslutningar 1050
29.5.1 Förslagen om lämplighetsprövning och anmälan av personer med ett betydande inflytande 1050
29.5.2 Förslagen om tydligare krav på behov och ändamål 1051
29.5.3 Förslagen om enhandsvapen och helautomatiska vapen 1051
29.5.4 Förslaget om ingivande av bevis över auktorisation 1052

29.6 Förslag om innehavstillstånd för huvudmän för museer ... 1053
29.6.1 Förslaget om tillstånd till skjutning med museers skjutvapen 1053
29.6.2 Förslaget om enhandsvapen och helautomatiska vapen 1054
29.6.3 Förslagen om vapenföreståndare och ersättare 1054

29.7 Förslag om innehavstillstånd för auktoriserade bevakningsföretag 1055
29.7.1 Förslaget om lämplighetsprövning och anmälan av personer med betydande inflytande 1055

29.7.2 Förslagen om ändamål och behov 1057
29.7.3 Förslagen om enhandsvapen och helautomatiska vapen 1059
29.7.4 Förslagen om vapenföreståndare och ersättare ... 1059

29.8 Förslagen om hantering av organisationers skjutvapen 1060
29.8.1 Förslagen om justerade bestämmelser om vem som har huvudansvaret för en organisations skjutvapen 1060
29.8.2 Förslagen om vapenhanterare 1060

29.9 Förslagen om tillståndsbevis 1062
29.9.1 Förslagen om elektroniska tillståndsbevis 1062
29.9.2 Övriga förslag om tillståndsbevis 1064

29.10 Förslagen om överlåtelse och förvärv av skjutvapen 1065

29.11 Förslagen om ljuddämpare, ammunition och vapenmagasin..... 1066
29.11.1 Rätt att under viss tid behålla vapenmagasin eller ljuddämpare..... 1066
29.11.2 Vapenhandlares rätt att inneha och föra in ammunition och reparatörers rätt att inneha ammunition..... 1067
29.11.3 Förtydliganden i lagen om krigsmateriel 1067

29.12 Förslagen om utlåning av skjutvapen 1068
29.12.1 Förslagen om tydligare bestämmelser om utlåning..... 1068
29.12.2 Förslaget om att skyttesammanslutningar ska kunna låna ut skjutvapen upprepade gånger 1069
29.12.3 Förslagen om utlåning av bevakningsföretags skjutvapen 1069
29.12.4 Förslagen om en tydligare reglering om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen..... 1070
29.12.5 Förslagen om låneintyg..... 1071

29.13 Förslagen om förvaring 1071
29.13.1 Förslaget om en ökad flexibilitet avseende var enskilda personers vapen ska förvaras..... 1071
29.13.2 Förslagen om förvaring hos någon annan..... 1072

29.13.3 Förslaget om förvaring av vissa vapendelar 1072
29.13.4 Skyttesammanslutningars förvaring.....1073
29.13.5 Förslagen om bemyndiganden om förvaring 1073
29.13.6 Förslaget om utvidgade möjligheter till kontroll av förvaring.....1074

29.14 Förslaget om att ett skjutvapens farlighet ska kunna beaktas mer vid tillståndsprövningen.....1075
29.14.1 Förslaget om att vissa halvautomatiska gevär inte ska få innehas för jakt 1075
29.14.2 Förslaget om förbud mot flerskottsanordningar ..1078
29.14.3 Förslaget om förbud mot skjutvapen som kan kontrolleras utan fysisk befattning 1079
29.14.4 Förslaget om förbud mot helautomatiska enhandsvapen 1079
29.14.5 Förslaget om en ventil för oproportionerligt samhällsfarliga vapen.....1080

29.15 Förslaget om effektbegränsade vapen som kan användas med antändbara drivämnen 1080

29.16 Förslagen som rör vapenhandel, reparation och ändring av skjutvapen.....1081
29.16.1 Förslagen om vapenhandlare 1081
29.16.2 Förslagen om reparatörer 1082
29.16.3 Förslagen om ändring och ombyggnad av annans skjutvapen.....1084
29.16.4 Förslaget om förtydligande av att föreståndare är en förutsättning för tillstånd 1084
29.16.5 Förslagen om godkännande av föreståndare, ersättare och den som får närvara vid provskjutning 1084
29.16.6 Förslaget om möjlighet att provskjuta vapen som tagits emot för bl.a. reparation 1085
29.16.7 Förslaget om lägre ansökningsavgift vid ändring av befintligt tillstånd.....1085
29.16.8 Förslaget om inlösen av vapenhandlares vapen ..1085

29.17 Förslaget om införande av EU:s förenklade införselförfarande för målskjutning 1086

29.18 Förslagen om förbättrad samverkan 1088

29.19 Förslagen om registerbestämmelserna..... 1088

29.20 Straffrättsliga förslag..... 1089

29.21 Förslagen som rör övriga frågor..... 1091
29.21.1 Förslaget om att tårgasvapen uttryckligen jämställs med skjutvapen..... 1091
29.21.2 Förslaget om transport i samband med skrotning eller inlösen..... 1092
29.21.3 Förslaget om att vissa äldre hagelgevär ska kunna föras in i det europeiska skjutvapenpasset .. 1092
29.21.4 Förslaget om avgift vid ansökan om deaktiveringsintyg 1092
29.21.5 Förslaget om ändrade forumbestämmelser när ett beslut enligt vapenförordningen överklagas .. 1093
29.21.6 Förslaget om en skyldighet att anmäla förkomna skjutvapen..... 1093

29.22 Förslag som medför behov av systemutveckling hos Polismyndigheten 1093

29.23 De sammantagna konsekvenserna av förslagen 1094
29.23.1 Ekonomiska konsekvenser..... 1094
29.23.2 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet 1097
29.23.3 Effektiviseringar och bättre enhetlighet och förutsebarhet..... 1098
29.23.4 Konsekvenser för företagandet..... 1098
29.23.5 Konsekvenser för den personliga integriteten och rätten till privatliv 1099
29.23.6 Konsekvenser för jämställdheten 1100
29.23.7 Konsekvenser för legala vapeninnehavare..... 1101

30 Författningskommentar 1105

30.1 Förslaget till vapenlag (2025:00) 1105

30.2 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken 1229

30.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål 1230

30.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel 1231

30.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen 1234

30.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete 1236

30.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling 1237

30.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott 1240

30.9 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 1240

30.10 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800) 1242

30.11 Förslaget till lag om ändring i postlagen (2010:1045) 1243

30.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:283) om bevakning ombord på svenskt fartyg 1243

30.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:341) om beslut i särskilda regeringsärenden 1244

30.14 Förslaget till lag om ändring i tullagen (2016:253) 1244

30.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende 1245

30.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område 1246

30.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:244) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område 1247

30.18 Förslaget till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32) 1248

30.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:339) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område 1249

31 Författningsförslag som inte följer av ställningstagandena 1251

31.1 Inledning 1251

31.2 Alternativa författningsförslag 1253

31.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 1255

31.4 Konsekvenser 1256

31.5 Författningskommentar till förslagen i avsnitt 31.2 1258

Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2022:40 1263

Bilaga 2 Kommittédirektiv 2023:50 1273

18 Utlåning av skjutvapen

18.1 Uppdraget

Ett skjutvapen får som huvudregel bara innehas och hanteras av den som har tillstånd eller rätt att inneha vapnet. I vissa fall får innehavaren dock låna ut vapnet till annan, som då anses ha rätt att inneha vapnet som lån. Bestämmelser om utlåning av skjutvapen finns i 3 kap. vapenlagen (1996:67) och 7 kap. vapenförordningen (1996:70).

Vapenregleringens bestämmelser om utlåning av skjutvapen är i vissa delar mindre tydliga. Samtidigt kan överträdelse av lånebestämmelserna föranleda ansvar för vapenbrott både för långivaren och låntagaren (jfr prop. 1973:166 Förslag till vapenlag m.m., s. 104 och NJA 2005 s. 758). Det är därför angeläget att bestämmelserna förtydligas. Våra överväganden rörande detta finns i avsnitt 18.3.

Utlåning av skjutvapen får som huvudregel ske endast vid enstaka tillfällen. Sådana skyttesammanslutningar som kan ges tillstånd att inneha skjutvapen kan emellertid ha behov av att låna ut vapen vid upprepade tillfällen, exempelvis till den som vill kvalificera sig för att få inneha ett eget skjutvapen för målskjutning. I avsnitt 18.4 överväger vi om en uttrycklig möjlighet till upprepad utlåning bör införas för skyttesammanslutningar.

I avsnitt 13.5 föreslår vi att möjligheten för auktoriserade bevakningsföretag att inneha skjutvapen ska utvidgas till att avse vissa nya ändamål. Frågan om utlåning av skjutvapen som innehas för de nya ändamålen behandlas i avsnitt 18.5. Där behandlar vi också vissa andra frågor som rör utlåning av skjutvapen som innehas av ett auktoriserat bevakningsföretag.

Med lån av skjutvapen följer en rätt att också inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin tillsammans med vapnet. Bestämmelser om detta finns både i vapenlagens kapitel om innehavstillstånd och

i kapitlet om utlåning av skjutvapen. (2 kap. 8 § och 3 kap. 10 § vapenlagen.) I avsnitt 18.6 behandlas frågan om regleringen bör förtydligas.

Enligt 7 kap. 1 § vapenförordningen ska ett s.k. låneintyg i allmänhet överlämnas den som lånar ett skjutvapen, om vapnet inte innehas uteslutande i långivarens närvaro. Bestämmelserna om låneintyg framstår i vissa avseenden som föråldrade. Frågor om låneintyg behandlas i avsnitt 18.7.

18.2 Gällande rätt

När utlåning får ske

Ett tillståndspliktigt skjutvapen får som huvudregel inte lånas ut till någon annan än den som har tillstånd att inneha vapnet (3 kap. 1 § vapenlagen). Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får dock vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser och utlåningen avser en tid om högst två veckor (3 kap. 1 a § vapenlagen). Sådan utlåning benämns i det följande korttidsutlåning.

Korttidsutlåning förutsätter som huvudregel att låntagaren har tillstånd att låna skjutvapen (s.k. lånetillstånd). Ett lånetillstånd avser i allmänhet inte ett specifikt vapen utan en viss vapentyp. Tillståndet meddelas inte för ett särskilt lånetillfälle utan gäller tills vidare. (Jfr prop. 2005/06:113 Ökad kontroll av vapen, s. 33.) Förutsättningarna för lånetillstånd regleras i 3 kap. 9 § vapenlagen och behandlas i avsnitt 18.3.6.

I vissa fall får korttidsutlåning ske trots att låntagaren inte har meddelats lånetillstånd. Lånetillstånd krävs för det första inte om låntagaren har tillstånd att inneha skjutvapen av samma typ som det vapen som lånet avser. För det andra krävs inte lånetillstånd om vapnet innehas och används under långivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Slutligen krävs inte heller lånetillstånd om lånet avser ett start- eller signalvapen. (3 kap. 1 a § andra stycket vapenlagen.)

En särskild typ av korttidsutlåning är vapenhandlares utlåning för provskjutning på skjutbana (3 kap. 6 § vapenlagen). Förutsättningarna för sådan utlåning utvecklas i avsnitt 18.3.5.

En annan tillåten form av utlåning än korttidsutlåning regleras i 3 kap. 7 § vapenlagen. Enligt de bestämmelserna får ett auktoriserat bevakningsföretag i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning låna ut skjutvapen till företagets väktare. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål. Förutsättningarna för tillstånd berörs närmare i avsnitt 18.5.3. Någon begränsning till utlåning vid enstaka tillfällen gäller inte vid bevakningsföretags utlåning till väktare.

I doktrinen anges att utlåning endast får ske i ett led. Den som har lånat ett vapen anses alltså inte få låna ut vapnet till någon annan. I doktrinen uppmärksammas dock även att Hovrätten över Skåne och Blekinge inom ramen för ett brottmål har uttalat att bestämmelserna i vapenlagen och vapenförordningen inte innebär något hinder mot att en låntagare låter andra personer använda vapnet under låntagarens uppsikt. (Se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], inledningen till 3 kap. och Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 28 november 2018 i mål nr B 1577-18.)

Den som lånar ett skjutvapen enligt vapenlagens bestämmelser om tillåten utlåning har rätt att inneha vapnet utan innehavstillstånd (se 2 kap. 1 § tredje stycket vapenlagen).

Grundläggande förutsättningar för utlåning

Ett skjutvapen får inte lånas ut till den som kan antas komma att missbruka vapnet (3 kap. 2 § vapenlagen). I linje med detta gäller att skjutvapen i allmänhet inte får lånas ut till den som har fått ett skjutvapen förverkat eller ett innehavstillstånd återkallat. Har någon fått ett skjutvapen omhändertaget, får vapen av den typ som omhändertagits som huvudregel inte lånas ut till honom eller henne. (3 kap. 8 § vapenlagen.) Långivaren anses dock inte ha någon mera omfattande undersökningsplikt (se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 3 kap. 2 och 8 §§).

Ålderskrav och krav på samtycke

Ett skjutvapen får som huvudregel endast lånas ut till den som har fyllt 18 år. Det finns emellertid flera undantag från den huvudregeln. Grovt förenklat får ett skjutvapen lånas ut till den som inte fyllt 18 år om vapnet ska användas under uppsikt eller den underåriga har tillstånd att inneha ett vapen av samma typ. Det finns också ett särskilt undantag för utlåning av start- eller signalvapen som ska användas vid tävling eller övning. (3 kap. 3 § vapenlagen.)

Enligt uppgift från Polismyndigheten förekommer i princip inte att den som är under 20 år ges tillstånd att som lån inneha skjutvapen i samband med ett bevakningsuppdrag som kräver beväpning (se vidare avsnitt 18.5.3).

Tillstånd att låna skjutvapen får inte meddelas den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan att förvaltaren har lämnat samtycke (7 kap. 6 § vapenförordningen). Däremot krävs enligt vapenregleringen inte vårdnadshavarens samtycke för att den som är under 18 år ska få låna skjutvapen. Detta skiljer sig från de förutsättningar som gäller för att den som är under 18 år ska ges innehavstillstånd (2 kap. 11 § vapenförordningen).

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

Enhandsvapen och helautomatiska vapen får i regel lånas ut endast för användning under långivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Detta gäller dock inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen eller i fråga om start- eller signalvapen. (3 kap. 4 § vapenlagen.) Enligt vår mening ligger det i sakens natur att bestämmelserna inte kan anses tillämpliga vid bevakningsföretags utlåning till väktare i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning.

Handhavandekrav

Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde ska ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till

den som uppfyller samma krav. Detta gäller dock inte när vapnet ska användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långivarens uppsikt. (3 kap. 5 § vapenlagen.) Bestämmelsen saknar i praktiken betydelse vid utlåning till väktare i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning, eftersom vapenregleringen får anses sakna specifika handhavandekrav för tillstånd att inneha skjutvapen för skyddsändamål (se avsnitt 5.5 och 6.2, jfr dock Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.4.2).

Innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Den som har tillstånd att låna skjutvapen får under den tid han eller hon innehar ett vapen som lån även inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till vapnet utan särskilt tillstånd (3 kap. 10 § vapenlagen). En motsvarande rätt gäller enligt 2 kap. 8 § vapenlagen för den som utan tillstånd lagligen lånar ett skjutvapen för skjutning (se vidare avsnitt 18.6).

Krav på dokumentation

Vid utlåning av skjutvapen ska intyg om lånet överlämnas till låntagaren, om inte vapnet innehas uteslutande i upplåtarens närvaro. Vissa undantag gäller, bl.a. om utlåning sker till en familjemedlem. (7 kap. 1 § vapenförordningen.) Bestämmelserna om låneintyg berörs närmare i avsnitt 18.7. Underlåtenhet att lämna låneintyg kan föranleda penningböter (14 kap. 1 § vapenförordningen).

När den som har lånat ett skjutvapen medför vapnet utan att tillståndshavaren är närvarande är personen skyldig att medföra dokumentation som utvisar rätten att inneha vapnet som lån (se 12 kap. 3 § sista stycket vapenförordningen med där gjorda hänvisningar). Underlåtenhet att medföra föreskriven dokumentation kan föranleda penningböter (14 kap. 1 § vapenförordningen).

18.3 Tydligare bestämmelser om utlåning

18.3.1 En tydligare struktur

Förslag: Bestämmelserna i 3 kap. nuvarande vapenlag ska i huvudsak flyttas över till den nya vapenlagen. Paragraferna ska dock delvis placeras i en annan ordning och nya rubriker införas för att tydliggöra vilka regler som är tillämpliga vid olika former av utlåning.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i 3 kap. nuvarande vapenlag bör i huvudsak flyttas över till den nya vapenlagen. Bestämmelserna är i allmänhet generellt formulerade och ger intryck av att vara tillämpliga vid alla former av utlåning. Som framgår i det föregående är detta dock inte fallet. Exempelvis saknar bestämmelserna i 3 kap. 5 § vapenlagen praktisk betydelse vid bevakningsföretags utlåning till väktare enligt 3 kap. 7 § vapenlagen. Mot denna bakgrund föreslår vi att paragraferna ska placeras om och nya rubriker införas för att tydliggöra vilka bestämmelser som gäller vid olika former av utlåning.

Förutsättningarna för utlåning av skjutvapen skiljer sig åt beroende på om utlåningen ska ske under uppsikt eller om utlåningen sker för självständigt handhavande. I promemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32) lämnades förslag på hur vapenlagens kapitel om utlåning av skjutvapen kan struktureras för att det enklare ska gå att utläsa vilka krav som gäller i vilka situationer. Förslaget har inte lett till lagstiftning. Vi bedömer att det i och för sig skulle medföra vissa fördelar att disponera bestämmelserna om utlåning utifrån om utlåningen ska ske under uppsikt eller inte. Mot detta måste emellertid ställas de fördelar ett bibehållande av de enskilda paragrafernas nuvarande uppbyggnad har för rättstillämparen. Vi lämnar därför inget förslag i detta avseende.

18.3.2 Nya beteckningar bör införas

Förslag: Tillstånd till utlåning till enskilda personer ska i den nya vapenlagen betecknas lånetillstånd. Tillstånd att låna skjutvapen av bevakningsföretag i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning ska i den nya vapenlagen betecknas bevakningslånetillstånd.

Skälen för förslagen

För utlåning enligt 3 kap. 1 a § vapenlagen krävs som huvudregel att låntagaren har tillstånd att låna skjutvapen. Också för utlåning till väktare enligt 3 kap. 7 § vapenlagen krävs att låntagaren har tillstånd. Det rör det sig dock om två olika typer av tillstånd (jfr Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 3 kap. 7 §). För att tydliggöra detta föreslår vi att ett sådant tillstånd som avses i 3 kap. 1 a och 9 §§ vapenlagen i den nya vapenlagen ska benämnas lånetillstånd. Sådant tillstånd som krävs för utlåning till väktare enligt 3 kap. 7 § vapenlagen bör benämnas bevakningslånetillstånd.

18.3.3 Huvudregeln om utlån av tillståndspliktiga skjutvapen bör förtydligas

Bedömning: Det är möjligt att ha innehavstillstånd till ett vapen som civilrättsligt tillhör någon annan. I ett sådant fall har tillståndshavaren en självständig rätt att inneha vapnet, som inte grundas på vapenlagens lånebestämmelser. Personen bör därför inte ses som låntagare i vapenlagens mening, även om han eller hon har lånat vapnet i civilrättslig bemärkelse. En bestämmelse om utlåning till den som själv har tillstånd att inneha vapnet blir alltså missvisande.

Förslag: I den nya vapenlagen ska huvudregeln för utlåning vara att ett tillståndspliktigt skjutvapen får lånas ut endast när det är särskilt föreskrivet.

Skälen för bedömningen och förslagen

Av 3 kap. 1 § vapenlagen framgår att ett tillståndspliktigt skjutvapen som huvudregel inte får lånas ut till någon annan än den som har tillstånd att inneha vapnet. Huvudregeln innebär dels att utlåning av skjutvapen som utgångspunkt är förbjudet, dels att utlåning får ske till den som har tillstånd att inneha vapnet. Förutsättningarna för utlåning till annan än den som har tillstånd att inneha skjutvapnet regleras i tredje kapitlets övriga paragrafer.

Ett tillståndspliktigt skjutvapen får alltså lånas ut till den som har tillstånd att inneha vapnet. Både ordalydelsen och förarbetena till bestämmelsen talar för att låntagaren måste ha tillstånd att inneha det specifika vapen som utlånet avser (jfr prop. 2005/06:113 s. 35). En sådan tolkning får också stöd av att bestämmelsen i 3 kap. 1 a § andra stycket 1 vapenlagen inte skulle behövas om det vore tillräckligt att låntagaren hade tillstånd att inneha skjutvapen av samma typ som lånet avser.

Utifrån ändamålen med vapenregleringen är det av stor vikt att det vid varje tidpunkt står klart vem som har rätt att inneha ett visst skjutvapen och även vem som faktiskt innehar och därmed ansvarar för vapnet. Enligt uppgift från Polismyndigheten förekommer det i dag inte att två personer ges tillstånd att inneha samma skjutvapen, även om det historiskt sett kan ha förekommit. Mot denna bakgrund framstår den praktiska betydelsen av huvudregeln om att ett skjutvapen får lånas ut till den som har tillstånd att inneha vapnet som mycket begränsad.

Bestämmelsen om att det är tillåtet att låna ut skjutvapen till den som har tillstånd att inneha vapnet togs in i vapenlagen genom en lagändring 2006. Lagändringen avsåg att klargöra att utlåning får ske också under längre tid än vad reglerna om utlåning medger, under förutsättning att låntagaren har tillstånd att inneha vapnet (se prop. 2005/06:113 s. 34). Enligt vår mening kan det ifrågasättas om lagändringen var befogad. Att den som har tillstånd att inneha ett visst skjutvapen också har rätt att inneha vapnet är självklart, liksom att varken den personen eller den som överlämnar vapnet till honom eller henne gör sig skyldig till vapenbrott (jfr 9 kap. 1 § vapenlagen). Det är vidare tveksamt om utlån till någon som har tillstånd att inneha ett skjutvapen över huvud taget bör ses som utlån i vapenlagens mening, även om det förvisso kan vara fråga om utlån i civilrättslig bemärkelse.

I ljuset av det sagda menar vi att bestämmelsen om att tillståndspliktiga skjutvapen får lånas ut till den som har tillstånd att inneha vapnet inbjuder till feltolkningar. För att tillerkänna bestämmelsen någon praktisk betydelse är det frestande att läsa den som att utlåning får ske till den som har tillstånd att inneha skjutvapen av samma typ som det vapen lånet avser. Sådan utlåning får emellertid bara ske under de förutsättningar som anges i 3 kap. 1 a § vapenlagen. En felaktig tolkning av bestämmelserna kan medföra straffrättsligt ansvar för både långivaren och låntagaren. Bestämmelsen kan också tolkas som att den antyder en möjlighet för två personer att ha innehavstillstånd till samma vapen. Någon sådan möjlighet bör inte finnas, och förekommer inte heller i nuvarande rättstillämpning.

Mot denna bakgrund föreslår vi att huvudregeln om utlåning av skjutvapen i 3 kap. 1 § första stycket nuvarande vapenlag inte ska föras över till den nya vapenlagen. I stället bör det i den nya vapenlagen anges att ett tillståndspliktigt skjutvapen får lånas ut endast när det är särskilt föreskrivet. Utlåning i den nya vapenlagens bemärkelse bör endast anses föreligga om låntagaren enbart har rätt att inneha skjutvapnet som lån. Den som har tillstånd att inneha ett visst skjutvapen ska alltså inte ses som låntagare i den nya vapenlagens mening, även om vapnet rent civilrättsligt tillhör någon annan.

18.3.4 Låntagarens rätt att inneha vapnet som lån bör framgå av lånebestämmelserna

Förslag: Det ska av den nya vapenlagens bestämmelser om utlåning framgå att den som lånar ett skjutvapen i enlighet med bestämmelserna har rätt att inneha vapnet som lån.

Skälen för förslaget

Vapenlagens bestämmelser om utlåning av skjutvapen är formulerade så att de anger under vilka förutsättningar innehavaren får låna ut vapnet. Av 2 kap. 1 § vapenlagen framgår dock att tillstånd enligt den paragrafen inte krävs om innehavaren har lånat vapnet enligt bestämmelserna i 3 kap. 1 a eller 7 §§ vapenlagen. Den som lånar ett

skjutvapen har alltså rätt att inneha vapnet som lån om utlåningen är tillåten.

I 2 kap. 1 § vapenlagen anges endast vissa av de fall då tillstånd enligt paragrafen inte krävs. Vi föreslår därför i avsnitt 4.3 att paragrafen ska ändras så att det i den nya vapenlagen i stället anges att tillstånd inte krävs om det är särskilt föreskrivet. För tydlighetens skull bör det då av bestämmelserna om utlåning av skjutvapen framgå att låntagaren har rätt att inneha skjutvapnet vid tillåten utlåning.

18.3.5 Vapenhandlares utlåning för provskjutning bör ses som en egen form av utlåning

Förslag: Vapenhandlares utlåning för provskjutning ska ses som en egen form av utlåning. Av bestämmelserna ska framgå det gäller en yttersta tidsgräns om två veckor för sådan utlåning.

Bestämmelserna om kortidsutlåning ska anpassas till att vapenhandlares utlåning ses som en egen form av utlåning.

Skälen för förslagen

Vapenhandlares utlåning av skjutvapen för provskjutning regleras huvudsakligen i 3 kap. 6 § vapenlagen. Av bestämmelserna framgår att vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Uppsikten får också utövas av vapenhandlaren själv eller av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning. Kravet på uppsikt gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett vapen av den typ som lånet avser eller i fråga om start- eller signalvapen.

Vapenhandlares utlåning av skjutvapen för provskjutning utgör enligt den nuvarande vapenlagen en specialform av korttidsutlåning (jfr 3 kap. 1 § andra stycket och 2 kap. 1 § tredje stycket vapenlagen). Bestämmelserna om vapenhandlares utlåning för provskjutning är dock äldre än bestämmelserna om korttidsutlåning i 3 kap. 1 a § vapenlagen. Frågan om hur bestämmelserna förhåller sig till varandra be-

rördes inte uttryckligen i propositionen i samband med att den senare paragrafen infördes (se prop. 2005/06:113 s. 31–35 och 52).

Trots de generella bestämmelserna i 3 kap. 1 a, 3 och 4 §§ vapenlagen innehåller paragrafen om vapenhandlares utlåning särskilda bestämmelser om ålderskrav och uppsikt. De särskilda krav som i allmänhet gäller när ett skjutvapen lånas ut för skjutning gäller inte vid provskjutning (3 kap. 5 § andra stycket vapenlagen). Vidare kan noteras att det enligt 3 kap. 1 a § är en förutsättning för utlån enligt den paragrafen att utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser. Det är inte självklart att utlåning för provskjutning är utlåning för samma ändamål som vapenhandlares tillstånd, även om en vapenhandlare givetvis har intresse av att inom ramen för sin verksamhet kunna låta kunder provskjuta vapnen. Enligt vår mening talar systematiska skäl för att bestämmelserna om vapenhandlares utlåning för provskjutning i den nya vapenlagen ska ses som en egen form av utlåning.

Det ligger i sakens natur att utlåning för provskjutning endast får ske vid enstaka tillfällen och att utlåningen inte får vara under mer än en kortare tid. För tydlighets skull bör dock en yttersta tidsgräns om två veckor anges i bestämmelserna, vilket motsvarar den yttersta tidsgränsen vid utlåning för provskjutning enligt gällande rätt (jfr 3 kap. 1 a § vapenlagen).

I avsnitt 22.2.2 föreslår vi att det av den nya vapenlagen ska framgå vad som ska krävas för att en person ska få godkännas av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning i en vapenhandlares ställe. Vidare föreslår vi att ett sådant uppdrag ska få ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter.

Följdändringar

Enligt 3 kap. 1 a § andra stycket 2 vapenlagen gäller ett undantag från kravet på lånetillstånd vid korttidsutlåning vid vissa former av uppsiktsutlåning. Bland annat gäller ett undantag från kravet på lånetillstånd om vapnet innehas och används under uppsikt av någon som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning. Förarbetena ger inte stöd för att lagstiftarens avsikt varit att annan än den som ska närvara vid provskjutning i en vapenhandlares ställe ska kunna ges ett sådant godkännande (jfr prop. 2005/06:113). En-

ligt doktrinen avser denna typ av uppsiktsutlåning endast vapenhandlares utlåning (se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 3 kap. 1 a §). Enligt uppgift från Polismyndigheten förekommer det inte heller i praktiken att någon annan än den som i vapenhandlares ställe ska närvara vid provskjutning ges ett sådant godkännande som avses i paragrafen. Som en följd av att vapenhandlares utlåning för provskjutning ses som en egen form av utlåning bör därför bestämmelsen om undantag från kravet på lånetillstånd vid utlåning under uppsikt av någon som getts ett sådant godkännande utgå.

18.3.6 Bestämmelserna rörande lånetillstånd bör förtydligas

Förslag: I den nya vapenlagen ska det förtydligas att de förutsättningar i fråga om låntagarens ålder och personliga lämplighet som gäller för utlåning ska beaktas också vid prövningen av om lånetillstånd ska ges. Endast om det kan antas att de förutsättningarna inte kommer utgöra hinder mot utlåning ska lånetillstånd få ges. Det ska också förtydligas att lånetillstånd får ges endast för särskilt angivna ändamål.

Vapenförordningens bestämmelser om vilka handhavandekrav som gäller för lånetillstånd ska förtydligas.

Den som ansöker om lånetillstånd ska ge in den utredning som åberopas till stöd för ansökan tillsammans med ansökningen.

Av ett bevis om lånetillstånd ska framgå vilken typ av skjutvapen som tillståndet avser. Bestämmelserna om skyldighet att medföra bevis om lånetillstånd ska ges en teknikneutral utformning.

Skälen för förslagen

Det bör finnas olika regleringar för lånetillstånd och bevakningslånetillstånd

Bestämmelser om tillstånd att låna skjutvapen finns i 3 kap. 9 § vapenlagen. Utifrån bestämmelsernas ordalydelse skulle regleringen kunna avse både sådant lånetillstånd som avses i 3 kap. 1 a § vapenlagen och bevakningslånetillstånd enligt 3 kap. 7 §. Bestämmelsernas tillkomst i samband med att regleringen i 3 kap. 1 a § vapenlagen infördes talar

dock för att de enbart avser sådana lånetillstånd som avses i den paragrafen. Även de kompletterande bestämmelserna i vapenförordningen talar snarast för en sådan tolkning (jfr 7 kap. 3 och 5 §§ vapenförordningen). Rent faktiskt tillämpas delvis andra krav för att någon ska ges bevakningslånetillstånd jämfört med vad som gäller för lånetillstånd. Mot denna bakgrund föreslår vi att förutsättningarna för bevakningslånetillstånd ska bli föremål för en särskild reglering (se vidare avsnitt 18.5.3). Våra överväganden i det följande rör alltså endast sådana lånetillstånd som avses i 3 kap. 1 a § vapenlagen.

Förutsättningarna för lånetillstånd bör förtydligas

I 3 kap. 9 § vapenlagen framgår att lånetillstånd får meddelas fysiska personer. Lånetillstånd får meddelas endast den som behöver låna vapen för ett godtagbart ändamål och om det skäligen kan antas att han eller hon inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser.

Av övriga bestämmelser i 3 kap. vapenlagen följer att lånetillstånd som huvudregel endast bör ges till den som fyllt 18 år. De krav på utbildning etc. som gäller för tillstånd att inneha ett skjutvapen gäller också för lånetillstånd. (3 kap. 3 och 5 §§ vapenlagen.) Handhavandekraven preciseras i 7 kap. 5 § vapenförordningen. Där framgår också att behov av vissa vapentyper endast kan anses finnas för vissa ändamål. Av vapenförordningen framgår vidare att tillstånd att låna skjutvapen som huvudregel får ges endast för jakt eller målskytte. Om det finns synnerliga skäl får tillstånd dock meddelas för skjutning även för annat ändamål. (7 kap. 3 § vapenförordningen.)

Vi har övervägt om de godtagbara ändamålen för lånetillstånd bör framgå av lag. I fråga om de godtagbara ändamålen för innehavstillstånd har vi gjort bedömningen att en sådan ordning är lämplig (se avsnitt 6.5). Beträffande lånetillstånd gör vi emellertid bedömningen att det finns fördelar med att behålla regleringen på förordningsnivå. En sådan ordning möjliggör för regeringen att enkelt utöka de godtagbara ändamålen för utlåning om skäl för en sådan ändring uppkommer. I ljuset av att de godtagbara ändamålen för lån av skjutvapen är mer begränsade än de godtagbara ändamålen för innehavstillstånd bör en sådan möjlighet finnas.

Vi har vidare övervägt om det av den nya vapenlagen uttryckligen ska framgå att lånetillstånd endast får ges till den som med hänsyn

till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att som lån inneha sådana skjutvapen som ansökan avser. En sådan bestämmelse skulle korrespondera med den allmänna bestämmelse om krav på personlig lämplighet som vi föreslår ska införas i fråga om innehavstillstånd (se avsnitt 6.3). En sådan bestämmelse kan emellertid kritiseras för att i viss mån utgöra en dubbelreglering i förhållande till de bestämmelser som i dag finns i 3 kap. 3 och 5 §§ vapenlagen. En bättre lösning är därför enligt vår mening att det i bestämmelsen om lånetillstånd uttryckligen anges att tillstånd får ges endast om det kan antas att kraven för tillåten utlåning i de bestämmelserna inte kommer utgöra hinder mot utlåning. Vi föreslår alltså en sådan reglering.

Redan i dag ges lånetillstånd endast för särskilt angivna ändamål (se 7 kap. 7 § vapenförordningen). Att lånetillståndet begränsas på detta sätt är en förutsättning för att den som använder ett lånat skjutvapen för något annat ändamål ska kunna hållas straffrättsligt ansvarig enligt 9 kap. 2 § a vapenlagen. Enligt vår mening bör kravet på att lånetillstånd får ges endast för särskilt angivna ändamål framgå av lag, i likhet med vad som redan i dag gäller för tillstånd att inneha skjutvapen (se 2 kap. 5 § vapenlagen).

Särskilt om förtydligande av handhavandekraven för lånetillstånd

Som anges i det föregående finns vissa handhavandekrav för lånetillstånd i 7 kap. 5 § vapenförordningen. Enligt paragrafen ska den som ansöker om tillstånd att låna skjutvapen visa sig kunna handha den typ av vapen som ansökan avser. Därvid gäller enligt paragrafen i tillämpliga delar vad som anges i 2 kap. 3 § vapenförordningen. Hänvisningen till 2 kap. 3 § vapenlagen får anses avse både paragrafens bestämmelser om handhavandekrav och bestämmelserna om bevismedel.

Vilka bestämmelser i 2 kap. 3 § vapenförordningen som avser handhavandekrav i vapenförordningens mening är inte självklart. Paragrafens första stycke ger intryck av att handla om just handhavandekrav, men innefattar även krav på bl.a. ålder och bevis om kunskaper och skjutskicklighet. Vi föreslår i avsnitt 5.5 att paragrafen ska brytas upp och bestämmelserna renodlas.

Det är tydligt att bestämmelser om ålder varken kan ses som bestämmelser om handhavandekrav eller bevismedel. När det gäller de

krav på aktivt medlemskap i en skyttesammanslutning som också framgår av 2 kap. 3 § vapenförordningen är det mindre självklart om de utgör handhavandekrav eller inte. Kraven på aktivt medlemskap bidrar dock till att tillståndshavaren uppehåller sin skjutskicklighet och en säker vapenhantering (se avsnitt 6.7.1). Vi menar därför att de kan betecknas som handhavandekrav i vid bemärkelse. Enligt uppgift från Polismyndigheten är det vanliga att den som ansöker om lånetillstånd för målskjutning ger in ett s.k. föreningsintyg. Mot denna bakgrund menar vi att hänvisningen i 7 kap. 5 § vapenförordningen får anses avse också kraven om aktivt medlemskap. Detta bör gälla även fortsättningsvis. För tydlighetens skull bör det dock i den nya vapenförordningen uttryckligen anges att kraven på aktivt medlemskap gäller vid ansökan om tillstånd att låna skjutvapen för målskjutning.

Åberopad utredning bör ges in med ansökan

Vapenförordningen innehåller bestämmelser om ansökan och bevis om lånetillstånd och om ansökningsavgift (7 kap. 4 och 7 §§ och 16 kap. 1 §). Av vapenförordningens bestämmelser om ansökan framgår inte uttryckligen att den som ansöker om lånetillstånd ska ge in den utredning som åberopas till stöd för ansökan tillsammans med ansökningen. Detta bör förtydligas i den nya vapenförordningen.

Av tillståndsbeviset bör framgå vilken typ av skjutvapen som tillståndet avser

Den som ansöker om lånetillstånd ska i ansökan uppge bl.a. vilken typ av skjutvapen som tillståndet ska avse (7 kap. 4 § 3 vapenförordningen). I vapenförordningen anges däremot inte uttryckligen att detta ska framgå också av tillståndsbeviset (se 7 kap. 7 § vapenförordningen). En annan sak är att Polismyndigheten vanligen ändå anger uppgift om vapentyp i tillståndsbeviset. Enligt uppgift från Polismyndigheten överväger man dock att ändra praxis i detta avseende.

Att det av lånebeviset framgår vilken typ av skjutvapen som ett lånetillstånd avser är nödvändigt för att man ska kunna avgöra vilka typer av skjutvapen som omfattas av tillståndet. Av den nya vapenförordningen bör därför uttryckligen framgå att det av tillståndsbeviset ska framgå vilken typ av skjutvapen som tillståndet avser.

Vilken detaljeringsgrad som ska krävas när typ av skjutvapen anges i tillståndsbeviset låter sig inte preciseras i författning, utan styrs av tillståndets omfattning. De skilda handhavandekrav som gäller för olika vapentyper medför i sig vissa krav på precision (jfr 7 kap. 5 § och 2 kap. 3 § nuvarande vapenförordning). Det finns alltså skäl att i ett lånebevis för målskjutning skilja på i vart fall helautomatiska vapen, enhandsvapen, effektbegränsade vapen och andra skjutvapen för målskjutning. Om det är befogat att ge tillståndet en ännu snävare avgränsning bör vapentypen kunna anges med uppgift om exempelvis fabrikat, modell och kaliber. Polismyndigheten får också anses fri att ange vapentyp på ett sätt som korresponderar med indelningen av skjutvapen enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8), om detta bedöms ändamålsenligt när någon ansöker om lånetillstånd för jakt.

Vilken typ av vapen ett lånetillstånd omfattar bör i tillståndsbeviset anges så att det inte kan uppstå några missförstånd rörande vilka skjutvapen lånetillståndshavaren får låna. Den som lånar ut ett skjutvapen till någon som getts lånetillstånd ska kunna utgå från att personen uppfyller de krav som gäller för att utlåning till den personen av sådana vapen tillståndet avser är tillåtet.

Bestämmelserna om skyldighet att medföra bevis om lånetillstånd bör ges en teknikneutral utformning

Enligt 12 kap. 3 § vapenförordningen är den som medför ett lånat skjutvapen annat än i tillståndshavarens närvaro skyldig medföra bl.a. bevis om lånetillstånd. Som framgår av avsnitt 15.5 utesluter vi inte att bevis om lånetillstånd i framtiden ska kunna utfärdas i elektronisk form. Bestämmelserna bör därför redan nu ges en teknikneutral utformning. I likhet med vad vi föreslår i fråga om bevis om innehavstillstånd bör skyldigheten att medföra beviset anpassas så att tillståndshavaren i stället ska kunna visa upp beviset (jfr avsnitt 15.4.1).

18.3.7 Utlåning i flera led bör endast i vissa fall vara tillåtet

Förslag: Det ska i den nya vapenlagen förtydligas att utlåning i flera led i allmänhet är förbjudet. Den som har lånat ett skjutvapen enligt de allmänna bestämmelserna om korttidsutlåning ska dock få låna ut vapnet för innehav och användning under långivarens uppsikt.

Skälen för förslagen

I doktrinen har anförts att utlåning i allmänhet bara får ske i ett led. Den som har lånat ett vapen får alltså i regel inte låna ut vapnet till någon annan. (Se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], inledningen till 3 kap.) Hovrätten över Skåne och Blekinge har i dom den 28 november 2018 i mål nr B 1577-18 dock kommit fram till att det inte finns några bestämmelser i vapenlagen eller vapenförordningen som hindrar att en låntagare låter andra personer använda vapnet under låntagarens uppsikt.

Utlåning i strid med vapenlagens bestämmelser kan föranleda ansvar för vapenbrott både för långivaren och låntagaren. Vi bedömer därför att hänsynen till legala vapeninnehavare med styrka talar för att rättsläget klargörs.

Genom vapenlagens bestämmelser är innehav av bl.a. skjutvapen föremål för en sträng kontroll. Huvudsyftet med kontrollen är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen. Av särskild betydelse är också strävan att förhindra att skjutvapen används i brottslig verksamhet. (Se prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 26.) Utlåning i flera led minskar tillståndshavarens kontroll över vapnet. Det gör det också svårare för Polismyndigheten att vid behov få kännedom om var vapnet finns.

Samtidigt kan utlåning i flera led ha vissa fördelar för legala vapeninnehavare. Som exempel har anförts att en förälder som vill lära sitt barn att jaga kan ha behov av att låna ett mindre skjutvapen och sedan låna ut det till ungdomen för användning under uppsikt.

Enligt vår mening talar övervägande skäl för att utlåning i flera led i princip inte bör vara tillåten. När den som själv lånat ett skjutvapen med stöd av de allmänna bestämmelserna om korttidsutlåning låter

någon annan låna vapnet under uppsikt bedömer vi dock att de risker som utlåning i flera led medför inte är större än att de kan godtas. Sådan utlåning kan ha vissa fördelar för legala vapeninnehavare. I den situationen bör vidareutlåning därför tillåtas.

Något legitimt behov av vidareutlåning när ett skjutvapen lånats enligt de särskilda bestämmelserna om vapenhandlares och bevakningsföretags utlåning har inte framkommit.

Mot denna bakgrund föreslår vi att det i den nya vapenlagen ska finnas föreskrifter om att vidareutlåning av skjutvapen enbart är tillåtet om långivaren lånat vapnet i enlighet med de allmänna bestämmelserna om korttidsutlåning och vapnet ska innehas och användas under långivarens uppsikt.

18.4 Skyttesammanslutningar bör få låna ut skjutvapen vid upprepade tillfällen

Förslag: En sammanslutning för målskytte ska vid upprepade tillfällen få låna ut ett skjutvapen för målskjutning om vapnet ska innehas och användas vid övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Skälen för förslaget

Den nuvarande vapenlagen saknar särskilda bestämmelser om utlåning av en skyttesammanslutnings skjutvapen till den som tränar skytte hos sammanslutningen. Det innebär att sådan utlåning styrs av bestämmelserna om korttidsutlåning i 3 kap. 1 a § vapenlagen. De bestämmelserna innebär bl.a. att utlåning endast får ske vid enstaka tillfällen.

För att någon ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning krävs i allmänhet att personen är aktiv medlem hos en skyttesammanslutning (2 kap. 3 § vapenförordningen). Aktivitetskraven för målskjutning behandlas utförligt i avsnitt 6.7.1. Kraven innebär bl.a. att den som vill få tillstånd att inneha ett enhandsvapen för målskjutning under de senaste sex månaderna ska ha deltagit i sammanslutningens skjutövningar eller representerat sammanslutningen i externa tävlingar i genomsnitt minst två gånger per månad.

Kraven på skjutskicklighet för tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen förutsätter också att sökanden har haft möjlighet till omfattande träning med sådana vapen.

För att kunna uppfylla kraven för tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning kan en enskild person alltså behöva låna skjutvapen upprepade gånger. Detta innebär att skyttesammanslutningarna i sin tur behöver kunna låna ut skjutvapen till enskilda personer vid mer än enstaka tillfällen. Enligt vår mening bör därför den lagreglerade möjligheten för skyttesammanslutningar att låna ut skjutvapen utökas så att utlåning får ske vid upprepade tillfällen.

Vid upprepad utlåning bör krävas att skjutvapnet innehas och används vid övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen. I annat fall kan regelverket utnyttjas för att kringgå bestämmelserna om innehavstillstånd. Det finns då nämligen inget hinder mot att någon under en längre tid innehar ett föreningsvapen under förevändningen att det är fråga om upprepade lån.

18.5 Bevakningsföretags utlåning

18.5.1 Följdändringar till förslagen om utökade ändamål

Förslag: Auktoriserade bevakningsföretag ska få låna ut skjutvapen inte bara till väktare utan också till annan bevakningspersonal.

Ett auktoriserat bevakningsföretag ska vidare få låna ut skjutvapen för utbildning under företagets uppsikt. Utlåning ska få ske till bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen.

Bedömning: Det saknas behov av särskilda föreskrifter om utlåning av startvapen för hundträning.

Skälen för förslagen och bedömningen

Utlåning till bevakningspersonal

I avsnitt 13.5 föreslår vi att det i den nya vapenlagen ska förtydligas att ett auktoriserat bevakningsföretag får ges innehavstillstånd för utlåning till inte bara väktare utan också till annan bevakningsperso-

nal. Bestämmelserna om utlåning till väktare i 3 kap. 7 § nuvarande vapenlag bör ändras på motsvarande sätt. Liksom för väktare bör krav på bevakningslånetillstånd gälla för att utlåning ska få ske till övrig bevakningspersonal.

Utlåning för utbildningsändamål

I avsnitt 13.5 föreslår vi även att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av bevakningspersonal. För att förslaget ska ges full effekt bör särskilda bestämmelser om utlåning för utbildning av sådan personal införas. Utlån bör endast få ske till sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen, dvs. sådan bevakningspersonal som kan få ha skjutvapen som en del av sin utrustning. I dagsläget innebär det att utlån får ske till väktare, ordningsvakter och skyddsvakter.

Det kan övervägas om möjligheterna till utlåning bör snävas in ytterligare. Tillåten utlåning skulle kunna förutsätta att låntagaren hör till en personalkategori som kan få ha skjutvapen av samma typ som utbildningen avser som en del av sin utrustning. Enligt uppgift från företrädare för bevakningsbranschen sker utbildning emellertid ibland med andra vapentyper än de som används vid bevakningsuppdrag. Ett krav på att låntagaren ska kunna få ha ett vapen av den typ som lånet avser som en del av sin utrustning kan därför träffa snett. Vidare får behovet av ett sådant krav anses begränsat, eftersom bevakningsföretagen inte kan anses ha något intresse av att överutbilda sin bevakningspersonal. Vi bedömer därför att ett sådant krav inte bör införas.

Lån av skjutvapen för skjutningsändamål förutsätter enligt nuvarande ordning i princip att låntagaren uppfyller de krav som gäller för tillstånd att inneha vapnet eller att vapnet hanteras under uppsikt av långivaren (3 kap. vapenlagen). Vid utbildning ligger det i sakens natur att låntagaren i allmänhet inte uppfyller kraven för att självständigt inneha vapnet. Det ligger också i sakens natur att det finns en instruktör närvarande. Ett auktoriserat bevakningsföretag bör därför få låna ut skjutvapen för utbildningsändamål endast om utbildningen äger rum under företagets uppsikt. Det saknas då skäl att kräva att låntagaren ska ha tillstånd att låna vapnet (jfr 3 kap. 1 a § vapenlagen).

I promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30) gjordes samma principiella bedömning. Där föreslogs att de allmänna bestämmelserna om utlåning av skjutvapen i 3 kap. 1 a, 4 och 5 §§ vapenlagen skulle anpassas för att möjliggöra utlåning till väktare, ordningsvakter och skyddsvakter utan tillstånd när skjutvapnet innehas och används vid utbildning som äger rum under uppsikt av ett auktoriserat bevakningsföretag. (Se Ds 2018:30 s. 16–18 och 86–88.) Med hänsyn till att bevakningsföretags utlåning till väktare i övrigt regleras i 3 kap. 7 § vapenlagen menar vi dock att en sådan lösning är svårtillgänglig och riskerar att bli missvisande. Vi föreslår därför i stället att de särskilda bestämmelser som avser utlåning till bevakningspersonal ska kompletteras med bestämmelser om att ett auktoriserat bevakningsföretag får låna ut skjutvapen för utbildning under företagets uppsikt till sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen.

Utlåning för hundträning

I avsnitt 13.5 föreslår vi att auktoriserade bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha startvapen för träning av hundar som ska användas vid bevakningsuppdrag. Enligt 3 kap. 1 a § vapenlagen får den som har rätt att inneha skjutvapen vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser och utlåningen avser en tid om högst två veckor. Om lånet avser ett startvapen krävs inte att låntagaren har lånetillstånd.

Från bevakningsbranschen har anförts att de särskilda bestämmelserna om utlåning till väktare bör justeras så att utlån även kan ske av startvapen för hundträning. Befintliga utlåningsregler möjliggör emellertid utlån av startvapen för hundträning till personalen hos ett bevakningsföretag. Vi ser därför inte anledning att föreslå några särskilda bestämmelser om detta.

18.5.2 Enhandsvapen och helautomatiska vapen

Förslag: Det ska i den nya vapenlagen tydliggöras att sådana skjutvapen som lånas av bevakningspersonal i samband med bevakningsuppdrag inte behöver användas under uppsikt.

Skälen för förslaget

Enhandsvapen och helautomatiska vapen får i regel lånas ut endast för användning under uppsikt (3 kap. 4 § vapenlagen). Som framgår i avsnitt 18.2 menar vi att bestämmelserna inte kan anses vara tillämpliga vid bevakningsföretags utlåning till väktare i samband med bevakningsuppdrag. Oavsett hur gällande rätt ska tolkas bör det för framtiden förtydligas att 3 kap. 4 § vapenlagen inte anses gälla vid utlåning till bevakningspersonal. Detta är i enlighet med Polismyndighetens önskemål.

18.5.3 Tydligare regler om bevakningslånetillstånd

Förslag: Det ska förtydligas att bevakningslånetillstånd endast får ges till bevakningspersonal som behöver låna skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning. Det ska också förtydligas att sådant tillstånd får ges endast till den som skäligen kan antas inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser. Polismyndigheten ska vidare ges rätt att meddela föreskrifter om de krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för att någon ska få ges bevakningslånetillstånd.

Ett bevakningslånetillstånd ska få tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att behovet av att låna skjutvapen inte kommer vara varaktigt.

I den nya vapenförordningen ska framgå grundläggande krav på vad ansökan om bevakningslånetillstånd ska innehålla. Polismyndigheten ska ges rätt att meddela närmare föreskrifter om ansökans innehåll. I den nya vapenförordningen ska vidare Polismyndighetens rätt att ta ut ansökningsavgift förtydligas. Vidare ska det förtydligas att Polismyndigheten ska utfärda bevis om bevakningslånetillstånd. Bevis om bevakningslånetillstånd ska kunna visas upp när låntagaren medför vapnet utan att tillståndshavaren är närvarande. Skyldigheten ska sanktioneras med penningböter.

Vid beslut i ett ärende om bevakningslånetillstånd och vid återkallelse av ett sådant tillstånd ska en underrättelse om beslutet skickas även till bevakningsföretaget.

Skälen för förslagen

Tydligare förutsättningar för bevakningslånetillstånd

I samband med att bestämmelserna om auktoriserade bevakningsföretags innehav av skjutvapen och utlåning till väktare ursprungligen infördes i 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]) anfördes i förarbetena att vapenlagens allmänna bestämmelser ska gälla för tillståndsprövningen. Polisen ska enligt förarbetena uppställa samma krav vid utfärdandet av bevakningslånetillstånd som i övrigt gäller för innehav av den vapentyp som det är fråga om (se prop. 1977/78:158 Ändring i vapenlagen [1973:1176], s. 15). Någon särskild bestämmelse om förutsättningarna för bevakningslånetillstånd infördes inte.

I 3 kap. 9 § vapenlagen anges vissa förutsättningar för tillstånd att låna skjutvapen. Som framgår i avsnitt 18.3.6 menar vi att det är tveksamt om paragrafen kan anses direkt tillämplig i fråga om bevakningslånetillstånd (jfr även Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 3 kap. 7 §). De principer som kommer till uttryck i paragrafen får dock anses tillämpliga även i dessa fall. Som framgår i det föregående gäller enligt 3 kap. 9 § vapenlagen att tillstånd att låna skjutvapen endast får ges fysiska personer som behöver låna vapen för ett godtagbart ändamål och som skäligen kan antas inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser.

Av Polismyndighetens allmänna råd framgår att bevakningslånetillstånd endast ges för skyddsändamål. Vidare framgår att tillstånd förutsätter att väktarens anställning styrks med ett anställningsbevis, att skjutskickligheten styrks med ett utbildningsbevis samt att företaget företer ett uppdragsavtal eller beslut av Polismyndigheten som medger bärande av skjutvapen. (6 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3, ändrat i andra delar genom PMFS 2024:2.) Därutöver krävs enligt Polismyndighetens praxis att väktaren är godkänd av länsstyrelsen för anställning i ett bevakningsföretag (jfr 4 och 6 §§ lagen [1974:191] om bevakningsföretag). Väktaren ska också uppfylla samma krav på personlig lämplighet med hänsyn till laglydnad etc. som en enskild person som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Vidare brukar enligt Polismyndigheten krävas att personen har fyllt 18 år och arbetat minst två år som väktare.

Enligt vår mening bör det av den nya vapenlagen uttryckligen framgå att bevakningslånetillstånd får ges endast till bevakningspersonal

som behöver låna skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning. Vidare bör det framgå att bevakningslånetillstånd får ges endast till den som skäligen kan antas inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser. I detta ligger att personen ska uppfylla motsvarande krav på personlig lämplighet som vi beträffande enskilda personer föreslår ska komma till direkt uttryck i den nya vapenlagen (se avsnitt 6.3).

Vi har övervägt om det av den nya vapenlagen uttryckligen ska framgå att bevakningslånetillstånd får ges endast till den som med hänsyn till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att som lån inneha sådana skjutvapen som ansökan avser. En sådan bestämmelse skulle korrespondera med den allmänna bestämmelse om krav på personlig lämplighet som vi föreslår ska införas i fråga om innehavstillstånd (se avsnitt 6.3). Vi ser dock inget egentligt behov av ett sådant klargörande. I ljuset av att vi föreslår en annan typ av reglering för lånetillstånd riskerar sådana bestämmelser vidare att leda till tolkningssvårigheter vid tillämpning av lånebestämmelserna. Vi har därför landat i att inte lämna något sådant förslag.

I det föregående föreslår vi att bevakningsföretag ska få låna ut skjutvapen också till andra kategorier av bevakningspersonal än väktare. Vilka närmare förutsättningar som ska gälla för bevakningslånetillstånd hänger nära samman med frågan om vilken typ av beväpning olika kategorier av bevakningspersonal får ha och förutsättningarna för detta. Enligt vår mening bör de närmare förutsättningarna för bevakningslånetillstånd därför inte anges i lag eller förordning. I stället bör Polismyndigheten få meddela föreskrifter om detta. En föreskrift om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande till regeringen krävs inte (jfr 11 kap. 2 § b vapenlagen).

Ett bevakningslånetillstånd bör kunna tidsbegränsas

Enligt Polismyndighetens allmänna råd bör ett bevakningslånetillstånd tidsbegränsas till giltighetstiden för uppdragsavtalet eller anställningstiden (se 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Ställningstagandet får anses återspegla principen om att endast den som har behov av ett skjutvapen för skjutningsändamål ska ha sådan tillgång. Enligt vår mening talar goda skäl för den rättstillämpning som kommer till ut-

tryck i Polismyndighetens allmänna råd. Ett bevakningslånetillstånd bör därför få tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att behovet av att låna skjutvapen inte kommer vara varaktigt.

Tydligare bestämmelser om ansökan och tillståndsbevis

Det är oklart om vapenförordningens bestämmelser om ansökan, ansökningsavgift och tillståndsbevis beträffande lånetillstånd kan anses gälla också bevakningslånetillstånd. Detta föranleder särskilda överväganden.

Av den nya vapenförordningen bör framgå grundläggande krav på vad ansökan ska innehålla. Kraven bör i huvudsak motsvara vad som gäller för en ansökan om lånetillstånd (se 7 kap. 4 § vapenförordningen). Ändamålet för tillståndet behöver dock inte anges, eftersom det ligger i sakens natur när ansökan avser bevakningslånetillstånd. Däremot bör uppgift om det bevakningsföretag där sökanden är anställd anges. Av bestämmelserna bör också framgå att den utredning som sökanden åberopar till stöd för ansökan ska ges in tillsammans med ansökningen.

I det föregående föreslår vi att Polismyndigheten ska få meddela närmare föreskrifter om förutsättningarna för bevakningslånetillstånd. Det är då också lämpligt att Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vad som ska framgå av ansökan. För att det tydligt ska framgå att Polismyndigheten har en sådan rätt bör ett särskilt bemyndigande som möjliggör detta införas in den nya vapenförordningen. Något nytt bemyndigande i lag krävs inte (jfr 8 kap. 7 och 11 §§ regeringsformen).

I den nya vapenförordningen bör förtydligas att Polismyndigheten har rätt att ta ut ansökningsavgift för ansökan, i likhet med vad som görs redan i dag. Ansökningsavgift bör utgå enligt samma avgiftsklass som gäller för lånetillstånd. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 1 § g vapenlagen).

I den nya vapenförordningen bör vidare uttryckligen framgå att Polismyndigheten ska utfärda bevis om bevakningslånetillstånd. Sådana bevis utfärdas redan i dag. Ett bevis om bevakningslånetillstånd bör innehålla uppgift om tillståndshavaren och bevakningsföretaget, för vilket ändamål tillståndshavaren är berättigad att låna skjutvapen,

vilken typ av vapen tillståndet avser och eventuell tidsbegränsning. (Jfr 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3.) Det bör lämnas till Polismyndigheten att avgöra hur noggrant typ av vapen bör anges i tillståndet. Det finns enligt vår mening inget hinder mot att Polismyndigheten anger typ av vapen med angivande av exempelvis fabrikat, modell och kaliber. Avgörande för hur noga typ av vapen bör anges måste vara vilken omfattning bevakningslånetillståndet avses att ges (jfr avsnitt 18.3.6).

I sammanhanget finns det anledning att fundera kring för vilket ändamål den som getts ett bevakningslånetillstånd får låna vapnet. Polismyndigheten anger enligt nuvarande ordning att ändamålet är skydd. I någon bemärkelse är detta naturligtvis riktigt. Enligt vår mening måste ändamålet dock vara bevakningsuppdrag som kräver beväpning (jfr 3 kap. 7 § vapenlagen). Det är alltså detta ändamål som bör anges i beviset. Det saknas då anledning att särskilt ange att skjutvapnet endast får bäras under bevakningsarbete (jfr 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Bevakningslånetillståndet bör kunna visas upp med vapnet

I vapenförordningen finns inga bestämmelser om att den som har ett bevakningslånetillstånd ska medföra tillståndsbeviset när han eller hon medför vapnet. Detta skiljer sig från vad som gäller när den som har lånetillstånd medför tillståndshavarens skjutvapen utan att han eller hon är närvarande. (Se 12 kap. 3 § vapenförordningen.)

Den som medför ett skjutvapen bör kunna legitimera sin rätt att inneha vapnet (jfr 12 kap. 3 § vapenförordningen och våra överväganden i avsnitt 14.3.6 och 14.3.7). I avsnitt 18.7 föreslår vi att det inte längre ska krävas låneintyg när den som har ett bevakningslånetillstånd lånar skjutvapen. Det framstår då som naturligt att i stället kräva att den som lånar ett skjutvapen med stöd av ett bevakningslånetillstånd ska kunna visa upp tillståndsbeviset när han eller hon medför vapnet utan att tillståndshavaren är närvarande. Att bevakningspersonal vanligen är uniformerad medför ingen annan bedömning.

Vi föreslår alltså att det av den nya vapenförordningen ska framgå en skyldighet att kunna visa upp bevis om bevakningslånetillstånd vid lån av skjutvapen, på motsvarande sätt som vi föreslår ska gälla när någon lånar ett skjutvapen med stöd av ett lånetillstånd (se avsnitt 18.3.6). Den som inte kan visa upp tillståndsbeviset bör kunna

dömas till penningböter (jfr 14 kap. 1 § vapenförordningen). I likhet med vad som gäller i fråga om lånetillstånd bör underlåtenhet att kunna visa upp tillståndsbeviset under vissa omständigheter kunna läkas (jfr 14 kap. 2 § vapenförordningen).

I avsnitt 15.7 föreslår vi att regeringens rätt att meddela föreskrifter om bl.a. krav på att bevis om tillstånd ska medföras eller visas upp. Vidare föreslår vi i avsnitt 27.14.1 att regeringens rätt att föreskriva om bötespåföljder ska förtydligas. Något nytt bemyndigande krävs i övrigt inte (se 11 kap. 1 § g och 8 kap. 7 § regeringsformen).

Underrättelser till bevakningsföretaget

När beslut fattas i ett ärende om bevakningslånetillstånd bör en underrättelse om beslutet skickas även till bevakningsföretaget. Detta gäller oavsett om beslutet avser beviljande av tillstånd, avslag eller återkallelse. Skyldigheten att skicka en sådan underrättelse bör uttryckligen framgå av vapenregleringen.

Av en underrättelse om beviljat bevakningslånetillstånd bör framgå motsvarande uppgifter som av ett bevis om bevakningslånetillstånd.

18.6 En tydligare reglering om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen

Förslag: Av den nya vapenlagens kapitel om utlåning ska tydligare framgå när den som lånat ett skjutvapen får inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till vapnet. Bestämmelserna ska överensstämma med de bestämmelser som gäller när någon innehar ett skjutvapen med stöd av innehavstillstånd eller annan rätt.

Skälen för förslagen

Lånekapitlet bör innehålla en fullständig reglering

Enligt 3 kap. 10 § vapenlagen får den som har tillstånd att låna skjutvapen under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån även inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till vapnet

utan särskilt tillstånd. Därutöver gäller enligt 2 kap. 8 § vapenlagen att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd får inneha ammunition till vapnet om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser. Personen får också inneha ljuddämpare och vapenmagasin som passar till vapnet. Också den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för samling får utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet.

Rätten att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen regleras alltså endast delvis i vapenlagens kapitel om utlåning. Också den som lagligen lånar ett skjutvapen utan tillstånd, exempelvis vid uppsiktsutlåning, får nämligen enligt 2 kap. 8 § vapenlagen i många fall inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till vapnet under den tid lånet varar. Regleringen i 3 kap. 10 § vapenlagen får främst antas syfta till att klargöra att ett lånetillstånd endast grundar rätt att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin när ett skjutvapen innehas som lån med stöd av tillståndet (jfr prop. 2005/06:113 s. 58). Annorlunda uttryckt får regleringen antas syfta till att klargöra att ett lånetillstånd inte ska jämställas med tillstånd att inneha ett visst skjutvapen i den mening som avses i 2 kap. 8 § vapenlagen.

Enligt vår mening kan det leda till missförstånd om rätten att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen delvis regleras i vapenlagens kapitel om utlåning och delvis framgår av de allmänna bestämmelserna om rätt att inneha sådana föremål. Ett alternativ skulle kunna vara att flytta bestämmelserna i 3 kap. 10 § vapenlagen så att de anges i anslutning till de allmänna bestämmelserna om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Vi bedömer dock att det finns fördelar med att bestämmelserna finns vapenlagens kapitel om utlåning av skjutvapen. Vi föreslår därför i stället att den nya vapenlagens kapitel om utlåning ska innehålla bestämmelser också om vad som gäller när någon lånat ett skjutvapen med annan rätt än tillstånd. Bestämmelserna bör motsvara vad som gäller enligt 2 kap. 8 § nuvarande vapenlag.

Anpassning till de allmänna bestämmelserna

Bestämmelserna i 3 kap. 10 § vapenlagen om rätt för den som har tillstånd att låna skjutvapen att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till vapnet under den tid som lånet består skiljer sig i vissa avseenden från motsvarande reglering i 2 kap. 8 § vapenlagen. Enligt 3 kap. 10 § vapenlagen uppställs exempelvis inget krav på att ammunitionen ska vara avsedd för samma ändamål som skjutvapnet. Vidare finns inget uttryckligt krav på att ljuddämpare och vapenmagasin ska passa till vapnet.

Enligt vår mening saknas sakliga skäl för de nyss nämnda skillnaderna. Den som lånar ett skjutvapen kan inte anses ha ett legitimt intresse av att få inneha annan ammunition än sådan som är avsedd för samma ändamål som tillståndet att låna vapnet avser. Inte heller kan den som lånar ett skjutvapen anses ha något legitimt intresse av att få inneha ljuddämpare och vapenmagasin som inte passar till vapnet. Vi föreslår därför att bestämmelserna i 3 kap. 10 § vapenlagen ska ändras så att de korresponderar med bestämmelserna i 2 kap. 8 § vapenlagen.

Av författningstekniska skäl bör det i den nya vapenlagen också förtydligas att rätten att inneha ammunition och ljuddämpare till ett skjutvapen som lånats med stöd av ett tillstånd endast gäller om vapnet lånats för skjutning. Eftersom lånetillstånd i allmänhet ges endast för skjutningsändamål får detta anses motsvara gällande rätt.

18.7 Ändrade bestämmelser om låneintyg

Förslag: I den nya vapenförordningen ska förtydligas att det är långivaren som lämnar s.k. låneintyg. Låneintyg ska inte krävas vid utlåning till bevakningspersonal.

Låneintyg ska inte längre antecknas på en kopia av innehavstillståndet eller deklarationsbeviset. Vapenförordningens bestämmelser om vad som ska framgå av låneintyget ska kompletteras.

Möjligheten att i vissa fall överlämna tillstånds- eller deklarationsbevis till låntagaren i stället för låneintyg ska endast avse tillståndsbevis. Möjligheten ska uttryckligen gälla endast de fall då ett sådant bevis finns.

Bestämmelserna om skyldighet att medföra låneintyg ska ges en teknikneutral utformning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska uttryckligen få meddela föreskrifter om krav på att intyg om lån av skjutvapen ska lämnas eller visas upp.

Skälen för förslagen

Tydliga och teknikneutrala bestämmelser om låneintyg

Vid utlåning av skjutvapen ska intyg om lånet överlämnas till låntagaren, om inte vapnet innehas uteslutande i upplåtarens närvaro. I vissa fall får i stället tillståndsbeviset eller ett s.k. deklarationsbevis överlämnas. (7 kap. 1 § vapenförordningen.) Bestämmelserna bör enligt vår mening förtydligas så att det klart framgår att det är långivaren som lämnar intyget. Vidare föreslår vi att det ska klargöras att möjligheten att i vissa fall överlämna tillståndsbevis till låntagaren i stället för låneintyg endast gäller de fall då ett sådant bevis finns. Ett sådant klargörande kan underlätta övergången till elektroniska tillståndsbevis i framtiden (jfr avsnitt 15.4.1).

Om en långivare är en enskild vapeninnehavare ska låneintyget tecknas på en kopia av hans tillstånds- eller deklarationsbevis (7 kap. 2 § andra stycket vapenförordningen). Information om detta saknas dock på Polismyndighetens hemsida, där det i stället finns en blankett för låneintyg[1]. Vi föreslår att det i framtiden ska utfärdas endast elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd (se avsnitt 15.4.1). Mot denna bakgrund föreslår vi att låneintyg inte längre ska lämnas på en kopia av tillstånds- eller deklarationsbeviset.

Om låneintyget inte längre ska lämnas på tillstånds- eller deklarationsbeviset bör vapenförordningens bestämmelser om vilka uppgifter som ska framgå av intyget kompletteras. Vi föreslår att det av ett låneintyg bör framgå uppgift om långivaren och låntagaren, skjutvapnets fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer, ändamålet med utlåningen och tidpunkten för utlåningstidens början och slut, dvs. tiden för utlåningen.

Även i övrigt bör bestämmelserna om lånebevis ges en sådan lydelse att de inte utgör hinder mot att låneintyg lämnas i elektronisk

[1] https://polisen.se/tjanster-tillstand/vapen-regler-och-tillstand/ansok-om-vapentillstand/blanketter-for-vapentillstand/#lan-skjutvapen-intyg.

form. Vi tänker oss att det i framtiden eventuellt bör vara möjligt att lämna intyget digitalt genom underskrift med e-legitimation via en digital tjänst. En sådan ordning kan medföra fördelar både för enskilda och för Polismyndigheten. Det sagda innebär bl.a. att bestämmelserna i 12 kap. 3 § vapenförordningen om skyldighet att medföra låneintyg när ett lånat skjutvapen medförs utan att tillståndshavaren är närvarande bör anpassas så att låntagaren i stället för att medföra låneintyget ska kunna visa upp detsamma. (Jfr avsnitt 15.4.1 och 15.5.)

Det bör förtydligas att låneintyg inte krävs vid utlåning i samband med bevakningsuppdrag

Bestämmelserna om låneintyg i vapenförordningen innehåller inget undantag för de fall då utlåning sker till den som har bevakningslånetillstånd. Polismyndighetens blanketter för låneintyg är dock enbart avsedda för lån från en enskild person, skyttesammanslutning eller vapenhandlare. Polismyndigheten har i utredningen uppgett att låneintyg är överflödigt när den som har bevakningslånetillstånd lånar skjutvapen med stöd av tillståndet, särskilt som det inte gäller någon tidsgräns eller krav på att utlåningen sker endast vid enstaka tillfällen vid sådan utlåning. Av den nya vapenförordningen bör det därför framgå att bestämmelserna om låneintyg inte gäller vid bevakningsföretags utlåning till bevakningspersonal i samband med bevakningsuppdrag.

Möjligheten att överlämna deklarationsbevis i stället för låneintyg bör tas bort

Enligt övergångsbestämmelserna till vapenlagen anses den som fått ett föreskrivet bevis om att han eller hon deklarerat innehav av vapen enligt kungörelsen (1927:338) med vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition eller enligt vapenkungörelsen (1934:315) ha tillstånd enligt vapenlagen. I avsnitt 28.3.1 bedömer vi att bestämmelserna får anses överspelade och att någon motsvarande övergångsbestämmelse alltså inte bör tas in i den nya vapenlagen. Som en följd härav bör bestämmelserna i 7 kap. 1 § nuvarande vapenförordning om möjlighet att i vissa fall överlämna deklarationsbevis i stället för lånetillstånd utgå.

Förtydligande om bemyndiganden

För tydlighets skull bör det i den nya vapenlagen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att lämna och visa upp låneintyg.

19 Förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

19.1 Uppdraget

Bestämmelser om förvaring av skjutvapen, ljuddämpare och ammunition finns i 5 kap. vapenlagen (1996:67). Ytterligare bestämmelser finns bl.a. i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2009:13) om vapenlagstiftningen (FAP 551-3), Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2005:4) om vapenhandlares och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m. (FAP 556-2) och Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2006:13) om museers förvaring av skjutvapen (FAP 661-1), som har utfärdats med stöd av bemyndiganden i vapenförordningen (1996:70).

Det har till utredningen framförts att kraven i fråga om förvaring orsakar onödiga olägenheter för legala vapeninnehavare. Bland annat Svenska Jägareförbundet har ifrågasatt det krav som i rättstillämpningen ställs på att egendomen ska förvaras där innehavaren är folkbokförd. Från flera håll har det framförts önskemål om att egendomen även eller i stället ska kunna förvaras t.ex. på en plats där innehavaren bor växelvis, eller i fritidshus. Det har också framförts att möjligheterna att förvara skjutvapen hos annan borde vara större än i dag. Ett annat önskemål har varit att innehavaren ska kunna välja flera platser för förvaring. Vi överväger i detta kapitel i vilken mån reglerna om förvaring kan ändras för att bättre möta de behov och önskemål som finns från legala vapeninnehavare, utan att man gör avkall på den höga skyddsnivå som svensk vapenlagstiftning bör garantera. I samband med detta överväger vi även vissa andra frågor som rör förvaringsbestämmelserna.

19.2 Gällande rätt

Allmänt om förvaring

Bestämmelser om förvaring av skjutvapen, ljuddämpare och ammunition finns som tidigare nämnts i 5 kap. vapenlagen. I 1 § finns en allmän regel om vårdplikt för den som innehar skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare. En sådan innehavare är skyldig att ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den. Bestämmelsen omfattar inte bara den som har tillstånd att inneha egendomen utan alla som med eller utan tillstånd har rätt att inneha den. Vårdplikten gäller även vid exempelvis vapenvård och visning av vapnet för annan och förvaring av nyckel eller kod till säkerhetsskåp där vapen, ammunition och ljuddämpare förvaras.

I dåvarande Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen finns allmänna råd om tillämpningen av 1 § (17 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). I dessa anges följande. För att uppfylla kravet på uppsikt bör skjutvapen förvaras i tillståndshavarens bostad vilket regelmässigt innebär där tillståndshavaren är folkbokförd. Med bostad kan likställas byggnad, t.ex. garage eller förråd, som är låsbar och sammanbyggd med bostaden och där genomgångsdörr finns mellan byggnaden och bostaden. Detsamma gäller byggnad som inte är sammanbyggd med bostaden men så placerad i förhållande till denna att byggnaden är möjlig att övervaka från bostaden. I sådana fall bör dock en anordning finnas som anger för personer i bostaden när ett angrepp på byggnaden sker. En sådan anordning bör inte utan svårighet kunna sättas ur funktion.

Den grundläggande regeln om förvaring finns i 2 §. Av denna följer att skjutvapen ska förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme när de inte används. Effektbegränsade skjutvapen samt sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen får dock förvaras på annat betryggande sätt så att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt dem. Ammunition och ljuddämpare ska förvaras under säkert lås eller på något annat lika betryggande sätt.

Polismyndigheten har med stöd av ett bemyndigande i 9 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen meddelat närmare föreskrifter om hur skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska förvaras för att uppfylla föreskrifterna i 5 kap. 2 § vapenlagen. Där anges bl.a. vilka

krav som ställs på säkerhetsskåp respektive lika säkert förvaringsutrymme. Med stöd av ett bemyndigande i 9 kap. 2 § vapenförordningen föreskrivs vidare närmare om hur egendomen ska förvaras under förflyttning och transport, i samband med jakt eller tävling och när ett skjutvapen medförs på allmän plats. (17 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3.)

Av förarbetsuttalanden kan utläsas att kravet på säkerhetsskåp inte är avsett att gälla när ett jaktlag under ett antal dagar uppehåller sig i en jaktstuga. I sådana fall har det ansetts mindre rimligt att kräva sådan förvaring. I stället ska enligt uttalandena huvudregeln i 5 kap. 1 § vapenlagen tillämpas om att den som innehar skjutvapen m.m. är skyldig att ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den. Närmare om hur kravet på uppsikt bör uppfyllas får bedömas utifrån den konkreta situationen. (Prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 50.)

Polismyndigheten har även, med stöd av ett bemyndigande i 9 kap. 1 § första stycket vapenförordningen, meddelat föreskrifter om vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare (RPSFS 2006:13, FAP 661-1 och RPSFS 2005:4, FAP 556-2). Föreskrifterna för museer saknar betydelse för våra överväganden i detta kapitel och kommer därför inte att beröras vidare. Vid tillämpning av föreskrifterna för sammanslutningar tillämpar Polismyndigheten ett poängsystem, där olika kategorier av vapen har olika många poäng. Den samlade poängen avgör sedan hur höga krav som ställs på förvaringslösningen. Förenklat innebär poängsystemet följande. Långa vapen ger 1 poäng, enhandsvapen ger 2 poäng och helautomatiska vapen ger 4 poäng. Vissa mindre farliga vapen ger inga poäng och påverkar alltså inte kraven på förvaring. Till och med 20 poäng är det tillräckligt med förvaring i säkerhetsskåp. Därefter krävs förvaring i värdeskåp eller valv. Från 41 poäng och uppåt krävs normalt larm.

Polismyndigheten bör pröva om särskilda förvaringsvillkor ska meddelas i samband med att ett tillstånd till innehav av vapen beviljas (se vidare i det följande). Det är antalet vapen som förvaras, vilken typ av vapen det är och vilken farlighetsgrad de har som bör vara avgörande för vilken säkerhetsnivå som bör råda vid förvaringen. Detta innebär enligt de allmänna råden att de nyss nämnda föreskrifterna

för sammanslutningars förvaring ska tillämpas även för enskilda personer som i hushållet har mer än fem helautomatiska vapen eller tio enhandsvapen, eller tjugo gevär, dvs. över 20 poäng enligt det angivna poängsystemet. Det innebär i praktiken att Polismyndigheten i sådana fall i allmänhet meddelar särskilda förvaringsvillkor med sådan innebörd.

I fråga om förvaring av ammunition som räknas till explosiva varor finns bestämmelser även i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Polismyndigheten har inte bemyndigats att meddela föreskrifter om enskildas förvaring enligt det regelverket.

Vapenlagens bestämmelser om uppsikt och förvaring gäller inte sådana vapenmagasin som är tillståndspliktiga enligt vapenlagstiftningen (jfr prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 58).

Förvaring hos annan

Huvudregeln är att skjutvapen ska tas om hand av innehavaren. I vissa fall är det dock tillåtet att förvara sina vapen hos någon annan. Bestämmelser om detta finns 5 kap. 3 § vapenlagen. Där anges att en innehavare får lämna över sina skjutvapen, sin ammunition eller sina ljuddämpare till någon annan för förvaring, om han eller hon inte själv kan ta hand om egendomen eller om det annars finns särskilda skäl. För sådan förvaring krävs enligt paragrafen tillstånd om inte utlåning i motsvarande fall är tillåten enligt 3 kap. Det framgår vidare att Polismyndigheten vid tillståndsprövningen särskilt ska beakta möjligheten för mottagaren att erbjuda en säker förvaring. Det framgår även att tillståndet ska tidsbegränsas. I praktiken bestäms tiden vanligen till tre år. Den som förvarar vapnet får använda det endast om han eller hon har tillstånd att inneha skjutvapen av samma typ.

Bestämmelsen om förvaring hos annan fick i allt väsentligt sin nuvarande lydelse 2000 enligt förslag i propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999:2000:27). Sedan tidigare fanns det en möjlighet att lämna över vapnen till någon annan för förvaring om innehavaren var förhindrad att själv förvara vapnet, t.ex. på grund av en långvarig utlandsvistelse. Genom lagändringarna utvidgades möjligheten att förvara vapnen hos någon annan till att omfatta även situationer då det

finns särskilda skäl. Det nuvarande kravet på tillstånd ersatte ett tidigare krav på anmälan till polismyndigheten. Samtidigt utgick en tidigare bestämmelse om att förvaring hos annan endast fick ske under högst tre år åt gången. Regeringen ansåg att huvudregeln även i fortsättningen bör vara att vapen ska tas hand om innehavaren, men att det finns situationer, förutom den att tillståndshavaren är förhindrad, där det framstår som klart motiverat att förvaring ska kunna ske hos någon annan (prop. 1999/2000:27 s. 53). Regeringen anförde vidare följande.

> Det kanske praktisk sett viktigaste fallet är när en son eller dotter flyttar från föräldrahemmet till en tätort eller storstad men avser att fortsätta jaga på sina föräldrars jaktmarker. I sådana fall kan det t.o.m. vara att föredra att vapnet även framöver förvaras i föräldrahemmet, i stället för att tas med till den nya bostadsorten. Sådan förvaring tillåts i vissa fall redan i dag utan egentligt stöd i lag. Enligt Rikspolisstyrelsens allmänna råd bör således ett sådant förfarande kunna medges undantagsvis.
>
> Det kan också finnas likartade situationer, vid vilka förvaring hos någon annan framstår som mera lämpligt än förvaring hos tillståndsinnehavaren. Så kan t.ex. vara fallet om någon flyttar till en storstad på grund av sitt arbete men har kvar en väsentlig anknytning till sin hembygd där han eller hon avser att fortsätta att bedriva jakt. Ett annat fall där förvaring hos någon annan bör kunna övervägas är om vapenägaren under en längre period vistas i utlandet eller i vart fall så långt från hemmet att han eller hon inte har möjlighet att se till sina vapen i tillräcklig utsträckning.

Regeringen framhöll vidare att tillstånd till förvaring hos annan borde ges endast om det efter en helhetsbedömning framstår som motiverat att förvaringen sker hos någon annan än tillståndshavaren. Regeringen påpekade vidare att envar som innehar skjutvapen måste var beredd att uppfylla kraven på säker förvaring och att bestämmelsen således inte är avsedd att användas för att en vapeninnehavare ska kunna undgå kostnaden för att själv ordna med säker förvaring av sina vapen.

Möjligheten att få tillstånd att förvara vapen hos någon annan på den grunden att man är förhindrad att ta hand om dem förutsätter inte att vapeninnehavaren är bosatt i Sverige och inte heller att förvaringen är en tillfällig lösning (HFD 2016 ref. 77). Det finns alltså inte något hinder mot att förnya tillståndet upprepade gånger i ett sådant fall.

Högsta förvaltningsdomstolen har den 19 januari 2024 avgjort ett mål om förvaring hos annan i ett fall där en man under närmare tjugo år förvarat sina vapen i föräldrahemmet efter att han flyttat hemifrån (HFD 2024 ref. 7). Han var inte förhindrad att själv för-

vara vapnen, varför frågan gällde om det förelåg särskilda skäl för förvaring hos någon annan. Vapeninnehavaren hade obestritt uppgett att han regelbundet bedriver jakt i anslutning till föräldrahemmet. Kammarrätten ansåg att det förelåg särskilda skäl för att tillåta mannen att förvara vapnen i föräldrahemmet. Polismyndigheten överklagade domen och gjorde gällande att förvaring hos annan inte bör vara möjlig under oöverskådlig framtid och att en sådan tolkning urholkar huvudregeln att det är vapeninnehavaren som själv ska ta hand om sina vapen. Högsta förvaltningsdomstolen avslog överklagandet och uttalade följande.

> Av förarbetena kan den slutsatsen dras att syftet med bestämmelsen i 5 kap. 3 § vapenlagen är att möjliggöra förvaring av skjutvapen hos någon annan när sådan förvaring framstår som motiverad och mera lämplig än förvaring hos vapeninnehavaren själv. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening kan så i regel anses vara fallet när innehavaren avser att regelbundet bedriva jakt på en annan plats än där han eller hon bor och vapnen förvaras i anslutning till den platsen. Om det i en sådan situation inte finns några omständigheter som talar emot att det är motiverat och mera lämpligt att vapnen förvaras där jakten bedrivs i stället för hos innehavaren själv, bör kravet på särskilda skäl för förvaring hos någon annan därför anses vara uppfyllt.
>
> Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2016 ref. 77 konstaterat att möjligheten att få tillstånd att förvara vapen hos någon annan inte förutsätter att förvaringen är en tillfällig lösning. Något hinder för att ge förnyade och upprepade tillstånd så länge den beskrivna situationen består finns således inte.
>
> Av utredningen i målet framgår att AA har haft tillstånd att förvara sina vapen hos sin pappa sedan han flyttade från föräldrahemmet. Han har obestritt uppgett att han regelbundet bedriver jakt i anslutning till föräldrahemmet. Några omständigheter som talar emot att det är motiverat och mera lämpligt att förvaringen fortsatt sker hos pappan har inte kommit fram.
>
> Mot denna bakgrund finner Högsta förvaltningsdomstolen att det finns särskilda skäl för att låta AA förvara sina vapen hos någon annan.

Särskilda förvaringsvillkor

Polismyndigheten får i samband med meddelande av innehavstillstånd vid behov förena tillståndet med villkor om förvaring. Sådana villkor meddelas med stöd av 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen. I vissa fall kan det dock senare uppkomma ett behov av förvaringsvillkor. Därför föreskrivs det i 5 kap. 5 § vapenlagen att Polismyndigheten även

i annat fall får besluta att besluta att tillstånd att inneha skjutvapen ska förenas med villkor att vapnet ska förvaras på visst sätt, när det finns särskild anledning till det. Bestämmelsen aktualiseras när det finns särskild anledning att höja säkerhetsnivån på förvaringen, exempelvis för att innehavaren succesivt har fått tillstånd att inneha ett större antal vapen eller vapen av särskilt farligt slag.

Dåvarande Rikspolisstyrelsen har utfärdat allmänna råd om förvaringsvillkor (17 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Dessa tar framför allt sikte på villkor som beslutas med stöd av 2 kap. 5 § andra stycket. Som angetts i det föregående innebär de allmänna råden att föreskrifterna för skyttesammanslutningar i princip tillämpas för den som i hushållet har vapen motsvarande 21 poäng och uppåt.

Kontroll och sanktioner

Överträdelser av de allmänna förvaringsbestämmelserna i 5 kap. 2 § vapenlagen är inte straffsanktionerade, men kan leda till återkallelse av innehavstillståndet. Däremot är det straffsanktionerat att bryta mot bestämmelserna om överlämnande till förvaring hos annan enligt 5 kap. 3 §, transportbestämmelserna i 5 kap. 4 § eller mot särskilda förvaringsvillkor som meddelats med stöd av vapenlagen (9 kap. 2 § första stycket b vapenlagen).

Brott mot förvaringsbestämmelserna är straffsanktionerade i fråga om skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som innehas av sammanslutningar, huvudmän för museer eller auktoriserade bevakningsföretag eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare (9 kap. 2 § första stycket c vapenlagen).

Polismyndighetens föreskrifter om särskilda förvaringsvillkor för vapenhandlare, skyttesammanslutningar och museer skulle möjligen kunna ha viss betydelse för tolkningen av när brott mot de generella förvaringsbestämmelserna föreligger (jfr RPSFS 2005:4, FAP 556-2 och RPSFS 2006:13, FAP 556-1). Överträdelse av Polismyndighetens föreskrifter är emellertid inte straffsanktionerat i sig, annat i den mån det kan anses följa av 14 kap. 1 § och 17 kap. 1 § vapenförordningen (jfr avsnitt 14.2)

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att låta Polismyndigheten få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs (5 kap. 7 § vapenlagen). Skyldigheten är inte straffsanktio-

nerad, men underlåtelse att ge tillträde kan leda till återkallelse av innehavstillståndet (prop. 1999/2000:27 s. 54).

Vapendirektivet krav på medlemsstaternas förvaringsreglering

Artikel 7 i vapendirektivet ställer vissa krav på medlemsstaternas förvaringsreglering. Eventuella lättnader i förvaringsreglerna måste därför vara förenliga med kraven i bestämmelsen. I artikel 7 anges följande. För att minimera risken att en obehörig person får tag i skjutvapen och ammunition ska medlemsstaterna fastställa regler för lämplig övervakning av skjutvapen och ammunition samt regler för hur dessa ska förvaras på ett lämpligt och säkert sätt. Skjutvapen och ammunition till skjutvapen får inte förvaras lättillgängligt tillsammans. Lämplig övervakning ska innebära att den person som lagligt innehar skjutvapnet eller ammunitionen i fråga har kontroll över vapnet eller ammunitionen under dess transport och användning. Kontrollnivån för lämpliga förvaringsarrangemang ska återspegla antal och kategori av de berörda skjutvapnen och ammunitionen i fråga.

19.3 En bibehållen skyddsnivå

Bedömning: Ändringar i regelverket om förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare bör genomföras endast om ändringarna innebär fördelar för legala vapeninnehavare samtidigt som skyddsnivån hålls på samma nivå som i dag eller höjs.

Skälen för bedömningen

Reglerna om vårdplikt och om förvaring av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare syftar till att förhindra att obehöriga personer får tillgång till egendomen. Sådan egendom ska sålunda hanteras och förvaras på ett sådant sätt att man så långt det är möjligt förhindrar att vapnen stjäls, eller att obehöriga familjemedlemmar och andra personer som inte har rätt att inneha egendomen får tillgång till den.

De nuvarande förvaringsbestämmelserna framstår inte som ändamålsenliga i alla delar. Som vi kommer att utveckla i följande avsnitt finns det bl.a. utrymme för en större flexibilitet i fråga om var och

hos vem förvaring ska ske. Det bör dock inte komma i fråga att föreslå några lättnader i fråga om förvaring som innebär att skyddsnivån sänks och riskerna ökar för att obehöriga får tillgång till vapen. Tvärtom innebär det allvarliga läget avseende skjutvapenvåld i kriminella miljöer och det förhöjda terrorhotet mot Sverige att det även framöver är av stor betydelse att regelverket garanterar att skjutvapen förvaras säkert (se vidare i kapitel 20). Våra överväganden utgår därför ifrån att ändringar i fråga om kraven på förvaring bör genomföras endast om ändringarna innebär fördelar för legala vapeninnehavare samtidigt som skyddsnivån hålls på samma nivå som i dag eller höjs.

19.4 Huvudregeln bör även i fortsättningen vara att innehavaren förvarar skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

Bedömning: Huvudregeln bör även i fortsättningen vara att innehavaren själv förvarar sina skjutvapen, sin ammunition och sina ljuddämpare.

Skälen för bedömningen

Utgångspunkten är att innehavaren är ansvarig för att ta hand om och förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Det finns dock möjlighet att få tillstånd att förvara egendomen hos någon annan om innehavaren är förhindrad att själv ta hand om den eller om det annars finns särskilda skäl (5 kap. 3 § vapenlagen). En fråga som väckts av Svenska Jägareförbundet och Jägarnas riksförbund är om distinktionen mellan egen förvaring och förvaring hos annan kan avskaffas. Det avgörande borde enligt jägarförbunden vara att förvaringen är säker, oavsett hos vem den sker.

Vi delar jägareförbundens uppfattning att det övergripande intresset är att förvaringen är tillräckligt säker med hänsyn till antal och typ av vapen. Vidare konstaterar vi att förvaringen inte behöver vara mindre säker för att den sker hos någon annan än vapeninnehavaren själv. I vissa fall kan till och med en lämpligare förvaring anordnas hos någon annan, något som regeringen också framhöll i propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/2000:27 s. 52). Det sagda

innebär dock inte att förvaring hos annan helt kan jämställas med egen förvaring. Förvaring hos någon annan förutsätter nämligen inte bara att själva förvaringslösningen är tillräckligt säker utan också att den som ska förvara vapnen är lämplig för uppgiften och samtycker till att ta på sig ansvaret. Det finns vidare en viss risk för att möjligheten att förvara vapen hos annan utnyttjas för att kringgå regler om t.ex. vapengarderobens storlek eller lån av skjutvapen. Det finns därför skäl till en viss restriktivitet med förvaring hos annan. Vår bedömning är således att huvudregeln även i fortsättningen bör vara att innehavaren själv ska förvara sina skjutvapen, sin ammunition och sina ljuddämpare. Däremot anser vi att det finns anledning att utöka möjligheterna till förvaring hos annan. Vi återkommer till den frågan i avsnitt 19.6.

19.5 En ökad flexibilitet avseende var enskilda personers skjutvapen ska förvaras

Förslag: Skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som innehas av en enskild person ska, liksom i dag, som huvudregel förvaras i

1. innehavarens stadigvarande bostad,
2. en byggnad som är sammanbyggd med och tillgänglig från bostaden, eller
3. en separat byggnad som är väl synlig från bostaden, i vilken det finns ett larm eller motsvarande anordning som varnar om intrång.

Om en lika säker förvaring anordnas i någon annan bostad eller lokal som personen har tillgång till, ska egendomen även få förvaras där. För förvaring på en sådan plats ska dock krävas tillstånd. Vid bedömningen av om förvaringen är lika säker ska beaktas möjligheterna att övervaka den plats där egendomen förvaras. Ansökan om tillstånd ska vara belagd med ansökningsavgift.

Bedömning: Polismyndigheten bör meddela föreskrifter beträffande krav på förvaringsutrymmets beskaffenhet och larm eller andra övervakningsanordningar.

Skälen för förslagen och bedömningen

Bakgrund

Att vapen måste förvaras på en plats som innehavaren förfogar över kan indirekt utläsas av reglerna om förvaring hos annan (jfr 5 kap. 3 § vapenlagen). Kravet i 5 kap. 1 § vapenlagen att innehavaren ska ta hand om sina vapen ger uttryck för samma princip. Frågan är om det därutöver bör ställas krav på att förvaringsutrymmet finns i eller i anslutning till innehavarens stadigvarande bostad, eller om det bör finnas en större flexibilitet i detta avseende. Hittills har det i praxis som regel krävts att förvaringen sker på innehavarens folkbokföringsadress. Det har vidare krävts att förvaringen skett antingen i själva bostaden eller i t.ex. ett förråd eller garage som antingen är sammanbyggt med och tillgängligt med en genomgångsdörr från bostaden, eller i en separat byggnad som kan övervakas från bostaden. I det sistnämnda fallet har det dock krävts att det finns en anordning som anger för personer i bostaden när ett angrepp på byggnaden sker och som inte utan svårighet kan sättas ur funktion. Det som krävs är inte med nödvändighet ett inbrottslarm utan det är tillräckligt med någon sorts anordning som indikerar att någon går in i byggnaden.

Det har från flera håll framförts att det kan vara mera rationellt och även säkrare för en vapeninnehavare att förvara sina vapen i exempelvis en sommarstuga eller jaktstuga som ligger i anslutning till de marker där vederbörande brukar jaga än att förvara egendomen i sin bostad och att transportera vapnet fram och tillbaka. En liknande situation är att en vapeninnehavare delar sin tid mellan två bostäder, varvid personen är skriven på den ena men i huvudsak jagar i närheten av den andra.

Betydelsen av var förvaringsstället finns

För möjligheten att ta hand om sin egendom och förhindra att obehöriga kommer åt den har det inte bara betydelse att egendomen förvaras i ett säkert förvaringsutrymme utan även var förvaringsutrymmet finns. Förvaring i en bostad eller annan plats som regelbundet övervakas kan många gånger – allt annat lika – framstå som säkrare än förvaring på en plats som inte övervakas på samma sätt, såsom en sommarstuga som endast bebos under delar av året. Om platsen inte

hålls övervakad kan det vara lättare för tjuvar att oupptäckta bereda sig tillgång till förvaringsutrymmet för att stjäla vapen, ammunition och ljuddämpare. Vidare finns det en ökad risk för att det dröjer innan stölden upptäcks och kan polisanmälas. I nuvarande rättstillämpning kommer det sagda till uttryck genom att det krävs särskilda anordningar för förvaring i byggnader som inte är sammanbyggda med bostaden, och att förvaring någon annanstans än på folkbokföringsadressen som regel inte godtas.

De angivna kraven kan delvis spåras tillbaka till propositionen till 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]), enligt vilken krav på förvaring av vapen under lås infördes. Där framhöll departementschefen att det framstår som direkt olämpligt att förvara vapen och ammunition i sommar- och jaktstugor under tid då dessa inte är bebodda (prop. 1973:166 Förslag till vapenlag m.m., s. 119). Sedan dess har emellertid kraven på förvaring stegvis skärpts, säkrare förvaringslösningar blivit tillgängliga och möjligheterna att övervaka även en obebodd adress utökats påtagligt. I dag är exempelvis larm och hemövervakning med både sensorer och kameror tillgängliga för var och en. Det finns alltså betydligt större möjligheter att anordna en säker förvaring även på en plats där man inte bor.

Det bör finnas möjlighet att välja en annan förvaring än den stadigvarande bostaden

Med hänsyn till det anförda anser vi att utgångspunkten bör vara att enskilda personers vapen ska förvaras i den stadigvarande bostaden, eller i ett utrymme som är sammanbyggt med bostaden och tillgängligt direkt från bostaden. Liksom i dag bör det vidare vara möjligt att förvara vapnen i t.ex. ett fristående förråd eller garage på fastigheten där man bor. I dagsläget krävs i sådana fall att byggnaden ”kan övervakas från bostaden” och att den är försedd med någon ”anordning som varnar om intrång i byggnaden”. Vi menar att de krav som i praktiken ställs mer träffande kan sammanfattas med att bygganden ska vara väl synlig från bostaden och att det ska finnas ett larm eller motsvarande anordning som varnar om intrång. Förvaring i eller i anslutning till bostaden bör även framöver vara huvudregeln. Detta bör framgå uttryckligen av den nya vapenlagen.

Därutöver bör det dock även vara tillåtet med förvaring i ett bostadshus eller en lokal på någon annan adress som man förfogar över.

Förvaring på en sådan annan plats bör vara tillåten under förutsättning att en totalt sett lika säker förvaring kan anordnas där. Även detta bör framgå av den nya vapenlagen.

Polismyndigheten har ett bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om vad som krävs för att förvaringsreglerna ska anses uppfyllda (9 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen). Bemyndigandet bör omfatta även bestämmelserna om platsen för förvaringen. Polismyndighetens bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om vad som krävs av någon för att leva upp till kraven på förvaring bör alltså omfatta även platsen och de krav som ställs för att förvaringen ska anses lika säker. Detta bedöms gälla även utan att ordalydelsen i bemyndigandet ändras. Myndigheten bör med stöd av bemyndigandet meddela föreskrifter beträffande krav på förvaringsutrymmets beskaffenhet och larm eller andra övervakningsanordningar. Genom sådana föreskrifter ges bättre förutsättningar för en enhetlig rättstillämpning, det blir mer förutsebart för vapeninnehavarna vilka krav som kommer att ställas och behovet av straffsanktionerade särskilda förvaringsvillkor torde minska.

Det är inte möjligt att här i detalj gå in på hur föreskrifterna bör utformas. Dock kan några huvudlinjer anges. Vilka krav på förvaringen som ska ställas bör även i fortsättningen bero på antalet vapen och vapnens farlighet. Vidare bör möjligheterna att övervaka platsen i fråga beaktas. Vid utformning av föreskrifterna bör således i allmänhet högre krav ställas på larm eller andra övervakningsanordningar för att förvaring ska tillåtas någon annanstans än i den ordinarie bostaden eller i anslutning till denna. Vid förvaring i fritidshus och andra förvaringsplatser som lämnas obevakade under delar av året bör det regelmässigt krävas att där finns övervakningsanordningar såsom larm under den tid på året då innehavaren inte vistas där, om vapnen förvaras där under sådan tid. Vid framtagandet av föreskrifterna bör Polismyndigheten inhämta synpunkter från berörda skytte- och vapenorganisationer (se vidare våra förslag i kapitel 25).

Det bör vara möjligt att förvara egendomen både i bostaden och på en alternativ plats

Det anförda ger upphov till frågan om det även bör vara möjligt att ange mer än en plats där vapnen ska förvaras. Redan i dag är detta möjligt i vissa fall, eftersom den som har tillstånd att förvara vapen hos någon annan även har möjlighet att förvara dem själv (RÅ 2008 ref. 7).

Det främsta exemplet på när det kan vara en fördel att få förvara skjutvapen m.m. på mer än en plats torde vara vid dubbel bosättning eller om en vapeninnehavare använder sina vapen såväl när han eller hon vistas i sin stadigvarande bostad som under de perioder personen tillbringar i sitt fritidshus. Vid kortvariga vistelser för jaktändamål i fritidshuset eller det alternativa boende tillämpas enligt gällande rätt enbart kraven i 5 kap. 1 § om uppsikt (prop. 1999/2000:27 s. 50). Någon anledning att ändra detta har inte framkommit. Vid mer varaktiga vistelser gäller dock kraven på förvaring enligt 5 kap. 2 §, vilket i praktiken brukar anses innebära att vapeninnehavaren i sådana fall är skyldig att förflytta vapnet till den stadigvarande bostaden (dvs. folkbokföringsadressen) när det inte används. En ordning som gör det möjligt för vapeninnehavaren att i stället förvara vapnen i säkerhetsskåp på endera av dessa ställen beroende på var personen för tillfället vistas skulle innebära en lättnad för honom eller henne. En sådan ordning kan samtidigt innebära en ökad säkerhet genom att vapnen då i större utsträckning finns där personen faktiskt vistas och kan övervaka dem. Kravet på säkerhetsskåp eller annan lika säker förvaring skulle i så fall gälla på båda platserna. Behovet av att vapnen transporteras fram och tillbaka längre sträckor, med de risker detta kan innebära, lär i många fall minska. Under förutsättning att förvaringen på båda platserna har bedömts leva upp till kraven för säker förvaring ser vi därför inte några nackdelar från säkerhetssynpunkt med en sådan ordning som nu diskuteras utan tvärtom fördelar. Bestämmelserna bör därför innebära att det är tillåtet att förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare såväl i bostaden som på någon annan lika säker plats, och att flytta egendomen mellan dessa platser. Däremot anser vi att det skulle föra för långt att göra det möjligt med förvaring på mer än dessa två platser. En sådan utökning kan dock övervägas efter en utvärdering av det föreslagna systemet med två möjliga förvaringsplatser.

Inget bör hindra att vapeninnehavaren förvarar vissa av sina vapen i bostaden och andra vapen på den alternativa förvaringsplatsen. Detta kan vara av värde för innehavaren t.ex. om man bedriver en typ av skytteaktivitet i anslutning till bostaden och en annan sorts aktivitet i anslutning till den andra förvaringsplatsen.

Tillstånd bör krävas

Det är viktigt att Polismyndigheten har möjlighet att pröva om den planerade förvaringen lever upp till de föreskrivna säkerhetskraven och att myndigheten vet var egendomen kan komma att förvaras. Polismyndigheten kan visserligen besluta om särskilda förvaringsvillkor när en vapeninnehavare i sin ansökan om innehavstillstånd anger att vapnet ska förvaras någon annanstans än i eller i anslutning till bostaden. Det är dock viktigt att förvaringsplatsen senare kan ändras vid behov, och även att innehavaren i efterhand kan få möjlighet till en alternativ förvaringsplats. Detta hade förutsatt att vapeninnehavaren själv skulle kunna ansöka om att det ska meddelas särskilda förvaringsvillkor och även kunna ansöka om ändring av sådana villkor. Vi anser att en mer naturlig lösning är att det ska krävas tillstånd till förvaring på någon annan plats än i eller i anslutning till bostaden. Detta skulle överensstämma med vad som gäller för förvaring hos någon annan. Vi föreslår därför att det ska krävas tillstånd för att enskilda personer ska få förvara skjutvapen m.m. någon annanstans än i bostaden eller i anslutning till bostaden.

Det bör krävas att den enskilde i sin tillståndsansökan anger om vapnen kommer att förvaras på hemadressen eller den alternativa förvaringsplatsen, eller om förvaring kan komma att ske på endera platsen. Det bör också krävas att den enskilde anger om egendomen kommer att förvaras på den alternativa platsen enbart under perioder då den enskilde vistas där, såsom under semesterveckorna, eller om den kommer att förvaras där även under perioder då innehavaren inte vistas där. Den angivna informationen är nämligen viktig för att Polismyndigheten ska kunna pröva om den planerade förvaringen är tillräckligt säker utifrån omständigheterna i det konkreta fallet. I samband med ett tillstånd till förvaring någon annanstans än i bostaden bör Polismyndigheten särskilt noga överväga om det behöver ställas särskilda förvaringsvillkor.

Någon anledning att tidsbegränsa tillståndet har inte framkommit. Det bör som sagt inte vara möjligt att få tillstånd till förvaring på mer än en plats utöver den stadigvarande bostaden eller en lokal i anslutning till bostaden. Om vapeninnehavaren vill ändra sin förvaring, t.ex. för att ett fritidsboende bytts mot ett annat, bör han eller hon kunna ansöka om tillstånd till förvaring på den nya platsen. Det är givetvis viktigt att innehavaren hela tiden lever upp till de krav som följer av förvaringsbestämmelserna. Om en fritidsbostad där vapen förvarats överlåts, måste innehavaren alltså antingen kunna förvara vapnen i säkerhetsskåp hemma eller få tillstånd till förvaring på en annan alternativ förvaringsadress eller hos någon annan.

Ansökningsavgift

Ansökan om tillstånd bör vara belagd med ansökningsavgift. Eftersom det blir fråga om en särskild prövning bör detta gälla oavsett om ansökan görs i samband med ansökan om innehavstillstånd eller vid ett annat tillfälle. Avgiftens storlek bör överensstämma med vad som gäller för ansökan om tillstånd till förvaring hos någon annan.

Tillståndshavaren bör inte vara skyldig att anmäla byte av förvaringsplats

Som nyss sagts är det är viktigt att Polismyndighetens kännedom om var skjutvapen förvaras inte försämras genom flexiblare regler om var förvaring ska ske. Ett skäl för det är att polisen snabbt ska kunna omhänderta vapnen om det framkommer risk för att de missbrukas eller någon annan grund för återkallelse av innehavstillståndet är aktuell (se 6 kap. 4 § vapenlagen). Det handlar också om att polisen vid husrannsakningar och andra ingripanden på en adress ska kunna bedöma risken för att man bemöts av skjutvapenvåld. Ett tredje skäl är att möjligheterna att kontrollera att förvaringsreglerna följs inte bör försämras (se 5 kap. 7 § vapenlagen). Med hänsyn till vikten av att polisen vet var vapnen förvaras har vi övervägt om det bör införas en skyldighet för innehavaren att anmäla när innehavaren flyttar vapnen från en godkänd förvaringsplats till en annan. Vi har dock landat i bedömningen att en sådan anmälningsskyldighet inte bör införas. Det framstår som tillräckligt att Polismyndigheten vet på vilka två möjliga adresser vapnen får förvaras. Vidare är det inte en särskilt

realistisk tanke att sådana personer som man kan komma att vilja göra ingripanden mot är intresserade av att respektera en anmälningsskyldighet. En anmälningsskyldighet framstår därför som en onödig administrativ börda både för vapeninnehavarna och Polismyndigheten.

19.6 Utvidgade möjligheter till förvaring hos annan

Förslag: Möjligheten att förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare hos någon annan ska utökas. Möjligheten ska även i fortsättningen finnas om innehavaren inte själv kan ta hand om egendomen eller det finns särskilda skäl. Därutöver ska överlämnande för förvaring kunna ske om det framstår som mer lämpligt än att innehavaren själv förvarar vapnen.

För förvaring hos annan ska det även i fortsättningen krävas tillstånd om inte utlåning i motsvarande fall är tillåten. Det ska förtydligas att tillstånd får ges först efter en lämplighetsprövning av mottagaren.

Det ska vara möjligt att överlämna skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för förvaring till både fysiska personer och juridiska personer. Överlämnande till juridiska personer ska dock vara begränsat till vapenhandlare och sådana skyttesammanslutningar som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, och till skyttegymnasier som uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om förvaring och handhavande av skjutvapen. Överlämnande för förvaring hos en gymnasieskola ska endast få avse sådan egendom som innehas av elever och som behövs för deltagande i undervisningen. Bestämmelser om detta ska ges i förordning. För detta krävs ett nytt bemyndigande till regeringen.

Den som tar emot skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för förvaring och den som för en gymnasieskolas räkning är ansvarig för förvaring av sådan egendom ska antecknas i vapeninnehavarregistret. Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela föreskrifter om en gymnasieskolas förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen.

Bedömning: Det bör inte införas en särskild skyldighet för vapenhandlare att föra förteckningar över eller till Polismyndigheten anmäla vapen som tagits emot för förvaring för annans räkning.

Skälen för förslagen och bedömningen

Mer om nuvarande ordning

Utgångspunkten är att innehavaren själv ska ta hand om och förvara sina skjutvapen, sin ammunition och sina ljuddämpare. Innehavaren får dock lämna egendomen till någon annan för förvaring om han eller hon inte själv kan ta hand om föremålen eller om det annars finns särskilda skäl. För sådan förvaring krävs tillstånd om inte utlåning i motsvarande fall är tillåten enligt 3 kap. vapenlagen. Vid tillståndsprövningen ska polisen särskilt beakta möjligheten för mottagaren att erbjuda en säker förvaring. Tillståndet ska tidsbegränsas.

Enligt förarbetena bör tillstånd till förvaring hos annan på grund av att det finns särskilda skäl ges endast om det efter en helhetsbedömning framstår som motiverat att förvaringen sker hos någon annan än tillståndshavaren. Regeringen påpekade vidare att envar som innehar skjutvapen måste var beredd att uppfylla kraven på säker förvaring och att bestämmelsen således inte är avsedd att användas för att en vapeninnehavare ska kunna undgå kostnaden för att själv ordna med säker förvaring av sina vapen. (Prop. 1999/2000:27 s. 52.)

I rättspraxis har kravet på särskilda skäl i vissa fall getts en relativt snäv tolkning. Exempelvis har Kammarrätten i Stockholm i dom den 22 december 2020 i mål nr 6907-20 uttalat att det undantag som nämns i förarbetena om att en son eller dotter flyttar från föräldrahemmet tar sikte på den situation då vapnet förvarats där redan före flytten. En avsikt att bedriva jakt på mark i anslutning till föräldrahemmet ansågs inte tillräckligt för att anse att det finns särskilda skäl att bevilja tillstånd för en vuxen son att förvara vapen hos föräldrarna när vapnen inte förvarats där före flytten. Kammarrätten i Jönköping ansåg i dom den 3 november 2021 i mål nr 3114-21 att det inte fanns särskilda skäl att låta en man förvara sina skjutvapen på släktgården efter att generationsskifte skett och mannen flyttat till en mindre bostadsrätt på annan ort. Vapen hade sedan över trettio år förvarats på gården och skulle såvitt framgick av utredningen i huvudsak användas i anslutning till denna. Motsatt bedömning gjorde Kammarrätten i Göteborg dom den 22 februari 2012 i mål nr 5207-11, där en äldre man fick tillåtelse att förvara skjutvapen på sin sons gård. Mannen hade tidigare bott på en grannfastighet och ansågs ha stark anknytning till sonens fastighet där han ofta jagade och vistades. Rätten framhöll

att det framstod som motiverat och mer lämpligt att vapnen förvarades hos sonen än att de skulle transporteras fram och tillbaka.

I ett färskt avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2024 ref. 7) har det slagits fast att kravet på särskilda skäl i regel kan anses vara uppfyllt när innehavaren avser att regelbundet bedriva jakt på en annan plats än där han eller hon bor och vapnen förvaras i anslutning till den platsen, om det inte finns några omständigheter som talar emot att det är motiverat och mera lämpligt att vapnen förvaras där jakten bedrivs i stället för hos innehavaren själv. Avgörandet redovisas närmare i det föregående. Högsta förvaltningsdomstolen har såväl i det nyss nämnda avgörandet som i rättsfallet HFD 2016 ref. 77 konstaterat att möjligheten att få tillstånd att förvara vapen hos någon annan inte förutsätter att förvaringen är en tillfällig lösning. Något hinder för att ge förnyade och upprepade tillstånd så länge den beskrivna situationen består finns således inte.

Det bör vara tillräckligt att förvaring hos annan är mer lämplig

Bland annat flera skytteorganisationer har framfört till utredningen att praxis när det gäller förvaring hos annan är alltför sträng. Vi har för vår del svårt att se något sakligt skäl till en fullt så restriktiv syn på möjligheten att förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare hos annan som kommer till uttryck i vissa av de nyss nämnda kammarrättsavgörandena. Det som från samhällets synpunkt är viktigt är först och främst att förvaringen är tillräckligt säker. Det har då i första hand betydelse hur många vapen som förvaras, vilken sorts vapen det är fråga om och att den som ska förvara vapnen och andra i den personens hushåll är laglydiga och i övrigt lämpliga. Regleringen bör dock inte vara så generös att den inbjuder till missbruk, t.ex. genom att underlätta upplägg där man kringgår reglerna om vapengarderobens storlek och lån av skjutvapen.

Högsta förvaltningsdomstolen har, som nämns i det föregående, gjort klart kravet på särskilda skäl för förvaring hos någon annan normalt ska anses uppfyllt om vapeninnehavaren avser att bedriva jakt i anslutning till den plats där han eller hon vill förvara vapnen (HFD 2024 ref. 7). Något krav på att vapeninnehavaren tidigare bott på platsen eller redan före flytten förvarat vapnen där kan inte utläsas vare sig av rättsfallet eller förarbetena. Högsta förvaltningsdomstolen har

vidare såväl i det nyss nämnda avgörandet som i rättsfallet HFD 2016 ref. 77 slagit fast att möjligheten att få tillstånd att förvara vapen hos någon annan inte förutsätter att förvaringen är en tillfällig lösning. Något hinder för att ge förnyade och upprepade tillstånd så länge den aktuella situationen består finns således inte.

Mycket talar för att utgången i de kritiserade kammarrättsavgörandena hade blivit en annan om de avgjorts efter det nyss nämnda avgörandet från Högsta förvaltningsdomstolen. Mycket av den kritik som framförts mot rättstillämpningen får därmed anses överspelad.

Den fråga som återstår är om det ändå finns anledning att utvidga möjligheten till förvaring hos någon annan. Vi menar att det kan finnas även andra situationer än de som tas upp i förarbetena och det nyss nämnda rättsfallet där det kan vara mer lämpligt att vapnen förvaras hos någon annan än innehavaren själv. Förvaring hos någon som i allmänhet vistas hemma kan t.ex. vara att föredra framför förvaring hemma hos en innehavare som ofta är bortrest. Om förvararen har en högre säkerhetsnivå på sin förvaringslösning bör även detta kunna beaktas. Enligt vår mening bör det vara möjligt att få tillstånd till förvaring hos någon annan även i sådana fall. För att åstadkomma detta föreslår vi att det föreskrivs att förvaring hos annan ska kunna tillåtas om detta är mer lämpligt än att innehavaren själv förvarar vapnen. I sådana fall ska det alltså inte krävas att det föreligger särskilda skäl.

Vi ser ingen anledning att kräva att det finns ett släktförhållande mellan innehavaren och förvararen eller att innehavaren har någon annan anknytning till förvaringsplatsen än att han eller hon använder vapnet där eller att det av något annat skäl är lämpligare att förvaring sker hos den andre. Även i fortsättningen bör det vara fråga om en helhetsbedömning.

Vi bedömer att vårt förslag inrymmer alla de fall som hittills varit tillåtna med stöd av regeln om särskilda skäl. För att det inte ska finnas någon risk för att vårt förslag leder till inskränkningar som står i strid med intentionerna bakom nuvarande reglering bör det dock också även i fortsättningen vara möjligt att tillåta förvaring hos annan om det finns särskilda skäl. Sammanfattningsvis innebär vårt förslag alltså att förvaring hos annan ska vara tillåten i alla de fall som är tillåtna i dag, och dessutom i de fall där det är mer lämpligt med förvaring hos någon annan.

Kraven på förvararens lämplighet bör förtydligas

Vid bedömningen av om mottagaren kan erbjuda en säker förvaring måste det göras en bedömning inte bara av själva förvaringen utan också av om mottagaren är lämplig med hänsyn till sin laglydnad och övriga omständigheter. Om det i hushållet finns personer som inte framstår som lämpliga eller mottagaren annars har nära samröre med sådana personer kan det många gånger vara olämpligt att han eller hon får förvara någon annans skjutvapen. Att det ska göras en prövning av mottagarens lämplighet följer redan av gällande rätt (se prop. 1999/2000:27 s. 52 och 53). Vi anser dock att regleringen bör göras tydligare i detta avseende, så att det klart framgår för var och en att det kan komma att göras registerkontroller m.m. både vid tillståndsprövningen och under förvaringstiden. Det bör också tydliggöras att mottagarens möjlighet att erbjuda en säker förvaring inte bara är en omständighet att beakta vid tillståndsprövningen utan en förutsättning för att tillstånd ska kunna ges.

Som underförstått villkor för förvaring hos annan bör liksom i dag vidare gälla att personen samtyckt till förvaringen. Detta gäller inte minst som vi föreslår att Polismyndigheten ska ha rätt att få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs (se vidare avsnitt 19.12).

Förvaring hos en juridisk person

Av lagtextens ordalydelse framgår inte om förvaring hos annan måste ske hos en fysisk person eller om det även kan vara fråga om en juridisk person. Vi kan för vår del inte se att ordalydelsen skulle utesluta förvaring hos en juridisk person såsom en vapenhandlare och det finns även exempel på domstolsavgöranden där detta har godtagits. För vår del anser vi att det kan vara lämpligt med en sådan möjlighet. Det kan exempelvis vara svårt för den som bor i en lägenhet att anordna tillräckligt säker förvaring av särskilt farliga skjutvapen eller av ett större antal vapen. Det kan då vara en fördel från säkerhetssynpunkt om egendomen i stället kan lämnas till en vapenhandlare eller annan juridisk person med tillgång till mycket säkra förvaringsutrymmen. I ett sådant fall är förvaring hos vapenhandlaren mer lämpligt än förvaring hos vapeninnehavaren, och bör alltså kunna tillåtas med stöd av den nya reglering vi föreslår.

Som annars är det viktigt att det finns en utpekad person som har ansvaret för skjutvapnen och att alla relevanta personer lämplighetsprövas. I allmänhet är det endast vapenhandlare samt skyttesammanslutningar och auktoriserade bevakningsföretag med innehavstillstånd som lever upp till dessa krav. Vi anser inte att det bör vara möjligt att t.ex. starta ett företag eller en förening med syftet att förvara andras vapen. Vi kan inte heller se att det finns något praktiskt behov av någon möjlighet att överlämna skjutvapen till förvaring hos andra juridiska personer än vapenhandlare och skyttesammanslutningar med innehavstillstånd. Möjligheten att lämna skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för förvaring hos en juridisk person bör därför vara begränsad till vapenhandlare och sådana skyttesammanslutningar som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenförordningen. För detta krävs ett nytt bemyndigande till regeringen. Därutöver bör det vara möjligt att under vissa förutsättningar överlämna skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för förvaring till gymnasier där skytte ingår i undervisningen. Vi utvecklar detta i det följande.

Om förvaring tillåts hos en vapenhandlare eller skyttesammanslutning kan det i många fall finnas anledning att begränsa förvararens tillgång till de vapen som förvaras åt någon annan. Polismyndigheten har i ett sådant fall möjlighet att besluta om särskilda förvaringsvillkor, som t.ex. kan innebära att vapnen ska förvaras i ett särskilt säkerhetsskåp som endast vapeninnehavaren har nyckel eller låskod till. Polismyndigheten har vidare ett bemyndigande att meddela föreskrifter om bl.a. vapenhandlares och sammanslutningars förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare. Bemyndigandet är inte begränsat till handlarens eller sammanslutningens egen egendom och kan därför utnyttjas för att meddela föreskrifter om vad som bör gälla vid förvaring av annans skjutvapen, om detta bedöms nödvändigt.

Förvaring vid skyttegymnasier

En fråga som aktualiserats under vårt arbete är vad som bör gälla i fråga om ungdomar som genomgår en gymnasieutbildning med skytte på schemat, såsom naturbruksgymnasium med inriktning mot jakt eller idrottsgymnasium med inriktning på målskytte eller skidskytte.

Det är inte möjligt att ge innehavstillstånd till en gymnasieskola, eftersom skolor inte hör till de aktörer som räknas upp i 2 kap. 3 § vapenlagen. Vi föreslår inte någon ändring i detta avseende. Däremot lämnar vi i avsnitt 6.4 förslag som innebär en något utökad möjlighet för ungdomar med ett mycket seriöst skytteintresse att få eget innehavstillstånd, förutsatt att de uppfyller högt ställda krav på lämplighet. Enligt förslaget ska det uttryckligen krävas att en vårdnadshavare eller någon annan vuxen person med innehavstillstånd ser till att den unge har praktiska förutsättningar att förvara vapnet i enlighet med vapenregleringens krav. Det har från både skytteorganisationers och Polismyndighetens håll framförts att det är oklart vad som gäller i fråga om förvaring vid gymnasieskolor.

Förvaring av elevers vapen hos skyttegymnasier förekommer i praktiken redan i nuläget. Enligt uppgift från Polismyndigheten förekommer i huvudsak två olika lösningar för förvaring. En lösning är att gymnasieskolan har ett valv där elevernas skjutvapen förvaras, i vissa fall med egna skåp för respektive elevs vapen. En annan lösning är att eleverna får förvara vapnen i egna säkerhetsskåp, t.ex. i elevhemmet. Frågan är dock vad som bör gälla.

Om ungdomen bor tillsammans med sina föräldrar kan vapnet i och för sig förvaras i hemmet och under föräldrarnas överinseende. Detta är i så fall i överensstämmelse med den huvudregel för förvaring i eller i anslutning till bostaden som vi föreslår i avsnitt 19.5. Emellertid kan det diskuteras om det är lämpligt att ungdomar dagligen själva ska transportera skjutvapen till och från skolan. I många fall kan det framstå som säkrare att vapnen åtminstone under skolveckorna i stället förvaras i skolan. Detta talar för att det ska vara möjligt med förvaring i skolan. När eleven bor på skolan, vilket är vanligt vid bl.a. idrottsgymnasier och naturbruksgymnasier, talar än starkare skäl för att skjutvapnen bör kunna förvaras i skolan. Vår bedömning är således att detta bör vara möjligt. Det är angeläget att berörda gymnasier ska kunna bedriva sin verksamhet på ett bra och säkert sätt och regelverket bör därför vara anpassat för detta. Frågan är då hur förvaringen bör ordnas.

Våra förslag i avsnitt 19.5 innebär att eleven i och för sig kan förvara vapnen i säkerhetsskåp på sina rum, om det är deras stadigvarande bostad. Detta skulle inte kräva något särskilt tillstånd, eftersom det är fråga om förvaring i bostaden. När det gäller förvaring på skolan är dock vår uppfattning att lösningen med egna skåp som eleverna

kan få tillgång till utan en ansvarig vuxens överinseende är mindre lämplig. Skolan kan också ha starka – och många gånger befogade – önskemål om att kunna begränsa elevernas tillgång till skjutvapen till lektionstid. Om det sammantaget är fråga om ett stort antal eller särskilt farliga vapen som förvaras på skolan aktualiseras vidare frågan om en sådan förvaringslösning är tillräckligt säker i förhållande till risken för att obehöriga får tillgång till vapnen. Vi återkommer till den frågan i avsnitt 19.11. Det är därför bättre om eleverna kan ansöka om förvaring hos annan, dvs. antingen en viss medlem ur personalstyrkan eller hos skolan som juridisk person.

Om en viss befattningshavare anges som förvarare bör det kunna godtas att förvaring sker i någon lokal på skolan som befattningshavaren disponerar, om förvaringen är tillräckligt säker och befattningshavaren är lämplig. När en befattningshavare mottar vapen för förvaring är det i praktiken ingen skillnad jämfört med förvaring hos annan i andra fall.

Som tidigare angetts bör även skolan som juridisk person kunna utses till förvarare av vapnen. Det bör dock krävas att det är fråga om en gymnasieskola där jakt eller målskjutning ingår i undervisningen. Vidare bör det krävas att skolan uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om förvaring och handhavande av skjutvapen. Slutligen bör möjligheten vara begränsad till sådana skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som elever vid skolan behöver för deltagande i undervisningen. För att en prövning ska kunna göras måste det vidare anges vem eller vilka befattningshavare som är ansvariga för egendomen när den förvaras på skolan. Uppgifter av angivet slag bör alltså framgå av ansökan om förvaring hos skolan och i de särskilda förvaringsvillkor som regelmässigt bör meddelas (prop. 1999/2000:27 s. 53, se vidare i det följande). I likhet med vad som gäller för bl.a. skyttesammanslutningar och vapenhandlare bör Polismyndigheten kunna meddela föreskrifter om vad som ska gälla för förvaringen vid en gymnasieskola. Därigenom kan skolorna förutse vilka krav som kommer att ställas och anpassa sina förvaringslösningar till kraven.

Inget hindrar heller att föräldrahemmet anges som alternativ förvaringsplats för en elev som är folkbokförd i skolan men som åker hem på helger och lov, och då tar med sig sina skjutvapen. I ett sådant fall måste föräldrahemmet nämligen anses som en plats som ungdomen har tillgång till. I ett sådant fall skulle det normalt bli fråga om en sådan förvaring som kräver tillstånd enligt våra förslag i avsnitt 19.5,

eftersom egendomen då inte förvaras i eller i anslutning till elevens stadigvarande bostad.

Svenska skidskytteförbundet har uppmärksammat att det ofta är svårt att lösa förvaringsfrågan för ungdomar som har flyttat hemifrån för att gå i gymnasiet men som inte går på skyttegymnasium. Vi föreslår inte att skolor utan skytte på schemat ska vara en sådan organisation som ges möjlighet att vara förvarare åt någon annan. Däremot bör möjligheten till förvaring hos en skyttesammanslutning och de allmänt utökade möjligheterna till förvaring hos annan i många fall kunna användas för att lösa sådana problem.

Tidsbegränsning och övriga villkor

Tillstånd att förvara skjutvapen m.m. hos annan ska alltid tidsbegränsas. Detta bör gälla även framöver. I förarbetena till den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 3 § vapenlagen anges vidare att ett tillstånd till förvaring hos annan alltid bör förenas med en särskild förvaringsföreskrift såväl för vapeninnehavaren som förvararen (prop. 1999/2000:27 s. 53). Ett skäl till att förvaringsvillkor kan vara behövliga är att det i annat fall inte finns någon sanktion mot den som tar emot annans vapen för förvaring och sedan inte förvarar dem korrekt. Brott mot förvaringsreglerna är nämligen inte straffbelagda för enskilda personer, vilket däremot brott mot särskilda förvaringsvillkor är (jfr 9 kap. 2 § första stycket b och c vapenlagen). Risken att innehavaren blir av med sitt innehavstillstånd framstår inte heller som tillräckligt avskräckande för förvararen. Vi anser därför att det även i fortsättningen bör vara huvudregel att innehavarens tillstånd förenas med särskilda förvaringsvillkor när tillstånd ges till förvaring hos annan. Vi anser dock inte att detta behöver framgå av lag.

Tillståndshavaren bör inte vara skyldig att anmäla ändring av förvaringsplatsen

Ett tillstånd att förvara sitt vapen hos annan medför enligt praxis från Högsta förvaltningsdomstolen inte hinder för vapeninnehavaren att själv ta hand om och förvara vapnet (RÅ 2008 ref. 7). Med hänsyn till strävan mot mer flexibilitet för vapeninnehavarna bör detta gälla även i fortsättningen. Som utvecklats i avsnitt 19.5 bör det inte in-

föras en skyldighet för vapeninnehavare att underrätta Polismyndigheten om vapnen flyttas.

Registerfrågor

Ett tillstånd att förvara skjutvapen m.m. hos annan medför en rätt för denne att inneha egendomen för förvaring. På samma sätt som när det gäller andra som innehar vapen är det viktigt med löpande uppföljning av att den som förvarar vapen för någon annans räkning är lämplig för uppdraget. Det bör således göras registerslagningar för att kontrollera att personen inte t.ex. är misstänkt eller dömd för ett allvarligt brott. För att detta ska kunna ske på ett effektivt sätt måste personerna registreras i vapeninnehavarregistret. Sådan registrering görs redan i dag. Detta bör enligt vår mening förtydligas i regleringen.

När förvaring hos annan ska ske hos en juridisk person bör också den som ansvarar för egendomen hos den juridiska personen finnas antecknad i vapeninnehavarregistret. Beträffande vapenhandlare görs detta redan, eftersom föreståndaren för verksamheten ska registreras i vapenhandlarregistret (se 1 a kap. 7 § första stycket 3 vapenlagen). När det gäller skyttesammanslutningar föreslår vi i avsnitt 11.7 att bl.a. styrelsen ska registreras i vapenregistren. Styrelsen får anses vara ansvarig för sådana vapen som förvaras åt annan. Beträffande de personer som är ansvariga för förvaringen på en gymnasieskola bör det dock införas en särskild bestämmelse om att de ska registreras i vapeninnehavarregistret.

Ingen skyldighet att förteckna och anmäla vapen som tagits emot för förvaring

I artikel 4.5 femte stycket i vapendirektivet föreskrivs en skyldighet för vapenhandlare och vapenmäklare att föra register över varje skjutvapen och varje väsentlig del som tagits emot eller lämnats ut tillsammans med uppgifter som gör det möjligt att spåra och identifiera skjutvapnet eller den väsentliga delen. I sjätte stycket föreskrivs vidare ett krav på att vapenhandlarna och vapenmäklarna, när deras verksamhet har upphört, ska överlämna sina register till de nationella myndigheter som är ansvariga för vapenregistren. Enligt sjunde stycket finns ett krav på att vapenhandlare och vapenmäklare utan onödigt dröjs-

mål ska rapportera vissa transaktioner till de behöriga nationella myndigheterna. Bestämmelser om inköps-, försäljnings- och förmedlingsförteckningar finns i den svenska vapenförordningen. Där finns numera även bestämmelser med krav på elektronisk anmälan av alla transaktioner. Frågan är om vapendirektivet innebär ett krav på att även skjutvapen som tas emot för förvaring åt annan måste förtecknas och anmälas.

Bestämmelserna i artikel 4.5 om skyldigheter för vapenhandlare måste anses ta sikte på vapenhandelsverksamhet. Aktiviteter som utförs av en vapenhandlare men som inte utgör vapenhandel träffas alltså inte av de krav som föreskrivs för sådan verksamhet. Enligt artikel 1.1 i vapendirektivet definieras vapenhandlare som varje fysisk eller juridisk person vars näringsverksamhet helt eller delvis består av att tillverka, bedriva handel eller byteshandel med, hyra ut, reparera, ändra eller omvandla skjutvapen eller väsentliga delar, eller att tillverka, bedriva handel eller byteshandel med, ändra eller omvandla ammunition. Av artikeln kan utläsas att aktiviteten att ta emot ett skjutvapen för förvaring för någon annans räkning inte utgör vapenhandel i direktivets mening. Vår bedömning är därför att det inte av vapendirektivet följer någon skyldighet att föra förteckningar över sådana vapen eller att anmäla mottagandet m.m. till behöriga myndigheter.

Vi anser att det inte heller av andra skäl finns anledning att införa bestämmelser om en skyldighet att föra förteckningar och anmäla vapen som tas emot för förvaring eller lämnas ut. Vapnen och innehavarna ska vara antecknade i vapenregistren och Polismyndigheten har vid sin prövning av ansökan om förvaring hos någon annan fått kännedom om var vapnen kommer att förvaras. Det har inte framkommit tillräcklig anledning att införa ytterligare föreskrifter om skyldighet att föra förteckningar och anmäla vapen som tas emot eller lämnas ut.

Ansökningsreglerna bör förtydligas

Bestämmelser om innehållet i en ansökan om förvaring hos någon annan finns i 9 kap. 3 § vapenförordningen. Bestämmelsen bör i den nya vapenförordningen utvecklas något. Framför allt bör det på ett tydligare sätt framgå att det ska anges var förvaringsplatsen är belägen. Med anledning av förslaget att överlämnande ska kunna ske

till juridiska personer bör det även föreskrivas att ansökan ska innehålla uppgift om vem som i ett sådant fall är ansvarig för förvaringen.

19.7 Förvaring av vissa vapendelar

Förslag: Kravet på förvaring i säkerhetsskåp ska utvidgas till att omfatta även stommar och lådor till skjutvapen.

Skälen för förslaget

Kravet på förvaring i säkerhetsskåp gäller inte för sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen (5 kap. 2 § andra stycket vapenlagen). Det rör sig bl.a. om slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar. Sådana föremål ska förvaras på annat betryggande sätt så att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt dem. Föremålen ansågs när det generella kravet på säkerhetsskåp infördes som mindre farliga än skjutvapen, varför det inte bedömdes motiverat att ställa krav på förvaring i säkerhetsskåp (prop. 1999/2000:27 s. 50).

Det är inte helt klart hur bestämmelserna om förvaring ska tillämpas på s.k. modulvapen. Ett sådant vapen består av ett antal delar – vissa tillståndspliktiga och andra som inte omfattas av tillståndsplikt – som sätts samman till ett komplett vapen. I vissa fall beviljas innehavaren tillstånd till innehav av det kompletta vapnet. I andra fall beviljas innehavaren tillstånd till innehav av de delar som tillsammans utgör det kompletta vapnet. En person som enbart har tillstånd till innehav av ett antal vapendelar kan alltså i själva verket vara innehavare av ett komplett modulvapen. Bestämmelsen i 5 kap. 2 § andra stycken vapenlagen kan uppfattas som att kraven på förvaring av modulvapen beror på om vapnet är monterat eller inte, och att lägre krav gäller för det icke monterade vapnet. Det är inte någon lämplig ordning. Förvaringskraven för modulvapen bör inte vara lägre än vad som gäller i fråga om andra skjutvapen enbart på den grunden att vapnet kan förvärvas och tillståndsges del för del. Detta gäller inte minst som att vissa särskilt farliga och förmodligen också stöldbegärliga vapen, såsom AR-10 och AR-15, är just modulvapen (se vidare i

avsnitt 20.4 och 20.7.1). Det anförda gäller även fall då någon innehar vapendelar som kan sättas ihop till ett komplett skjutvapen utan att det är fråga om ett modulvapen. Regleringen bör därför ändras på så sätt att modulvapen och andra innehav av vapendelar som kan användas för att skapa ett komplett skjutvapen omfattas av lika höga säkerhetskrav som andra skjutvapen. Frågan är hur detta bör åstadkommas.

Vi ser i huvudsak två möjligheter. Den ena är att man föreskriver att vapendelar som tillsammans kan bilda ett komplett skjutvapen ska förvaras i säkerhetsskåp. Den andra möjligheten är att man pekar ut någon vital del av ett vapen som ska förvaras i säkerhetsskåp, medan övriga vapendelar får förvaras på annat betryggande sätt. Den sistnämnda lösningen framstår som lättare att tillämpa och dessutom mindre ingripande för vapeninnehavaren. Vi bedömer att den även är tillfredsställande från säkerhetssynpunkt. Den bör därför väljas.

Ett skjutvapen byggs som regel upp på en stomme eller låda. I ett modulvapen kan de övriga vapendelarna bytas ut och varieras på olika sätt. Vapeninnehavaren kan således exempelvis ha flera olika kolvar eller pipor som kan monteras på stommen eller lådan. Det framstår mot denna bakgrund som mest naturligt att i fråga om förvaring jämställa stommar och lådor med skjutvapen. Så har man gjort i fråga om den s.k. vapengarderoben, där stommar och lådor jämställs med kompletta vapen medan pipor och andra vapendelar inte inräknas (se 2 kap. 4 § femte stycket och 4 a § vapenförordningen). Vi föreslår även att stommar och lådor ska jämställas med kompletta skjutvapen i fråga om de särskilda bestämmelser som gäller för tillstånd till innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen, och tidsbegränsning av sådana tillstånd (se avsnitt 9.14 och 10.8.3) Vi föreslår därför att stommar och lådor ska förvaras i säkerhetsskåp medan övriga vapendelar och andra föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen även i fortsättningen ska få förvaras på något annat betryggande sätt. Den som har tillgång till ett säkerhetsskåp bör dock givetvis förvara även sådana föremål som inte omfattas av detta krav i säkerhetsskåpet.

Förslaget innebär att straffbestämmelsen i 9 kap. 2 § första stycket c nuvarande vapenlag får en något ändrad materiell innebörd.

19.8 Skyttesammanslutningars förvaring

Bedömning: Det bör i Polismyndighetens föreskrifter förtydligas att en föreningsfunktionär får förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för en skyttesammanslutnings räkning endast om detta framgår av villkoren för förvaringen.

Förslag: Det ska av registerbestämmelserna framgå att den som för en skyttesammanslutnings räkning förvarar skjutvapen m.m. ska registreras i vapeninnehavarregistret.

Skälen för bedömningen och förslaget

Polismyndigheten får som tidigare angetts meddela föreskrifter om vapenhandlares, museers och skyttesammanslutningars förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare (9 kap. 1 § första stycket vapenförordningen). Sådana föreskrifter finns i RPSFS 2009:13, FAP 551-331, RPSFS 2006:13, FAP 661-1 och RPSFS 2005:4, FAP 556-2. Förutsättningarna för sådana innehavares förvaring skiljer sig på avgörande sätt från enskilda personers, och det är inte lämpligt att i lag eller förordning ge närmare föreskrifter om vad som ska gälla. Det finns dock anledning till vissa överväganden om skyttesammanslutningars möjlighet att förvara vapen hos en föreningsfunktionär.

Enligt bestämmelserna i 2 kap. 6 § vapenförordningen, ska en sammanslutning som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen bl.a. lämna uppgift om den plats där vapen förvaras, förvaringsutrymmets beskaffenhet och vem som är ansvarig för förvaringen. Närmare bestämmelser om förvaringen ges i RPSFS 2005:4, FAP 556-2. Av föreskrifterna följer bl.a. att det är tillåtet för föreningen att förvara skjutvapen hos en föreningsfunktionär, något som gällt under lång tid. I praktiken går det till så att Polismyndigheten, i samband med att tillståndsansökan prövas, även prövar om den i ansökan angivna förvaringen är godtagbar. I samband därmed görs en prövning av om föreningsfunktionären är lämplig att förvara skjutvapen. Detta innebär bl.a. att det görs olika registerslagningar. Vidare kontrollerar Polismyndigheten att själva förvaringslösningen lever upp till de krav som följer av föreskrifterna. Om innehavstillstånd ges förenas tillståndet

med särskilda förvaringsvillkor av vilka det framgår vem som får förvara vapnet. Polismyndigheten ska enligt sina föreskrifter regelbundet kontrollera vapenregistrets uppgifter om en sammanslutnings vapeninnehav och uppgifter om den som ansvarar för sammanslutningens vapenförvaring (3 kap. 4 § RPSFS 2005:4, FAP 556-2). Det förtjänar att framhållas att en skyttesammanslutnings förvaring av skjutvapen hos en föreningsfunktionär inte är förvaring hos någon annan i den mening som avses i 5 kap. 3 § vapenlagen.

Vi bedömer att den angivna ordningen för förvaring hos en föreningsfunktionär är lämplig och bör gälla även i fortsättningen. Dock anser vi att regleringen bör förtydligas så att det klart framgår att en förutsättning för att föreningsfunktionären ska ha rätt att förvara egendomen är att detta har godkänts av Polismyndigheten eller att det är fråga om ett tillåtet lån. Detta framgår nämligen inte uttryckligen. Eftersom det är fråga om en förutsättning för att vapeninnehavet ska vara tillåtet är detta olyckligt. Den som misstar sig på förutsättningarna kan i värsta fall dömas för vapenbrott respektive brott mot vapenlagen (9 kap. 1 § respektive 2 § d vapenlagen). Även den som gett personen uppdraget kan dömas för brott mot vapenlagen (9 kap. 2 § b och c vapenlagen). Konsekvenserna av otillåten förvaring kan alltså bli allvarliga.

Med hänsyn till det anförda bör det i Polismyndighetens föreskrifter förtydligas att en föreningsfunktionär får förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för en skyttesammanslutnings räkning endast om detta framgår av villkoren för förvaringen. Det bör vidare av registerbestämmelserna tydligt framgå att den som för en skyttesammanslutnings räkning förvarar skjutvapen m.m. ska registreras i vapeninnehavarregistret, något som sker redan i dag.

19.9 Vapensamlares förvaring

Bedömning: Villkoren för vapensamlares förvaring av skjutvapen ska vara anpassade till de särskilda förutsättningar som gäller när vapen innehas för samling.

Förslag: Polismyndigheten ska få meddela föreskrifter om krav på vapensamlares förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen. Detta förutsätter nya bemyndiganden i lag och förordning.

Skälen för bedömningen och förslaget

En enskild person som innehar skjutvapen för samling kan inneha ett stort antal skjutvapen. För att motverka de säkerhetsrisker detta kan medföra beslutar Polismyndigheten ofta om särskilda förvaringsvillkor när skjutvapen innehas för samling (jfr 2 kap. 5 § och 5 kap. 5 § vapenlagen). Alternativet skulle i många fall vara att föreskriva att vapnet ska göras varaktigt obrukbart eller att avslå ansökan om innehavstillstånd. De särskilda förvaringsvillkoren syftar alltså till att göra det möjligt för en enskild vapensamlare att få inneha skjutvapen som han eller hon annars inte skulle få inneha.

De särskilda förvaringsvillkor som meddelas vapensamlare motsvarar i allmänhet de villkor om förvaring som föreskrivits för skyttesammanslutningar. Sådana förvaringsvillkor kan bl.a. innebära krav på förvaring i valv eller säkerhetsskåp eller att det ska finnas särskilda larmanordningar (se 5 kap. RPSFS 2005:4, FAP 556-2). Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) har till utredningen framfört att förvaringsvillkoren inte i tillräckligt hög grad tar hänsyn till de särskilda förhållanden som gäller för samling. Det har bl.a. anförts att vissa krav som kan vara befogade att ställa på organisationer som innehar skjutvapen, såsom krav på larm i larmklass 3, är orimliga att ställa på en privatperson som ska förvara vapnen i sin bostad.

Mot bakgrund av vad som framförts bör det övervägas om det finns behov av särskilda föreskrifter om vapensamlares förvaring av skjutvapen. SVEVAP har anfört att sådana föreskrifter bör tas in i lag eller förordning. Det är emellertid inte aktuellt att på lag- eller förordningsnivå meddela föreskrifter med den detaljeringsgrad som krävs. Frågan gäller därför om Polismyndigheten bör ges rätt att meddela föreskrifter om förvaring, på motsvarande sätt som gäller vissa andra aktörer som kan inneha ett större antal skjutvapen (jfr 9 kap. 1 § första stycket vapenförordningen).

Mot att ge Polismyndigheten rätt att meddela föreskrifter om vapensamlares förvaring talar huvudsakligen att en stor vapensamling inte nödvändigtvis medför en särskilt stor stöldrisk. Stöldrisken i det enskilda fallet kan i stället vara låg, exempelvis för att det är svårt att få tag på ammunition till vapnen. Enligt nuvarande ordning beaktar Polismyndigheten sådana omständigheter inom ramen för sin bedömning av vilka förvaringsvillkor som bör föreskrivas i det enskilda fallet. Att sådana beaktanden ska kunna ske framstår i och för sig som rimligt.

För att Polismyndigheten ska ges rätt att föreskriva om generella förvaringsvillkor talar emellertid att Polismyndigheten regelmässigt beslutar om särskilda förvaringsvillkor när en samling uppnått en viss storlek. Villkoren motsvarar, som redan nämnts, i allmänhet de villkor om förvaring som föreskrivits för skyttesammanslutningar. Detta har visserligen den fördelen att det blir förutsebart vad som gäller. Förvaringsvillkoren för vapensamlare bör dock ta hänsyn till de särskilda förutsättningar som gäller när skjutvapen innehas för samling. Samlarvapen kan ofta vara mindre stöldbegärliga än sådana skjutvapen som innehas av skyttesammanslutningar. Vidare är det i regel inte känt för allmänheten vem som samlar på skjutvapen. Införande av ett bemyndigande för Polismyndigheten minskar vidare behovet av särskilda förvaringsvillkor, vilket kan underlätta polisens handläggning och bidra till att hålla handläggningstiderna nere.

Enligt vår mening talar övervägande skäl för att Polismyndigheten bör ges rätt att föreskriva om generella villkor för vapensamlares förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen. Bemyndiganden om detta bör tas in i den nya vapenlagen och den nya vapenförordningen.

En utgångspunkt för Polismyndigheten vid utarbetandet av särskilda föreskrifter om vapensamlares förvaring bör vara att en samling ska ges det skydd som behövs för att förhindra tillgrepp och i förlängningen missbruk av vapnen. Polismyndighetens föreskrifter bör alltså utformas med beaktande bl.a. av vapnens typ, antal och i vad mån det är fråga om särskilt farliga vapen (jfr prop. 1973:166 s. 113). Hänsyn bör också tas till om de vapen som omfattas av en vapensamling har gjorts varaktigt obrukbara eller inte. I den mån det är möjligt bör hänsyn tas till att vissa äldre vapentyper är förknippade med en lägre tillgreppsrisk, t.ex. för att det är svårt att få tag på ammunition. Vidare bör beaktas att vapensamlare i regel inte är kända för allmänheten. Polismyndigheten bör samråda med etablerade vapensamlarorganisationer i samband att föreskrifterna tas fram (jfr våra förslag i kapitel 25).

Med avseende på vapensamlares förvaring av ammunition och ljuddämpare har det inte framkommit något behov av generella föreskrifter om förvaring. Polismyndigheten bör därför inte ges bemyndigande att utfärda föreskrifter om detta.

I avsnitt 19.13 gör vi bedömningen att överträdelse av Polismyndighetens föreskrifter om förvaring inte ska kriminaliseras. I praktiken

innebär det att vapensamlare i lägre utsträckning än i dag riskerar att dömas för brott mot vapenlagen om de bryter mot förvaringsvillkoren.

19.10 Vapenreparatörers förvaring

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om krav på vapenreparatörers förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen.

Bedömning: Överträdelser av sådana föreskrifter ska inte vara kriminaliserade.

Skälen för förslaget och bedömningen

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition och ljuddämpare (11 kap. 2 § e vapenlagen). Vi föreslår i avsnitt 9.14 att bemyndigandet beträffande skjutvapen ska ändras till att avse tillståndspliktiga skjutvapen. Regeringen har i 9 kap. 1 § vapenförordningen vidaredelegerat rätten att meddela sådana föreskrifter till Polismyndigheten, som med stöd av bemyndigandet har meddelat sådana föreskrifter (se RPSFS 2005:4, FAP 556-2 och RPSFS 2006:13, FAP 556-1). Med hänsyn till vikten av en säker förvaring av skjutvapen, särskilt för aktörer som innehar ett större antal vapen, bör de nyss angivna bemyndigandena utvidgas till att omfatta även vapenreparatörer. Vi föreslår i avsnitt 2.3.5 vidare att det i den nya vapenlagen uttryckligen ska framgå att ett reparatörstillstånd får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

I likhet med vad som gäller i fråga om Polismyndighetens övriga föreskrifter om förvaring anser vi att det inte finns tillräckliga skäl för en kriminalisering av överträdelser av föreskrifter som meddelas med stöd av det nya bemyndigandet.

19.11 Förvaring av flera innehavares vapen

Bedömning: Polismyndigheten bör inte, förutom när det gäller vapensamlare, bemyndigas att föreskriva om generella förvaringsvillkor för enskilda vapeninnehavare. Behovet av skärpta förvaringskrav vid större vapeninnehav och innehav av särskilt farliga vapen bör således även i fortsättningen beaktas genom att det vid behov beslutas om särskilda förvaringsvillkor. När flera innehavares skjutvapen förvaras på samma plats bör förvaringsvillkoren även i fortsättningen beakta det totala vapeninnehavet.

Skälen för bedömningarna

Av redogörelsen för gällande rätt i avsnitt 19.2, som utvecklats i avsnitt 19.9, framgår att föreskrifterna för skyttesammanslutningars förvaring i praktiken tillämpas även för enskilda personer som i hushållet har mer än fem helautomatiska vapen eller tio enhandsvapen, eller tjugo gevär, dvs. över 20 poäng enligt det poängsystem som beskrivits i det förstnämnda avsnittet. I sådana fall meddelas därför särskilda förvaringsvillkor, som är straffsanktionerade (se 9 kap. 2 § första stycket b). Denna rättstillämpning innebär att man i fråga om kraven på förvaring inte betraktar varje vapeninnehavare i hushållet för sig utan i stället ser på det samlade vapeninnehavet i hushållet. Det har från olika håll ifrågasatts om kraven är alltför stränga och om det i stället borde vara tillåtet för varje vapeninnehavare att förvara sina vapen i eget skåp och utan beaktande av övriga vapen i hushållet.

Under förutsättning att det i hushållet endast finns ett mindre antal skjutvapen eller mindre farliga vapen torde nuvarande rättstillämpning inte innebära något hinder mot förvaring i egna säkerhetsskåp. När det är fråga om ett större antal vapen eller särskilt farliga vapen anser vi dock att det är viktigt att det sammanlagda vapeninnehavet i hushållet avgör vilka förvaringskrav som ska ställas. För den någorlunda väl förberedde tjuven är säkerhetsskåp inte särskilt svåra att bryta upp. Man bör inte göra sådana lättnader i förvaringskraven som förenklar för kriminella att på en och samma gång få tillgång till ett stort antal skjutvapen, i synnerhet om det bland dessa finns särskilt farliga vapen.

En annan sak är att det eventuellt kan finnas anledning till vissa andra överväganden när det gäller enskilda jämfört med när det är fråga om förvaring hos en skyttesammanslutning.

Det anförda ger upphov till frågan om det bör införas ytterligare, mer detaljerade föreskrifter på området. Vi gör i avsnitt 19.9 bedömningen att det inte bör komma i fråga att införa sådana föreskrifter på lag- eller förordningsnivå, men föreslår däremot att Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela generella föreskrifter om villkor för vapensamlares förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen. Vi har övervägt om bemyndigandet bör omfatta alla enskilda vapeninnehavare. Därigenom skulle man kunna uppnå en bättre förutsebarhet för enskilda och skapa bättre förutsättningar för en enhetlig rättstillämpning. Från de legala vapeninnehavarnas perspektiv har en sådan lösning även den fördelen att överträdelser av sådana föreskrifter, till skillnad från överträdelser av särskilda förvaringsvillkor, inte skulle vara straffsanktionerade (jfr avsnitt 19.13). Det går dock inte att komma ifrån att det kan förväntas vara svårt att i föreskrift fånga de mångskiftande förhållanden som kan vara för handen. Vi står därför fast vid de bedömningar som gjorts i tidigare lagstiftningsärenden att Polismyndigheten i stället noga ska överväga om det i det enskilda fallet behövs särskilda förvaringsvillkor och vilken innebörd dessa ska ha.

19.12 Möjligheten till kontroll utvidgas något

Förslag: Polismyndighetens möjlighet att kontrollera förvaringen utvidgas till att omfatta den som har rätt att utan särskilt tillstånd inneha skjutvapen.

Skälen för förslaget

Den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att låta Polismyndigheten få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs (5 kap. 7 § vapenlagen). Enligt sin ordalydelse omfattar bestämmelsen enbart den som har tillstånd att inneha skjutvapen. Det är däremot tveksamt om den omfattar aktörer som har rätt att ha skjutvapen i sin besittning utan tillstånd.

Frågan handlar till att börja med om personer som förvarar skjutvapen åt någon annan (5 kap. 3 § vapenlagen), och den som tagit hand om skjutvapen som ingår i ett dödsbo eller konkursbo (8 kap. 1 § vapenlagen). Det är tveksamt om dessa kategorier av personer enligt ordalydelsen i 5 kap. 2 § har någon skyldighet att ge Polismyndigheten tillträde för kontroll av förvaringen. Detta är problematiskt, eftersom det är lika viktigt att skjutvapen förvaras på ett korrekt sätt oavsett om de innehas med stöd av ett innehavstillstånd eller någon annan rätt. Inte minst när det gäller dödsbon får det samtidigt antas att risken för att förvaringen inte sker på rätt sätt är särskilt stor. Det är rimligt att alla som förvarar skjutvapen får tåla det integritetsintrång som en kontroll av vapenförvaringen kan innebära. Åtgärden bedöms utgöra en godtagbar inskränkning såväl av skyddet mot husrannsakan och liknande ingrepp enligt 2 kap. 6 § regeringsformen som av skyddet för privat- och familjelivet enligt artikel 8 i Europakonventionen. Övervägande skäl talar därför för att bestämmelsen om tillträde görs tillämplig även på den vars rätt att inneha skjutvapen inte grundas på ett innehavstillstånd. Bestämmelsen bör alltså gå ut på att den som har tillstånd eller rätt att inneha skjutvapen är skyldig att låta Polismyndigheten få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs. Förslaget innebär att det blir möjligt att kontrollera även förvaring av en skyttesammanslutnings vapen som sker hos en föreningsfunktionär (se vidare i avsnitt 19.8).

Det kan anmärkas här att man i tidigare lagstiftningsärenden har gjort bedömningen att förvaring hos annan enligt 5 kap. 3 § vapenlagen inte grundar rätt mottagaren att ”inneha” vapnet i vapenlagens mening (prop. 1999/2000:27 s. 71). De facto får dock den som förvarar ett vapen åt någon annan ha vapnet i sin besittning. I vissa fall får personen också använda vapnet. Enligt vår mening kan detta inte förstås på något annat sätt än att personen i och för sig har rätt att inneha vapnet, låt vara att rättigheten inte omfattar samtliga de rättigheter som i allmänhet tillkommer en legal vapeninnehavare. Förhållandena ligger snubblande nära vad som gäller en reparatör som får ta emot och tillfälligt inneha vapen för reparation (4 kap. 3 § vapenlagen). Vi ser därför inget hinder mot att i detta sammanhang använda ordet ”inneha”.

Den föreslagna ordalydelsen medför att även vapenhandlare omfattas. Vapenhandlare måste visserligen ha tillstånd för att bedriva sin verksamhet. Rätten att inneha skjutvapen följer dock av vapenhandlartillståndet och inte ett innehavstillstånd (2 kap. 10 d § vapen-

lagen). När det gäller vapenhandlare finns dock särskilda bestämmelser om tillsyn i 5 kap. vapenförordningen. Av bestämmelserna får anses följa en rätt för Polismyndigheten att få tillträde till vapenhandlarens lokaler.

Den föreslagna ordalydelsen omfattar även den som tagit emot vapen för reparation eller översyn (4 kap. 3 § vapenlagen). Vi förslår i avsnitt 22.3.5 att motsvarande regler om tillsyn som gäller för handlare ska gälla även för reparatörer. Förslaget omfattar dock endast den som tar emot vapen yrkesmässigt och alltså inte den som tar emot vapen med stöd av att personen har rätt att låna och självständigt handha vapnet. En sådan person måste dock alltid ha antingen lånetillstånd eller tillstånd att inneha vapen av samma typ, förutom om det är fråga om ett start- eller signalvapen (3 kap. 1 a §). Med undantag för start- och signalvapen rör det sig alltså om personer som har tillstånd att inneha skjutvapen, och således på den grunden redan i dag omfattas av skyldigheten i 5 kap. 7 § vapenlagen att ge Polismyndigheten tillträde.

Av det sagda följer att vårt förslag i detta avsnitt inte leder till några utökade möjligheter till tillsyn avseende handlare och reparatörer jämfört med vad som följer av gällande rätt respektive föreslås på annat håll i betänkandet. Genom den föreslagna regleringen förtydligas dock rättsläget.

19.13 Sanktioner

Bedömning: Enskilda personers överträdelser av de generella förvaringsbestämmelserna bör inte heller i den nya vapenlagen kriminaliseras. Inte heller överträdelser av Polismyndighetens föreskrifter om vapensamlares förvaring bör kriminaliseras.

Skälen för bedömningen

Enskilda personers överträdelser av vapenlagens generella bestämmelser om förvaring av skjutvapen m.m. har inte kriminaliserats. Däremot kan en persons innehavstillstånd återkallas om personen bryter mot bestämmelserna. Polismyndigheten har lyft frågan om det inte i vissa fall skulle vara lämpligare med ett bötesstraff än återkallelse

av tillståndet vid enskildas överträdelser av förvaringsbestämmelserna. Det kan antas att detta i vissa fall skulle upplevas som en mindre ingripande sanktion för enskilda personer än att förlora tillstånd att inneha skjutvapen.

Frågan om enskilda personer ska kunna hållas straffrättsligt ansvariga vid brott mot vapenlagens generella förvaringsbestämmelser har övervägts flera gånger utan att tillräckliga skäl för en sådan kriminalisering ansetts föreligga. Som skäl för detta har bl.a. anförts att det inte framstår som sannolikt att en kriminalisering skulle få någon självständig brottsavhållande betydelse. Vidare har anförts en sådan kriminalisering kan minska benägenheten att anmäla vapenstöld, vilket vore olyckligt. (Se prop. 1990/91:130 Ändringar i vapenlagen m.m., s. 42 och prop. 1999/2000:27 s. 68 och 69.) Vi ser inte anledning att nu göra en annan bedömning.

De anförda skälen gör sig gällande även i fråga om de föreskrifter för vapensamlarnas förvaring som vi föreslår att Polismyndigheten ska kunna meddela. Inte heller överträdelser av dessa föreskrifter bör alltså vara kriminaliserade. Däremot kan straffansvar även i fortsättningen aktualiseras om särskilda förvaringsvillkor har meddelats och samlaren bryter mot dessa (se 9 kap. 2 § första stycket b vapenlagen).

19.14 Förvaring av vissa vapentyper

Förslag: Vapenlagens bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring ska utvidgas till att avse alla skjutvapen som är tillståndspliktiga, alltså även effektbegränsade vapen i vissa fall. Utvidgningen bör träffa även de föreslagna bemyndigandena avseende vapenreparatörer, gymnasieskolor och vapensamlare.

Skälen för förslaget

Enligt 11 kap. 2 § e vapenlagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bl.a. meddela föreskrifter om krav på vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen. Bemyndigandet är smalare än mot-

svarande bemyndigande till Polismyndigheten i 9 kap. 1 § vapenförordningen, enligt vilket Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen. Även om effektbegränsade vapen inte behöver vara tillståndspliktiga finns det nämligen fall där de är det (jfr 2 kap. 1 § andra stycket vapenlagen). Enligt vår mening har det nuvarande bemyndigandet till Polismyndigheten en lämplig utformning. Vi föreslår därför att bemyndigandet till regeringen ges motsvarande lydelse.

Ändringen har betydelse också för våra förslag om vapenreparatörers, gymnasieskolors och vapensamlares förvaring av skjutvapen (jfr avsnitt 19.6, 19.9 och 19.10).

19.15 Förvaring under transport och vissa andra frågor

Bedömning: Det bör inte inom ramen för detta lagstiftningsärende göras någon översyn av bestämmelserna om förvaring under transport. Frågan bör i stället uppmärksammas inom ramen för Polismyndighetens fortsatta föreskriftsarbete. Samma bedömning görs i fråga om bl.a. krav på utformning av vapenhandlares valv.

Skälen för bedömningen

Vi har övervägt om det bör ske en översyn av bestämmelserna om förvaring under transport. När det gäller förvaring under transport anges i vapenlagen endast att den som skickar eller transporterar ett skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare ska vidta betryggande åtgärder för att förhindra att någon obehörig kommer åt egendomen, samt att vapnet ska vara oladdat och, i den utsträckning det är lämpligt, isärtaget och nedpackat (5 kap. 4 §). De närmare föreskrifterna ges, med stöd av ett bemyndigande i 9 kap. 2 § vapenförordningen, i 17 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3. Regleringen om vapenhandlares förvaring av skjutvapen finns i huvudsak i RPSFS 2005:4, FAP 556-2, vilka meddelats med stöd av ett bemyndigande i 9 kap. 1 § vapenförordningen. Det är enligt vår mening fråga om den typ av detaljföreskrifter som inte bör lyftas upp på lag- eller förordningsnivå. Samma bedömning görs i fråga om vissa andra frågor som lyfts till

oss från intresseorganisationer, bl.a. att det är oklart vilka krav som ställs på en vapenhandlares valv. Vi lämnar därför inga förslag i dessa frågor. Frågor av det angivna slaget bör däremot uppmärksammas i Polismyndighetens föreskriftsarbete och i den dialog som bör föras mellan myndigheterna och intresseorganisationerna (se vidare våra förslag i kapitel 25 om ett forum för dialog mellan myndigheten och intresseorganisationerna).

20 Tydligare möjligheter att beakta risker för allmän ordning och säkerhet

20.1 Uppdraget

Vi föreslår i betänkandet ett antal lättnader för legala vapeninnehavare, däribland en utökning av vapengarderoben för jakt, bättre möjligheter för underåriga skyttar med ett seriöst skytteintresse att ges innehavstillstånd, större möjlighet att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet vid förnyelse av femårslicenser, införande av EU:s förenklade införselförfarande för sportskyttar och en möjlighet att behålla ljuddämpare efter överlåtelse av vapnet. Vi föreslår också bl.a. att Polismyndigheten ska se över aktivitetskraven för sportskyttar för att säkerställa att kraven är utformade med hänsyn till skyttesportens faktiska förutsättningar. Dessa lättnader är befogade och bör införas. Alla lättnader bör dock vara balanserade på ett sådant sätt att skyddsnivån inte sänks. I kommittédirektiven betonas att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och förhindrar att skjutvapen kommer till brottslig användning.

Mot denna bakgrund diskuterar vi i det här kapitlet om regleringen i tillräckligt hög grad beaktar farligheten hos vissa andra slags vapen än enhandsvapen och helautomatiska vapen. Frågan är en del av den intresseavvägning som alltid måste göras vid utformningen av vapenregleringen, och som vi utvecklat närmare i avsnitt 3.5.2.

20.2 Utgångspunkter

Skyddsnivån måste kopplas till läget i samhället

Behovet av en hög skyddsnivå måste betraktas mot bakgrund av läget i samhället. Andelen konstaterade fall av dödligt våld där skjutvapen använts ökade kraftigt mellan 2013 och 2022 och Sverige ligger högt i fråga om dödligt våld med skjutvapen jämfört med andra europeiska länder. Åtta av tio fall av dödligt skjutvapenvåld sker numera i den kriminella miljön. Den ökade tillgången på vapen och explosiva varor i samhället tillsammans med den ökade benägenheten att använda dessa inom kriminella miljöer utgör ett allvarligare problem i dag än någonsin tidigare. (Prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten, s. 16 och 20.) Vid utformningen av vapenregleringen måste detta beaktas, särskilt om man överväger lättnader i regleringen.

Vapenregleringen måste också utformas med beaktande av ett försämrat säkerhetsläge och risken för terrordåd och andra former av våldsdåd som riktar sig mot ett stort antal personer, såsom masskjutningar. På grund av det försämrade säkerhetsläget har Säkerhetspolisen i augusti 2023 beslutat att höja terrorhotnivån från förhöjt hot till högt hot, vilket är den näst högsta terrornivån. Såväl hotbilden mot Sverige som de våldsbejakande extremistmiljöerna är komplexa. Inom varje extremistmiljö finns individer, grupper, nätverk och organisationer med olika motiv och bevekelsegrunder för sina åsikter och sitt agerande. I dag är det ofta över internet som aktiviteten inom dessa miljöer sker, oavsett om det handlar om rekrytering, radikalisering, gemenskaper, motiv eller ökad förmåga. Tillsammans med att internet också erbjuder en rad olika världsbilder och förenklade förklaringar till det som upplevs vara ”fel” i samhället, innebär detta att det finns en stor mängd potentiella mål som våldsbejakande extremister skulle kunna agera mot. Dessutom tycks gränsen mellan den våldsbejakande och den icke våldsbejakande extremismen bli alltmer diffus, vilket bl.a. innebär att de som enbart uttrycker åsikter också direkt eller indirekt påverkar de våldsbejakande delarna av extremismen. (Säkerhetspolisens webbplats, https://sakerhetspolisen.se/hoten-mot-sverige/terrorism-och-extremism.html.)

Enligt Säkerhetspolisen är det inte nödvändigtvis de som tillhör en specifik organisation som är mest benägna att begå brott. Det kan också vara ensamagerande personer som, utifrån en virtuell gemen-

skap och ett narrativ som både formar hat och försvarar användandet av våld, agerar för att förändra samhällsordningen. Den man som under Almedalsveckan i juli 2022 mördade Sveriges kommuner och regioners psykiatrisamordnare var en ensamagerande gärningsperson utan tydlig tillhörighet i någon ideologiskt orienterad gruppering. Ensamagerande gärningspersoner är av olika skäl särskilt svåra för de brottsbekämpande myndigheterna att upptäcka innan de har begått ett våldsdåd. Ensamagerande refererar ofta till en övergripande målsättning utifrån en övertygelse snarare än till en viss organisation. Samtidigt delas uppfattningar och hörsammandet av uppmaningen att ”göra något” ofta med andra och kan upplevas ge legitimitet att agera. Tillsammans utgör ensamagerande ett större sammanhang som i allt högre utsträckning finns på sociala plattformar där det är svårt att upptäcka, bedöma och motverka det som sker. (Säkerhetspolisens årsbok 2022–2023, s. 48 och 49.)

Det är av stor vikt att motverka att våldsbejakande personer får tillgång till skjutvapen. Detta gäller såväl kriminella grupperingar som våldsbejakande extremister och andra personer som kan ha ett intresse av att använda våld och i synnerhet begå masskjutningar. Ju farligare skjutvapen, desto mer angeläget är det att vapnen inte kommer i olämpliga personers händer. Detta aktualiserar frågan om de nuvarande bestämmelserna på ett tillräckligt tydligt sätt gör det möjligt att vid tillståndsprövningen beakta att vissa slags vapen är olämpliga för civilt innehav, eller olämpliga för civilt innehav för vissa ändamål eller under vissa förutsättningar. Frågan hänger intimt samman med vårt uppdrag att överväga förtydliganden i fråga om vapens lämplighet för jakt.

Betydelsen av ändringar i Naturvårdsverkets föreskrifter om tillåtna vapen för jakt

Frågan har fått särskild aktualitet på grund av vissa ändringar i fråga om vilka skjutvapen som är tillåtna för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Enligt tidigare föreskrifter var det inte tillåtet att vid jakt använda halvautomatiska vapen av militär typ, som ursprungligen konstruerats och tillverkats för annat än jaktliga ändamål och som till konstruktion och utseende inte avsåg att efterlikna konventionella, manuellt omladdade kulgevär för jakt (se 11 § Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om jakt och statens vilt, NFS 2002:18). Förbudet hade principiella och brottsförebyggande snarare än jaktliga skäl.

Den 1 augusti 2023 ersattes föreskrifterna med Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8). Där har man slopat det nyss nämnda förbudet i en strävan att renodla föreskrifterna till att omfatta enbart jaktliga hänsyn. Detta har gett upphov till frågan om tillstånd numera bör ges till innehav av skjutvapen av det slag som tidigare var förbjudna för ändamålet jakt, eller om man bör och kan neka tillstånd med stöd av vapenlagens bestämmelser. I dagsläget handlar frågan särskilt om vapen av typen AR-15 och andra halvautomatiska gevär som enkelt kan förses med högkapacitetsmagasin. Polismyndigheten har framhållit att en utbredning i samhället av denna sorts vapen medför en ökad risk för att kriminella och andra våldsbejakande personer kan få tillgång till vapnen och använda dem för allvarliga våldsdåd. Myndigheten har vidare framhållit att jägare är den ojämförligt största gruppen vapeninnehavare, att det är relativt enkelt att skaffa sig jägarexamen och att den som har jägarexamen kan anskaffa ett flertal vapen utan någon behovsprövning. Enligt Polismyndigheten kan ett tillåtande av innehav av AR-15 och liknande vapen för jakt innebära såväl risk för en ökad avledning till kriminella som att personer tar jägarexamen i syfte att få tillgång till sådana vapen. Efter det att de nya föreskrifterna trädde i kraft har det till Polismyndigheten kommit in ett stort antal ansökningar om innehav för jakt av AR-15 och andra halvautomatiska gevär som är kompatibla med högkapacitetsmagasin. Sådana ansökningar har beviljats (jfr Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.2.1).

Föreningsegna grenar

Frågan har också fått särskild aktualitet genom att Högsta förvaltningsdomstolen i rättsfallet HFD 2018 ref. 53 har kommit fram till att en enskild person kan ges tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning även om det skytte som bedrivs av den sammanslutning som sökanden är medlem i inte utövas i enlighet med huvudförbundets skyttereglemente (s.k. föreningsegna grenar). Rättsfallet har resulterat i att enskilda personer fått möjlighet att inneha vissa vapentyper som de inte kunnat få, om man upprätthållit ett krav på att den anslutna föreningens skytte utövas i enlighet med huvudorganisationens. Även här står i dagsläget vapen av AR15-typ och liknande i centrum. Så-

dana vapen kan i och för sig vara tillåtna för målskjutning och används i grenar som man tävlar i enligt auktoriserade förbunds skyttereglemente. Det har dock framförts farhågor att skytteföreningar bildas huvudsakligen i syfte att deras medlemmar ska kunna få tillstånd att förvärva vapen av denna typ.

Medlemskap i våldsbejakande organisationer

Frågan har även fått aktualitet på grund av att Högsta förvaltningsdomstolen i rättsfallet HFD 2021 ref. 43 funnit att ett innehavstillstånd inte kan återkallas enbart för att innehavaren är medlem i en våldsbejakande organisation. I rättsfallet ansågs engagemang i Nordiska motståndsrörelsen inte utgöra grund för återkallelse. Rättsfallet innebär att den som är engagerad i en våldsbejakande extremistisk organisation kan få inneha skjutvapen så länge det inte finns några mer konkreta omständigheter som talar för att personen kan komma att missbruka sina vapen eller att vapnen kan komma att missbrukas av annan.

Skjutvapen och anordningar utan legitimt civilt användningsområde

Polismyndigheten har också tagit upp att det finns skjutvapen och anordningar utan legitimt civilt användningsområde och som bör vara förbjudna för civilt innehav. Som exempel har myndigheten tagit upp bl.a. vapenbestyckade robotar och drönare, fjärrstyrda och självstyrande vapen och vapen som är avsedda för barriärbrytande eller annars mycket kraftig ammunition. Den tekniska utvecklingen innebär att det dessutom med tiden tillkommer nya typer av skjutvapen och hjälpmedel som inte bör vara tillåtna för civilt innehav.

20.3 Det finns vapen utöver helautomatiska vapen och enhandsvapen som är särskilt samhällsfarliga

Både den svenska vapenregleringen och vapendirektivet bygger på att man kategoriserar olika skjutvapen som olika farliga (se t.ex. skäl 23 i reciten till vapendirektivet). I svensk rätt har man sedan lång tid valt att ha en särskilt sträng reglering för enhandsvapen och helautomatiska vapen (se vidare kapitel 9). Av detta kan man inte dra slutsatsen

att inte även andra vapen kan kategoriseras som särskilt farliga. I domstolspraxis förekommer det således att innehavstillstånd nekas med hänvisning till att vapnet inte är lämpat för ändamålet bl.a. när vapnen varit lätta att dölja och konstruerade för närstrid eller har varit av en mycket kraftfull kaliber (se avsnitt 5.6.3). Enligt vapendirektivet är alla A-vapen särskilt farliga, vilket innebär att de som utgångspunkt ska vara förbjudna för civilt innehav. Till A-vapnen hör bl.a. alla halvautomatiska skjutvapen med centralantändning som antingen är konstruerade med ett stort vapenmagasin eller försedda med ett löstagbart stort vapenmagasin (se kategori A punkten 7 i bilaga I till vapendirektivet). Kategoriseringen av dessa vapen som A-vapen gjordes mot bakgrund av nyligen inträffade terroristattacker (se skäl 2 i reciten till 2017 års ändringsdirektiv1). Det finns alltså A-vapen som inte omfattas av den svenska skarpare regleringen för helautomatiska vapen och enhandsvapen.

Hur samhällsfarligt ett skjutvapen kan anses vara kan inte ses isolerat, utan bör bedömas i relation till det ändamål för vilket vapnet ska innehas. Det följer av såväl den svenska vapenregleringen som vapendirektivet att tillåtligheten av vissa skjutvapen och förutsättningarna för tillstånd kan variera i förhållande till ändamålet. Ett exempel på detta är att tillstånd till innehav av A-vapen aldrig får ges för jaktändamål, men däremot ibland kan få ges för målskjutning (artikel 9 i vapendirektivet). Ett annat exempel på detta är kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen som i rättstillämpningen har getts olika innebörd beroende på vilket ändamål tillståndet avser (se vidare i kapitel 9).

20.4 Ett skjutvapens farlighet

Ett skjutvapens farlighet bestäms i första hand av dess eldkraft. Eldkraften beror på vapnets kaliber, patronkapacitet och typ av omladdningssystem (dvs. manuellt, halvautomatiskt eller helautomatiskt). Med ett hel- eller halvautomatiskt omladdningssystem kan man snabbt avfyra flera skott. Om vapnet dessutom har eller kan förses med en hög patronkapacitet kan vapnet användas för att snabbt träffa ett stort antal mål. Helautomatiska vapen och halvautomatiska gevär med

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

hög patronkapacitet anses därför i straffrättsliga sammanhang vara särskilt farliga (se prop. 2011/12:109 Vissa åtgärder mot illegala vapen, s. 42 och Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 9 kap. 1 a § 2 vapenlagen). Att det är fråga om särskilt farliga vapen måste enligt vår mening anses gälla generellt. Vår uppfattning är vidare att även halvautomatiska vapen som enkelt kan förses med hög patronkapacitet genom insättning av ett löstagbart stort vapenmagasin bör anses som farligare än andra jämförbara halvautomatiska vapen. Om ett halvautomatiskt vapen enkelt kan omvandlas till ett helautomatiskt vapen bör också det beaktas vid bedömningen av vapnets farlighet jämfört med andra vapen.

Ett annat exempel på särskilt farliga vapen är sådana vapen som är konstruerade för ammunition med mycket hög anslagsenergi.

Även ett vapens storlek påverkar dess farlighet. Det har sedan länge ansetts i svensk rätt att enhandsvapen – från början kallade fickvapen – är särskilt farliga eftersom de är lätta att bära med sig och dölja.

I vissa fall, som när det gäller helautomatiska vapen, är en enda egenskap – i det fallet det automatiska omladdningssystemet – tillräckligt för att vapnet ska kategoriseras som särskilt farligt. I andra fall kan en helhetsbedömning av vapnets samlade egenskaper leda till bedömningen att vapnet är särskilt farligt även om egenskaperna var och en för sig inte hade varit tillräckliga för en sådan slutsats.

Det bör observeras att ett skjutvapen kan anses vara särskilt farligt i den mening vi nu avser utan att för den sakens skull vara ett vapen av särskilt farlig beskaffenhet i den mening som avses i bestämmelserna om grovt vapenbrott (9 kap. 1 a § första stycket 2 vapenlagen). Av det sagda följer bl.a. att ett skjutvapen kan anses vara särskilt farligt vid tillståndsprövning enligt vapenlagen utan att anses vara av så farlig beskaffenhet att vapnets konstruktion ensamt innebär att brottet bör kvalificeras som grovt. Exempelvis gäller skärpta krav för tillstånd till innehav av alla enhandsvapen, medan endast vissa enhandsvapen anses vara av sådant slag att det kan föranleda att ett vapenbrott bedöms som grovt (se 2 kap. 6 § och 9 kap. 1 a § tredje stycket vapenlagen).

Särskilt om skjutvapen av typen AR-15

Gevär av typen AR-15 är ett exempel på halvautomatiska vapen som är kompatibla med högkapacitetsmagasin och redan därmed är särskilt farliga. AR-15 bygger på en AR-plattform. Det är fråga om lätta, halvautomatiska gevär som utgår från en viss grunddesign. Skjutvapen av typen AR-15 produceras i dag av olika tillverkare och benämns ibland men inte alltid med ”AR-15” i modellen. Vapen av typen AR-15 förekommer i varierande storlekar och alternativ och med olika tillbehör. Eftersom utbudet är stort är vapen av denna typ enkla att införskaffa. Många av vapendelarna är utbytbara varför AR-15 kan beskrivas som ett s.k. modulvapen. AR-15 kan närmast beskrivas som en halvautomatisk version av den militära automatkarbinen M16, som bl.a. används av Förenta staternas beväpnade styrkor. M16 har möjlighet till både halv- och helautomatisk eldgivning medan AR-15 i grundutförande endast har halvautomatisk eldgivning. I originalutförande är det fråga om ett halvautomatiskt gevär som ser ut som en sådan automatkarbin som används inom det militära. Även om utseendet i sig inte gör ett skjutvapen farligare än andra vapen kan det befaras att ett mer militärt utseende gör att vapnet uppfattas som mer skrämmande och mer attraktivt för framför allt kriminella som är måna om sitt anseende och våldskapital.

Det är enkelt att i AR-15 sätta in stora lösa magasin som primärt är avsedda för militär användning. När vapnet försetts med större magasin ökar eldkraften och det blir väsentligt farligare, dels då det kan användas för att skjuta ett stort antal människor på kort tid, dels då det blir mer användbart för militära och polisiära taktiker (strid i bebyggelse och närstrid m.m.). En person utrustad med ett sådant vapen blir därmed ett väsentligt större hot även mot ordningsmakten. Den som har tillstånd att inneha ett AR-15 för skjutning kan tillståndsfritt anskaffa och inneha sådana stora lösa vapenmagasin (2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen). Detta gäller även om innehavstillståndet avser jakt och ett stort magasin inte får användas vid jakten (jfr 2 kap. 5 § NFS 2023:8).

Gevär av typen AR-15 är konstruerade för att delar lätt ska kunna bytas ut och det finns många utbytbara vapendelar tillgängliga på marknaden. Det innebär att vapnets funktioner lättare kan ändras. Förutom att man enkelt kan sätta in stora magasin är det också relativt lätt att omvandla AR-15 till helautomatisk funktion, vilket tillsam-

mans med ett stort magasin gör vapnet extremt farligt. Det är lättare att få tag på färdiga delar för sådan omvandling till AR-15 än till typiska jaktvapen. Det finns även s.k. switchar som kan användas för omvandling till helautomatisk funktion. Till AR-plattformen finns också s.k. studskolvar (bumpstocks), som i praktiken innebär att vapnet i princip kan användas som om det vore helautomatiskt. (Se vidare om switchar och bumpstocks i avsnitt 20.7.2.) Även det anförda gör att vapnet framstår som farligare än flertalet typiska jaktvapen.

I AR-15 används normalt den vanligt förekommande kalibern .223. Det är inte fråga om ammunition med exceptionellt hög anslagsenergi. Likväl handlar det om ammunition som åstadkommer stora skador vid träff i människokroppen och medför hög risk för dödlighet. Sedd tillsammans med omladdningssystemet och lättheten att omvandla vapnen så att de får helautomatisk funktion bidrar kalibern till vapnets farlighet.

De beskrivna egenskaperna gör att gevär av typen AR-15, och andra vapen med liknande egenskaper, är attraktiva för den som eftersträvar att döda så många människor som möjligt på kort tid, såsom våldsbejakande extremister och andra potentiella masskyttar. Internationellt är AR-15 vanliga skjutvapen vid masskjutningar och terrordåd och refereras därför ofta till som sådana gärningspersoners ”weapon of choice” (föredragna vapen). Som exempel kan nämnas skjutningen i samband med en fotbollsmatch i Belgien den 16 oktober 2023 där två svenskar dödades och ytterligare en person skottskadades, och där uppgifter i medierna ger vid handen att gärningsmannen använde just en AR-15.

Andra liknande vapen

Det finns skjutvapen med liknande egenskaper som vapen av typen AR-15. Som ett exempel kan nämnas AR-10, som är uppbyggd på samma sätt som AR-15. Delar från AR-15 kan ofta användas på ett AR-10 och vice versa. AR-10 är ett något större och tyngre vapen än AR-15 med bl.a. längre pipa och framför allt grövre kaliber. AR-10 kan därför användas på längre avstånd med god träffsäkerhet.

Reglering i andra länder om särskilt farliga vapen

I flera andra länder ser lagstiftaren strängt på AR-15, AR-10 och andra liknande halvautomatiska vapen. Det förekommer att vapnen är helt förbjudna eller endast tillåtna för vissa ändamål. Som exempel kan nämnas att AR-15 och andra s.k. ”assault style firearms” är förbjudna i Kanada.[2] I Norge ges inte tillstånd till innehav för jaktändamål av halvautomatiska gevär av militärt ursprung (jfr 5 § andra stycket 3 våpenlova[3]).[4] Bakgrunden till att reglerna ändrades på detta sätt var bl.a. att vapen av detta slag användes vid terrordådet på Utøya, jfr Inst. 146 L (2017–2018). Efter ett terrordåd i två moskéer som ledde till 51 människors död infördes 2019 ett omfattande förbud mot halvautomatiska vapen i Nya Zealand.[5]

20.5 Polismyndigheten ansvarar för att vapeninnehav är förenliga med allmän ordning och säkerhet

Polismyndigheten har ansvaret för säkerheten i samhället när det gäller den civila förekomsten och användningen av skjutvapen. Att Polismyndigheten är tillståndsmyndighet i vapenärenden och därutöver har en relativt omfattande föreskriftsrätt på vapenområdet bör ses i ljuset av att polisens arbete ska syfta till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, och att detta utgör ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa och trygghet (se 1 § polislagen [1984:387]).

Som framgått i avsnitt 6.6.2 handlar Naturvårdsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter om vapen för jakt i stället om jaktens bedrivande i Sverige och tar enbart sikte på vilka vapen som får användas – inte vilka vapen som får innehas. De ändringar som gjorts i dessa föreskrifter och som innebär att vapen med militär bakgrund inte längre är förbjudna för jakt utgör alltså inte ett ställningstagande som innebär att det är lämpligt från samhällssynpunkt att jägare ges tillstånd att inneha sådana vapen för jakt. Ändringarna innebär endast att Naturvårdsverket inte har ansett att vapnens egenskaper gör dem olämpliga att använda vid jakt med hänsyn till jaktlagens krav. Det ankommer inte på Naturvårdsverket att göra ställningstaganden

[2] Backgrounder: List of prohibited assault-style firearms (publicsafety.gc.ca).
[3] Lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova), LOV-2018-04-20-7.
[4] https://www.politiet.no/globalassets/tjenester-admin/vapen/liste-a-forbudte-halvautomatiske-rifler-etter-vapenlova--5-andre-ledd-nr.-3.pdf.
[5] Arms Act 1982, Public Act 1983 no 44, antagen den 29 november 1983.

utifrån brottsförebyggande synpunkter. Det finns flera exempel på att det i vapenregleringen finns särskilda begränsningar i fråga om innehav av skjutvapen som i och för sig är tillåtna för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Sådana begränsningar gäller bl.a. för enhandsvapen och instickspipor (se 2 kap. 5 § vapenförordningen). Redan av det sagda följer att den omständigheten att ett visst vapen är tillåtet för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter inte också med självklarhet innebär att innehavstillstånd bör ges för ändamålet jakt.

Uppgiften att avgöra vilka skjutvapen som med hänsyn till allmän ordning och säkerhet ska få förekomma i samhället och på vilka premisser bör, oavsett ändamål, ytterst ankomma på lagstiftaren och bedömningen – i det enskilda fallet – på tillståndsmyndigheten. Det måste finnas ett utrymme att neka innehavstillstånd med hänsyn till allmän ordning och säkerhet.

20.6 Utrymmet för att neka tillstånd på grund av att vapnet är samhällsfarligt bör förtydligas

Bedömning: Tillståndsregleringen bör förtydligas i syfte att tydliggöra utrymmet för att neka tillstånd med hänsyn till att vapen av ett visst slag inte bör få innehas av enskilda eller endast bör få innehas för vissa ändamål.

Skälen för bedömningen

Det måste finnas ett utrymme för att neka tillstånd med hänsyn till ordning och säkerhet

Det är viktigt att ändringarna i Naturvårdsverkets föreskrifter beträffande halvautomatiska vapen av militär typ inte indirekt leder till ett minskat utrymme för tillståndsmyndigheten att neka tillstånd för vapen som av hänsyn till allmän ordning och säkerhet inte bör få innehas för jaktändamål. Vidare måste det även när det gäller andra ändamål, såsom målskjutning och samling, finnas utrymme för att neka tillstånd med hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Det sagda gäller inte minst mot bakgrund av det ökade skjutvapenvåldet och det försämrade nationella säkerhetsläget.

En aspekt av frågan är risken för avledning från den legala till den kriminella marknaden. I dagsläget står vapen som avletts från den svenska legala marknaden endast för en mindre del av de vapen som används vid kriminella uppgörelser. Man kan dock inte bortse ifrån att avledda vapen förekommer i dessa sammanhang. Man kan inte heller bortse ifrån att en påtaglig ökning i samhället av vapen av det slag som är av störst intresse för kriminella kan leda till en risk för en ökad avledning från den legala till den illegala marknaden. Varje sådant fall kan resultera i förlorade människoliv. Även en liten ökning kan alltså få förödande konsekvenser. Det finns goda skäl att anta att vapen med de egenskaper som kännetecknar AR-15 och liknande moderna halvautomatiska gevär är högintressanta för kriminella och våldsbejakande extremister.

En annan aspekt av frågan är att ändringarna kan medföra en ökad risk för att våldsbenägna personer ges tillstånd att inneha särskilt farliga vapen som kan användas för att snabbt döda ett stort antal människor. Som nämns inledningsvis är ensamagerande gärningsmän ett stort hot mot Sveriges säkerhet, och samtidigt svåra för de brottsbekämpande myndigheterna att upptäcka innan de har begått våldsdåd. Personerna är långt ifrån alltid kända av Säkerhetspolisen. Det är dessutom inte genomförbart att utan en orimlig ökning av såväl handläggningstiderna som Säkerhetspolisens arbetsbörda inhämta yttrande från Säkerhetspolisen i varje tillståndsärende, även om det i och för sig inte finns något hinder mot att yttrande inhämtas i de fall då Polismyndigheten anser det befogat. Av rättsfallet HFD 2021 ref. 43 följer vidare att inte ens ett känt medlemskap i en våldsbejakande organisation nödvändigtvis är tillräckligt för ett avslag på en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen. Det kan också finnas personer som lider av psykisk ohälsa och som är olämpliga att inneha skjutvapen men som inte är kända av sjukvården.

Det anförda illustrerar vikten av att tillstånd kan nekas om en viss typ av skjutvapen medför särskilt stora risker för allmän ordning och säkerhet. Det bör dock samtidigt framhållas att bedömningen inte enbart bör handla om vapnet utan också det ändamål som tillståndet ska avse. Kraven för att tillstånd ska ges, de förhållanden under vilka vapnen ska användas och möjligheterna till kontroll av den som ansöker om tillstånd varierar nämligen med ändamålet. Vidare kan det variera hur påtagligt behovet är av att en viss typ av skjutvapen kan användas för ett visst ändamål. Det kan således förekomma att

en viss typ av skjutvapen bör få innehas för exempelvis målskjutning men däremot inte för jakt. På detta sätt förhåller det sig redan i dag, exempelvis beträffande helautomatiska vapen. Det sagda följer även av vapendirektivet, enligt vilket de farligaste vapnen, dvs. A-vapen, inte får vara tillåtna för jakt men däremot för vissa andra ändamål (se artikel 9 i vapendirektivet). Till syvende och sist måste det handla om en intresseavvägning där alla relevanta omständigheter beaktas.

Regleringen är inte tillräckligt tydlig

I det föregående har vi lyft fram vikten av att tillstånd kan nekas om en viss typ av vapen medför en oproportionerligt stor risk för allmän ordning och säkerhet. Frågan är om den nuvarande regleringen är tillräckligt tydlig i detta avseende.

Om en ansökan avser ett skjutvapen som är uppenbart avvikande för det sökta ändamålet kan detta tala för att det finns en risk för att vapnet kommer att missbrukas, även i avsaknad av andra omständigheter som pekar på en konkret missbruksrisk (jfr avsnitt 5.6.1). I ett sådant fall kan tillstånd nekas med hänvisning till missbruksrisken. Det är dock tveksamt om detta kan appliceras på exempelvis AR-15 och jaktändamål. Sådana vapen används nämligen för jakt i vissa andra länder och kan ha vissa jaktliga fördelar. Det går alltså inte att av enbart vapentypen och ändamålet jakt dra slutsatsen att det finns en konkret risk för att sökanden kommer att missbruka skjutvapnet och neka tillstånd på den grunden. Som framgått tidigare stämmer detta med Polismyndighetens tillämpning.

En annan möjlighet är att man nekar tillstånd med hänvisning till att vapnet inte är lämpat för ändamålet om det anses oproportionerligt farligt för just detta ändamål. Vi ser i och för sig inget som hindrar en sådan tillämpning av bestämmelserna, något som redan kan anses förekomma i rättstillämpningen när det gäller t.ex. vapen som utformats för militär närstrid (se avsnitt 5.6.3). Samtidigt går det inte att komma ifrån att uttrycket ”lämpat för ändamålet” i första hand leder tankarna till om ett visst vapen med hänsyn till sina egenskaper är tekniskt lämpligt för ett visst ändamål, exempelvis att vid jakt fälla ett vildsvin. Vidare gäller kravet på att skjutvapnet är lämpat för ändamålet inte för innehav för andra ändamål än skjutning (jfr 2 kap. 5 § tredje stycket

vapenlagen). Hänsyn till ordning och säkerhet i samhället kan dock behöva tas även beträffande andra ändamål, t.ex. samling.

Med hänsyn till det anförda gör vi bedömningen att tillståndsregleringen bör förtydligas i syfte att tydliggöra utrymmet för att neka tillstånd med hänsyn till att skjutvapen av ett visst slag inte bör få förekomma för civilt innehav eller endast bör få förekomma för vissa ändamål.

20.7 Särskilt farliga skjutvapen och anordningar

20.7.1 AR-15 och liknande halvautomatiska gevär bör inte få innehas för jakt

Förslag: Tillstånd att inneha skjutvapen för jakt ska inte få avse halvautomatiska gevär och lådor som är avsedda för sådana gevär, om

- vapnet är utformat för centralantänd gevärsammunition eller centralantänd pistolammunition i grövre kaliber än 9 millimeter, och
- ett löstagbart vapenmagasin av militär typ med kapacitet för mer än 10 patroner passar i vapnet utan särskild utrustning eller modifiering av vapnet.

En bestämmelse av denna innebörd ska tas in i den nya vapenlagen. I avvaktan på detta ska det så snart som möjligt införas en bestämmelse av samma lydelse i den nuvarande vapenförordningen.

Skälen för förslagen

Ett förbud mot innehav för jakt av vissa halvautomatiska gevär

Vår uppfattning är att AR-15, AR-10 och andra vapen med de egenskaper som kännetecknar dessa vapen är exempel på vapen som kan få vara tillåtna för målskjutning men där starka skäl talar emot att de får innehas för jakt. De egenskaper som vi då främst fäster avseende vid är den halvautomatiska omladdningsfunktionen och att vapnen är kompatibla med stora militära magasin, såsom vapenmagasin som

används i exempelvis en AK5 eller AK47. Sådana vapen kan visserligen ha jaktliga fördelar, bl.a. på grund av att de lätt kan anpassas till jägarens individuella behov. Det kan därför finnas ett legitimt intresse för en seriös jägare att inneha ett sådant vapen. Detta intresse måste dock vägas mot samhällets intresse av att begränsa den typen av vapen i samhället. Ju fler sådana vapen som finns och ju lättare de är att skaffa på laglig väg, desto större är risken för att de kommer i fel händer.

Det har i sammanhanget betydelse att jakt är det långt vanligaste ändamålet för tillstånd att inneha skjutvapen och att ett tillåtande av AR-15, AR-10 och liknande vapen för just jakt kan leda till en mycket stor ökning av antalet sådana skjutvapen i samhället, med de risker som beskrivits tidigare. Polismyndigheten har under den korta tid som gått efter ändringen i Naturvårdsverkets föreskrifter fått in ett stort antal ansökningar om innehav av AR-15 och liknande vapen för jakt. I skrivande stund uppskattar polisen att omkring 3 500 jägare getts tillstånd att inneha skjutvapen av den aktuella typen.

Vidare har det betydelse att var och en som har tagit jägarexamen även presumeras ha behov av skjutvapen. Så länge innehavet ligger inom det antal vapen som omfattas av presumtionen sker alltså inte ens en kontroll av om personen över huvud taget utövar jakt. Detta utgör en markant skillnad i förhållande till målskjutning, där det ställs krav på behov av vapnet och som huvudregel också krav på aktivt medlemskap i en skyttesammanslutning. Kravet på aktivt medlemskap innebär dessutom en möjlighet för skyttesammanslutningen att uppmärksamma individer som kan misstänkas att ha felaktiga motiv för sitt vapenintresse. Någon motsvarighet finns inte för den som ansöker om innehavstillstånd för jakt. Det kan inte uteslutas att våldsbejakande individer missbrukar möjligheten att ta jägarexamen, i syfte att på laglig väg tämligen enkelt kunna få tillgång till halvautomatiska gevär som enkelt kan förses med stora magasin. Som angetts tidigare är särskilt ensamagerande gärningspersoner mycket svåra att upptäcka innan de har begått våldsdåd, och det finns därför en reell risk att sådana personer passerar lämplighetsprövningen för vapeninnehav.

Mot det sagda skulle någon kunna anföra att det inte tillåtet att vid jakt använda halvautomatiska kulvapen med stora fasta eller löstagbara magasin (2 kap. 5 § NFS 2023:8, se även artikel 9 i vapendirektivet jämförd med kategori A punkten 7 i bilaga I till direktivet). Som nämnts tidigare har dock den som innehar ett jaktvapen rätt att med stöd av 2 kap. 8 § vapenlagen tillståndsfritt inneha stora löstagbara

magasin som passar till vapnet, även om magasinet inte får användas för jakt. Vidare ger ett innehavstillstånd för jaktändamål även en rätt att använda vapnet för målskjutning. Vid målskjutning finns inte något förbud mot användning av stora magasin. Om AR-15 och andra vapen med liknande egenskaper är tillåtna för jaktändamål kan alltså vem som helst som tar jägarexamen och inte stoppas i Polismyndighetens lämplighetsprövning skaffa sig vapen av AR-15 typ och stora magasin som passar till vapnet. Var och en kan inse att det saknar betydelse för den som skaffar vapnet i syfte att använda det för våldsdåd huruvida det är tillåtet att för jakt använda det tillsammans med ett stort magasin.

Ett förbud mot innehav för jakt av skjutvapen av aktuell typ skulle även kunna ifrågasättas mot bakgrund av de ställningstaganden som gjordes i samband med genomförandet av 2017 års ändringsdirektiv. Den gången avstod lagstiftaren från att förbjuda innehav av stora magasin för jaktvapen (jfr prop. 2022/23:102 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet, s. 52). Ett förbud mot innehav för jakt av den nu nämnda vapentypen skulle kunna uppfattas som att man bakvägen för in ett förbud mot stora magasin i strid med tidigare ställningstaganden. Till saken hör dock att övervägandena avseende stora vapenmagasin gjordes när det enligt Naturvårdsverkets föreskrifter var förbjudet att bedriva jakt med halvautomatiska vapen av militär typ. Förbudet omfattade bl.a. AR-15, AR-10 och andra vapen av liknande typ. De sammantagna konsekvenserna av den valda regleringslösningen för stora vapenmagasin och ett slopande av förbudet mot jakt med halvautomatiska vapen av militär typ kunde alltså inte beaktas. Ställningstagandena som gjordes i samband med genomförandet av 2017 års ändringsdirektiv har därför endast relevans i fråga om skjutvapen som vid den tidpunkten fick användas för jakt.

Vår bedömning är att riskerna med halvautomatiska vapen liknande AR-15 och AR-10 som är kompatibla med stora militära vapenmagasin sammantaget är omotiverat stora när de vägs mot de jaktliga fördelarna av sådana vapen. Det är fullt möjligt att bedriva alla i Sverige förekommande former av jakt med andra typer av skjutvapen. De fördelar som vapnen kan tänkas ha i vissa jaktliga sammanhang jämfört med andra halvautomatiska jaktgevär kan inte motivera de risker för samhället som det innebär om vapnen får innehas för jakt. Vid en intresseavvägning talar samhällets intresse av att man begränsar innehavet av den nu aktuella typen av vapen klart tyngre än det jaktliga intresset av att sådana vapen ska få innehas för jaktändamål. Med

hänsyn till risken för att skjutvapen av aktuell typ kommer i fel händer är det inte tillräckligt att vapnen undantas från vapengarderoben för jakt. Det bör därför införas bestämmelser som fyller den lucka som uppstått när förbudet mot vissa kulgevär av militär typ togs bort från Naturvårdsverkets föreskrifter. I det följande återkommer vi till bestämmelsernas närmare utformning.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter får hagelgevär användas vid jakt endast om vapenmagasinet är varaktigt fixerat vid vapnet (3 kap. 3 § NFS 2023:8). Hagelvapen med löstagbara vapenmagasin får alltså inte användas för jaktändamål. Detta innebär att tillstånd till innehav för jaktändamål inte heller ges. Det som sagts om riskerna med kulgevär med stora löstagbara magasin är i stora delar giltigt även för vissa hagelgevär. I det fall riskerna framstår som jämförbara bör alltså inte heller sådana hagelgevär få innehas för jakt. I enlighet med våra resonemang i avsnitt 6.6.1 bör detta inte enbart framgå indirekt av användningsregleringen i Naturvårdsverkets föreskrifter, utan bör följa direkt av vapenregleringen. Vi återkommer i det följande till regleringens närmare utformning och avgränsning.

Bestämmelsens utformning måste noga övervägas

Det går att anföra skäl som talar för ett förbud mot innehav för jakt av alla halvautomatiska gevär med löstagbara magasin. Ett sådant förbud skulle dock träffa många vapen som sedan länge är tillåtna för jakt. Detta går längre än vårt syfte, som dels är täppa till en lucka som uppstod när Naturvårdsverkets föreskrifter ändrades, dels förebygga att motsvarande problem uppstår om Naturvårdsverket skulle ta bort förbudet mot jakt med hagelgevär med löstagbara magasin. Bestämmelsen bör därför begränsas så att den inte träffar bredare än nödvändigt. Det är inte någon alldeles enkel uppgift att utforma en bestämmelse som omfattar alla de vapen som avses, men utan att träffa bredare än man vill. Vi har därför övervägt flera alternativa utformningar av bestämmelsen.

Regleringen bör inte utformas med förebild i Naturvårdsverkets upphävda föreskrifter

Vi har till att börja med övervägt om bestämmelsen kan bygga på Naturvårdsverkets numera upphävda föreskrifter. Dessa gällde halvautomatiska vapen av militär typ, som ursprungligen konstruerats och tillverkats för annat än jaktliga ändamål och som till konstruktion och utseende inte avsåg att efterlikna konventionella, manuellt omladdade kulgevär för jakt (se 11 § NFS 2002:18). Det är emellertid svårt att definiera vad som avses med militärt utseende. Det kan dessutom ifrågasättas om just utseendet bör ges en så avgörande betydelse. Det kan också diskuteras vad som avses med att något ”ursprungligen konstruerats och tillverkats för annat än jaktliga ändamål”. Naturvårdsverket har upplyst att bestämmelsen medförde tillämpningsproblem. Detta talar emot att bestämmelsen utformas efter förebild i Naturvårdsverkets nu upphävda föreskrift. Vi väljer därför inte denna lösning.

Regleringen bör inte utformas med förebild i norsk lagstiftning

Ett annat alternativ är en bestämmelse som utformas efter förebild i den norska vapenlagen. Som framgått i avsnitt 20.4 infördes efter terrordådet på Utøya ett förbud i den norska vapenlagstiftningen mot innehav för jaktändamål av vissa halvautomatiska gevär. Förbudet, som finns i § 5 andra stycket 3 våpenlova, träffar sådana halvautomatiska gevär med räfflad pipa som ursprungligen är konstruerade för helautomatisk funktion eller för militären eller polisen (halvautomatiske rifler som opphavleg er konstruerte for heilautomatisk funksjon eller for militæret eller politiet). I förarbetena (prop. 165 L [2016–2017] Lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon [våpenlova], s. 32) uttalas bl.a. följande (utredningens översättning).

> De halvautomatiska gevär som har störst skadepotential är vapenmodeller som ursprungligen är konstruerade för militären eller polisen samt andra halvautomatiska vapen som ursprungligen är konstruerade för helautomatisk funktion. Sådana vapenmodeller kan ge stor eldkraft med hög precision och är gjorda för att vara enkla att använda och underhålla. När sådana egenskaper förenas med moderna riktmedel kan också mindre tränade skyttar nyttja vapnets fulla skadepotential. Vidare är dessa gevär som regel uppbyggda på det viset att civilt producerade modeller av denna vapentyp enkelt kan göras om till stridsvapen, bl.a. för att de ofta är anpassade till användning av militära standardmagasin med stor patronkapacitet. Missbruk av gevär som ursprungligen är konstruerade som

stridsvapen kommer därför att ha större skadeföljder än missbruk av andra vapentyper.

Det norska Politidirektoratet har utfärdat en lista över vapenmodeller som omfattas av förbudet. Enligt uppgift är syftet bl.a. att underlätta det inlösenförfarande som tillämpas i förhållande till jägare som före förbudet hade sådana vapen. Listan är inte uttömmande.

Det bör noteras att den norska bestämmelsen omfattar även finkalibriga vapen (t.ex. PC-karbiner) som i Sverige redan före ändringen av Naturvårdsverkets föreskrifter godtagits för jakt. Vidare bör det noteras att den norska bestämmelsen inte omfattar hagelvapen. En bestämmelse efter norsk förebild skulle därför behöva modifieras för att få det avsedda tillämpningsområdet.

Vi anser att en bestämmelse som är utformad på liknande sätt som den norska har vissa fördelar. Den ligger nära tidigare reglering i Naturvårdsverkets föreskrifter, vilket skulle kunna minska risken för att regleringen träffar alltför brett. Den norska bestämmelsen har dock fördelen jämfört med den upphävda föreskriften att den inte alls omfattar vapnets utseende. Fokus ligger i stället enbart på om vapnet ursprungligen konstruerats för helautomatisk funktion eller för militären eller polisen. Särskilt utan någon form av förteckning bedömer vi likväl att en bestämmelse som byggs upp efter norsk förebild öppnar för liknande svårigheter som fanns vid tillämpning av den nu upphävda bestämmelsen i Naturvårdsverkets föreskrifter. En mer kraftfull invändning är dock att bestämmelsen inte i huvudsak tar sikte på vapnets konstruktion utan på dess ursprung. Detta kan medföra en risk för kringgående. Med hänsyn till det anförda förordar vi inte heller denna lösning.

Regleringen bör ta sikte på vapnens utformning och egenskaper

För att man ska minska risken för dels tillämpningsproblem, dels kringgående gör vi bedömningen att bestämmelsen inte bör riktas in på vapnets ursprung utan i stället primärt bör ta sikte på vapnets utformning och egenskaper.

Den första relevanta egenskapen är att det är fråga om ett halvautomatiskt gevär med löstagbart vapenmagasin. Som nämnts tidigare anser vi inte att tillämpningen bör vara begränsad till kulgevär utan även bör kunna omfatta hagelgevär. Detta innebär inte någon

förändring av gällande rätt avseende hagelgevär, eftersom det enligt Naturvårdsverkets nuvarande föreskrifter inte är tillåtet att för jakt använda hagelgevär med löstagbara vapenmagasin.

Vidare bör bestämmelsen inte träffa gevär som är utformade för pistolammunition i kaliber 9 millimeter eller lägre, eller kantantänd ammunition. Sådana vapen ansågs nämligen, med vissa undantag som vi återkommer till, tillåtna för jakt redan före ändringen av Naturvårdsverkets föreskrifter. Det bör därför uttryckligen framgå att bestämmelsen endast träffar halvautomatiska gevär som är utformade för pistolammunition i grövre kaliber än 9 millimeter eller för centralantänd gevärsammunition. Vi bedömer att uppdelningen i pistol- respektive gevärsammunition är vedertagen och sällan torde orsaka några tillämpningssvårigheter.

Vidare bör bestämmelsen endast omfatta gevär som är kompatibla med löstagbara högkapacitetsmagasin. Gränsen kan lämpligen kan dras vid magasin med kapacitet för mer än 10 patroner (jfr kategori A punkten 7 i bilaga I till vapendirektivet). Om endast mindre magasin än så passar i vapnet bör det inte omfattas av bestämmelsen. Vidare bör det krävas att ett sådant magasin som nu avses kan sättas in utan någon form av adapter eller annan särskild utrustning och utan att vapnet i övrigt modifieras. I annat fall skulle nämligen bestämmelsen få ett alltför vidsträckt tillämpningsområde.

Även med de angivna begränsningarna kan bestämmelsen komma att träffa vissa vapen som var tillåtna för jakt innan Naturvårdsverkets föreskrifter ändrades. Det är inte avsikten. Typiskt för de vapen som förbudet tar sikte på – såsom AR-10 och AR-15 – är att de är kompatibla med sådana löstagbara magasin som inte bara har hög patronkapacitet utan som också vanligen används för militära ändamål, t.ex. i militära automatkarbiner. Detta kännetecknar alltså den typ av vapen vi avser att bestämmelsen ska omfatta. Det bör därför inte räcka att vapnet är kompatibelt med högkapacitetsmagasin, utan det bör dessutom krävas att det kan användas med högkapacitetsmagasin av militär typ. Med ”militär typ” avses sådana vapenmagasin som vanligen används för militära ändamål, t.ex. vapenmagasin som passar i ett helautomatiskt vapen av militär typ, såsom en AK5 eller AK47, och vapenmagasin som används av Natostyrkor eller som annars har en någorlunda utbredd militär användning. Även om det saknas en vedertagen definition av vad som avses med magasin av militär typ bör gränsdragningen i de flesta fall inte medföra några större svårigheter. Eventuella gränsdragningsproblem får lösas i rättstillämpningen.

Genom en sådan bestämmelse som nu beskrivits skulle man förbjuda sådana vapen som inte bör förekomma för jakt utan att träffa särskilt många vapen som var tillåtna före ändringen av Naturvårdsverkets föreskrifter. Det är nämligen mycket ovanligt att sedan tidigare tillåtna jaktvapen är utformade för att vara kompatibla med vapenmagasin av militär typ. En bestämmelse av den innebörd som anges i det föregående bör därför tas in i den nya vapenlagen. Bestämmelsen bör inte bara omfatta kompletta skjutvapen av aktuell typ utan också lådor som är avsedda för sådana vapen. Det ska alltså inte vara möjligt att kringgå bestämmelsen genom att söka tillstånd till innehav av vapendelarna var för sig. Bedömningen överensstämmer med de överväganden vi i avsnitt 9.14 gjort i fråga om lådor och stommar till helautomatiska vapen och enhandsvapen.

Det finns vissa halvautomatiska gevär som inte godkändes för jakt före ändringen av Naturvårdsverkets föreskrifter och som inte heller träffas av den nu föreslagna bestämmelsen. Det gäller exempelvis skjutvapen av typen AR-9. Dessa vapen bygger på AR-plattformen men är utformade för användning av pistolammunition i kaliber 9 millimeter. Vapnen var inte tillåtna för jakt före ändringen och bör enligt vår uppfattning inte vara det i framtiden heller. De skäl som anförts om riskerna med AR-10 och AR-15 gäller i huvudsak även AR-9. Vi har dock inte sett någon möjlighet att utforma bestämmelsen på ett bra sätt som gör att den omfattar AR-9 men inte vissa typer av vapen som var tillåtna redan före ändringen av Naturvårdsverkets föreskrifter. Vi gör i stället bedömningen att tillstånd att inneha skjutvapen av AR-9-typ för jakt bör nekas med stöd av den ventil som vi föreslår i avsnitt 20.8.

En tillfällig ändring i den nuvarande vapenförordningen

I skrivande stund uppskattar Polismyndigheten att det har meddelats omkring 3 500 tillstånd till innehav för jaktändamål av sådana skjutvapen som vi i det föregående föreslår inte ska få innehas för jakt. De skäl som vi anfört till stöd för förbudet är sådana att man så snart som möjligt genom en förordningsändring bör se till att det inte kan meddelas ytterligare tillstånd till innehav av sådana vapen för jakt. För detta talar även kostnadsskäl. Vi bedömer nämligen att bestämmelsen i den nya vapenlagen bör tillämpas även på tidigare meddelade tillstånd, vilket i sin tur bedöms innebära att staten bör ersätta vapen-

innehavare som med tillstånd införskaffat sådana vapen för jakt (se vidare våra överväganden i avsnitt 28.3.8). Ju fler tillstånd som meddelas, desto fler jägare drabbas av olägenheter till följd av regleringen och desto högre kostnader åsamkas staten. Redan i dagsläget kan det handla om betydande belopp, eftersom det är fråga om vapen som hos vapenhandlare kostar mellan omkring 15 000 kronor och uppemot 50 000 kronor. Man bör i det uppkomna läget göra det som är möjligt för att undvika en situation där kostnadsskäl gör det svårt att i efterhand minska förekomsten av de aktuella vapnen. Ju fler tillstånd som meddelas, desto svårare blir det att ”backa bandet” till det som gällde innan Naturvårdsverkets föreskrift upphävdes. I avvaktan på riksdagens ställningstagande till om vapnen bör få innehas för jakt eller inte, föreslår vi att regeringen bör göra en ändring i den nuvarande vapenförordningen som innebär att några ytterligare tillstånd inte får meddelas. Bestämmelsen bör träda i kraft så snart som möjligt. Den bör enbart ha framåtsyftande verkan och alltså inte innebära att redan meddelade tillstånd upphör att gälla.

För enskilda vapeninnehavare innebär den tillfälliga bestämmelsen att vapen av aktuell typ blir svårare att sälja, eftersom några nya tillstånd för jaktändamål inte kommer att ges. Bestämmelsen kan också få negativa konsekvenser för vapenhandlare, som kan ha beställt vapen av det aktuella slaget och få svårare att sälja dem. Eftersom vissa innehavare kan vilja sälja vapnen i utlandet kan bestämmelsen leda till fler ansökningar om exporttillstånd hos Inspektionen för strategiska produkter eller i vissa fall Polismyndigheten, vilket medför kostnader. Trots dessa olägenheter bedömer vi att behovet av ett snabbt stopp för nya tillstånd är så stort att bestämmelsen ändå bör införas snarast möjligt.

20.7.2 Flerskottsanordningar bör vara förbjudna

Förslag: Anordningar som medför att ett skjutvapen som inte är helautomatiskt kan avfyras mer än en gång per avtryckning, ska benämnas flerskottsanordningar. Sådana anordningar ska jämställas med skjutvapen och ska inte kunna bli föremål för tillstånd enligt den nya vapenlagen. Samma sak ska gälla obrukbara föremål som i brukbart skick skulle räknas som flerskottsanordningar.

Skälen för förslagen

Switchar

För innehav av helautomatiska vapen gäller strängare regler än för innehav av halvautomatiska vapen. Vapnen har ansetts särskilt farliga och de används i ökande grad vid dödligt skjutvapenvåld (se avsnitt 9.7). Ett halvautomatiskt skjutvapen kan omvandlas till helautomatisk omladdningsfunktion genom insättning av en s.k. switch. En switch är ett föremål i metall, plast eller annat material som när det sätts in i ett halvautomatiskt vapen gör omladdningsfunktionen helautomatisk. Detta sker genom att switchen manipulerar den begränsande mekanism i det halvautomatiska vapnet som gör att bara ett skott ska kunna avfyras åt gången per avtryckning (den s.k. trigger resetfunktionen kopplas ur eller kringgås). En switch gör det alltså möjligt att enkelt omvandla ett halvautomatiskt vapen till ett helautomatiskt vapen och därigenom kringgå det strängare regelverket för innehav av helautomatiska vapen. Trots detta omfattas de inte av vapenlagens reglering. Innehav av en switch är alltså varken otillåtet eller tillståndspliktigt.

Helautomatiska vapen får i princip innehas endast för målskjutning och då endast när det är av betydelse för totalförsvaret att tillstånd ges (se vidare kapitel 9). Det finns i dag inte någon etablerad målskjutningsgren där det är tillåtet att tävla med ett skjutvapen som försetts med en switch. En seriös målskytt är beroende av ett vapen med hög och tillförlitlig träffsäkerhet. Flera auktoriserade sportskytteförbund har till utredningen uppgett att det därför inte finns något behov av switchar och liknande föremål för sportskytteändamål. Enligt vår uppfattning har dessa anordningar inte något legitimt civilt användningsområde. Detta talar starkt för att switchar bör förbjudas i den nya vapenlagen.

Det är visserligen så att den som sätter in en switch i ett halvautomatiskt vapen gör sig skyldig till vapenbrott redan enligt gällande regler. Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör nämligen att gälla om vapnet ändras så att det till funktion eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen (4 kap. 1 § vapenlagen). Detta gäller även om ändringen inte är permanent. Ett helautomatiskt vapen är till funktion och verkningsgrad ett väsentligt annat vapen än ett halvautomatiskt vapen.

Switchar bör med hänsyn till de risker de medför över huvud taget inte förekomma för civilt bruk. Som redan sagts saknar föremålen ett legitimt civilt användningsområde. Det är därför angeläget att de brottsbekämpande myndigheterna har möjlighet att ingripa även när switchar hittas i anslutning till ett halvautomatiskt vapen, fastän föremålet ännu inte satts in i vapnet. Vidare skulle ett förbud mot switchar försvåra marknadsföringen av sådana föremål. Ett förbud skulle även minska risken för att legala vapeninnehavare av okunskap begår vapenbrott genom att sätta in en switch i sitt legala halvautomatiska vapen. Enligt uppgift har det förekommit att vapeninnehavare gör detta av ren nyfikenhet och utan att ha någon brottslig avsikt. Sammantaget talar övervägande skäl talar för att switchar ska förbjudas.

Andra flerskottsanordningar

Det som anförs om switchar gör sig till stor del gällande även beträffande vissa andra anordningar som innebär att ett skjutvapen får samma eller i stort sett samma effekt som ett helautomatiskt vapen. Till sådana anordningar hör för det första vissa s.k. konverteringskit. Ett konverteringskit består av flera delar, men kan i likhet med en switch i vissa fall göra ett halvautomatiskt skjutvapen helautomatiskt. Enligt uppgift från flera sportskytteförbund saknas det behov av detta slags föremål för sportskytteändamål. Föremålen saknar legitimt användningsområde. Vår bedömning är att sådana föremål bör förbjudas.

Till sådana anordningar hör också s.k. studskolvar. En studskolv (bumpstock) gör inte ett skjutvapen helautomatiskt, men innebär att skott kan avlossas med närapå samma hastighet som med ett helautomatiskt skjutvapen. Genom att använda en studskolv är det möjligt att avlossa flera skott med ett halvautomatiskt skjutvapen utan att lyfta avtryckarfingret. Studskolven gör nämligen att skyttens finger och avtryckaren automatiskt rör sig mot varandra med hög hastighet. Enligt uppgift från flera sportskytteförbund saknas det behov av detta slags föremål för sportskytteändamål. Föremålen saknar legitimt användningsområde. Vår bedömning är att också sådana föremål bör förbjudas.

Vissa vapen kan utrustas med en s.k. binary trigger. Det är fråga om ett föremål, eller möjligen i vissa fall en särskild konstruktion,

som åstadkommer att ett skott avlossas både när avtryckaren trycks in och när den släpps. Varje tryck på avtryckaren leder alltså till att två skott avlossas. Således dubbleras eldhastigheten. En näraliggande funktion är s.k. burstfunktion. Funktionen innebär vanligen att tre skott avlossas per avtryckning. Vapnen får således en helautomatisk omladdningsfunktion som är begränsad i fråga om antalet skott. Till skillnad från switchar och bumpstocks är det som regel inte fråga om ett särskilt föremål utan om en särskild vapenkonstruktion. Burstfunktion och binary triggers saknar enligt vår mening legitimt civilt användningsområde men behöver inte förbjudas särskilt, i den mån det är fråga om en särskild vapenkonstruktion. Tillstånd bör nämligen i allmänhet kunna nekas såväl på den grunden att det inte finns något behov av ett vapen med denna konstruktion som med stöd av den särskilda ventil som vi föreslår i avsnitt 20.8. Annorlunda förhåller det sig om det i stället är fråga om en särskild anordning som gör att ett befintligt skjutvapen får burstfunktion eller binary trigger-funktion. Insättande av anordningen skulle i så fall förmodligen vara en otillåten ändring av vapnet, men innehav av själva anordningen skulle vara tillståndsfri och inte straffbar. Vår bedömning är att sådana föremål bör förbjudas.

Anordningarna bör jämställas med skjutvapen och inte kunna omfattas av tillstånd

De anordningar som tas upp i det föregående har det gemensamt att de innebär att ett skjutvapen som inte är helautomatiskt avfyras mer än en gång när avtryckaren trycks in. Sådana anordningar bör benämnas flerskottsanordningar. Uttrycket innebär inte att anordningen gör det möjligt att avfyra fler skott utan omladdning utan, som framgått i det föregående, att fler skott kan avfyras per avtryckning.

Som anförs i det föregående bör flerskottsanordningar vara förbjudna. Vi anser därför att de ska jämställas med skjutvapen, för att på så vis omfattas av vapenregleringen (jfr 1 kap. 1 § vapenlagen). Flerskottsanordningar bör inte kunna omfattas av tillstånd enligt den nya vapenlagen. Det bör alltså inte kunna ges tillstånd till vare sig innehav, införsel, handel eller någon annan befattning med föremålen som kräver tillstånd enligt vapenlagen.

Genom att anordningarna definieras som skjutvapen och tillstånd inte får ges förbjuds de i praktiken. Förbudet sanktioneras genom

straffbestämmelserna om vapenbrott och förverkande. Förutsättningar för beslag torde i allmänhet föreligga när anordningarna påträffas. Anordningarna kan också omhändertas enligt vapenlagens bestämmelser om skjutvapen.

Det anförda bör även gälla ett obrukbart föremål som i brukbart skick skulle vara en flerskottsanordning.

20.7.3 Skjutvapen som kan kontrolleras utan fysisk befattning bör vara förbjudna

Förslag: Tillstånd enligt vapenregleringen ska inte få ges för skjutvapen som är särskilt utformade eller modifierade för att styras, avfyras eller på något annat sätt kontrolleras utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket. Detta ska även gälla brukbara och obrukbara anordningar och programvara som är särskilt utformade eller modifierade för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket. Sådana anordningar och sådan programvara ska i den nya vapenlagen jämställas med skjutvapen.

Skälen för förslagen

Polismyndigheten har uppmärksammat att det finns vapen som kan kontrolleras utan att användaren behöver ha någon fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket, och att sådana vapen medför särskilda risker. Polismyndigheten har anfört att vapen av detta slag bör vara förbjudna för civilt innehav, eftersom de saknar legitimt civilt användningsområde och kan utnyttjas av kriminella och andra våldsbejakande personer för att begå våldsdåd utan att själva vara på platsen. Det är i regel fråga om krigsmateriel som enbart bör få innehas av den som har tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel att tillverka eller tillhandahålla egendomen.

Frågan handlar till att börja med om fjärrstyrda skjutvapen och utrustning som är särskilt utformad eller modifierad för fjärrstyrning av vapen. Fjärrstyrda vapen kan monteras på exempelvis fordon, drönare

eller robotar och saknar enligt vår mening i princip ett legitimt civilt användningsområde.

För militära ändamål har det även utvecklats skjutvapen som kan betecknas som självstyrande. Det handlar om utrustning och programvara som gör det möjligt att förprogrammera skjutvapen som sedan helt eller delvis kan agera självständigt vid användning utan någon mänsklig användare. Det kan vara fråga om autonoma vapen, automatiserade vapen, ”självgående” vapen, AI-vapen, etc. Ett sådant vapen kan vara förprogrammerat till viss del men sedan ha förmågan att lära sig själv, utvecklas och agera därefter. Vapnen kan exempelvis monteras på en robot eller drönare, eller ställas upp på en viss plats. Också sådana vapen saknar legitimt civilt användningsområde.

Även skjutvapen som inte är fjärrstyrda eller självstyrande kan vara konstruerade för eller avsedda att användas utan att skytten tar direkt befattning med vapnet i skottögonblicket. Det handlar om vapen som är särskilt utformade eller modifierade för att kunna avfyras utan att skytten håller ett finger på avtryckaren, tex. med hjälp av en draganordning. Sådana vapen kan påverkas mekaniskt eller digitalt för att avfyras, utan att användaren närvarar eller själv trycker på avtryckaren. Efter att ett sådant vapen har gjorts i ordning för ändamålet behövs generellt inte ytterligare aktivitet från användaren. Även denna typ av vapen saknar legitimt civilt användningsområde.

Riskerna med skjutvapen av de angivna slagen i händerna på civila är uppenbara. Det bör därför uttryckligen framgå av den nya vapenlagen att tillstånd enligt vapenregleringen inte får ges för sådana vapen. Det bör alltså inte kunna ges tillstånd till vare sig innehav, införsel, handel eller någon annan befattning med föremålen som kräver tillstånd enligt vapenlagen.

Av särskild betydelse är att de brottsbekämpande myndigheterna bör ha möjlighet ingripa även mot utrustning som är särskilt utformad eller modifierad för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket. Sådan utrustning kan vara fristående anordningar eller programvara. Den regleringslösning som vi i föregående avsnitt föreslår för switchar och andra flerskottsanordningar framstår som lämplig även för de nu aktuella föremålen och programvaran. Anordningar och programvara för nu angivna ändamål bör således jämställas med skjutvapen i vapenlagens mening. Vidare bör tillstånd enligt vapenregleringen inte få ges. Det bör alltså inte få ges tillstånd till vare

sig innehav, införsel, handel eller någon annan befattning med föremålen eller programvaran som kräver tillstånd enligt vapenlagen. Bestämmelserna bör omfatta även icke brukbara anordningar och programvara som i brukbart skick hade kunnat användas för de aktuella ändamålen.

Genom den föreslagna regleringen förbjuds i praktiken skjutvapen, anordningar och programvara av aktuellt slag. Förbudet sanktioneras genom straffbestämmelserna om vapenbrott och förverkande. Förutsättningar för beslag torde i allmänhet föreligga när egendomen påträffas. Egendomen kan också omhändertas enligt vapenlagens bestämmelser om skjutvapen.

20.7.4 Högre aktivitetskrav bör övervägas för vissa halvautomatiska skjutvapen

Bedömning: Polismyndigheten bör överväga att meddela föreskrifter om skärpta aktivitetskrav för tillstånd till innehav för målskjutning av sådana halvautomatiska gevär som avses med förslaget i avsnitt 20.7.1 och lådor som är avsedda för sådana gevär.

Skälen för bedömningen

I avsnitt 6.7 redovisar vi vissa överväganden om aktivitetskraven för målskjutning och om riskerna för att s.k. föreningsegna grenar utnyttjas för att få tillstånd till vissa typer av skjutvapen fastän man inte lever upp till de krav som tillämpas av de auktoriserade skytteförbunden. Som exempel kan nämnas att Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet kräver att en medlem har varit aktiv medlem i två år för att utfärda ett föreningsintyg för vapen av typen AR-15, medan det förekommer att föreningar anslutna till andra förbund utfärdar ett sådant intyg redan efter sex månader. I avsnittet gör vi bl.a. bedömningen att Polismyndigheten bör överväga att efter samråd med de auktoriserade skyttesammanslutningarna meddela föreskrifter om aktivitetskrav för vissa ytterligare vapentyper än enhandsvapen. Med hänsyn till de risker som är förknippade med AR-15 och andra vapen som omfattas av vårt förslag i avsnitt 20.7.1 bör Polismyndigheten särskilt överväga skärpta krav på aktivitet för att tillstånd ska

ges för målskjutning avseende sådana vapen och lådor som är avsedda för sådana vapen.

20.8 Det behövs även en ventil för oproportionerligt samhällsfarliga skjutvapen

Bedömning: Det generella utrymmet för tillståndsmyndigheten att neka tillstånd till innehav av särskilt samhällsfarliga skjutvapen bör förtydligas i den nya vapenlagen.

Förslag: Tillstånd till innehav av ett skjutvapen ska inte få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet.

Skälen för bedömningen och förslaget

Förslagen i det föregående syftar till att, så långt som möjligt, reglera vilka vapen som med hänsyn till risker för allmän ordning och säkerhet inte bör vara tillåtna för civilt innehav eller inte tillåtna för vissa ändamål. Detta kan förväntas öka förutsebarheten och underlätta för Polismyndigheten och domstolarna att göra enhetliga bedömningar.

Det kan dock även i andra fall undantagsvis finnas ett behov av en möjlighet att neka innehavstillstånd med hänsyn till allmän ordning och säkerhet i samhället. Vi syftar då på skjutvapen som medför oproportionerliga risker för samhället, i förhållande till den nytta det kan innebära om vapnet får användas för det ändamål som tillståndsansökan avser. Det kan vid bedömningen även ha betydelse under vilka förhållanden vapnen kan komma att innehas och användas för olika ändamål, och förutsättningarna för att tillstånd ska få ges. Alla dessa fall kan inte förutses och vissa torde vara så ovanliga att det inte heller framstår som lämpligt att införa en särskild reglering för vart och ett av dem. Den tekniska utvecklingen går vidare snabbt och det är inte alltid möjligt för lagstiftaren att ligga steget före.

Det förtjänar här att nämnas att den finska skjutvapenlagen[6] innehåller bestämmelser som möjliggör ett beaktande av sådana omstän-

[6] Skjutvapenlag (1/1998).

digheter som vi nu nämner. I 44 § skjutvapenlagen föreskrivs nämligen att vapentillstånd kan meddelas endast för ett sådant skjutvapen eller en sådan vapendel som på basis av antalet patroner i magasinet, kaliber eller andra egenskaper inte är onödigt eldkraftigt och effektivt för det användningssyfte som sökanden angett och som lämpar sig väl för det syftet.

Mot bakgrund av det sagda föreslår vi att det i den nya vapenlagen föreskrivs att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte får ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet.

Den föreslagna bestämmelsen är tänkt att tillämpas i fall där en intresseavvägning leder till bedömningen att riskerna med innehavet för allmän ordning och säkerhet klart överväger behovet av att skjutvapnen av det aktuella slaget får innehas för ett visst ändamål. Det kan t.ex. handla om fall där vapnets sammantagna egenskaper medför stora risker för allmän ordning och säkerhet. Det kan också handla om fall där riskerna inte är lika påtagliga, men där ändamålet kan tillgodoses lika väl med andra typer av skjutvapen som medför väsentligt lägre risker för allmän ordning och säkerhet. Med allmän ordning och säkerhet avses i detta sammanhang i huvudsak detsamma som i polislagen (1984:387). Det handlar alltså bl.a. om vapnets attraktivitet för kriminella och andra våldsbejakande personer, risken för brottsliga gärningar om vapnet kommer i fel händer, och om de potentiella skadeverkningarna om så blir fallet. Med hänsyn till syftet med vapenlagen bör i uttrycket också läggas risken för olyckshändelser med skjutvapen, oavsett om dessa skulle vara brottsliga eller inte.

Som konkreta exempel på skjutvapen som bestämmelsen bör kunna träffa kan nämnas vapen med mycket hög anslagsenergi, där användning kan anses medföra oproportionerligt stora risker för olyckshändelser eller där avledning till den illegala marknaden kan leda till risker för angrepp på exempelvis polisstationer eller militära mål. Här kan nämnas bl.a. skjutvapen som utformats för att förstöra material eller oskadliggöra människor på långa avstånd och för ammunitionsröjning. Ett exempel kan vara vapen som kan användas med den militära kalibern .50 BMG (.50 Browning Machine Gun), som från början utvecklades för angrepp mot flygplan. Ett annat exempel kan vara tyngre militära vapen som i princip inte bör vara tillåtna för civilt

innehav (jfr dock våra förslag angående innehav för samling i avsnitt 8.7.2).

Även skjutvapen och anordningar av de slag som vi tar upp i avsnitt 20.7 är strängt taget sådana som avses i den föreslagna bestämmelsen. Den reglering vi föreslagit i avsnitt 20.7.1 kan alltså ses som ett särskilt utpekat fall där tillstånd inte får ges för ett visst ändamål på grund av oproportionerliga risker. Den nu föreslagna bestämmelsen bör tillämpas på vapenmodeller som inte var tillåtna för jakt före ändringen av Naturvårdsverkets föreskrifter i augusti 2023, men som av regleringstekniska skäl inte omfattas av den bestämmelse vi föreslår i avsnitt 20.7.1. Ett exempel på sådana skjutvapen är AR-9, som liksom tidigare inte bör vara tillåtna för jakt.

Bedömningen enligt den föreslagna bestämmelsen kan utmynna i att en viss sorts vapen inte kan tillåtas för något ändamål, eller att vissa ändamål kan godtas men inte andra. Avgörande blir hur intresseavvägningen utfaller mellan de risker som innehavet innebär och de skäl som talar för att innehav ska tillåtas för ändamålet i fråga.

21 Effektbegränsade vapen som kan användas med krut

21.1 Uppdraget

Högsta domstolen prövade i februari 2023 frågan om en luftrevolver som utan att byggas om kunde användas med krut omfattades av reglerna om tillståndsplikt i vapenlagen (1996:67). Högsta domstolen fann att så inte var fallet (se ”Luftrevolvern” NJA 2023 s. 81). Underinstanserna hade kommit till olika slutsatser i fråga om vapnet var tillståndspliktigt.

Ett luftvapen som har en sådan konstruktion att det lätt kan användas med krut kan ha en effekt som närmar sig den hos konventionella skarpa vapen. Det påverkar vapnets farlighet. Frågan om sådana vapen bör vara tillståndspliktiga har inte tidigare varit föremål för lagstiftarens bedömning.

I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Samtidigt får lagstiftningen inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar.

21.2 Gällande rätt

För innehav av skjutvapen krävs i allmänhet tillstånd (2 kap. 1 § första stycket vapenlagen). Av 2 kap. 1 § andra stycket vapenlagen följer dock att tillstånd inte krävs för den som har fyllt 18 år om vapnet har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen (effektbegränsade vapen). Det förutsätter att vapnet antingen är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskjutning, eller ett harpunvapen. Vad som avses med begränsad effekt preciseras i 1 kap. 2 §

vapenförordningen (1996:70). Där anges begränsningar i fråga om bl.a. anslagsenergi.

Högsta domstolen har i rättsfallet ”Luftrevolvern” NJA 2023 s. 81 uttalat sig angående gränsdragningen mellan tillståndspliktiga och inte tillståndspliktiga skjutvapen. Rättsfallet gällde frågan om hur ett luftvapen av Brocock-typ skulle klassificeras. Av utredningen framgick att revolvern var av det tyska märket ME Sportwaffen, modell Singel-Action Army 5.5 D. Revolvern var avsedd för särskilda tryckluftspatroner (TAC-patroner) som innehåller en tryckbehållare, ventilmekanism och en luftvapenkula. Patronens ventilmekanism påverkas vid avfyrning av ett tändstift som drivs fram av vapnets hane. Konstruktionen för avfyrning av vapen av detta slag överensstämmer i stort med den hos konventionella skarpa skjutvapen.

Riksåklagaren gjorde gällande att vapnet inte skulle ses som ett luftvapen, dels då avfyrningen sker med slagstift, dels då det inte är själva vapnet som drivs av luft utan patronerna. Konstruktionen gör att revolvern kan laddas och avfyras med krutpatroner, som kan vara patroner avsedda för vapnet som manipulerats eller patroner med samma utformning som sådana patroner som vapnet är avsett för (insticks-patroner).

Högsta domstolen konstaterade att ett luftvapen inte blir tillståndspliktigt enbart för att det finns möjlighet att använda exempelvis manipulerade luftpatroner eller särskilda instickspatroner som gör att vapnet kan användas med krut på ett sätt som vapnet inte är avsett för. En annan sak är att ett vapen som annars är att se som ett effektbegränsat luftvapen blir tillståndspliktigt om det förses med patroner som inte är avsedda för vapnet och som ger det en högre effekt.

Högsta domstolens avgörande är meddelat i ett brottmål och måste alltså förstås i ljuset av den straffrättsliga legalitetsprincipen (jfr ”Luftrevolvern” p. 20 och 21). Det framstår dock som antagligt att avgörandet kommer bli vägledande även på det förvaltningsrättsliga området.

21.3 Luftvapen och andra effektbegränsade vapen av Brocock-typ bör vara tillståndspliktiga

Förslag: Ett luft-, kolsyre-, eller fjädervapen, eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel, ska inte kunna anses vara effektbegränsat om avfyrningen sker med slagstift och vapnet är konstruerat för patroner där drivämnet ingår.

Skälen för förslaget

Ett luftvapen eller ett annat effektbegränsat vapen som genom sin konstruktion lätt kan användas med krut kan ha en effekt som närmar sig den hos konventionella skarpa vapen. Detta påverkar vapnets farlighet. Att sådana vapen inte är underkastade tillståndsplikt innebär en risk för att de kommer till användning i kriminella sammanhang. Sverige befinner sig i situation med eskalerande skjutvapenvåld (se prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten, s. 16). Detta talar starkt för att effektbegränsade vapen som kan användas med krut inte bör få innehas utan tillstånd.

Flera auktoriserade skytteförbund har gett uttryck för att det är ovanligt att vapen av aktuell typ används för träning eller tävling i Sverige. Möjligen kan vissa legitima skyttar använda denna typ av vapen för att bibehålla formen under vintern. På grund av vapnens begränsade effekt är det nämligen möjligt att träna med dem inomhus. Från vapenhandlarhåll har framförts att vapen av aktuellt slag inte säljs i någon större omfattning i Sverige. Den samlade bilden är alltså att det inte finns något starkt intresse hos legitima skyttar av att få inneha vapen av aktuell typ utan tillstånd.

Enligt vår mening talar klart övervägande skäl för att effektbegränsade vapen av den typ som var aktuella i rättsfallet ”Luftrevolvern” NJA 2023 s. 81 bör omfattas av tillståndsplikt enligt vapenlagen. Risken att kriminella annars börjar utnyttja möjligheten att köpa sådana vapen tillståndsfritt och använda dem vid skjutvapenvåld är enligt vår mening överhängande. Att vapen av det aktuella slaget omfattas av krav på tillstånd kan även bidra till att säkerställa att Sverige lever upp till vapendirektivets krav.

Det är emellertid viktigt att en reglering av vilka kolsyre-, luft- och fjädervapen m.m. som är tillståndspliktiga utformas så att det för den enskilde står klart vilka vapentyper tillståndsplikten omfattar. Detta hänger samman med att den enskilde måste kunna förutse när han eller hon kan bli föremål för ett straffrättsligt ingripande när ett vapen innehas utan tillstånd (jfr ”Luftrevolvern” p. 20). För den enskilde bör det inte komma som en överraskning att han eller hon innehar ett vapen som omfattas av tillståndsplikt.

Ett alternativ skulle kunna vara att i vapenlagen definiera vad som avses med kolsyre-, luft- och fjädervapen etc. I definitionen skulle det kunna anges bl.a. att sådana vapen ska vara konstruerade för att skjuta ut en projektil utan hjälp av ett antändbart drivmedel. En sådan definition innebär emellertid att vapen liknande det som avsågs i rättsfallet ”Luftrevolvern” inte blir tillståndspliktiga, eftersom det vapnet inte var konstruerat för krutpatroner.

En definition av kolsyre-, luft- och fjädervapen etc. skulle också kunna utformas så att den endast omfattar sådana vapen som inte kan användas för att skjuta ut en projektil med hjälp av ett antändbart drivmedel. För den som saknar djupare vapentekniska kunskaper kan det dock vara svårt att avgöra när exempelvis ett luftvapen kan göra detta. Med en sådan definition blir det alltså svårt för enskilda att bedöma tillståndspliktens omfattning. I ett straffrättsligt förfarande är det visserligen möjligt att beakta detta inom ramen för uppsåtsbedömningen (jfr ”Luftrevolvern” p. 17 och 18). En definition av angivet slag framstår ändå som mindre lämplig från ett legalitetsperspektiv. Från perspektivet att det ska finnas effektiva sanktioner vid brott mot tillståndsplikten är det olyckligt att det kan bli mycket svårt att bevisa uppsåt eller oaktsamhet.

Ett bättre alternativ är enligt vår mening att i vapenförordningen uttryckligen ange att vissa, specifika konstruktioner medför att ett vapen inte kan anses vara effektbegränsat. Det vapen som var föremål för bedömning i rättsfallet ”Luftrevolvern” kunde avlossa en projektil med hjälp av krut eftersom avfyrningen skedde med ett slagstift och då det inte var själva vapnet som drevs av luft utan patronerna. Enligt uppgift från Nationellt forensiskt centrum (NFC), som är en avdelning inom Polismyndigheten som utför forensiska undersökningar, kan alla effektbegränsade vapen med denna konstruktion som de har sett avfyra krutpatroner. NFC saknar kännedom om andra konstruktioner som medför att sådana vapen som avses i 2 kap. 1 § andra stycket

vapenlagen kan avfyra projektiler med hjälp av ett antändbart drivmedel utan att byggas om.

Vi föreslår därför att det av den nya vapenförordningen ska framgå att ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen, eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel, inte ska kunna anses vara effektbegränsat om avfyrningen sker med slagstift och vapnet är konstruerat för patroner där drivämnet ingår. Något nytt bemyndigande krävs inte (se 11 kap. 1 § b vapenlagen).

I avsnitt 28.4.3 föreslår vi att den som vid lagens ikraftträdande är berättigad att inneha ett sådant vapen som den nya regleringen tar sikte på ska få inneha vapnet utan tillstånd under fyra månader eller, om en tillståndsansökan görs inom denna tid, till dess att ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft.

22 Vapenhandel och reparation och ändring av skjutvapen

22.1 Uppdraget

För att få tillstånd att driva handel med skjutvapen (vapenhandlartillstånd) krävs bland annat att handeln bedrivs yrkesmässigt (2 kap. 10 § första stycket vapenlagen [1996:67]). I kravet på yrkesmässighet ligger att verksamheten måste ha en viss omfattning. I förarbetena anges några tiotal transaktioner om året som en lämplig riktlinje för att kravet ska anses tillgodosett (prop. 1990/91:130 En ny vapenlag, s. 39). I dåvarande Rikspolisstyrelsens allmänna råd anges minst 20 transaktioner per år som ett nedre riktmärke.

Det har framförts oro över att kravet på yrkesmässighet kan leda till att seriösa vapenhandlare tvingas att stänga ner sin verksamhet för att de inte kommer upp i tillräckligt antal transaktioner.

Utredningen har i uppdrag att

- undersöka om det finns anledning att ändra de krav som gäller för att en verksamhet ska anses bedrivas yrkesmässigt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Vi behandlar yrkesmässighetskravet i avsnitt 22.2. I avsnittet behandlar vi även vissa andra frågor som rör vapenhandlare och deras verksamhet. I avsnitt 22.7 behandlar vi frågor om inlösen av vapenhandlares skjutvapen.

Bestämmelser har nyligen införts om tillståndsplikt för vapenmäklare. Även tillståndsplikten beträffande vapenmäklare är begränsad till yrkesmässig verksamhet. Vi ser i dagsläget inget behov av någon närmare definition av vilken omfattning som ska krävas för att en sådan verksamhet ska betraktas som yrkesmässig och därmed tillståndspliktig enligt vapenlagen. Frågan behandlas därför inte i detta kapitel.

Enligt 2 kap. 1 § vapenlagen krävs det även tillstånd för att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (reparatörstillstånd). Det finns inte någon vägledning om vad som i detta sammanhang avses med yrkesmässigt. Polismyndigheten har anfört att detta leder till tillämpningssvårigheter. Det finns inte heller några bestämmelser om förutsättningarna för att ett reparatörstillstånd ska meddelas eller, med undantag för ett fåtal bestämmelser i vapenförordningen, de krav som ställs på den som bedriver sådan verksamhet. Polismyndigheten har även uppmärksammat vissa andra frågor när det gäller vapenreparatörer. Även om de angivna frågorna om vapenreparatörer inte nämns i kommittédirektiven anser vi att de är angelägna. Vi behandlar därför dessa frågor i avsnitt 22.3.

Under arbetet har vi även uppmärksammat frågan om vem som får ta emot andras skjutvapen för att utföra ändring och ombyggnad. Bland annat hänsyn till de legala vapeninnehavarna talar för att det är viktigt att det står klart vem som får utföra ombyggnads- och ändringsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 22.4.

I avsnitt 22.5 behandlar vi vissa frågor som i huvudsak är gemensamma för vapenhandlare, vapenmäklare och reparatörer.

Under arbetet har vi uppmärksammat att bestämmelserna om rätt att tillståndsfritt byta ut en viss vapendel som innehavaren har särskilt tillstånd att inneha bör ses över, bl.a. i anledning av att ljuddämpare inte längre jämställs med skjutvapen i vapenregleringen. Våra överväganden i fråga om detta finns i avsnitt 22.6.

22.2 Vapenhandelsverksamhet

22.2.1 Yrkesmässighetskravet för vapenhandlare

Bedömning: Kraven för att en vapenhandlares verksamhet ska anses vara yrkesmässig bör förtydligas i förordning. Utgångspunkten bör vara att det krävs ett visst antal transaktioner men det bör också finnas möjlighet att göra avsteg från detta krav i motiverade fall.

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om villkoren för att en verksamhet som rör handel med skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt.

I vapenförordningen föreskrivs det att en vapenhandlares verksamhet ska anses bedrivas yrkesmässigt endast om

1. verksamheten bedrivs varaktigt,
2. verksamheten har vinstsyfte, och
3. handlaren årligen genomför minst 20 transaktioner med skjutvapen.

Det ska dock vara möjligt att göra avsteg från kravet på antal transaktioner om det finns särskilda skäl.

Skälen för bedömningen och förslagen

Gällande rätt

Enligt 2 kap. 1 § vapenlagen krävs tillstånd för att driva handel med skjutvapen. Vi föreslår i avsnitt 4.3 att ett sådant tillstånd ska betecknas vapenhandlartillstånd. Tillstånd att driva handel med skjutvapen får endast meddelas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. Tillstånd får meddelas endast för handel som ska bedrivas yrkesmässigt.

I ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ger även rätt att inneha ljuddämpare och vapenmagasin. (2 kap. 10 d § vapenlagen.) Vapenhandlartillstånd krävs inte för att sälja enbart vapenmagasin eller ljuddämpare. Däremot krävs i sådana fall tillstånd enligt 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel (i det följande KML). Sådant tillstånd får lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte skrider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt (1 § KML). När det gäller vapenhandlares handel med ljuddämpare och vapenmagasin föreslår vi i avsnitt 17.6 vissa ändringar i KML och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel.

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ska återkallas av Polismyndigheten i vissa fall, bl.a. om tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel (6 kap. 3 § första stycket a vapenlagen).

Kravet på yrkesmässighet innebär enligt förarbetena att verksamheten ska ha en viss varaktighet eller åtminstone vara inriktad på en serie affärshändelser. Verksamhetens omfattning ska alltså tillmätas avgörande betydelse. Som skäl för kravet anfördes i förarbetena att ett krav på viss omfattning effektivt motverkar möjligheten att söka tillstånd till handel med vapen i stället för eget tillstånd för innehav av vapen. Vidare anfördes att en mycket ringa omfattning av verksamheten inte motiverar t.ex. en större lagerhållning. Det angavs även att en liten omfattning av verksamheten i de flesta fall får antas ge mindre kunskaper om marknaden och utvecklingen inom vapenområdet. Några tiotal transaktioner per år angavs i förarbetena kunna tjäna som lämplig riktlinje för kravet på yrkesmässighet. Den som ansöker om tillstånd bör därför kunna redovisa en uppskattning av hur många skjutvapen av olika slag som ska hållas i lager och ge en uppgift om beräknad omsättning. Någon prövning av den tilltänkta etableringen från marknadssynpunkt ska inte ske. (Se prop. 1990/91:130 s. 39 och 60.)

Enligt 11 kap. 2 § c vapenlagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt ska gälla vid sådan handel. I 11 kap. 2 § f finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt ska vara uppfyllda för tillstånd enligt lagen. Polismyndigheten har bemyndigats att meddela föreskrifter om bl.a. kunskapskravet för vapenhandlare (5 kap. 2 och 7 §§ vapenförordningen [1996:70]). Polismyndigheten har däremot inte getts bemyndigande att meddela föreskrifter om innebörden av kravet på yrkesmässighet. Kravet på yrkesmässighet har i praktiken tillämpats så att Polismyndigheten har krävt en viss omfattning på verksamheten, varvid några tiotal transaktioner, dock minst 20, per år till eller från privatpersoner har använts som ett nedre riktmärke (se 13 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3).

Polismyndigheten har upplyst att man nyligen har ändrat sina rutiner vid bedömning av yrkesmässighetskravet. Enligt de nya rutinerna ska myndigheten beakta verksamhetens varaktighet, att vapenhandlaren är självständig och att verksamheten bedrivs med vinstsyfte. Avseende antalet transaktioner framhålls att det är nödvändigt med en bedömning från fall till fall, varvid man t.ex. kan ta hänsyn till vapenhandlarens inriktning. Ett exempel kan enligt myndigheten

vara vapenhandlare som enbart genomför transaktioner med andra vapenhandlare, s.k. vapengrossister eller vapendistributörer. Ett annat exempel kan vara att en handlare som är inriktad på exklusiva vapen och därför enbart genomför ett fåtal transaktioner per år också kan uppfylla kravet på yrkesmässighet.

Högsta förvaltningsdomstolen har inte prövat något mål om yrkesmässighetskravet. Det finns däremot viss kammarrättspraxis på området. I Kammarrätten i Sundsvalls dom den 6 oktober 2011 i mål nr 2318-11 prövades om yrkesmässighetskravet var uppfyllt. I målet hade Polismyndigheten i Norrbotten beslutat att återkalla ett bolags tillstånd att driva vapenhandel. Beslutet motiverades med att vapenlagens krav på att en vapenhandel ska bedrivas yrkesmässigt inte var uppfyllt. Förvaltningsrätten avslog bolagets överklagande. I domskälen hänförde sig förvaltningsrätten till Rikspolisstyrelsens allmänna råd om vapenlagstiftningen och förarbetena till regleringen om vapenhandlare (prop. 1990/91:130 s. 39 och 60). Rätten konstaterade att bolagets handel med vapen under de senaste åren varit mycket liten (nio vapen 2008, sex vapen 2009 och sex vapen 2010). Förvaltningsrätten uttalade att de låga försäljningssiffrorna klart understeg vad som enligt förarbetena och Rikspolisstyrelsens allmänna råd kan ses som yrkesmässig handel. Även det av bolaget budgeterade försäljningsantalet 15–20 vapen var enligt förvaltningsrätten lågt då det ansågs gränsa mot det nedre riktvärdet. Enligt förvaltningsrätten gav handlingarna i målet inte heller tillräckligt stöd för att det var fråga om en tillfällig nedgång i försäljningen. Förvaltningsrätten ansåg därför att bolagets vapenhandel inte kunde anses yrkesmässig. Kammarrätten, till vilken domen överklagades, anslöt till förvaltningsrättens bedömning och avslog överklagandet.

Yrkesmässighetskravet bör definieras i förordning

Med vapenhandlartillståndet följer en rätt att inneha skjutvapen, och en möjlighet att få tillstånd att till Sverige föra in de skjutvapen som omfattas av vapenhandlartillståndet. Det är därför viktigt att dra en gräns som innebär att ett vapenhandlartillstånd inte kan ges till fysiska och juridiska personer som egentligen har som främsta syfte att anskaffa vapen för egen räkning. I annat fall skulle det vara möjligt att använda vapenhandlartillståndet för att kringgå de krav som en-

ligt vapenregleringen ställs för innehavstillstånd. Som anförs i förarbetena kan vidare en mycket ringa omfattning av verksamheten inte motivera t.ex. en större lagerhållning. Vi anser sammanfattningsvis att de skäl som anfördes när kravet på yrkesmässig verksamhet infördes och som återgetts i det föregående fortfarande har giltighet (se prop. 1990/91:130 s. 39).

Polismyndigheten har i praktiken tillämpat kravet på yrkesmässighet på det viset att det krävs minst 20 transaktioner per år till eller från någon annan än en vapenhandlare. Att transaktionerna inte får avse en handlare har av allt att döma syftat till att undvika att personer i egentligt syfte att behålla vapnen för egen räkning med stöd av ett vapenhandlartillstånd förvärvar ett större antal skjutvapen från en handlare.

Det har i olika sammanhang uttryckts en oro för att kravet på ett visst antal transaktioner kan leda till att vissa seriösa vapenhandlare inte lever upp till kravet på yrkesmässighet. Det har vidare framkommit att kravet på att motparten är någon annan än en vapenhandlare är problematiskt för vapenhandlare i grossistledet.

Såvitt känt finns det inte någon domstolspraxis som visar att kravet ska avse just som minst 20 transaktioner. Förarbetsuttalanden ger dock ett visst stöd för den angivna tolkningen (låt vara att ”några tiotal” rent språkligt torde ligga närmare 30 än 20). I ett överrättsavgörande som refererats i avsnittet om gällande rätt kom Kammarrätten i Sundsvall fram till att en årlig försäljning av sex till nio vapen under tre års tid var alltför låg för att yrkesmässighetskravet skulle anses uppfyllt. Skrivningar i avgörandet öppnar för att bedömningen möjligen hade blivit en annan om det hade handlat om en tillfällig nedgång i försäljningen.

Det är ovanligt att en ansökan om tillstånd att bedriva vapenhandel avslås. Under 2022 avslogs ingen ansökan om tillstånd att bedriva handel och under 2023 avslogs en ansökan. Däremot återkallas ett inte obetydligt antal tillstånd varje år (41 stycken 2022 och 32 stycken 2023). Det bör dock noteras att Polismyndigheten återkallar vapenhandlartillståndet varje gång en handlare avlider, anmäler att handlaren lägger ner sin verksamhet eller det av någon anledning måste utfärdas ett nytt tillstånd för handlaren. Enligt uppgift från Polismyndigheten avser den absolut största delen av återkallelserna fall av detta slag och alltså inte återkallelser på grund bristande yrkesmässighet eller misskötsamhet. Av det sagda drar vi slutsatsen att det åtminstone inte i dags-

läget verkar vara något större praktiskt problem att vapenhandlare förlorar vapenhandlartillståndet eller att presumtiva handlare nekas vapenhandlartillstånd på grund av att man inte lever upp till det antal transaktioner som Polismyndigheten kräver. Dock förekommer det i ett fåtal fall att tillstånd återkallas på grund av bristande yrkesmässighet.

För vår del anser vi att det krav på antal transaktioner som brukar ställas i normalfallet framstår som väl avvägt. Vi kan dock se att det kan finnas fall där verksamheten är i högsta grad seriös, men där antalet transaktioner är färre. Ett sådant exempel kan vara vapenhandlare som specialiserar sig på mycket exklusiva och dyrbara vapen. En sådan handlare kan ha en relativt hög omsättning men få transaktioner per år. Ett annat exempel kan vara att en vanligtvis tillräckligt omfattande försäljning tillfälligt går ner på grund av kraftig lågkonjunktur, pandemi, sjukdom hos handlaren eller andra liknande omständigheter. Det bör därför finnas utrymme för en mer nyanserad bedömning av om kravet på yrkesmässighet är uppfyllt.

Som framgår av redogörelsen för gällande rätt har Polismyndigheten nyligen ändrat sina rutiner vid bedömning av yrkesmässighetskravet på ett sådant sätt att det i fråga om kravet på antal transaktioner får göras en bedömning från fall till fall och med beaktande av t.ex. vapenhandlarens inriktning.

Polismyndighetens nya rutiner ligger väl i linje med de bedömningar vi gjort i det föregående angående en mer nyanserad bedömning av om kravet på yrkesmässighet är uppfyllt. Det kan dock även finnas andra exempel på fall där det finns skäl för avsteg från kravet på antal transaktioner. Ett exempel kan vara seriösa vapenhandlare i glesbygd som inte helt klarar av att nå upp till kravet på antal transaktioner på grund av de specifika förutsättningarna i glesbygden. Bland dem kan det t.ex. finnas handlare som säljer ett relativt begränsat antal skjutvapen men desto mer ammunition och vapentillbehör, såsom ljuddämpare och vapenmagasin. Förutsatt att vapenförsäljningen är varaktig, bedrivs i vinstdrivande syfte och inte är alltför begränsad bör då även försäljningen av vapentillbehör och ammunition i viss mån kunna beaktas vid bedömningen av om yrkesmässighetskravet är uppfyllt. Dock kan det i nu nämnda fall finnas anledning att beakta antalet transaktioner vid tillståndsgivningen på ett sådant sätt att antalet vapen som tillståndet omfattar inte blir onödigt stort.

Av det som sagts inledningsvis följer att vi inte anser det lämpligt att ta bort eller ändra i lagens krav på yrkesmässighet, som bör föras över till den nya vapenlagen. Däremot anser vi att det i föreskrifter på lägre nivå bör meddelas bestämmelser om de mer specifika krav som ska ställas för att en verksamhet ska anses bedrivas yrkesmässigt. Således bör det i den nya vapenförordningen tas in en bestämmelse om den närmare innebörden av kravet på yrkesmässighet.

Frågan är då vad en sådan bestämmelse ska innehålla. Enligt förarbetena bör det krävas att verksamheten bedrivs varaktigt eller i vart fall är inriktad på en serie affärshändelser. Skrivningen ”en serie affärshändelser” är svår att förena med ett krav på ett visst antal årliga transaktioner. Bestämmelsen bör därför ange att verksamheten ska vara varaktig. Vidare bör det framgå att verksamheten för att bedrivas yrkesmässigt måste bedrivas i vinstsyfte, och alltså inte enbart för att personen i fråga har ett vapenintresse. Slutligen bör det framgå att kravet på yrkesmässighet som huvudregel ska anses uppfyllt endast om handlaren årligen genomför minst 20 transaktioner med skjutvapen. Det bör dock inte krävas att motparten i transaktionerna är någon annan än en vapenhandlare. Den risk som detta krav varit avsett att möta hanteras enligt vår mening genom det uttryckliga kravet på vinstsyfte. Vidare bör naturligtvis vapenhandlare i grossistledet kunna anses bedriva en yrkesmässig verksamhet även om de uteslutande eller till största delen har andra vapenhandlare som kunder.

Till skillnad från hur man tidigare tillämpat kravet på yrkesmässighet, bör det vidare vara möjligt att göra avsteg från kravet på antal transaktioner om det finns särskilda skäl. Undantaget är tänkt för den typ av situationer som nämnts i det föregående, dvs. verksamhet som är seriös och driven i vinstsyfte men där handlaren på grund av särskilda förhållanden inte når upp till det antal transaktioner som i normalfallet krävs.

En möjlighet för regeringen att i förordning meddela sådana föreskrifter torde visserligen följa av det tämligen vidsträckta bemyndigandet i 11 kap. 2 § f vapenlagen, som ger en möjlighet att meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt ska vara uppfyllda för tillstånd enligt vapenlagen. Vi föreslår dock för tydlighetens skull att det i den nya vapenlagen ska tas in ett specifikt bemyndigande som handlar just om yrkesmässighetskravet.

22.2.2 Närvaro vid provskjutning i vapenhandlares ställe

Förslag: Godkännande att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning ska få ges endast till den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppgiften. Uppdraget ska få ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget. Detta ska framgå av den nya vapenlagen. Nuvarande förordningsbestämmelser om godkännande ska inte överföras till den nya vapenförordningen.

Avgift för ansökan om godkännande ska tas ut enligt avgiftsklass 1 i stället för som i dag enligt avgiftsklass 2.

Personer som har godkänts ska registreras i vapenhandlarregistret.

Polismyndigheten ska återkalla ett godkännande, om förutsättningar för ett godkännande inte längre finns.

Skälen för förslagen

Vapenhandlare får låna ut skjutvapen till den som fyllt arton år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen eller av vapenhandlaren själv eller någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning (3 kap. 6 § vapenlagen). Bestämmelser finns även i 5 kap. 3 § vapenförordningen. Där anges att vid provskjutning får i en vapenhandlares ställe någon annan person närvara som har godkänts av Polismyndigheten. Det finns dock inga bestämmelser om vilka krav Polismyndigheten ska ställa för ett sådant godkännande och inte heller några bestämmelser om återkallelse av ett sådant godkännande. Det bör vara tydligt och förutsebart både för enskilda och Polismyndigheten vilka krav som ställs för godkännande. Sådana bestämmelser bör därför införas. Den kan lämpligen tas in i bestämmelsen om lån för provskjutning (jfr 3 kap. 6 § vapenlagen). Bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 3 § vapenförordningen kan enligt vår mening utgå.

Närvaro vid provskjutning i vapenhandlares ställe handlar om självständig hantering av skjutvapen liknande den som kan utföras av någon som enligt våra förslag ska kunna utses till vapenhanterare för en organisation (se avsnitt 14.3). Kraven bör därför motsvara de krav som vi

föreslår ska gälla för sådana vapenhanterare. Det bör alltså krävas att personen är lämplig för uppgiften med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter. I likhet med vad som i övrigt gäller i fråga om godkännande för olika uppgifter enligt vapenlagen bör det krävas att personen har tillståndshavarens uppdrag och har samtyckt till uppdraget. Detta behöver inte föreskrivas uttryckligen utan ligger i sakens natur. Både uppdraget och samtycket bör ses som förutsättningar för tillstånd.

Vi har övervägt om det utöver kravet på laglydnad och lämplighet med hänsyn till övriga omständigheter bör ställas specifika krav på kunskap för att någon ska godkännas. Vi har dock landat i att sådana krav inte är nödvändiga. Det är inte vanligt att vapenhandlare utser någon att i stället för vapenhandlaren närvara vid provskjutning och det har inte framkommit att vapenhandlarna ställer för låga krav i fråga om personernas kompetens. Däremot är det lämpligt att man i bestämmelsen tydliggör att vapenhandlaren har ett ansvar för att personen i fråga har tillräckliga kunskaper och färdigheter. Detta överensstämmer med den bedömning vi i avsnitt 14.3.3 gjort i fråga om vapenhanterare.

Då prövningen är mindre omfattande än vad som gäller i fråga om godkännande av föreståndare och ersättare bör ansökningsavgift framöver tas ut enligt avgiftsklass 1 i stället för, som i dag, enligt avgiftsklass 2.

Godkännandet bör, i likhet med ett godkännande av föreståndare eller ersättare, kunna återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns (jfr 6 kap. 3 b § vapenlagen). Det kan handla exempelvis om att vapenhandlaren inte längre vill att personen i fråga ska kunna närvara vid provskjutning i handlarens ställe, dvs. att uppdraget inte längre består. Det kan också handla om att något har inträffat beträffande den godkända personens lämplighet, eller att personen inte längre vill ha godkännandet kvar. Möjligheten att återkalla godkännandet bör uttryckligen framgå i den nya vapenlagen.

Förslagen syftar bl.a. till att ge Polismyndigheten tydliga regler om vad som krävs för godkännande, och att säkerställa att endast laglydiga och i övrigt lämpliga personer får ha ett sådant godkännande. För att förslaget ska få fullt genomslag krävs att personerna registreras i vapenhandlarregistret, så att de kan omfattas av samkörningar som görs mot bl.a. belastningsregistret och misstankeregistret. I praktiken registreras personerna redan i dag i vapenhandlarregistret så-

som företrädare för vapenhandlaren. Eftersom registreringen innebär ett visst ingrepp i den personliga integriteten bör detta på ett tydligare sätt framgå av registerbestämmelserna i vapenlagen.

I avsnitt 22.5 gör vi vissa ytterligare överväganden rörande den kategori personer som behandlas i detta avsnitt.

22.2.3 Tydligare regler om ansökningen

Förslag: Bestämmelserna om ansökan om vapenhandlartillstånd ska förtydligas på så sätt att det framgår att ansökan ska innehålla uppgift om vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen som ska innehas på en gång.

Skälen för förslaget

I ett vapenhandlartillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. (2 kap. 10 d § vapenlagen.) Detta avspeglas inte helt klart i bestämmelserna om ansökningens innehåll, där det i stället sägs att sökanden ska ange uppgift om lagerhållningens storlek (5 kap. 1 § vapenförordningen). Bestämmelsen i fråga bör ändras så att den bättre svarar mot hur tillstånden ska avgränsas.

22.2.4 Uppmärkning av vapenlagret

Förslag: Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela föreskrifter om krav på uppmärkning av skjutvapnen i en vapenhandlares lager så att de kan kopplas till inköps- och försäljningsförteckning.

Skälen för förslaget

I Polismyndighetens uppdrag ingår att bedriva tillsyn av vapenhandlarnas verksamhet. Detta sker bl.a. genom inspektion av handlarnas lager av skjutvapen, när det finns anledning till det (5 kap. 8 § vapenförordningen). Vid sådana inspektioner är det till stor fördel om

vapenlagret är uppmärkt så att varje vapen enkelt kan kopplas till handlarens inköps- och försäljningsförteckning. I praktiken är det många handlare som redan gör detta, men det är inte ett formellt krav. Det är viktigt både för vapenhandlarna och polisen att inspektionerna kan genomföras på ett så effektivt sätt som möjligt. Polismyndigheten bör därför genom ett nytt bemyndigande i vapenförordningen ges rätt att föreskriva om krav på märkning av vapenhandlares vapenlager. Stöd för bemyndigandet finns i 11 kap. 2 § c vapenlagen, där det föreskrivs att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet.

22.2.5 Tydligare regler om inköps- och försäljningsförteckningen

Förslag: Det ska i den nya vapenförordningen förtydligas att en vapenhandlares skyldighet att anteckna rekvisitioner och försäljningar omfattar även vapen som tas emot för försäljning för någon annans räkning.

Skälen för förslaget

En handlare är skyldig att föra anteckningar i en särskild försäljningsförteckning över sålda skjutvapen. En handlare är även skyldig att föra en särskild inköpsförteckning över samtliga rekvisitioner. (5 kap. 5 § första stycket och 6 § vapenförordningen.) Från och med den 1 februari 2024 ska alla vapenhandlare föra anteckningarna i den digitala vapenbok som Polismyndigheten tillhandahåller. Genom anteckning i vapenboken uppfyller handlarna även den nya skyldigheten enligt 5 kap. 13 § vapenförordningen att löpande och elektroniskt anmäla alla transaktioner. (Se Polismyndighetens föreskrifter [PMFS 2023:19] om inköps-, försäljnings- och förmedlingsförteckningar samt anmälan om transaktioner med skjutvapen, FAP 552-1.) Det är relativt vanligt att vapenhandlare tar emot skjutvapen för försäljning via ett auktionsförfarande – många gånger digitala auktioner – eller annars för försäljning mot kommission. Enligt uppgift antecknas sådana vapen vanligen i inköps- och försäljningsförteckningen i de fall vapnen förvaras hos

vapenhandlaren. Att sådan anteckning sker är av stor vikt för att man vid var tid ska kunna följa skjutvapen och veta vilka vapen en vapenhandlare har och var de kommer ifrån. Om Polismyndigheten gör en inspektion är det givetvis viktigt för både handlaren och myndigheten att det enkelt kan visas vilka vapen som tagits emot för exempelvis kommissionsförsäljning. Av förteckningsbestämmelsernas ordalydelse kan man dock inte klart utläsa att skyldigheten att anteckna inköp- och försäljningar omfattar även vapen som tas emot för att säljas för någon annans räkning. Detta bör förtydligas. Som framgått i det föregående är det inte fråga om någon ny skyldighet i egentlig mening utan om en kodifiering av det som i praktiken redan görs.

22.3 Reparatörsverksamhet

22.3.1 Gällande rätt

Enligt 2 kap. 1 § vapenlagen krävs det tillstånd för att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn. I avsnitt 4.3 föreslår vi att ett sådant tillstånd i den nya vapenlagen ska betecknas reparatörstillstånd. Vad som krävs för att någon ska få ges ett sådant tillstånd framgår inte uttryckligen av vapenregleringen.

Bestämmelser om återkallelse av bl.a. reparatörstillstånd finns i 6 kap. 3 § vapenlagen. Av dessa följer att tillståndet ska återkallas om tillståndshavaren inte längre driver verksamheten yrkesmässigt, förutsättningarna för tillståndet inte längre finns eller det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet. En återkallelse får också ske om tillståndshavaren har åsidosatt någon föreskrift i vapenlagen eller någon föreskrift eller ett villkor som har meddelats med stöd av lagen.

Av 4 kap. 3 § vapenlagen framgår att skjutvapen får lämnas till och tillfälligt innehas för reparation eller översyn av den som får driva handel med sådana vapen eller den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen enligt samma lagrum också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet (jfr bestämmelserna i 3 kap. vapenlagen om utlåning av skjutvapen).

I 8 kap. 1 § vapenförordningen finns bestämmelser om ansökan om reparatörstillstånd. En sådan ansökan ska vara skriftlig och innehålla uppgift om sökandens namn, person- eller organisationsnum-

mer samt hemvist eller säte. Vidare ska den innehålla uppgift om vilka vapentyper ansökan avser och hur sökanden avser att förvara de vapen som mottagits.

Enligt bestämmelser i 8 kap. 2 § vapenförordningen är den som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn skyldig att föra anteckningar i en särskild reparationsförteckning över mottagna vapen. Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vilka uppgifter förteckningen ska innehålla och hur den ska föras. Reparatören är skyldig att hålla förteckningen tillgänglig för Polismyndigheten och att på begäran lämna upplysningar till myndigheten om mottagna vapen. Förteckningen och bilagor till denna ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes.

Det följer av artikel 1.1.9 i vapendirektivet att den som bedriver en näringsverksamhet som helt eller delvis består av att reparera, ändra eller omvandla skjutvapen eller väsentliga delar omfattas av direktivets bestämmelser om vapenhandlare.

22.3.2 Yrkesmässighetskravet för reparatörer

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om villkoren för att en verksamhet som rör reparation eller översyn av skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt.

I vapenförordningen ska föreskrivas att en reparatörsverksamhet ska anses bedrivas yrkesmässigt endast om verksamheten bedrivs varaktigt och har vinstsyfte.

Skälet för förslagen

Kravet på tillstånd för yrkesmässig reparation eller översyn av skjutvapen infördes enligt förslag i propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/2000:27 s. 57 och 58). Innan dess gällde ett krav på godkännande från polismyndigheten. Förslaget byggde delvis på förslag som lämnats i betänkandet En samlad vapenlagstiftning (SOU 1998:44 s. 165 och 166). Enligt betänkandets förslag var det tillståndspliktiga förfarandet att ”i näringsverksamhet ta emot skjutvapen” för bl.a. reparation. Som framgått av redogörelsen för gällande

rätt valdes i stället uttrycket ”yrkesmässigt ta emot skjutvapen” etc. Skillnaden mellan betänkandets och propositionens förslag kommenteras inte i propositionen. Det ges inte heller någon ledning i fråga om vad som i detta sammanhang avses med uttrycket ”yrkesmässigt”.

När det gäller vapenhandlare gäller tillståndskravet den som ”driver handel” med skjutvapen. I detta sammanhang används yrkesmässighet som ett krav för att tillstånd ska ges. Beträffande både handlare och reparatörer är bristande yrkesmässighet en grund för återkallelse av tillståndet. Reglerna beträffande reparatörer måste förstås så att yrkesmässighet är både en avgränsning av det tillståndspliktiga området och en förutsättning för att tillstånd ska ges, även om det sistnämnda inte sägs uttryckligen.

Polismyndigheten har framfört att det försvårar deras tillståndshantering att det inte finns någon vägledning avseende vad som krävs för att den verksamhet som bedrivs av en vapenreparatör ska anses vara yrkesmässig och således tillståndspliktig. Avsaknad av reglering i fråga om grundläggande förutsättningar för tillstånd gör det också svårt för enskilda att veta om de omfattas av krav på tillstånd, och i så fall om de kan räkna med att få ett sådant tillstånd. Vi anser att det därför, i likhet med vad som föreslagits beträffande handel med skjutvapen, bör meddelas föreskrifter i förordning om vad som krävs för att reparatörsverksamhet ska anses vara yrkesmässig.

Kraven bör delvis motsvara det som vi föreslår ska gälla för vapenhandlare. Gränsen för det tillståndspliktiga området bör således dras vid att verksamheten är varaktig och drivs i vinstsyfte. Den som sporadiskt tar emot enstaka skjutvapen för reparation eller översyn kan inte anses bedriva en yrkesmässig verksamhet.

Däremot är vi tveksamma till att ställa upp ett specifikt krav på antal uppdrag. Antalet uppdrag en vapenreparatör har årligen har visserligen betydelse för bedömningen av de andra två kriterier vi föreslår, men vi ser en risk för att en specifik antalsgräns för det tillståndspliktiga området slår fel. Det kan nämligen innebära att verksamhet som utifrån andra kriterier måste anses vara näringsverksamhet hamnar utanför det tillståndspliktiga området. Detta skulle kunna stå i strid med kravet i artikel 4 i vapendirektivet på att all vapenhandelsverksamhet ska vara tillståndspliktig. Det bör därför beträffande reparatörer endast föreskrivas att verksamheten för att vara tillståndspliktig ska vara varaktig och bedrivas i vinstsyfte.

Bestämmelserna bör finnas i den nya vapenförordningen. Det bör tas in ett nytt bemyndigande i vapenlagen om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innebörden av kravet på yrkesmässighet.

22.3.3 De övriga kraven för tillstånd

Förslag: Reparatörstillstånd ska, i likhet med vad som gäller för vapenhandlartillstånd, endast få ges till den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. När sökanden är en juridisk person ska prövningen dessutom, utom när det gäller kravet på kunskap, omfatta de fysiska personer som har ett betydande inflytande över denna. Uppgift om dessa personer ska föras in i vapenhandlarregistret.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över den juridiska personen, ska tillståndshavaren så snart som möjligt anmäla det till Polismyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om de krav på kunskap som ska ställas för tillstånd.

Skälen för förslagen

Bakgrund

Före införandet av 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]) kunde vem som helst etablera sig som vapenreparatör och i den egenskapen ta emot vapen. Det hade enligt propositionen till 1973 års vapenlag förekommit att klart olämpliga personer åtog sig reparatörsuppdrag. Det fanns inte heller några inskränkningar av vilka typer av vapen som en reparatör kunde ta emot. Mot denna bakgrund infördes i 1973 års vapenlag vissa bestämmelser om till vem som en vapeninnehavare har rätt att överlämna sitt vapen för reparation eller översyn och som för sådant ändamål tillfälligt får inneha vapnet utan särskilt tillstånd. Bland annat infördes ett krav på godkännande av den som yrkesmässigt skulle ta emot skjutvapen i egenskap av reparatör. Enligt specialmotiveringen tog möjligheten till godkännande främst sikte på fall där en person obestridligen har goda kvalifikationer för att

utföra reparation men likväl inte uppfyller alla de krav som då gällde för lån av vapen av aktuellt slag. Vidare angavs att det skulle göras en prövning av sökandens allmänna lämplighet att tillfälligt inneha vapen av det slag det är fråga om. (Prop. 1973:166 Förslag till vapenlag, s. 144 och 145.)

Genom 1973 års vapenlag infördes alltså krav på godkännande av den som yrkesmässigt tar emot skjutvapen i egenskap av reparatör. Kravet på godkännande ersattes genom en lagändring 2000 med ett krav på tillstånd för reparatörer. Tillståndskravet infördes enligt förslag i propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/2000:27). I det betänkande som föregick propositionen föreslogs en bestämmelse som gick ut på att endast den som har de kunskaper som behövs samt är ordentlig och pålitlig skulle få ges reparatörstillstånd (SOU 1998:44 s. 165). I propositionen lades dock inte något förslag om en sådan bestämmelse. Regeringen angav som skäl endast att Rikspolisstyrelsens allmänna råd är tillräckliga. I dessa sades att polisen skulle pröva den allmänna lämpligheten. Polismyndigheten har utfärdat vissa föreskrifter om tillståndsprövningen och tillståndet, av vilka det framgår att polisen vid prövningen ska ta hänsyn till sökandens allmänna lämplighet att tillfälligt inneha vapen av det slag som det är fråga om (se 16 kap. 2 § RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Det är emellertid tveksamt om Polismyndigheten har ett bemyndigande att meddela föreskrifter på området. Polismyndigheten har anfört det hade varit önskvärt med tydliga regler på lag- eller förordningsnivå om vilka krav som ställs på den som vill bedriva yrkesmässig reparationsverksamhet.

Kraven för tillstånd bör anges i lag

Av en tillståndsreglering bör det klart framgå vilka krav som ställs på den som söker tillstånd. Detta är av stor vikt för både den som söker tillstånd och rättstillämparen. Utan klara bestämmelser saknas förutsättningar för en förutsebar och enhetlig rättstillämpning.

Den som ges ett reparatörstillstånd får i likhet med en vapenhandlare yrkesmässigt hantera skjutvapen. Samma krav på personlig lämplighet som gäller när någon ansöker om vapenhandlartillstånd bör därför gälla i detta fall. Vidare bör sökanden, i likhet med en vapenhandlare, kunna demonstrera god vapenkunskap. Därutöver bör veder-

börande kunna uppvisa den kunskap om vapenlagstiftningen som är nödvändig för den som bedriver reparatörsverksamhet. Det är en uppenbar brist att ovanstående inte kommer till uttryck i vapenregleringen. Med hänsyn till det anförda bör det i vapenlagen införas bestämmelser med krav på lämplighet avseende den som söker tillstånd att yrkesmässigt ta emot vapen för reparation m.m. De generella kraven bör som sagt överensstämma med de krav som ställs på vapenhandlare (jfr 2 kap. 10 § första stycket vapenlagen). För tillstånd bör det alltså krävas att den som söker tillståndet med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. Till skillnad från vad som gäller vapenhandlare bör något uttryckligt krav på att verksamheten bedrivs yrkesmässigt inte uppställas, eftersom det redan av avgränsningen av det tillståndspliktiga området framgår att reparatörsverksamheten måste vara yrkesmässig.

Polismyndigheten får enligt bemyndigande i 5 kap. 2 § vapenförordningen meddela närmare föreskrifter om krav på kunskap för tillstånd att driva handel med skjutvapen. Motsvarande föreskrifter kan behövas även när det gäller de kunskapskrav som bör ställas på reparatörer och som på detaljnivå kan skilja sig från de krav som ställs på handlare. Det torde exempelvis inte behöva ställas lika höga krav på kunskaper om lagstiftningen. Polismyndigheten bör därför ges ett bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om krav på kunskap för att ge reparatörstillstånd (jfr 11 kap. 2 c § vapenlagen). Detta kräver särskilda bemyndiganden både i den nya lagen och den nya förordningen.

Personer med betydande inflytande över verksamheten

När en vapenhandlare är en juridisk person gäller lämplighetskraven för vapenhandlartillstånd också de personer som har ett betydande inflytande över verksamheten. Undantaget är kraven på kunskap, som inte gäller för sådana personer.

Precis som när det gäller vapenhandlare är det viktigt att den som har betydande inflytande över en vapenreparatörs verksamhet är laglydig och i övrigt lämplig. Därför bör därför lämplighetskraven – med undantag för kraven på kunskap – även ställas på de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska perso-

nen (jfr 2 kap. 10 § andra stycket vapenlagen). För att det ska vara möjligt för Polismyndigheten att kontrollera att kraven följs bör det även finnas en skyldighet att tillståndshavaren så snart som möjligt meddelar om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person. Även detta överensstämmer med vad som gäller för vapenhandlare (jfr 2 kap. 10 § tredje stycket). Bestämmelser om detta bör tas in i vapenlagen. Liksom när det gäller vapenhandlare bör fråga om återkallelse av tillståndet aktualiseras om tillståndshavaren åsidosätter skyldigheten att informera polisen om förändringar i fråga om vem som har betydande inflytande (6 kap. 3 § vapenlagen).

Registerfrågor

Vapenhandlarregistret innehåller bl.a. uppgifter om fysiska och juridiska personer som har meddelats reparatörstillstånd. Till skillnad från vad som gäller i fråga om vapenhandlare och vapenmäklare registreras dock inte personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har meddelats reparatörstillstånd. Den lämplighetsprövning och anmälningsskyldighet som föreslås syftar till att förbättra kontrollen över reparatörer och därigenom minska risken för att olämpliga personer får tillgång till skjutvapen. För att regleringen ska bli komplett och få den effekt som avses bör personer som har varit föremål för prövning med anledning av att de har ett betydande inflytande över en juridisk person registreras i vapenhandlarregistret. Detta bör alltså framgå av bestämmelser i den nya vapenlagen.

22.3.4 Föreståndare och ersättare

Förslag: En juridisk person med reparatörstillstånd ska ha en godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten, på motsvarande sätt som gäller för vapenhandlarverksamhet.

Om tillståndshavaren eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren är förhindrad att ansvara för verksamheten ska han eller hon sätta en godkänd ersättare i sitt ställe.

Föreståndare och ersättare ska registreras i vapenhandlarregistret.

Skälen för förslagen

När vapenhandel bedrivs av en juridisk person ska det finnas en av Polismyndigheten godkänd föreståndare eller, vid förfall för tillståndshavaren eller föreståndaren, en godkänd ersättare. De grundläggande bestämmelserna om detta finns i 2 kap. 10 a–c §§ vapenlagen. Föreståndaren eller ersättaren är ansvarig för att verksamheten bedrivs korrekt, dvs. att verksamheten uppfyller de krav som gäller för handeln. Krav på godkänd föreståndare gäller numera även för vapenmäklare, om vapenmäklaren är en juridisk person.

Den som ägnar sig åt reparation och översyn av skjutvapen måste för att kunna utföra uppdraget tillfälligt inneha och fysiskt ta befattning med vapnen. I likhet med vad som gäller för vapenhandlare bör det därför alltid finnas någon som ansvarar för verksamheten. Med den utgångspunkten bör bestämmelserna för reparatörer motsvara det som gäller för vapenhandlare. Detta innebär att vi anser att kravet på att juridiska personer ska ha en godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten bör gälla även för reparatörer (jfr 2 kap. 10 a § vapenlagen). Detta innebär vidare att vi anser att en tillståndshavare eller föreståndare bör vara skyldig att sätta en godkänd ersättare i sitt ställe om han eller hon är förhindrad att ansvara för verksamheten (jfr 2 kap. 10 b § vapenlagen). Motsvarande krav som enligt 2 kap. 10 c § vapenlagen gäller för godkännande av föreståndare och ersättare för en vapenhandlare eller vapenmäklare bör gälla även reparatörsverksamhet, dvs. det bör krävas att föreståndaren och ersättaren uppfyller samma lämplighetskrav som tillståndshavaren. Det bör vidare åligga Polismyndigheten att återkalla godkännandet om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns (jfr 6 kap. 3 b § vapenlagen).

Förslagen innebär att det i vapenförordningen behöver införas bestämmelser om hur en ansökan om godkännande av en föreståndare eller ersättare ska göras och vad den ska innehålla samt bestämmelser om bevis om godkännandet. Bestämmelserna bör motsvara det som gäller i fråga om föreståndare respektive ersättare i vapenhandelsverksamhet. Vissa ytterligare överväganden görs i avsnitt 22.5.1 och 22.5.2.

Det är viktigt att endast laglydiga och i övrigt lämpliga personer får vara godkända som föreståndare eller ersättare. För att detta ska kunna säkerställas krävs att personerna registreras i vapenhandlarregistret, så att de kan omfattas av samkörningar som görs mot bl.a. belastningsregistret och misstankeregistret.

22.3.5 Tillståndets omfattning

Förslag: Det ska i den nya vapenlagen förtydligas att det i ett reparatörstillstånd ska anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal skjutvapen tillståndet ger rätt att inneha. Vidare ska förtydligas att tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Skälen för förslaget

I ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras. (2 kap. 10 d § vapenlagen.)

När det gäller reparatörer följer det av 4 kap. 3 § vapenlagen att vapen för reparation eller översyn får lämnas till och tillfälligt innehas dels av den som får driva handel med sådana vapen, dels den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. Någon bestämmelse om reparatörstillstånd motsvarande 2 kap. 10 d § finns inte i vapenlagen. I 8 kap. 1 § vapenförordningen anges dock att en ansökan om reparatörstillstånd ska innehålla bl.a. uppgift om vilka vapentyper ansökan avser och hur sökanden avser att förvara mottagna vapen. Vidare anges att det ska utfärdas ett bevis om ett meddelat tillstånd och att beviset ska innehålla uppgifter om vilka vapentyper tillståndet avser och om villkor som meddelats med stöd av vapenlagen. I Polismyndighetens föreskrifter anges att tillstånd kan begränsas till att avse endast vapen av en viss typ (se 16 kap. 2 § RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Det är dock tveksamt om Polismyndigheten har ett bemyndigande att meddela föreskrifter på området.

Ett reparatörstillstånd medför en rätt att tillfälligt inneha och självständigt handha skjutvapen. För att regelverket ska bli tydligt, förutsebart och lättillgängligt bör det direkt av lag framgå att reparatörstillstånden ska vara begränsade i fråga om vilka vapentyper som omfattas. I likhet med vad som gäller för vapenhandlare är det också rimligt att det ska framgå av tillståndet hur många vapen reparatören får tillfälligt inneha på en och samma gång. Det anförda gäller särskilt som kraven på förvaring måste ställas högre ju fler vapen och ju fler särskilt farliga och stöldbegärliga vapen som reparatören tar emot.

Av motsvarande skäl bör det i lagen uttryckligen framgå att tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras (jfr 2 kap. 10 d § första stycket vapenlagen).

22.3.6 Ansökan och bevis om reparatörstillstånd

Förslag: Förslagen om nya krav för reparatörstillstånd och om tillståndets omfattning kräver ändringar i bestämmelserna om vad en ansökan om reparatörstillstånd ska innehålla. Motsvarande ändringar krävs i bestämmelsen om tillståndsbevis.

Skälen för förslagen

Lagförslagen kräver anpassningar av bestämmelserna om vad en ansökan om reparatörstillstånd ska innehålla. Dessa bestämmelser bör även i fortsättningen finnas i förordning.

22.3.7 Tillsyn

Förslag: Polismyndigheten ska se till att den vapenreparatör eller vapenhandlare som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn förvarar vapnen på föreskrivet sätt. Yrkesmässig reparatörsverksamhet ska inte få inte påbörjas förrän Polismyndigheten har godkänt de lokaler och andra utrymmen som är ordnade för förvaring av vapen.

Polismyndigheten ska minst en gång årligen granska reparationsförteckningar med bilagor. När det finns anledning till det ska Polismyndigheten även granska innehavet av skjutvapen som tagits emot för reparation eller översyn. En reparatör eller vapenhandlare ska vara skyldig att lämna upplysningar inte bara om mottagna vapen utan även om andra förhållanden som är av betydelse för tillsynen.

Bedömning: Kravet på att lokalerna godkänts innan verksamheten påbörjas bör inte vara straffsanktionerat.

Skälen för förslagen och bedömningen

Gällande rätt

Den som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn är skyldig att föra anteckningar i en särskild reparationsförteckning över mottagna vapen. Den som har tagit emot skjutvapen för reparation eller översyn är skyldig att hålla reparationsförteckningen tillgänglig för Polismyndigheten och på begäran lämna upplysningar till myndigheten om mottagna vapen. Förteckningen och bilagor till denna ska bevaras under tio år från den dag sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ner, ska förteckningen och bilagorna överlämnas till Polismyndigheten. (Se 8 kap. 2 § vapenförordningen.) Polismyndigheten får meddela föreskrifter om vilka uppgifter förteckningen ska innehålla och hur förteckningen ska föras. Sådana föreskrifter har meddelats i 16 kap. 1 § RPSFS 2009:13, FAP 551-3.

Skyldigheten bör anses omfatta inte bara den som har reparatörstillstånd utan också vapenhandlare som i sin verksamhet tar emot skjutvapen för reparation eller översyn, men däremot inte privatpersoner som tar emot vapnet med stöd av en rätt att låna och självständigt handha vapnet (se 4 kap. 3 § andra meningen vapenlagen).

Möjligheterna till tillsyn behöver förbättras

Polismyndigheten har framfört att nuvarande regelverk inte ger förutsättningar för en fungerande tillsyn av vapenreparatörers verksamhet och vapenförvaring. Det finns inget författningsstöd för myndigheten att vidta några andra tillsynsåtgärder än att granska reparationsförteckningen och att begära upplysningar om mottagna skjutvapen. Det finns alltså ingen rätt för polisen att i samband med detta eller annars begära tillträde till de lokaler där verksamheten bedrivs eller vapnen förvaras.

Av säkerhetsskäl är det viktigt att verksamheten uppfyller de krav på förvaring som följer av författning eller särskilda villkor i tillståndet. Polismyndigheten bör därför ha både skyldighet att utöva tillsyn över förvaringen, och en effektiv möjlighet att bedriva denna tillsyn. Regler om sådan tillsyn finns när det gäller vapenhandlare. Till att börja med krävs Polismyndighetens godkännande av lokaler och utrymmen som är anordnade för förvaring av vapen innan vapenhandlarverksam-

heten påbörjas (5 kap. 4 § vapenförordningen). Vidare ska Polismyndigheten ska se till att skjutvapen som innehas av handlare förvaras på föreskrivet sätt. Polismyndigheten ska minst en gång årligen låta granska handlarens inköpsförteckningar och försäljningsförteckningar med bilagor samt, när anledning finns till det, handlarens lager av skjutvapen. (5 kap. 8 § vapenförordningen.) Vi bedömer att motsvarande regler som för vapenhandlare bör gälla i fråga om tillsyn av tillståndsgivna reparatörer. Bestämmelser med en sådan innebörd bör därför tas in i den nya vapenförordningen. Där bör det också föreskrivas att reparatören är skyldig att lämna upplysningar inte bara om mottagna vapen utan även om andra förhållanden som är av betydelse för tillsynen (jfr 5 kap. 9 § vapenförordningen). De utökade skyldigheterna vad gäller granskning av reparationsförteckningen och lämnande av uppgifter bör gälla även för vapenhandlare som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn.

Det bör förtydligas att bestämmelserna enbart är tillämpliga på tillståndsgivna reparatörer och vapenhandlare och alltså inte privatpersoner som med stöd av 4 kap. 3 § andra meningen vapenlagen tar emot vapen som han eller hon skulle ha rätt att låna och självständigt handha. Detta torde överensstämma med gällande rätt.

Sanktioner

När det gäller vapenhandlare är kravet på att lokalerna godkänts innan verksamheten påbörjas sanktionerad med dagsböter (jfr 14 kap. 1 § första stycket vapenförordningen). Det har dock inte framkommit tillräckliga skäl för en motsvarande reglering beträffande reparatörer.

Skyldigheten för vapenreparatörer och vapenhandlare att föra, hålla tillgänglig och bevara en reparationsförteckning, och att lämna vissa upplysningar till polisen, är redan i dag sanktionerad med dagsböter. Så bör det vara även i den nya vapenförordningen, även beträffande de utökade skyldigheterna.

22.3.8 Återkallelse av ett reparatörstillstånd bör som huvudregel inte gälla omedelbart

Förslag: Polismyndighetens beslut om återkallelse av reparatörstillstånd ska gälla omedelbart endast om Polismyndigheten anger det i beslutet, vilket ska få ske endast om det finns särskilda skäl för det.

Skälen för förslaget

Ett reparatörstillstånd kan återkallas under samma förutsättningar som ett vapenhandlartillstånd. I likhet med vad som gäller för beslut om återkallelse av vapenhandlartillstånd och vapenmäklartillstånd bör Polismyndighetens beslut om återkallelse som utgångspunkt inte gälla omedelbart (10 kap. 2 § vapenlagen). Polismyndigheten bör dock även i dessa fall ha möjlighet att besluta att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

22.4 Regler om vem som får utföra ändring och ombyggnad av någon annans skjutvapen

Förslag: Det ska i den nya vapenlagen klargöras att den som får ta emot ett skjutvapen för reparation eller översyn även får ta emot och tillfälligt inneha skjutvapen för ändring eller ombyggnad. Rätten ska förutsätta att även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller rätten att ta emot vapnet. Det ska samtidigt erinras om att åtgärden kan kräva tillstånd enligt lagen om krigsmateriel.

Om ändringen av skjutvapnet innebär att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen, ska skjutvapnet endast få lämnas ut om innehavaren visar upp bevis om tillstånd att inneha det ändrade vapnet.

Skyldigheten att föra förteckningar och att låta polisen utöva tillsyn bör omfatta även sådana vapen som en reparatör eller vapenhandlare tar emot för ändring eller ombyggnad.

Skälen för förslagen

Frågan

I 4 kap. 3 § vapenlagen finns bestämmelser om vem som får ta emot och tillfälligt inneha någon annans skjutvapen för reparation eller översyn. Däremot finns det inga uttryckliga bestämmelser om vem som får ta emot någon annans skjutvapen för att bygga om eller annars ändra vapnen. Det är viktigt att det står klart vem som får utföra ombyggnads- och ändringsåtgärder. I detta avsnitt överväger vi därför den frågan.

Vapenlagens bestämmelser om ändring och ombyggnad

Av 4 kap. 1 § vapenlagen följer indirekt att det är tillåtet att ändra eller bygga om ett skjutvapen. Däremot upphör innehavstillståndet att gälla om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Den som utför eller låter utföra en sådan ändring av skjutvapnet måste därför söka tillstånd för det nya vapnet innan vapnet är färdigt. Detta gäller dock inte om innehavaren har tillstånd att driva handel med skjutvapen och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet. (Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 4 kap. 1 §.) Om tillståndshavaren lämnar skjutvapnet till en vapenhandlare för att handlaren ska utföra åtgärden, torde det vara tillräckligt att tillståndshavaren får tillstånd till innehav av det ändrade vapnet innan han eller hon hämtar ut vapnet från handlaren. Så länge vapnet finns hos handlaren torde tillståndshavaren nämligen inte anses inneha det, varför något olagligt innehav knappast aktualiseras.

Ett skjutvapen kan anses bli ett till funktions- eller verkningsgrad väsentligt annorlunda vapen både om det ändras till att bli mer farligt och om ändringen tvärtom medför att vapnet blir mindre farligt. Ett tillstånd kan enligt 4 kap. 1 § vapenlagen alltså upphöra att gälla både för att man vidtar åtgärder som gör vapnet farligare, t.ex. genom att öka dess eldkraft, och åtgärder som gör det mindre farligt, t.ex. genom att man omvandlar ett helautomatiskt vapen till ett halvautomatiskt eller att man minskar kalibern. Bestämmelsen måste nog också anses träffa situationen att vapnet görs varaktigt obrukbart eller deakti-

veras, även om det är något oegentligt att tala om funktions- eller verkningsgrad när vapnet i själva verket är helt obrukbart.

Någon bestämmelse i vapenlagen eller vapenförordningen om vem som får ta emot någon annans vapen för ändring eller ombyggnad finns inte. Deaktivering av skjutvapen får dock endast utföras av den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (RPSFS 2009:13, FAP 551-3 senast ändrad genom PMFS 2024:2).

Krigsmaterielregelverket

Ändring och ombyggnad av skjutvapen aktualiserar även bestämmelserna i lagen om krigsmateriel (KML). Ändring eller ombyggnad av skjutvapen utgör nämligen som utgångspunkt tillståndspliktig tillverkning av krigsmateriel. Emellertid behövs inte tillstånd enligt den lagen för ändring eller ombyggnad av handeldvapen som inte är helautomatiska eller för tillverkning av enstaka sådana vapen, se 3 § förordningen (1992:1303) om krigsmateriel (KMF). Med handeldvapen avses i förordningen sådana pistoler, revolvrar, gevär, karbiner och kulsprutepistoler som kan tas med som personlig beväpning och användas utan lavett eller benstöd (2 § KMF). En sådan ändring av ett skjutvapen som avses i 4 kap. 1 § vapenlagen får alltså göras utan tillstånd enligt KML, när det är fråga om handeldvapen som inte är helautomatiska och åtgärden inte heller innebär att vapnet blir helautomatiskt.

Det bör införas regler om vem som får ta emot skjutvapen för ändring och ombyggnad

Den fråga som är aktuell här är vem som har rätt att ta emot och tillfälligt inneha någon annans skjutvapen för att utföra ändring och ombyggnad av vapnet. Som framgår tidigare i kapitlet finns uttryckliga regler i vapenlagen om vem som får ta emot vapen för reparation eller översyn. Språkligt är det dock tveksamt om orden ”reparation eller översyn” omfattar åtgärder som innebär att ett vapen får ändrade egenskaper. Det finns också en risk för gränsdragningsproblem. Med hänsyn till det anförda finns det anledning att närmare överväga vem som får ta emot någon annans vapen för ändring och ombyggnad.

Av redogörelsen för gällande rätt kan utläsas att den som har tillstånd att bedriva vapentillverkning enligt lagen om krigsmateriel får ta emot skjutvapen för att bygga om och ändra vapnet. Något tillstånd enligt vapenlagen krävs inte för detta (2 kap. 1 § fjärde stycket vapenlagen). Vidare får sådana åtgärder utföras av den enskilde själv, förutsatt att förutsättningarna för undantag från kravet på tillstånd enligt KML är uppfyllda. Som framgått tidigare måste den enskilde i enlighet med 4 kap. 1 § vapenlagen ansöka om nytt innehavstillstånd om ändringen är sådan som avses i den paragrafen. Vad som i övrigt gäller får betraktas som något oklart.

Eftersom det handlar om grundläggande förutsättningar för att lämna över vapen till någon annan menar vi att reglerna bör vara så tydliga att det inte kan uppstå någon osäkerhet om vad som är tillåtet.

Vi anser att följande bör gälla.

– Den vapenhandlare som får ändra och bygga om verksamhetens egna vapen bör även ha en uttrycklig möjlighet att ta emot andras vapen för sådana åtgärder under motsvarande förutsättningar. Det bör alltså krävas att vapnet i både sin ursprungliga och ändrade utformning omfattas av vapenhandlartillståndet.

– Motsvarande bestämmelse bör gälla för reparatörer med reparatörstillstånd. Om reparatörens tillstånd omfattar både det ursprungliga och det ändrade vapnet bör reparatören alltså kunna ta emot ett vapen för ändring och ombyggnad.

– Samma sak bör gälla i förhållande till någon annan som har rätt att låna och självständigt handha såväl det ursprungliga som det ändrade vapnet (jfr 4 kap. 3 § vapenlagen).

I bestämmelsen bör erinras om att tillstånd kan krävas enligt KML.

För att undvika att någon misstar sig om förutsättningarna för att inneha det ändrade vapnet bör det uttryckligen regleras att skjutvapnet inte får lämnas ut utan att innehavaren visar upp bevis om tillstånd att inneha det ändrade vapnet.

Skyldigheten för reparatörer att föra förteckningar och att låta polisen utöva tillsyn bör omfatta även sådana vapen som tas emot för ändring eller ombyggnad (jfr våra förslag i avsnitt 22.3.7).

Enligt vapendirektivet är näringsverksamhet som gäller ändring eller omvandling av skjutvapen att anse som vapenhandlarverksamhet och omfattas således av de krav som ställs på vapenhandlare (arti-

kel 1.1). Våra förslag innebär att sådan näringsverksamhet endast får utföras av sådana näringsidkare som omfattas av regler som lever upp till vapendirektivets krav. Därför bedömer vi att också våra förslag är förenliga med vapendirektivet. När det gäller skjutvapen i kategori A framgår uttryckligen av artikel 9.4 i direktivet att medlemsstaterna, trots att utgångspunkten är att A-vapen ska vara förbjudna, får tillåta vapenhandlare (eller vapenmäklare) att inom ramen för sin respektive yrkesutövning – och under förutsättning att strikta villkor om säkerhet är uppfyllda – bl.a. tillverka, deaktivera och reparera sådana skjutvapen och även väsentliga delar och ammunition till sådana vapen. I uttrycket tillverka måste enligt vår mening i detta sammanhang även ligga åtgärder som innebär att vapen byggs om eller ändras. Våra förslag bedöms därför förenliga med vapendirektivet även när det gäller A-vapen. Förslagen harmonierar även väl med Polismyndighetens föreskrifter om att endast vapenhandlare och reparatörer får utföra deaktivering av skjutvapen enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.

22.5 Vissa gemensamma frågor

22.5.1 Föreståndare är en förutsättning för tillstånd

Förslag: Det ska förtydligas att en juridisk person måste ha en godkänd föreståndare för att ges vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd eller vapenmäklartillstånd.

Bedömning: Det bör, likt i dag, inte vara ett krav för tillstånd att tillståndshavaren eller föreståndaren har en ersättare.

Skälen för förslaget och bedömningen

Som framgår i det föregående ska en juridisk person med vapenhandlartillstånd eller vapenmäklartillstånd ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten. Föreståndaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. Vi föreslår i avsnitt 22.3.4 att samma krav ska gälla för en juridisk person med reparatörstillstånd.

Av reglerna om tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition framgår inte uttryckligen att det är en förutsättning för tillstånd att det finns en godkänd föreståndare. Om en vapenhandlare eller vapenmäklare som är en juridisk person underlåter att följa vapenlagens regler om godkänd föreståndare kan det emellertid föranleda återkallelse av tillståndet för verksamheten på grund av att förutsättningar för tillståndet inte längre finns. (Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 6 kap. 3 § b.) Av detta följer indirekt att det är fråga om en förutsättning för tillstånd och att tillstånd alltså inte ska ges utan att man även godkänner en föreståndare. Detta bör förtydligas i den nya vapenlagen. Med hänsyn till skälen för ett krav på att även reparatörer har en föreståndare bör bestämmelsen omfatta även reparatörsverksamheter med tillstånd. I konsekvens med detta bör tillståndet, i likhet med vad som gäller för handlare och mäklare, återkallas om någon föreståndare inte utses.

Om tillståndshavaren eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för en vapenhandel är förhindrad att ansvara för verksamheten ska han eller hon sätta en godkänd ersättare i sitt ställe (2 kap. 10 b § vapenlagen). Vi föreslår i avsnitt 22.3.4 att samma krav ska gälla för en vapenreparatör. Det råder viss osäkerhet i fråga om kravet på en ersättare är en förutsättning för tillstånd, eller om kravet uppstår först i den situation som avses i bestämmelsen. Ordalydelsen ger mest stöd för den sistnämnda tolkningen. Vi anser alltså att gällande rätt inte kan anses innebära att en godkänd ersättare är ett krav för tillståndet att bedriva verksamhet. Däremot är det ett krav att tillståndshavaren eller föreståndaren ställer en godkänd ersättare i sitt ställe om verksamheten drivs vidare trots att personen inte kan ansvara för den. Om så inte sker bör det kunna aktualisera återkallelse av tillståndet. Detta bör gälla även framöver beträffande handlare och det har inte framkommit någon anledning till ett annat synsätt beträffande reparatörer.

22.5.2 Godkännande av föreståndare, ersättare och den som får närvara vid provskjutning

Förslag: Bestämmelserna om innehållet i en ansökan om godkännande av föreståndare och ersättare för vapenhandlare och vapenmäklare ska förtydligas och kompletteras. Det ska tydligt framgå att uppgifter om namn, personnummer eller organisationsnummer och hemvist eller säte ska lämnas för både sökanden och uppdragsgivaren. Det ska även föreskrivas att ansökan ska innehålla relevanta omständigheter och utredning.

Det sagda ska gälla även i fråga om föreståndare och ersättare för vapenreparatörer och den som ska godkännas att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning.

Ett bevis om godkännande av föreståndare eller ersättare eller om godkännande att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning ska innehålla samma uppgifter om den godkända personen och uppdragstagaren som ska anges i ansökan. Den godkända personen ska vara skyldig att ge in beviset om godkännandet återkallas, om ett sådant bevis finns.

En underrättelse om godkännandet eller eventuellt avslag ska skickas till uppdragsgivaren. En sådan underrättelse ska skickas även vid återkallelse av ett godkännande.

Bedömning: Skyldigheten att vid återkallelse ge in godkännandebeviset bör inte vara förenad med straff eller någon annan sanktion.

Skälen för förslagen och bedömningen

Bestämmelser om ansökan om godkännande av föreståndare och ersättare för vapenhandlare och vapenmäklare finns i 5 kap. 12 § första stycket vapenförordningen. En sådan ansökan ska göras skriftligen och innehålla uppgift om sökandens namn, personnummer och hemvist. Med sökanden avses den som vill bli godkänd som föreståndare eller ersättare.

Det ligger i sakens natur att ett godkännande endast kan ges om den som ska godkännas har tillståndshavarens uppdrag. Godkännandet måste således ses som kopplat till uppdraget. Av detta följer att en ansökan även måste innehålla uppgift om den vapenhandel eller

vapenmäklare som uppdraget gäller. Så är Polismyndighetens ansökningsblankett också utformad. Detta bör dock komma till uttryck i vapenförordningens bestämmelser om ansökans innehåll.

En annan brist i nuvarande reglering är att det saknas bestämmelser om vilka omständigheter som åberopas och vilket underlag som ska ges in vid en ansökan om godkännande. Detta kan leda till att Polismyndigheten inte får tillräckligt underlag för att kunna göra en prövning av om den person som ansökan gäller kan godkännas. Det bör därför även föreskrivas att ansökan ska innehålla relevanta omständigheter och utredning.

Om någon av förutsättningarna för godkännandet av en föreståndare eller ersättare inte längre finns, ska godkännandet återkallas (se 6 kap. 3 b § vapenlagen). Eftersom godkännandet avser ett visst uppdrag utgör bl.a. upphörande av uppdraget en återkallelsegrund. Det gäller oavsett på vems initiativ uppdraget upphör. Detta behöver inte regleras särskilt utan följer redan av bestämmelserna. Däremot bör det för tydlighets skull framgå av tillståndsbeviset vilken verksamhet godkännandet gäller. Vidare bör det, för att minimera risken för missbruk, finnas en skyldighet för den godkända personen att ge in godkännandebeviset om godkännandet återkallas, och det finns ett sådant bevis. Vi har övervägt om skyldigheten bör vara sanktionerad med penningböter. Risken för missbruk framstår dock inte som så framträdande att detta framstår som nödvändigt. Vi har även övervägt ett system med administrativa straffavgifter men kommit fram till att nackdelarna överväger fördelarna (se våra överväganden i avsnitt 26.3.7). Ett annat alternativ hade varit att införa en möjlighet för polisen att utfärda vitesförelägganden. Detta hade utgjort en nyhet i vapenregleringen och vi tycker inte att behovet av detta är tillräckligt framträdande för att vi ska lägga sådana förslag.

Korresponderande regler om ansökningen och godkännandebeviset bör införas i fråga om godkännande av föreståndare och ersättare för vapenreparatörer (jfr våra förslag i avsnitt 22.3.4) och den som i en vapenhandlares ställe får närvara vid provskjutning.

När ett beslut om godkännande, avslag eller återkallelse fattas bör en underrättelse skickas till uppdragsgivaren. Detta bör uttryckligen framgå av den nya vapenförordningen.

Förslagen korresponderar med våra förslag i avsnitt 12.8, 13.10 och 14.3.5.

22.5.3 Rätt för reparatörer att provskjuta vapen

Förslag: Den som har tagit emot skjutvapen för reparation, ändring, ombyggnad eller översyn ska få provskjuta vapnet.

Skälen för förslaget

Polismyndigheten har väckt frågan om inte den som tar emot skjutvapen för reparation eller översyn borde ha rätt att provskjuta vapnet. Vi bedömer att starka skäl talar för att det införs en sådan möjlighet, och att möjligheten bör gälla även den som tar på sig uppdraget att bygga om eller ändra ett vapen (se våra förslag i avsnitt 22.4). Den som får i uppgift att t.ex. reparera eller göra översyn av ett vapen kan behöva kontrollera vapnets funktionsduglighet såväl före som efter det att arbetet påbörjas. Inte minst viktigt är det att reparatören kan kontrollera att vapnet fungerar som det ska innan det lämnas tillbaka till den egentliga innehavaren. Endast den som har vapenhandlartillstånd eller reparatörstillstånd eller den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet får ta emot skjutvapen för åtgärder av nu aktuellt slag. Sådana personer måste anses ha tillräckliga kunskaper om vapen för att de ska få provskjuta vapnet. Vi föreslår med hänsyn till det anförda att den som tagit emot ett skjutvapen för reparation, ändring, ombyggnad eller översyn ska ha rätt att provskjuta vapnet. Bestämmelser om detta kan lämpligen tas in i den nya vapenlagens kapitel om ändring, reparation och skrotning av skjutvapen.

Om handlaren eller reparatören är en juridisk person bör rätten till provskjutning avse föreståndaren eller ersättaren för föreståndaren. Detta följer automatiskt av att det är föreståndaren eller ersättaren som har rätt att företräda vapenhandlaren. Någon särskild bestämmelse om detta behövs därför inte.

För att en provskjutning ska kunna genomföras behöver reparatören ha tillgång till ammunition. I avsnitt 17.4 lämnar vi därför förslag om att den som tar emot ett vapen för reparation m.m. ska ha rätt att inneha ammunition till vapnet under den tid som han eller hon innehar vapnet i fråga.

22.5.4 Lägre ansökningsavgift vid ändring av befintligt tillstånd

Förslag: Vid ansökan om ändring av ett befintligt vapenhandlar-, vapenmäklar- eller reparatörstillstånd ska en lägre ansökningsavgift utgå än vid en ansökan om sådant tillstånd.

Skälen för förslaget

Enligt uppgift från Polismyndigheten är det inte ovanligt att vapenhandlare ansöker om en mindre ändring av ett redan meddelat vapenhandlartillstånd. Det kan t.ex. handla om att handlaren vill lägga till ett mindre antal pipor eller andra vapendelar till tillståndet. För en ansökan om vapenhandlartillstånd tas avgift ut i avgiftsklass 5, vilket i dagsläget är 4 600 kronor (16 kap. 1 § vapenförordningen och 10 § avgiftsförordningen [1992:191]). Samma avgiftsbestämmelse tillämpas i förhållande till ansökningar om ändringar i befintliga tillstånd. Polismyndigheten har dock bedömt att den ordinarie ansökningsavgiften är alltför hög i dessa fall. En sådan ansökan kräver nämligen en betydligt mindre insats än prövningen av det ursprungliga tillståndsärendet. Polismyndigheten betalar därför med stöd av 13 § avgiftsförordningen tillbaka en viss del av den inbetalda avgiften. Enligt denna bestämmelse får en myndighet, om det finns särskilda skäl, betala tillbaka hela eller en del av ansökningsavgiften. Enligt Polismyndighetens praxis återbetalas en så stor del att den slutliga avgiften för den enskilde motsvarar avgiftsklass 2.

Vi instämmer i bedömningen att ansökningsavgiften bör vara lägre vid ändringar i ett befintligt tillstånd än vid en ny ansökan om tillstånd. En rimlig ansökningsavgift är enligt vår mening avgift motsvarande avgiftsklass 2, vilket i dagsläget är 870 kronor. Vårt förslag innebär närmast en kodifiering av Polismyndighetens nuvarande praxis, med den skillnad att den slutliga avgiften tas ut från början.

Övervägandena gör sig gällande även när det gäller ändringar i befintliga vapenmäklar- eller reparatörstillstånd. För sådana ansökningar tas ansökningsavgift ut i avgiftsklass 5 respektive 4. Det är rimligt att ansökningar om ändringar föranleder samma avgift som ändringsansökningar avseende vapenhandlartillstånd.

22.6 Utbyte av ljuddämpare och mantlar

Förslag: Bestämmelserna om rätt att tillståndsfritt byta ut en viss vapendel som innehavaren har särskilt tillstånd att inneha ska i den nya vapenlagen avse de vapendelar som enligt vapenregleringen jämställs med skjutvapen. Detta innebär att ljuddämpare ska tas bort från bestämmelsen och mantlar läggas till.

Skälen för förslaget

Enligt 4 kap. 2 § andra stycket vapenlagen får den som har särskilt tillstånd att inneha bl.a. slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor till skjutvapen rätt att utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till Polismyndigheten. Den del som ska skrotas lämnas till Polismyndigheten, som vidarebefordrar denna till Nationellt forensiskt centrum (NFC) för destruktion. Tanken är att regleringen ska leda till ett bibehållande av Polismyndighetens kontroll över vapeninnehavet och det att det säkerställs att uppgifterna i vapenregistret uppdateras (jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 65).

Med undantag för ljuddämpare är samtliga de föremål som räknas upp i bestämmelsen vitala vapendelar som är jämställda med skjutvapen i vapenlagens mening (jfr 1 kap. 3 § f vapenlagen). Det innebär att tillstånden avser ett visst specifikt föremål, vilket framgår av tillståndsbevis och registrering i vapenregistret. Efter genomförandet av lättnaderna i tillståndsplikten avseende ljuddämpare är tillstånd att inneha ljuddämpare däremot inte begränsade till ett visst specifikt föremål. Tillstånden är i stället avgränsade till egendom av ett visst slag och en viss mängd (2 kap. 9 § och 3 kap. 7 § vapenförordningen). Detta framgår av tillståndsbevisen och avspeglas även i den omständigheten att ljuddämpare inte längre registreras i vapenregistret. Däremot registreras alla som får särskilt tillstånd att inneha ljuddämpare i vapeninnehavarregistret (1 a kap. 7 § första stycket 1 vapenlagen).

Med hänsyn till att tillstånd att inneha ljuddämpare inte längre är individualiserade till ett visst föremål kan bestämmelsen i 4 kap. 2 § vapenlagen inte längre anses ha någon betydelse när det gäller ljuddämpare. Förhållandet måste nämligen innebära att innehavaren fritt får byta ut en ljuddämpare mot en annan, förutsatt att man inte går

utöver det som omfattas av tillståndet. Bestämmelsen fyller alltså inte någon funktion för den enskilde. Eftersom själva ljuddämparen inte ska registreras fyller inte heller anmälningsplikten någon funktion för att vapenregistret ska vara korrekt. Vi anser därför att ljuddämpare bör strykas från bestämmelsen.

Bestämmelsen i 4 kap. 2 § andra stycken vapenlagen räknar upp samtliga av de vapendelar som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen ska jämställas med skjutvapen, förutom mantlar. Någon anledning till att mantlar inte ska omfattas har inte framkommit. Förhållandet får därför antas bero på förbiseende. Mantlar bör därför läggas till.

22.7 Inlösen av vapenhandlares skjutvapen

Förslag: Bestämmelserna om inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör ska förtydligas så att det klart framgår att även egendom som innehas med stöd av ett vapenhandlartillstånd omfattas. För att undvika att inlösenreglerna missbrukas ska det föreskrivas att staten inte är skyldig att lösa in vapenhandlares vapen om återkallelsen sker på handlarens eget initiativ.

Skälen för förslaget

Gällande rätt

Med inlösen enligt vapenregleringen avses att staten tvångsförvärvar skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin mot ersättning med ett belopp som motsvarar egendomens marknadsvärde. De situationer som ska leda till inlösen räknas upp i 7 kap. 1 § vapenlagen. Där framgår att skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska lösas in av staten om

a) tillståndet att inneha egendomen har återkallats utan att den samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag,

b) innehavaren har avlidit,

c) ansökan har avslagits i fråga om tillstånd att inneha vapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som förvärvats genom arv, testamente eller bodelning, eller

d) en domstol har beslutat att vapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, som någon innehar utan att ha rätt till det, inte ska förverkas eller åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande.

Polismyndigheten ska i största möjliga utsträckning undvika inlösen genom att låta ägaren själv avveckla sitt innehav genom att skrota, sälja eller på annat sätt överlåta sin egendom. Detta framgår indirekt av 7 kap. 2 § vapenlagen (se även prop. 1973:166 s. 146 och 147). Det är alltså först om innehavaren inte själv avslutar sitt innehav på föreskrivet sätt och inom föreskriven tid som inlösen blir aktuellt. I 2 § anges även förutsättningarna för att inlösen inte ska ske. Där framgår att egendomen inte ska lösas in om egendomen lämnas för skrotning eller överlåts till någon som har rätt att inneha den och om detta görs inom

a) ett år från det att innehavaren avled, eller

b) tre månader från det att tillståndet att inneha egendomen återkallades, ansökan om innehav avslogs, beslut i förverkandefrågan meddelades av en domstol eller en åklagare eller beslaget hävdes.

Skjutvapnen, ammunitionen, ljuddämparna eller vapenmagasinen ska enligt bestämmelsen inte heller lösas in om ansökan om tillstånd att inneha egendomen görs inom samma tid. Om ansökan avslås ska egendomen lösas in, om den inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överlåts till någon som har rätt att inneha den. Polismyndigheten får medge förlängning av tidsfristerna, varje gång med högst sex månader.

För skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som löses in ska en ersättning betalas med ett belopp som motsvarar marknadsvärdet (7 kap. 4 § vapenlagen).

Kompletterande bestämmelser om inlösen finns i 10 kap. 1 och 2 §§ vapenförordningen. Där framgår bl.a. att länsstyrelsen ska utse en eller flera värderingsmän som ska biträda Polismyndigheten med värderingen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ska lösas in. Värderingsmannen ska ha god kännedom om egendomens marknadsvärde och vapenhandlares pris vid inköp av begagnade vapen. Vidare framgår att egendom som tillfallit staten normalt ska skrotas eller säljas.

Reglerna bör förtydligas beträffande vapenhandlares vapeninnehav

Vi anser att inlösenreglerna är otydliga på det sättet att det inte klart framgår om de är tillämpliga på vapenhandlares innehav av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör. Enligt ordalydelsen handlar 7 kap. 1 § 1 vapenlagen om att ”tillstånd att inneha egendomen” har återkallats. Detta kan tolkas som att bestämmelsen enbart omfattar innehavstillstånd. Vapenhandlare behöver inte sådant tillstånd utan får inneha sådan egendom som avses i inlösenreglerna med stöd av sitt vapenhandlartillstånd. Strängt taget handlar det alltså om en rätt och inte ett tillstånd att inneha egendomen. Det förekommer i praktiken att vapenhandlares egendom löses in, men Polismyndigheten har upplyst att det även förekommer att inlösen nekas med hänvisning till att reglerna inte anses tillämpliga. Vi har inte kunnat identifiera någon klargörande praxis från högsta instans.

De nuvarande inlösenbestämmelserna i 7 kap. 1 § fördes med endast språkliga ändringar över från 1973 års vapenlag. Inlösenreglerna i 1973 års lag byggde i sin tur i stora delar på bestämmelserna i 1949 års vapenförordning (vapenförordningen [1949:340]). 1949 års bestämmelser är därför av intresse. Av 30 § i 1949 års vapenförordning framgår att inlösen kunde ske vid återkallelse av ett vapenhandlartillstånd. Förutsättningen för inlösen var att länsstyrelsen i samband med ett beslut om återkallelse hade beslutat om att vapen inom viss tid skulle överlämnas till polisen eller annan myndighet. Om ett sådant beslut fattades skulle bestämmelserna om inlösen tillämpas (ett motsvarande krav gällde enligt 16 § vid återkallelse av innehavstillstånd). Avsikten var alltså att inlösen skulle kunna ske av vapenhandlares vapen. Möjligen föreställde sig dock inte lagstiftaren att institutet återkallelse skulle användas i situationer där vapenhandlaren själv väljer att avsluta sin verksamhet, så som i praktiken blivit fallet (jfr skrivningarna om inlösen av vapen som innehavaren själv inte vill ha i prop. 1949:95 Förslag till vapenförordning, s. 80).

De särskilda reglerna om inlösen av vapenhandlares vapen fördes inte över till 1973 års vapenlag. I stället infördes en bestämmelse där det bl.a. angavs att inlösen skulle ske om ”tillstånd som medför rätt att inneha vapnet har återkallats” (33 § 1973 års vapenlag). Några överväganden i frågan om vapenhandlares vapen finns över huvud taget inte i propositionen (jfr prop. 1973:166). Det kan dock noteras att det i 1949 års bestämmelser om inlösen till följd av återkallelse av inne-

havstillstånd talas om att ”tillstånd att innehava vapen” återkallats. Man har alltså till synes medvetet valt en annan och bredare formulering i 1973 års vapenlag. Denna lydelse ger enligt vår mening närmast uttryck för att även vapenhandlartillstånd omfattades av inlösenreglerna enligt 1973 års lag. Detta motsägs möjligen av författningskommentaren, där det anges att bestämmelsen delvis har sin motsvarighet i 16 och 17 §§ i 1949 års vapenförordning, som handlar om inlösen av vapen på grund av återkallelse av innehavstillstånd, förbud mot att inneha vapen, vid avslag på ansökan om innehavstillstånd avseende vapen som förvärvats på grund av arv eller testamente eller genom giftorätt samt vid innehav av illegala vapen som inte förverkas. Emellertid följde av 30 § 1949 års vapenförordning att bl.a. 16 § skulle tillämpas i fråga om inlösen av vapenhandlares vapen. Med hänsyn till detta, till ordalydelsen och till att det inte i propositionen gjordes några överväganden om att möjligheten till inlösen av vapenhandlares vapen tas bort, ligger det närmast till hands att tolka reglerna som att inlösen av vapenhandlares vapen var möjlig enligt 1973 års lag.

Av förarbetena till den nuvarande bestämmelsen i 7 kap. 1 § vapenlagen framgår att den avsågs motsvara 33 § 1973 års vapenlag och att ändringarna endast var språkliga (prop. 1995/96:52 s. 83). Lagstiftarens intention förefaller alltså ha varit att inlösen ska kunna ske av vapenhandlares vapen. Ordalydelsen av 7 kap. 1 § vapenlagen ger dock inte otvetydigt uttryck för detta.

Vi anser att starka skäl talar för att vapenhandlares vapen bör kunna inlösas, trots de kostnader detta kan medföra. Det är svårt att se någon annan lämplig lösning i fråga om egendom som en vapenhandlare inte själv lyckas avyttra. Att sådan inlösen i praktiken förekommer framgår såväl av rättspraxis som av uppgifter från Polismyndigheten (se t.ex. omständigheterna i Högsta förvaltningsdomstolens dom den 22 maj 2013 i mål nr 1226-11 och 1227-11, som dock endast gällde en processrättslig fråga). Staten bör alltså vara skyldig att lösa in vapen exempelvis om ett tillstånd återkallas på grund av att vapenhandlaren drabbas av sjukdom och inte klarar av att avveckla sitt vapeninnehav i rätt tid. Reglerna bör därför ändras så att det klart framgår att även skjutvapen m.m. som innehas med stöd av ett vapenhandlartillstånd omfattas av inlösenreglerna.

För att undvika att inlösenreglerna missbrukas bör det föreskrivas att staten inte är skyldig att lösa in vapenhandlares vapen om återkallelsen sker på handlarens eget initiativ. Med detta avses situatio-

ner där handlaren väljer att avsluta verksamheten av en eller annan anledning. Regeln bör göras fakultativ. Den bör alltså inte utformas på så sätt att inlösen aldrig kan ske. Det kan nämligen finnas situationer där det framstår som klart rimligt med inlösen även i dessa fall. Som ett exempel kan nämnas fallet att handlaren på grund av ålder eller sjukdom vill avsluta sin verksamhet men inte förmår att avyttra vapeninnehavet. I ett sådant fall bör inlösen vara möjlig.

23 Införsel med stöd av det europeiska skjutvapenpasset

23.1 Uppdraget

I Sverige gäller krav på införseltillstånd för att ett vapen tillfälligt ska få föras in i landet. Sverige har alltså inte genomfört det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet. Enligt det förenklade förfarandet får bl.a. jägare och sportskyttar under vissa förutsättningar inneha skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater förutsatt att de har ett europeiskt skjutvapenpass och kan styrka skälet för sin resa.

Flera jägareförbund har framfört att kravet på införseltillstånd strider mot EU-rätten och innebär en orättfärdig, kostsam och tidskrävande börda för jägare och sportskyttar som vill ta med sina vapen till Sverige (Ju 2019/03424). Ett antal av de auktoriserade sportskytteförbunden har framfört att Sverige går miste om internationella mästerskap och att skyttar från andra länder väljer bort svenska evenemang på grund av den nuvarande införselregleringen.

Argumentet för att behålla det nationella kravet på införseltillstånd även i förhållande till övriga medlemsstater har varit att det finns medlemsstater som inte uppnår samma höga skyddsnivå i sin lagstiftning vad gäller exempelvis kontroll och tillståndskrav för innehav av skjutvapen som Sverige (se prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 43). Sedan den bedömningen gjordes har emellertid de EU-gemensamma reglerna om skjutvapen skärpts vid flera tillfällen. Med hänsyn till detta och till den olägenhet som kravet på införseltillstånd innebär för jägare och sportskyttar finns det enligt kommittédirektiven anledning att utreda om det fortfarande finns skäl för ett nationellt krav på införseltillstånd vid tillfällig införsel av vapen från en annan medlemsstat, eller om det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet nu bör införas. Utredningen har i uppdrag att

- analysera konsekvenserna av att införa det förenklade förfarandet för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet,
- ta ställning till om det förenklade förfarandet nu bör införas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I avsnitt 23.2 redogör vi för den svenska införselregleringen enligt nuvarande ordning. Redogörelsen har särskild inriktning på sådana införslar som kan omfattas av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet, dvs. enskilda personers införsel för jakt, målskjutning och återskapande av historiska händelser. Därefter behandlas i avsnitt 23.3 det europeiska skjutvapenpasset och vapendirektivets bestämmelser om överföring av skjutvapen. I avsnitt 23.4 tas frågans tidigare behandling upp. Avsnitt 23.5 och 23.6 behandlar vissa förhållanden som kan vara av betydelse för om Sverige bör införa det förenklade införselförfarandet, nämligen dels den europeiska miniminivån för vapeninnehav, dels i vad mån våra nordiska grannländer valt att införa förfarandet. I avsnitt 23.7 och 23.8 presenteras den konsekvensanalys som ska göras enligt kommittédirektiven. Avsnitten 23.9–23.11 innehåller våra ställningstagande i fråga om det förenklade införselförfarandet nu bör införas och hur den svenska regleringen i så fall bör utformas. I avsnitt 23.12–23.14 berörs vissa följdändringar.

23.2 Den svenska införselregleringen

Enligt 2 kap. 1 § första stycket d vapenlagen (1996:67) krävs det tillstånd för att föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige. Även sådana föremål som jämställs med skjutvapen omfattas av tillståndskravet (jfr 1 kap. 3 § vapenlagen). För sådana vapenmagasin som omfattas av vapenlagens reglering gäller däremot inte något krav på införseltillstånd.

Syftet med kravet på införseltillstånd är att ha kontroll över vilka vapen och vilken ammunition och vilka ljuddämpare som förs in i landet (jfr prop. 2021/22:46 Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare, s. 28). Kravet på tillstånd gäller om inte något annat särskilt föreskrivits. Ett sådant undantag gäller enskilda personer, som utan särskilt tillstånd får föra in de skjutvapen, den ammunition och de ljud-

dämpare som de i Sverige har rätt att inneha för eget bruk (2 kap. 13 § första stycket a vapenlagen).

Med införsel i vapenlagens mening avses att egendomen förs över gränsen för svenskt territorium, oavsett för vilket ändamål det görs. Införselregleringen träffar således både transporter av egendom genom landet, införsel av egendom för tillfällig användning i landet och införsel i syfte att egendomen ska stanna kvar i landet. Regleringen är dock inte avsedd att ersätta innehavstillstånd utan syftar till att kontrollera mera tillfälliga besök. (Se prop. 1973:166 Vapenlag m.m., s. 141 och 142.)

Införseltillstånd ger rätt att i Sverige under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet inneha de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som förts hit med stöd av tillståndet. Tillståndet gäller under förutsättning att egendomen förs in inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer. (Se 2 kap. 12 § vapenlagen, jfr 4 kap. 2 § vapenförordningen [1996:70].)

Närmare bestämmelser om införsel av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare finns i 2 kap. 11–16 §§ vapenlagen och 4 kap. vapenförordningen.

Enskilda personers införsel av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för skjutningsändamål

Som anges i det föregående får enskilda personer utan särskilt tillstånd föra in de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som de i Sverige har rätt att inneha för eget bruk (2 kap. 13 § första stycket a vapenlagen). En enskild person som inte har rätt att inneha föremålen i Sverige behöver däremot i allmänhet införseltillstånd.

För tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige gäller i princip samma förutsättningar som för tillstånd att inneha skjutvapen (se 2 kap. 11 § första stycket vapenlagen och 4 kap. 1 § vapenförordningen). Det innebär bl.a. att tillstånd får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Förutsättningarna för att enskilda personer ska ges innehavstillstånd beskrivs närmare i kapitel 5–9.

Den prövning som görs i ärenden om införseltillstånd skiljer sig i praktiken delvis från den prövning som görs när någon ansöker om innehavstillstånd. Enligt Polismyndighetens praxis krävs när någon ansöker om införseltillstånd att sökanden styrker sin rätt att inneha vap-

net i utförsellandet (se 12 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [RPSFS 2009:13] om vapenlagstiftningen, FAP 551-3). Krävs inte tillstånd i utförsellandet och sökanden alltså inte har prövats ur bl.a. lämplighetssynpunkt brukar Polismyndigheten begära in kompletterande uppgifter från berörda myndigheter i utförsellandet.

En person som har ett skjutvapen infört i sitt europeiska skjutvapenpass anses som utgångspunkt lämplig att inneha det vapnet i Sverige (se vidare om det europeiska skjutvapenpasset i avsnitt 23.3). Även när sökanden har ett europeiskt skjutvapenpass görs dock registerslagningar mot Schengens informationssystem (SIS). SIS, som används för att kompensera för avsaknaden av tullkontroller inom Schengenområdet, innehåller bl.a. larm om efterlysta personer och larm för att förhindra hot mot den allmänna eller nationella säkerheten.

I övrigt gäller i princip samma krav för införseltillstånd som för innehavstillstånd. Det finns dock vissa specialbestämmelser vid införsel för jakt eller tävling här i landet. De bestämmelserna innebär i huvudsak att sökandens förmåga att handha skjutvapnet och behov av vapnet, när ett kvalificerat behov krävs, får visas genom intyg från den som anordnar jakten eller tävlingen (4 kap. 1 § vapenförordningen).

Tillståndsgivningen för införsel är i allmänhet generös när ansökan avser ett kortvarigt bruk av skjutvapen i Sverige för styrkt ändamål, exempelvis jakt eller tävling. Polismyndigheten brukar i sådana fall begära in uppgifter om sökandens kvalifikationer för vapeninnehav, exempelvis från den som anordnar jakten eller tävlingen. (Jfr 12 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3.) När ansökan avser jakt brukar Polismyndigheten vidare göra vissa kontroller av jaktvärden och bl.a. undersöka om han eller hon har tillgång till jaktmarker. Det är förhållandevis sällsynt att en ansökan om tillfälligt införseltillstånd för jakt eller målskjutning avslås. Däremot förekommer det att Polismyndigheten bedömer att det vapen som ansökan avser inte är lämpat för ändamålet. Sökanden brukar i sådana fall få tillfälle till att justera sin ansökan.

När ansökan om införseltillstånd inte avser ett kortvarigt bruk av vapen i Sverige för styrkt ändamål görs vanligen en noggrannare utredning avseende sökandens personliga förhållanden och behov av att föra in skjutvapen, ammunition och ljuddämpare (jfr 12 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Tillstånd till införsel av skjutvapen som medförs vid resa av en person bosatt i ett land inom EU får beviljas för en eller flera resor under högst ett år och ska anses innefatta en rätt att inneha vapnet i Sverige under denna tid (4 kap. 3 § vapenförordningen). Det förekommer både att tillstånd beviljas för ett års tid och att det beviljas enbart för exempelvis en särskild jaktresa, beroende på hur ansökan utformats. Tillståndet ska skrivas in i tillståndshavarens europeiska skjutvapenpass (4 kap. 3 § vapenförordningen). Polismyndigheten kräver dock inte att skjutvapenpasset ges in i samband med ansökan, utan det anses i praktiken tillräckligt med en kopia.

Tillstånd att föra in ammunition eller ljuddämpare får ges den som har rätt att inneha egendomen i Sverige, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas (2 kap. 11 § andra stycket vapenlagen). Rätt att inneha sådan egendom tillkommer, något förenklat, dels den som har rätt att inneha ett skjutvapen som föremålen passar till för skjutning, dels den som getts särskilt tillstånd eller har annan särskild rätt att inneha föremålen (se bl.a. 2 kap. 8 § och 8 kap. 1 § vapenlagen). I vissa fall krävs inte ett särskilt tillstånd för införsel av ammunition och ljuddämpare. Som nämns i det föregående får enskilda personer utan särskilt tillstånd föra in de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som de i Sverige har rätt att inneha för eget bruk (2 kap. 13 § första stycket a vapenlagen). Vidare anses ett sådant beslut om införseltillstånd avseende skjutvapen som rör en person som är bosatt inom EU och som ska skrivas in i tillståndshavarens skjutvapenpass omfatta rätt till införsel av ammunition och ljuddämpare som är avsedda för vapnet och som innehavaren kan antas behöva under vistelsen i Sverige (4 kap. 3 § vapenförordningen).

Ansökningsavgiften för införseltillstånd uppgår i dagsläget till 870 kronor (se 16 kap. 1 § vapenförordningen och 10 § avgiftsförordningen [1992:191]).

Det krävs ett införseltillstånd för varje ändamål som ett vapen ska användas för i Sverige. Den som ska använda ett skjutvapen för två ändamål måste alltså göra två ansökningar och betala dubbla ansökningsavgifter. Den som exempelvis vill testskjuta ett vapen inför jakt behöver dock endast ansöka om införseltillstånd för jakt (jfr 3 kap. 3 § vapenförordningen).

Polismyndigheten för register över personer som getts införseltillstånd. Registren är sökbara utifrån namn och födelsedatum.

Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin utgör i allmänhet krigsmateriel (se bilagan till förordningen [1992:1303] om krigsmateriel, i det följande KMF). Krigsmateriellagstiftningen, som berörs något i det följande, saknar bestämmelser om import av krigsmateriel.

Ammunition är i regel en explosiv vara och omfattas då av regleringen i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (i det följande LBE). LBE innehåller bestämmelser om import och överföring. Tillstånd enligt LBE krävs dock inte för import eller överföring av ammunition som omfattas av vapenlagen (se 2 kap. 2 och 6 §§ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om tillstånd för överföring, import och export av explosiva varor, MSBFS 2016:4).

Det nordiska undantaget

Enskilda personer som har permanent tillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk får utan särskilt tillstånd medföra dessa vapen med tillhörande ammunition och ljuddämpare vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här. Vidare får föremålen medföras vid resa genom Sverige till något av våra nordiska grannländer för sådan användning där. (2 kap. 13 § första stycket b vapenlagen.)

Undantagen från kravet på införseltillstånd när någon har ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge har införts mot bakgrund av att de krav som ställs för innehavstillstånd för skjutvapen är ungefär desamma i alla länderna. Det har därför ansetts rimligt att man i varje land godtar ett tillstånd som har beviljats i något av de andra länderna. (Se prop. 1955:37 Ändring i vapenförordningen den 10 juni 1949 [nr 340], m.m., s. 62 och 63 och prop. 2005/06:113 Ökad kontroll av vapen, s. 43 och 44.)

Sådana föremål som förts in med stöd av ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge får innehas i Sverige i högst tre månader från dagen för införandet (2 kap. 13 § andra stycket vapenlagen).

Anmälan om införsel och utförsel

Vid införsel av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare till Sverige krävs, utöver införseltillstånd, att det görs en anmälan till Tullverket. En sådan anmälan ska göras även vid utförsel. (Se bl.a. 3 § 3 och 4 § andra stycket lagen [1996:701] om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, artikel 139 och 267 i Tullkodex1, Tullverkets föreskrifter om viss införsel, utförsel och återutförsel av skjutvapen, ljuddämpare och ammunition [TFS 2016:23] och föreskrifter om Tullverkets befogenheter vid inre gräns [TFS 1996:21].)

Införselanmälan ska i allmänhet göras vid gränsen. I samband med anmälan ska införseltillstånd eller annan handling som utvisar vapeninnehavarens rätt att föra in vapnet m.m. i Sverige visas upp. Även skjutvapnet ska visas upp för att säkerställa dess identitet. (TFS 2016:23.)

Från det sagda gäller vissa undantag. Såvitt nu är av intresse kan noteras att den som för jakt eller tävling – eller för genomresa i anslutning till jakt eller tävling i ett annat land – vill föra in skjutvapen, ljuddämpare eller ammunition i Sverige från att annat EU-land eller från Norge kan göra införselanmälan digitalt. Har en digital anmälan gjorts behöver det medhavda skjutvapnet inte visas upp vid gränsen och vapeninnehavaren får välja annan väg än tullväg. Om tullfilter anordnats får vapeninnehavaren välja grön eller blå gång eller fil vid gränspassage. Utan att det uttryckligen anges i föreskrifterna upprätthålls alltså inte kravet på att dokumentation som styrker innehavarens rätt att föra in egendomen i Sverige ska visas upp i dessa fall. (Se 4 kap. 2 och 4 §§ och 5 kap. 3 och 4 §§ TFS 2016:23.)

När införselanmälan gjorts digitalt krävs inte någon särskild anmälan om återutförsel utan utförseldatum anges i formuläret på Tullverkets webbplats (7 kap. 3 och 5 §§ TFS 2016:23).

Vid återutförsel av skjutvapen efter jakt eller tävling ska skjutvapnet som utgångspunkt visas upp. Den som missat att anmäla återutförsel kan behöva visa upp vapnet på en polisstation i hemlandet. Vapnet behöver dock inte visas upp om anmälan gjorts i formuläret på Tullverkets webbplats. (7 kap. 4 § TFS 2016:23.) Vid annan utförsel än återutförsel behöver vapnet inte visas upp (8 kap. TFS 2016:23).

[1] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen.

Något heltäckande register för införslar och utförslar av skjutvapen finns inte hos Tullverket.

Tullverket ska lämna uppgifter till Polismyndigheten om skjutvapen som förs in till eller ut ur Sverige. Uppgiftsskyldigheten avser bl.a. uppgifter som möjliggör identifiering av vapnet samt tiden och platsen för in- eller utförseln. Uppgifter behöver dock inte lämnas om ändamålet med införseln eller utförseln är att skjutvapnet ska användas tillfälligt för jakt eller tävling. (Se förordningen [2006:527] om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen.)

Polismyndigheten ser risker med att Tullverket i sådana fall då en införselanmälan gjorts digitalt inte gör någon kontroll av att det skjutvapen som faktiskt medförs till Sverige är samma vapen som omfattas av införseltillståndet. Tullverket har däremot anfört att systemet med digital anmälan fungerat bra. Tullverkets erfarenhet är att tävlingsskyttar och jägare är måna om sina vapen och inte missbrukar systemet. Enligt uppgift från Tullverket hade Polismyndigheten med en representant i den arbetsgrupp som stod bakom systemet med digital anmälan.

Vissa faktiska förhållanden

Ärenden om tillfällig införsel prövas nationellt av Polismyndighetens rättsavdelning. Den statistik som Polismyndigheten tillhandahållit beträffande ärenden om tillfällig införsel redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 23.1 Tillfällig införsel

Handläggningstider och antal ärenden, nationellt

År	Median (dagar)	Medel (dagar)	Antal ärenden
2017	23	27,8	1 672
2018	18	27,9	2 489
2019	20	30,0	2 683
2020	21	35,2	1 671
2021	16	25,0	2 225
2022	15	26,1	2 428
2023	17	26,7	2 762

Källa: Polismyndigheten.

Redogörelsen ger stöd för att handläggningstiderna i ärenden om tillstånd till tillfällig införsel kan variera men att de inte är anmärkningsvärt långa. Jägarförbundet anförde 2019 att handläggningstiden i ärenden av detta slag i allmänhet uppgår till ca sex veckor (Ju 2019/03424). I ljuset av den statistik som Polismyndigheten presenterat framstår det som rimligt att den som tillfälligt vill föra in ett skjutvapen till Sverige kan behöva ansöka om införseltillstånd ca sex veckor före resan för att vara säker på att ansökan behandlas i tid.

Redogörelsen ger vidare stöd för antagandet att Polismyndigheten, när det inte råder restriktioner i resandet, handlägger omkring 2 500 ärenden om tillfälligt inresetillstånd varje år. Handläggningen har historiskt motsvarat ca fyra heltidstjänster.

Tullverket har lämnat uppgift om hur många anmälningar som gjordes av personer bosatta i ett EU-land eller Norge under 2023 avseende införsel av skjutvapen och ammunition för jakt, tävling och genomresa. Med avseende på inresa för tävling gjordes ca 3 400 anmälningar, för jakt ca 70 000 anmälningar och för genomresa ca 4 400 anmälningar. Den absoluta majoriteten av anmälningarna gjordes digitalt. Endast strax över 300 anmälningar gjordes på annat sätt.

Sett i relation till antalet införselärenden Polismyndigheten hanterade 2023 finns det anledning att anta att en mycket stor andel av de skjutvapen som anmäldes för införsel 2023 av personer bosatta i ett EU-land eller Norge fördes in i Sverige utan införseltillstånd, eller med stöd av ett tillstånd som gäller över längre tid. Det framstår som antagligt att de införslar som skedde utan införseltillstånd skedde med stöd av ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge.

Något om återutförsel av skjutvapen som tillfälligt förts in i Sverige

Vårt uppdrag i fråga om det förenklade förfarande för överföring av skjutvapen som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet tar sikte endast på införsel. Det ligger emellertid i sakens natur att den som för in ett skjutvapen för tillfällig användning i Sverige också vill föra ut vapnet ur landet igen.

För överföring av skjutvapen från Sverige till en annan stat inom EU krävs det som utgångspunkt överföringstillstånd. Kravet på överföringstillstånd gäller sådana skjutvapen som tas upp i vapenförord-

ningens bilaga, dvs. sådana skjutvapen som omfattas av bilaga I till vapendirektivet. (6 kap. 1 § vapenförordningen.) Också för ammunition gäller krav på överföringstillstånd enligt vapenregleringen vid överföring till ett EES-land (6 kap. 5 § vapenförordningen).

Utan överföringstillstånd får skjutvapen medföras från Sverige till ett annat land inom EU endast om tillstånd beviljats av en behörig myndighet i vart och ett av de berörda länderna. Tillstånd behöver dock inte begäras in från ett land som tillåter införsel av vapnet utan tillstånd under de förutsättningar som gäller för resan. Den som medför ett skjutvapen med stöd av undantagen från kravet på överföringstillstånd får även medföra ammunition till vapnet för personligt bruk. (6 kap. 6 § vapenförordningen.) När införsel till ett annat land är tillåtet enligt det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet krävs alltså inte överföringstillstånd enligt vapenregleringen. Den svenska regleringen om överföringstillstånd korresponderar med vapendirektivet (se artikel 16 och 17 i vapendirektivet).

Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin utgör, som nämns i det föregående, i allmänhet krigsmateriel. Utförsel av krigsmateriel förutsätter som huvudregel utförseltillstånd enligt krigsmateriellagstiftningen (6 § lagen [1992:1300] om krigsmateriel, i det följande KML). I förordningen om krigsmateriel finns ett undantag från kravet på utförseltillstånd för enskilda personer med svenskt innehavstillstånd vid utförsel av handeldvapen med ammunition, under förutsättning att vapnet ska återinföras till Sverige (9 § KMF). I avsnitt 17.6.2 föreslår vi att det ska förtydligas att undantaget även avser ljuddämpare till vapnet. Undantaget innebär bl.a. att svenska jägare och skyttar som ska jaga eller tävla utanför Sverige och sedan föra med sig vapnen m.m. tillbaka hem inte behöver utförseltillstånd enligt KML. Något motsvarande undantag för den som fört in skjutvapen m.m. till Sverige för tillfällig användning vid exempelvis jakt eller målskjutning här finns inte. Detta har bekräftats av företrädare för Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och Tullverket. Inte heller finns något särskilt undantag för den som fört in skjutvapen m.m. till Sverige utan införseltillstånd med stöd av det undantag som gäller den som har permanent tillstånd att inneha skjutvapen från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge. Även detta har bekräftats av företrädare ISP och Tullverket. I sammanhanget kan anmärkas att regleringen i 4 a § första stycket KMF – som innebär att utförseltillstånd inte krävs när krigsmateriel utförs till ett annat EES-

land om krigsmaterielen redan omfattas av ett överföringstillstånd som meddelats av ett annat EES-land och materielen bara transiteras genom Sverige – inte torde vara tillämplig i dessa situationer.

Såvitt nu är av intresse innebär det sagda att den som fört in ett skjutvapen med tillhörande ammunition och ljuddämpare till Sverige för tillfällig användning för jakt, målskjutning eller återskapande av historiska händelser här måste ha utförseltillstånd enligt KML för att få föra ut egendomen ur landet igen. Utförseltillståndet ska som utgångspunkt visas upp för tulltjänsteman i samband med utförseln (7 kap. 1 och 6 §§ och 8 kap. 1 § TFS 2016:23). Enligt ISP, som är tillståndsmyndighet, förkommer det dock i princip inte att utförseltillstånd söks för återutförsel av skjutvapen m.m. efter tillfällig användning i Sverige. Kravet upprätthålls alltså inte i praktiken.

I sammanhanget kan noteras att det enligt EU:s skjutvapenförordning[2], som bl.a. reglerar export av skjutvapen och ammunition till länder utanför EU, inte krävs exporttillstånd vid återexport som utförs av jägare eller tävlingsskyttar som en del av deras medförda personliga tillhörigheter efter tillfällig införsel för jakt- eller tävlingsskytteutövning, förutsatt att skjutvapnen fortfarande tillhör en person som är etablerad utanför unionens tullområde och att de återexporteras till den personen (artikel 9.1 i skjutvapenförordningen). Någon ändring av detta föreslås inte i det förslag till ny skjutvapenförordning som för närvarande förhandlas i EU (se artikel 17 i kommissionens förslag[3]).

Tillstånd enligt LBE krävs inte för export eller överföring av ammunition som omfattas av vapenlagen (se 2 kap. 2 och 7 §§ MSBFS 2016:4).

[2] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition.

[3] Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om import-, export- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, väsentliga delar till skjutvapen och ammunition, om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen) (omarbetning), COM(2022)480.

23.3 Vapendirektivets bestämmelser om det europeiska skjutvapenpasset och överföring av skjutvapen

Det europeiska skjutvapenpasset

Ett europeiskt skjutvapenpass ska på begäran utfärdas av en medlemsstats behöriga myndigheter till en person som legalt förvärvar och använder ett skjutvapen. Passet ska ha en giltighet på högst fem år, som kan förlängas, och innehålla upplysningar om bl.a. innehavarens identitet och identifikation av de vapen som förs in i passet. Eventuella förändringar avseende skjutvapeninnehavet eller skjutvapnets egenskaper ska också anges i passet. (Se artikel 1.3 och bilaga II till vapendirektivet.) Skjutvapenpasset kan ses som en identitetshandling för vapnet och ett bevis om att den person som anges i passet har rätt att inneha vapnet i sitt hemland. Skjutvapenpasset medför däremot ingen generell rätt att föra ett vapen mellan medlemsländer. (Se prop. 1995/96:52 s. 30.)

Beslut om tillstånd att inneha skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater ska föras in i skjutvapenpasset (artikel 17.1 i vapendirektivet). För jägare, återskapare av historiska händelser och målskyttar kan skjutvapenpasset i vissa fall också vara tillräckligt för att få inneha skjutvapnet under en sådan resa, under förutsättning att de kan styrka skälen för resan (artikel 17.2 i vapendirektivet). Skjutvapenpasset bör enligt reciten till vapendirektivet betraktas som den huvudsakliga handling som målskyttar och andra personer som beviljats tillstånd i enlighet med direktivet behöver för att inneha ett skjutvapen under en resa till en annan medlemsstat (skäl 30 i reciten till vapendirektivet).

Bestämmelser om det europeiska skjutvapenpasset finns i den svenska vapenregleringen i 3 kap. 9 §, 4 kap. 3 §, 6 kap. 6 §, 12 kap. 4 § och 16 kap. 1 § vapenförordningen. De bestämmelserna berörs delvis i det föregående. Bestämmelser finns också i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2000:59) om europeiskt skjutvapenpass m.m., FAP 553-1.

Överföring av skjutvapen

Som anges i det föregående medför innehav av det europeiska skjutvapenpasset i sig ingen rätt att föra med sig skjutvapen mellan EU:s medlemsstater. Överföring av skjutvapen får i stället endast ske i enlighet med de förfaranden som anges i artikel 16 och 17 i vapendirektivet.

Det förfarande som anges i artikel 16 innebär att den medlemsstat där skjutvapnet finns beslutar om tillstånd till överföringen. Varje medlemsstat ska tillhandahålla de övriga medlemsstaterna en förteckning över vilka skjutvapen som utan medlemsstatens föregående samtycke får överföras till dess territorium. Mottagarstaten ska få information om överföringen m.m. (artikel 18 i vapendirektivet). Tillstånd enligt artikel 16 anses inte ge en rätt att föra in skjutvapen till Sverige, utan införseltillstånd krävs även om sådant tillstånd getts (se prop. 1995/96:52 s. 43).

Om förfarandet i artikel 16 inte tillämpas gäller i stället som huvudregel att innehav av skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater ska vara tillåtet endast om den berörda personen har fått tillstånd av var och en av dessa medlemsstater. Medlemsstaterna får ge tillstånd för en eller flera resor och för en maximitid om ett år, med möjlighet till förlängning. Sådana tillstånd ska föras in i det europeiska skjutvapenpass som den resande ska visa upp på begäran av medlemsstaternas myndigheter. (Artikel 17.1 i vapendirektivet.) Medlemsstaterna får genom bi- eller multilaterala avtal införa ett smidigare system för resor med skjutvapen inom sina territorier (artikel 17.3 i vapendirektivet). För jägare, återskapare av historiska händelser och sportskyttar föreskrivs för vissa typer av skjutvapen ett förenklat införselförfarande i artikel 17.2 i vapendirektivet. Vad det förfarandet innebär utvecklas i det följande.

Det förenklade införselförfarandet för jägare, målskyttar och återskapare av historiska händelser

I artikel 17.2 i vapendirektivet föreskrivs alltså ett förenklat förfarande för överföring av skjutvapen för jägare, målskyttar och återskapare av historiska händelser. Sådana aktörer ska få inneha ett eller flera skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater i syfte att utöva sin verksamhet om de har ett europeiskt skjutvapen-

pass där skjutvapnen är införda. Det krävs också att de kan styrka skälen för resan. Detta kan särskilt ske genom uppvisande av en inbjudan till eller annat bevis på sin verksamhet i den medlemsstat som är destinationen för resan.

Skjutvapen delas enligt vapendirektivet in i tre olika kategorier. För de olika kategorierna – A, B och C – gäller skilda krav för förvärv och innehav, där kraven för skjutvapen i kategori A är högst och kraven för vapen i kategori C är lägst. Kraven berörs närmare i avsnitt 23.5. För jägare och återskapare av historiska händelser gäller det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet endast för skjutvapen i kategori C. För målskyttar gäller det förenklade införselförfarandet däremot för skjutvapen i alla kategorier. För införsel av A-vapen, dvs. sådana särskilt farliga vapen som i princip ska vara förbjudna för civilt innehav, krävs dock att tillstånd har getts i enlighet med artikel 9.6 i vapendirektivet, dvs. det särskilda undantag för målskyttar som innebär att de kan få ges tillstånd att inneha halvautomatiska skjutvapen i kategori A6 och A7 om de bl.a. uppfyller vissa aktivitetskrav. A-vapen omfattas även av det förenklade införselförfarandet för målskyttar om tillståndet bekräftats, förnyats eller förlängts enligt artikel 10.5 i vapendirektivet. Detta innebär, något förenklat, att vissa halvautomatiska skjutvapen som tidigare sågs som B-vapen kan omfattas av förfarandet ifall tillståndshavaren anskaffade vapnen före den 13 juni 2017. Det rör sig om skjutvapen som numera ingår i kategori A6, A7 eller A8. Det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet omfattar för målskyttar alltså i praktiken skjutvapen i kategori A6, A7 och A8 samt kategori B och C.

Av det europeiska skjutvapenpasset ska framgå om ett skjutvapen som förts in passet är ett A-, B- eller C-vapen (se bilaga II till vapendirektivet). Det finns däremot inget krav på att det ska anges vilken punkt i respektive kategori som vapnet omfattas av. Såvitt nu är av intresse innebär detta att det inte nödvändigtvis framgår om ett skjutvapen i kategori A tillhör just kategori A6, A7 eller A8.

Det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet utgör, som framgår i det föregående, ett undantag från de förfaranden som i allmänhet ska tillämpas vid överföring av skjutvapen mellan medlemsstater. Undantaget är inte generellt tillämpligt. Visserligen görs i artikel 3, som stadgar att medlemsstaterna i sin lagstiftning får anta strängare bestämmelser än vad som föreskrivs i direktivet,

ett förbehåll för de rättigheter som ges personer bosatta i medlemsstaterna enligt artikel 17.2. Av artikel 17.2 tredje stycket framgår dock att det förenklade förfarandet enligt artikel 17.2 inte ska tillämpas på resor till en medlemsstat som förbjuder eller kräver tillstånd för förvärv och innehav av B- eller C-vapen. Vidare framgår att medlemsstaterna får vägra att tillämpa det förenklade införselförfarandet för skjutvapen i kategori A. Som anges i avsnitt 23.1 har Sverige valt att inte godta det förenklade införselförfarandet. En anmärkning om det förhållandet bör finnas i varje europeiskt skjutvapenpass (jfr artikel 11.3 i vapendirektivet).

Vad som avses med A-, B- och C-vapen har kortfattat beskrivits i det föregående. Vilka vapen som ingår i vilken kategori framgår av bilaga I till vapendirektivet. Till kategori A hör bl.a. helautomatiska skjutvapen och skjutvapen som är maskerade som andra föremål. När det gäller de skjutvapen i kategori A som omfattas av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet rör sig detta om helautomatiska skjutvapen som omvandlats till halvautomatiska vapen (kategori A6) samt – förenklat – halvautomatiska skjutvapen med större magasin (kategori A7) respektive halvautomatiska långa skjutvapen vars längd genom vikbar kolv etc. kan minskas till mindre än 60 cm utan att funktionaliteten går förlorad (kategori A8).

Kategori B omfattar de flesta typer av korta vapen, dvs. skjutvapen med en pipa som inte överstiger 30 cm eller vars totala längd inte överstiger 60 cm. Enhandsvapen faller alltså i allmänhet under kategori B (se vidare avsnitt 9.6). Till kategori B hör även vissa långa skjutvapen, däribland halvautomatiska skjutvapen som kan innehålla mer än tre patroner med kantantändning eller mer än tre men mindre än tolv patroner med centralantändning.

Till kategori C slutligen hör bl.a. alla repeterande långa skjutvapen som inte har slätborrat lopp och sådana repeterande långa skjutvapen med slätborrat lopp som är längre än 60 cm. I kategori C ingår också bl.a. sådana halvautomatiska vapen som inte faller under kategori A eller B, dvs. – något förenklat – de flesta halvautomatiska vapen med vilka man endast kan skjuta ett fåtal skott utan omladdning. Vidare omfattar kategori C långa skjutvapen med räfflade lopp för enkelskott och korta vapen för enkelskott med kantantändning vars totala längd inte är mindre än 28 cm. Långa skjutvapen för enkelskott med slätborrade lopp omfattas av kategori C om de släppts ut på marknaden efter den 13 september 2018. Äldre vapen av denna typ, dvs.

många äldre hagelgevär, omfattas däremot inte uttryckligen av någon av kategorierna (se dock våra överväganden i avsnitt 27.10). Typiska jaktvapen såsom studsare och hagelgevär kan ofta vara C-vapen.

Det bör observeras att vissa föremål som enligt vapenlagen anses vara skjutvapen inte utgör skjutvapen i vapendirektivets mening. Vapendirektivets definition av skjutvapen omfattar endast bärbara vapen med pipa som avfyrar, är avsedda att avfyra eller kan omvandlas till att avfyra ett skott, en kula eller en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne. Vapenlagens definition av skjutvapen omfattar därutöver vapen där projektilen kan skjutas ut med andra utskjutningsmedel. Vidare jämställs i vapenlagen vissa andra föremål med skjutvapen. (Se 1 kap. 2 och 3 §§ vapenlagen.) Det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet omfattar alltså inte alla föremål som ses som skjutvapen enligt svensk rätt. Exempelvis kolsyre-, luft- eller fjädervapen omfattas i allmänhet inte av artikel 17.2 i vapendirektivet.

23.4 Frågans tidigare behandling

Frågan om införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet övervägdes i samband med den nuvarande vapenlagens tillkomst. Rättare sagt övervägdes frågan om det förenklade införselförfarandet enligt artikel 12.2 i det ursprungliga vapendirektivet[4] skulle införas. Förfarandena motsvarar i huvudsak varandra. A-vapen – som på den tiden var en mer begränsad kategori än i dag – omfattades dock inte av det förenklade införselförfarandet enligt det ursprungliga vapendirektivet. Vidare omfattade det förfarandet inte överföring av skjutvapen för återskapande av historiska händelser.

Vapenlagsutredningen föreslog att det förenklade införselförfarandet skulle införas. Detta skulle ske genom en utvidgning av det då gällande undantaget för nordiska medborgare, som till stora delar motsvarar det förenklade införselförfarande som nu gäller för den som har permanent innehavstillstånd från Danmark, Finland eller Norge (se 2 kap. 13 § första stycket b vapenlagen). (Se SOU 1994:4 Vapenlagen och EG, s. 16–17 och 52–62.)

[4] Rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

Regeringen bedömde att det förenklade införselförfarandet inte borde införas. Som motivering angavs att det finns vissa medlemsstater där kontrollen vid förvärv av skjutvapen, exempelvis hagelgevär, är i det närmaste obefintlig. Regeringen framhöll att möjligheten att hindra en person som på grund av tidigare brottslighet eller annan orsak inte bör anförtros skjutvapen att lagligen införskaffa och inneha sådana vapen har en viktig brottsförebyggande funktion. Att införa den förenklade ordningen enligt vapendirektivet skulle enligt regeringen i vissa fall kunna få konsekvenser som inte är förenliga med de strävanden som ligger till grund för den stränga svenska vapenlagstiftningen. Ett sådant system ansågs också kunna minska förståelsen för de förhållandevis höga krav som ställs på den som söker tillstånd till innehav av skjutvapen i Sverige. (Se prop. 1995/96:52 s. 43.)

23.5 Den europeiska miniminivån för innehav av skjutvapen

Vapendirektivets krav utgör den europeiska minimistandarden för innehav av skjutvapen. Direktivet tar i första hand sikte på skjutvapen. Med skjutvapen i vapendirektivets mening avses, som redan nämnts, varje bärbart vapen som med sin pipa avfyrar, är avsett att avfyra eller kan omvandlas att avfyra ett skott, en kula eller en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne. Från definitionen undantas vissa antika vapen och vapen som är gjorda för larm, signalering, livräddning, djurslakt, harpunfiske eller för industriellt eller tekniskt bruk, förutsatt att de enbart kan användas i ett sådant syfte. (Artikel 1.1 och del III i bilaga I till vapendirektivet.) Som anmärks i det föregående är vapendirektivets definition av skjutvapen smalare än vapenlagens.

Vapendirektivet utgör en kodifiering av det ursprungliga vapendirektivet och dess båda tilläggsdirektiv[5]. Det ursprungliga vapendirektivet antogs i juni 1991 och ändrades 2008 och 2017. Bakgrunden till kodifieringen var att tilläggsdirektiven medfört väsentliga ändringar i det ursprungliga vapendirektivet (se skäl 1 i reciten till det kodifierade vapendirektivet). Såvitt nu är av intresse kan noteras att det i det ursprungliga vapendirektivet inte uppställdes några andra krav för att tillåta personer att inneha C-vapen än att personen fyllt 18 år.

[5] Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

(Se artikel 5 i det ursprungliga vapendirektivet.) Vidare kan noteras att det i det ursprungliga vapendirektivet inte uppställdes något krav på att medlemsstaterna ska övervaka att villkoren för tillstånd fortsätter att vara uppfylla under tillståndstiden.

Enligt artikel 5 i det kodifierade vapendirektivet gäller följande. Medlemsstaterna ska tillåta förvärv och innehav av skjutvapen i kategori A och B bara för personer som har beviljats en licens. För skjutvapen i kategori C gäller enligt den svenska översättningen ett krav på att sådana vapen endast ska få förvärvas och innehas av den som har erhållit ett särskilt tillstånd för förvärv och innehav av sådana skjutvapen i enlighet med nationell rätt. Den engelska, tyska och danska lydelsen av vapendirektivet ger emellertid snarare stöd för att förvärv och innehav av C-vapen endast ska tillåtas personer som enligt den nationella lagstiftningen uttryckligen har rätt att inneha sådana vapen.[6] En sådan tolkning överensstämmer bättre med vapendirektivets övriga bestämmelser (jfr artikel 9–11). Enligt vår mening måste artikel 5 i vapendirektivet alltså tolkas så att det inte gäller något krav på tillstånd för innehav av C-vapen men däremot ett krav på att förvärv och innehav av C-vapen endast ska tillåtas personer som enligt den nationella lagstiftningen uttryckligen har rätt att förvärva och inneha sådana vapen.

Förvärv och innehav av skjutvapen ska enligt vapendirektivet tillåtas bara för personer som har giltiga skäl. Vidare ska som huvudregel en 18-årsgräns gälla för sådana förvärv och innehav. Undantag från 18-årsgränsen får dock göras för andra förvärv än köp och för innehav av skjutvapen avsedda för jakt och målskytte. Det krävs då, något förenklat, att en vuxen ger vägledning och ansvarar för lämplig förvaring. För att medlemsstaterna ska få tillåta personer att förvärva och inneha skjutvapen krävs slutligen att personerna inte kan antas utgöra en fara för sig själva eller andra eller för allmän ordning och säker-

[6] Artikel 5 i det kodifierade vapendirektivet har följande lydelse på de nu nämnda språken.
– Without prejudice to Article 3, Member States shall allow the acquisition and possession of firearms only by persons who have been granted a licence or, with respect to firearms classified in category C, persons who are specifically permitted to acquire and possess such firearms in accordance with national law.
– Unbeschadet des Artikels 3 erlauben die Mitgliedstaaten den Erwerb und den Besitz von Feuerwaffen ausschließlich Personen, die eine Genehmigung erhalten haben oder Personen denen dies, soweit es sich um Feuerwaffen der Kategorie C handelt, nach Maßgabe des nationalen Rechts ausdrücklich gestattet ist.
– Med forbehold af artikel 3 giver medlemsstaterne kun personer, som har tilladelse hertil, eller personer, som, med hensyn til skydevåben klassificeret i kategori C, specifikt har mulighed herfor i henhold til national ret, ret til erhvervelse og besiddelse af skydevåben.

het. Om en person befunnits skyldig till ett uppsåtligt våldsbrott ska det tala för att sådan fara föreligger. (Artikel 6.1 i vapendirektivet.) Det sagda gäller oavsett hur ett skjutvapen kategoriseras, dvs. oberoende av om vapnet är ett A-, B- eller C-vapen. I länder där krav på tillstånd inte gäller för C-vapen kan kravet att skjutvapen får innehas endast av den som har giltiga skäl uppfyllas t.ex. genom att förvärvaren för vapenhandlaren visar upp en handling som motiverar inköpet, såsom exempelvis giltigt jakttillstånd (jfr COM/2012/0415[7], punkten 5.4).

För att förvärv och innehav av skjutvapen i kategori A, B eller C ska få tillåtas gäller utöver de krav som anges i artikel 6 i vapendirektivet olika krav beroende på hur vapnet kategoriseras. Högst krav uppställs för vapen i *kategori A*. Sådana vapen, liksom väsentliga delar till sådana vapen, ska som huvudregel vara förbjudna för civilt förvärv och innehav. Endast under vissa, i vapendirektivet angivna förutsättningar får medlemsstaterna tillåta civilt förvärv och innehav av sådana vapen (se vidare avsnitt 9.6). Tillståndet ska omprövas minst vart femte år. För förvärv och innehav av skjutvapen i *kategori B* krävs alltid tillstånd. Medlemsstaterna får dock utfärda en flerårig licens för förvärv och innehav av alla B-vapen. Sådana fleråriga licenser ska omprövas med intervaller som inte överstiger fem år. Lägst krav gäller för vapen i *kategori C*, där anmälan om innehav är tillräckligt. (Se artikel 9–11 i vapendirektivet.)

Medlemsstaterna ska ha ett övervakningssystem, där övervakningen sker löpande eller på annat sätt, i syfte att säkerställa att de villkor för tillstånd som fastställs i nationell rätt är uppfyllda under den tid som tillståndet gäller. Om villkoren inte längre är uppfyllda ska tillståndet återkallas. (Artikel 6.2 i vapendirektivet.) Det är inte självklart om kravet på övervakning gäller alla vapeninnehav eller bara innehav med stöd av individuella tillstånd. Den engelska och möjligen den svenska språkversionen av vapendirektivet ger visst stöd för att alla skjutvapeninnehav omfattas, medan den danska och tyska versionen talar för att kravet på övervakning endast gäller individu-

[7] Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet. Eventuella fördelar och nackdelar med en begränsning till två kategorier av skjutvapen (förbjudna eller tillåtna) i syfte att uppnå en bättre fungerande inre marknad för dessa vapen tack vare en eventuell förenkling (COM/2012/0415).

ella tillstånd.[8] Skälen till 2017 års ändringsdirektiv, där kravet på ett övervakningssystem infördes, ger inte någon ledning och inte heller skälen till det kodifierade vapendirektivet (jfr skäl 11 i reciten till 2017 års ändringsdirektiv och skäl 19 i reciten till det kodifierade vapendirektivet). Frågan har inte heller prövats av EU-domstolen. Det kan finnas skjutvapen som faller utanför vapendirektivets kategoriseringar (se kategori C7 i bilaga I till vapendirektivet, jfr dock våra överväganden i avsnitt 27.10). Att det inte finns någon tillstånds- eller anmälningsplikt för sådana vapeninnehav tyder närmast på att en kontinuerlig övervakning bara krävs när tillstånd getts till vapeninnehavet, eftersom övervakning av innehav som staten inte känner till får anses vara en omöjlighet.

[8] Artikel 6.2 första och andra stycket i det kodifierade vapendirektivet har följande lydelse på de nu nämnda språken. Bestämmelserna bör läsas tillsammans med artikel 5 (se tidigare not för den engelska, tyska och danska språkversionen).

– Medlemsstaterna ska ha ett övervakningssystem, där övervakningen kan ske fortlöpande eller på annat sätt, i syfte att säkerställa att de villkor för tillstånd som fastställs i nationell rätt är uppfyllda under den tid som tillståndet gäller och att det görs bedömningar av bl.a. relevant medicinsk och psykologisk information. De specifika formerna ska fastställas i enlighet med nationell rätt.

  Om något av dessa villkor för tillstånd inte längre är uppfyllt ska medlemsstaterna återkalla respektive tillstånd.

– Member States shall have in place a monitoring system, which they may operate on a continuous or non-continuous basis, to ensure that the conditions of authorisation set by national law are met throughout the duration of the authorisation and, inter alia, relevant medical and psychological information is assessed. The specific arrangements shall be determined in accordance with national law.

  Where any of the conditions of authorisation is no longer met, Member States shall withdraw the respective authorisation.

– Die Mitgliedstaaten verfügen über ein Überwachungssystem, das sie kontinuierlich oder nicht kontinuierlich betreiben können und mit dem dafür Sorge getragen wird, dass die im nationalen Recht festgelegten Voraussetzungen für eine Genehmigung für die Dauer der Genehmigung erfüllt sind und unter anderem relevante medizinische und psychologische Informationen bewertet werden. Die konkreten Regelungen werden im Einklang mit dem nationalen Recht getroffen.

  Wird eine der Genehmigungsvoraussetzungen nicht länger erfüllt, entziehen die Mitgliedstaaten die entsprechende Genehmigung.

– Medlemsstaterne skal have et monitoreringssystem, som kan fungere løbende eller periodisk, for at sikre, at betingelserne for tilladelse i henhold til national ret er opfyldt i hele tilladelsens gyldighedsperiode, og bl.a. relevante medicinske og psykologiske oplysninger evalueres. De specifikke ordninger fastlægges i overensstemmelse med national ret.

  Hvis nogen af betingelserne for tilladelse ikke længere er opfyldt, skal medlemsstaterne tilbagekalde den pågældende tilladelse.

23.6 Nordisk utblick

Liksom Sverige har Danmark, Finland och Norge en förhållandevis stäng syn på förvärv och innehav av skjutvapen. Danmark och Finland är precis som Sverige medlemmar i EU. I förhållande till Norge utgör vapendirektivet en utveckling av bestämmelserna i Schengenregelverket (se skäl 44 i reciten till vapendirektivet). I detta avsnitt görs en genomgång av i vilken utsträckning Danmark, Finland och Norge har infört det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet.

Danmark

I Danmark finns bestämmelser om skjutvapen främst i lov om våben og eksplosivstoffer, bekendtgørelse om våben og ammunition och cirkulære om våben og ammunition[9] (i det följande kallade våbenloven, våbenbekendtgørelsen och våbencirkulæret). Liksom i Sverige gäller som huvudregel krav på tillstånd för innehav av skjutvapen. Detta gäller både för A-, B- och C-vapen. Det är alltså valfritt för Danmark att införa det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet (se artikel 17.2 tredje stycket).

Danmark har infört det förenklade införselförfarandet såvitt avser jakt och målskytte. Personer som har ett europeiskt skjutvapenpass får alltså utan särskilt tillstånd införa och inneha skjutvapen i Danmark för deltagande i jakt eller tävlingsskjutning. Det förutsätter dock att orsaken till resan kan styrkas med exempelvis en inbjudan eller annat bevis, att skjutvapenpasset är giltigt och omfattar de aktuella vapnen samt att införsel av vapentypen inte är förbjuden. (Se 6 a § våbenloven och 7 § bekendtgørelse om erhvervelse, besiddelse og transport af skydevåben for personer bosiddende i et EF-land10.) Ammunition i rimlig omfattning får medföras (se 8 § i den nyss nämnda bekendtgørelsen).

I sammanhanget kan noteras Danmark för bl.a. jakt och tävling godtar tillfällig införsel av skjutvapen även från andra länder än EU:s medlemsstater utan krav på införseltillstånd. Detta förutsätter bl.a.

[9] Bekendtgørelse af lov om våben og eksplosivstoffer mv, LBK nr 1736 af 26/08/2021, Bekendtgørelse om våben og ammunition mv, BEK nr 2531 af 20/12/2021 och Cirkulære om våben og ammunition mv, CIR1H nr 10222 af 01/12/2016 med senare ändringar.
[10] Bekendtgørelse om erhvervelse, besiddelse og transport af skydevåben for personer bosiddende i et EF-land, BEK nr 972 af 09/12/1992 med senare ändringar.

att den resande kan visa upp handlingar som visar att han eller hon får inneha vapnet i hemlandet och, om vapnet ska användas för tävling, en inbjudan till tävlingen (se 32 § våbenbekendtgørelsen).

I Danmark är tullen inte involverad i gränspassage med vapen som får föras in i landet med stöd av det europeiska skjutvapenpasset. Danska rikspolisen, som har inhämtat upplysningar från National enhed for Særlig Kriminalitet (NSK), har upplyst att det inte går att säga om smugglingen av vapen till Danmark har stigit sedan förfarandet med införsel med stöd av skjutvapenpasset infördes. NSK varken vet eller har några indikationer på att vapen som förs in i landet med stöd av förfarandet blir föremål för olovligt bruk. Med hänsyn till de kriterier som ska vara uppfyllda för införsel bedömer NSK det dock som mindre sannolikt. NSK bedömer vidare att det är mindre sannolikt att vapentyper som omfattas av vapenpassordningen är de vapen som primärt används i den kriminella miljön. Den danska rikspolisen har inte kunnat svara på om det fanns krav på införseltillstånd för tillfällig införsel för jakt eller målskytte innan förfarandet infördes. Det krävs enligt den danska rikspolisen ingen anmälan till polisen när vapnet förs över gränsen till Danmark.

Finland

I Finland finns bestämmelser om skjutvapen och vapendelar främst i skjutvapenlagen och skjutvapenförordningen.[11] Liksom i Sverige gäller som huvudregel krav på tillstånd för innehav av skjutvapen. Detta gäller både för A-, B- och C-vapen. Även för Finland är det alltså valfritt att införa det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet (se artikel 17.2 tredje stycket).

Finland har i huvudsak infört det förenklade införselförfarandet såvitt avser jakt och målskytte. Den som innehar ett europeiskt skjutvapenpass får således till Finland överföra och föra in ett i passet antecknat skjutvapen som lämpar sig för att användas vid sportskytte och hör till kategori A6, A7, B eller C enligt bilaga I till vapendirektivet. Detsamma gäller skjutvapen som lämpar sig för att användas vid jakt och hör till kategori C enligt samma bilaga. Även vapendelar och en behövlig mängd patroner som lämpar sig för vapnet får föras in. I enlighet med artikel 17.2 krävs att innehavaren av passet innehar

[11] Skjutvapenlag (1/1998) och skjutvapenförordning (145/1998).

en skriftlig inbjudan eller någon annan tillförlitlig utredning av vilken framgår att överföringen eller införseln behövs för deltagande i ett sportskytte- eller jaktevenemang. Innehavaren av skjutvapenpasset får inneha skjutvapnet, vapendelen och patronerna så länge det är nödvändigt för deltagandet i sportskytte- eller jaktevenemanget. (Se 75 § skjutvapenlagen.)

Den finska tullen har uppgett att införandet av det förenklade införselförfarandet enligt deras uppfattning inte har lett till en ökad smuggling av skjutvapen till Finland. Enligt deras uppfattning finns det inte heller några indikationer på att skjutvapen som förs in i landet i enlighet med förfarandet används för illegala ändamål. Vid införsel ska vapnet visas upp vid gränsen tillsammans med det europeiska skjutvapenpasset. Det görs då en kontroll av att vapnet är upptaget i skjutvapenpasset.

Norge

I Norge finns bestämmelser om skjutvapen och vapendelar främst i lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova) och forskrift om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenforskrifta)[12]. Liksom i Sverige gäller som huvudregel krav på tillstånd för innehav av skjutvapen. Detta gäller både för A-, B- och C-vapen. Liksom för Danmark och Finland är det alltså för Norge valfritt att införa det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet (se artikel 17.2 tredje stycket).

Norge har infört det förenklade införselförfarandet på följande vis. En utländsk medborgare med giltigt europeiskt skjutvapenpass kan för en tidsrymd på upp till tre månader tillfälligt föra in ett skjutvapen som är infört i vapenpasset för deltagande i jakt, sportskytte eller samlaraktiviteter. Med skjutvapnet får även tillhörande ammunition i rimliga mängder införas. Det får bara införas skjutvapen och ammunition som lagligen kan användas för det ändamål som införseln avser. Den som ska införa vapnet ska ha med dokumentation till utvisande av att vapnet ska användas för jakt, sportskytte eller samlaraktivitet. Sådan dokumentation kan vara deltagarlista, inbjudan till jakt eller inbjudan från en godkänd vapensamlare. (10 kap. § 15 våpenforskrifta.)

[12] Lov om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova), LOV-2018-04-20-7, och forskrift om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenforskrifta), FOR-2021-05-07-1452.

Utredningen har vänt sig till norska tullen med fråga om hur införandet av det förenklade införselförfarandet fallit ut i Norge, men har inte fått något svar.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har alla våra nordiska grannländer infört varianter av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet. Regleringarna skiljer sig dock åt mellan länderna. Finland och Danmark godtar bara införsel för jakt och målskytte, medan Norge godtar införsel även för samlaraktiviteter. Finland har preciserat vilka kategorier skjutvapen i bilagan till vapendirektivet som får föras in för vilka ändamål, medan den danska och norska regleringen inte innehåller motsvarande begränsningar. Enligt den norska regleringen krävs att vapnen och ammunitionen lagligen kan användas för det föregivna ändamålet, vilket påminner om den finska regleringen där det anges att vapnen ska vara lämpade för ändamålet. Något liknande krav uppställs däremot inte i dansk rätt. I de olika länderna gäller olika tidsgränser för innehav i landet sedan ett skjutvapen förts in med stöd av det förenklade införselförfarandet.

Såvitt framkommit har införandet av det förenklade införselförfarandet fallit väl ut i Finland och Danmark. När det gäller Norge saknas information om utfallet.

23.7 Konsekvenser av att införa det förenklade införselförfarandet

Ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet innebär i praktiken att vissa skjutvapen får föras in i Sverige av någon som kanske inte uppfyller kraven för innehavstillstånd här, men som uppfyller vapendirektivets krav för civilt vapeninnehav. Inledningsvis finns det därför anledning att säga något om i vad mån den svenska vapenregleringen är strängare än vapendirektivet. Det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 omfattar dock endast ändamålen jakt, målskjutning och återskapande av historiska händelser. Vidare omfattar förfarandet endast skjutvapen i kategori A6, A7 och A8 samt kategori B och C. Redogörelsen avser därför i huvudsak endast innehav för sådana ändamål och vapentyper.

- *Krav på tillstånd:* Enligt svensk rätt krävs för alla vapentyper som kan skjuta ut en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne tillstånd att inneha det specifika vapnet. Enligt vapendirektivet kan en viss typ av generellt tillstånd vara tillräckligt för innehav av B-vapen. För innehav av C-vapen är det tillräckligt med en anmälan. Personen måste dock höra till den krets som enligt nationell lagstiftning får inneha C-vapen.
- *Förutsättningar för tillstånd/innehav:* För A-vapen är vapendirektivets krav för vapeninnehav enligt vår mening jämförbara med de svenska kraven för innehavstillstånd (jfr artikel 9 i vapendirektivet), vilket dock inte gäller om vapnet innehas med stöd av artikel 10.5. För innehav av B- och C-vapen skiljer sig förutsättningarna mer markant år. Enligt vapendirektivet krävs för innehav av sådana vapen endast att sökanden har giltigt skäl, som huvudregel har fyllt 18 år och inte kan antas utgöra en fara för sig själv eller andra eller för allmän ordning och säkerhet. Det är tveksamt om detta inkluderar sådana krav på kunskaper och färdigheter som gäller enligt svensk rätt när ett vapen ska innehas för skjutning (jfr 2 kap. 3 § vapenförordningen). Vidare krävs enligt den svenska vapenregleringen när ett vapen ska innehas för skjutning att skjutvapnet är lämpat för ändamålet och att sökanden har behov av vapnet (2 kap. 4 och 5 §§ vapenlagen). Om ett vapen är ett enhandsvapen gäller vidare enligt svensk rätt särskilt stränga krav oavsett om vapnet är ett A-vapen eller inte (2 kap. 6 § vapenlagen). De särskilt stränga kraven avser inte sökandens laglydnad utan i första hand sökandens behov av och förmåga att hantera vapnet (se avsnitt 9.2). I fråga om enhandsvapen för flerskott gäller enligt svensk rätt som huvudregel vidare att tillståndet ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år (2 kap. 6 a § vapenlagen).
- *Särskilt om återskapande av historiska händelser:* I fråga om innehav för återskapande av historiska händelser skiljer sig de svenska kraven än mer från vapendirektivets krav. Återskapande av historiska händelser är enligt svenskt synsätt ett udda skjutningsändamål och innehavstillstånd kräver enligt nuvarande ordning synnerliga skäl (2 kap. 5 a § vapenförordningen). Om det alls har förekommit är det sällsynt att innehavstillstånd söks eller ges för det ändamålet. Detsamma gäller innehav av skjutvapen för sådant återskapande av historiska händelser som inte avser skjutning. Vid

sådant återskapande kan det i princip inte anses finnas behov av innehav av ett tillståndspliktigt vapen. Den som innehar skjutvapen för samling torde däremot kunna få tillstånd att använda vapnet för skjutning för återskapande av historiska händelser. Tillstånd ges då för ett visst bestämt tillfälle och sökanden ska ha visat sig kunna handha vapnet. (Jfr 2 kap. 4 § vapenlagen och prop. 1995/96:52 s. 77.)

- *Löpande kontroller av vapeninnehavare:* De löpande avstämningar som i Sverige görs mellan å ena sidan misstanke- och brottsregistret och å andra sidan vapeninnehavarregistret innebär att här finns ett övervakningssystem som i vissa delar är mer ingripande än det system för övervakning som medlemsstaterna är skyldiga att ha. Enligt vapendirektivet krävs nämligen inte att övervakningen ska ske fortlöpande. Vidare torde det inte finnas något krav på att medlemsstaterna ska ha ett system för att övervaka att förutsättningarna för innehav av C-vapen eller vapen som faller utanför vapendirektivets kategoriseringar fortsätter att vara uppfyllda under hela innehavstiden (se avsnitt 23.5).

Sammanfattningsvis är den svenska miniminivån för vapeninnehav i vissa avseenden högre än den europeiska. Detta är något man måste ha i bakhuvudet när man överväger vilka konsekvenser ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet kan medföra. Det bör dock noteras att även nuvarande ordning i praktiken innebär att personer som inte lever upp till de svenska kraven för innehavstillstånd får föra in vapen i landet. Exempelvis kan olika krav på laglydnad gälla för innehavstillstånd och införseltillstånd. Den omständigheten att en person dömts för grovt rattfylleri kan t.ex. utgöra hinder mot svenskt innehavstillstånd men behöver – med hänsyn till de begränsade kontroller som görs – inte utgöra hinder mot att personen ges införseltillstånd.

I det följande berör vi hur de faktiska kraven för införsel påverkas om det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet skulle införas, liksom de andra konsekvenser som kan bli följden av att förfarandet införs. Framställningen har begränsats till mera näraliggande konsekvenser.

23.7.1 Förändrade krav för införsel av skjutvapen

Bedömning: Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet innebär att de faktiska kraven för införsel sänks i vissa avseenden.

- Möjligheterna att föra in skjutvapen i Sverige ökar något för personer som med hänsyn till laglydnad etc. inte är lämpade att inneha skjutvapen. Detta gäller i första hand C-vapen.
- Handhavandekraven sänks på ett betydande vis när skjutvapen förs in för återskapande av historiska händelser.
- Kontrollen över att de vapen som förs in i landet är lämpade för ändamålet minskar något.
- En enskild person kan ta med sig fler vapen än enligt nuvarande ordning.

Skälen för bedömningarna

Det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet avser endast skjutvapen i vapendirektivets mening och endast sådana skjutvapen som ingår i kategori A6, A7 eller A8 eller kategori B eller C. Med avseende på andra föremål som enligt svensk rätt utgör skjutvapen skulle införselkraven alltså inte ändras om förfarandet infördes. Detta gäller bl.a. helautomatiska vapen och de flesta kolsyre-, luft- och fjädervapen.

Kraven för tillfällig införsel av skjutvapen i kategori A6, A7, A8, B och C skulle i praktiken påverkas på följande vis om det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet infördes.

Ålder

Svensk rätt uppställer i regel inte strängare krav på ålder för införseltillstånd än vad vapendirektivet gör för vapeninnehav. Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet skulle alltså i allmänhet inte innebära att yngre personer än i dag skulle få ta in skjutvapen i Sverige.

Laglydnad etc.

Enligt vapendirektivet får ingen som kan antas utgöra en fara för sig själv eller andra eller för allmän ordning och säkerhet tillåtas inneha skjutvapen. I princip bör alltså den som innehar ett europeiskt skjutvapenpass vara lämplig att inneha skjutvapen med avseende på laglydnad etc.

De olika medlemsstaterna kan dock ha olika syn på vilken betydelse andra brott än våldsbrott har för bedömningen av om någon är lämplig att inneha skjutvapen. Vidare gäller inget krav på kontinuerlig övervakning av att den som innehar A- eller B-vapen fortsätter att uppfylla kraven för innehavstillstånd under tillståndstiden. Avseende C-vapen torde det över huvud taget inte finnas något krav på att medlemsstaterna ska ha ett system för att övervaka att förutsättningarna för vapeninnehav fortsätter att vara uppfyllda under hela innehavstiden (se vidare avsnitt 23.5).

I ärenden om tillfällig införsel görs i dag kontroller mot SIS även om sökanden har ett europeiskt skjutvapenpass. De kontrollerna skulle försvinna om det förenklade införselförfarandet införs, vilket innebär att risken för att personer som inte är lämpliga att inneha skjutvapen får föra in vapen i Sverige ökar. Detta gäller särskilt C-vapen, eftersom medlemsstaterna inte måste bevaka att den som innehar C-vapen fortsätter att uppfylla kraven för innehav över tid.

Kunskaper och handhavande

Enligt nuvarande ordning krävs att den som vill föra in ett skjutvapen i Sverige visar att han eller hon kan handha vapnet. Med avseende på sådana A-vapen som omfattas av artikel 17.2 i vapendirektivet följer av direktivet i allmänhet vissa krav på sådan förmåga, eftersom det krävs att en målskytt aktivt tränar målskytte och har gjort det minst tolv månader för att sådant A-vapentillstånd som avses i den artikeln ska få ges. Det bör dock observeras att detta inte gäller sådana A-vapen som innehas med stöd av artikel 10.5 i vapendirektivet. Vidare bör observeras att det inte finns något krav på att det europeiska skjutvapenpasset ska innehålla uppgift om vilken artikel som ligger till grund för att tillstånd getts (se bilaga II till vapendirektivet). Hur det förenklade införselförfarandet rent praktiskt ska kunna begrän-

sas till A-vapen som innehas med stöd av artikel 9.6 eller 10.5 i vapendirektivet framstår som oklart.

Med avseende på skjutvapen i kategori B och C är det tveksamt om det av vapendirektivet kan anses följa något krav på handhavandeförmåga och än mer vad ett sådant krav kan anses innebära. Handhavandekraven för B- och C-vapen sänks alltså om det förenklade införselförfarandet införs. Redan i dag är prövningen dock generös när en ansökan om införseltillstånd avser ett kortvarigt bruk av vapen i Sverige för styrkt ändamål. Intyg om skjutskicklighet från jakt- eller tävlingsanordnare brukar godtas som bevis på skjutskicklighet.

Förutsättningarna för att bli inbjuden till jakt eller tävling är också sådana att en naturlig gallring sker bland dem som möjligen kan tänkas inneha skjutvapen utan att uppfylla de krav på skjutskicklighet och utbildning som Sverige uppställer för detta. Den naturliga gallringen kan dock försämras om det förenklade införselförfarandet införs, eftersom det då inte kommer ske någon kontroll av jaktvärdarna.

Beträffande införsel för återskapande av historiska händelser sänks kraven på ett mer beaktansvärt sätt, eftersom man i dag inte godtar arrangörens bedömning av vapeninnehavarens handhavandeförmåga. Även i övrigt är tillståndsgivningen avseende införsel för det ändamålet mindre generös än för jakt och målskytte.

Behov

För att en enskild person ska få tillstånd att föra in skjutvapen för skjutning till Sverige krävs att personen har behov av vapnet. Behovskravet kan medföra en viss restriktivitet vid tillståndsgivningen. Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet kan innebära att en person får ta in fler vapen i Sverige än vad som är fallet enligt nuvarande ordning. I sammanhanget kan t.ex. noteras att den tyska vapengarderoben för jakt omfattar ett obegränsat antal långa vapen (se avsnitt 7.4.3).

Det bör dock anmärkas att det redan enligt nuvarande ordning förekommer att sådana införseltillstånd som förs in det europeiska skjutvapenpasset ges för ett års tid och att en person kan ansöka om införseltillstånd för olika vapen vid olika tillfällen. En person kan alltså ha parallellt gällande införseltillstånd avseende flera skjutvapen. Redan i dag torde det alltså i viss utsträckning vara möjligt att kringgå behovskravet.

Vidare måste frånvaron av ett behovskrav ses i ljuset av att det enligt artikel 17.2 i vapendirektivet krävs att skälet för resan kan styrkas. Det är tveksamt om skälet för resan kan anses styrkt om en person exempelvis vill föra in tio skjutvapen för att delta i älgjakten.

Lämplighet för ändamålet

För införseltillstånd krävs att ett skjutvapen som ska användas för skjutning är lämpat för ändamålet. I vapendirektivet uppställs däremot för innehav av skjutvapen inte något generellt krav på att vapnet ska vara lämpat för ändamålet. För A-vapen som innehas med stöd av undantaget för målskyttar gäller dock att skjutvapnet ska uppfylla de specifikationer som krävs för utövande av en skyttegren som erkänns av ett internationellt etablerat och officiellt erkänt sportskytteförbund (artikel 9.6 i vapendirektivet). För sådana A-vapen som omfattas av det förenklade införselförfarandet gäller alltså i allmänhet att de ska vara lämpade för ändamålet. Som anmärks i det föregående är det dock oklart hur man vid gränsen ska kunna kontrollera att ett A-vapen innehas med stöd av artikel 9.6 i vapendirektivet.

För B- och C-vapen saknas i vapendirektivet krav på att skjutvapnet ska vara lämpat för ändamålet. Exempel på B- och C-vapen som inte är lämpade för jakt, målskytte eller återskapande av historiska händelser skulle exempelvis kunna vara vapen som kan fjärrstyras. Ett annat sådant exempel är s.k. 3D-printade vapen, som kan ha lägre hållfasthet och precision än sedvanliga skjutvapen. Ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet kan alltså medföra en viss utökning av vilka vapentyper som får föras in i Sverige. För införsel enligt det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet krävs dock att skälet för resan kan styrkas. Om vapnet är direkt olämpligt för ändamålet är det tveksamt om skälet för resan kan anses styrkt. Det måste också beaktas att även övriga medlemsstater i EU har ett intresse av att inte tillåta personer att inneha olämpliga vapen.

Det bör observeras att enbart den omständigheten att ett visst vapen får föras in i Sverige inte innebär att det också får användas här. Exempelvis finns särskilda regler om vilka vapentyper som får användas vid jakt (se 30 § jaktlagen [1987:259], 10 § jaktförordningen [1987:905]) och Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapen-

tillbehör och ammunition för jakt, NFS 2023:8). Att ett skjutvapen får användas för jakt behöver emellertid inte innebära att det också bör få innehas för det ändamålet (se avsnitt 6.6.2).

Synnerliga skäl

För införsel av enhandsvapen gäller enligt nuvarande ordning krav på synnerliga skäl. Kravet, som behandlas närmare i kapitel 9, innebär grovt sammanfattat att det ska gälla en särskild restriktivitet vid tillståndsgivningen. Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet skulle kunna medföra att fler enhandsvapen än tidigare kan föras in i landet. Som angetts i det föregående är dock tillståndsgivningen generös när ansökan avser ett kortvarigt bruk av vapen i Sverige för ett styrkt ändamål. Detta gäller visserligen inte återskapande av historiska händelser, som är ett sådant ändamål för vilket det gäller ett särskilt krav på synnerliga skäl oavsett vapentyp (2 kap. 5 a § vapenförordningen). För återskapande av historiska händelser får dock endast C-vapen föras in med stöd av artikel 17.2 i vapendirektivet. Av enhandsvapen är det endast vapen för enskott som är längre än 28 cm som är C-vapen.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis skulle ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet innebära att de faktiska kraven för införsel av skjutvapen sänks något i de fall som omfattas av förfarandet. Mest besvärande är enligt vår mening att kontrollerna mot SIS försvinner, eftersom det innebär en ökad risk för att någon som med hänsyn till laglydnad etc. inte är lämpad att inneha skjutvapen för in dem i landet. Riskökningen är störst beträffande C-vapen, eftersom det för sådana vapen inte torde finnas något krav på att medlemsstaterna ska övervaka att förutsättningarna för vapeninnehav fortsätter att vara uppfyllda under hela innehavstiden. Det bör framhållas att införandet av ett förenklat införselförfarande inte bara innebär att kontrollerna mot SIS försvinner, utan också att det kan vara omöjligt att neka införsel av skjutvapen trots att Polismyndigheten har kännedom om sådana omständigheter som gör att en viss person inte bör få föra in skjutvapen i landet.

För jakt och målskytte torde i övrigt den största praktiska konsekvensen av att införa det förenklade införselförfarandet vara att skjutvapen som inte är lämpade för ändamålet skulle få tas in i Sverige i något högre utsträckning än vad som är fallet i dag. Med hänsyn till att ändamålet med resan ska styrkas och att även övriga medlemsstater i EU har ett intresse av att inte tillåta personer att inneha direkt olämpliga vapen bör risken för detta dock inte överdrivas. Genom att behovskravet försvinner kan en enskild skytt ta med sig fler vapen än enligt nuvarande ordning.

När det gäller tillfällig införsel för återskapande av historiska händelser skulle ett införande av det förenklade införselförfarandet medföra att kraven för införsel sänks på ett mer markant vis. I dag uppställs för införsel för det ändamålet bl.a. krav på att personen kan handha vapnet. Kontrollen av att personen kan handha vapnet skulle försvinna om det förenklade införselförfarandet införs.

23.7.2 Brott och olyckshändelser med skjutvapen

Bedömning: Polismyndigheten får, om Tullverkets skyldighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten inte utvidgas, något sämre underlag än tidigare att bedöma vilka skjutvapen som förs in i landet för jakt och målskjutning. Detta ökar risken för olyckshändelser och brott med skjutvapen.

Risken för smuggling av skjutvapen och avledning av legala skjutvapen till den illegala marknaden ökar, liksom risken för att skjutvapen som förs in i landet för tillfällig användning används för brott. Ytterst finns det en risk för att det totala skjutvapenvåldet i landet kan öka. Det är svårt att uppskatta hur stora de ökade riskerna är.

Skälen för bedömningarna

Myndigheternas kännedom om vilka vapen som finns legalt i landet

Även om det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet införs ska införsel och utförsel av skjutvapen fortfarande anmälas till Tullverket. Ett införande av förfarandet behöver alltså inte innebära att svenska myndigheter skulle sakna kännedom

om vilka vapen som finns i landet. Liksom i dag skulle gälla att den som för in skjutvapen i landet utan att anmäla det till Tullverket skulle kunna dömas till straffansvar enligt 19 § första stycket 1 lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen respektive 8 § smugglingslagen (jfr Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 9 kap. 4 §).

Tullverket ska lämna uppgifter till Polismyndigheten om skjutvapen som förs in till eller ut ur Sverige. Uppgifter behöver dock inte lämnas om ändamålet med införseln eller utförseln av skjutvapnet är att det ska användas tillfälligt för jakt eller tävling (se 2 § förordningen om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen). För Polismyndighetens kunskap om vilka vapen som förs in i Sverige kan det därför framstå som bekymrande om kravet på införseltillstånd för jakt och målskytte tas bort. Redan i dag gäller emellertid att Polismyndigheten inte får veta om eller när ett införseltillstånd för de ändamålen utnyttjas. I sammanhanget bör framhållas att ett införseltillstånd gäller minst sex månader från dagen för tillståndet (se 2 kap. 12 § vapenlagen).

Sammanfattningsvis skulle ett införande av det förenklade införselförfarandet inte påverka Tullverkets kännedom om vilka skjutvapen som förs in till och ut ur landet. Polismyndighetens insikter kring vilka vapen som förs in i Sverige för jakt och för målskytte skulle däremot försämras något. Detta kan dock enkelt motverkas om Tullverkets skyldighet att lämna uppgifter om in- och utförslar till Polismyndigheten utvidgas.

Polismyndigheten är tillsynsmyndighet på vapenområdet. Polismyndigheten har också behov av att veta vilka vapen som finns i landet för sin brottsbekämpande verksamhet. Risken för olyckshändelser och brott med skjutvapen påverkas därför negativt om Polismyndigheten får sämre överblick över vilka skjutvapen som finns legalt i landet.

Vapensmuggling

Den som vill smuggla skjutvapen till Sverige vill många gånger inte fästa Tullverkets uppmärksamhet på att vapen medförs över gränsen. Detta talar för att det förenklade införselförfarande som avses i arti-

kel 17.2 i vapendirektivet inte skulle utnyttjas för att smuggla skjutvapen under sken av att vapen lagligen förs in i landet. Polismyndigheten och Tullverket har emellertid framhållit att den organiserade brottsligheten ofta sysslar med raffinerade brottsupplägg. För den som vill smuggla vapen till Sverige under sken av att vapnen lagligen förs in i landet kan ett förenklat införselförfarande innebära vissa fördelar jämfört med nuvarande ordning. Ett införande av det förenklade införselförfarandet får enligt vår mening därför anses medföra en viss ökad risk för smuggling av skjutvapen.

Det är svårt att bedöma hur stor den ökade risken är. Den finska tullen har som svar på en fråga från utredningen uppgett att man inte sett någon ökad vapensmuggling sedan en variant av det förenklade införselförfarandet infördes i Finland. De svenska och finska förhållandena är dock inte fullt ut jämförbara, bl.a. då Finland ligger längre från kontinenten. Finland kontrollerar vidare vid gränsen de vapen som förs in i landet. Sverige har också påtagligt allvarligare problem med skjutvapenvåld med illegala vapen än Finland.

Det bör beaktas att den ökade risken för smuggling av skjutvapen inte är konstant utan hänger samman med hur lätt det är att få tag på illegala skjutvapen på andra vägar.

Avledning av legala vapen

Med avledning av legala vapen förstås att ett legalt skjutvapen exempelvis stjäls eller överlåts så att det inte längre innehas av någon som har rätt att inneha det. Polismyndigheten har framfört att ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet kan medföra en ökad risk för avledning av legala vapen till den illegala marknaden.

Den enskilt viktigaste faktorn för att förhindra avledning av skjutvapen som legalt förs in i Sverige för tillfällig användning här är enligt vår mening att det görs en kontroll av att samma vapen som förs in i landet också förs ut igen. Om den som legalt fört in ett skjutvapen vet att det kommer uppdagas om vapnet inte återutförs minskar incitamenten för avledning avsevärt. Tullverket kräver i dagsläget inte att den som tillfälligt för in ett skjutvapen till Sverige för jakt eller tävling här och som digitalt anmäler införseln visar upp skjutvapnet vid in- och utförseln. En sådan allmän skyldighet finns alltså bara om

anmälan inte görs digitalt. Vid andra typer av tillfälliga införslar finns krav på att vapnet visas upp vid införseln men inte vid utförseln. Visserligen kan Tullverket göra de stickprovskontroller man anser befogade. Enligt vår mening vore det dock önskvärt med en mer omfattande och noggrann kontroll över vilka vapen som förs in till och ut ur landet. Vilka kontroller som görs av Tullverket påverkas emellertid inte i sig av om det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet införs.

Ett införande av det förenklade införselförfarandet innebär en sänkt kontroll avseende laglydnad etc. jämfört med vad som i dag gäller för införsel. Det kan därför inte uteslutas en viss ökad risk för avledning av legala vapen bestående i att innehavaren överlåter vapnet till någon som saknar tillstånd att inneha det. Den risken kan dock i hög grad motverkas om det införs en effektiv kontroll över vilka vapen som förs in i och ut ur landet.

Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet kan även göra det mer attraktivt att resa till Sverige med skjutvapen för legala ändamål. Skjutvapen som medförs på en resa är typiskt sätt lättare att stjäla än skjutvapen som förvaras på viss ort. Ett införande av förfarandet kan därför antas medföra en viss ökad risk för avledning bestående i att fler skjutvapen stjäls.

Också den omständigheten att fler skjutvapen vid ett och samma tillfälle kan föras in med stöd av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet påverkar risken för avledning negativt. Detsamma gäller den ökade möjligheten att föra in skjutvapen som inte är lämpade för ändamålet.

Det är svårt att uppskatta hur stor den ökade risken för avledning är. Vad den finska tullen uppgett till utredningen får förstås som att man inte sett någon ökad avledning av skjutvapen sedan en variant av det förenklade införselförfarandet infördes i Finland. De svenska och finska förhållandena är, som utvecklas i det föregående, dock inte fullt ut jämförbara. Som det får förstås har man inte heller i Danmark sett några indikationer på ökad avledning av skjutvapen sedan förfarandet infördes. I likhet med vad som gäller i Sverige kontrolleras inte vapnen när de förs över gränsen till Danmark. De danska förhållandena skiljer sig dock från de svenska, bl.a. då Sverige har påtagligt allvarligare problem med skjutvapenvåld med illegala vapen. Enligt Polismyndigheten är det inte möjligt att göra en tillförlitlig bedömning av hur många extra vapen som kan komma att avledas årligen

jämfört med i dag om det förenklade införselförfarandet införs. Den ökade risken för avledning är inte heller konstant utan hänger samman med hur lätt det är att få tag på illegala skjutvapen på andra vägar.

Det bör påpekas att den ökade risken för avledning av skjutvapen enbart rör sådana skjutvapen som omfattas av artikel 17.2 i vapendirektivet, dvs. skjutvapen som tillhör kategori A6, A7, A8, B eller C enligt bilaga I till vapendirektivet. Ett införande av det förenklade införselförfarandet innebär alltså inte en ökad risk för avledning av sådana föremål som anses vara skjutvapen enligt den svenska vapenlagen men som inte omfattas av vapendirektivets skjutvapendefinition. Detsamma gäller sådana föremål som omfattas av definitionen men som faller utanför angivna kategoriseringar.

Såvitt nu är av intresse finns det särskilt anledning att säga något om tårgas- och startvapen. Sådana vapen kan nämligen köpas fritt i ett flertal EU-länder och det finns en ökande problematik med att tårgas- och startvapen konverteras till skarpa skjutvapen (se avsnitt 3.4 med där gjorda hänvisningar). Tårgas- och startvapen är inte konstruerade för att skjuta ut en projektil med ett antändbart drivämne men faller under vapendirektivets definition när de kan omvandlas till att göra det. Startvapen som bara kan användas som startvapen är dock undantagna från definitionen (se artikel 1.1 och bilaga I punkten III till vapendirektivet[13]). Det är enbart när tårgas- och startvapen ses som A-, B- eller C-vapen, och alltså är underkastade de krav som gäller för innehav av skjutvapen i dessa kategorier, som de kan medföras med stöd av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet.

Vapenbrott

Som framgår i det föregående bedömer vi att det finns en viss risk för att vapensmugglingen till Sverige och avledningen av legala vapen ökar om det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 införs. Detta medför att också att antalet vapenbrott i landet kan befaras öka, eftersom det utgör vapenbrott att inneha ett skjutvapen utan att ha rätt till det.

[13] Se vidare kommissionens genomförandedirektiv (EU) 2019/69 om fastställande av tekniska specifikationer för larm- och signalvapen enligt rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

Brottslig användning av legala skjutvapen

Ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet innebär en sänkt kontroll avseende laglydnad etc. jämfört med vad som gäller i dag. Det medför därför en viss ökad risk för att den som för in ett skjutvapen för tillfällig användning i Sverige använder vapnet för brottsliga ändamål.

Det är svårt att uppskatta hur stor den ökade risken är. Erfarenheten från Finland är enligt uppgift från den finska tullen att skjutvapen som förs in i landet med stöd av den variant av det förenklade införselförfarande som införts där inte kommer till illegal användning. Erfarenheten från Danmark synes snarast vara densamma. De svenska förhållandena är, som utvecklas i det föregående, dock inte fullt ut jämförbara med de finska och danska. Vidare kan risken variera över tid.

Säkerhetspolisen har i augusti 2023 beslutat att höja terrorhotnivån för Sverige från förhöjt hot till högt hot, från tre till fyra på en femgradig skala. Om det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet införs kan det underlätta för den som vill utföra ett terrordåd i Sverige att legalt föra in ett skjutvapen i Sverige. Det bör dock observeras att de skjutvapen som i första hand är intressanta för terrordåd är vapen i kategori A och B, dvs. skjutvapen som endast får innehas med stöd av tillstånd och där medlemsstaterna är skyldiga att ha ett system för övervakning av att förutsättningarna för tillstånd föreligger under hela tillståndstiden. Vidare måste beaktas att ensamagerande gärningsmän som begår terrorbrott ofta är okända för de brottsbekämpande myndigheterna innan de har begått ett våldsdåd (se vidare avsnitt 20.2). Sådana personer behöver alltså inte upptäckas genom de kontroller som i dag görs mot SIS i ärenden om tillfällig införsel. Sammantaget har vi svårt att se att risken för terrorbrott med skjutvapen ökar i någon mer betydande mån om det förenklade införselförfarandet införs.

Brottslig användning av illegala vapen

Som framgår i det föregående gör vi bedömningen att ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet medför en viss risk för ökad vapensmuggling och ökad avledning av legala vapen. I förlängningen medför detta en risk för att

det blir lättare att få tillgång till illegala vapen vilket i sin tur kan leda till en ökad risk för bl.a. skjutvapenvåld.

Ökad risk för olyckor med skjutvapen?

Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet innebär sänkta handhavandekrav för att få föra in skjutvapen i landet, i första hand om införseln avser återskapande av historiska händelser. Detta kan innebära en ökad risk för att vapen används på ett sätt som leder till olyckor.

Vidare innebär ett införande av det förenklade införselförfarandet att kontrollen av att de vapen som förs in i landet är lämpade för ändamålet minskar något, vilket också kan medföra en ökad olycksrisk. Den risken framstår dock som begränsad.

Jägarförbundet har påtalat att det är viktigt att jägare använder vapen de är bekanta med för att minimera risk för skadeskjutning och säkerhetsrisker (se Ju2016/02691). Ett införande av det förenklade införselförfarandet kan medföra att gästande jägare i högre grad medför egna jaktvapen i stället för att låna jaktvapen i Sverige. Detta kan leda till ökad säkerhet vid jakt.

Sammantaget är det svårt att göra generella ställningstaganden avseende om risken för olyckor med skjutvapen kommer att öka eller minska om det förenklade införselförfarandet införs.

23.7.3 Konsekvenser för enskilda

Bedömning: Det blir administrativt enklare för den som inte har svenskt innehavstillstånd att resa till Sverige med skjutvapen. Från ett svenskt perspektiv är den största fördelen med detta att det blir enklare att anordna internationella skytteevenemang i Sverige. Sverige kan också få en större jaktturism, vilket innebär både för- och nackdelar. Enskilda kan också i övrigt påverkas både negativt och positivt om förfarandet införs.

Skälen för bedömningarna

Konsekvenser för legala vapeninnehavare

Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet har inte direkt betydelse för legala svenska vapeninnehavare, eftersom dessa får föra in sina skjutvapen i Sverige med stöd av innehavstillstånden. Detsamma gäller den som har permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge och vill föra in skjutvapen i Sverige för jakt eller tävling här eller i något av våra nordiska grannländer.

För andra personer som vill medföra skjutvapen till Sverige för jakt, målskjutning eller återskapande av historiska händelser skulle ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet innebära att personen inte behöver ansöka om införseltillstånd när förutsättningarna för förfarandet är uppfyllda. Det innebär att personen inte behöver ta reda på hur man gör för att ansöka om ett sådant tillstånd och inte heller göra den faktiska ansökan. Rent ekonomiskt försvinner kostnaden för ansökningsavgift. Vidare behöver sökanden inte planera sin resa med den framförhållning som Polismyndighetens handläggningstider ger anledning till. I sammanhanget kan anmärkas att uttagning till vissa skyttetävlingar sker två veckor före det att tävlingen ska gå av stapeln. I sådana fall är risken i dag stor att deltagaren inte hinner få sitt införseltillstånd i tid för att delta i tävlingen.

Konsekvenser för målskjutningsevenemang

Flera auktoriserade sportskytteförbund har anfört att dagens införselreglering innebär att Sverige går miste om internationella mästerskap och att utländska deltagare väljer bort att tävla i Sverige. I sammanhanget har nämnts att Polismyndigheten inte tillåter de svenska förbunden att sköta ansökningarna för internationella deltagare utan att deltagarna måste ansöka om införseltillstånd individuellt. Med hänsyn bl.a. till att en skytt på elitnivå kan ha drygt 120 resdagar på ett år och att ansökningsavgiften enbart kan betalas genom att man går in på en polisstation eller via det inbetalningskort som skickas till hemadressen är detta svårhanterligt för deltagarna. Även i övrigt kan den administrativa hanteringen vid ansökan om införseltillstånd vara

avskräckande. Som anförs i det föregående finns det i vissa fall också en risk för att deltagaren inte hinner få sitt införseltillstånd i tid för att delta i tävlingen. Det framstår som rimligt att detta ligger Sverige till last när värdlandet för exempelvis världsmästerskap och europamästerskap ska utses. Ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet kan alltså påverka skyttesporten positivt.

Konsekvenser för jakt

Jaktturismen till Sverige skulle sannolikt öka om det förenklade införselförfarandet införs. Detta kan å ena sidan ha påtagliga positiva ekonomiska konsekvenser för jaktarrangörer. Å andra sidan finns en risk för att mindre seriösa aktörer erbjuder jakt. Vidare ökar risken för att regelverket för jakt överträds ju fler personer utan svensk jägarexamen som jagar här. Riskerna bör dock inte överdrivas. Såväl Svenska Jägareförbundet som Jägarnas Riksförbund har anfört att de ser positivt på en ökad jaktturism och inte ser några risker för viltbeståndet etc.

Konsekvenser för återskapande av historiska händelser

Återskapande av historiska händelser arrangeras i dag inte i någon större omfattning i Sverige. Detta synes hänga samman med att den som i Sverige innehar samlingsvapen endast får skjuta med dem ifall särskilt tillstånd beviljas. Vissa sådana arrangemang anordnas dock varje år. På kontinenten och i USA är återskapande av historiska händelser mera vanligt förekommande. Det är oklart om ett införande av det förenklade införselförfarandet skulle leda till att sådana evenemang anordnas i Sverige i högre grad. Vår bedömning är att så inte torde vara fallet om inte möjligheterna för svenska vapensamlare att delta i arrangemangen samtidigt utökas. De förslag vi i kapitel 8 lämnar avseende vapensamlare innebär inte att förutsättningarna för att använda samlarvapen för skjutning ska lättas upp.

Konsekvenser för enskilda utan koppling till skyttevärlden

Om det förenklade införselförfarandet införs medför det en viss risk för ökat skjutvapenvåld (se avsnitt 23.7.2). Tryggheten i samhället kan också påverkas, vilket påverkar en större krets personer.

I det följande gör vi bedömningen att ett införande av det förenklade införselförfarandet kan medföra ökade kostnader för statliga myndigheter och andra allmänna inrättningar. Sådana kostnader kommer i slutändan belasta skattebetalarna.

Samtidigt kan enskilda påverkas positivt om Sverige i högre grad kan anordna skyttetävlingar eller bli föremål för en ökad jaktturism. Exempelvis kan detta leda till ytterligare arbetstillfällen inom hotell- och resenäringen.

Sammantaget kan enskilda utan koppling till skyttevärlden påverkas både negativt och positivt om det förenklade införselförfarandet införs.

23.7.4 Konsekvenser för statliga myndigheter

Bedömning: De minskade kostnaderna för hantering av ärenden om införseltillstånd hos Polismyndigheten motsvarar som mest två heltidstjänster. Beroende på hur det förenklade införselförfarandet införs kan Tullverkets kostnader för gränskontroller öka.

Om antalet vapenbrott, vapensmugglingsbrott och brott med skjutvapen ökar medför det ökade kostnader för samtliga aktörer i rättskedjan.

Skälen för bedömningarna

Ett införande av det förenklade införselförfarandet skulle innebära att antalet ansökningar om införseltillstånd kan antas minska betydligt vilket enligt Polismyndighetens uppskattning kan frigöra resurser hos myndigheten med upp till en eller två heltidstjänster.

Beroende på hur det förenklade införselförfarandet införs kan det medföra konsekvenser för Tullverket, som kan behöva göra mera komplicerade bedömningar vid införsel av skjutvapen än vad som tidigare varit fallet. Detta kan medföra krav på kompetensutveckling inom myndigheten. Det kan också innebära att det blir befogat att ställa

utökade krav på kontroller vid införsel och utförsel jämfört med vad som gäller i dag. Med hänsyn till att kontrollerna skulle behöva göras på de platser där införseln sker är det inte möjligt för Tullverket att centralisera prövningen.

I det föregående bedömer vi att ett införande av det förenklade införselförfarandet medför viss risk för ökad brottslighet. Om riskerna förverkligas kommer det medföra kostnader för polis, åklagare, domstol och kriminalvård. Hur stor kostnadsökningen blir beror på i vilken grad riskerna förverkligas och i vad mån polisen lyckas utreda brotten. I sammanhanget bör nämnas att brottslighet av aktuellt slag i allmänhet föranleder frihetsberövande påföljder och att Kriminalvården numera bedömer att ett dygn på anstalt kostar drygt 5 000 kronor (se exempelvis Kriminalvårdens remissvar över promemorian Ds 2023:11 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligaste brotten).

23.7.5 Konsekvenser för andra allmänna inrättningar

Bedömning: Om risken för ökat skjutvapenvåld förverkligas kommer det att medföra stora kostnader för det allmänna. Det är svårt att uppskatta hur stor risken för ökat skjutvapenvåld är.

Skälen för bedömningen

I det föregående gör vi bedömningen att ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet medför en viss risk för ökat skjutvapenvåld. Det är svårt att uppskatta hur stor risken är. Om risken förverkligas kommer den att medföra stora kostnader för det allmänna. Bl.a. behöver den som utsatts för skjutvapenvåld typiskt sett sjukhusvård.

23.7.6 Sammanfattning

Bedömning: Sammanfattningsvis medför ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet vissa fördelar för legala vapeninnehavare och särskilt för skyttesporten. Ett införande medför dock också risker för ökad vapensmuggling, ökad avledning av legala vapen och ytterst en ökad risk för användning av skjutvapen vid brott. Det är svårt att uppskatta hur stora riskerna är.

Skälen för bedömningen

Sammanfattningsvis skulle ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet innebära följande.

De faktiska kraven för införsel sänks i vissa avseenden. Möjligheterna att föra in skjutvapen i landet ökar något för den som inte är lämpad att inneha skjutvapen i Sverige, särskilt med avseende på C-vapen. Handhavandekraven sänks på ett betydande vis när skjutvapen förs in för återskapande av historiska händelser. Kontrollen över att de vapen som förs in i landet är lämpade för ändamålet minskar något och en enskild skytt kan ta med sig fler vapen än enligt nuvarande ordning.

Polismyndigheten får, om Tullverkets skyldighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten inte utvidgas, något sämre underlag än tidigare att bedöma vilka skjutvapen som förs in i landet för jakt och målskjutning. Risken för smuggling av skjutvapen och avledning av legala skjutvapen till den illegala marknaden ökar, liksom risken för att skjutvapen som förs in i landet för tillfällig användning används för brott. Även risken för skjutvapenvåld och annan brottslig användning av skjutvapen kan totalt sett antas öka något. Det är svårt att uppskatta hur stora de ökade riskerna är. Om riskerna förverkligas kan det medföra stora kostnader för både enskilda och det allmänna. När det gäller risken för olyckor med skjutvapen som förts in i Sverige för tillfällig användning går det inte att säga något generellt om ifall den kommer att öka eller minska.

Det blir rent administrativt betydligt enklare för den som inte har svenskt innehavstillstånd att resa till Sverige med skjutvapen. Ur ett svenskt perspektiv är den största fördelen med detta att det blir enk-

lare för den som vill anordna internationella skytteevenemang att göra det i Sverige. Sverige kommer i högre grad att vara aktuellt exempelvis för internationella mästerskap. Sverige kan också bli föremål för en större jaktturism, vilket innebär både för- och nackdelar.

De minskade kostnaderna för hantering av ärenden om införseltillstånd motsvarar som mest två heltidstjänster. Beroende på hur det förenklade införselförfarandet införs kan kostnaderna för gränskontroller öka.

23.8 Konsekvenser för införsel av ammunition och ljuddämpare

Bedömning: Ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet skulle medföra en rätt för den som för in ett skjutvapen med stöd av förfarandet att också få införa tillhörande ammunition och ljuddämpare. Detta kan leda till ökad avledning av ammunition och ljuddämpare.

Skälen för bedömningarna

Ett införande av det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet skulle, om inga andra författningsändringar görs, medföra en rätt för den som för in ett skjutvapen med stöd av förfarandet att också få införa tillhörande ammunition och ljuddämpare (jfr 2 kap. 8 § och 13 § första stycket a vapenlagen). Redan i dag gäller att ett införseltillstånd som förts in i ett europeiskt skjutvapenpass anses omfatta rätt till införsel av ammunition och ljuddämpare som är avsedda för vapnet (se 4 kap. 3 § andra stycket vapenförordningen). Det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet torde i huvudsak komma att omfatta sådana införslar som i dag ges införseltillstånd. Från det perspektivet sänks inte kraven. Det förenklade införselförfarandet kan dock utnyttjas av den som vill föra in ljuddämpare och ammunition till Sverige för avledning till den illegala marknaden här. Tullverket ser risker med att ljuddämpare kan föras in i landet utan att införseltillstånd getts för ljuddämparen eller det skjutvapen den hör till. Polismyndigheten har på motsvarande sätt framhållit riskerna beträffande införsel av ammunition.

23.9 Ett förenklat införselförfarande bör införas endast för målskjutning

Bedömning: En variant av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet bör införas endast för målskjutning.

Skälen för bedömningen

Det förenklade införselförfarandet bör införas enbart om det finns starka skäl

Sedan frågan om införande av det förenklade införselförfarandet för jägare, sportskyttar och återskapare av historiska händelser senast övervägdes har den europeiska miniminivån för vapeninnehav successivt skärpts. Särskilt betydelsefullt är att skjutvapen i kategori C numera bara ska få innehas av den som är 18 år, har giltiga skäl och som inte kan antas utgöra en fara för sig själv eller annan eller för allmän ordning och säkerhet. Vidare ska medlemsstaterna numera ha ett övervakningssystem för att villkoren för tillstånd är uppfyllda under den tid ett tillstånd gäller. (Se artikel 6 i vapendirektivet.) Även om den europeiska miniminivån för vapeninnehav har skärpts innebär ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet dock fortfarande en viss risk för att förekomsten av illegala skjutvapen i samhället ökar och att fler skjutvapen används för illegala ändamål.

Våra nordiska grannländer har alla infört det förenklade införselförfarandet. Finska tullen bedömer att detta inte lett till en ökad vapensmuggling eller till ökad illegal användning av skjutvapen som tillfälligt förs in i Finland. I Danmark har man inte sett några indikationer på olaglig användning av sådana vapen som förs in med stöd av förfarandet. Vi har inte fått några signaler om att erfarenheten från Norge skulle vara en annan än den finska eller danska. De svenska förhållandena kan emellertid inte fullt ut jämföras med de i Danmark, Finland och Norge. Den viktigaste skillnaden är att det i Sverige förekommer skjutvapenvåld på ett sätt som saknar motstycke i våra nordiska grannländer (jfr prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten, s. 16). Till detta

kommer att Säkerhetspolisen i augusti 2023 beslutat att höja terrorhotnivån från förhöjt hot till högt hot, vilket är den näst högsta terrornivån. Efterfrågan på illegala skjutvapen får därför antas vara större i Sverige än i våra grannländer samtidigt som risken för att skjutvapen kommer till brottslig användning är betydligt större.

Polismyndighetens inställning är att varje ökning av illegala vapen i landet är oacceptabel i den situation av ökande skjutvapenvåld som Sverige just nu befinner sig i. Ett enda skjutvapen som kommer på avvägar kan leda till stora skador och till att människor dödas. Det är också vanligt att ett och samma skjutvapen återanvänds vid brott (se avsnitt 3.4).

Vi bedömer att de risker som är förbundna med ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet är beaktansvärda. Förfarandet bör därför införas enbart om det finns ett påtagligt behov av en förenklad införselreglering och fördelarna med ett förenklat införselförfarande klart uppväger nackdelarna.

Behovet av ett förenklat införselförfarande varierar

För att införa det förenklade införselförfarandet enligt artikel 17.2 i vapendirektivet talar intresset av den fria rörligheten inom EU. Förfarandet har emellertid ingen direkt betydelse för legala svenska vapeninnehavare, som redan i dag kan korsa den svenska gränsen utan krav på införseltillstånd. Från ett svenskt perspektiv är det därför i första hand hänsyn till den som i Sverige vill arrangera målskytte, jakt eller återskapande av historiska händelser för internationella deltagare som talar för att det förenklade införselförfarandet ska införas. Hur starkt intresset av ett förenklat införselförfarande är varierar beroende på ändamålet med införseln.

Målskjutning

Beträffande införsel för målskjutning innebär nuvarande införselreglering reella problem för skytterörelsen. Regleringen medför nämligen att anordnande av internationella tävlingar kraftigt försvåras och i vissa fall omöjliggörs.

Målskjutningsvapen är ofta A- eller B-vapen, även om de även kan vara C-vapen. Skjutvapen i kategori A och B är också i övriga Europa underkastade krav på tillstånd och uppföljning av att förutsättningarna för tillståndet fortfarande föreligger. Kraven för tillstånd att inneha A-vapen är i regel jämförbara med kraven för svenskt innehavstillstånd (jfr dock artikel 10.5 i vapendirektivet). Förutsättningarna för införseltillstånd för målskjutning är redan i dag sådana att tävlingsanordnarens bedömning av skyttens handhavandeskicklighet godtas. Enligt artikel 17.2 i vapendirektivet ska skälen för resan kunna styrkas med exempelvis en inbjudan till målskytteverksamheten. Kraven för införsel sänks enligt vår mening därför inte i någon mera beaktansvärd grad om det förenklade införselförfarandet införs för målskjutning.

En förutsättning för att de ökade risker ett förenklat införselförfarande medför ska kunna godtas är enligt vår mening dock att Tullverket kontrollerar att de skjutvapen som förs in i landet med stöd av förfarandet också förs ut igen. Vidare bör Tullverket kontrollera att de vapen som medförs finns upptagna i skjutvapenpasset. En effektiv kontroll av detta förutsätter att vapnet visas upp vid gränsen. Flera auktoriserade sportskytteförbund har uppgett att det i Europa är vanligt att en sådan kontroll görs.

Frågan är då om fördelarna med att införa ett förenklat införselförfarande är så stora att det motiverar kostnaderna för en skärpt gränskontroll i linje med vad som beskrivits ovan. Kostnaderna är svåra att beräkna.

Utifrån den statistik Tullverket lämnat för 2023 anmäldes införsel av skjutvapen för tävling av någon som är bosatt i ett annat EU-land eller Norge, dvs. typiska innehavare av europeiska skjutvapenpass, i knappt 3 400 fall det året. Merparten av anmälningarna gjordes digitalt och i allmänhet behövde vapnet alltså inte visas upp vid gränsen. Det är dock oklart hur många av dessa införslar som skulle omfattas av det förenklade införselförfarande som vi nu överväger, bl.a. då många av införslarna torde ha skett med stöd av ett permanent innehavstillstånd från Danmark, Finland eller Norge. Det är också oklart i vilken grad införsel för målskjutning skulle öka om det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet införs. Enligt vår mening är det inte orimligt att anta att en kontroll av vapnet och skjutvapenpasset skulle behöva ske vid gränsen i ca 6 000 fall per år.

Tullverket har beräknat kostnaden för 6 000 kontroller (in- och utförsel) till ca 2 miljoner kronor per år. För att kunna fullgöra uppdraget bedömer Tullverket att det även finns ett behov av kompetensutveckling inom myndigheten, där kostnaden för grundutbildning beräknas till ca 2,5 miljoner kronor. Till detta kommer en kostnad för vidareutbildning om drygt 1 miljon kronor per år. Vidare beräknas den årliga personalkostnaden öka med ca 5 miljoner kronor, motsvarande backoffice-stöd och utökad tullnärvaro. Sammantaget gör Tullverket bedömningen att de löpande kostnaderna kommer att öka med ca 8 miljoner kronor per år, utöver den initiala kostnaden för kompetensutveckling.

Kostnaderna för att införa skärpta gränskontroller är alltså inte försumbara. De fördelar ett införande av det förenklade införselförfarandet skulle innebära för skyttesporten får dock anses motivera kostnaderna för ökad gränskontroll. I sammanhanget bör också uppmärksammas att ökad tullnärvaro kan få en generellt hämmande effekt på viljan att smuggla egendom till Sverige.

Det skulle kunna övervägas om de svårigheter nuvarande införselreglering medför för sportskyttar kan undanröjas på annat sätt än genom att en variant av det förenklade införselförfarandet införs. Man skulle exempelvis kunna tänka sig att Polismyndigheten möjliggör inbetalning av ansökningsavgiften i samband med ansökan om införsel och möjligen också inrättar ett snabbspår för ansökningar som görs inför internationella mästerskap. Enligt vår mening är det dock motiverat att för målskjutning införa någon form av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet.

Jakt

Till skillnad för vad som är fallet vid tävling kan den som vill jaga i Sverige i allmänhet planera sin jakt med den framförhållning som Polismyndighetens handläggningstider i ärenden om tillfällig införsel ger upphov till. Vidare reser jägare i regel mindre än skyttar på elitnivå och har alltså större möjlighet att sköta den administrativa hanteringen kring ansökan än en sådan tävlingsskytt. Behovet av ett förenklat införselförfarande är därför inte lika stort för jakt som för målskytte.

Ett införande av det förenklade införselförfarandet för jakt kan antas medföra en ökad jaktturism. Detta har både för- och nackdelar.

Jakt sker vanligen med C-vapen, dvs. sådana vapen som enligt vapendirektivet får innehas utan att någon individuell tillståndsprövning görs. Det är inte givet att medlemsstaterna följer upp att den som innehar ett C-vapen fortsätter vara lämplig att inneha skjutvapen. Skjutvapen i kategori C är dock C-vapen just för att de är mindre farliga vapen ur ett samhällsperspektiv.

Förutsättningarna för införseltillstånd för jakt är redan i dag sådana att jaktarrangörens bedömning av jägarens handhavandeskicklighet godtas. Enligt artikel 17.2 i vapendirektivet ska skälen för inresan kunna styrkas med exempelvis en inbjudan. De kontroller som görs av den som anordnar jakten skulle dock försvinna om det förenklade införselförfarandet införs. När det gäller säkerheten vid jakt är det emellertid positivt att det förenklade införselförfarandet möjliggör för hitresta jägare att jaga med sina egna vapen i högre utsträckning.

Liksom för målskjutning gäller enligt vår mening att de ökade risker ett förenklat införselförfarande skulle medföra endast kan godtas om gränskontrollerna skärps. I ljuset av de anmälningar avseende införsel av skjutvapen som gjordes till Tullverket 2023 finns det anledning att anta att kostnaden för en sådan skärpt gränskontroll skulle bli dyrare för jakt än för målskjutning. År 2023 gjordes nämligen nästan 70 000 anmälningar för jakt och endast ca 3 400 anmälningar för tävling. Några säkra slutsatser är dock svåra att dra, bl.a. då en stor andel av de anmälda införslarna torde ha skett med stöd av det förenklade införselförfarande som redan i dag gäller för den som har ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge.

Sammanfattningsvis menar vi att det finns vissa skäl som talar för att det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet i förlängningen bör införas också för jakt. Som nämns i det föregående befinner sig Sverige dock i en situation med högt terrorhot och ökande skjutvapenvåld. Behovet av att införa ett förenklat införselförfarande är inte lika påtagligt för jakt som för målskjutning. Samtidigt kan kostnaden för den skärpta gränskontroll ett förenklat införselförfarande motiverar bli högre för jakt än för målskjutning. Enligt vår mening saknas sammantaget tillräckliga skäl för att nu införa någon variant av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet för jakt.

Återskapande av historiska händelser

Återskapande av historiska händelser förekommer i dag endast i mindre utsträckning i Sverige. Det är tveksamt om fler sådana evenemang skulle anordnas om ett förenklat införselförfarande införs. Ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet skulle med avseende på återskapande av historiska händelser innebära särskilt stora sänkningar av de krav för införsel som gäller i dag. Det förenklade införselförfarandet bör därför inte införas för återskapande av historiska händelser.

Slutsats

Sammanfattningsvis menar vi att det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet enbart bör införas för målskjutning. Polismyndigheten och Tullverket har i utredningen anfört att förfarandet över huvud taget inte bör införas, men att nackdelarna med att införa förfarandet blir mindre påtagliga om det begränsas till införsel för målskjutning.

23.10 Vilka vapen ska omfattas av ett förenklat införselförfarande?

Bedömning: Ett förenklat införselförfarande bör endast omfatta skjutvapen i kategori A7, B och C i bilaga I till vapendirektivet. Något generellt krav på att vapnet lagligen ska kunna användas för eller vara lämpat för ändamålet bör inte uppställas.

Skälen för bedömningarna

Det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet omfattar för målskyttar alla skjutvapen i kategori B och C i bilaga I till vapendirektivet. Därutöver omfattas skjutvapen i kategori A6, A7 och A8.

Det bör övervägas om ett förenklat införselförfarande för målskjutning bör omfatta alla de vapentyper om omfattas av artikel 17.2 i vapendirektivet. Finland och Norge har som ytterligare krav angett

att vapnen ska vara lämpade för ändamålet respektive lagligen kunna användas för ändamålet. Därutöver avser den finska regleringen om införsel för målskjutning endast A-vapen i kategori A6 och A7.

När det gäller frågan om det bör uppställas krav på att vapnet *lagligen ska kunna användas för ändamålet* är det naturligtvis bra om vapen som inte uppfyller ett sådant krav stoppas redan vid gränsen. Även sedan vapnet förts in i landet gäller dock att det inte får användas på andra sätt än vad som är förenligt med den svenska rättsordningen. Det får förutsättas att den som anordnar målskjutning i Sverige för utländska besökare upplyser om vilka krav som gäller här. Behovet av att införa ett sådant krav framstår sammantaget som begränsat.

När det gäller frågan om det bör uppställas krav på att vapnet är *lämpat för ändamålet* måste beaktas att det enligt artikel 17.2 i vapendirektivet krävs att skälet för resan kan styrkas för att det förenklade införselförfarandet ska vara tillämpligt. Om vapnet är direkt olämpligt för ändamålet är det tveksamt om skälet för resan kan anses styrkt. Mot att införa ett krav på att vapnet är lämpat för ändamålet talar vidare intresset av att den prövning Tullverket har att göra vid gränsen är enkel, rättssäker och förutsebar. Frågan om ett vapen är lämpat för ändamålet kan vara komplex och lämpar sig inte för en sådan prövning. Med detta sagt kan det finnas anledning att införa en variant av ett lämplighetskrav i den utsträckning det finns rimliga förutsättningar för Tullverket att pröva detsamma. Vi återkommer till detta i avsnitt 23.11.

Frågan är då om det finns anledning att införa begränsningar i fråga om sådana *skjutvapen som omfattas av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet*. När det gäller skjutvapen i kategori B och C kan vi inte se skäl för några särskilda begränsningar. Inte heller ser vi anledning till några sådana begräsningar såvitt avser skjutvapen i kategori A7, dvs. grovt förenklat halvautomatiska vapen med större magasin.

Kategori A6 avser helautomatiska skjutvapen som omvandlats till halvautomatiska skjutvapen. Sådana vapen används för målskjutning och enligt vår mening vore det i och för sig befogat att låta dem omfattas av det förenklade införselförfarandet. Enligt uppgift från flera auktoriserade sportskytteförbund är det emellertid inte möjligt att vid en enkel gränskontroll särskilja sådana omvandlade vapen från helautomatiska vapen. Tullverket har instämt i den bedömningen. Vi

bedömer därför att de inte bör omfattas av det förenklade införselförfarandet.

Det finns också anledning att från det förenklade införselförfarandet undanta skjutvapen i kategori A8, dvs. något förenklat skjutvapen som ursprungligen är avsedda att avfyras från axeln och vars längd kan minskas till mindre än 60 cm utan att funktionaliteten går förlorad genom en vikbar kolv etc. Sådana skjutvapen kan vara särskilt begärliga för kriminell användning samtidigt som de, enligt uppgift från flera auktoriserade sportskytteförbund, inte är så bra vapen för målskjutning även om de i och för sig är tillåtna i vissa grenar.

Sammanfattningsvis menar vi att endast skjutvapen i kategori A7, B och C bör omfattas av det förenklade införselförfarandet.

Avslutningsvis finns det anledning att säga något om sådana *skjutvapen som inte omfattas av artikel 17.2 i vapendirektivet*, dvs. vapen som inte tillhör kategori A6, A7, A8, B eller C enligt bilaga I till vapendirektivet. Sådana skjutvapen kan dels vara vapen som helt faller vid sidan av vapendirektivet, dels vapen som i och för sig omfattas av direktivet men inte av de angivna kategoriseringarna.

Med avseende på den sistnämnda vapengruppen får ett förenklat införselförfarande endast införas med stöd av bi- eller multilaterala överenskommelser (artikel 17.3 i vapendirektivet). Sådana vapen bör därför inte omfattas av det förenklade införselförfarande vi menar bör införas för målskyttar.

Inte heller bör det förenklade införselförfarandet införas för sådana vapen som är skjutvapen enligt vapenlagen men som inte omfattas av vapendirektivet. Förvärv och innehav av sådana föremål behöver nämligen inte vara underkastade samma kontroll i andra medlemsstater i EU som i Sverige. Avsikten torde vidare vara att sådana föremål inte ska föras in i det europeiska skjutvapenpasset.

Sammanfattningsvis bör endast skjutvapen i kategori A7, B och C i bilaga I till vapendirektivet få föras in i Sverige med stöd av det förenklade införselförfarande vi menar bör införas för målskyttar. Något allmänt krav på att vapnet lagligen ska kunna användas för eller vara lämpat för ändamålet bör inte uppställas.

23.11 Ett förenklat införselförfarande för målskjutning

Förslag: Enskilda personer som har ett giltigt europeiskt skjutvapenpass ska utan införseltillstånd få medföra tävlingsskjutvapen som är införda i skjutvapenpasset vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid tävling här. Detta ska gälla tävlingsskjutvapen i kategori A7, B och C i bilaga I till vapendirektivet. Tillhörande ammunition och ljuddämpare ska få föras in med vapnet. Man ska medföra dokumentation som styrker att föremålen ska användas vid tävling i Sverige.

Den som med stöd av förfarandet har fört in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare i Sverige ska utan tillstånd få inneha egendomen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

Man ska vara skyldig att medföra det europeiska skjutvapenpasset under vistelsen i Sverige med vapnet. Om skyldigheten inte iakttas ska det kunna föranleda penningböter. Man ska dock inte dömas till ansvar om man inom en vecka styrker för Polismyndigheten att man vid tiden för överträdelsen hade rätt att inneha vapnet, och omständigheterna ger vid handen att överträdelsen berott på ett tillfälligt förbiseende.

Bestämmelser om detta ska tas in i den nya vapenlagen och nya vapenförordningen. Regeringen ska ges bemyndigande att meddela föreskrifter om att vapenlagens bestämmelser om tillståndsplikt inte ska gälla införsel av skjutvapen som medförs till Sverige med stöd av det nya införselförfarandet, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen.

Skälen för förslagen

Regleringen bör utgå från vad som gäller när någon har ett permanent innehavstillstånd från Danmark, Finland eller Norge

Vapenlagsutredningen föreslog 1994 att det förenklade införselförfarandet enligt artikel 12.2 i det ursprungliga vapendirektivet skulle införas genom att undantaget från kravet på införseltillstånd för nordiska medborgare utvidgades till att omfatta även jägare och tävlingsskyttar från medlemsstaterna (se SOU 1994:4 s. 16–17 och 52–62). En lösning i linje med detta – som skulle innebära att 2 kap. 13 § första

stycket b och andra stycket vapenlagen görs tillämplig för målskyttar som har ett europeiskt skjutvapenpass – har vissa fördelar. En sådan ordning är väl inarbetad i svensk rätt, vilket underlättar för såväl Tullverket som för andra aktörer i rättskedjan.

En sådan ordning innebär också att det förenklade införselförfarandet skulle begränsas till införsel för tävling och till tävlingsskjutvapen. Begränsningen till införsel för tävlingsändamål framstår som lämplig i ljuset av att det främst är hänsyn till intresset av att kunna anordna internationella målskjutningstävlingar som motiverar att ett förenklat införselförfarande införs (se avsnitt 23.9). Att förfarandet enbart avser tävlingsskjutvapen innebär vidare att Tullverket kan göra en viss, begränsad prövning av vapnets lämplighet för ändamålet. Tullverket ska redan i dag pröva om skjutvapen som förs in i Sverige med stöd av ett danskt, finskt eller norskt innehavstillstånd är ett jakt- eller tävlingsskjutvapen. En sådan lämplighetsprövning skulle alltså inte ställa Tullverket inför helt nya bedömningar. Det bör dock observeras att Tullverket i dag enbart kontrollerar sådana införslar som inte anmälts digitalt (se avsnitt 23.2). I praktiken är det alltså mera sällan som Tullverket i dag faktiskt gör en sådan prövning.

Vi menar mot bakgrund av det sagda att ett införande av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet bör bygga på det regelverk som gäller när någon har ett permanent innehavstillstånd från något av våra nordiska grannländer. Som anges i avsnitt 23.10 bör ett förenklat förfarande enbart avse skjutvapen i kategori A7, B och C i bilaga I till vapendirektivet.

Ändamålet med resan ska styrkas

Vid införsel till Sverige med stöd av det förenklade införselförfarande som gäller för den som har ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge gäller inget absolut krav på att syftet med resan ska styrkas vid gränsen. En annan sak är att det i och för sig torde vara möjligt att neka införsel om det finns anledning att ifrågasätta syftet med resan. Enligt artikel 17.2 i vapendirektivet gäller däremot krav på att ändamålet med resan ska styrkas, exempelvis med en inbjudan till evenemanget. Om ett sådant krav inte uppställs uppstår inte den naturliga gallringsprocess som vi menar kan bidra till att hindra införsel av den som kan tänkas inneha

skjutvapen utan att uppfylla de krav på skjutskicklighet och utbildning som gäller i Sverige. Ett sådant krav bör alltså gälla och torde också, i avsaknad av bi- eller multilaterala överenskommelser, vara nödvändigt för överensstämmelse med vapendirektivet. Vi menar därför att vapeninnehavaren ska medföra dokumentation som styrker att skjutvapnen med tillhörande ammunition och ljuddämpare ska användas vid tävling i Sverige.

Inget undantag för transitering

Den nuvarande regleringen om undantag från kravet på införseltillstånd när någon har permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge inkluderar utöver införsel för tillfällig användning av vapnet i Sverige också införsel för transitering till dessa länder (2 kap. 13 b § andra strecksatsen vapenlagen). Artikel 17.2 i vapendirektivet gäller för målskyttar under resa genom två eller fler medlemsstater i syfte att utöva sin verksamhet. Det skulle alltså kunna vara naturligt att låta det förenklade införselförfarande vi föreslår omfatta vissa fall av transitering. Med hänsyn till den situation som Sverige befinner sig i med ökande skjutvapenvåld och en terrorhotnivå som är den näst högsta menar vi dock att införselregleringen enbart bör lättas upp när det finns ett särskilt starkt behov av lättnader. Ur svensk synvinkel saknas intresse av att enskilda personer ska resa med skjutvapen genom Sverige. Den som har ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge kan redan i dag resa med skjutvapen genom Sverige för jakt och tävling i våra nordiska grannländer. De personer som i första hand kan antas ha ett intresse av att resa med skjutvapen genom Sverige kan alltså redan i dag göra det utan införseltillstånd. Skulle transitering tillåtas innebär det att svenska tulltjänstemän vid gränsen kan behöva ta ställning till om inbjudningar på främmande språk kan godtas som dokumentation som utvisar ändamålet med resan, vilket kan försvåra gränskontrollen. Sammantaget menar vi att ett förenklat förfarande för transitering inte bör införas.

Undantaget bör omfatta införsel från tredje land

Vid införsel till Sverige med stöd av det förenklade införselförfarande som gäller för den som har ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge uppställs inget krav på att införseln sker från något av dessa länder. Artikel 17.2 i vapendirektivet gäller däremot under resa genom två eller fler medlemsstater. Det finns därför anledning att överväga om det förenklade införselförfarandet bör begränsas till införsel från EU:s medlemsstater och andra stater inom Schengenområdet eller omfatta också införsel som sker från tredje land. I norsk och finsk rätt finns inget krav på att införsel med stöd av det europeiska skjutvapenpasset måste ske från en medlemsstat i EU eller en stat som annars ingår i Schengensamarbetet.

Även den som anländer till Sverige från tredje land kan ha intresse av att få föra in skjutvapen i landet med stöd av det europeiska skjutvapenpasset. Exempelvis kan en skytt som tävlar på elitnivå behöva åka direkt mellan en tävling utanför EU och en tävling i Sverige. Det förenklade införselförfarandet bör därför omfatta också dessa fall såtillvida att det i vapenregleringen inte bör uppställas något krav på införseltillstånd. De regler som gäller enligt Tullkodex och EU:s skjutvapenförordning påverkas inte av detta.

Vårt förslag

Mot bakgrund av det sagda föreslår vi att enskilda personer som har ett giltigt europeiskt skjutvapenpass utan särskilt tillstånd ska få medföra tävlingsskjutvapen som är införda i skjutvapenpasset vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid tävling här. Detta ska gälla skjutvapen i kategori A7, B och C i bilaga I till vapendirektivet. Tillhörande ammunition och ljuddämpare ska få föras in med vapnet. Personen ska medföra dokumentation som styrker att föremålen ska användas vid tävling i Sverige.

Vi föreslår vidare att den som fört in vapen, ammunition eller ljuddämpare enligt det förenklade förfarandet ska få inneha egendomen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet (jfr 2 kap. 13 § andra stycket vapenlagen). Personen ska vara skyldig att medföra det europeiska skjutvapenpasset under vistelsen i Sverige med vapnet (jfr 12 kap. 4 § vapenförordningen). Om skyldigheten inte iakttas ska det kunna föranleda böter. Den som underlåter att med-

föra skjutvapenpasset bör dock gå fri från ansvar om personen inom en vecka styrker för Polismyndigheten att han eller hon vid tiden för överträdelsen hade rätt att inneha vapnet, och omständigheterna ger vid handen att överträdelsen berott på ett tillfälligt förbiseende. (Jfr 14 kap. 1 och 2 §§ vapenförordningen.)

Bestämmelser om detta bör tas in i den nya vapenlagen och nya vapenförordningen. Regeringen bör ges bemyndigande att föreskriva vilka typer av tävlingsskjutvapen med tillhörande ammunition och ljuddämpare som ska få föras in med stöd av det förenklade förfarandet.

I avsnitt 15.7 och 27.14.1 föreslår vi nya bemyndiganden som innebär att regeringen ska ges rätt att meddela föreskrifter om skyldighet att visa upp bevis om tillstånd och om bötespåföljd.

23.12 Krigsmateriellagstiftningen bör ändras

Förslag: Kravet på utförseltillstånd enligt krigsmateriellagstiftningen ska tas bort för återutförsel av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som förts in i Sverige med stöd av ett förenklat införselförfarande. Vidare ska Tullverket bemyndigas att meddela föreskrifter om utförsel av sådana handeldvapen med tillhörande ammunition och ljuddämpare som förts in i landet med stöd av det nya förenklade införselförfarandet. Föreskrifter om detta ska tas in i KMF. Bemyndigandena i KML ska utvidgas för att möjliggöra detta.

Skälen för förslagen

Vapenförordningens regler om överföringstillstånd korresponderar med vapendirektivet. Det förenklade införselförfarande vi föreslår aktualiserar inte några ändringar i regelverket. Det torde vara ovanligt att överföringstillstånd krävs vid återutförsel av skjutvapen och ammunition (jfr 6 kap. 6 § vapenförordningen).

Den som fört in ett skjutvapen i Sverige för tillfällig användning för tävling här måste ha utförseltillstånd enligt KML för att få föra ut vapnet med tillhörande ammunition och ljuddämpare ur landet igen. Ett krav på utförseltillstånd enligt krigsmateriellagstiftningen

medför att fördelarna med ett förenklat införselförfarande delvis försvinner.

Enligt 1 § KML får tillstånd enligt den lagen lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt. Det kan i princip aldrig finnas säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för att tillåta återutförsel av handeldvapen, ammunition och ljuddämpare som förts in i Sverige av en enskild person för tillfällig användning vid exempelvis jakt eller tävling. Enligt vår mening är det uppenbart att kravet på utförseltillstånd enligt krigsmateriellagstiftningen inte kan vara avsett att omfatta dessa situationer. I praktiken upprätthålls inte heller kravet.

De bemyndiganden som redan i dag finns i KML ger uttryck för att lagstiftaren inte ser något principiellt hinder mot att ta bort kravet på utförseltillstånd när en enskild person fört in skjutvapen och ammunition i landet för jakt eller tävling med stöd av ett förenklat införselförfarande (se 6 § tredje stycket 4 KML). Som vi utvecklar i avsnitt 17.6.2 får detsamma anses gälla ljuddämpare. Att ta bort kravet på utförseltillstånd för privatpersoners återutförsel av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare efter tävling, i enlighet med de bestämmelser som finns i skjutvapenförordningen, kan enligt ISP inte anses strida mot Sveriges internationella åtaganden.

Kravet på utförseltillstånd enligt krigsmateriellagstiftningen bör mot denna bakgrund tas bort vid återutförsel av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som förts in i Sverige med stöd av det förenklade införselförfarande vi föreslår.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får redan i dag meddela föreskrifter om utförsel av sådana jakt- och tävlingsskjutvapen och tillhörande ammunition som har förts in i landet i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 13 § b vapenlagen, dvs. med stöd av ett permanent innehavstillstånd från våra nordiska grannländer (se 6 § tredje stycket 4 KML). I avsnitt 17.6.2 föreslår vi att bemyndigandet ska förtydligas att avse även tillhörande ljuddämpare. Bemyndigandet bör utvidgas till att avse också sådana fall när införseln skett med stöd av det förenklade införselförfarande vi nu föreslår.

Bestämmelser om undantag från kravet på utförseltillstånd bör tas in i 9 § KMF, som innehåller andra undantag från krigsmateriellagstiftningens krav på utförseltillstånd. Genom att undantaget förs in i 9 § KMF krävs inga särskilda föreskrifter för att kravet på anmäl-

ningsskyldighet enligt krigsmaterielregleringen ska upphöra att gälla i de fall där utförseltillstånd inte längre krävs (jfr 15 § KMF).

Tullverket får i dag meddela föreskrifter om utförsel av sådana handeldvapen med tillhörande ammunition som förts in i landet med stöd av det särskilda införselförfarandet för den som har permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge. I avsnitt 17.6.2 föreslår vi att bemyndigandet uttryckligen ska omfatta även ljuddämpare. Samma föreskriftsrätt bör gälla i fråga om det förenklade införselförfarande vi nu föreslår.

Återutförsel efter införsel med stöd av det nordiska undantaget

Som framgår i det föregående får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer redan i dag meddela föreskrifter om utförsel av sådana jakt- och tävlingsskjutvapen och tillhörande ammunition som har förts in i landet i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 13 § b vapenlagen, dvs. med stöd av ett permanent innehavstillstånd från våra nordiska grannländer (6 § tredje stycket 4 KML). I avsnitt 17.6.2 föreslår vi att bemyndigandet ska förtydligas att avse även tillhörande ljuddämpare. Någon föreskrift om undantag från kravet på utförseltillstånd enligt KML när införseln skett med stöd av det nordiska undantaget finns dock inte.

Enligt vår mening bör samma förutsättningar för återutförsel gälla när ett skjutvapen med tillhörande ammunition och ljuddämpare förts in i Sverige med stöd av ett förenklat införselförfarande, oavsett om införseln skett med stöd av ett europeiskt skjutvapenpass eller med stöd av ett permanent innehavstillstånd som utfärdats av en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge. Vi föreslår därför att det undantag från KML:s krav på utförseltillstånd som vi föreslår i det föregående ska gälla även för föremål som förts in i landet med stöd det nordiska undantaget från kravet på införseltillstånd.

Återutförsel av vapenmagasin

Vårt förslag om ett förenklat införselförfarande för tävling omfattar inte införsel av vapenmagasin. Detta beror på att vapenmagasin inte omfattas av något krav på införseltillstånd enligt vapenlagen. Frågan om det bör vara möjligt att utan utförseltillstånd enligt KML åter-

utföra vapenmagasin som förts in i Sverige för tillfällig användning här kan inte ses som en följdändring till våra förslag. Frågan om och i så fall när det bör vara möjligt att föra ut vapenmagasin ur Sverige utan utförseltillstånd enligt KML är en större fråga som främst aktualiserar överväganden rörande krigsmateriellagstiftningen. Om frågan bedöms angelägen bör den behandlas i ett annat sammanhang.

23.13 Tullverket bör göra följdändringar i sina föreskrifter

Bedömning: Om våra författningsförslag genomförs bör Tullverket anpassa sina föreskrifter. Det bör vidare krävas att skjutvapen som förs in i Sverige med stöd av det nya förenklade införselförfarandet visas upp vid gränsen både vid in- och utförsel.

Skälen för bedömningarna

I Tullverkets föreskrifter finns bestämmelser om vilken dokumentation – ofta införseltillstånd – som ska visas upp vid införsel av skjutvapen (se TFS 2016:23). Vi föreslår att krav på införseltillstånd inte längre ska gälla i vissa fall utan att ett skjutvapen i de fallen ska få föras in med stöd av det europeiska skjutvapenpasset och dokumentation som utvisar syftet med resan. Om förslagen genomförs bör Tullverket anpassa sina föreskrifter.

Om ett skjutvapen ska föras in från ett EU-land eller Norge för jakt eller tävling i Sverige kan anmälan om införsel enligt nuvarande ordning göras digitalt. Vapeninnehavaren behöver då inte visa upp skjutvapnet vid gränsen och kan välja annan väg än tullväg. Om tullfilter anordnats kan vapeninnehavaren välja grön eller blå gång eller fil vid gränspassage. Detsamma gäller vid återutförsel av skjutvapnet. (Se 4 kap. 2 och 4 §§, och 7 kap. TFS 2016:23.) Motsvarande undantag gäller också i vissa andra fall. Enligt vår mening finns det anledning att ifrågasätta detta undantag från kravet på att visa upp skjutvapnet och den handling som utvisar rätten att föra in vapnet i Sverige. Att allmänt se över vilka gränskontroller som ska göras vid in- och utförsel av skjutvapen till och från Sverige faller emellertid utanför vårt uppdrag. Vårt förslag om att införa ett förenklat införselförfarande för tävling bygger dock på att gränskontrollerna skärps. Vår bedöm-

ning är alltså att Tullverket, om det förenklade införselförfarandet införs, bör ändra sina föreskrifter så att skjutvapen som förs in i Sverige med stöd av förfarandet ska visas upp vid både in- och utförsel, tillsammans med skjutvapenpasset. Endast om detta görs kan fördelarna med att införa det förenklade införselförfarandet anses överväga riskerna. Under förutsättning att vapnet och skjutvapenpasset ska visas upp ser vi dock inget hinder mot att anmälan om in- eller utförseln även fortsättningsvis får göras digitalt, om detta bedöms ändamålsenligt.

Det förtjänar att framhållas att vårt förslag om att skjutvapnet ska visas upp vid gränsen inte påverkar den som vill föra in ett skjutvapen till Sverige med stöd av det förenklade införselförfarande som gäller för enskilda personer som har ett permanent tillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge (2 kap. 13 § b vapenlagen). Även fortsättningsvis kommer alltså den som exempelvis har ett norskt innehavstillstånd och som vill jaga i Sverige kunna passera gränsen utan att behöva visa upp vapnet.

Utförseltillstånd enligt KMF ska vid återutförsel efter tävling visas upp samtidigt som en anmälan om återutförsel lämnas, när sådant tillstånd krävs (7 kap. 6 § TFS 2016:23). Våra förslag i fråga om ändringar i krigsmateriellagstiftningen medför inte något behov av ändringar i föreskrifterna om detta.

23.14 Tullverkets skyldighet att anmäla införslar till Polismyndigheten bör utvidgas

Förslag: Tullverket ska när ändamålet med en införsel av skjutvapen är att vapnet ska användas tillfälligt för jakt eller tävling anmäla införseln till Polismyndigheten, om skjutvapnet förs in i Sverige med stöd av ett förenklat införselförfarande. Bestämmelser om detta ska tas in i förordningen om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen.

Av den nya vapenförordningen ska framgå var bestämmelserna om Tullverkets skyldighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten finns.

Skälen för förslagen

Tullverket ska lämna uppgifter till Polismyndigheten om skjutvapen som omfattas av bestämmelserna i vapenlagen förs in eller ut ur Sverige. Uppgifter behöver dock inte lämnas om ändamålet med införseln eller utförseln är att skjutvapnet ska användas tillfälligt för jakt eller tävling. (Se 1 och 2 §§ förordningen om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen.)

Det förenklade införselförfarande vi föreslår innebär att målskyttar som kommer för att tävla i Sverige i stor utsträckning kommer vara undantagna kravet på införseltillstånd. Det innebär att Polismyndigheten helt kommer sakna insyn rörande vilka skjutvapen de personerna för in i Sverige. Visserligen saknar Polismyndigheten redan i dag kännedom om vilka införseltillstånd för tävling som faktiskt utnyttjas och när införseln i så fall sker. Genom kravet på införseltillstånd har dock Polismyndigheten möjlighet att bilda sig en uppfattning om vilka vapen som kommer föras in i landet.

Polismyndigheten har som tillsynsmyndighet på vapenområdet och som brottsbekämpande myndighet behov av att veta vilka personer som för in skjutvapen i Sverige. Till detta kommer att behovet av att veta exakt när vapnen förts in i Sverige ökar med vårt förslag, eftersom rätten att inneha skjutvapen i Sverige utan innehavstillstånd enligt förslaget ska räknas från dagen för införseln. Visserligen har Polismyndigheten möjlighet att vända sig till Tullverket för att få sådan information vid misstanke om vapenbrott. Det underlättar dock Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet om myndigheten själv har tillgång till uppgifterna. Att Tullverket åläggs en sådan rapporteringsskyldighet kan inte heller anses belastande för resande med skjutvapen.

Det hade kunnat övervägas om Polismyndigheten bör få direktåtkomst till Tullverkets register. Något heltäckande register rörande in- och utförsel av skjutvapen finns dock inte.

Enligt vår mening talar starka skäl för att Tullverket bör åläggas att rapportera sådana införslar som sker med stöd av det nya förenklade införselförfarandet till Polismyndigheten. Detsamma gäller sådana införslar som sker med stöd av ett permanent innehavstillstånd som utfärdats av en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge. Att någon sådan uppgiftsskyldighet inte finns redan i dag får snarast ses som en lucka i regleringen. Vi föreslår därför att undantaget från

Tullverkets uppgiftsskyldighet när skjutvapen förs in för tillfällig användning vid jakt eller tävling bör inskränkas till sådana fall där införseln sker med stöd av ett införseltillstånd. Förordningen om uppgiftsskyldighet för Tullverket om införsel eller utförsel av skjutvapen bör ändras i enlighet med detta.

I den nya vapenförordningen bör tas in en upplysningsbestämmelse om var man hittar bestämmelserna om Tullverkets skyldighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten om införsel eller utförsel av skjutvapen.

24 Handläggningstiderna i ärenden om innehavstillstånd

24.1 Uppdraget

I detta kapitel behandlar utredningen frågan om det är möjligt att förkorta handläggningstiderna i ärenden om innehavstillstånd genom effektivisering av ärendena. I kommittédirektiven framhåller regeringen att handläggningstiderna i ärenden om innehavstillstånd påverkar både jägare och sportskyttar negativt och att långa handläggningstider inte bara berör den som vill söka tillstånd för ett nytt vapen utan även den som behöver förnya sitt tillstånd var femte år enligt 2 kap. 6 a § vapenlagen (1996:67). I direktiven anges att det därför finns skäl att undersöka om handläggningstiderna kan förkortas genom att ärendena effektiviseras i något avseende. Vidare framhålls att riksdagen har tillkännagett att regeringen ska verka för att handläggningstiderna i vapenlicensärenden (dvs. ärenden om innehavstillstånd) minskar och att det därvid ska övervägas om servicegarantier och ett krav på skyndsam handläggning eller en skarp tidsgräns bör införas (bet. 2019/20: JuU33 punkt 6, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 6, rskr. 2020/21:398).

Utredningen har därför i uppdrag att

- undersöka om handläggningen i ansökningsärenden – både vad gäller nya innehavstillstånd och tidsbegränsade tillstånd – kan effektiviseras, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningen ska enligt kommittédirektiven samverka med Polismyndigheten i denna del av uppdraget. Våra överväganden i dessa delar redovisas i avsnitt 24.5–24.7.

I tilläggsdirektiven anges att det är angeläget att det övervägs om processen vid vapenbyte kan förenklas. Vi har därför i uppdrag att överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas, och lämna nödvändiga författningsförslag. Eftersom frågan i första hand handlar om att förkorta handläggningstiderna behandlar vi den i detta kapitel, i avsnitt 24.8.

24.2 Gällande rätt

Tillståndsärenden enligt vapenlagen handläggs av Polismyndigheten. För handläggningen gäller förvaltningslagen (2017:900). En av förvaltningslagens grundläggande principer är att varje ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (se 9 § första stycket förvaltningslagen). Enligt förvaltningslagen finns också en serviceskyldighet. Den innebär att myndigheten ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla och att myndigheten ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges utan onödigt dröjsmål och i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. (6 § förvaltningslagen.)

Bestämmelser som avviker från förvaltningslagen kan finnas i andra lagar eller förordningar. Om så är fallet tillämpas den bestämmelsen (4 § förvaltningslagen). När det gäller vapenärenden finns särskilda bestämmelser i vapenförordningen (1996:70) om vad en ansökan om olika sorters tillstånd ska innehålla. Dessa bestämmelser utgör sådana speciella bestämmelser som ska tillämpas i stället för förvaltningslagens bestämmelser. Vidare finns det i vapenlagen och vapenförordningen bestämmelser om när beslut blir gällande (10 kap. 2 § vapenlagen och 15 kap. 2 § vapenförordningen). Där finns också bestämmelser om överklagande (10 kap. 1 § vapenlagen och 15 kap. 1 § vapenförordningen).

I 20 § förvaltningslagen finns bestämmelser om hur myndigheten ska agera om en framställning, såsom en ansökan i ett vapenärende, är ofullständig eller oklar. I ett sådant fall ska myndigheten i första hand hjälpa den enskilde till rätta inom ramen för sin allmänna serviceskyldighet. En myndighet får besluta att förelägga den enskilde att avhjälpa en brist som finns kvar, om bristen medför att framställ-

ningen inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att konsekvensen av att det inte följs kan bli att framställningen inte tas upp till prövning.

I 28 § förvaltningslagen finns bestämmelser om hur beslut fattas. Av paragrafen framgår bl.a. att ett beslut kan fattas av en befattningshavare ensam eller av flera gemensamt eller automatiserat.

I 11 och 12 §§ finns bestämmelser om vad som gäller vid långsam handläggning. Om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen (11 §). Om ett ärende som har inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans senast inom sex månader, får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. (12 §.)

24.3 Bakgrund

Frågor om handläggningstider i ärenden om tillstånd att inneha skjutvapen har varit uppmärksammade under det senaste decenniet. Bland annat har Justitieutskottet flera gånger behandlat motionsyrkanden om handläggningen av vapentillståndsärenden.

Chefen för Justitiedepartementet gav 2017 en utredare i uppdrag att utreda vissa frågor på vapenlagstiftningens område. I uppdraget ingick bl.a. att analysera för- och nackdelar med att utöka vapenhandlares uppgifter i mer okomplicerade tillståndsärenden och att ta ställning till om en sådan utökning bör göras och vad som i så fall ska omfattas av denna utökning. Uppdraget i den delen redovisades i juni 2018 genom promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30). Utredaren bedömde i promemorian att tillståndsprövningen i vapenärenden inte med bibehållen rättssäkerhet kan föras över till vapenhandlare. För att effektivisera tillståndsprövningen och förkorta handläggningstiderna i tillståndsärenden bör enligt utredaren i stället Polismyndighetens tillståndsprövning i okomplicerade vapenärenden kunna automatiseras. Handlaren skulle då elektroniskt kunna anmäla ett tilltänkt köp till polisen, som gör en automatiserad prövning av ärendet och inom viss kortare tid – exempelvis några dagar – utfärdar

ett automatiserat tillståndsbeslut eller meddelar vapenhandlaren att det finns hinder mot att bevilja ansökan. Ges tillstånd kan handlaren därefter lämna ut vapnet till köparen. Promemorian har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

24.3.1 Justitieombudsmannens uttalanden

Justitieombudsmannen (JO) har vid flera tillfällen granskat Polismyndighetens handläggning av vapenärenden. En granskning av handläggningstiderna gjordes inom ramen för ett initiativärende som avslutades med ett beslut den 18 juni 2014 (dnr 5529-2013). I beslutet gjorde JO vissa uttalanden om godtagbara handläggningstider. Av Rikspolisstyrelsens yttrande i ärendet framgick att den genomsnittliga handläggningstiden för vapentillståndsärenden vid landets samtliga polismyndigheter var ca 40 dagar under 2013. Siffran inkluderade både ärenden som var kompletta när ansökan kom in och sådana som behövde kompletteras på något sätt. JO uttalade att det inte fanns skäl att rikta någon kritik mot en sådan genomsnittlig handläggningstid eller en handläggning som ligger något över den tiden. När det gäller ärenden om vapentillstånd där ansökan är komplett och ytterligare uppgifter inte behöver hämtas in uttalade JO att ärendet bör kunna handläggas och avslutas inom 30 dagar. JO framhöll vidare att ärenden där kompletteringar eller ytterligare uppgifter behövs naturligtvis också ska handläggas snabbt och effektivt.

Från senare tid är en JO-granskning av handläggningen av vapenärenden vid Polismyndigheten, rättsavdelningen, rättsenhet Stockholm av särskilt intresse. JO beslutade om inspektionen mot bakgrund av att det under senare delen av sommaren och hösten 2021 skedde en tydlig ökning av antalet klagomål till JO om polisens handläggningstider i vapenärenden. Av inspektionsprotokollet (7517-2021) framgår bl.a. följande.

I ärendena granskades framför allt handläggningstider, vad eventuella avbrott i handläggningen berott på och om ärendehanteringen generellt framstod som ändamålsenlig. Iakttagelser vid inspektionen bekräftade att handläggningstiderna i ansökningsärenden vid rättsenhet Stockholm inte uppfyllde förvaltningslagens krav på en snabb handläggning, vilket enligt JO inte var godtagbart. JO kunde vidare konstatera att det i många ärenden förekom långa perioder av passi-

vitet och dröjsmål i handläggningen. JO uttalade att det är av stor vikt att Polismyndigheten är tydlig i sin kommunikation och att det av utfärdade förelägganden klart framgår vad som förväntas, inom vilken tid det ska ske och vad som blir följden om ett föreläggande inte följs.

Ett allmänt intryck vid granskningen var att Polismyndighetens handläggning präglades av en vilja att vara hjälpsam och tillmötesgående gentemot sökanden och andra berörda. I många ärenden förmedlade handläggningen dock en bild av att sökanden i alltför stor utsträckning tilläts styra processen. Ofta beviljades anstånd vid upprepade tillfällen och när tiden för ett anstånd gått ut avvaktade man ofta ytterligare en tid med att vidta åtgärder. I många av de äldre öppna ärendena var beviljade anstånd och överenskommelser med sökanden eller andra berörda också otydligt dokumenterade och det hade inte angetts något sista datum för den åtgärd som efterfrågats.

Polismyndigheten upplyste i ärendet att anledningen till de långa handläggningstiderna vid rättsenheten var att ärendetillströmningen hade ökat samtidigt som man till följd av resursbrist hade tvingats prioritera handläggningen av andra typer av vapenärenden, exempelvis återkallelser av tillstånd. Det hade lett till höga balanser avseende ansökningsärenden.

I de avslutade ansökningsärenden som granskades hade handläggningen i regel påbörjats först tre till fyra månader efter det att ansökan hade registrerats. JO konstaterade att det inte är tillfredsställande och inte kan anses uppfylla förvaltningslagens krav på en snabb handläggning. JO kunde dock notera att när handläggningen väl påbörjades framstod den i huvudsak som effektiv och skyndsam.

I de fall där ansökan behövde kompletteras var föreläggandena oftast tydliga och en sista dag för komplettering angavs. I de flesta fall framgick också vad som kunde bli följden av att en komplettering inte kom in. Det gällde dock som regel inte ärenden där ett s.k. föreningsintyg saknades eller ett ingivet föreningsintyg behövde kompletteras. I de fallen angavs ofta inget sista datum för kompletteringen och det hade i flera ärenden tagit lång tid innan intyget eller de efterfrågade kompletteringarna skickats in av föreningen. Polismyndigheten förklarade att man i de situationerna tillåter en viss tidsutdräkt eftersom föreningen ofta behöver hålla ett styrelsemöte för att kunna fatta beslut om intyg. Enligt Polismyndigheten har man generellt en generös inställning mot sökanden när det gäller tidsfrister och anstånd efter-

som sökanden, på grund av ärendebalanserna, ofta har väntat länge innan handläggningen påbörjats.

JO framhöll att myndigheten har ett ansvar att driva handläggningen framåt. Utgångspunkten måste enligt JO vara att en ansökan ska vara komplett när den ges in och att sökanden vid brister i ansökan bör föreläggas att komplettera den inom en viss kortare tid. Det gäller även brister hänförliga till exempelvis föreningsintyg. JO konstaterade dock att när en begärd komplettering kom in fortsatte handläggningen omgående.

24.3.2 Polismyndighetens arbete med vapentillståndsärenden

Enligt regleringsbrevet 2022 skulle Polismyndigheten redovisa hur handläggningstiderna i vapentillståndsärenden har utvecklats och hur utvecklings- och effektiviseringsarbetet inom vapentillståndsprocessen fortskrider. Av redovisningen skulle det framgå vilket resultat i form av kortare handläggningstider som kan förväntas på kort och lång sikt. Uppdraget redovisas i Polismyndighetens årsredovisning för 2022. Där anges bl.a. följande.[1]

Under 2022 avslutades 88 328 vapentillståndsärenden vilket var 9 659 fler än vad som registrerades samma år, att jämföra med 2021 då 82 821 ärenden avslutades, vilket var 4 135 färre än vad som registrerades.

Under 2022 minskade medianhandläggningstiden för avslutade vapentillståndsärenden märkbart. Det förklaras av den särskilda satsningen på vapenområdet genom finansutskottets betänkande 2021/22: FiU1 samt att det infördes en ny modell för ärendefördelning och att stödinsatser vidtogs för att åstadkomma mer nationellt enhetliga handläggningstider. Medianhandläggningstiden för avslutade vapentillståndsärenden var 14 dagar kortare under 2022 jämfört med 2021. Med handläggningstid avses den sammanlagda tiden från det att ett ärende om vapentillstånd inkommer till Polismyndigheten till dess att beslut har fattats.

Enligt regleringsbrevet för 2023 skulle Polismyndigheten i årsredovisningen redovisa hur tilldelade medel för förkortade handläggningstider har använts och vilka resultat som har uppnåtts. Av redovisningen

[1] Statistiken avser inte enbart ärenden om innehavstillstånd utan alla ärenden som inordnas under Polismyndighetens saknummer 551. Detta omfattar innehavstillstånd, lånetillstånd, tillstånd för väktare att låna vapen och utfärdande av duplettbevis.

skulle vidare framgå hur resursförstärkningarna fortsatt avses användas och vilka resultat som framledes kan förväntas. Av årsredovisningen för 2023 kan bl.a. utläsas att medianhandläggningstiderna kortats ner ytterligare och låg på 26 dagar jämfört med 34 dagar 2022.

Enligt årsredovisningarna bedrevs under 2022 och 2023 följande utvecklings- och effektiviseringsarbeten i syfte att korta ned handläggningstiderna för vapentillståndsärenden och skapa förutsättningar för en mer enhetlig, rättssäker och effektiv handläggning av ärendena.

- Visstidsanställda för handläggning av vapentillståndsärenden rekryterades. Utökade resurser bidrar till att korta ned handläggningstiderna.
- Kvantitativa mål om ett särskilt antal avslutade vapentillståndsärenden per vecka samt principer för fördelning av ärenden mellan rättssektionerna beslutades. Beslutet syftade till att ge effekt på kort sikt i form av minskade ärendebalanser och kortare handläggningstider.
- En ny modell för ärendefördelning infördes, där inkomna vapentillståndsärenden hanteras nationellt och handläggs i kronologisk ordning oberoende av var den sökande har sin hemvist. Modellen skapar förutsättningar för nationellt enhetliga handläggningstider och minskar beroendet av tillgängliga resurser lokalt.
- En digital nationellt enhetlig introduktionsutbildning för handläggning av vapentillstånd har tagits fram. Digitaliseringen minskar behovet av utbildare och instruktörer vilket frigör resurser.
- En modell för uppföljning som underlag för styrning och utvärdering av genomförda effektiviseringsinsatser utvecklades. Uppföljningen ger underlag till beslut om fortsatta effektiviseringsåtgärder och skapar förutsättningar för en mer enhetlig och rättssäker handläggning.
- Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2009:13) om vapenlagstiftningen, FAP 551–3 reviderades, och en ny handbok för vapenhandläggare togs fram. Styrdokumenten ger stöd i handläggningen av vapentillståndsärenden och tydliggör beslutsprocessen och bidrar till en mer enhetlig och rättssäker handläggning. Detta bidrar i sin tur till att frigöra resurser.

– Utöver handboken för vapenhandläggare togs ett antal handläggarstöd fram med anledning av nyheter eller förändringar i lagstiftningen och verkställighetsföreskrifterna. Handläggarstöden bidrar till att skapa förutsättningar för handläggarna att ta sig an nya eller förändrade förutsättningar för prövningen av vapenärenden och på så vis bidra till mer effektiv och rättssäker handläggning. Detta bidrar i sin tur till att frigöra resurser.
– Ett nytt ärendehanteringssystem, Atlas, som avses införas hösten 2024 utvecklas genom de särskilt tillförda medlen som tillfördes genom Statens budget 2022 – Rambeslutet (2021/22:FiU1). Systemet förväntas effektivisera handläggningen och frigöra resurser.
– Vapensidor på polisen.se och Intrapolis (Polismyndighetens intranät) reviderades. Revideringen på polisen.se förväntas minska inkomna frågor och därmed frigöra resurser. Revideringen på Intrapolis ger stöd i handläggningen av vapentillståndsärenden, tydliggör beslutsprocessen och bidrar till en mer enhetlig och rättssäker handläggning. Detta bidrar i sin tur till att frigöra resurser.

De utvecklings- och effektiviseringsarbeten som beskrivs ovan skapar enligt årsredovisningen förutsättningar för en mer enhetlig, rättssäker och effektiv handläggning av vapentillståndsärenden. Målsättningen för 2024 är att mediangenomströmningstiden i varje polisregion ska vara högst 30 dagar vid årsskiftet 2024/2025.

24.4 Dagens handläggningstider

Om statistiken

Polismyndigheten har på förfrågan från utredningen tagit fram statistik om handläggningstider för tillståndsärenden avseende åren 2017–2023. Med handläggningstid avses tiden från det att ansökan kommer in till Polismyndigheten till dess ärendet har avgjorts. Statistiken innefattar såväl ärenden som är kompletta när de kommer in som ärenden där ansökan är ofullständig, t.ex. på så sätt att ansökningsavgiften inte är betald eller att tillståndsbeviset inte är ingivet när detta krävs. Det bör noteras att sökanden enligt den nuvarande handläggningsrutinen ges 90 dagar på sig att komplettera ärendet med ansökningsavgift innan det fattas ett beslut om avvisning. Det bör vidare

noteras att det förekommer att avslutade ärenden öppnas upp igen efter relativt lång tid. Detta kan ske när en tillståndshavare hittar ett tidigare borttappat tillståndsbevis och ger in det till Polismyndigheten. Så som Polismyndighetens datasystem i nuläget är upplagt registreras ett sådant ärende som om handläggningen pågått under hela tiden från det att den ursprungliga ansökan inkom och till dess tillståndsbeviset gavs in, vilket i vissa fall kan vara månader eller till och med år efter att det ursprungliga ärendet avslutades. Man bör också uppmärksamma att ärenden som gäller s.k. inköpstillstånd, dvs. tillstånd att köpa ett obestämt vapen av en viss typ, modell, fabrikat och kaliber, inte avslutas förrän det antingen framkommit att ett köp inte skett inom sexmånadersfristen enligt 2 kap. 7 § vapenlagen, eller tillståndshavaren meddelar att ett köp skett och Polismyndigheten utfärdat ett tillståndsbevis. (3 kap. 5 och 6 §§ vapenförordningen). I sådana ärenden kommer handläggningstiden alltså många gånger att omfatta mer eller mindre lång tid efter det att tillståndsfrågan avgjorts.

Medelvärde och median

I statistiken redovisas både medelvärdet och medianvärdet. Medelvärdet är summan av värdena, dvs. handläggningstiderna, i den aktuella redovisningsgruppen dividerat med antalet ärenden i gruppen. Medianen är det gränsvärde som delar gruppen, dvs. ärendena, i två lika stora halvor. Ena halvan av gruppen har ett värde som ligger över den gräns som medianen anger, och den andra halvan av gruppen har värden under. Beroende på vad man vill undersöka kan medelvärde eller median vara lämpligast. Ett medelvärde har fördelen att man tar hänsyn till alla mätvärdena i gruppen. Medianen brukar anses vara ett lämpligt mått om observationer har en sned fördelning med många höga eller låga värden eller om någon i gruppen har ett extremt värde som drar upp hela gruppens genomsnitt. I motsats till medelvärdet påverkas inte medianen av sådana extremvärden.[2]

[2] Källa SCB:s webbplats, www.scb.se.

Handläggningstiderna

Den statistik som Polismyndigheten tillhandahållit avseende innehavstillstånd redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 24.1 Jämförelse handläggningstider i median 2017–2023

Uppdelat på region samt nationellt

Region	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bergslagen	54	62	43	30	33	28	19
Mitt	14	22	26	28	34	33	25
Nord	35	29	29	32	57	35	23
Stockholm	54	76	63	59	87	65	46
Syd	44	69	71	45	68	30	39
Väst	28	37	63	45	62	36	21
Öst	63	38	21	21	29	29	33
Nationellt	**41**	**44**	**46**	**35**	**51**	**35**	**28**

Källa: Polismyndigheten.

Tabell 24.2 Jämförelse handläggningstider i medel 2017–2023

Uppdelat på region samt nationellt

Region	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bergslagen	68,5	73	57,9	52,7	49,6	47,3	37,6
Mitt	28,0	34	40,5	36,7	50,9	49,3	44,1
Nord	53,8	50	48,9	46,0	62,8	52,2	40,7
Stockholm	68,5	89	93,8	79,4	108,3	93,2	68,4
Syd	60,8	76	79,2	59,7	75,0	53,5	54,5
Väst	41,6	47	72,4	59,5	74,2	57,5	38,4
Öst	66,2	47	36,3	32,8	39,0	40,9	46,4
Nationellt	**32,4**	**60**	**63,9**	**53,7**	**67,4**	**58,4**	**47,0**

Källa: Polismyndigheten.

Av redogörelsen kan bl.a. följande utläsas.

Fyra av de sju regionerna hade under 2023 en handläggningstid för ärenden om innehavstillstånd som i median var lägre än 30 dagar. Två regioner hade en handläggningstid för sådana ärenden som i median var mellan 30 och 40 dagar. Region Stockholm utmärkte sig genom längre handläggningstider avseende innehavstillstånd. Där var medianvärdet för innehavstillstånd 46 dagar, vilket dock var en stor minskning jämfört med föregående år. I samtliga regioner utom Syd och Öst

hade handläggningstiderna minskat jämfört med föregående år. I flera regioner var minskningen påtaglig. Sett till hela landet hade handläggningstiderna för innehavstillstånd i median minskat från 35 dagar 2022 till 28 dagar 2023.

Om man i stället ser till de genomsnittliga handläggningstiderna kan man konstatera att dessa generellt var längre än mediantiderna. Dock hade de minskat i fyra av sju regioner och i flera regioner påtagligt. Den nationella genomsnittliga handläggningstiden hade minskat från 58,4 dagar till 47 dagar under 2023.

24.5 Utgångspunkter för övervägandena

Bedömning: Förvaltningslagens krav innebär att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. För ett komplett ärende bör en riktlinje vara att ärendet avgörs inom 30 dagar. När ärendet behöver kompletteras bör en längre handläggningstid godtas. Myndigheten har dock ett ansvar att driva handläggningen framåt även i dessa fall.

Polismyndigheten har tillförts ökade resurser för att korta ned handläggningstiderna och har vidtagit ett flertal åtgärder som syftar till en snabbare handläggning. De insatser som gjorts för att korta ner handläggningstiderna har gett effekt. Handläggningstiderna framstår i dagsläget som godtagbara.

Skälen för bedömningarna

Som framgår i de föregående avsnitten har frågan om långa handläggningstider i ärenden om innehavstillstånd diskuterats under lång tid. En obefogat lång handläggningstid är inte förenlig med förvaltningslagens krav på att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (se 9 § första stycket förvaltningslagen). Från den enskilde sökandens perspektiv är det inte bara frustrerande med en lång handläggningstid, utan det kan också finnas ekonomiska aspekter. Den som på våren har sökt tillstånd för ett vapen som är avsett att användas vid höstens älgjakt har ett befogat intresse av att vapnet faktiskt kan användas för det tänkta ändamålet. Sökanden kan exempelvis ha gjort

investeringar för att kunna delta i jakten. För en vapenhandlare innebär en alltför lång handläggningstid att handlaren inte kan ta betalt för det sålda vapnet och inte heller ta in nya vapen i lagret. Obefogat långa handläggningstider har alltså en negativ inverkan även på vapenhandlarnas verksamhet.

Även en alltför långsam handläggning av ärenden om förnyelse av tidsbegränsade tillstånd är oacceptabel. För sådana ärenden gäller att tillståndet fortsätter att gälla till dess att beslut i fråga om det nya tillståndet har fått laga kraft, förutsatt att tillståndshavaren har gett in en ansökan om förnyat tillstånd senast fyra veckor innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut. Polismyndigheten har som rutin att i god tid dessförinnan skicka ut en påminnelse till tillståndshavaren, vilket minskar risken för att den enskilde missar tidsfristen. Förutsatt att den enskilde ger in ansökan inom den angivna fristen har en långsam handläggning mindre betydelse. Det har dock framkommit att en påminnelse inte alltid skickas ut, vilket ökar risken för att tillståndshavaren missar fyraveckorsfristen. För den som av glömska eller annat skäl råkat ge in sin ansökan om förnyelse för sent kan en långsam handläggning få stora konsekvenser, eftersom det ökar risken för att tillståndet löper ut under handläggningstiden. Vi föreslår dock i avsnitt 10.8.5 en föreskrift om att Polismyndigheten alltid ska skicka en underrättelse när tre månader återstår av tillståndstiden för ett tidsbegränsat tillstånd. Vi föreslår vidare i avsnitt 10.8.7 att det tidigare gällande tillståndet ska fortsätta gälla under prövningen av en ansökan om förnyat tillstånd så snart ansökan getts in före giltighetstidens utgång.

Någon skarp tidsgräns inom vilket ett ärende ska ha avslutats följer inte av förvaltningslagen eller vapenregleringens bestämmelser. Det ligger i sakens natur att handläggningstiden kan variera beroende på om ansökningen är komplett från början eller om sökanden måste föreläggas att inkomma med komplettering. JO har uttalat att ett komplett ärende bör kunna avgöras inom 30 dagar. Detta framstår som rimligt. En totalt sett längre handläggningstid måste accepteras om ansökningen inte är fullständig. Det är också naturligt att ett mer komplicerat ärende kan ta något längre tid att handlägga än ett okomplicerat. Vidare måste det inom rimliga ramar accepteras att handläggningstiderna varierar något beroende på ärendetillströmningen och andra omständigheter. JO uttalat att det inte finns anledning att rikta någon kritik mot en genomsnittlig handläggningstid på omkring 40 dagar eller en handläggning som ligger något över den tiden.

Som JO framhållit är det alltid Polismyndighetens ansvar att driva handläggningen i ett ärende framåt och att i övrigt handlägga ärendet snabbt och effektivt (se avsnitt 24.3.1). Utgångspunkten ska vara att ansökningen är komplett när den kommer in, och att sökanden i annat fall ges möjlighet att inom en viss kortare tid komplettera ansökningen. Det bör alltså krävas att även sökanden är aktiv för att avhjälpa brister i ansökningen så att ärendet kan avgöras.

Polismyndigheten har från 2022 fått ökade anslag i syfte att handläggningstiderna i vapenärenden ska bli kortare. Myndigheten har vidtagit ett antal åtgärder, som räknats upp i avsnitt 24.3.2. Detta arbete fortsätter. Den redovisade statistiken och Polismyndighetens årsredovisningar för 2023 och 2024 visar att de insatser som gjorts för att korta ner handläggningstiderna har gett effekt och att utvecklingen går åt rätt håll. Under 2022 var handläggningstiderna betydligt kortare än under föregående år. Den positiva utvecklingen har fortsatt under 2023. Den nationella medianhandläggningstiden hade då förkortats ytterligare och låg på 28 dagar. Handläggningstiderna i median ligger i flertalet regioner omkring eller under 30 dagar. Vidare ligger handläggningstiderna såväl nationellt som i flertalet regioner relativt väl i linje med JO:s uttalanden om genomsnittlig handläggningstid. Det finns enligt vår bedömning goda skäl att fästa större vikt vid medianvärdet än medelvärdet, eftersom medelvärdet kan påverkas av extremvärden, såsom ett begränsat antal ärenden med extremt långa handläggningstider (jfr avsnitt 24.4 om tänkbara orsaker till det). Det bör i sammanhanget särskilt framhållas att Polismyndigheten nyligen har infört en nationell ärendekö, vilket innebär att skillnaderna mellan regionerna kan förväntas minska betydligt.

24.6 Det bör inte införas ett krav på särskild skyndsamhet, en skarp tidsgräns eller servicegarantier

Bedömning: De krav på snabb handläggning som följer av förvaltningslagen är tillräckligt höga. Det bör därför inte införas ett krav på att ärenden om innehavstillstånd ska handläggas skyndsamt eller att ärendena ska avslutas inom en viss angiven tid. Det bör inte heller införas servicegarantier.

Skälen för bedömningarna

Det är inte befogat att ställa krav på särskilt skyndsam handläggning

En fråga som tas upp i kommittédirektiven är om det finns anledning att ställa upp särskilda krav på skyndsamhet när det gäller handläggning av ärenden om tillstånd enligt vapenlagen. Vi gör följande överväganden.

Enligt förvaltningslagen ska varje ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (se 9 § första stycket förvaltningslagen). Förvaltningslagen tillämpas på ett stort antal ärendetyper av vitt skilda slag. Den grundläggande regeln om effektiv handläggning är utformad för att svara mot de krav som i allmänhet kan ställas på myndigheternas ärendehantering. I vissa fall kan det gälla ett krav på särskild skyndsamhet. Ett sådant krav ger då uttryck för att ärendekategorin är särskilt brådskande. Ett krav på skyndsam handläggning brukar ges innebörden att ärenden eller mål av det angivna slaget ska behandlas med förtur. Frågan om det bör ställas krav på skyndsam handläggning handlar alltså om det avseende dessa ärenden bör ställas högre krav på skyndsamhet än vad som annars följer av förvaltningslagen.

Vissa ärenden enligt vapenlagen kan vara brådskande. Det gäller framför allt ärenden där det har beslutats om omhändertagande av ett vapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare och tillståndsbevis på grund av risk för missbruk eller att det är sannolikt att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas (6 kap. 4 § vapenlagen). I ett sådant fall ska frågan om återkallelse av tillståndet prövas skyndsamt (6 kap. 4 a § vapenlagen). Ärenden som rör ansökning om eller förnyelse av vapentillstånd framstår emellertid inte som typiskt sett mer brådskande än andra ärenden som handläggs enligt förvaltningslagen. Det finns ett antal ärendetyper som påverkar enskilda och där det inte gäller något särskilt skyndsamhetskrav. Ett exempel är Polismyndighetens hantering av ärenden som rör utfärdande av pass. Möjligheten att få ett pass utfärdat eller förnyat framstår som minst lika angelägen som möjligheten att få eller förnya ett tillstånd att inneha skjutvapen. Det ställs i passlagen (1978:302) inte något generellt krav på skyndsam handläggning för passärenden. Ett annat exempel är olika slags förmåner enligt socialförsäkringsbalken (2010:110), såsom föräldrapenning, sjukpenning och bostadsstöd. Fastän beslutet

i sådana ärenden många gånger har en stor betydelse för den enskilde gäller inte något krav på särskilt skyndsam handläggning.

Man kan också jämföra med ärendetyper som är förenade med ett krav på skyndsam handläggning. Ett exempel på det är ärenden om bygglov. För sådana ärenden gäller enligt 9 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900) ett krav på att byggnadsnämnden handlägger ärendet skyndsamt, vilket konkretiseras på så sätt att beslut ska fattas inom tio veckor från det att en komplett ansökan kom in. Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet, får tidsfristen förlängas en gång med högst tio veckor. Om tidsfristen överskrids ska avgiften reduceras enligt vissa fastställda principer (12 kap. 8 a § plan- och bygglagen). Det övergripande syftet med tidsfristerna är att uppnå en effektiv byggprocess, vilket är av stor betydelse för att möta behovet av nya bostäder (se bl.a. prop. 2017/18:210 Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan, s. 13). Detta är ett intresse som från såväl samhällssynpunkt som individuell synpunkt väger betydligt tyngre än det i och för sig befogade intresset av att få en ansökan om rätt att inneha skjutvapen snabbt prövad.

Vår bedömning är mot denna bakgrund att det inte är befogat att för innehavstillståndsärenden uppställa ett krav på att ärendena ska handläggas skyndsamt. Ett sådant krav skulle ge uttryck för högre förväntningar på skyndsamhet än vad som är befogade utifrån hur brådskande och angelägna ärendena är jämfört med andra ärenden som handläggs enligt förvaltningslagen. Ett krav på att innehavstillståndsärenden handläggs med förtur skulle vidare innebära en risk för felprioriteringar. Ett generellt krav på skyndsam handläggning bör därför inte införas.

Det är inte befogat att ställa upp en särskild tidsgräns

En näraliggande fråga som också tas upp i kommittédirektiven är om man bör införa en skarp tidsgräns inom vilken handläggningen ska vara avslutad. Om en sådan gräns ska införas, bör den rimligen utgå ifrån den dag då ansökan är komplett och sökanden alltså gjort vad som ankommer på honom eller henne för att ärendet ska kunna avgöras. JO har uttalat att ett komplett ärende bör kunna avgöras inom 30 dagar. Som anförs i föregående avsnitt är det inte befogat att ställa högre krav på skyndsamhet i och för sig än de krav som följer av förvalt-

ningslagen. En tidsgräns skulle således endast ha syftet att skapa ytterligare incitament för Polismyndigheten att leva upp till de krav som redan gäller. Med hänsyn till detta anser vi att det som kan övervägas är en tidsgräns som går ut på att ett ärende om innehavstillstånd, inklusive ärenden om förnyelse av tidsbegränsade tillstånd, ska avgöras senast 30 dagar efter det att ansökan var komplett.

Det skäl som kan anföras till stöd för införande av en 30-dagarsgräns är, som redan nämnts, att det skapar ett incitament för Polismyndigheten att handlägga kompletta ärenden så snabbt och effektivt som förvaltningslagen kräver. Det framgår av redogörelserna i avsnitt 24.3.1 och 24.4 att det har förekommit oacceptabelt långa handläggningstider, att det har funnits stora skillnader mellan regionerna och att det på sina håll funnits perioder då det dröjt flera månader innan handläggningen av ett ärende påbörjats. Detta är naturligtvis inte godtagbart. Emellertid kan de skäl som nyss anförts om ett krav på särskilt skyndsam handläggning till stor del anföras även beträffande frågan om införande av en tidsgräns. Ett krav på så snabb handläggning som är befogad följer redan av förvaltningslagen. Om Polismyndigheten inte förmår leva upp till detta krav bör man i första hand undersöka vilka lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder som kan vidtas för att effektivisera handläggningen snarare än att konstruera ytterligare tidsgränser som strängt taget endast ger uttryck för de krav som redan gäller. Risken för att Polismyndigheten tvingas göra felaktiga prioriteringar om en skarp tidsgräns införs är uppenbar. Dessutom går det inte att bortse ifrån att det finns kompletta ärenden med speciella omständigheter där det kan vara befogat att handläggningen tar något längre tid.

Ett tungt vägande argument mot införande av en skarp tidsgräns är att utvecklingen under de senaste åren har gått åt rätt håll och att handläggningstiderna i dagsläget framstår som godtagbara. Vidare pågår det ett aktivt effektiviserings- och utvecklingsarbete inom Polismyndigheten som syftar till att åstadkomma en mer enhetlig, rättssäker och effektiv handläggning av vapenärenden.

Sammantaget anser vi att det i dagsläget inte finns tillräckligt starka skäl för att man ska införa en skarp tidsgräns.

Servicegarantier

I kommittédirektiven nämns införande av servicegarantier som en möjlighet att överväga i syfte att åstadkomma effektivare handläggning. Det hänvisas till att servicegarantier tagits upp i tillkännagivanden som en åtgärd som bör utredas (bet. 2019/20:JuU33 punkt 6, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 6, rskr. 2020/21:398). Någon definition av servicegaranti ges inte i kommittédirektiven och inte heller i de bakomliggande tillkännagivandena eller motionerna. Vi har därför undersökt hur begreppet i allmänhet används. Vissa kommuner tillämpar i dag något som de kallar för servicegarantier. Med detta avses såväl ett löfte som en upplysning om vad den enskilde kan förvänta sig av kommunen på de områden där servicegarantier gäller. Det kan t.ex. handla om att alla barn garanteras förskoleplats inom en viss tid, att olika ärenden inom vård och omsorg ska avgöras inom en viss tid eller att arbetslösa ungdomar inom en viss tid ska erbjudas aktivering. I vissa fall erbjuds den enskilde någon form av ekonomisk kompensation för att kommunen inte levt upp till garantin. Det kan t.ex. handla om att den som inte erbjudits förskoleplats inom rätt tid får ett antal avgiftsfria månader på förskolan, eller att ett barn som inte fått delta i kommunal simskola som garanterats får gratis inträde till ett kommunalt badhus. I andra fall berättigar garantin den enskilde till en förklaring från kommunen eller ett besked om när kommunen kommer att fullgöra sitt åliggande. Garantierna är inte författningsreglerade utan utgör ett frivilligt åtagande från kommunen.

Servicegarantier på vapenområdet skulle mot denna bakgrund kunna handla om ett åtagande från Polismyndigheten att handlägga ärenden inom en viss tid och att åtagandet är kopplat till någon form av rättighet för sökanden att få en förklaring, ett besked om när ärendet ska avgöras eller ekonomisk kompensation. Vi betraktar alltså inte saken som en fråga som bör regleras författningsvägen. Däremot skulle det kunna tänkas att regeringen i regleringsbrevet eller i särskild ordning ger Polismyndigheten ett uppdrag att införa servicegarantier.

De skäl som talar för införande av någon form av servicegaranti är i huvudsak desamma som de skäl som kan anföras för införande av en skarp tidsgräns. Det handlar alltså om att skapa tydliga incitament för Polismyndigheten att handlägga och avgöra ärenden om innehavstillstånd inom rimlig tid. Även skälen som talar emot ett införande av servicegarantier är i allt väsentligt desamma. Det finns

alltså enligt vår bedömning övervägande skäl som talar emot införande av servicegarantier.

24.7 Andra åtgärder för en effektivare handläggning

Bedömningar: De åtgärder som vidtas och planeras inom ramen för Polismyndighetens utvecklingsarbete förväntas – tillsammans med utredningens förslag – på både kort och lång sikt skapa förutsättningar för Polismyndigheten att leva upp till förvaltningslagens krav på en effektiv handläggning. En förutsättning är dock att myndigheten har tillräckliga resurser. Regeringen bör därför, i samråd med Polismyndigheten, löpande följa upp och bedöma om myndighetens resurstilldelning är tillräcklig för att myndigheten på ett bra sätt ska kunna utföra sitt uppdrag avseende vapenärenden.

Den ökade digitaliseringen underlättar handläggningen och minskar risken för inkompletta ansökningar. Det finns inget rättsligt hinder mot att Polismyndigheten inför en möjlighet till automatiserat beslutsfattande i tillståndsärenden. Det bör dock överlämnas åt Polismyndigheten att bedöma om effektiviseringsvinsterna med ett system med automatiskt beslutsfattande är så stora att de motiverar kostnaden för systemutveckling.

Skälen för bedömningarna

Staten ansvarar för att Polismyndigheten ges tillräckliga resurser

För att Polismyndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag att hantera innehavstillståndsärenden på ett effektivt sätt, utan att åsidosätta andra uppdrag, krävs att myndigheten ges tillräckliga resurser. Myndigheten behöver bl.a. kunna anställa och utbilda tillräckligt många handläggare. Man behöver också ha resurser för att kunna bedriva ett aktivt utvecklingsarbete där man kan identifiera problem och bromsklossar, förbättra rutiner och handböcker, informationsmaterial och ansökningsblanketter etc. Resurser krävs även för att myndigheten ska kunna utveckla, förvalta och vidareutveckla ärendehanteringssystem som möjliggör en effektiv handläggning och framtagande av en rättvisande statistik som underlättar en löpande uppföljning.

Polismyndigheten har tillförts 50 miljoner kronor per år från 2022 och framåt för att möjliggöra kortade handläggningstider rörande vapenlicenser (2021/22:FiU1 s. 65., rskr. 2021/22:46). Anslagsökningen har bl.a. använts för att anställa mer personal som arbetat ned balanser. Medlen används även för utveckling av ett nytt ärendehanteringssystem, som förväntas kunna bidra till en effektiviserad handläggning och möjliggöra bättre och mer rättvisande statistik om bl.a. handläggningstider. Som framgår av avsnitt 24.3.2 bedrivs det ett intensivt utvecklingsarbete inom myndigheten i syfte att handläggningen ska effektiviseras och personalresurserna användas mer effektivt. Resurstillskottet har enligt Polismyndighetens årsredovisning för 2022 varit en av de avgörande faktorer som lett till förkortade handläggningstider.

Den särskilda satsningen upphör vid årsskiftet 2024/2025. Enligt uppgift från Polismyndigheten är prognosen att utvecklingsarbetet då ska ha gett sådant resultat att personalresursen ska kunna återgå till det normala. I dagsläget bedömer Polismyndigheten att något särskilt resurstillskott inte behövs efter det att den särskilda satsningen upphör. Vi bedömer dock att regeringen i samråd med Polismyndigheten löpande bör bedöma om myndighetens resurstilldelning är tillräcklig för att polisen på ett bra sätt ska kunna utföra sitt uppdrag avseende vapenärenden.

Utredningens förslag om en förbättrad vapenreglering

Den andra grundförutsättningen för en effektiv ärendehantering är att det finns ett regelverk som är överskådligt, lätt att tillämpa och inte innehåller krav på kontroll eller handläggningsåtgärder som inte är befogade. Som vi har utvecklat närmare på flera håll i betänkandet lever dagens vapenreglering inte upp till kraven på att regelverket ska vara överskådligt och lätt att tillämpa. Tvärtom är tillståndsregleringen i flera avseenden svår att förstå, till och med när det gäller grundläggande aspekter som vilka bestämmelser som ska tillämpas i vilka situationer. Regleringen brister i överskådlighet och det är i vissa fall svårt att veta hur olika bestämmelser förhåller sig till varandra. När det gäller skyttesammanslutningars och andra organisationers innehav ger regleringen knapphändig vägledning om vad som över huvud taget ska gälla.

Vi har enligt kommittédirektiven i uppdrag att lämna förslag om hur man kan göra regleringen mer överskådlig och lättillgänglig. I detta slutbetänkande lämnar vi förslag till en ny vapenlag och ny vapenförordning. Vi anser att den föreslagna regleringen innebär stora förbättringar i förhållande till den nuvarande och att dessa förbättringar kan bidra till en effektivisering av Polismyndighetens hantering av tillståndsärenden. Många av dessa förbättringar handlar om regleringens struktur och redaktionella och språkliga utformning. Dessa förbättringar kan förväntas underlätta för polisens handläggare och andra som ska tillämpa bestämmelserna att orientera sig i och förstå regleringen. Detta kan dessutom förväntas främja en enhetlig tillämpning, vilket är viktigt för rättssäkerheten och tilltron till systemet.

Vi föreslår även flera materiella ändringar som kan förväntas underlätta bedömningen i ärendena. Här kan man särskilt nämna förslaget om en utvidgning av vapengarderoben för jakt, som förväntas minska antalet ärenden som kräver behovsprövning (se avsnitt 7.5). Vidare kan nämnas förslagen om en förtydligad reglering om vilka krav som ställs för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen (kapitel 9) och om förutsättningarna för privata samlare, museer, skyttesammanslutningar och bevakningsföretag att inneha skjutvapen (avsnitt 8 och 11–13).

En tydligare, fullständigare och mer överskådlig reglering underlättar inte bara handläggningen utan gör det också lättare för sökande att förstå vad som gäller och vilka krav som ställs på dem. Vi lämnar också vissa förslag om tydligare ansökningsbestämmelser (se bl.a. avsnitt 5.7). Detta minskar också risken för bristfälliga ansökningar som i sin tur leder till fördröjning av handläggningen.

Vidare lämnar vi i avsnitt 16.9 förslag som innebär att tillståndsbevis i original inte längre ska behöva ges in i samband med en ansökan om innehavstillstånd (jfr 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen) (jfr även avsnitt 10.8.6). Det är enligt uppgift från Polismyndigheten vanligt att tillståndsbeviset inte ges in i samband med ansökan och att det därför måste skickas ut ett föreläggande. I vissa fall krävs det även att Polismyndigheten kontaktar överlåtaren för att be honom eller henne att skicka in tillståndsbeviset. Detta är arbetskrävande och väntan på tillståndsbeviset gör att handläggningen drar ut på tiden. Förslagen innebär att beslut om innehavstillstånd ska kunna fattas utan att tillståndsbeviset getts in, vilket kan förväntas förkorta tiden från ansökan till beslut i ganska många ärenden om överlåtelser från

andra än vapenhandlare. I kapitel 15 föreslår vi införande av en möjlighet att utfärda elektroniska tillståndsbevis avseende innehavstillstånd. Med sådana tillståndsbevis slipper man hantering av fysiska papper och med att samla in tillståndsbevis när de inte längre gäller. På sikt ser vi betydande effektivitetsvinster med ett sådant system.

Polismyndighetens utvecklings- och förbättringsarbete

Vår bedömning är att Polismyndigheten med det särskilda tidsbegränsade resurstillskottet och våra förslag ges betydligt bättre förutsättningar än förut att på ett effektivt, enhetligt och rättssäkert sätt handlägga vapenärenden. Det framgår av avsnitt 24.3.2 att Polismyndigheten bedriver ett aktivt utvecklings- och förbättringsarbete. Detta arbete har, tillsammans med resursförstärkningen, lett till att man kunnat arbeta bort balanser och korta ned handläggningstiderna. I skrivande stund pågår ett arbete med att omarbeta myndighetsföreskrifterna på området och att ta fram en handbok som ska ersätta de allmänna råden. Etapp ett i arbetet är nu avklarad och arbetet beräknas bli klart under 2024. Styrdokumenten kan förväntas ge ett bättre stöd i handläggningen av tillståndsärenden. Polismyndighetens ambition är att de ska tydliggöra beslutsprocessen och bidra till en mer enhetlig och rättssäker handläggning, vilket i sin tur ska bidra till att frigöra resurser. Inom ramen för arbetet med det nya ärendehanteringssystemet ser man även över och utvecklar de checklistor och andra handläggningsstöd som handläggarna använder.

Myndigheten har vidare stegvis infört nationell ärendekö, vilket innebär att alla regionala resurser används för att handlägga ärenden, oavsett vilken region som ärendet rör. Tanken är att man därigenom skapar förutsättningar för nationellt enhetliga handläggningstider och minskar beroendet av tillgängliga resurser lokalt.

Här kan även nämnas det pågående arbetet med ett nytt ärendehanteringssystem, Atlas, som avses införas hösten 2024. Polismyndigheten har angett att det nuvarande systemet är omodernt och svårt att göra ändringar i. Det nya och moderna systemet förväntas effektivisera handläggningen och frigöra resurser.

Slutligen har Polismyndigheten utvecklat en modell för uppföljning som underlag för styrning och utvärdering av genomförda effektiviseringsinsatser. Uppföljningen ger underlag till beslut om fortsatta

effektiviseringsåtgärder. Tanken är att detta skapar förutsättningar för en mer enhetlig och rättssäker handläggning.

Av det sagda framgår att Polismyndigheten har vidtagit flera åtgärder för att komma till rätta med och för framtiden förebygga långa handläggningstider, och att arbetet med ytterligare förbättringar pågår, bl.a. med stöd av den nya modellen för uppföljning. Det finns goda skäl för att tro att de åtgärder som vidtas och planeras, tillsammans med våra förslag, på både kort och lång sikt kommer att skapa förutsättningar för Polismyndigheten att leva upp till förvaltningslagens krav på en effektiv handläggning. Frågan är om det finns ytterligare åtgärder som skulle kunna vidtas för en effektivisering av handläggningen. Vi diskuterar detta i det följande.

Digitaliserad ärendehandläggning

Arbetet med att digitalisera Polismyndighetens handläggning i tillståndsärenden är pågående. Det finns numera en möjlighet att i alla typer av tillståndsärenden göra sin ansökan med en e-tjänst på polisens hemsida. Av årsredovisningarna för 2022 och 2023 framgår även att andelen ansökningar som görs via e-tjänster ökar. Under 2023 gjordes 56 procent av ansökningarna via en e-tjänst. Detta är en positiv utveckling. För många är det enklare att fylla i en elektronisk blankett än att behöva hämta eller skriva ut ett pappersformulär. Genom e-tjänstens utformning och olika inlagda spärrar, kan man minska risken för att sökanden missar att fylla i någon uppgift som behövs för att polisen ska kunna pröva ansökan. Andelen kompletta ansökningar kan alltså öka. En komplett och korrekt ifylld ansökan går snabbare att behandla än en ansökan där det krävs kompletteringar. Det nya ärendehanteringssystem som är under utveckling är tänkt att i framtiden att kunna hantera viss enklare sortering och uppmärksamma vissa brister i ansökningen, såsom att någon bilaga saknas.

Vid köp från någon annan än en vapenhandlare måste tillståndsbeviset i original bifogas, om det finns i behåll (se 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen). Vi föreslår i avsnitt 16.9 att detta krav tas bort. Därigenom kan handläggningen i fler ärenden bli elektronisk. I kapitel 15 föreslår vi vidare införande av elektroniska tillståndsbevis, som skulle innebära att momentet med ingivande av tillståndsbevis kan slopas.

Planen är vidare att det nya ärendehanteringssystemet på sikt ska kunna hantera betalningar. I dagsläget är det av praktiska skäl nödvändigt att skicka ut en betalningsavi när ansökan tagits emot. Detta medför i sig en viss fördröjning av handläggningen. I framtiden kommer det att bli möjligt att betala redan i samband med ansökan.

Möjligheten att göra ansökan på en pappersblankett finns fortfarande kvar. Numera skannas dock ansökningarna in så att de kan hanteras digitalt. Handlingarna är tillgängliga för landets alla handläggare, oavsett vilken region som ärendet tillhör. Som nämnts tidigare är ärendekön numera nationell och inte regional.

Automatiserat beslutsfattande

I departementspromemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30 s. 102–104) förespråkades införande av en ordning med automatiserat beslutsfattande i vissa enklare tillståndsärenden. Man skisserade en ordning som skulle kunna gå ut på att vapenhandlaren elektroniskt anmäler ett tilltänkt köp till polisen, som har att göra en automatiserad prövning av ärendet och inom en viss kortare tid utfärda ett automatiserat tillståndsbeslut, eller meddela vapenhandlaren att det finns hinder mot att bevilja ansökan. Det framhölls att vapenhandlaren därigenom snabbt och enkelt skulle få besked om handlaren får lämna ut försålda vapen. Vidare sägs i promemorian att utgången vid en automatiserad prövning styrs av ett givet antal parametrar utan utrymme för mänskliga bedömningar. Enligt vad Polismyndigheten då hade angett skulle en sådan automatiserad tillståndsprövning kunna tillämpas i ärenden som inte förutsätter en bedömning av sökandens behov, dvs. främst i ärenden som avser jaktvapen inom vapengarderoben. I promemorian gjordes bedömningen att en sådan automatiserad ärendehandläggning skulle förkorta handläggningstiderna i de enklaste typerna av tillståndsärenden, men att det skulle förutsätta utveckling av Polismyndighetens system för elektronisk kommunikation.

Av 28 § förvaltningslagen följer att ett förvaltningsbeslut kan fattas av en befattningshavare ensam eller av flera gemensamt eller automatiserat. Med automatiserade beslut avses beslut som fattas maskinellt utan att någon enskild befattningshavare på myndigheten tar någon aktiv del i själva beslutsfattandet i det enskilda fallet

(prop. 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag, s. 315). Vapenlagen och vapenförordningen innehåller inte några bestämmelser om vilka befattningshavare inom Polismyndigheten som fattar beslut i vapenärenden och inte heller om beslut ska fattas av en ensam handläggare eller kollektivt. Detta regleras av Polismyndighetens interna styrdokument. Besluten fattas i dag av handläggare. Något rättsligt hinder mot att Polismyndigheten inför en möjlighet till automatiserat beslutsfattande föreligger inte. Som framhölls i Ds 2018:30 finns det dock begränsningar i fråga om vilka ärenden som skulle kunna bli aktuella för sådan handläggning. Det är tveksamt om det är möjligt eller lämpligt att tillämpa automatiserat beslutsfattande i ärenden där det behöver göras behovsbedömningar eller där sökandens personliga lämplighet kan ifrågasättas, t.ex. på grund av förekomst i belastningsregistret. Det förutsätter också att systemet på något sätt kan söka efter och identifiera vilka vapen som har bedömts lämpliga för exempelvis jakt.

Det bör överlämnas åt Polismyndigheten att bedöma om effektiviseringsvinsterna med ett system med automatiskt beslutsfattande är så stora att de motiverar kostnaden för systemutveckling. Det får i så fall övervägas om det kan krävas några ändringar i de bestämmelser som reglerar åtkomst till vapenregistren m.m.

Anstånd

Av JO:s relativt färska granskning av handläggningen av vapenärenden vid Polismyndigheten, rättsavdelningen, rättsenhet Stockholm (se avsnitt 24.3.1) framgår bl.a. att det i vissa ärenden medgavs flera anstånd och att något slutdatum ofta inte angavs när den förelagda bristen avsåg avsaknad av föreningsintyg. Skälet för det sistnämnda var att Polismyndigheten ville ta hänsyn till att styrelsen kan behöva hålla styrelsemöte för att kunna utfärda intyget. Problemet motverkas om man genomför vårt förslag i avsnitt 5.7 om ett tydliggörande av att sökanden, i samband med en ansökan som rör innehav för målskjutning, ska se till att styrelsen för skyttesammanslutningen snarast lämnar föreningsintyg eller skytteborgen. Det får förutsättas att Polismyndigheten ser till att detta krav tydligt framgår av informationen på hemsidan och digitala och fysiska blanketter. När kravet satt sig hos sportskyttarna kan det förväntas att antalet ansökningar där polisen

behöver förelägga om föreningsintyg minskar och att fler ärenden kommer att vara färdiga för avgörande från början.

En annan bromskloss som inte kan sägas gå ut över sökanden men som påverkar statistiken negativt, är att den som ger in en ansökan om innehavstillstånd får 90 dagar på sig att betala ansökningsavgiften innan ärendet avvisas. Detta framstår som en onödigt lång tid, i synnerhet som sökanden normalt inte gör någon rättsförlust genom att ansökan avvisas. Undantaget är ansökningar om förnyelse av tidsbegränsade tillstånd, där en förutsättning för att tillståndet ska fortsätta gälla medan ärendet prövas är att ansökan har kommit in senast fyra veckor innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut (se 2 kap. 6 a § vapenlagen). Samtidigt framstår det inte som rimligt att sökanden på sätt och vis kan ”köpa sig mer tid” genom att ge in en ansökan om förnyelse i rätt tid, samtidigt som den inte kan börja handläggas eftersom ansökningsavgiften inte är betald. Polismyndigheten har upplyst att man planerar att införa kortare anståndstid.

I andra fall är tidsfristen för kompletteringar normalt två till tre veckor, vilket framstår som rimligt. Givna förelägganden och anstånd bevakas automatiskt i ärendehanteringssystemet. Det är en lämplig ordning.

Lång väntan innan åtgärder börjar vidtas

Av JO:s nyss nämnda granskning framgick att det under den granskade tidsperioden var vanligt att det dröjde flera månader innan handläggningen av ärendet påbörjades. Orsaken var att ärendetillströmningen hade ökat samtidigt som man till följd av resursbrist hade tvingats prioritera handläggningen av andra typer av vapenärenden, exempelvis återkallelser av tillstånd. Det hade lett till höga balanser av ansökningsärenden. Det är givetvis inte godtagbart att inkomna ärenden blir liggande utan att någon åtgärd vidtas i dem.

I sammanhanget kan man konstatera att Polismyndigheten inte i dagsläget har som rutin att göra en initial ärendegranskning när ärendet kommer in eller i samband med att ansökningsavgiften blir betald. Någon genomgång av ansökningen görs alltså inte förrän ärendet kommer fram i handläggningskön. Om det finns någon brist i ansökningen, såsom avsaknad av föreningsintyg, uppdagas bristen alltså först vid denna tidpunkt. Först då kan det således skickas ut ett före-

läggande till sökanden. Om uppenbara brister i stället upptäcktes senast i samband med att ansökningsavgiften blev betald skulle man spara tid vid handläggningen av ofullständiga ansökningar. Polismyndigheten bör därför överväga att införa någon form av initial ärendegranskning antingen när ärendet kommer in eller i samband med att ansökningsavgiften blivit betald. En sådan ärendegranskning bör syfta till att fånga upp uppenbara brister i ansökningen, såsom att nödvändiga fält inte har fyllts i eller att det saknas obligatoriska handlingar, såsom föreningsintyg för en ansökan som avser målskjutning. Det bör vara möjligt att utforma checklistor till stöd för den eller de handläggare som ges i uppgift att granska ansökningarna. Som angetts tidigare bör de elektroniska ansökningarna så långt som möjligt utformas på så sätt att ansökan över huvud taget inte kan ges in om den är ofullständigt ifylld eller nödvändiga bilagor saknas.

Det är en annan sak att det kan finnas oklarheter eller annat som behöver utredas närmare och som man upptäcker först när man på djupet sätter sig in i ärendet. Det får accepteras att sådana mindre vanliga oklarheter och brister uppdagas först i samband med att en handläggare får ärendet på sitt bord för avgörande.

24.8 Vapenbyten

24.8.1 Nuvarande ordning

Vapenlagstiftningen innehåller inte några särskilda bestämmelser om byte av skjutvapen. Det innebär att den som innehar ett skjutvapen och vill byta det mot ett annat vapen måste ansöka om innehavstillstånd för det nya vapnet på samma sätt som om han eller hon ville ha tillstånd att inneha ytterligare ett skjutvapen. Det sagda innebär att Polismyndigheten även vid byte av ett vapen mot ett annat vapen av samma typ i princip ska göra en fullständig prövning av om tillstånd kan ges. Prövningen ska alltså omfatta sökandens lämplighet, inklusive förmågan att hantera vapnet, sökandens behov för ett legitimt ändamål och vapnets lämplighet för det sökta ändamålet (se 2 kap. 4–5 §§ vapenlagen [1996:67] och 2 kap. 3 och 5 §§ vapenförordningen [1996:70]). Är vapnet ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen prövas vidare om det finns synnerliga skäl för att ge sökanden tillstånd (2 kap. 6 § vapenlagen).

Polismyndigheten har i praktiken tillämpat en förenklad prövning vid vissa vapenbyten. Om det nya vapnet är av samma typ som det gamla vapnet och vapnet ska innehas för jakt eller målskjutning har man nämligen inte krävt att sökanden styrker sitt behov av vapnet. Med att vapnet är av samma typ avses i detta sammanhang att det är fråga om vapen med i allt väsentligt samma utformning, t.ex. att det är fråga om ett halvautomatiskt kulgevär för ammunition i klass 1 med i stort sett identiska egenskaper.

24.8.2 Frågans tidigare behandling

Vapenhandlares roll vid vapenbyte

Frågan om ett förenklat förfarande vid vapenbyte berördes i promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30). Där övervägdes om det är möjligt att i vissa fall överföra tillståndsprövningen till vapenhandlare. I promemorian konstaterades att en prövning av vapnets lämplighet för jakt måste göras även vid vapenbyten inom den s.k. vapengarderoben. Det hade enligt promemorian vid upprepade tillfällen förekommit att vapenhandlare köpt in vapenmodeller som marknadsförts för jakt, men som Polismyndigheten i en senare tillståndsprövning bedömt vara olämpliga för ändamålet. Enligt promemorian framstår det inte som rättssäkert att lägga över bedömningen av vapnets lämplighet på vapenhandlarna. Vidare gjordes bedömningen att det finns risker med att myndighetsutövning överförs till privata subjekt. Det ansågs finnas risker både för att en vapenhandlares beslut kan komma att påverkas av otillbörliga hänsyn, exempelvis vänskapsförhållanden, och att enskilda vapenhandlare kan komma att utsättas för olika typer av påtryckningar vid tillståndsprövningen. Övervägandena utmynnade efter en samlad bedömning i att vapenhandlare inte bör anförtros att självständigt fatta beslut i vapenärenden. (Se Ds 2018:30 s. 102.)

Öppna tillstånd

I samband med genomförandet av 2008 års ändringsdirektiv[3] i svensk rätt övervägdes införande av s.k. öppna tillstånd, som innebär en förenkling av byten från ett vapen till ett annat vapen av samma typ (se prop. 2010/11:72 Genomförande av FN:s vapenprotokoll, s. 54). Enligt artikel 10.4 i vapendirektivet får medlemsstaterna överväga att till personer som uppfyller kraven för tillstånd av skjutvapen utfärda en flerårig licens för förvärv och innehav av tillståndspliktiga skjutvapen, utan att det påverkar skyldigheten att underrätta de behöriga myndigheterna om överföringarna, den fortlöpande kontrollen av att personerna efterlever villkoren och de tak för innehav som fastställs enligt nationell rätt. Så länge det nya vapnet är av ett sådant slag att det innefattas under tillståndet får tillståndshavaren fritt byta ut ett gammalt vapen mot det nya. Möjligheten till ett sådant öppet tillstånd gäller s.k. B-vapen, dvs. vapen som är tillståndspliktiga men inte utgör sådana särskilt farliga vapen som i princip ska vara förbjudna för civilt förvärv och innehav. De öppna tillstånden ska enligt vapendirektivet omprövas regelbundet med intervaller som inte överstiger fem år.

Regeringen konstaterade att en ordning med tillstånd knutna till person snarare än till vapen dels är främmande för svensk rätt, som bygger på att tillstånd ges för särskilda ändamål, dels skulle innebära en påtaglig försämring av skyddsnivån i vapenlagen (se prop. 2010/11:72 s. 54). Vi har i delbetänkandet instämt i denna bedömning (se SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 140).

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett att det finns anledning att se över bestämmelserna om innehavstillstånd vid vapenbyte eftersom det i dag är en onödigt tidskrävande process. Enligt Justitieutskottet bör det i de flesta fall, i stället för att behöva ansöka om tillstånd för det nya vapnet och invänta polisens hantering i det ärendet, vara möjligt att lämna in det vapen som ska bytas ut och samtidigt hämta ut det nya vapnet, och i samband med det skicka in nödvändiga papper till Polis-

[3] Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG av den 21 maj 2008 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll och förvärv av vapen.

myndigheten för tillståndsbyte. Vid ansökningar som kräver utredning bör ansökan dock skickas in till myndigheten innan byte kan ske. (Se bet. 2019/20:JuU33 p. 14, rskr. 2019/20:30; bet. 2020/21: JuU30 p. 9, rskr. 2020/21:398 och bet. 2021/22:JuU28 p. 7, rskr. 2021/22:275.)

24.8.3 Vapenhandlare bör inte hantera vapenbyten

Bedömning: Uppgiften att bedöma om ett vapenbyte får göras bör inte lämnas över till vapenhandlare.

Skälen för bedömningen

Bakgrund

I detta avsnitt överväger vi om det är möjligt att flytta över vissa uppgifter avseende vapenbyten till vapenhandlarna.

Svenska Jägareförbundet och Jägarnas riksförbund har till utredningen anfört att vapenhandlare bör kunna hantera byten inom jaktvapengarderoben, förutsatt att bytet sker till ett vapen av motsvarande typ. Från flera av sportskytteförbunden har framförts att vapenhandlare även bör kunna anförtros att hantera byten till identiska eller liknande vapen eller vapendelar avsedda för målskytte. Företrädare för Sveriges Vapenhandlareförening har vid kontakt med utredningen ställt sig positiva till att vapenhandlare hanterar byte av likvärdiga vapen och vapendelar. Företrädare för Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP) har anfört att det vore rimligt om samlare kunde byta ett gevär mot ett annat gevär, ett enhandsvapen mot ett annat enhandsvapen, ett helautomatiskt vapen mot ett annat helautomatiskt vapen osv. SVEVAP har vidare angett att många transaktioner av samlarvapen sker mellan två privatpersoner, men att en vapenhandlare kan agera mellanhand.

Vårt uppdrag enligt direktiven handlar enbart om vapenbyten. Om det i själva verket handlar om att någon ska anskaffa ytterligare vapen är det inte fråga om ett vapenbyte. En situation där någon vill skaffa ett vapen och först senare avyttra det vapen som det nya vapnet är tänkt att ersätta kan inte betraktas som ett vapenbyte i det ögonblick då det nya vapnet anskaffas. Våra överväganden omfattar därför inte sådana situationer.

En viktig utgångspunkt för våra överväganden är att hanteringen av vapenbyten bör överlämnas åt vapenhandlare endast om det kan ske med bibehållen rättssäkerhet och utan att man gör avkall på den höga skyddsnivå som svensk vapenreglering ska ha. Vidare bör det krävas att åtgärden kan förväntas leda till en total effektivitetsökning och inte innebära oproportionerligt stora kostnader i relation till de fördelar som kan uppnås.

Den ordning som övervägs

Den lösning som i praktiken kan övervägas är en möjlighet för tillståndshavaren att till vapenhandlaren lämna in det vapen som ska bytas ut och samtidigt eller kort därefter hämta ut det nya vapnet. I samband med det kan den enskilde eller vapenhandlaren skicka in nödvändiga uppgifter och dokument till Polismyndigheten för tillståndsbyte. Det skulle alltså röra sig om ett rent anmälningsförfarande där vapenhandlarna i praktiken skulle få ansvaret för att bedöma om förutsättningarna är uppfyllda för att lämna ut ett skjutvapen, trots att innehavstillstånd inte meddelats för det specifika vapnet (jfr 2 kap. 9 § vapenlagen).

För att ett överlämnande av uppgifter till vapenhandlarna ska kunna övervägas krävs det enligt vår mening att det är fråga om ärenden där de bedömningar som gjorts i det tidigare tillståndsärendet i princip är tillräckliga. Om det krävs några nya bedömningar bör dessa göras av tillståndsmyndigheten.

Fördelarna

För de enskilda vapeninnehavare och vapenhandlarna skulle en ordning som utformas på det angivna sättet ha klara fördelar. För dem skulle det bli ett snabbt och enkelt förfarande där man slipper invänta Polismyndighetens handläggning. För Polismyndighetens del skulle det innebära en minskad ärendebelastning, vilket kan bidra till kortare handläggningstider totalt sett. Det anförda talar för att man lämnar över hanteringen av enkla vapenbyten till vapenhandlare och inför ett rent anmälningsförfarande av det slag som skisserats.

Samhället förlorar en möjlighet att kontrollera personlig lämplighet

När en person som har tillstånd att inneha skjutvapen vill byta ut sitt vapen mot ett annat vapen har personen redan varit föremål för en tillståndsprövning. Inom ramen för den prövningen har personen befunnits lämplig att inneha skjutvapen med hänsyn till bl.a. laglydnad. Det finns vidare mekanismer för löpande kontroll av att personen inte på grund av brottslighet eller sjukdom har blivit olämplig att inneha de skjutvapen som han eller hon har tillstånd till. Bland annat görs det dagliga samkörningar mellan vapenregistren och belastnings- och misstankeregistret. Läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen är skyldig att omedelbart anmäla detta till Polismyndigheten. Samma anmälningsskyldighet gäller i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål. (6 kap. 6 § vapenlagen.) Frågan är om det anförda innebär att det inte i samband med ett vapenbyte behöver göras någon ytterligare prövning av sökandens lämplighet. Man bör då beakta följande.

En vapenhandlare har inte tillgång till vare sig vapenregistren, belastningsregistret, misstankeregistret eller Polismyndighetens övriga system. Vapenhandlaren har alltså endast möjlighet att kontrollera det tillståndsbevis som köparen visar upp. Vapenhandlaren kan därför inte kontrollera om innehavstillståndet återkallats, om det har inletts ett förfarande om återkallelse eller om förekommer andra uppgifter som talar för att innehavaren har blivit olämplig att inneha skjutvapen. Om så är fallet bör en vapeninnehavare inte få skaffa sig ett annat och kanske bättre vapen än det personen redan har. En innehavare av ett utslitet eller trasigt vapen bör således inte utan åtminstone en kontroll av om det framkommit grund för återkallelse av tillståndet kunna köpa ett nytt och funktionsdugligt vapen. Polismyndigheten har upplyst att man i vapenbytesärenden gör kontroller av det angivna slaget. Införande av ett rent anmälningsförfarande skulle alltså ta bort en möjlighet för polisen att kontrollera att personen i fråga inte blivit olämplig att inneha skjutvapen och att tillståndet inte har återkallats. Denna nackdel minskar emellertid om man, som vi föreslår i kapitel 15 inför elektroniska tillståndsbevis, eftersom återkallelse och avregistrering av tillståndsbeviset i sådana fall kommer kunna ske på en och samma gång.

Prövningen av handhavandekraven

I lämplighetsprövningen ligger även en prövning av att personen i fråga kan handha det vapen som det är fråga om (2 kap. 3 § vapenförordningen). Här finns det anledning att skilja på tillståndsprövningen avseende jaktvapen och tillståndsprövningen avseende målskjutningsvapen.

En fullständig jägarexamen ger behörighet att få innehavstillstånd till alla de vapentyper som i Sverige är tillåtna för jakt. Det är dock även möjligt att begränsa sin examen genom att enbart genomföra praktiskt prov för exempelvis hagelgevär. I så fall har man inte visat att man uppfyller handhavandekraven för kulgevär och är således endast behörig att få tillstånd till innehav av hagelgevär. Detta innebär att det även vid byte inom vapengarderoben för jakt kan finnas fall där personen inte uppfyller de krav som ställs i fråga om handhavande. Det kan diskuteras om det är lämpligt att överlåta till vapenhandlare att kontrollera att sökanden uppfyller handhavandekraven genom fullständig jägarexamen. Detta kan tala för att endast vapenbyten mellan vapen av samma typ lämnas över till vapenhandlare.

När det gäller målskjutning varierar handhavandekraven beroende på om det är fråga om ett helautomatiskt vapen, ett enhandsvapen eller ett annat målskjutningsvapen. Det kan inte komma i fråga att till vapenhandlare överlämna byten mellan vapen för vilka det gäller olika handhavandekrav.

Behovsprövningen

För innehavstillstånd krävs vidare att sökanden har ett behov av vapnet. Som framhölls i Ds 2018:30 (s. 101) kan frågan om sökanden har behov av ett visst vapen innefatta många bedömningsmoment. Vi instämmer därför i promemorians bedömning att man endast kan överväga att överlämna prövning av vapenbyten till vapenhandlare i sådana fall då behovsfrågan är helt okomplicerad. Vi kan identifiera två sådana fall.

Det ena fallet är vapenbyten inom den s.k. vapengarderoben för jakt (vi syftar i detta sammanhang endast på det antal vapen som sökanden antas ha behov av). En sökande som har avlagt jägarexamen presumeras ha behov av ett visst antal vapen och det görs i de fallen ingen egentlig behovsprövning. Vid byten inom det presumerade

antalet vapen har det därför för behovsprövningen egentligen ingen betydelse vilken typ av vapen det är fråga om, förutsatt att även det nya vapnet är av det slaget att det inte är undantaget från garderoben (jfr 2 kap. 4 § fjärde stycket och 5 § vapenförordningen). Det är inte någon komplicerad bedömning. Däremot finns det ingen möjlighet för vapenhandlaren att utan Polismyndighetens bistånd kontrollera sökandens vapeninnehav. Därmed kan handlaren inte heller säkerställa att bytet äger rum inom vapengarderoben. Vi anser att det inte kan komma i fråga att ge vapenhandlare ens en begränsad direktåtkomst till vapenregistren (jfr 1 a kap. 14 § vapenlagen, 1 a kap. 4 och 5 §§ vapenförordningen och 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Såvitt vi kan se är det alltså inte praktiskt möjligt att helt överlämna denna typ av vapenbyten åt vapenhandlare, även om behovsprövningen alltså är okomplicerad. Om elektroniska tillståndsbevis införs och utformas på det sätt som vi föreslår skulle kontrollen eventuellt underlättas, eftersom systemet bygger på att innehavaren får elektronisk åtkomst till alla sina tillstånd, vilka då kan kontrolleras av vapenhandlaren.

Det andra fallet där behovsprövningen i och för sig framstår som tillräckligt okomplicerad är att vapnen är identiska. I ett sådant fall har det ingen betydelse om bytet sker inom eller utanför vapengarderoben för jakt, eller om det är fråga om ett vapen för något annat ändamål såsom målskjutning. Vi har övervägt om det skulle kunna vara tillräckligt att vapnen är likvärdiga. Bedömningen av om vapnen är likvärdiga från ett behovsperspektiv är emellertid inte alltid helt okomplicerad och bör därför inte lämnas över till privata rättssubjekt. Denna bedömning gäller även om det i föreskrifter skulle ges närmare anvisningar om vad som ska krävas för att vapnen ska anses likvärdiga. Endast om vapnen är identiska är prövningen så pass okomplicerad att det kan övervägas att lämna över prövningen av vapenbytet till vapenhandlare.

Vapnets lämplighet för ändamålet och närliggande frågor

Även vid byten inom vapengarderoben för jakt krävs det alltid en prövning av om det nya vapnet är lämpat för jakt. Den som är ansvarig för att pröva om förvärvaren ska få inneha det nya vapnet måste alltså göra en bedömning av om vapnet är lämpat för jakt. Enligt våra för-

slag i avsnitt 6.6.1 ska ett vapen som är godkänt för jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter på området också anses lämpat för jakt. Prövningen är dock inte alltid helt okomplicerad. Man kan tänka sig situationer där det kan ifrågasättas om vapnet är godkänt enligt föreskrifterna.

Vid byten från ett vapen till ett annat identiskt vapen finns det i flertalet fall ingen anledning att ifrågasätta vapnets lämplighet för sitt ändamål. Den aktuella sortens vapen har ju en gång godtagits för det aktuella ändamålet. Samma sak gäller när någon byter sitt nuvarande vapen mot ett begagnat vapen som någon annan innehar för jaktändamål. Det kan dock finns undantag från detta, nämligen om det har skett någon författningsändring sedan tillstånd gavs till innehåll av det gamla vapnet. Det kan t.ex. ha gjorts en ändring i Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen för jakt eller i vapenförordningen eller i praxis i fråga om vilka vapen som ska vara tillåtna för målskjutning.

Vidare föreslår vi i kapitel 20 vissa nya bestämmelser som tar sikte på vapen som är oproportionerligt samhällsfarliga i relation till fördelarna med att de får innehas och användas för vissa ändamål. Vi föreslår att det införs bestämmelser om att vissa vapen inte får innehas alls, eller inte får innehas för vissa ändamål. Vi föreslår dessutom en sorts ventilbestämmelse som innebär att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte ska få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet.

Av det anförda följer att bedömningen av om ett visst vapen är lämpat för sitt ändamål i vissa fall inte är helt enkel. Vidare kan den proportionalitetsbedömning som vi föreslår ska göras enligt ventilregeln inte överlämnas till vapenhandlare.

Vi har, bl.a. efter inspel från företrädare för Sveriges Vapenhandlarsförening, övervägt om problemet såvitt avser jaktvapen som ju är det stora flertalet vapen, skulle kunna lösas genom att Polismyndigheten upprättar en förteckning över de vapen som har ansetts lämpade för jakt och i övrigt godtagbara för ändamålet. Tanken skulle då vara att endast byte mot vapen som finns upptagna i förteckningen får hanteras av vapenhandlarna. Utredningen har erfarit att ett begränsat antal vapenmodeller – kanske omkring hundra – utgör det stora flertalet av tillståndsgivna jaktvapen. Detta kan tala för att det är möjligt att upprätta en sådan förteckning. Polismyndigheten har dock invänt att tidigare försök att upprätta listor av detta slag har misslyckats, bl.a.

då en och samma vapenmodell kan ha många olika beteckningar, eftersom vapenhandlarna sätter egna beteckningar på de vapen de saluför. Med hänsyn till detta framstår det som tveksamt att ålägga Polismyndigheten att upprätta en förteckning av detta slag. Än mindre är det lämpligt att ta in en sådan detaljerad förteckning i vapenförordningen.

Nackdelarna överväger fördelarna

Av det föregående framgår att det finns fördelar med en ordning som går ut på att vapenhandlare självständigt hanterar vissa vapenbyten, men också att det finns såväl praktiska svårigheter som principiella invändningar. Vi kan inte se att vapenbyten inom vapengarderoben kan lämnas över till vapenhandlarna utan åtminstone en kontroll med polisen av att personens vapeninnehav ligger inom garderobens ram. Till det anförda kommer att det framstår som tveksamt att lägga risken för felbedömningar på privata rättssubjekt. Detta gäller särskilt i ljuset av att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet överlåter ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha det kan dömas för vapenbrott (se 9 kap. 1 § vapenlagen).

Man kan här inte heller bortse från risken att vapenhandlaren utsätts för påtryckningar att fatta beslut till den enskildes förmån eller att ta otillbörliga hänsyn. Det går heller aldrig att helt garantera att inga oseriösa aktörer lyckas ta sig in i vapenhandlarbranschen. Kort sagt går det inte att garantera den höga skyddsnivån som bör upprätthållas i vapenregleringen om hanteringen av vissa vapenbyten läggs över på vapenhandlare. Detta talar starkt emot att man lägger över hanteringen av vissa vapenbyten på vapenhandlarna.

Slutligen anser vi det med hänsyn till reglerna i 12 kap. 3 § vapenförordningen mindre lämpligt att vapeninnehavaren får hämta ut ett nytt vapen innan han eller hon har fått ett tillståndsbevis för vapnet som kan visas upp vid medförande av vapnet.

Sammantaget anser vi att nackdelarna med ett rent anmälningsförfarande överväger fördelarna med införande av en sådan ordning. Ansvaret för vapentillstånd bör inte på detta sätt läggas över på privata aktörer och samhället bör enligt vår mening inte avstå från den möjlighet till kontroll av vapeninnehav som tillståndshanteringen ger. Vi instämmer alltså i den tidigare gjorda bedömningen att vapenhand-

lare inte bör anförtros uppgiften att självständigt besluta i vapenärenden (jfr Ds 2018:30 s. 102).

24.8.4 Inget förenklat tillståndsförfarande för vapenbyten

Bedömning: Det bör inte införas ett förenklat förfarande hos tillståndsmyndigheten för ärenden om vapenbyten. Polismyndigheten bör i stället fortsätta sitt arbete med ökad automatisering, förbättrade handläggningsrutiner och förbättrat stöd för handläggningen.

Skälen för bedömningen

Frågan

Det bör även övervägas om processen kring vapenbyten kan förenklas utan att hanteringen lämnas över till vapenhandlarna. De utgångspunkter som anges i avsnitt 24.8.3 gör sig gällande även här. Förenklingar av processen hos Polismyndigheten bör således endast göras om dessa kan ske med bibehållen rättssäkerhet och utan att man gör avkall på den höga skyddsnivå som svensk vapenreglering ska ha. Vidare bör det krävas att förenklingen kan förväntas leda till en beaktansvärd effektivitetsökning och kan ske utan oproportionerligt stora kostnader.

Även i detta avsnitt begränsar vi oss till fall där vapeninnehavaren överlåter sitt vapen till vapenhandlaren i samband med förvärvet. Om ett förenklat förfarande inrättas bör det bygga på principen att vapenhandlaren inte får lämna ut det nya vapnet utan att det gamla vapnet lämnas in. I annat fall måste man skapa nya bestämmelser och procedurer för hanteringen av tillståndet till det gamla vapnet och bevakning av att det faktiskt överlåts. Något sådant går tvärtemot syftet att åstadkomma effektivisering.

Hur skulle ett förenklat förfarande kunna utformas?

Övergripande skulle ett förenklat förvarande kunna utformas så att det görs en ansökan om vapenbyte som hos Polismyndigheten ska hanteras med förtur, prövas förenklat och besvaras inom en viss kortare tid. Den som innehar ett skjutvapen skulle kunna ansöka om och ges tillstånd att i stället inneha ett annat vapen för samma ändamål. Samma villkor bör i så fall gälla för det nya tillståndet som för det gamla. Om tillståndet till det vapen som ska bytas ut är tidsbegränsat bör alltså även tillståndet till det nya vapnet vara tidsbegränsat med samma giltighetstid. Detta överensstämmer med Polismyndighetens nuvarande praxis vid vapenbyten.

För att säkerställa att det är fråga om ett byte och inte anskaffning av ytterligare vapen skulle tillståndet till innehav av det nya vapnet behöva vara villkorat av att innehavaren samtidigt överlåter det vapen som ska ersättas.

Det bör inte komma i fråga att införa en självständig rätt för vapenhandlaren att ansöka om tillståndsbytet. Det är nämligen inte lämpligt att enskilda rättssubjekt ges möjlighet att ansöka om rättigheter för en annan enskild utan att det finns någon fullmakt. Däremot skulle vapenhandlaren givetvis kunna vara behjälplig. För att förfarandet ska kunna gå så snabbt som möjligt bör ansökningen kunna ske elektroniskt. Elektroniska ansökningar finns redan i dag och skulle alltså inte vara någon nyhet i och för sig.

Som vi berör i avsnitt 24.7 bör det införas en möjlighet att betala ansökningsavgift omedelbart i samband med ansökan och utan att behöva invänta ett inbetalningskort.

För att systemet ska ge några effektivitetsvinster för sökanden torde det krävas att det sätts någon viss tidsgräns inom vilken ansökan om vapenbyte ska ha behandlats. Vidare krävs att denna gräns sätts relativt kort. Om ärendet är okomplicerat skulle prövningen kunna utmynna i att tillstånd till innehav för det nya vapnet meddelas inom en viss kortare tid och ett nytt tillståndsbevis skickas ut till sökanden (eller om man inför elektroniska tillståndsbevis, görs tillgängligt elektroniskt), som därefter kan hämta ut sitt nya vapen mot inlämnande av sitt gamla vapen. Om ärendet visar sig mer komplicerat eller det behöver kompletteras, skulle det kunna flyttas över till den allmänna nationella ärendekön och hanteras i turordning med övriga tillståndsärenden.

En grundförutsättning för att en förenklad ordning ska kunna tillämpas i ett ärende om vapenbyte är att den prövning som ska göras kan begränsas till rutinartade kontroller. Detta innebär att den prövning som redan gjorts beträffande det vapen som ska bytas ut i huvudsak ska vara tillräcklig. Om en ny prövning krävs för innehav av ersättningsvapnet, och denna går utöver enkla registerkontroller och motsvarande, bör det ske i ett vanligt tillståndsärende och inte i ett förenklat förfarande. Det sagda innebär enligt vår mening att en förenklad tillståndsprocess enbart skulle kunna komma i fråga för byte mellan sådana skjutvapen som är likvärdiga sett till de krav som i praktiken uppställs för innehavstillstånd i vapenregleringen. Med andra ord måste samma krav gälla i fråga om bl.a. behov och skjutskicklighet och dessa måste ha prövats tillräckligt i ärendet om innehavstillstånd till det vapen som ska bytas ut. Om en prövning av det nya vapnets lämplighet för ändamålet ska göras måste den kunna göras summarisk.

Nackdelarna överväger fördelarna

En ordning som utformas i enlighet med ovanstående skulle innebära en fördel för vapeninnehavare som vill byta ett vapen mot ett annat i tillståndshänseende likvärdigt vapen. Vi ser dock även betydande nackdelar med en sådan ordning.

I dagsläget förekommer det inte något automatiserat beslutsfattande i Polismyndighetens hantering av vapentillståndsärenden. Det som i praktiken skulle komma i fråga är alltså att man antingen måste avsätta vissa handläggare för att hantera vapenbyten inom en viss kortare tid, eller att ge samtliga handläggare i uppgift att handlägga vapenbyten med förtur. Vi gör i avsnitt 24.6 bedömningen att tidsgränser eller krav på skyndsam handläggning inte bör införas när det gäller Polismyndighetens handläggning av vapentillståndsärenden. Vi anför där bl.a. att sådana krav och gränser kan leda till felprioriteringar. Den risken finns även när det gäller ansökningar om vapenbyte. Det är inte uppenbart att den som vill byta ut sitt fjärde vapen i vapengarderoben har ett mer angeläget intresse av snabb prövning än den som ansöker om sitt första jaktvapen. Man kan på goda grunder hävda att förhållandet inte sällan är det motsatta. Enligt Polismyndigheten är risken stor för att införande av ett snabbspår för vissa vapenbyten

leder till längre handläggningstider för andra ärenden. Det bör också beaktas att införande av ett särskilt snabbspår ställer krav på betydande anpassningar av Polismyndighetens ärendehanteringssystem och nya arbetssätt.

I sammanhanget bör det också beaktas att Polismyndigheten har vidtagit omfattande åtgärder för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna och att handläggningstiderna i dagsläget överlag framstår som i huvudsak godtagbara. Arbetet är pågående och ytterligare effektivisering bör kunna ske genom sjösättandet av det nya ärendehanteringssystemet, och det fortsatta arbetet med att arbeta om föreskrifterna och ta fram en handbokenför vapenärenden.

Sammantaget anser vi att nackdelarna med ett särskilt snabbspår av det slag som vi beskrivit överväger fördelarna. Vår samlade bedömning är att det inte bör införas något särskilt förfarande för vapenbyten.

Man bör i stället fortsätta arbetet med ökad automatisering, förbättrade handläggningsrutiner och förbättrat stöd för handläggningen

I stället för ett snabbspår menar vi att vägen fram är att Polismyndigheten fortsätter sitt arbete med att effektivisera handläggningen. De åtgärder som har vidtagits redovisas i avsnitt 24.3.2 och 24.7. I avsnitt 24.7 lyfter vi vissa andra utvecklingsområden, däribland en fortsatt utveckling av digitalisering av ärendehandläggningen. Om Polismyndigheten skulle införa automatiserat beslutsfattande ser vi att vapenbyten inom vapengarderoben för jakt är en av de ärendetyper som skulle kunna vara väl lämpad för sådan handläggning. Detta skulle i praktiken kunna innebära att det införs ett slags snabbspår för sådana och vissa andra slags ärenden. Som redovisats i det angivna avsnittet ser vi emellertid även utan ett automatiserat beslutsfattande att det finns vinster att göra med en ökad digitalisering och automatisering. Det hade t.ex. varit en fördel om det i ärendesystemet enkelt går att söka fram om ett visst vapen tidigare godkänts för ett visst ändamål.

25 En förbättrad samverkan

25.1 Uppdraget

Intresseorganisationerna på vapenområdet har uttryckt ett starkt önskemål om en bättre dialog med Polismyndigheten, med en möjlighet att framföra synpunkter och önskemål samt att ställa frågor. Vidare har det framförts önskemål om en generellt förbättrad möjlighet att komma i direktkontakt med polisen i vapenfrågor. Även Polismyndigheten har uttryckt att det finns ett behov av en förbättrad samverkan med berörda aktörer. I detta kapitel behandlar vi sådana frågor.

25.2 En regelbunden dialog

Bedömning: Polismyndigheten bör initiera en regelbunden dialog med ledande målskytte-, jägare- och samlarorganisationer och med företrädare för vapenhandlarna, reparatörerna, bevakningsföretagen och museihuvudmännen.

Skälen för bedömningen

Vid våra kontakter med intresseorganisationerna på vapenområdet har det framförts att det finns ett starkt önskemål om en förbättrad dialog med polisen. Även Polismyndigheten har bejakat värdet av en dialog med de aktörer som berörs av vapenlagstiftningen.

I dagsläget finns inga etablerade forum för en återkommande dialog mellan Polismyndigheten och intresseorganisationerna på vapenområdet, även om det givetvis förekommer olika former av kontakter. Vi delar uppfattningen att det hade funnits ett stort värde i regel-

bunden dialog mellan Polismyndigheten och de berörda aktörerna, inte minst för ömsesidigt informationsutbyte. Polismyndigheten hade då kunnat informera om exempelvis föreskriftsändringar eller andra nyheter. Man skulle samtidigt kunna svara på frågor och ta emot synpunkter och önskemål från de aktörer som berörs av vapenregleringen. Här kan bl.a. nämnas vapenhandlarna, som har uttryckt önskemål om åtminstone årliga träffar där handlarna kan presentera kommande års nya vapenmodeller. Handlarna efterfrågar även en möjlighet att med Polismyndigheten diskutera sannolikheten för att vapnen med hänsyn till sina egenskaper kan komma att anses olämpliga för exempelvis jakt, eftersom felbedömningar i detta avseende kan leda till svårigheter för handlaren i fråga.

Det är också viktigt att Polismyndigheten i lämplig omfattning hämtar in synpunkter från berörda intressenter i samband med myndighetens föreskriftsarbete och övriga utvecklingsarbete, t.ex. med tekniska system. Det finns stor erfarenhet och expertis hos intresseorganisationer och andra aktörer på området.

Vår uppfattning är att man genom en löpande dialog skulle kunna förebygga missförstånd samtidigt som polisen kan få signaler om olika förändringsbehov. Genom en tidig och löpande dialog kan vidare aktörernas expertis och erfarenhet bidra till hög kvalitet på föreskrifter, rutiner och system. Befogade önskemål kan tas om hand under arbetets gång, vilket är bättre än att de kommer först vid remitteringen. Allt det anförda skulle i sin tur bidra till Polismyndighetens trovärdighet i vapenfrågor. Det kan tilläggas att vissa av våra bedömningar vilar på att det ska ske en dialog mellan myndigheten och intressenterna (se bl.a. avsnitt 6.7.1). Vi noterar att det redan tagits vissa goda initiativ till dialog. Som ett exempel kan nämnas att Polismyndigheten varit representerad vid vissa vapenmässor i syfte att bl.a. svara på frågor om den nyligen driftsatta digitala vapenboken.

Med hänsyn till det sagda bör Polismyndigheten initiera en regelbunden dialog med olika aktörer som berörs av vapenlagstiftningen. Dialogen bör ske med ledande målskytte-, jägare- och samlarorganisationer och med företrädare för vapenhandlarna, reparatörerna, bevakningsföretagen och museihuvudmännen. Det är inte lämpligt att vi lämnar detaljerade anvisningar om hur dialogen mellan Polismyndigheten och de berörda aktörerna ska äga rum eller exakt vilka aktörer som bör bjudas in. Det är inte givet att det finns en lösning som passar för alla frågor eller aktörer eller alla typer av dialog. När det gäller in-

formationsinhämtning eller synpunkter vid föreskriftsarbete kan det exempelvis finnas anledning till särskilda ställningstaganden jämfört med mer allmänt informationsutbyte. Det kan också variera beroende på omständigheterna om det bör vara fråga om fysiska träffar eller om deltagarna ska ges möjlighet att delta elektroniskt, om det ska anordna särskilda möten eller om närvaro vid exempelvis en vapenmässa är mest lämpligt. Vi överlämnar därför åt Polismyndigheten att bestämma de närmare formerna och frekvensen för dialogen. Polismyndigheten bör dock även i det avseendet vara lyhörd för önskemål från de berörda aktörerna.

25.3 En kontaktkanal för vapenfrågor

Bedömning: Polismyndigheten bör inrätta en särskild kontaktkanal som enskilda kan använda för att komma i kontakt med polisen i vapenfrågor som inte rör pågående ärenden.

Skälen för bedömningen

Vid våra kontakter med intresseorganisationer på vapenområdet har det framkommit att man upplever att det är svårt att komma i kontakt med Polismyndigheten för att exempelvis ställa frågor. I dagsläget får man ringa 114 14 och be att få tala med någon vapenhandläggare. Det är en viktig förtroendefråga att enskilda, som t.ex. har frågor om regelverket, enkelt kan komma i kontakt med myndigheten. Detta talar för att man inför en särskild kontaktkanal för vapenfrågor som inte gäller ett specifikt pågående ärende. En sådan kanal skulle även kunna användas för att exempelvis skyttesammanslutningar ska kunna rådgöra med polisen vid misstankar om att olämpliga personer tränar skjutning hos dem eller att en viss medlem är olämplig att inneha egna vapen (jfr våra överväganden i avsnitt 14.4).

Med hänsyn till det anförda bör Polismyndigheten inrätta någon form av kontaktkanal som är specifik för vapenfrågor. Man kan tänka sig exempelvis ett särskilt telefonnummer som är öppet under vissa tider under veckan och som bemannas av erfarna handläggare. Man kan också tänka sig någon typ av elektronisk funktionsbrevlåda. Den närmare utformningen bör överlämnas åt Polismyndigheten.

26 Straffrättsliga frågor

26.1 Uppdraget

I 9 kap. vapenlagen (1996:67) finns bestämmelser om vapenbrott och andra brott mot vapenlagen. Vidare kan den som bryter mot vissa föreskrifter i vapenförordningen (1996:70) dömas till böter för brott mot förordningen (se 14 kap. vapenförordningen).

Straffskalorna för vapenbrott har skärpts i flera omgångar det senaste decenniet. Ändringarna har inneburit skärpningar avseende såväl brott av normalgraden som för grova och synnerligen grova brott (se tabell 26.1 i det följande). Ändringarna har motiverats bl.a. med att antalet vapenbrott fortsatt att öka, liksom antalet fall av dödligt våld där skjutvapen använts, särskilt inom ramen för kriminella konflikter. Förekomsten och användningen av illegala vapen har pekats ut som ett allvarligt samhällsproblem. (Se prop. 2013/14:226 Skärpningar i vapenlagstiftningen, s. 33–35, prop. 2017/18:26 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de grova brotten, s. 11–13, prop. 2019/20:200 En strängare syn på hantering av vapen och explosiva varor, s. 22 och 23, och prop. 2023/24:33 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten, s. 20.) Det förekommer att skjutvapen som innehas legalt används vid brott, men det överlägset vanligaste är att det är illegala vapen som kommer till brottslig användning (se avsnitt 3.4).

Riksdagen har vid flera tillfällen tillkännagett för regeringen att det bör göras en generell översyn av vapenlagstiftningen. Inom ramen för den översynen bör enligt vissa tillkännagivanden övervägas att göra en tydligare åtskillnad mellan de bestämmelser som rör jägares och sportskyttars vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelserna som syftar till att komma till rätta med den illegala vapenhanteringen. I motioner bakom tillkännagivandena har bl.a. anförts att det bör införas en särskild vapenstrafflag som enbart omfattar sådana

vapen eller explosiva varor som är avsedda att användas vid brott mot människors liv eller hälsa eller egendom. Justitieutskottet har anfört att det utgör ett problem att legal och illegal vapenhantering hanteras i samma regelverk. Medan hanteringen av illegala vapen bland gängkriminella utgör ett alltmer påtagligt samhällsproblem riskerar strängare straff att drabba legala vapenägare om de gör sig skyldiga till en felaktig hantering av sina vapen. Det bör enligt Justitieutskottet därför göras en tydligare skillnad i vapenlagstiftningen mellan hanteringen av illegala vapen i det som kan betecknas som kriminella miljöer och en felaktig hantering av vapen som används för jakt eller skytte, där den som begår felet har haft licens för det vapen som förseelsen avser. Det sistnämnda fallet bör enligt utskottet ses som ringa i jämförelse med ett illegalt innehav av vapen i en kriminell miljö. (Se bet. 2020/21:JuU5 p. 2, rskr. 2020/21:31, bet. 2020/21:JuU30 p. 7, rskr. 2020/21:398 och bet. 2021/22:JuU28 reservation 2 p. 2, rskr. 2021/22:275.) Utredningen har i uppdrag att

- i enlighet med riksdagens tillkännagivanden ta ställning till om en tydligare åtskillnad bör göras mellan bestämmelser som rör jakt- och sportskyttars vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelserna som syftar till att komma till rätta med illegal vapenhantering och, oavsett bedömning i sak,
- lämna förslag om en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen.

Dessa frågor behandlas i avsnitt 26.3. Där överväger vi också om vissa mindre allvarliga förseelser mot vapenregleringen kan avkriminaliseras och i stället sanktioneras med administrativa sanktionsavgifter.

I vapenlagen och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt (s.k. kvalifikationsgrunder). Kvalifikationsgrunderna är delvis desamma i båda lagarna. År 2020 infördes en ny kvalifikationsgrund som innebär att det särskilt ska beaktas om vapen eller explosiva varor har innehafts respektive hanterats eller överförts i en sådan miljö att de typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. Det har därefter påtalats att det är oklart om den nya kvalifikationsgrunden omfattar situationen att vapen

påträffas med avslipade serienummer (se bet. 2020/21:KU21 s. 68, rskr. 2020/21:371 och jfr bet. 2017/18:JuU8, p. 3, rskr. 2017/18:65). Utredningen har därför i uppdrag att

- analysera om det krävs några ändringar i vapenlagen och LBE för att omständigheten att vapen och explosiva varor påträffas med avslipade serienummer särskilt ska kunna beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Frågor om avslipade serienummer behandlas i avsnitt 26.4.

Enligt kommittédirektiven ska utredningen vidare lämna förslag på ändringar som bedöms nödvändiga för att göra vapenlagstiftningen mer överskådlig och lättillgänglig. I avsnitt 26.5 föreslår vi vissa ändringar i vapenlagens bestämmelser om förverkande, i syfte att göra regleringen mer lättbegriplig.

26.2 Gällande rätt

I detta avsnitt berörs de lagar som i första hand reglerar kriminaliserad hantering av skjutvapen, ammunition, vapentillbehör och explosiva varor. Vid användning av sådana föremål kan även andra straffbestämmelser aktualiseras, exempelvis brottsbalkens bestämmelser om brott mot person. Det förtjänar att nämnas att användning av skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne i vissa fall ska beaktas som en synnerligen försvårande omständighet vid bedömningen av ett brotts straffvärde (29 kap. 2 a § brottsbalken).

26.2.1 Vapenregleringen

Bestämmelser om vapenbrott och andra brott mot vapenlagen finns i 9 kap. vapenlagen. Vidare kan den som bryter mot vissa föreskrifter i vapenförordningen dömas till böter, eller i vissa fall penningböter, för brott mot förordningen (14 kap. vapenförordningen). Vapenförordningens bestämmelser behandlas inte vidare i det följande.

Vapenbrott

För att ha rätt att inneha skjutvapen krävs att man antingen har innehavstillstånd eller att man omfattas av något av de undantag som gäller från kravet på tillstånd (jfr 2 kap. 1 § vapenlagen). Skjutvapen får överlåtas eller yrkesmässigt förmedlas endast till den som har tillstånd eller rätt att inneha egendomen (2 kap. 9 § vapenlagen). Vidare finns det regler om under vilka förutsättningar skjutvapen får lånas ut (3 kap. vapenlagen).

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år (9 kap. 1 § första stycket vapenlagen). Straffansvar för vapeninnehav förutsätter i princip att innehavaren har vapnet i sin besittning. För straffbarhet krävs endast handling eller underlåtenhet och inte någon effekt. Brottet är alltså inte konstruerat på ett sätt som förutsätter att någon skadas, men kriminaliseringen syftar ytterst till att förebygga den skada vapen kan orsaka. Vapenbrott är typiskt sett att hänföra till brotten mot allmänheten. (Se ”Ett eller två vapenbrott” NJA 2021 s. 341 p. 14 med hänvisningar.)

Om ett vapenbrott har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa döms till böter eller fängelse i högst sex månader (9 kap. 1 § andra stycket vapenlagen). Enligt förarbetena måste det finnas någon klart förmildrande omständighet för att man ska kunna bedöma ett uppsåtligt vapenbrott avseende ett brukbart vapen till vilket det finns ammunition på marknaden som ett ringa brott. (Se prop. 1973:166 Vapenlag m.m., s. 148 och jfr prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 85.) Vad som ska beaktas vid bedömningen av om ett brott kan bedömas som ringa behandlas vidare i avsnitt 26.3.5.

Om ett vapenbrott är grovt döms till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om 1) vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats, 2) vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, 3) innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen, 4) vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller 5) gärningen annars har varit av särskilt farlig art. (9 kap. 1 a § första stycket vapenlagen.)

Frågan om vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen behandlas närmare i avsnitt 26.4.2.

För synnerligen grovt vapenbrott döms till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet. (9 kap. 1 a § andra stycket vapenlagen.)

Ett enhandsvapen ska vid bedömningen av om ett vapenbrott ska bedömas som grovt eller synnerligen grovt anses vara av särskilt farlig beskaffenhet om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning (9 kap. 1 a § tredje stycket vapenlagen).

Vid tillämpning av vapenlagen jämställs vissa föremål med skjutvapen (1 kap. 3 § vapenlagen). Detta gäller också i straffrättsligt hänseende. Bestämmelserna om vapenbrott gäller alltså inte bara skjutvapen utan även sådana föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen.

För försök, förberedelse eller stämpling till grovt vapenbrott eller synnerligen grovt vapenbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken (9 kap. 8 § vapenlagen).

Om någon frivilligt lämnar in skjutvapen till Polismyndigheten får åtal för olovligt innehav av egendomen väckas mot honom eller henne av åklagaren endast om det är motiverat från allmän synpunkt (9 kap. 7 § vapenlagen).

Andra brott mot vapenlagen

Utöver vapenbrott regleras i 9 kap. vapenlagen vissa andra brott mot vapenlagen.

I 9 kap. 1 b § vapenlagen finns bestämmelser om brott mot vapenlagens bestämmelser om märkning av skjutvapen. Också förfalskning, utplånande, avlägsnande eller ändring av sådan märkning är kriminaliserat. Straffskalan är böter eller fängelse i högst ett år. Till ansvar för brott mot bestämmelserna om märkning döms inte om gärningen också utgör vapenbrott.

I 9 kap. 2 § vapenlagen finns straffbestämmelser av skiftande slag. Straffskalan är böter eller fängelse i högst sex månader. Vissa av straffbestämmelserna rör brott mot villkor som gäller för legalt innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare (punkterna a–c). Där finns också bestämmelser om olagligt innehav av ammunition, ljuddäm-

pare och vapenmagasin samt överlåtelse och yrkesmässig förmedling av sådana föremål till den som inte har rätt att inneha egendomen (punkterna d och e). Vidare kan den som driver handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedlar skjutvapen eller ammunition utan tillstånd dömas till ansvar enligt 2 § (punkten f), liksom den som medför skjutvapen på allmän plats etc. i strid med de särskilda bestämmelserna om detta (punkten g). Brott mot vissa föreskrifter om överföring till annat land och brott mot vapenlagens bestämmelser om förvaring åt annan kan också föranleda straffrättsligt ansvar enligt 2 § (punkterna h och i). För vissa av brotten döms inte till ansvar i ringa fall (9 kap. 2 § andra stycket vapenlagen). Till ansvar för otillåten förvaring åt annan döms inte om gärningen utgör vapenbrott (9 kap. 2 § tredje stycket vapenlagen).

Den som bryter mot vissa föreskrifter om anmälning av utförsel och utlåning av skjutvapen kan enligt 9 kap. 3 § vapenlagen dömas till böter.

Om någon frivilligt lämnar in ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin till Polismyndigheten får åtal för olovligt innehav av egendomen väckas mot honom eller henne av åklagaren endast om det är motiverat från allmän synpunkt (9 kap. 7 § vapenlagen).

26.2.2 Lagen om brandfarliga och explosiva varor

I lagen om brandfarliga och explosiva varor, förkortad LBE, finns regler om hantering, överföring, import och export av brandfarliga och explosiva varor samt sådana förberedande och efterföljande åtgärder som behövs med hänsyn till brand- och explosionsrisken och till konsekvenserna av en brand eller en explosion. Lagen syftar till att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor. Lagen ska också förebygga obehörigt förfarande med varorna. (1 § LBE.) Till brandfarliga varor räknas brandfarliga gaser, brandfarliga vätskor och brandreaktiva varor (3 § LBE). Explosiva varor är explosiva ämnen och blandningar, explosiva föremål samt andra ämnen, blandningar och föremål som tillverkas i avsikt att framkalla en verkan genom en explosion eller en pyroteknisk effekt (4 § LBE). Exempel på explosiva varor är handgranater, ammunition, krut och pyrotekniska artiklar, såsom fyrverkerier.

Den som hanterar, överför, importerar eller exporterar explosiva varor och den som yrkesmässigt eller i större mängd hanterar brandfarliga varor ska enligt 16 § LBE ha tillstånd till det. När ammunition får hanteras med stöd av vapenlagen krävs dock i allmänhet inte tillstånd enligt LBE (se vidare avsnitt 26.4.3). Tillstånd ges av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) eller kommunerna (17 och 18 §§ LBE).

Bestämmelser om brott mot tillståndsplikten finns i 29 och 29 a §§ LBE. I ringa fall döms inte till ansvar (30 § LBE). Vapenlagen och LBE har numera enhetliga straffskalor för de grova brotten.

Vid bedömningen om ett brott mot tillståndsplikten enligt LBE är grovt ska det särskilt beaktas om 1) varan med hänsyn till dess effekt, konstruktion eller utformning har varit av särskilt farlig beskaffenhet, 2) hanteringen, överföringen, importen eller exporten har avsett flera varor eller en stor mängd av en vara, 3) hanteringen eller överföringen har skett i en sådan miljö att varan typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller 4) gärningen annars har varit av särskilt farlig art. Vid bedömningen av om ett brott är synnerligen grovt ska särskilt antalet eller mängden vara och varans eller varornas farlighet beaktas. (29 a § LBE.)

LBE innehåller också andra straffbestämmelser än de som rör brott mot tillståndsplikten.

När någon innehar ammunition utan att ha rätt till det kan i vissa fall ansvar enligt både vapenlagen och LBE komma i fråga. Det saknas särskilda bestämmelser om vad som då ska gälla. Frågan får avgöras med hjälp av allmänna principer om brottskonkurrens.

26.2.3 Lagen om krigsmateriel

I lagen (1992:1300) om krigsmateriel, i det följande KML, föreskrivs bl.a. om tillståndsplikt för tillverkning, tillhandahållande och utförsel av krigsmateriel (3, 4 och 6 §§ KML). I princip samtliga skjutvapen som omfattas av tillståndsplikt enligt vapenlagen utgör krigsmateriel. Som krigsmateriel räknas också särskilt utformade komponenter till sådana vapen, ammunition och ljuddämpare. Gränsdragningen mellan vapenregleringen och lagen om krigsmateriel är inte alltid självklar. Som en grov förenkling kan dock sägas att tillverkning regleras i lagen

om krigsmateriel, civilt tillhandahållande av handeldvapen[1] i huvudsak i vapenlagen och övrigt tillhandahållande i lagen om krigsmateriel.

För uppsåtligt brott mot tillståndsplikten avseende tillverkning eller tillhandahållande av krigsmateriel döms till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen begåtts av oaktsamhet döms till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall döms inte till ansvar. (25 § KML.) Om brottet är att bedöma som grovt ska dömas till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen ska särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde, om brottet varit av stor omfattning eller varaktighet eller om gärningen annars varit av särskilt allvarlig art. (26 § KML.) Utredningen om en modern exportkontroll av krigsmateriel i ljuset av ett svenskt Natomedlemskap (UD 2023:02) har i uppdrag att analysera hur straffskalorna i KML bör förhålla sig bör till straffskalorna i vapenlagen, LBE och smugglingslagen och lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2024.

Bestämmelser om olovlig utförsel och försök till det finns i lagen (2000:1225) om smuggling (smugglingslagen) (24 § KML).

När någon utan tillstånd har tillverkat ett skjutvapen och därefter innehar det utan tillstånd kan ansvar enligt både vapenlagen och KML komma i fråga. Det saknas särskilda bestämmelser om vad som då ska gälla. Frågan får avgöras med hjälp av allmänna principer om brottskonkurrens.

26.2.4 Smugglingslagen

I smugglingslagen finns bestämmelser om ansvar för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Vapensmuggling regleras särskilt i 6 a § smugglingslagen. Bestämmelsen tillämpas om en gärning som utgör smuggling enligt 3 § samma lag gäller skjutvapen eller sådana föremål som enligt vapenlagen jämställs med skjutvapen (jfr 2 § andra stycket 2 smugglingslagen). Vapensmuggling innefattar brott av normalgraden samt ringa, grov och synnerligen grov vapensmuggling. Straffskalorna motsvarar de straffskalor som enligt 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen gäller för vapeninnehav av motsvarande grad. Vid bedömningen av om ett vapensmugglingsbrott är grovt ska det

[1] Med handeldvapen avses sådana pistoler, revolvrar, gevär, karbiner och kulsprutepistoler som kan tas med som personlig beväpning och användas utan lavett eller benstöd (2 § förordningen [1992:1303] om krigsmateriel).

särskilt beaktas om 1) gärningen avsett ett vapen av särskilt farlig beskaffenhet, 2) gärningen avsett flera vapen, 3) gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, eller 4) verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig art. För synnerligen grov vapensmuggling gäller motsvarande kvalifikationsgrunder som för synnerligen grovt vapenbrott.

Smuggling av explosiva varor regleras särskilt i 6 b § smugglingslagen. Bestämmelsen tillämpas om en gärning som utgör smuggling enligt 3 § gäller explosiva varor och innefattar brott av normalgraden samt ringa, grov och synnerligen grov smuggling av explosiv vara. Straffskalorna motsvarar de straffskalor som enligt 29 och 29 a § LBE gäller för brott mot tillståndsplikten för explosiv vara, med undantag för ringa brott som inte är straffbelagt enligt LBE. Vid bedömningen av om smugglingsbrottet är grovt ska det särskilt beaktas om 1) gärningen avsett en vara som med hänsyn till dess effekt, konstruktion eller utformning har varit av särskilt farlig beskaffenhet, 2) gärningen avsett flera varor eller en stor mängd av en vara, 3) gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, eller 4) verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig art. För synnerligen grovt brott gäller motsvarande kvalifikationsgrunder som vid synnerligen grovt brott mot LBE.

Vapensmuggling och smuggling av explosiv vara som begås av oaktsamhet regleras i 7 § smugglingslagen.

Om en person döms för vapensmuggling eller smuggling av explosiv vara döms inte också för vapenbrott eller brott mot LBE avseende den delen av gärningen som konstituerat smugglingsbrottet (se 9 kap. 4 § vapenlagen och prop. 1999/2000:124 En ny smugglingslag m.m., s. 113, respektive 30 § andra stycket LBE).

26.3 En tydligare åtskillnad mellan legal och illegal vapenhantering

Straffen för vapenbrott har det senaste decenniet skärpts i flera omgångar, vilket kan belysas med följande tabell. Vapenbrott som inte är ringa anses i dag alltså vara ett betydligt allvarligare brott än vad som var fallet när vapenlagen trädde i kraft 1996.

Tabell 26.1 Ändring av straffskalorna för vapenbrott

Nuvarande vapenlag

Brott	Straffskala 1996-04-01– 2014-08-31	Straffskala 2014-09-01– 2017-12-31	Straffskala 2018-01-01– 2020-11-30	Straffskala 2020-12-01– 2023-12-31	Straffskala 2024-01-01–
Vapenbrott, gärning som begåtts av oaktsamhet eller ringa brott	Böter eller fängelse i högst sex månader	Böter eller fängelse i högst sex månader	Böter eller fängelse i högst sex månader	Böter eller fängelse i högst sex månader	Böter eller fängelse i högst sex månader
Vapenbrott, normalgraden	Fängelse i högst ett år	Fängelse i högst två år	Fängelse i högst tre år	Fängelse i högst tre år	Fängelse i högst fem år
Grovt vapenbrott	Fängelse i sex månader till fyra år	Fängelse i ett till fyra år	Fängelse i två till fem år	Fängelse i två till fem år	Fängelse i fyra till sju år
Synnerligen grovt vapenbrott	–	Fängelse i tre till sex år	Fängelse i fyra till sex år	Fängelse i fyra till sju år	Fängelse i sex till tio år

Utredningen har i uppdrag att ta ställning till om en tydligare åtskillnad bör göras mellan bestämmelser som rör legala vapeninnehavares vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelser som syftar till att komma till rätta med illegal vapenhantering. Oavsett bedömning i sak ska utredningen lämna förslag om en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen.

26.3.1 Straffrättens övergripande struktur

I Sverige delas straffrätten in i allmän straffrätt och specialstraffrätt. Den allmänna straffrätten utgörs av de regler som finns i brottsbalken. Specialstraffrätten utgörs av annan straffrättslig reglering. Vissa bestämmelser i brottsbalken är tillämpliga även inom specialstraffrätten. Det rör sig bl.a. om bestämmelserna om påföljdsbestämning. Uppdelningen mellan allmän straffrätt och specialstraffrätten är resultatet av en viss lagstiftningstradition.

Specialstraffrätten kan i sin tur indelas i två huvudsakliga grupper (utöver brott mot tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen). Den första gruppen består av de rent specialstraffrättsliga lagarna. Dit hör bl.a. narkotikastrafflagen (1968:64), skattebrottslagen (1971:69), smugglingslagen och lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål (knivlagen). Den andra grup-

pen är de straffrättsliga bestämmelser som ingår i lagar som i första hand reglerar ett område i sak. De straffrättsliga bestämmelserna avser då ansvar för brott mot vissa regler i de lagarna. Vapenlagens straffbestämmelser hör till denna grupp, liksom de straffrättsliga bestämmelserna i LBE. Andra straffbestämmelser som kan hänföras till denna grupp är exempelvis 29 kap. miljöbalken, 20 kap. utlänningslagen (2005:716) och 43–51 b § jaktlagen (1987:259).

Lagstiftningstekniken med rent specialstraffrättsliga lagar kan exempelvis användas när det inte finns någon reglering där det tillåtna eller påbjudna beteendet regleras (jfr t.ex. knivlagen). Lagstiftningstekniken används också när det påbjudna handlandet regleras i mer än en lag (jfr exempelvis skattebrottslagen).

26.3.2 De straffrättsliga bestämmelserna bör inte brytas ut från vapenregleringen om det inte finns starka skäl

Bedömning: När lagstiftaren reglerat ett område i sak bör de straffbestämmelser som kopplar till området ingå i samma författning. Vapenlagens straffrättsliga bestämmelser bör därför inte brytas ut från vapenregleringen om det inte finns starka skäl.

Skälen för bedömningen

Skjutvapen är föremål som kan åstadkomma stor skada. De villkor som gäller för tillstånd och innehav av skjutvapen har ansetts nödvändiga för att motverka de risker civilt vapeninnehav innebär för samhället. Det är alltså viktigt att villkoren följs, vilket är anledningen till att de förenats med vissa sanktioner. I vissa fall har återkallelse av tillståndet ansetts vara en tillräcklig sanktion. I andra fall har lagstiftaren emellertid ansett det befogat att kriminalisera överträdelser av vapenregleringen. Detta gäller i första hand sådant handlande som innebär eller medför att någon har ett vapen i sin besittning utan att ha rätt till det, men också vissa andra överträdelser.

När det finns straffbestämmelser som kopplar till ett visst område som lagstiftaren reglerat i sak är det vanliga att straffbestämmelserna ingår i samma regelverk. En sådan ordning underlättar för rättstillämparen som i en och samma författning kan se vilket som är det

tillåtna eller påbjudna beteendet och när avsteg från det beteendet ska föranleda straffansvar. Om de straffrättsliga bestämmelserna tas in i annan lagstiftning kan bestämmelserna om tillåtet eller påbjudet beteende visserligen återges i den straffrättsliga lagen, men det leder till en mycket utförlig strafflag och risk för motsättningar mellan strafflagen och den lag som reglerar området i sak. Om bestämmelserna inte återges i strafflagen måste i stället rättstillämparen förhålla sig till flera lagar vid bedömningen av om ett straffbart handlande föreligger.

Det finns alltså starka skäl som talar för att straffbestämmelser som kopplar till ett visst område som lagstiftaren reglerat i sak ska ingå i samma författning som den sakliga regleringen. Vår utgångspunkt är därför att vapenlagens straffrättsliga kapitel inte bör brytas ut ur lagen. Detta gäller särskilt de bestämmelser som är avsedda att sanktionera ordningsföreskrifterna för legala vapeninnehavare.

I det följande behandlas frågan om det finns anledning att göra en tydligare uppdelning mellan den organiserade brottslighetens hantering av illegala vapen och sådana brott mot vapenregleringen som i första hand begås av legala vapeninnehavare. Vi tar då också ställning till om det, trots allt, finns skäl att bryta ut vissa straffrättsliga bestämmelser ur vapenlagen.

26.3.3 Det bör inte göras en generell uppdelning mellan vapenbrott som begås av legala vapeninnehavare och andra typer av vapenbrott

Bedömning: Det bör inte göras en generell uppdelning av vapenbrott som begås av legala vapeninnehavare och andra typer av vapenbrott.

Skälen för bedömningen

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet gör sig skyldig till vapenbrott (9 kap. 1 § vapenlagen). Kriminaliseringen syftar ytterst till att

förebygga den skada vapen kan orsaka (se prop. 2013/14:226 s. 34 och prop. 2017/18:26 s. 12, jfr också prop. 2023/24:33 s. 19).

Ordet vapenbrott för i första hand inte tankarna till hantering av någon som har laglig rätt att inneha skjutvapen. Den som har sådan rätt kan dock göra sig skyldig till vapenbrott genom innehav exempelvis om personen innehar ett annat skjutvapen än det som omfattas av hans eller hennes innehavstillstånd. Ett innehavstillstånd avser nämligen alltid ett visst bestämt vapen. Den som innehar skjutvapen med stöd av ett tidsbegränsat tillstånd kan vidare göra sig skyldig till vapenbrott om tillståndet löper ut och personen varken gjort sig av med vapnet eller fått tillståndet förnyat.

En legal vapeninnehavare kan också göra sig skyldig till vapenbrott genom att överlåta eller låna ut det skjutvapen han eller hon har rätt att inneha till någon som saknar sådan rätt. Överlåtelse i strid med 2 kap. 9 § vapenlagen kan alltså medföra ansvar för vapenbrott både för överlåtaren och mottagaren. Detsamma gäller utlåning i strid med lånebestämmelserna i 3 kap. vapenlagen, som kan medföra ansvar för vapenbrott både för långivaren och låntagaren (jfr prop. 1973:166, s. 104 och NJA 2005 s. 758). En legal vapeninnehavare kan även göra sig skyldig till vapenbrott genom att yrkesmässigt förmedla ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha det.

Frågan är då om det finns anledning att se annorlunda på ett vapenbrott som begåtts av en person som har rätt att inneha skjutvapen än ett vapenbrott som begåtts av någon som saknar sådan rätt.

När den som innehar skjutvapen med stöd av ett tidsbegränsat tillstånd gör sig skyldig till vapenbrott genom att behålla vapnet sedan tillståndet löpt ut torde det i allmänhet inte innebära några större säkerhetsrisker (se vidare avsnitt 26.3.4). Denna typ av vapenbrott kan därför typiskt sett ses som mindre allvarligt.

Också när en legal vapeninnehavare gör sig skyldig till vapenbrott genom att inneha ett annat skjutvapen än det som hans eller hennes innehavstillstånd avser går det i vissa fall att argumentera för att detta är en mindre allvarlig gärning än när någon som helt saknar rätt att inneha skjutvapen gör sig skyldig till samma brott. Den som har ett innehavstillstånd har nämligen lämplighetsprövats med avseende på laglydnad. Personen kan också ha lämplighetsprövats med avseende på förmåga att handha vapnet. Om så är fallet eller inte beror emellertid på om samma handhavandekrav gäller för det skjutvapen som brottet avser som för det skjutvapen som personen har tillstånd att inneha.

Olika handhavandekrav kan gälla beroende på ändamål med innehavet och vapentyp. Den som uppfyller handhavandekraven för att inneha ett gevär för jakt uppfyller exempelvis inte redan därför kraven för att få inneha ett helautomatiskt skjutvapen för målskjutning. Den som innehar ett skjutvapen för annat än skjutning, t.ex. samling, har över huvud taget inte prövats med avseende på förmåga att använda vapnet. (Se avsnitt 6.2 och 9.2.) Sammanfattningsvis kan visserligen säkerhetsriskerna vara lägre när ett vapen olovligen innehas av den som har innehavstillstånd än av annan, men detta är inte nödvändigtvis fallet.

Ett liknande resonemang kan föras med avseende på den som har en annan rätt än tillstånd att inneha ett skjutvapen. I sammanhanget bör anmärkas att rätten att inneha skjutvapen som ingår i ett dödseller konkursbo inte förutsätter någon föregående lämplighetsprövning (se 8 kap. 1 § vapenlagen).

När en legal vapeninnehavare överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet är det svårt att argumentera för att det är en gärning av mindre allvarligt slag. Risken för att vapnet kommer till brottslig användning i förvärvarens eller låntagarens händer saknar nämligen samband med om överlåtaren, förmedlaren eller långivaren har rätt att inneha skjutvapen. Om en legal vapeninnehavare exempelvis överlåter ett skjutvapen till någon som avser att använda vapnet vid brott mot person är det inte mindre allvarligt än om en person utan rätt att inneha skjutvapen gör samma sak.

Mot bakgrund av det sagda går det knappast att hävda att legala vapeninnehavares vapenbrott, generellt sett, är mindre allvarliga än vapenbrott som begås av andra personer. Det är därför inte lämpligt att generellt särskilja sådana vapenbrott som begås av den som har rätt att inneha skjutvapen från sådana vapenbrott som begås av andra. I följande avsnitt tar vi ställning till om det finns anledning att göra en annan bedömning avseende vissa specifika gärningar. I avsnitt 26.3.5 återkommer vi sedan till hur den omständigheten att ett vapenbrott begåtts av en legal vapeninnehavare bör beaktas vid gradindelning, straffvärdesbedömning och påföljdsval.

26.3.4 Innehav sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut bör endast i vissa fall utgöra vapenbrott

Förslag: Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet olovligen innehar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd att inneha vapnet löpt ut ska inte dömas för vapenbrott om det olovliga innehavet pågått i mindre än tre månader. I stället ska personen dömas för *överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen* till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Vapenlagens bestämmelser om förverkande ska gälla också skjutvapen som varit föremål för brottet överträdelse av tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen.

Bedömning: Det saknas tillräckliga skäl att särreglera andra former av vapenbrott som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare.

Skälen för förslagen och bedömningen

Överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen

Flera auktoriserade sportskytteförbund har anfört att en nackdel med de s.k. femårslicenserna, dvs. tidsbegränsade tillstånd för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott, är att en legal vapeninnehavare kan göra sig skyldig till vapenbrott genom att glömma att ansöka om förnyelse av tillståndet. Vi har i avsnitt 10.5 gjort bedömningen att systemet med femårstillstånd ska behållas när vapnen innehas för skjutning, men att de olägenheter femårstillstånden medför så långt det är rimligt bör undanröjas.

Olovligt innehav av ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat innehavstillstånd löpt ut skiljer sig på flera sätt från andra olovliga vapeninnehav. Syftet med tidsbegränsade tillstånd är inte primärt att tillståndshavarens lämplighet att inneha skjutvapnet ska omprövas vid vissa tidpunkter, utan att motverka att skjutvapen innehas av den som saknar behov av vapnet (se vidare avsnitt 10.2). Tillståndshavaren har lämplighetsprövats i förhållande till det vapen och det ändamål det tidsbegränsade tillståndet avser och är i allmänhet inte mindre lämplig att inneha vapnet dagen efter det att tillståndet löpt ut än dagen före. Risken för att vapnet kommer till brottslig eller annan skadlig

användning är alltså typiskt sett mycket låg när ett vapen innehas trots att ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut.

Många sportskyttar innehar mer än ett vapen med femårstillstånd och tillstånden kan löpa ut vid olika tidpunkter. Polismyndigheten har visserligen som rutin att underrätta tillståndshavaren när tillståndet är på väg att löpa ut, vilket vi föreslår ska komma till uttryck i författning. En vapeninnehavare kan dock ändå glömma att ansöka om förnyat tillstånd eller att i rätt tid göra sig av med vapnet, särskilt om rutinen med påminnelse brustit i det enskilda fallet.

Den som lagförs för att olovligen ha innehaft ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut döms i allmänhet för oaktsamt eller ringa vapenbrott till ett måttligt bötesstraff. Det är alltså ovanligt att någon döms för vapenbrott av normalgraden eller till annat än dagsböter. Polismyndigheten upprättar dock regelmässigt en anmälan om vapenbrott om tillståndshavaren varken har överlåtit vapnet eller ansökt om förnyat tillstånd när ett tidsbegränsat tillstånd löper ut. Personen måste alltså förhålla sig till risken för att bli dömd för vapenbrott av normalgraden. Personen måste också förhålla sig till de följder detta eventuellt kan få i fråga om återkallelse av andra innehavstillstånd.

Enligt vår mening är det otillfredsställande att den som av förbiseende och under en kortare tid har kvar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut ska behöva förhålla sig till risken för att dömas för vapenbrott. Nuvarande ordning var möjligen rimlig när de s.k. femårslicenserna infördes 2000. Vid den tidpunkten var straffskalan för vapenbrott av normalgraden dock fängelse i högst ett år. I dag är straffskalan för samma brott fängelse i högst fem år. Avsikten har inte varit att mindre allvarliga överträdelser av vapenlagen ska träffas av de straffskärpningar som gjorts under det senaste decenniet (se prop. 2017/18:26 s. 14, prop. 2019/20:200 s. 23 och prop. 2023/24:33 s. 25, jfr prop. 2013/14:226 s. 34).

Det är också så att bestämmelserna om oaktsamt eller ringa vapenbrott inte ger utrymme för att helt underlåta att döma till ansvar. Enligt vår mening kan detta dock i vissa fall vara befogat vid olovligt innehav av ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut, exempelvis när en person glömt att ansöka om förnyat tillstånd och gör sig av med vapnet en eller ett par dagar efter det att tillståndet upphört att gälla. Bestämmelserna i 9 kap. 7 § vapenlagen kan inte anses innebära att det saknas behov av en särskild reglering om ansvarsfrihet i sådana fall. Visserligen gäller enligt det lagrummet att den som

frivilligt lämnar in ett skjutvapen till Polismyndigheten får åtalas för vapenbrott endast om det är motiverat från allmän synpunkt. Med hänsyn till att upptäcktsrisken är stor när ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut kan frivilligheten emellertid ifrågasättas i dessa fall. Vidare innebär bestämmelserna i 9 kap. 7 § vapenlagen inte att en person kan undgå ansvar för brott om vapeninnehavet avvecklas genom exempelvis överlåtelse. De möjligheter som enligt brottsbalken finns att besluta om lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet eller om påföljdseftergift kan inte heller anses innebära att det saknas behov av en särskild reglering om ansvarsfrihet (jfr 29 kap. 5 och 6 §§ brottsbalken).

Mot bakgrund det sagda menar vi att det finns anledning att från bestämmelserna om vapenbrott bryta ut olovligt innehav av skjutvapen sedan ett tidsbegränsat innehavstillstånd löpt ut. Denna gärningstyp bör i stället som utgångspunkt utgöra ett särskilt brott med lägre straffskala och möjlighet att inte döma till ansvar i ringa fall. I sammanhanget kan noteras att tillståndsmyndigheten kan utgå från att vapnet finns kvar hos den tidigare tillståndshavaren om det inte har överlåtits eller skrotats. Polismyndigheten har alltså faktisk möjlighet att bevaka att det inte innebär några säkerhetsrisker att vapnet är kvar hos innehavaren och har också goda möjligheter att vid behov omhänderta vapnet (se 6 kap. 4 och 4 b §§ vapenlagen).

Ju längre tid ett otillåtet innehav består sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut desto mindre skiljer sig gärningen emellertid från de gärningar som grundar ansvar för vapenbrott. Även om ett otillåtet innehav dagen efter det att ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut knappast medför några större risker än det tillåtna innehavet dagen före kan detsamma inte sägas när en längre tid har gått. Detta hänger bl.a. samman med att vapeninnehavaren avregistreras ur vapenregistren när tillståndet upphör att gälla och därefter inte omfattas av de dagliga samkörningar som görs mellan vapenregistren, belastningsregistret och misstankeregistret. Vidare är Sverige enligt vapendirektivet skyldigt att se till att det finns effektiva sanktioner mot den som innehar ett skjutvapen som omfattas av direktivet utan att ha rätt till det (jfr artikel 23 i vapendirektivet). Enligt vår mening bör ett olovligt innehav av skjutvapen sedan ett tidsbegränsat innehavstillstånd för vapnet löpt ut därför fortfarande ses som vapenbrott om det olovliga innehavet har pågått i mer än tre månader sedan tillståndet upphörde att gälla.

Vi föreslår därför att den som olovligen innehar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd att inneha vapnet upphört att gälla inte ska dömas för vapenbrott om det olovliga innehavet har pågått i mindre än tre månader. I stället ska personen dömas för *överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen* till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall föreslår vi att det inte ska dömas till ansvar.

Vapenlagens bestämmelser om förverkande bör gälla också det nya brottet

Skjutvapen som har varit föremål för bl.a. vapenbrott eller sådant brott mot vapenlagen som består i att innehavaren använt vapnet för ett annat ändamål än det han eller hon är berättigad till ska enligt nuvarande ordning förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt (9 kap. 5 § vapenlagen). Enligt vår mening talar starka skäl för att förverkande alltid ska vara huvudregeln när ett skjutvapen innehafts av någon som inte har haft rätt till det. En sådan ordning kan också ha betydelse för möjligheterna att ta vapnet i beslag (se 27 kap. 1 § rättegångsbalken).

Vi föreslår därför att vapenlagens bestämmelser om förverkande ska avse också sådana skjutvapen som har varit föremål för det nya brottet överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen. En annan sak är att omständigheterna vid denna typ av brott ofta kan vara sådana att förverkande framstår som uppenbart oskäligt, särskilt om vapnet har ett mera betydande ekonomiskt värde (jfr Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 9 kap. 5 §).

Vissa näraliggande situationer

En situation som påminner om olovligt innehav av skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd upphört att gälla är innehav sedan en tidsbegränsad rätt att inneha vapnet har löpt ut. I vapenlagen finns några exempel på sådana rättigheter. Ett skjutvapen som lånats ut med stöd av 3 kap. 1 a § vapenlagen får exempelvis endast lånas ut under en tid om högst två veckor. Skjutvapen som ingår i ett dödsbo eller konkursbo får innehas av den som tagit hand om boet till dess att egendomen har överlåtits till någon som är berättigad att inneha den, egendomen

ska överlämnas enligt vissa beslut av Polismyndigheten, eller, i fråga om konkursbon, tills konkursen avslutats (8 kap. 1 § vapenlagen, se även ”Dödsboets vapen” NJA 2019 s. 1041).

När det först gäller skjutvapen som innehas av den som tagit hand om ett dödsbo eller konkursbo bör det framhållas att innehavaren inte har lämplighetsprövats i förhållande till vapnen. Rätten att inneha vapnen upphör antingen när personen inte längre har behov av att inneha dem för boets räkning eller på grund av myndighets beslut. Situationen skiljer sig i praktiken alltså väsentligt från den där en vapeninnehavare har kvar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut. Vi menar att otillåtet vapeninnehav sedan den tidsbegränsade rätten att inneha vapen som ingår i ett dödsbo eller konkursbo upphört att gälla även fortsättningsvis bör vara att bedöma som vapenbrott.

När det gäller lån och utlåning av skjutvapen under längre tid än vad vapenlagens bestämmelser om utlåning medger är situationen delvis annorlunda. Utlåning får endast ske till den som inte kan antas komma att missbruka vapnet och kräver i allmänhet att utlåningen sker under uppsyn eller till någon som har tillstånd att låna skjutvapnet eller som har tillstånd att inneha ett skjutvapen av samma typ som lånet avser (3 kap. vapenlagen). I likhet med vad som gäller när någon innehar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut torde risken för brottslig eller annan skadlig användning ifall tidsgränserna för lånet överträds oftast vara låg. Gärningen måste emellertid ses i ljuset av att den tillåtna tiden för lån enligt vapenlagen är kort och den omständigheten att utlåning som huvudregel får ske endast vid enstaka tillfällen. Möjligheterna att låna skjutvapen är inte avsedda att ersätta kravet på innehavstillstånd. Polismyndighetens möjlighet att löpande kontrollera att den som har ett skjutvapen i sin besittning är lämplig att inneha vapnet och ingripa vid exempelvis misstanke om brott försvåras om vapen mera stadigvarande innehas av en annan person än tillståndshavaren. Den korta tillåtna tiden för lån innebär också att det inte bör vara särskilt svårt för låntagaren att komma ihåg när tiden går ut. Den korta tiden innebär vidare att det inte krävs att den tillåtna tiden för lån överträds i någon större utsträckning för att vapenlagens regler om utlåning ska ha åsidosatts i hög grad. Enligt vår mening bör en överträdelse av vapenlagens tidsgränser för utlåning av skjutvapen även fortsättningsvis bedömas som vapenbrott. En annan sak är att ett sådant brott i vissa fall kan vara att bedöma som ringa (se vidare avsnitt 26.3.5).

I sammanhanget kan anmärkas att ett felaktigt ifyllt låneintyg, dvs. det intyg om lånet som enligt 7 kap. vapenförordningen ska överlämnas till låntagaren, aldrig kan grunda ansvar för vapenbrott. Låneintyget är avsett att fylla delvis samma funktion som ett tillståndsbevis i låntagarens hand, men saknar betydelse för om utlåning får ske till låntagaren. En annan sak är att ett vapen som medförs av någon som inte kan visa att han eller hon har rätt att inneha vapnet kan omhändertas (6 kap. 4 b § vapenlagen). En annan sak är också att den som lånar ut skjutvapen utan att följa vad som föreskrivits om låneintyg i vapenförordningen kan dömas till penningböter (14 kap. 1 § vapenförordningen).

26.3.5 Att ett vapenbrott begåtts av en legal vapeninnehavare bör beaktas vid gradindelning och påföljdsbestämning

Bedömning: När ett vapenbrott begås av en legal vapeninnehavare kan risken för brottslig eller annan skadlig användning av vapnet vara särskilt låg. Detta bör beaktas vid gradindelning och påföljdsbestämning.

Förslag: De omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om ett vapenbrott är ringa ska anges i den nya vapenlagen. Den lindrigare straffskalan ska tillämpas om brottet med hänsyn till risken för att vapnet skulle komma till otillåten eller annan skadlig användning och övriga omständigheter är att anse som ringa.

Skälen för bedömningen och förslaget

Att det inte är lämpligt att generellt särskilja sådana vapenbrott som begås av den som har rätt att inneha skjutvapen från sådana vapenbrott som begås av andra innebär inte att det saknar betydelse om ett vapenbrott har begåtts av en legal vapeninnehavare. Det är utan tvekan så att den omständigheten i vissa fall kan medföra att risken för att vapnet kommer till brottslig eller annan skadlig användning är särskilt låg. Detta bör beaktas vid såväl brottets rubricering som vid straffvärdesbedömning och påföljdsval.

Beaktande vid bedömningen av om brottet bör anses som ringa

För vapenbrott som begåtts av oaktsamhet eller som är ringa gäller en särskild straffskala. I sådana fall döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den särskilda straffskalan för ringa vapenbrott infördes 1971 i den då gällande vapenförordningen (1949:340). Samtidigt skärptes straffskalan för normalgraden av brottet från dagsböter eller fängelse i högst ett år till fängelse i högst två år. I förarbetena uttalades bl.a. att avsikten med straffskärpningen inte var att överträdelser som begåtts av förbiseende eller i övrigt är av bagatellartad karaktär skulle bedömas allvarligare än tidigare. Om någon exempelvis utan tillstånd har ett äldre vapen för vilket det saknas passande ammunition i landet bör brottet enligt förarbetena ofta bedömas som ringa och endast föranleda ett bötesstraff. (Prop. 1971:109 Förslag till lag om ändring i vapenförordningen [1949:340], m.m., s. 10.)

I samband med tillkomsten av 1973 års vapenlag (vapenlagen [1973:1176]) berördes också frågan om gränsdragningen mellan ringa brott och brott av normalgraden. I det sammanhanget betonades att samma normer som i allmänhet gäller vid gränsdragningen mellan ringa fall av ett brott och normalfallen självklart ska tillämpas även på detta område. Som exempel på ringa brott angavs olaga innehav, upplåtelse eller överlåtelse av del eller tillbehör till ett vapen eller av ett vapen som i och för sig är tillståndspliktigt men som är obrukbart eller har något svårreparabelt fel. I övrigt måste det enligt förarbetena alltid finnas någon klart förmildrande omständighet för att man ska kunna bedöma ett uppsåtligt vapenbrott avseende ett brukbart vapen till vilket det finns ammunition på marknaden som ett ringa brott. (Se prop. 1973:166 s. 147 och 148.)

Bestämmelsen om en särskild straffskala för ringa brott överfördes utan ändringar till den nuvarande vapenlagen (jfr prop. 1995/96:52 s. 85).

Förarbetsuttalandena rörande ringa vapenbrott får i princip anses ta sikte på skjutvapen i form av eldvapen, dvs. skjutvapen som är konstruerade för att skjuta ut en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne. Vapenlagens bestämmelser om skjutvapen omfattar emellertid även andra vapentyper, exempelvis kolsyre-, luft- och fjädervapen, start- och signalvapen och elchock- och tårgasanordningar. Beträffande sådana vapentyper anses det finnas ett betydligt större

utrymme för att bedöma en gärning som ringa brott. Innehav av enstaka sådana vapen har ofta ansetts utgöra ringa brott i praxis. Om vapnet är av ett sådant slag att det enkelt kan konverteras till ett eldvapen bör det dock kunna påverka bedömningen, särskilt om sådan konvertering är vanligt förekommande i kriminella grupperingar. (Se t.ex. NJA 1987 s. 643, NJA 2005 s. 758, RH 2013:72 och Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §§, jfr ”De insmugglade tårgaspistolerna” NJA 2021 s. 759.)

Utrymmet för att anse ett vapenbrott som ringa när brottet avser ett brukbart eldvapen är alltså mycket begränsat. En särskilt låg risk för att vapnet kommer till brottslig eller skadlig användning bör dock kunna beaktas vid bedömningen. Vapenbrott bedöms ofta som ringa när tillståndshavaren har kvar vapnet en kortare tid sedan ett tidsbegränsat innehavstillstånd löpt ut, om tillståndshavaren av förbiseende underlåtit att ansöka om förnyelse. Detta förutsätter enligt doktrinen dock att vapnet inte använts och att det har förvarats på föreskrivet sätt. (Se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §.) I det föregående föreslår vi att överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen i vissa fall ska utgöra ett eget brott med en egen straffskala.

Ett vapenbrott bör enligt vår mening i allmänhet kunna bedömas som ringa också när en person lagligen har lånat ett skjutvapen och den tillåtna tiden för sådant lån överskridits endast med några få dagar (jfr 3 kap. 1 a § vapenlagen). I vart fall bör detta gälla om vapnet förvarats på föreskrivet sätt och inte använts under den tid innehavet varit olagligt. I fall som de nu nämnda bör det i allmänhet sakna betydelse om vapnet i och för sig har varit av särskilt farlig beskaffenhet (jfr 9 kap. 1 a § första stycket 2 vapenlagen).

Regleringen om ringa vapenbrott bör förtydligas

Vi menar alltså att det redan enligt gällande rätt är möjligt att vid bedömningen av om ett vapenbrott är ringa beakta om den omständigheten att brottet begåtts av en legal vapeninnehavare medfört en särskilt låg risk för brottslig eller annan skadlig användning av vapnet. Förarbetsuttalandena rörande ringa vapenbrott berör dock inte uttryckligen betydelsen av sådana omständigheter (se prop. 1971:109 s. 10 och prop. 1973:166 s. 147 och 148).

Förarbetsuttalandena rörande ringa vapenbrott är äldre än den nuvarande vapenlagen. Enligt vår mening vore det fördelaktigt att i den nya vapenlagen förtydliga vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om ett vapenbrott är att anse som ringa. Sådana regleringar är förhållandevis vanligt förekommande i svensk straffrätt (se t.ex. 8 kap. 2 §, 14 kap. 2 §, 16 kap. 5 § tredje stycket och 20 kap. 1 § första stycket brottsbalken, 29 kap. 11 § miljöbalken och 2 § narkotikastrafflagen [1968:64]).

Genom vapenlagens bestämmelser är innehav av bl.a. vapen och ammunition föremål för en sträng kontroll. Huvudsyftet med kontrollen är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen. Av särskild betydelse är också strävan att förhindra att skjutvapen används i brottslig verksamhet. (Se prop. 1995/96:52 s. 26.) Kriminaliseringen av de gärningar som utgör vapenbrott syftar, som nämns i det föregående, ytterst till att förebygga den skada vapen kan orsaka. Från ett bredare perspektiv syftar kriminaliseringen till att vapenregleringen följs och att skjutvapen inte ska innehas av någon som inte har rätt till det. Ju större skada ett skjutvapen kan orsaka desto viktigare är det att vapenregleringen följs.

Avgörande för om ett vapenbrott ska bedömas som ringa är om gärningen framstår som obetydlig med hänsyn till de intressen som är avsedda att skyddas genom straffbestämmelserna. Vi föreslår därför att det i den nya vapenlagen ska förtydligas att den lägre straffskalan för ringa brott ska tillämpas om brottet med hänsyn till risken för att vapnet skulle komma till otillåten eller annan skadlig användning och med hänsyn till övriga omständigheter är att anse som ringa. På detta sätt blir det tydligare att man kan beakta ifall brottet begåtts av en legal vapeninnehavare.

Det föreslagna förtydligandet innebär möjligen en viss utvidgning av tillämpningsområdet för ringa brott (jfr ”Journalistens pistol” NJA 2015 s. 45, där ett kortvarigt innehav av ett skjutvapen utan ammunition, som förvärvats i journalistiskt syfte och där det inte funnits någon risk för att vapnet skulle komma till brottslig användning, bedömdes som brott av normalgraden av Högsta domstolens majoritet). Tillämpningsområdet för ringa vapenbrott är i dag dock mycket begränsat och en försiktig utvidgning framstår inte som orimlig, särskilt inte i ljuset av de straffskärpningar som under det senaste decenniet skett med avseende på normalgradsbrottet.

Det skulle kunna övervägas om det i den nya vapenlagen bör anges att den särskilda straffskalan för ringa brott gäller också om brottet begåtts av oaktsamhet (jfr RH 2022:45). Straffskalan för oaktsamt brott gäller emellertid parallellt med straffskalan för ringa brott. Frågan om ett brott som begåtts av oaktsamhet också är ringa saknar alltså betydelse vid bedömningen av vilken straffskala som är tillämplig. En annan sak är att omständigheterna kring gärningen självfallet ska beaktas vid straffmätningen. För tydlighetens vill vi framhålla att det enligt vår mening saknas stöd för tolkningen att ett vapenbrott som i och för sig skulle kunna bedömas som ringa skulle vara straffritt för att det begåtts av oaktsamhet (jfr RH 2022:45 och prop. 1973:166 s. 127 och 148).

Beaktande vid bedömningen av om brottet bör anses som grovt

Att ett vapenbrott begåtts av en legal vapeninnehavare har inte bara betydelse för om brottet ska bedömas som ringa. Det kan också tala för att ett vapenbrott ska anses vara av normalgraden, trots att det i och för sig föreligger andra omständigheter som talar för att brottet ska bedömas som grovt. De s.k. kvalifikationsgrunderna i 9 kap. 1 a § första stycket vapenlagen innebär nämligen inte att ett vapenbrott alltid ska bedömas som grovt när någon av de uppräknade omständigheterna föreligger, utan en samlad bedömning ska alltid göras (se vidare avsnitt 26.4.2). Vid bedömningen är det alltså möjligt att beakta om risken för att vapnet kommer till brottslig eller annan skadlig användning har varit särskilt låg för att gärningspersonen har tillstånd eller annan rätt att inneha skjutvapen.

Beaktande vid bedömningen av brottets straffvärde

En särskilt låg risk för att skjutvapnet kommer till brottslig eller skadlig användning ska även beaktas vid bedömningen av brottets straffvärde (se 29 kap. 1 § brottsbalken och ”Journalistens pistol” NJA 2015 s. 45 p. 27). Som anmärks i det föregående syftar kriminaliseringen av de gärningar som utgör vapenbrott ytterst till att förebygga den skada skjutvapen kan orsaka. Regeringen har vid flera tillfällen betonat att mindre allvarliga överträdelser av vapenlagen inte motiverar samma skärpta syn på vapenbrott som de senaste årens skärpningar av straff-

skalorna ger uttryck för i fråga om grövre brott (se prop. 2017/18:26 s. 14, prop. 2019/20:200 s. 23 och prop. 2023/24:33 s. 25, jfr prop. 2013/14:226 s. 34).

Beaktande vid påföljdsvalet

En särskilt låg risk för att skjutvapnet kommer till brottslig eller annan skadlig användning bör också beaktas vid påföljdsvalet. Visserligen anses vapenbrott av normalgraden i allmänhet vara ett s.k. artbrott, dvs. ett brott vars art talar för att påföljden normalt ska bestämmas till fängelse (se t.ex. ”Journalistens pistol” NJA 2015 s. 45 p. 23). Frågan om ett brott är av sådan art att påföljden bör bestämmas till fängelse ska dock inte avgöras av brottstypen utan det ska göras en individuell bedömning av brottets karaktär i varje särskilt fall (se Borgeke & Forsgren, [2021, version 4, JUNO] s. 351). När risken för att skjutvapnet ska komma till brottslig eller annan skadlig användning har varit påtagligt låg kan ett vapenbrott ofta inte anses vara av sådan art att påföljden som utgångspunkt bör bestämmas till fängelse. I sådana fall är också straffvärdet lågt.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan den omständigheten att ett vapenbrott begåtts av en legal vapeninnehavare i vissa fall innebära att risken för att vapnet ska komma till brottslig eller annan skadlig användning varit särskilt låg. Detta kan redan i dag beaktas vid gradindelning, straffvärdesbedömning och påföljdsval. För att det ska bli helt klart vad som gäller föreslår vi dock att regleringen rörande ringa brott förtydligas.

26.3.6 Vissa nya brottsrubriceringar bör införas

Förslag: Bestämmelserna i 9 kap. vapenlagen och 14 kap. vapenförordningen ska föras över till den nya vapenlagen och vapenförordningen. I den nya vapenlagen ska nya brottsrubriceringar införas för att tydligare skilja på sådana överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och andra brott mot vapenlagen.

Skälen för förslagen

Det bör göras en tydligare åtskillnad mellan olika överträdelser av vapenlagen

Skjutningar, dödligt skjutvapenvåld och kriminellas användning av skjutvapen har under de senaste tio åren ökat och fått alltmer uppmärksamhet i samhällsdebatten. Detta har lett till ett flertal skärpningar av straffen för vapenbrott. I förarbeten har förekomsten och användningen av illegala vapen pekats ut som ett allvarligt samhällsproblem (se t.ex. prop. 2019/20:200 s. 23).

I avsnitt 26.3.2 gör vi bedömningen att det inte är lämpligt att generellt skilja på vapenbrott som begås av legala vapeninnehavare och vapenbrott som begås av andra. Vapenlagen innehåller emellertid inte bara bestämmelser om vapenbrott utan även om andra typer av överträdelser av vapenlagens bestämmelser. De gärningar som kriminaliserats i 9 kap. vapenlagen är av vitt skilda slag. Vapenbrotten handlar om att den som inte har rätt att inneha skjutvapen får ett sådant vapen i sin besittning. Motsatsvis finns det vissa brott i 9 kap. vapenlagen som enbart kan begås av den som har rätt att inneha skjutvapen, exempelvis användning av skjutvapnet för annat ändamål än det som innehavaren är berättigad till (9 kap. 2 § första stycket a vapenlagen). Vissa av brotten i 9 kap. vapenlagen är sådana att det typiskt sett finns en risk för att skjutvapen kommer till brottslig användning, medan andra bestämmelser syftar till att få legala vapeninnehavare att följa rena ordningsföreskrifter. Att lagstiftaren ser olika strängt på brotten i 9 kap. vapenlagen framgår inte minst av att straffskalorna varierar från enbart böter för brott enligt 9 kap. 3 § vapenlagen till fängelse i lägst sex och högst tio år för synnerligen grovt vapenbrott. (Se avsnitt 26.2.) I avsnitt 26.3.7 gör vi bedömningen att samtliga de lagöverträdelser som är straffbelagda i vapenlagen är av så allvarligt slag att det inte bör komma i fråga att avkriminalisera dem.

Den som döms för brott enligt 9 kap. vapenlagen döms antingen för *vapenbrott* (av viss svårighetsgrad) eller för *brott mot vapenlagen*. Vapenbrott är typiskt sett ett avsevärt allvarligare brott än brott mot vapenlagen. Straffskärpningarna de senaste tio åren har också enbart avsett vapenbrott.

För en legal vapeninnehavare som gör sig skyldig till en överträdelse av vapenlagens bestämmelser, exempelvis genom att transportera ett skjutvapen utan att iaktta vapenlagens regler om transport, kan det

framstå som besvärande att dömas för brott mot vapenlagen. Brottsrubriceringen kan nämligen uppfattas som samma typ av brott som uppmärksammats i samhällsdebatten och som av lagstiftaren pekats ut som ett allvarligt samhällsproblem.

Inte bara påminner rubriceringarna vapenbrott och brott mot vapenlagen starkt om varandra. Det är också så att de gärningar som innefattas under rubriceringen brott mot vapenlagen sinsemellan kraftigt skiljer sig åt. Under brott mot vapenlagen hör bl.a. brott mot bestämmelserna om märkning av skjutvapen, inklusive förfalskning, utplåning, avlägsnande och ändring av sådan märkning (9 kap. 1 b § vapenlagen). Detta är gärningar som ofta får antas ha samband med att skjutvapen avses att användas för kriminella ändamål (se vidare avsnitt 26.4.2). Vidare hör under brott mot vapenlagen olagligt innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin samt överlåtelse och yrkesmässig förmedling av sådana föremål till den som inte har rätt att inneha egendomen (9 kap. 2 § d och e vapenlagen). Sådana gärningar kan i vissa fall ha samband med användning av skjutvapen vid våldsbrott. Under rubriceringen brott mot vapenlagen hör emellertid också sådana kriminaliseringar som primärt syftar till att få legala vapeninnehavare att följa vissa ordningsföreskrifter för vapeninnehav m.m. (se övriga punkter i 9 kap. 2 § vapenlagen). Även om det är viktigt att sådana föreskrifter följs syftar överträdelse av föreskrifterna typiskt sett inte till att ett skjutvapen ska komma till brottslig användning.

Vi menar med hänsyn till det anförda att det finns anledning att tydligare skilja på sådana överträdelser av vapenlagen som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och sådana brott som de senaste årens straffskärpningar på vapenområdet syftat att komma till rätta med. Det rör sig i första hand om att åstadkomma en tydligare gränsdragning mellan å ena sidan sådana brott som regleras i 9 kap. 1–1 b § vapenlagen (vapenbrott och brott mot bestämmelserna om märkning) och å andra sidan övriga brott mot vapenlagen. Om förslaget om en särskild straffbestämmelse för överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen genomförs bör den straffbestämmelsen räknas till den senare gruppen.

En uppdelning bör göras inom ramen för vapenlagen

Frågan är då hur en uppdelning lämpligen kan ske. Ett alternativ skulle kunna vara att föra över bestämmelserna om vapenbrott och brott mot bestämmelserna om märkning från vapenlagen till brottsbalken. Brottskatalogen i brottsbalkens andra avdelning innehåller dock inget kapitel där bestämmelserna passar in, även om det skulle kunna övervägas att föra in dem i 16 kap. om brott mot allmän ordning. Att föra över bestämmelserna till brottsbalken ligger inte heller i linje med den lagstiftningssystematik vi inledningsvis har redogjort för (se avsnitt 26.3.1). Det skulle vidare försvåra för rättstillämparen eller lagstiftaren om bestämmelserna bryts ut från det regelverk som reglerar området i sak. Att föra över bestämmelserna till brottsbalken är enligt vår mening därför olämpligt. Det kan inte heller anses ligga i vårt uppdrag att föreslå ändringar i brottsbalken.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att föra över bestämmelserna om vapenbrott och brott mot bestämmelserna om vapenmärkning till en särskild vapenstrafflag. Till den lagen skulle också vissa bestämmelser från smugglingslagen, LBE och KML kunna föras. Också en sådan ordning skulle dock försvåra för rättstillämparen eller lagstiftaren. Här är inte heller fråga om en sådan situation där en särskild strafflag brukar anses vara motiverad. (Jfr avsnitt 26.3.1 och 26.3.2.) Också det alternativet menar vi alltså bör undvikas.

Vi anser därför att det bästa alternativet är att åstadkomma en tydligare uppdelning inom ramen för vapenlagen. Detta kan åstadkommas genom införandet av nya brottsrubriceringar. En sådan ordning menar vi är väl ägnad att tydliggöra skillnaden mellan olika typer av brott mot vapenlagen. Samtidigt medför den inga särskilda lagstiftnings- eller tillämpningsproblem.

Vi föreslår därför att samtliga de straffrättsliga bestämmelserna i 9 kap. vapenlagen förs över till den nya vapenlagen. I den nya vapenlagen bör följande nya brottsrubriceringar införas.

- Sådana gärningar som avses i 9 kap. 1 b § vapenlagen bör i den nya vapenlagen benämnas *vapenmärkningsbrott*.
- De gärningar som avses i 9 kap. 2 § första stycket a vapenlagen bör i den nya vapenlagen betecknas *missbruk av rätt att inneha skjutvapen.* Bestämmelsen bör placeras i en egen paragraf.

- Sådana gärningar som avses i 9 kap. 2 § första stycket d och e vapenlagen bör i den nya vapenlagen benämnas *olovlig befattning med ammunition* respektive *olovlig befattning med vapentillbehör*. Bestämmelserna, liksom regleringen i 9 kap. 2 § andra stycket av när otillåtet innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin är att anse som ringa, bör placeras i en egen paragraf.
- De gärningar som avses i 9 kap. 2 § första stycket f bör i den nya vapenlagen betecknas *olovlig vapenhandel* respektive *olovlig vapenförmedling* och *olovlig förmedling av ammunition.* Bestämmelsen om olovlig vapenhandel bör placeras i en egen paragraf, liksom bestämmelserna om olovlig förmedling.
- Övriga brott som avses i 9 kap. 2 § vapenlagen och de brott som regleras i 9 kap. 3 § vapenlagen bör i den nya vapenlagen betecknas *överträdelse av vapenlagen*.

I det följande gör vi bedömningen att det inte heller i fråga om vapenförordningens straffbestämmelser är lämpligt med en avkriminalisering och sanktionsväxling. De straffrättsliga bestämmelserna i 14 kap. vapenförordningen bör därför föras över till den nya vapenförordningen, med de undantag och tillägg som följer av våra överväganden i andra kapitel.

26.3.7 Administrativa sanktionsavgifter bör inte införas

Bedömning: En ordning med administrativa sanktionsavgifter bör inte införas.

Skälen för bedömningen

Samtliga de lagöverträdelser som är straffbelagda i vapenlagen är av så allvarligt slag att det inte bör komma i fråga att avkriminalisera dem. Vi gör samma bedömning beträffande de överträdelser av vapenförordningens bestämmelser som är belagda med dagsböter. Det finns dock ett antal bestämmelser i vapenförordningen som endast är sanktionerade med penningböter. Vi föreslår därutöver några nya bestämmelser beträffande vilka vi bedömer att överträdelser straffvärdemäs-

sigt ligger på penningsbotsnivå. När det gäller sådana överträdelser finns det skäl att överväga om man i stället för penningböter kan ta ut en administrativ sanktionsavgift. Det handlar om överträdelser som har ett lågt straffvärde och som begås endast av legala vapeninnehavare och andra personer som i övrigt är skötsamma. Det handlar vidare om bestämmelser där det inte är självklart att en överträdelse alltid måste aktualisera frågan om återkallelse av personens tillstånd enligt vapenlagen. Det kan hävdas att en sanktionsavgift är en mer proportionerlig sanktion än ett lågt bötesstraff. Det kan också upplevas som en fördel för den enskilde att överträdelsen inte registreras i belastningsregistret.

Det finns emellertid också flera nackdelar med att införa ett system med administrativa sanktionsavgifter. Till att börja med anser vi att det skulle göra sanktionssystemet mindre effektivt. På områden där sanktionsavgifter införts förhåller det sig i allmänhet så att kontrollmyndigheten är någon annan myndighet än Polismyndigheten. Effektivitetsvinsten består i sådana fall av att kontrollmyndigheten kan hantera vissa regelöverträdelser själv, med den specialkompetens myndigheten har på området, utan att blanda in rättsväsendet. På vapenområdet är Polismyndigheten kontrollmyndighet. Överträdelser av det slag som nu diskuteras kan i allmänhet hanteras på ett enkelt sätt genom utfärdande av en ordningsbot på plats. Ett system med sanktionsavgifter, där den enskilde ska ges tillfälle att yttra sig i frågan, torde däremot kräva en mer omfattande administration och ianspråktagande av administrativa resurser inom Polismyndigheten. Detta rimmar dåligt med önskemålet om att förenkla och effektivisera polisens hantering av vapenärenden. Effektivitetsskäl talar därför emot införande av sanktionsavgifter.

Vidare skulle bestämmelser om sanktionsavgift ytterligare komplicera ett redan omfattande regelverk. Detta bör inte göras utan att det medför påtagliga fördelar eller fyller ut tydliga luckor i regelsystemet.

Det kan slutligen befaras att en avkriminalisering skulle göra det svårare för Polismyndigheten att beakta exempelvis upprepade överträdelser vid senare ansökningar om t.ex. innehavstillstånd eller godkännande som exempelvis föreståndare, eftersom det inte sker någon registrering i belastningsregistret.

Sammantaget anser vi att nackdelarna överväger fördelarna. En ordning med sanktionsavgifter bör därför inte införas i vapenregleringen.

26.4 Kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott och grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor

Utredningen har i uppdrag att analysera om det krävs några ändringar i vapenlagen och lagen om brandfarliga och explosiva varor, förkortad LBE, för att omständigheten att vapen och explosiva varor påträffas med avslipade serienummer särskilt ska kunna beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt.

26.4.1 Märkning av skjutvapen och explosiva varor

Märkning av skjutvapen

Bestämmelser om märkning av skjutvapen och vissa vapendelar finns i 2 a kap. vapenlagen. Av bestämmelserna framgår att skjutvapen som är avsedda att skjuta ut projektiler med hjälp av ett antändbart drivämne ska förses med en unik märkning, där vissa särskilt angivna uppgifter ska framgå. Märkningen ska placeras på merparten av vapnets vitala delar. Den som enbart tillverkar sådana vapendelar ska förse även dem med märkning. Också obrukbara vapen ska i vissa fall märkas. Märkning ska ske bl.a. vid tillverkning. Lagen om krigsmateriel innehåller med avseende på märkning en hänvisning till 2 a kap. vapenlagen (1 b § KML).

Vapenlagens kapitel om märkning infördes 2011 i syfte att genomföra bestämmelserna om märkning i FN:s vapenprotokoll och 2008 års tilläggsdirektiv till det ursprungliga vapendirektivet[2]. Syftet med märkning är att kunna identifiera och spåra skjutvapen och därigenom minska spridningen av illegala vapen och motverka grov organiserad brottslighet (se prop. 2010/11:72 Genomförande av FN:s vapenprotokoll, s. 22 och jfr skäl 11 i reciten till vapendirektivet).

Enligt kommissionens genomförandedirektiv[3] ska medlemsstaterna säkerställa att märkningen enligt vapendirektivet uppfyller vissa tekniska specifikationer. Polismyndigheten har meddelat föreskrifter om

[2] Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.
[3] Kommissionens genomförandedirektiv (EU) 2019/68 om fastställande av tekniska specifikationer för märkning av skjutvapen och deras väsentliga delar enligt rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

detta (se Polismyndighetens föreskrifter [PMFS 2023:8] om tekniska specifikationer för märkning av skjutvapen och vapendelar, FAP 550-1).

Ett skjutvapens tillverkningsnummer hör till de uppgifter som registreras i vapenregistret (se 1 a kap. 1 § vapenförordningen).

Märkning av explosiva varor

I 2 a kap. vapenlagen finns, utöver bestämmelser om märkning av skjutvapen, också bestämmelser om märkning av ammunition, som ofta är en explosiv vara. Märkningen ska innehålla vissa särskilt angivna uppgifter och placeras på förpackningen (2 a kap. 6 § vapenlagen). Med ammunition förstås i detta sammanhang patroner och projektiler till handeldvapen som vapenlagen tillämpas på och tändhattar och andra tändmedel till sådana patroner och projektiler, med vissa särskilt angivna undantag (se 1 kap. 5 och 7 §§ vapenlagen).

Bestämmelser om märkning av explosiva varor finns vidare i LBE. Enligt 13 § LBE får explosiva varor som består av sprängämnen i flexibel eller elastisk bladform eller av andra plastiska sprängämnen föras in i och ut ur landet eller hanteras här endast om sprängämnena är märkta med spårämnen så att varorna ska kunna upptäckas. Regleringen infördes ursprungligen i 10 a § lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor (i det följande BEX-lagen). Bakgrunden var Sveriges tillträde till konventionen av den 1 mars 1991 om märkning av plastiska sprängämnen i detekteringssyfte (SÖ 2007:15), som i sin tur föranletts av ett sprängattentat mot ett amerikanskt passagerarplan 1988. Konventionens syfte är att begränsa olaglig spridning av sprängämnen. Märkning med spårämnen syftar till att sprängämnen ska kunna detekteras, dvs. spåras och upptäckas. (Se prop. 2009/10:203 Ny lag om brandfarliga och explosiva varor, s. 70 och 71 och prop. 2006/07:22 Märkning av plastiska sprängämnen, s. 1, 20 och 30.) Sådan märkning sker genom att spårämnet tillsätts produkten (jfr 4 kap. MSBFS 2016:5). I 2 § förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor anges vissa undantag från spårämneskravet.

LBE innehåller också andra märkningsregler. Den som tillverkar, överför eller importerar brandfarliga eller explosiva varor till Sverige, eller släpper ut sådana varor på marknaden, ska genom märkning eller på annat sätt lämna de uppgifter om varorna som är av betydelse för att bedöma brand- eller explosionsrisken samt konsekvenserna av en

brand eller en explosion eller för att förebygga obehörigt förfarande med varorna (14 § LBE). Bestämmelserna infördes ursprungligen i 10 § BEX-lagen. Syftet med informationen är enligt vad som anfördes i de ursprungliga förarbetena primärt att sprida information om de risker som kan vara förenade med hanteringen av de farliga varorna (se prop. 1987/88:101 Lag om brandfarliga och explosiva varor, s. 34). I samband med att bestämmelserna fördes över till LBE utökades informationskravet till att omfatta bl.a. uppgifter av betydelse för att förebygga obehörigt förfogande med varorna. Detta kommenterades inte särskilt i propositionen Ny lag om brandfarliga och explosiva varor (se prop. 2009/10:203 s. 71). Som framgår av bestämmelsen får uppgifterna lämnas på annat sätt än genom märkning.

Krav på märkning följer enligt MSB även av de regler om godkännande av explosiva varor som anges i 12 § LBE och 3–4 §§ förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor (s.k. CIP-märkning). Enligt MSB har detta dock aldrig aktualiserats.

För märkning av explosiva varor är även CLP-förordningen[4] relevant. Förordningen rör klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar. Syftet med CLP-förordningen är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för miljön samt fri rörlighet för ämnen, blandningar och varor (se artikel 1 i CLP-förordningen).

Vidare finns bestämmelser om märkning av explosiva varor i de föreskrifter som MSB utfärdat rörande produktkrav på explosiva varor för civilt bruk och plastiska sprängämnen (se 3 kap. MSBFS 2016:5). Vissa av föreskrifterna rör s.k. CE-märkning, dvs. märkning som visar att produkten är i överensstämmelse med för produkten aktuell EU-lagstiftning. Föreskrifterna innehåller också krav på s.k. identitetsmärkning. Den som tillverkar eller importerar explosiva varor ska som huvudregel identitetsmärka varje individuell vara och dess innersta förpackning innan den släpps ut på marknaden. Märkningen ska ske genom tryck eller klistermärke. Identitetsmärkningen syftar till att möjliggöra spårning av explosiva varor från produktion och utsläppande på marknaden till slutanvändaren i syfte att förhindra missbruk och stöld och för att bistå myndigheterna med spårning av försvunna eller stulna explosiva varors ursprung (jfr skäl 19 i reciten till det om-

[4] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

arbetade direktivet om explosiva varor[5] och prop. 2015/16:94 Genomförande av det omarbetade direktivet om explosiva varor, s. 21). MSB har utfärdat förskrifter om registerhållning av identitetsmärkta explosiva varor (se 7 kap. MSBFS 2019:1). Ekonomiska aktörer, med vissa undantag, ska föra register över varje identitetsmärkt explosiv vara som hanteras, importeras eller exporteras. I registret ska bl.a. anges till vem varan överlåts. Uppgifterna ska sparas i minst tio år. Den som för register ska på begäran av Polismyndigheten eller MSB lämna ut registrerade uppgifter om en explosiv vara.

För sådana explosiva varor som är pyrotekniska artiklar finns bestämmelser om märkning i MSB:s föreskrifter om tillhandahållande av pyrotekniska artiklar och ammunition (se 4 kap. MSBFS 2015:6). Även för sådana varor finns krav på CE-märkning. Vidare ska märkningen i vissa fall innehålla bl.a. uppgifter av betydelse för säker användning.

Det finns också bestämmelser om märkning av explosiva varor vid transport, som meddelats med stöd av lagen (2006:263) om transport av farligt gods.

26.4.2 Avslipande serienummer kan beaktas inom ramen för bedömningen av om ett vapenbrott är grovt

Bedömning: Avslipade serienummer kan redan enligt gällande rätt beaktas särskilt vid bedömningen av om ett vapenbrott är att bedöma som grovt. Det krävs alltså ingen lagändring för att åstadkomma detta.

Skälen för bedömningen

Bakgrund och gällande rätt

För grovt vapenbrott döms till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om ett vapenbrott är grovt ska det enligt 9 kap. 1 a § första stycket vapenlagen särskilt beaktas om

[5] Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/28/EU om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden och övervakning av explosiva varor för civilt bruk (omarbetning).

1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats,
2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,
3. innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,
4. vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller
5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Den särskilda straffskalan för grovt vapenbrott infördes 1993 i den då gällande vapenlagen (1973 års vapenlag). Samtidigt sänktes straffmaximum för brott av normalgraden från fängelse i högst två år till fängelse i högst ett år. (Se lagen [1993:208] om ändring i vapenlagen [1973:1176].) Bestämmelsen innehöll vid införandet ingen vägledning för bedömningen av vad som utgör grovt brott. I förarbetena till lagändringen angavs att brott under former som medför att vapnen kan komma till brottslig användning bör betraktas som grova. Som exempel på detta angavs innehav av livsfarliga vapen som saknar lagligt användningsområde och innehav av en större mängd vapen. (Se prop. 1992/93:141 Ändring i brottsbalken m.m., s. 52.)

Brottsrubriceringarna vapenbrott och grovt vapenbrott infördes i samband med att bestämmelserna om vapenbrott överfördes till den nuvarande vapenlagen. I övrigt gjordes endast vissa språkliga ändringar i samband med tillkomsten av nuvarande vapenlag. (Jfr prop. 1995/96:52 s. 85.)

Bestämmelsen om grovt vapenbrott gav vid den nuvarande vapenlagens tillkomst alltså ingen vägledning för bedömningen av vad som utgör grovt brott. Den ursprungliga uppräkningen av vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen (kvalifikationsgrunder) infördes genom en lagändring 2012 (se lagen [2012:306] om ändring i vapenlagen [1996:67]). Syftet med lagändringen var dels att ge rättstillämparen bättre vägledning, dels att bestämmelsens tillämpningsområde skulle utvidgas något. De omständigheter som enligt de ursprungliga kvalifikationsgrunderna särskilt skulle beaktas vid gradindelningen rörde platsen för innehavet, vapnets relativa farlighet och antalet vapen (jfr punkterna 1–3 i nuvarande bestämmelse). Det över-

vägdes att som en av kvalifikationsgrunderna ange omständigheten att vapnet kan befaras komma till brottslig användning. En sådan formulering ansågs dock ge alltför begränsad ledning för domstolarna. Med avseende på vapnets relativa farlighet uttalades att främst vapnets eldkraft bör vägas in. Även andra omständigheter, som att vapnet är utrustat med ljusförstärkare eller ljuddämpare, eller att vapnet är manipulerat på visst sätt, kan föranleda att vapnet anses vara särskilt farligt. I förarbetena uttalades vidare att domstolen ska göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Ett brott kan enligt förarbetena bedömas som grovt utan att någon av de uppräknade omständigheterna är för handen. Så kan enligt förarbetena vara fallet när omständigheterna vid brottet är snarlika något av de uppräknade fallen. (Se prop. 2011/12:109 Vissa åtgärder mot illegala vapen, s. 16–19 och 41 och 42.)

Kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott ändrades 2014 genom att det gjordes en viss justering avseende betydelsen av platsen för innehavet. Samtidigt kompletterades kvalifikationsgrunderna genom att det angavs att det också ska beaktas om gärningen varit av särskilt farlig art (jfr punkten 5 i nuvarande bestämmelse). (Se lagen [2014:894] om ändring i vapenlagen [1996:67].) Syftet med den nya kvalifikationsgrunden var att betona dels att gärningens farlighet är central vid bedömningen av om brottet är grovt, dels att det i det enskilda fallet måste göras en samlad bedömning av samtliga relevanta omständigheter där även andra omständigheter än de uppräknade kan vara av betydelse. Gemensamt för de omständigheter som bör vara av relevans för kvalificeringen av ett vapenbrott som grovt är enligt förarbetena att de kan sägas innebära att gärningen är särskilt farlig. Den nya kvalifikationsgrunden uttrycktes därför så att gärningen annars har varit av särskilt farlig art. En gärning bör enligt förarbetena anses vara av särskilt farlig art i situationer som är snarlika de som anges i de övriga kvalifikationsgrunderna. Relevanta omständigheter kan vara förhållandena på platsen för innehavet, överlåtelsen eller utlåningen, vem som har innehaft vapnet eller vem ett vapen har överlåtits eller lånats ut till. En gärning kan enligt förarbetena anses vara av särskilt farlig art exempelvis om en gärningsman är påverkad av alkohol eller narkotika, om det rör sig om en yrkesmässig hantering, eller om vapnet innehas i en kriminell miljö där det kan befaras komma till brottslig användning. I förarbetena betonades att uppräkningen av kvalifikationsgrunderna inte är uttömmande utan att frågan om ett vapen-

brott är grovt liksom tidigare ska avgöras med beaktande av samtliga omständigheter vid brottet. (Se prop. 2013/14:226 s. 41 och 46–48.)

Ännu en komplettering av kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott gjordes 2020 (se lagen [2020:900] om ändring i vapenlagen [1996:67]). Numera ska det vid bedömningen uttryckligen beaktas om vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning (9 kap. 1 a § första stycket 4 vapenlagen). Bakgrunden till lagändringen var att domstolarna inte ansågs beakta den omständigheten i tillräckligt hög grad vid gradindelningen. Kvalifikationsgrunden har utformats så att det inte krävs konkret risk för brottslig användning i det enskilda fallet. (Se prop. 2019/20:200 s. 34–37 och 70.)

Som exempel på en sådan miljö som medför att ett vapen typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning nämndes i förarbetena vissa särskilda omgivningar, däribland platser där kriminell verksamhet bedrivs och lokaler som någon med kriminella kopplingar förfogar över eller där det förvaras eller bärs skyddsvästar. Med en sådan miljö kan enligt förarbetena dock också avses något annat än en viss fysiskt miljö, nämligen ett vidare kriminellt sammanhang. Kvalifikationsgrunden kan enligt förarbetena aktualiseras bl.a. när innehavet sker på uppdrag av en person som har anknytning till en kriminell gruppering eller när det aktuella vapnet helt saknar legalt användningsområde. I förarbetena betonades att införandet av den nya kvalifikationsgrunden inte innebär att uppräkningen blir uttömmande och att det, som alltid i fråga om kvalifikationsgrunder, ska göras en bedömning av samtliga omständigheter. (Se prop. 2019/20:200 s. 36–38 och 70.)

Kompletteringen 2020 av kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott gjordes trots att Lagrådet inte tillstyrkte lagändringen. I sitt yttrande över lagrådsremissen framhöll Lagrådet de risker en alltför detaljerad katalog över kvalifikationsgrunder medför. Lagrådet påpekade vidare att den föreslagna kvalifikationsgrunden behövde ges en delvis pressad tolkning för att täcka in de avsedda situationerna. (Se prop. 2019/20:200 s. 105 och 106.)

Högsta domstolen har vid flera tillfällen uttalat sig angående betydelsen av kvalifikationsgrunder. Högsta domstolen har därvid angett att när det vid en brottstyp finns kvalifikationsgrunder som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt tar rubriceringen sin utgångspunkt i dessa omständigheter. En samlad bedömning måste

emellertid alltid göras. Ett brott behöver inte kvalificeras som grovt när någon av de angivna omständigheterna föreligger, och det är inte heller uteslutet att bedöma brottet som grovt även om ingen av de angivna omständigheterna är för handen. (Se t.ex. ”Vapnet och kokainpartiet” NJA 2020 s. 615 p. 10 med där gjorda hänvisningar och ”Ett eller två vapenbrott” NJA 2021 s. 341 p. 21.)

Frågan om ett avslipat serienummer i sig kan föranleda att ett vapenbrott är att anse som grovt har inte prövats i refererad rättspraxis. Frågan har dock tangerats i ett par refererade avgöranden som samtliga rör den lagstiftning som gällde före 2020 års lagändring avseende kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott.

I rättsfallet ”Vapnet och kokainpartiet” NJA 2020 s. 615 var frågan om ett vapenbrott skulle bedömas som grovt. Tillverkningsnumret för det vapen som gärningen avsåg hade tagits bort. I målet förelåg ett flertal försvårande omständigheter och brottet bedömdes av Högsta domstolen som grovt. Omständigheten att vapnet saknade tillverkningsnummer nämndes inte uttryckligen i domskälen, till skillnad från vissa andra försvårande omständigheter.

I rättsfallet RH 2013:68 beaktades borttaget tillverkningsnummer som en av flera försvårande omständigheter som föranledde att ett vapenbrott bedömdes som grovt. I rättsfallet RH 2013:71 synes förekomsten av bortslipade tillverkningsnummer däremot inte ha beaktats vid gradindelningen.

Omständigheten att ett skjutvapen har bortslipat serienummer synes vid vapenbrott ofta förekomma i sådana sammanhang att det redan på andra grunder går att säga att vapenbrottet är grovt. I hovrättspraxis är det därför relativt sällsynt att frågan om betydelsen av den omständigheten ställs på sin spets. I den mån avslipade serienummer uttryckligen ges vikt vid bedömningen är praxis spretande. Exempelvis har Göta hovrätt i något avgörande gett uttryck för att den omständigheten att vapnets serienummer avlägsnats talar för att vapeninnehavet varit av särskilt farlig art (se Göta hovrätts dom den 7 februari 2023 i mål nr B 4844-22). I ett par avgöranden har avslipade tillverkningsnummer varit en av flera omständigheter som medfört att vapnet ansetts ha innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning (se Hovrätten för Västra Sveriges dom den 14 september 2022 i mål nr B 4409-22 och Svea hovrätts dom den 17 april 2023 i mål nr B 2228-23). Hovrätten över Skåne och Blekinge har i något fall ansett att omständigheten

att ett vapen haft bortslipat tillverkningsnummer visserligen är besvärande men inte tillräcklig för att det ska vara möjligt att säga att vapnet innehafts i en sådan miljö där det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning (se Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 18 februari 2022 i mål nr B 4508-21). En liknande bedömning gjordes av Hovrätten över Skåne och Blekinge i ett annat mål. Det är dock oklart om hovrätten i det avgörandet beaktade omständigheten att tillverkningsnumret var bortslipat i förhållande till kvalifikationsgrunden om kriminell miljö eller kvalifikationsgrunden att gärningen varit av särskilt farlig art, eller båda kvalifikationsgrunderna. (Se Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 5 augusti 2021 i mål nr B 2066-21.) Sammanfattningsvis förekommer det både att avslipade serienummer medför att ett vapenbrott anses som grovt och att det inte gör det, och både att omständigheten beaktas inom ramen för kvalifikationsgrunden i 9 kap. 1 a § punkten 4 (kriminell miljö) och inom ramen för kvalifikationsgrunden i punkten 5 (gärning av särskilt farlig art).

Det förekommer att borttagna tillverkningsnummer beaktas vid bedömningen av om brottet vapensmuggling är att bedöma som grovt. Beaktandet sker då som en del av bedömningen av om gärningen varit av särskilt farlig art (se Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 15 maj 2023 i mål nr B 1214-23). (Kvalifikationsgrunden innehav i en sådan miljö att vapnet typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning saknas av naturliga skäl i smugglingslagen, som ju inte rör kriminaliserat innehav.)

Åklagarmyndigheten berör i sin rättsliga vägledning rörande grovt vapenbrott inte särskilt betydelsen av avlägsnad märkning (se RäV 2022:4).

Nationellt forensiskt centrum (NFC), som är en avdelning inom Polismyndigheten som utför forensiska undersökningar, har tagit fram en promemoria rörande tekniska kvalifikationsgrunder för grovt eller synnerligen grovt vapenbrott. I promemorian berörs avlägsnad märkning under rubriken Vapen som innehas i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. Avlägsnad märkning är enligt promemorian en egenskap som kan tyda på att vapnet innehafts i en sådan miljö. (Se NFC, Information den 20 maj 2022, Tekniska kvalifikationsgrunder för grovt/synnerligen grovt vapenbrott, s. 19.)

I doktrinen har anförts att omständigheten att tillverkningsnummer eller annan märkning som möjliggör spårning av vapnet har avlägsnats kan tyda på att vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. Gärningen skulle då falla under 9 kap. 1 a § första stycket 4 vapenlagen. (Se Landgren & Åberg, Vapenlagen [31 jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 9 kap. 1 och 1 a §§.)

Överväganden

Syftet med att ta bort eller ändra märkningen av ett skjutvapen torde i allmänhet vara att förhindra spårning av vapnet. Den primära orsaken till att vilja undvika spårning får i regel antas vara att vapnet ska användas vid brott. Om det inte föreligger andra omständigheter som talar i motsatt riktning får det därför anses finnas en risk för att vapnet ska komma till brottslig användning när vapnets märkning tagits bort eller ändrats. Enligt vår mening är borttagen eller ändrad märkning en omständighet som bör beaktas inom ramen för den helhetsbedömning som alltid ska göras vid bedömningen av om ett vapenbrott är att bedöma som grovt.

Frågan är då om borttagen eller ändrad märkning är en sådan omständighet som särskilt ska beaktas vid bedömningen, dvs. om borttagen eller ändrad märkning är en sådan omständighet som är att hänföra till någon av de särskilda kvalifikationsgrunderna i 9 kap. 1 a § första stycket vapenlagen. För den bedömningen är särskilt kvalifikationsgrunderna i punkterna 4 och 5 av intresse. Innan vi går över till att närmare behandla de punkterna kan anmärkas att avslipade serienummer inte torde medföra att ett vapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet på det sätt som avses i punkten 2. Punkten 2 får nämligen förstås som att den tar sikte på sådana egenskaper hos vapnet som medför att det är särskilt farligt vid användning (jfr prop. 2011/12:109 s. 42). Inte heller kan avslipade serienummer anses falla under de kvalifikationsgrunder som rör innehav på allmän plats m.m. eller gärningar som avser flera vapen (punkterna 1 och 3).

Enligt *fjärde punkten* i 9 kap. 1 a § vapenlagen ska vid bedömningen av om ett vapenbrott är grovt särskilt beaktas om vapnet innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. Lagstiftarens avsikt är att ”miljö” i bestämmelsens mening

inte bara ska innefatta fysiska miljöer utan också kunna ta sikte på ett vidare kriminellt sammanhang. Omständigheten att ett skjutvapen helt saknar legalt användningsområde kan enligt förarbetena tala för att ett skjutvapen innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. (Se prop. 2019/20:200 s. 70.)

Med miljö förstås i allmänhet yttre förhållanden eller omgivning. Vi menar att en egenskap hos ett skjutvapen i sig inte kan utgöra en sådan miljö som den fjärde punkten tar sikte på. En annan sak är att en viss egenskap hos ett skjutvapen kan utgöra ett bevis för att det innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. Avslipade serienummer är enligt vår mening en sådan egenskap. Anledningen till detta är dock att det avslipade serienumret i sig tyder på att vapnet är avsett för brottslig användning, alltså oavsett om vapnet har innehafts i en kriminell miljö eller inte. Som utvecklas i det följande kan detta enligt vår mening beaktas under kvalifikationsgrunden om att gärningen varit av särskilt farlig art (punkten fem). Det är alltså dock också möjligt att beakta omständigheten att ett vapen påträffats med avslipat serienummer som ett bevisfaktum till stöd för att vapnet innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. I praxis förekommer det som redan nämnts att omständigheten behandlas på detta sätt.

Enligt *femte punkten* i 9 kap. 1 a § vapenlagen ska vid bedömningen av om ett vapenbrott är grovt särskilt beaktas om gärningen har varit av särskilt farlig art. Bestämmelsen tar sikte på situationer som är snarlika de som anges i de övriga kvalifikationsgrunderna (jfr prop. 2013/14:226 s. 47). Som framgår i det föregående menar vi att det när ett vapen påträffas med borttagen eller ändrad märkning i allmänhet finns anledning att anta att vapnet är avsett att komma till brottslig användning. Situationen påminner starkt om situationen att vapnet innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning (punkten 4). Situationen är också sådan att den innefattas under vad som ursprungligen avsågs omfattas av straffskalan för grovt brott (se prop. 1992/93:141 s. 52). Enligt vår mening bör det därför ofta finnas anledning att bedöma ett vapenbrott som grovt på grund av att gärningen anses vara av särskilt farlig art om brottet avser ett skjutvapen med avslipat serienummer.

Sammantaget menar vi att avslipade serienummer redan enligt gällande rätt särskilt bör kunna beaktas vid bedömningen av om ett

vapenbrott bör bedömas som grovt. Ett beaktande kan ske med stöd av både fjärde och femte punkten i 9 kap. 1 a § vapenlagen. Avgörande för om fjärde eller femte punkten bör tillämpas är om den avslipade märkningen kan anses utvisa en konkret risk för att vapnet ska komma till brottslig användning eller inte. Vi ser inte något behov av lagändringar för att avslipade serienummer ska kunna beaktas vid gradindelningen av vapenbrott.

I sammanhanget kan anmärkas att en ökad detaljnivå i kvalifikationsgrunderna kan medföra både att de betraktas som uttömmande och att det i rättstillämpningen inte görs någon egentlig farlighetsbedömning i det enskilda fallet (jfr prop. 2019/20:200 s. 105). Det finns alltså anledning till försiktighet med att ytterligare öka detaljnivån.

En näraliggande fråga

En fråga som ligger nära den nyss behandlade är hur man ska se på situationen då ett skjutvapen saknar föreskriven märkning för att det aldrig har försetts med serienummer etc.

När ett skjutvapen tillverkats i Sverige eller i något annat land med motsvarande märkningskrav skulle det kunna ligga nära till hands att jämställa fallet att ett skjutvapen aldrig försetts med föreskriven märkning med situationen att serienumret tagits bort. Även i ett sådant fall kan syftet med att bryta mot reglerna om märkning nämligen vara att förhindra spårning av vapnet.

Det är emellertid inte lika lätt att göra generella antaganden om innehavarens avsikter när ett vapen aldrig försetts med föreskriven märkning som när märkningen har avlägsnats. Avsaknaden av föreskriven märkning kan exempelvis bero på att vapnet tillverkats innan märkningskraven trädde i kraft den 1 juli 2011 och alltså inte omfattas av kravet på märkning vid tillverkning (se övergångsbestämmelserna till lagen [2011:467] om ändring i vapenlagen [1996:67]). Avsaknaden av märkning kan också bero på att den som tillverkat ett eget skjutvapen har underlåtit att märka det av bekvämlighetsskäl, utan att för den sakens skull ha för avsikt att använda vapnet för illegala ändamål. Samtidigt är det svårt att bortse från att en vanlig anledning till att tillverka ett eget vapen, inte märka det och inte ansöka om tillstånd att inneha vapnet är att få ett vapen som kan användas för illegala ändamål. Enligt Nationella operativa avdelningen (Noa), som är en avdelning

inom Polismyndigheten, är avsikten med att inte märka ett skjutvapen vanligen att vapnet inte ska kunna spåras. Bland annat s.k. hybridvapen, dvs. vapen som består av en mix av fabrikstillverkade och egentillverkade vapendelar, saknar enligt Noa ofta märkning. Det finns en växande problematik med sådana illegala vapen (se Slutredovisning av uppdraget att stärka arbetet för att minska tillgången till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige, [Ju2023/01560-1]). Även 3D-printade skjutvapen saknar enligt uppgift från Polismyndigheten i allmänhet märkning.

När ett vapen tillverkats i ett land som inte uppställer motsvarande krav på märkning som Sverige finns det anledning att göra delvis andra överväganden. I det fallet behöver det ju inte vara något märkligt med att vapnet inte märkts vid tillverkningen. Det finns dock vissa krav på märkning vid införsel (2 a kap. 7 § vapenlagen). När någon smugglat ett vapen till Sverige och underlåtit att följa reglerna om märkning vid införsel talar det enligt vår mening ofta för att personen avser att använda vapnet för illegala ändamål. Samtidigt kan det tänkas förekomma att exempelvis en vapensamlare, som inte är säker på att beviljas undantag från märkningskravet enligt de särskilda regler som gäller för historiskt värdefulla vapen och vapendelar (2 a kap. 8 § vapenlagen), otillåtet underlåter att märka ett skjutvapen för att det inte ska förlora i värde.

Sammanfattningsvis kan det finnas andra anledningar till att ett skjutvapen inte försetts med föreskriven märkning än att vapnet är avsett för brottslig användning. Om den person som innehaft vapnet inte kan lämna en rimlig förklaring till varför vapnet saknar märkning kan det dock många gånger ligga nära till hands att anta att avsikten är att undvika spårning. I en sådan situation kan avsaknaden av märkning vara ett tecken på att vapnet förekommit i en sådan miljö där det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller indikera att det förelegat en konkret risk för brottslig användning (jfr 9 kap. 1 a § första stycket 4 och 5 vapenlagen).

26.4.3 Avsaknad av märkning kan beaktas inom ramen för bedömningen av om ett brott mot LBE är grovt

Bedömning: Avsaknad av märkning kan redan enligt gällande rätt beaktas vid bedömningen av om ett brott mot LBE ska bedömas som grovt. Det behövs alltså ingen lagändring för att omständigheten ska kunna beaktas när den är relevant.

Skälen för bedömningen

Gällande rätt

Den som hanterar, överför, importerar eller exporterar explosiva varor och den som yrkesmässigt eller i större mängd hanterar brandfarliga varor ska ha tillstånd till det (se 16 § första stycket LBE). För uppsåtligt brott mot tillståndskravet avseende explosiva varor döms, om brottet är att anse som grovt, till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om

1. varan med hänsyn till dess effekt, konstruktion eller utformning har varit av särskilt farlig beskaffenhet,
2. hanteringen, överföringen, importen eller exporten har avsett flera varor eller en stor mängd av en vara,
3. hanteringen eller överföringen har skett i en sådan miljö att varan typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller
4. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

(Se 29 a § LBE.)

Såvitt avser ammunition kan noteras att tillståndskravet i 16 § LBE inte gäller för den som använder eller förvarar ammunition som omfattas av tillstånd till innehav av skjutvapen eller ammunition enligt vapenlagen. Det finns också vissa andra undantag med koppling till vapenlagen. (Se 2 kap. 3–5 §§ MSBFS 2019:1.)

Straffskalan för grovt brott mot tillståndsplikten infördes 2002 i BEX-lagen. Det angavs då inga kvalifikationsgrunder i bestämmelsen. (Se lagen [2002:340] om ändring i lagen [1988:868] om brandfarliga och explosiva varor.) I propositionen anfördes dock att det vid bedömningen av om brottet ska anses som grovt bör kunna beaktas samma

typ av omständigheter som vid motsvarande bedömning enligt vapenlagen (i dess dåvarande lydelse). En viktig omständighet vid bedömningen borde enligt förarbetena därför vara om det har funnits en konkret risk för att de explosiva varorna ska komma till brottslig användning. Andra viktiga omständigheter är enligt förarbetena de aktuella varornas grad av farlighet och omfattningen av det olagliga innehavet. (Se prop. 2001/02:59 Hets mot folkgrupp, m.m., s. 54 och 62.)

BEX-lagen ersattes 2010 av LBE. I samband med införandet av LBE togs det i lagen in en bestämmelse om vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott mot tillståndsplikten är att anse som grovt. Ursprungligen angavs i LBE att det vid bedömningen av om brottet är grovt särskilt ska beaktas risken för att de explosiva varorna hade kunnat komma till brottslig användning samt varornas grad av farlighet och omfattningen av det olagliga innehavet. Förarbetsuttalandena gav därutöver inte någon vidare vägledning, annat än att det angavs att uppräkningen inte var uttömmande (se prop. 2009/10:203 s. 58–62 och 75).

År 2017 ändrades kvalifikationsgrunderna för grovt brott mot LBE till att avse om varan har varit av särskilt farlig beskaffenhet, om hanteringen, överföringen, importen eller exporten har avsett flera varor eller en stor mängd av en vara, eller om gärningen annars har varit av särskilt farlig art (jfr punkterna 1, 2 och 4 i nuvarande reglering) (se lagen [2017:264] om ändring i lagen [2010:1011] om brandfarliga och explosiva varor). I förarbetena framhölls att uppräkningen inte avsåg att vara uttömmande och att domstolen alltid måste göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Liksom när kvalifikationsgrunden ”gärning av särskilt farlig art” infördes i vapenlagen var syftet med den nya kvalifikationsgrunden i LBE att betona dels att gärningens farlighet är central vid bedömningen av om brottet är grovt, dels att det i det enskilda fallet kan finnas även andra omständigheter än de uppräknade som kan vara av betydelse. Det kan enligt förarbetena röra sig om förhållanden på platsen, vem som haft varan och situationen varan har förekommit i, t.ex. att hanteringen sker inom en kriminell gruppering där det finns särskild anledning att befara att varan kan komma till brottslig användning eller att den som hanterar varan är påverkad av alkohol eller narkotika. Att brottet begåtts som ett led i organiserad brottslighet eller riktat sig mot allmänheten eller en större personkrets kan enligt förarbetena också beaktas. Risken att den explosiva varan kan komma

till brottslig användning, som tidigare varit en självständig kvalifikationsgrund, ska enligt förarbetena beaktas inom ramen för denna kvalifikationsgrund. (Se prop. 2016/17:92 Skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor, s. 14, 16 och 19.)

Kvalifikationsgrunden att hanteringen eller överföringen har skett i en sådan miljö att varan typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning lades 2020 till i 29 a § LBE (se lagen [2020:903] om ändring i lagen [2010:1011] om brandfarliga och explosiva varor). Detta skedde i samband med att samma tillägg gjordes i vapenlagen med avseende på kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott. Förarbetsuttalandena med avseende på vad som utgör en sådan miljö har berörts i det föregående (se prop. 2019/20:200 s. 36–38 och 85, jfr s. 70).

Överväganden

Det finns ett flertal regelverk för märkning av explosiva varor. Vissa märkningsbestämmelser syftar till att göra varorna spårbara och försvåra illegal användning. Andra bestämmelser syftar till att visa att produkten uppfyller vissa krav, eller till att ge information i syfte att minska risken för olyckshändelser, m.m. Märkningen är – med undantag för märkning med spårämnen – i allmänhet förhållandevis enkel att avlägsna, exempelvis genom att plocka ut varan ur dess förpackning eller genom att ta bort ett klistermärke. Det förekommer dock i undantagsfall att tillverkaren väljer att stansa in märkningen på varan.

Vårt uppdrag är att analysera om det krävs några ändringar i LBE för att den omständigheten att explosiva varor påträffas med avslipade serienummer särskilt ska kunna beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. I ljuset av de märkningsregler som gäller för explosiva varor är det emellertid tveksamt om det är meningsfullt att prata om avslipade serienummer i förhållande till sådana varor. Våra resonemang i det följande är därför inriktade på alla former av avlägsnad märkning.

Medan avslipande serienummer på skjutvapen i allmänhet kan antas syfta till att vapnet ska användas vid brott är det inte lika självklart att man kan tala om ett sådant samband när föreskriven märkning avlägsnats från explosiva varor. Vilka slutsatser som kan dras beror bl.a. på vad som är avsikten med märkningen och hur denna är anbringad på varan. Vissa typer av märkning riskerar exempelvis att ramla av

vid transport. En explosiv vara finns till skillnad från ett skjutvapen inte heller kvar efter användning. I sammanhanget bör också anmärkas att det för explosiva varor inte finns någon motsvarighet till vapenregistret. Inte heller finns det i nuläget planer på att införa ett nationellt register i vilket det är möjligt att koppla en viss explosiv vara till en viss innehavare. Det är enligt vår mening tveksamt om den omständigheten att föreskriven märkning tagits bort från en explosiv vara i allmänhet bör ses som en sådan försvårande omständighet som bör leda till att ett brott mot LBE bedöms som grovt.

En annan sak är avlägsnad märkning i vissa fall bör kunna föranleda att ett brott mot LBE bedöms som grovt. I sammanhanget kan noteras att Nationella bombskyddet, som är en organisatorisk enhet under Polismyndighetens nationella operativa avdelning (Noa), har uppgett att deras erfarenhet är att avsaknad av märkning i allmänhet beror på att en explosiv vara är avsedd att användas vid brott.

Enligt vår mening kan ett brott mot LBE ofta bedömas som grovt när föreskriven märkning avlägsnats och märkningen är av sådant slag att frånvaron av märkning kan antas ha till syfte att undvika spårning vid illegal användning. Av intresse kan därvid vara om den person som innehaft varan kan lämna en rimlig förklaring till varför föreskriven märkning saknas. Den avlägsnade märkningen kan nämligen tala för att hanteringen eller överföringen av den explosiva varan skett i en sådan miljö att varan typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. Gärningen kan i sådana fall också ofta anses ha varit av särskilt farlig art. (Jfr våra överväganden i avsnitt 26.4.2.)

Också när märkningen har ett annat syfte än att möjliggöra spårning vid illegal användning bör avlägsnad märkning i vissa fall vara av betydelse för om brottet bör bedömas som grovt, exempelvis om avsaknaden av märkning i det enskilda fallet medfört att det förelegat en påtaglig risk för allvarliga olyckor. Även i sådana fall bör gärningen kunna anses vara av särskilt farlig art. Det måste dock beaktas att märkning kan falla bort utan innehavarens avsikt eller vetskap.

Vi anser alltså att avlägsnad märkning inte är en sådan omständighet som, generellt sett, bör föranleda att ett brott mot LBE ses som grovt. Redan därför bör kvalifikationsgrunderna inte ändras. I den mån avsaknad av märkning bör leda till att brottet bedöms som grovt finns möjlighet att göra sådana beaktanden redan enligt gällande rätt. Till detta kommer att en ökad detaljeringsnivå av kvalifikationsgrunderna vore mindre lyckad (jfr avsnitt 26.4.2).

26.5 En tydligare reglering om förverkande

Förslag: Det ska förtydligas att vapenlagens bestämmelser om förverkande avser skjutvapen, dvs. både sådana föremål som definieras som skjutvapen i vapenlagen och sådana föremål som jämställs med skjutvapen i vapenregleringen. Som en följd av förtydligandet ska den särskilda bestämmelsen om att det som föreskrivs i fråga om förverkande om vapen gäller också för vapendelar tas bort.

Skälen för förslagen

I 9 kap. 5 § första stycket vapenlagen anges att ett vapen som har varit föremål för brott som avses i 9 kap. 1, 1 a, 1 b eller 2 §§ första stycket a vapenlagen ska förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt. Vad som ska förstås med ”vapen” i den nyss nämnda bestämmelsen är inte alldeles självklart. Närmast till hands ligger att tolka begreppet i ljuset av de paragrafer som räknas upp i bestämmelsen. Bestämmelsen får då anses avse skjutvapen, dvs. både skjutvapen i snäv bemärkelse och sådana föremål som enligt vapenregleringen jämställs med skjutvapen.

Mot en sådan tolkning talar emellertid bestämmelsen i 9 kap. 5 § andra stycket vapenlagen, enligt vilken det som föreskrivs om vapen i första stycket gäller också en vapendel. Vapenlagen gäller nämligen endast skjutvapen, vissa föremål som i lagen jämställs med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin (1 kap. 1 § vapenlagen). Detta innebär att bestämmelsen om förverkande av vapendelar endast kan avse sådana vapendelar som jämställs med skjutvapen enligt vapenlagen (se 1 kap. 3 § f vapenlagen). Det sagda talar för att ”vapen” i 9 kap. 5 § första stycket vapenlagen inte kan anses omfatta sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen, eftersom andra stycket då vore överflödigt.

Förarbetena till bestämmelsen om vapendelar i 9 kap. 5 § andra stycket vapenlagen ger ingen närmare ledning till varför bestämmelsen ansetts nödvändig. Bestämmelsen har enligt förarbetena införts för att undanröja eventuella tveksamheter om vapendelar kan förverkas med stöd av paragrafen. (Se prop. 2010/11:72 Genomförande av FN:s vapenprotokoll, s. 33–41 och 65 och Ds 2009:22 Genomförande av FN:s vapenprotokoll m.m., s. 68–71 och 133.)

Också enligt 1973 års vapenlag jämställdes vissa vapendelar med skjutvapen. Det är tveklöst så att bestämmelserna om förverkande i 1973 års vapenlag avsåg inte bara skjutvapen i snäv bemärkelse utan också sådana föremål som enligt den lagen jämställdes med skjutvapen. (Se 1, 37, 38 och 40 §§ 1973 års vapenlag.) Någon förändring i detta avseende avsågs inte när bestämmelserna överfördes till den nuvarande vapenlagen (se prop. 1995/96:52 s. 86). I praxis tillämpas 9 kap. 5 § vapenlagen så att också sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen – exempelvis tårgasanordningar – anses kunna förverkas när de varit föremål för vapenbrott.

För att bestämmelserna om förverkande i 9 kap. 5 § första stycket vapenlagen ska anses avse både skjutvapen och därmed jämställda föremål talar även att en särskild möjlighet att förverka ljuddämpare infördes i paragrafen i samband med den lagändring som innebär att ljuddämpare inte längre jämställs med skjutvapen (se lagen [2022:132] om ändring i vapenlagen [1996:67] och jfr prop. 2021/22:46 Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare).

Sammantaget menar vi att vapenlagens bestämmelser om förverkande måste anses avse både skjutvapen som uppfyller lagens definition av sådana vapen och sådana föremål som i lagen jämställs med skjutvapen.

Bestämmelser om förverkande hör till straffrättens område. Inte minst legalitetshänsyn talar för att sådana bestämmelser ska ges en klar och otvetydig lydelse. Mot denna bakgrund föreslår vi att vapenlagens bestämmelser om förverkande ska förtydligas dels på så sätt att ordet ”vapen” i 9 kap. 5 § första meningen ersätts med ”skjutvapen”, dels att andra stycket i 9 kap. 5 § vapenlagen utgår.

I sammanhanget bör framhållas att icke tillståndspliktiga vapendelar som ingår i ett komplett skjutvapen utgör en del av vapnet och alltså förverkas om vapnet förverkas. Icke tillståndspliktiga vapendelar som inte ingår i ett komplett skjutvapen kan i vissa fall förverkas med stöd av bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken.

27 Följdändringar och övriga frågor

27.1 Uppdraget

Hänvisningar till vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1997:70) finns i ett tjugotal författningar. Vårt förslag om en ny vapenlag och ny vapenförordning innebär att det finns anledning att se över de hänvisningarna. Frågan behandlas i avsnitt 27.2.

Gasvapen eller tårgasvapen som konverterats till skarpa vapen är en grupp vapen som ofta tas i beslag. I avsnitt 27.3 överväger vi om det av den nya vapenlagen uttryckligen bör framgå att tårgasvapen och andra gasvapen jämställs med skjutvapen i vapenregleringen.

Frågan om reproduktioner av sådana äldre skjutvapen som inte omfattas av vapenlagen ska vara tillståndsfria har lyfts till utredningen från flera håll. Inom ramen för vårt uppdrag att underlätta för legala vapeninnehavare behandlar vi frågan i avsnitt 27.4.

Inlösen och skrotning av skjutvapen aktualiseras ofta när vapeninnehavaren har avlidit eller av någon annan anledning inte får, kan eller vill inneha vapnet (jfr 4 kap. 4 § och 7 kap. 1 § vapenlagen). Frågan om någon annan än vapeninnehavaren ska kunna ombesörja transporten och överlämnandet till Polismyndigheten behandlas i avsnitt 27.5 som en del av vårt uppdrag att underlätta för legala vapeninnehavare.

Det är viktigt att vapenregleringen är konsekvent och konsistent. Detta innebär att omotiverade skillnader i regleringen av likartade situationer och luckor i lagstiftningen inte bör förekomma. Vi lämnar i det föregående flera förslag i syfte att undanröja sådana inkonsekvenser. I avsnitt 27.6, 27.7, 27.9, 27.11 och 27.12 behandlar vi vissa ytterligare sådana fall.

Det är också viktigt att vapenregleringen är tydlig och lättillgänglig. I avsnitt 27.8 behandlar vi frågan om vapenförordningens bestämmelser om förutsättningarna för införseltillstånd bör förtydligas.

För legala vapeninnehavare kan det vara av stor betydelse att kunna få ett skjutvapen infört i det europeiska skjutvapenpasset. I avsnitt 27.10 behandlar vi frågan om äldre hagelgevär och antika tillståndsfria vapen bör kunna föras in i skjutvapenpasset.

I kommittédirektiven framhålls att vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Vapenregleringen syftar även till att förebygga olyckshändelser med skjutvapen. Mot denna bakgrund är det av stor vikt att Polismyndigheten får kännedom om alla skjutvapen som stjäls eller förkommer på något annat sätt. Det finns därför skäl att överväga om det bör finnas en skyldighet för vapeninnehavare att anmäla förlust av skjutvapen. Vi överväger frågan i avsnitt 27.13.

Frågor om nya bemyndiganden till regeringen eller Polismyndigheten berörs i det föregående löpande i samband med att vi föreslår nya föreskrifter på lägre författningsnivå än lag. Enligt vår mening finns det också behov av att förtydliga det rättsliga stödet för vissa befintliga föreskrifter. Sådana bemyndigandefrågor behandlas i avsnitt 27.14, i den mån vi inte sett anledning att behandla dem tidigare.

I avsnitt 27.15 behandlar vi frågan om det finns behov av en rättelse i vapenförordningens bestämmelser om vem som får samköra vapenregister.

27.2 Följdändringar

Förslag: Hänvisningar i övriga författningar till den nuvarande vapenlagen och vapenförordningen ska ändras så att de avser den nya vapenlagen respektive vapenförordningen.

Skälen för förslagen

Hänvisningar till den nuvarande vapenlagen och vapenförordningen finns i ett tjugotal författningar. Vårt förslag om att vapenlagen och vapenförordningen ska ersättas med en ny lag och förordning föranleder ett behov av följdändringar avseende hänvisningarna i dessa författningar.

27.3 Tårgasvapen och andra gasvapen bör uttryckligen jämställas med skjutvapen

Förslag: Tårgasvapen och andra gasvapen ska uttryckligen räknas upp i bestämmelsen om vilka föremål som jämställs med skjutvapen i vapenregleringen.

Skälen för förslaget

Begreppet gasvapen eller tårgasvapen har inte någon legaldefinition. Nationellt forensiskt centrum (NFC), som är en avdelning inom Polismyndigheten som utför forensiska undersökningar, definierar tårgasvapen som pistoler, revolvrar och andra anordningar som

- kan laddas med patroner utan projektil men innehållande ett tårretande ämne som drivs ut med krutladdning,
- har gasutströmning helt eller i huvudsak framåt/i pipans riktning, samt
- har någon typ av hinder i pipans lopp för att förhindra skjutning med skarp ammunition/utskjutande av projektiler.

NFC noterar vidare att vapentypen i andra sammanhang benämns gasvapen. (Se NFC, Information den 12 april 2022, Start- och tårgasvapens roll i illegal vapenanvändning i Sverige, s. 2.) NFC:s definition har omnämnts i refererad rättspraxis (se RH 2023:4).

Tårgasvapen och andra gasvapen anses utgöra sådana anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen och jämställs därför med skjutvapen (se 1 kap. 3 § a vapenlagen och Landgren & Åberg, Vapenlagen [31. jan. 2024, version 2A, JUNO], kommentaren till 1 kap. 3 §). Tårgasvapen och andra gasvapen räknas däremot inte uttryckligen upp i 1 kap. 3 § vapenlagen, som anger vilka föremål som jämställs med skjutvapen i vapenregleringen. En annan sak är att tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar nämns i regleringen (se 1 kap. 3 § e vapenlagen).

Polismyndigheten och Tullverket har framfört att det är angeläget att det otvetydigt framgår av vapenregleringen att tårgasvapen och andra gasvapen jämställs med skjutvapen i vapenregleringen. Under 2020 var drygt en tredjedel av de skarpa pistoler som beslagtogs i

Stockholmsregionen ombyggda start- eller gasvapen (se vidare avsnitt 3.4). Såväl hänsyn till det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet som legalitetshänsyn talar med styrka för att det klart ska framgå att tårgasvapen och andra gasvapen jämställs med skjutvapen i vapenregleringen (jfr 9 kap. vapenlagen). Vi föreslår därför att tårgasvapen och andra gasvapen uttryckligen ska räknas upp i bestämmelsen om vilka föremål som jämställs med skjutvapen i vapenlagen.

27.4 Reproduktioner av tillståndsfria skjutvapen bör även fortsättningsvis omfattas av tillståndsplikt

Bedömning: Reproduktioner av sådana skjutvapen som faller utanför vapenregleringens tillämpningsområde bör även fortsättningsvis omfattas av vapenlagens krav på tillstånd.

Skälen för bedömningen

Vad som sägs om skjutvapen i vapenlagen gäller inte skjutvapen som har tillverkats före 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner (se 1 kap. 4 § b vapenlagen). Bland annat Svenska Svartkruts Skytte Federationen (SSSF) har till utredningen lyft frågan om reproduktioner av sådana äldre skjutvapen bör undantas från vapenlagens tillståndskrav.

Skjutvapen av aktuellt slag utgör skjutvapen i vapendirektivets mening. Medan vissa antika vapen undantas från vapendirektivets definition av skjutvapen gäller detta alltså inte reproduktioner. Att sådana reproduktioner ska omfattas av vapendirektivet har motiverats dels med att sådana vapen inte har samma historiska värde eller intresse som antika vapen, dels med att de kan tillverkas med hjälp av moderna tekniker som kan öka livslängden och precisionen. (Se skäl 37 i reciten, artikel 1.1 och del III i bilaga I till vapendirektivet.)

Vapendirektivet innebär visserligen inte krav på att alla typer av skjutvapen som träffas av direktivet ska omfattas av tillståndsplikt (se artikel 5 och 9–11 i vapendirektivet). För alla typer av skjutvapen gäller dock krav på att förvärv och innehav endast får tillåtas den som har giltigt skäl, som utgångspunkt är över 18 år och som inte kan antas utgöra en fara för sig själv eller annan eller för allmän ordning

och säkerhet (se artikel 6.1 i vapendirektivet). I svensk rätt finns inte någon annan ordning för att säkerställa detta än genom det tillståndsförfarande som gäller för samtliga sådana föremål som utgör skjutvapen i vapendirektivets mening. Tillräckliga skäl för att införa en helt ny ordning för vissa typer av skjutvapen har inte framkommit. Reproduktioner av sådana skjutvapen som faller utanför vapenregleringens tillämpningsområde bör därför även fortsättningsvis omfattas av vapenlagens krav på tillstånd.

27.5 Transport i samband med skrotning eller inlösen

Förslag: Den som ska lämna in ett skjutvapen för skrotning eller som ska lämna in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för inlösen ska få låta den som har eget tillstånd att inneha skjutvapen transportera och överlämna egendomen till Polismyndigheten. Den som ger något ett sådant uppdrag ska lämna intyg om uppdraget (transportintyg), som ska kunna visas upp vid transporten och överlämnandet av egendomen till Polismyndigheten.

Skyldigheten att utfärda och kunna visa upp transportintyg ska sanktioneras med penningböter. Den som inte kunnat visa upp föreskrivet intyg ska dock inte dömas till ansvar om personen inom en vecka hos Polismyndigheten styrker att han eller hon vid tiden för förseelsen hade rätt att inneha vapnet och omständigheterna ger vid handen att överträdelsen haft sin grund i ett tillfälligt förbiseende.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska ges rätt att meddela föreskrifter om krav på att intyg om uppdraget ska lämnas eller visas upp.

Skälen för förslagen

Polismyndigheten har lyft frågan om det bör införas en möjlighet för den som ska lämna in ett skjutvapen för skrotning eller inlösen till Polismyndigheten att via lämpligt ombud genomföra transporten och överlämna vapnet. Polismyndigheten har anfört att exempelvis dödsbon kan ha behov av detta.

Den nuvarande vapenregleringen innehåller inga direkta bestämmelser som medger att innehavaren av ett skjutvapen ger annan i uppdrag att transportera skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för innehavarens räkning. Av 5 kap. 4 § vapenlagen framgår dock indirekt att en vapeninnehavare kan skicka skjutvapen, ammunition och ljuddämpare med ett allmänt befordringsföretag. Detsamma måste anses gälla för vapenmagasin. Vidare kan vapenlagens bestämmelser om utlåning av skjutvapen i vissa fall möjliggöra för en vapeninnehavare att ge annan i uppdrag att transportera skjutvapen m.m. (3 kap. vapenlagen).

Skrotning och inlösen av skjutvapen aktualiseras i situationer där vapeninnehavaren har avlidit eller av annan anledning inte får, kan eller vill inneha vapnet (jfr 4 kap. 4 § och 7 kap. 1 § vapenlagen). Även om det kan förekomma att skjutvapnet i en sådan situation finns hos någon som har god vapenvana och fullgoda kunskaper om vapenregleringen kan också det motsatta förhållandet vara fallet. Exempelvis kan ett skjutvapen innehas av ett dödsbo där ingen av dödsbodelägarna har innehavstillstånd.

Det finns ett starkt allmänintresse av att transport och hantering av skjutvapen sköts på ett säkert sätt. När skjutvapen m.m. ska lämnas in till Polismyndigheten för skrotning eller inlösen kan det i vissa fall vara lämpligare att någon annan än vapeninnehavaren transporterar och överlämnar egendomen till Polismyndigheten. Vi föreslår därför att vapeninnehavaren ska få låta annan utföra transporten och överlämnandet. Ett sådant uppdrag bör dock endast få ges till den som har eget tillstånd att inneha skjutvapen.

Den som överlämnar skjutvapen etc. till annan för transport och överlämnande till Polismyndigheten bör alltid kontrollera att den som ska utföra uppdraget har eget innehavstillstånd. Detta ligger i sakens natur och någon uttrycklig bestämmelse om det krävs inte (jfr dock 12 kap. 1 § vapenförordningen). Ifall erforderligt tillstånd skulle saknas gör sig den som tagit emot vapnet sig skyldig till vapenbrott i objektiv mening, eftersom något giltigt uppdrag då inte kan anses föreligga. Någon särskild sanktion för det fall att vapnet överlämnas till någon som är obehörig att genomföra transporten och överlämnandet behövs därför inte.

Den som transporterar skjutvapnen m.m. för annans räkning i enlighet med de bestämmelser som nu förslås bör kunna visa upp ett skriftligt intyg om uppdraget. Intyget, som bör betecknas transport-

intyg, bör lämnas av den som ger uppdraget. Skyldigheten att lämna och kunna visa upp transportintyg bör sanktioneras med penningböter. Underlåtenhet att kunna visa upp intyget bör kunna läkas på motsvarande sätt som gäller vid underlåtenhet att kunna visa upp bl.a. låneintyg (jfr 14 kap. 2 § vapenförordningen). Föreskrifter om detta bör tas in i den nya vapenförordningen.

Vi föreslår i avsnitt 27.14.1 att regeringens rätt att föreskriva om bötespåföljder ska förtydligas. Även i övrigt krävs nya bemyndiganden (jfr dock 11 kap. 2 § l vapenlagen).

27.6 Registrering av dödsbon och konkursbon

Förslag: Det ska förtydligas att personer som utan särskilt tillstånd får inneha skjutvapen som ingår i ett dödsbo eller konkursbo ska registreras i vapeninnehavarregistret. Registreringsskyldigheten ska gälla endast om vapnen inte är effektbegränsade.

Skälen för förslagen

Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i ett dödsbo eller ett konkursbo får utan särskilt tillstånd innehas av den som har tagit hand om boet under en viss period (se 8 kap. 1 § vapenlagen). Endast om Polismyndigheten beslutar om det ska egendomen förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar (8 kap. 2 § vapenlagen). Vem som tar hand om sådana skjutvapen som inte är effektbegränsade och som innehas av ett dödsbo eller konkursbo ska anmälas till Polismyndigheten (11 kap. 1 § vapenförordningen).

På samma sätt som när det gäller andra som innehar skjutvapen är det viktigt med löpande uppföljning av att den som innehar sådana vapen för ett dödsbos eller konkursbos räkning är lämplig att inneha vapen. Det bör således göras registerslagningar för att kontrollera att personen inte t.ex. är misstänkt eller dömd för ett allvarligt brott. För att detta ska kunna ske på ett effektivt sätt måste personen registreras i vapeninnehavarregistret. Sådan registrering görs redan i dag. Detta bör enligt vår mening förtydligas i den nya vapenlagen. Registreringsskyldigheten bör gälla endast om vapnen inte är effektbegränsade.

Någon skyldighet att registrera den som innehar ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för ett dödsbos eller konkursbos räkning bör inte införas (jfr 11 kap. 1 § vapenförordningen).

27.7 Återlämnande av skjutvapen efter omhändertagande

Bedömning: Regleringen rörande återlämnande av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin efter omhändertagande bör inte ändras.

Skälen för bedömningen

Polismyndigheten ska besluta att ett vapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis ska tas om hand om det finns risk att vapnet missbrukas, eller det är sannolikt att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas och särskilda omständigheter inte talar emot ett omhändertagande. Om Polismyndigheten har beslutat om sådant omhändertagande ska frågan om återkallelse av tillståndet prövas skyndsamt. Återkallas inte tillståndet ska tillståndsbeviset omedelbart lämnas tillbaka. (6 kap. 4 och 4 a §§ vapenlagen.)

Frågan har lyfts om inte regleringen i 6 kap. 4 a § tredje stycket vapenlagen om återlämnande av tillståndsbevis efter omhändertagande bör omfatta också sådana skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som omfattas av omhändertagandet. Bestämmelser om när sådana föremål ska återlämnas finns dock i 6 kap. 5 § vapenlagen (jfr prop. 2011/12:109 Vissa åtgärder mot illegala vapen, s. 40). Där anges att om det finns någon som har rätt att inneha och förfoga över skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som tagits om hand, ska egendomen lämnas tillbaka så snart det skäligen kan antas att det inte längre finns någon risk för missbruk.

Enligt vår mening talar goda skäl för att skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska återlämnas först så snart det skäligen kan antas att det inte längre finns någon risk för missbruk. Regleringen om återlämnande av sådana föremål efter omhändertagande bör därför inte ändras.

27.8 Vapenförordningens bestämmelser om införsel

Förslag: Bestämmelserna om införseltillstånd i nuvarande vapenförordning ska förtydligas så att det klart framgår vem bestämmelserna avser.

Bestämmelserna ska vidare anpassas till förändringarna av vapenförordningens bestämmelser om innehavstillstånd.

Skälen för förslagen

Enligt 4 kap. 1 § vapenförordningen gäller i fråga om tillstånd till införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare bestämmelserna i 2 kap. 3–6 och 8–11 §§ samt 3 kap. 1 § första stycket, 2–4, 7 och 8 §§ samma förordning. Så som paragrafen är formulerad ger bestämmelserna intryck av att gälla vid alla typer av införsel. Hänvisningarna i paragrafen avser emellertid enbart bestämmelser om innehavstillstånd. Det ligger alltså i sakens natur att bestämmelserna inte ska tillämpas när en vapenhandlare ansöker om tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige med stöd av 2 kap. 16 § vapenlagen. Merparten av hänvisningarna är vidare enbart av betydelse för enskilda personer, eftersom bestämmelserna inte tillämpas i förhållande till sådana organisationer som kan ges innehavstillstånd. Bestämmelserna i 4 kap. 1 § vapenförordningen bör enligt vår mening förtydligas så att det klart framgår vilka aktörer som träffas av vilka bestämmelser.

Reglerna om införsel i 4 kap. 1 § vapenförordningen innebär alltså att vapenförordningens bestämmelser om innehavstillstånd i hög grad är tillämpliga även vid införsel. Detta gäller både de materiella förutsättningarna för sådant tillstånd och bestämmelserna om ansökan och bevis. Våra förslag i fråga om innehavstillstånd innebär att bestämmelserna om innehavstillstånd förändras vad gäller paragrafindelning och i viss utsträckning även materiellt. Hänvisningarna i vapenförordningens bestämmelser om införseltillstånd bör anpassas till de ändringarna. Hur en sådan anpassning ska göras är inte alldeles självklart. Beträffande bestämmelserna om bevis gör vi i avsnitt 15.4.1 bedömningen att de bör tas in också i kapitlet om införsel. I övrigt har vi övervägt att helt utelämna hänvisningarna till enskilda paragrafer och i stället ange att förordningens bestämmelser om ansökan om och villkor för innehavstillstånd i tillämpliga delar ska gälla även

för införseltillstånd. En sådan ordning kan emellertid orsaka tillämpningssvårigheter, särskilt som det inte finns någon författningskommentar till förordningsbestämmelser. Vi har därför i stället landat i att de bestämmelser om innehavstillstånd som är relevanta också för införseltillstånd även fortsättningsvis bör göras tillämpliga genom hänvisningar. Detta innebär att merparten av de bestämmelser som ingår i de paragrafer som hänvisningarna i 4 kap. 1 § nuvarande vapenförordning avser bör återges i motsvarande paragraf i den nya vapenförordningen. Vidare bör paragrafen om införseltillstånd i den nya vapenförordningen hänvisa till de nya bestämmelser om innehavstillstånd som är relevanta också vid införsel.

I sammanhanget bör anmärkas att bestämmelserna i 2 kap. 17 § nuvarande vapenförordning – som innebär att tillstånd till innehav av vissa vapentyper för prydnad eller minne endast får ges om vapnet deaktiverats – inte omfattas av hänvisningarna i bestämmelserna om införseltillstånd i den nuvarande vapenförordningen (se 4 kap. 1 § vapenförordningen). Bestämmelserna i 2 kap. 17 § vapenförordningen infördes sommaren 2023 och lagstiftaren har alltså nyligen har haft anledning att ta ställning i frågan om bestämmelserna bör vara tillämpliga även vid införsel. Vi ser inte anledning att nu göra en annan bedömning.

27.9 Ett europeiskt skjutvapenpass utfärdat i Norge bör godtas i samma utsträckning som ett skjutvapenpass utfärdat i Danmark eller Finland

Förslag: Den som fört in ett skjutvapen i Sverige med stöd av ett permanent innehavstillstånd från en norsk myndighet ska, i likhet med vad som redan gäller i förhållande till Danmark och Finland, under vistelsen i Sverige med vapnet i stället för tillståndet få medföra ett europeiskt skjutvapenpass där vapnet är inskrivet.

Skälen för förslaget

Den som fört in ett skjutvapen till Sverige med stöd av det förenklade införselförfarande som gäller den som har ett permanent innehavstillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller

Norge ska under vistelsen i Sverige med vapnet som huvudregel medföra tillståndet. I stället för ett tillstånd från en myndighet i Danmark eller Finland får medföras ett europeiskt skjutvapenpass som meddelats i något av dessa länder och i vilket vapnet är inskrivet. (12 kap. 4 § vapenförordningen.) Bestämmelserna har inte ändrats sedan vapenförordningens tillkomst. I förhållande till Norge utgör vapendirektivet numera en utveckling av bestämmelserna i Schengenregelverket (se skäl 44 i reciten till vapendirektivet). Det innebär att europeiska skjutvapenpass kan meddelas också i Norge. Bestämmelserna bör anpassas efter detta.

27.10 Utfärdande av europeiskt skjutvapenpass

Förslag: I den nya vapenförordningen ska det förtydligas att endast enskilda personer kan få ett europeiskt skjutvapenpass. Den som har tillstånd att inneha ett sådant skjutvapen som hade räknats till kategori C i bilaga I till vapendirektivet om det hade släppts ut på marknaden den 14 september 2018 eller senare ska kunna få vapnet infört i skjutvapenpasset.

Bedömning: Sådana äldre skjutvapen som inte omfattas av tillståndsplikt enligt svensk rätt bör inte antecknas i skjutvapenpasset i högre utsträckning än i dag.

Skälen för förslagen och bedömningen

Ett europeiskt skjutvapenpass kan ses som en identitetshandling för ett skjutvapen och ett bevis om att den person som anges i passet har rätt att inneha vapnet i sitt hemland. Skjutvapenpasset medför däremot ingen generell rätt att föra ett vapen mellan medlemsländer. Det europeiska skjutvapenpasset beskrivs närmare i avsnitt 23.3.

Enligt 3 kap. 9 § vapenförordningen ska Polismyndigheten efter ansökan utfärda ett europeiskt skjutvapenpass till den som har tillstånd att i Sverige inneha ett skjutvapen som avses i bilagan till förordningen. Bestämmelsen ger intryck av att också andra än enskilda personer kan få ett europeiskt skjutvapenpass. Så anses emellertid inte

vara fallet (jfr artikel 1.3 i vapendirektivet). Bestämmelserna bör förtydligas så att detta klart går att utläsa.

Äldre hagelgevär bör få föras in i skjutvapenpasset

Svenska Jägareförbundet har till utredningen framfört att implementeringen av 2017 års ändringsdirektiv[1] medfört att det inte längre är möjligt att få ett europeiskt skjutvapenpass för vissa vapen som tidigare fick antecknas i skjutvapenpasset. Det rör sig om sådana äldre hagelvapen som i och för sig skulle kunna falla under kategori C punkten 7 i bilaga I till vapendirektivet, men som släppts ut på marknaden före den 14 september 2018. Sådana vapen hörde tidigare till kategori D enligt både vapendirektivet och bilagan till den svenska vapenförordningen. I samband med att enkelskotts långa skjutvapen med slätborrade lopp flyttades till kategori C undantogs sådana vapen som redan fanns på marknaden, som det får förstås för att de skärpta kraven för innehav av sådana vapen skulle ges en framåtblickade verkan.

Inledningsvis kan konstateras att vapendirektivet kräver att ett europeiskt skjutvapenpass på begäran ska utfärdas till en person som legalt förvärvar och använder ett skjutvapen (artikel 1.3 i vapendirektivet). Det finns inget undantag för vapen som inte omfattas av någon av vapendirektivets kategoriseringar (jfr dock punkten b i bilaga II till vapendirektivet, enligt vilken ett skjutvapen i skjutvapenpasset ska identifieras med angivande av kategori).

Det kan vidare diskuteras hur punkten C7 i bilaga I till vapendirektivet ska tolkas. Ordalydelsen talar förvisso för att skjutvapen som släppts ut på marknaden före den 14 september 2018 inte omfattas av punkten. Man bör dock även beakta artikel 11.1 i vapendirektivet. Av bestämmelserna framgår till att börja med att innehav av skjutvapen i kategori C bara är tillåtet om innehavaren har lämnat uppgift om detta till myndigheterna i den medlemsstat där vapnet innehas. Vidare gäller att medlemsstaterna får upphäva det krav på anmälningsplikt som annars gäller för C-vapen för skjutvapen som hör till kategori C7 och som har förvärvats före den 14 september 2018. Denna möjlighet gäller dock endast till och med den 14 mars 2021. Har ett vapen förvärvats före den 14 september 2018 ligger det i sakens natur

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

att det också släppts ut på marknaden före det datumet. I ljuset av artikel 11.1 skulle bilaga I till vapendirektivet kunna tolkas som att alla enkelskotts långa skjutvapen med slätborrade lopp numera hör till kategori C, eftersom den 14 mars 2021 har passerats. Enligt uppgifter utredningen har fått från Finland och Tyskland är det i vart fall i dessa länder möjligt att få den aktuella vapentypen införd i skjutvapenpasset.

Slutligen kan konstateras att medlemsstaterna visserligen har ett intresse av att den som inte uppfyller kraven för att få inneha ett skjutvapen i kategori C inte heller ska kunna få enkelskotts långa skjutvapen med slätborrade lopp införda i skjutvapenpasset som ett C-vapen. Skjutvapen i kategori C omfattas nämligen av det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet och som många medlemsstater har valt att införa. Den som har svenskt tillstånd att inneha ett enkelskotts långt skjutvapen med slätborrat lopp som införskaffats före den 14 september 2018 uppfyller dock de krav som ska gälla för innehav av skjutvapen i kategori C. Skulle tillståndshavaren få ett sådant vapen infört som ett C-vapen i skjutvapenpasset kränker det alltså inte någons intresse.

Mot denna bakgrund föreslår vi att enkelskotts långa skjutvapen med slätborrade lopp som innehavaren har tillstånd att inneha ska anses omfattas av kategori C punkten 7 i bilagan till vapenförordningen när en person ansöker om utfärdande av ett europeiskt skjutvapenpass.

Antika licensfria vapen bör inte få föras in i skjutvapenpasset

Svenska Svartkruts Skytte Federationen (SSSF) har till utredningen lyft frågan om det kan införas en kategori i vapenpasset för antika licensfria vapen. I det europeiska skjutvapenpasset bör emellertid endast sådana skjutvapen som omfattas av vapendirektivets definition av skjutvapen antecknas (jfr artikel 1.3 samt skäl 30 i reciten till vapendirektivet). Sådana äldre skjutvapen som inte omfattas av tillståndskrav enligt svensk rätt får i huvudsak anses undantagna vapendirektivets skjutvapendefinition (jfr 1 kap. 4 § b vapenlagen samt artikel 1.1 och del III i bilaga I till vapendirektivet). Vi bedömer därför att sådana vapen inte bör antecknas i skjutvapenpasset i högre utsträckning än i dag. I sammanhanget kan framhållas att det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet enbart omfattar

skjutvapen i vapendirektivets mening. Förfarandet är alltså inte avsett för sådana skjutvapen som faller vid sidan av vapendirektivets skjutvapendefinition.

27.11 Avgift vid ansökan rörande deaktivering

Förslag: Polismyndigheten ska ta ut avgift vid ansökan om kontroll av och intyg om deaktivering. Avgift ska tas ut enligt avgiftsklass 3.

Skälen för förslaget

Enligt 2 kap. 15 § vapenförordningen ansvarar Polismyndigheten för utförandet av de uppgifter som en kontrollorganisation har enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga och de uppgifter som en medlemsstat har enligt artiklarna 3.6 och 4 samma förordning. Uppdraget innebär bl.a. att Polismyndigheten ska kontrollera att deaktivering har utförts i enlighet med de tekniska specifikationer som fastställs i bilaga I till genomförandeförordningen. Om så är fallet ska Polismyndigheten utfärda ett intyg om deaktivering till skjutvapnets ägare. Polismyndigheten ska även märka skjutvapnet för att visa att deaktivering skett. (Se artikel 3.1, 3.4 och 5 i nyss nämnd förordning.)

Polismyndigheten har till utredningen framfört önskemål om att myndigheten ska ges rätt att ta ut avgift för kontroll av och intyg om deaktivering.

Skyldigheterna enligt 2 kap. 15 § vapenförordningen ålades Polismyndigheten genom en författningsändring som trädde i kraft 2016. Såvitt framkommit övervägdes inte frågan om rätt att ta ut avgifter i detta sammanhang.

Enligt vår mening är det rimligare att kostnaden för kontroll av och intyg om deaktivering ska vila på den enskilde vapenägaren än på det allmänna. Att Polismyndigheten inte getts rätt att ta ut avgift för detta får snarast anses utgöra en lucka i vapenförordningen. I den

nya vapenförordningen bör därför föreskrivas att avgift ska tas ut vid ansökan om kontroll av och intyg och deaktivering.

Polismyndigheten har såvitt känt hittills inte haft något ärende om kontroll av och intyg om deaktivering. Ett sådant ärende skulle kunna inledas exempelvis i samband med att någon ansöker om tillstånd att inneha ett skjutvapen i kategori A enligt bilagan till vapenförordningen för prydnad eller minne. Polismyndigheten skulle också kunna öppna ett sådant ärende om en enskild begär att myndigheten ska kontrollera deaktiveringen av ett visst skjutvapen. Polismyndigheten kontrollerar däremot inte självmant utförd deaktivering. Ett ärende om kontroll av och intyg om deaktivering initieras alltså av den enskilde. Enligt vår mening kan situationen inte tolkas på annat sätt än att frågan tas upp på ansökan av den enskilde. Av 11 kap. 1 § g vapenlagen följer att regeringen får meddela föreskrifter om storleken på de avgifter som får tas ut av Polismyndigheten för prövning av ansökningar enligt vapenlagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Något nytt bemyndigande krävs därför inte.

Polismyndigheten har angett att kostnaderna för förfarandet motiverar att avgift tas ut enligt avgiftsklass 3, dvs. att avgiften ska uppgå till 1 660 kronor (se 10 § avgiftsförordningen [1992:191]).

27.12 Delvis nya forumbestämmelser vid överklagande av beslut enligt vapenförordningen

Förslag: Polismyndighetens beslut enligt den nya vapenförordningen ska när beslutet gäller en fysisk person få överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet.

Skälen för förslaget

I förvaltningslagen (2018:900) finns bestämmelser om överklagande av en myndighets beslut. Sådana beslut överklagas enligt 40 § förvaltningslagen till allmän förvaltningsdomstol.

Polismyndighetens beslut enligt vapenlagen som gäller en fysisk person får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. I övriga fall

överklagas beslut enligt vapenlagen till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades. (10 kap. 1 § vapenlagen.) Beslut enligt vapenförordningen överklagas däremot enligt de allmänna bestämmelserna i 40 § förvaltningslagen (15 kap. 1 § vapenförordningen). Det innebär att behörig domstol i allmänhet är den förvaltningsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats (14 § lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). Sammanfattningsvis gäller olika bestämmelser om behörig domstol ifall en enskild person överklagar Polismyndighetens beslut enligt vapenlagen jämfört med om personen överklagar myndighetens beslut enligt vapenförordningen. För andra än enskilda personer gäller däremot alltid att behörig domstol är den förvaltningsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats.

Bestämmelserna om en särskild forumregel för enskilda personer infördes i vapenlagen i samband med polisens omorganisation från flera polismyndigheter till en myndighet. Bakgrunden till lagändringen var att den beslutande enhetens geografiska placering annars skulle bli avgörande för vilken domstol som blir behörig att pröva ett överklagande. Frågan om ändring av vapenförordningens överklagandebestämmelser berördes inte i propositionen bakom lagändringen. (Se prop. 2013/14:110 En ny organisation för polisen, s. 433–439 och 602.)

Vi kan inte se några sakliga skäl till varför det ska gälla olika bestämmelser om behörig domstol enligt vapenlagen och vapenförordningen i de fall Polismyndigheten fattat beslut i ett vapenärende som första instans. De skäl som talar för en särskild forumregel för enskilda personer vid överklagande av beslut enligt vapenlagen gör sig gällande också när beslutet fattats enligt vapenförordningen. En ordning där olika överklagandebestämmelser gäller enligt lag och förordning kan vidare medföra att frågan om ett beslut fattats enligt lagen eller förordningen ställs på sin spets på ett sätt som framstår som mindre lämpligt, särskilt som många av förordningens föreskrifter utgör preciseringar av de mera allmänt hållna bestämmelserna i lagen. Vi föreslår därför att samma bestämmelser om behörig domstol alltid ska gälla när Polismyndigheten fattat beslut i ett vapenärende, oavsett om det rör sig om ett beslut enligt vapenlagen eller enligt vapenförordningen.

I vissa fall fattas beslut enligt vapenförordningen av annan myndighet än Polismyndigheten. Exempelvis får Naturvårdsverket i enskilda fall besluta om undantag från kravet på jägarexamen för innehav av skjutvapen för jakt. När någon annan myndighet än Polismyndig-

heten fattat beslut enligt vapenförordningen bör liksom i dag gälla att beslutet överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades.

27.13 Skyldighet att anmäla förlust av skjutvapen

Förslag: Om ett skjutvapen har förkommit eller stulits ska den som förlorat vapnet så snart som möjligt anmäla förlusten till Polismyndigheten. Föreskrifter om detta ska tas in i den nya vapenförordningen. Regeringen ska bemyndigas att meddela sådana föreskrifter.

Bedömning: Överträdelser av bestämmelserna om anmälningsplikt bör inte vara kriminaliserade.

Skälen för förslagen och bedömningen

En anmälningsskyldighet bör införas

I den nuvarande vapenregleringen saknas föreskrifter om skyldighet att anmäla förlust av skjutvapen. Detta skiljer sig från vad som gäller enligt bl.a. finsk rätt (se 111 § skjutvapenlagen2). Det skiljer sig också från vad som gäller i fråga om förlust av explosiva varor (se 10 § förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor). Vidare avviker det från vad som gäller när skjutvapen innehas av statliga myndigheter. Enligt 7 § förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. ska myndigheten noga utreda förlusten om ett skjutvapen har förlorats. Myndigheten ska vidare anmäla saken till Polismyndigheten om det inte är uppenbart att en anmälan är onödig.

Genom vapenlagens bestämmelser är innehav av skjutvapen föremål för en sträng kontroll. Huvudsyftet med kontrollen är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen. Av särskild betydelse är också strävan att förhindra att skjutvapen används i brottslig verksamhet. (Se prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 26.)

[2] Skjutvapenlag (1/1998).

När en legal vapeninnehavare blir av med ett skjutvapen är det viktigt att Polismyndigheten snarast får kännedom om detta. Sådan kännedom behövs för att Polismyndigheten ska kunna agera för att förhindra olyckshändelser eller brottslig användning av vapnet. Uppgifterna kan också ha betydelse vid utredning om brott. Att Polismyndigheten har kännedom om i vilken utsträckning skjutvapen stjäls eller förkommer kan också ha betydelse för det brottsförebyggande arbetet i stort.

Intresset av att legala vapeninnehavare anmäler förlust av skjutvapen till Polismyndigheten har i den nuvarande vapen-regleringen kommit till indirekt uttryck genom att brott mot vapenlagens förvaringsbestämmelser inte har kriminaliserats. Som skäl mot en sådan kriminalisering har nämligen bl.a. anförts att det kan minska benägenheten att anmäla vapenstöld (se t.ex. prop. 1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning, s. 69).

Det ligger också i de legala vapeninnehavarnas intresse att göra en anmälan vid stöld eller annan förlust av ett skjutvapen. En sådan anmälan kan ha betydelse bl.a. för att undgå misstanke om vapenbrott om vapnet påträffas hos någon annan. Av den statistik som utredningen har fått från Polismyndigheten framgår att förlust och stöld av skjutvapen ofta anmäls. En reglering skulle alltså ge uttryck för det som legala vapeninnehavare i normalfallet redan gör.

Även om nuvarande ordning i stort tycks fungera tillfredställande menar vi att det vore fördelaktigt om det av den nya vapenregleringen uttryckligen framgår att den som förlorat ett skjutvapen så snart som möjligt ska anmäla förlusten till Polismyndigheten. En föreskrift om detta bör därför tas in i den nya vapenförordningen. Regeringen bör alltså ges bemyndigande att meddela sådana föreskrifter.

Anmälningsskyldigheten bör inte förenas med någon särskild sanktion

Som anmärks i det föregående ligger det i de legala vapeninnehavarnas intresse att anmäla stöld eller förlust av ett skjutvapen till Polismyndigheten. Underlåtenhet att göra en sådan anmälan bör också i vissa fall kunna leda till återkallelse av innehavstillstånd, om underlåtenheten innebär att personen inte kan anses lämpad att inneha skjutvapen (jfr 6 kap. 1 § vapenlagen).

Mot denna bakgrund menar vi att det saknas anledning att förena skyldigheten att anmäla stöld eller annan förlust av skjutvapen till Polismyndigheten med någon särskild sanktion. Mot att kriminalisera underlåtenheten talar också att det skulle kunna ha en avhållande effekt när det gäller att göra en sen anmälan.

27.14 Bemyndiganden

Vi föreslår i avsnitt 4.4 att merparten av bestämmelserna i vapenförordningen ska föras över till den nya vapenförordningen. Många av bestämmelserna härrör från vapenförordningen (1974:123). I vissa fall finns enligt vår mening behov av att se över det rättsliga stödet för föreskrifterna.

27.14.1 Bötesstraff

Förslag: Regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om att den som bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av den nya vapenlagen ska dömas till böter.

Skälen för förslaget

Den nuvarande vapenförordningen innehåller föreskrifter om bötespåföljder i vissa fall (se 14 kap. 1 § vapenförordningen). Vi föreslår vissa ytterligare sådana föreskrifter. Det bör införas ett bemyndigande i den nya vapenlagen som tydligt klargör regeringens rätt att föreskriva om bötesstraff för den som bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av den nya vapenlagen (jfr 8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen).

27.14.2 Anmälningsplikt för dödsbon

Förslag: Regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet att anmäla att skjutvapen ingår i tillgångarna i ett dödsbo eller konkursbo.

Skälen för förslaget

Enligt 11 kap. 1 § vapenförordningen gäller som huvudregel en anmälningsplikt om att det finns skjutvapen bland ett dödsbos eller konkursbos tillgångar. Bestämmelsen innebär ett åliggande för enskilda och ska därför ges i lag eller ha stöd i ett bemyndigande (8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen). Något bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter på området finns inte. Ett sådant bemyndigande bör därför tas in i den nya vapenlagen.

27.14.3 Skyldigheten att hålla vissa förteckningar tillgängliga

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om krav på vapenhandlare och vapenmäklare att

1. hålla förteckningar tillgängliga för Polismyndigheten, och
2. lämna Polismyndigheten upplysningar om inköpta och sålda vapen, befintligt vapenlager och andra förhållanden som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn.

Skälen för förslagen

Vapenhandlare är enligt 5 kap. 9 § vapenförordningen skyldiga att hålla inköps- och försäljningsförteckningarna med bilagor tillgängliga för Polismyndigheten och att lämna myndigheten begärda upplysningar om inköpta och sålda vapen, om befintligt vapenlager och om andra förhållanden, som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn. Bestämmelsen innebär ett åliggande för enskilda och ska därför ges i lag eller ha stöd i ett bemyndigande (8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen). Något uttryckligt bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter på området finns inte och det framstår inte som uppenbart att det omfattas av något av de befintliga bemyndigandena. Ett sådant bemyndigande bör därför tas in i den nya vapenlagen.

27.15 Rättelse av vapenförordningens bestämmelser om vem som får samköra vapenregister

Förslag: Bestämmelserna i vapenförordningen om att endast särskilt angivna tjänstemän får samköra vapenregister bör anpassas till vissa tidigare ändringar i förordningen.

Skälen för förslaget

I 1 a kap. 3 § vapenförordningen anges att endast särskilt angivna tjänstemän får samköra vapenregister enligt 1 och 2 §§ samma kapitel. Hänvisningarna i bestämmelsen ändrades av förbiseende inte i samband med att en ny 1 § infördes i kapitlet och den tidigare 1 § blev 1 a § (jfr förordningen [2023:376] om ändring i vapenförordningen [1996:70] och SOU 2022:62, EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 53, 54 och 245–248). Hänvisningen till bestämmelserna i 1 § bör alltså rätteligen avse bestämmelserna i 1 a §.

28 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

28.1 Ikraftträdande

Förslag: Merparten av författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026. Ändringsförordningen till den nya vapenförordningen ska dock träda i kraft vid ett senare datum som i nuläget inte kan anges närmare. Ändringsförordningen till nuvarande vapenförordning ska träda i kraft så snart som möjligt.

Skälen för förslagen

Den nya regleringen bör träda i kraft så snart som möjligt. Med beaktande av den tid som kan beräknas gå åt för remissbehandling och beredning inom Regeringskansliet bedömer vi att detta kan ske tidigast den 1 januari 2026.

Våra förslag innebär att vapenregleringen ges en delvis ny struktur och att många nya bestämmelser införs. Även om förslagen till stora delar handlar om att kodifiera gällande rätt kommer det finnas behov av bl.a. process- och kompetensutveckling inom Polismyndigheten inför att den nya vapenlagen och den nya vapenförordningen träder i kraft. Våra förslag i fråga om ett förenklat införselförfarande för tävling innebär även att nya krav ställs på Tullverket. Tiden mellan det att den nya vapenlagen och den nya vapenförordningen antas och ikraftträdandet bör bestämmas med hänsyn till detta.

Vi förslår att de fysiska tillståndsbevisen ska fasas ut och att det från en viss tidpunkt enbart ska utfärdas elektroniska tillståndsbevis. Som utvecklas närmare i avsnitt 15.6 bör bestämmelserna om elektroniska tillståndsbevis träda i kraft senare. Förslagen lämnas därför

i en särskild ändringsförordning till vapenförordningen. Något förslag till ikraftträdande kan i dagsläget inte ges. Vi har även ett antal förslag i vapenlagen och vapenförordningen som syftar till att göra regleringen så teknikneutral som möjligt, som en förberedelse för systemet med elektroniska tillståndsbevis. Dessa förslag bör träda i kraft samtidigt som den nya vapenlagen och vapenförordningen i övrigt.

Vi föreslår också en bestämmelse om förbud mot att inneha vissa halvautomatiska gevär och lådor som är avsedda för sådana gevär för jakt. Som utvecklas i avsnitt 20.7.1 bör förslaget träda i kraft så snart som möjligt och vi föreslår därför att bestämmelsen i avvaktan på den nya vapenlagen ska föras in i den nuvarande vapenförordningen. Förordningsändringen bör träda i kraft vid det datum regeringen bestämmer.

28.2 Utgångspunkter för våra förslag om övergångsbestämmelser

Enligt en allmänt erkänd grundsats bör processuella bestämmelser i ny lagstiftning i princip tillämpas omedelbart efter ikraftträdandet, även om de bakomliggande förhållandena härrör från tiden dessförinnan. Nya bestämmelser av materiell innebörd bör däremot i allmänhet endast tillämpas i fråga om förhållanden som inträtt efter den nya lagstiftningens ikraftträdande. Som regel behöver endast avsteg från principerna anges direkt i lagtext, även om det även annars ofta kan vara en fördel att meddela tämligen detaljerade övergångsbestämmelser. Gynnande beslut som träffats med stöd av en sedermera upphävd lag anses i regel bestå. (Se prop. 1985/86:1 Förslag till ny plan- och bygglag, huvuddelen s. 860 och bilagedelen s. 335.)

På förvaltningsrättens område gäller, med viss modifikation av ovanstående grundsatser, att det som utgångspunkt är de föreskrifter som är i kraft när prövningen sker som ska tillämpas avseende både förfarandet och prövningen i sak. Bland annat lagstiftarens avsikt och krav på rättssäkerhet och rättvisa kan dock medföra att ny lag inte ska tillämpas på äldre förhållanden. Vid bedömningen av vad som ska gälla i avsaknad av uttryckliga övergångsbestämmelser ska hänsyn tas till bl.a. proportionalitet och till enskildas berättigade förväntningar samt till enskildas rätt till en rättvis rättegång. (Se bl.a. pleniavgör-

andet RÅ 1996 ref. 57 och ”Det lagligförklarade vattenkraftverket” NJA 2020 s. 285, med där gjorda hänvisningar.)

På straffrättens område finns i grundlag ett förbud mot retroaktiv rättstillämpning till den enskildes nackdel. Ingen får alltså dömas till straff eller annan brottspåföljd för en gärning som inte var belagd med brottspåföljd när den begicks. Inte heller får någon dömas till svårare brottspåföljd för gärningen än den som var föreskriven då. Det sagda gäller även förverkande och annan särskild rättsverkan av brott. (2 kap. 10 § första stycket regeringsformen.) När det gäller retroaktiv rättstillämpning till den enskildes fördel är huvudregeln den motsatta. Enligt 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken (BrP) ska den lag som gäller vid tillfället för dom tillämpas om den leder till frihet från straff eller lindrigare straff, såvida det inte är fråga om en gärning som under viss tid varit straffbelagd på grund av då rådande särskilda förhållanden. Bestämmelsen anses gälla också på specialstraffrättens område.

Grundlagsförbud mot retroaktiv rättstillämpning finns även beträffande statliga skatter och avgifter. Såvitt nu är av intresse gäller att statlig avgift inte får tas ut i vidare mån än som följer av föreskrifter som gällde när den omständighet inträffade som utlöste avgiftsskyldigheten. Finner riksdagen att det finns särskilda skäl för det, får en lag dock innebära att statlig avgift tas ut trots att lagen inte hade trätt i kraft när omständigheten inträffade, om regeringen eller ett riksdagsutskott då hade lämnat ett förslag om det till riksdagen. Med förslag jämställs ett meddelande i skrivelse från regeringen till riksdagen om att ett sådant förslag är att vänta. Vidare får riksdagen föreskriva undantag från förbudet mot retroaktiv rättstillämpning om riksdagen finner att det av särskilda skäl krävs i samband med krig, krigsfara eller svår ekonomisk kris. (2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen.)

28.3 Övergångsbestämmelser till vapenlagen

28.3.1 Tidigare meddelade tillstånd bör i huvudsak fortsätta att gälla

Förslag: Tillstånd som har beslutats enligt vapenlagen (1996:67) ska fortsätta gälla.

Den som den 1 april 1996 hade tillstånd att förvärva, inneha, föra in eller handla med skjutvapen eller ammunition ska anses ha tillstånd till det också enligt den nya vapenlagen, om tillståndet har beviljats enligt kungörelsen (1927:338) med vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition, vapenkungörelsen (1934:315), vapenförordningen (1949:340) eller vapenlagen (1973:1176).

Den som före den 1 juli 2000 av polismyndigheten har godkänts att ta emot skjutvapen för reparation, översyn eller skrotning ska anses ha tillstånd till det enligt denna lag.

Bedömning: Det saknas behov av att föreskriva att den som innehar ett skjutvapen med stöd av ett deklarationsbevis ska anses ha tillstånd att inneha vapnet enligt den nya vapenlagen.

Skälen för förslagen och bedömningen

Sådana tillstånd som getts enligt nuvarande vapenlag bör gälla även fortsättningsvis.

Enligt punkten 3 i övergångsbestämmelserna till den nuvarande vapenlagen ska den som vid lagens ikraftträdande hade tillstånd att förvärva, inneha, föra in eller handla med skjutvapen eller ammunition anses ha tillstånd till det också enligt vapenlagen, om tillståndet har beviljats enligt kungörelsen (1927:338) med vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition, vapenkungörelsen (1934:315), vapenförordningen (1949:340) eller vapenlagen (1973:1176) (i det följande 1973 års vapenlag). Detta gäller också den som fått ett föreskrivet bevis om att han eller hon deklarerat innehav av vapen enligt någon av de nu nämnda kungörelserna (deklarationsbevis). Motsvarande bör i huvudsak gälla även fortsättningsvis. Bestämmelsen om att den som fått ett deklarationsbevis ska anses ha tillstånd enligt vapenlagen får numera dock anses överspelad (jfr 3 § 1934 års vapen-

kungörelse, enligt vilken deklaration av skjutvapen skulle ske senast den 30 september 1934). Någon motsvarighet till den bestämmelsen ska alltså inte tas in i övergångsbestämmelserna till den nya vapenlagen.

I punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2000:147) om ändring i nuvarande vapenlag anges att den som före den 1 juli 2000 av polismyndigheten har godkänts att ta emot skjutvapen för reparation, översyn eller skrotning ska anses ha tillstånd till det enligt nuvarande vapenlag. En motsvarande bestämmelse bör tas in i övergångsbestämmelserna till den nya vapenlagen.

Sammanfattningsvis ska den som i dag anses ha tillstånd enligt vapenlagen anses ha tillstånd också enligt den nya vapenlagen.

28.3.2 Äldre rätt att inneha start- och signalvapen bör fortsätta gälla

Förslag: Den som vid den nuvarande vapenlagens ikraftträdande var berättigad enligt äldre övergångsbestämmelser att inneha ett start- eller signalvapen utan tillstånd ska även fortsättningsvis få inneha vapnet utan tillstånd.

Skälen för förslaget

Enligt punkten 4 i övergångsbestämmelserna till nuvarande vapenlag får den som vid lagens ikraftträdande var berättigad enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (1987:1008) om ändring i vapenlagen (1973:1176) att inneha ett start- eller signalvapen utan tillstånd även fortsättningsvis inneha vapnet utan tillstånd. Detta bör gälla även fortsättningsvis.

28.3.3 Tidigare meddelad auktorisation bör fortsätta gälla

Förslag: En skyttesammanslutning som vid lagens ikraftträdande är auktoriserad eller anses vara auktoriserad enligt nuvarande vapenlag ska anses vara auktoriserad också enligt den nya vapenlagen.

Skälen för förslaget

Sådana skyttesammanslutningar som auktoriserats enligt 2 kap. 17 § vapenlagen bör även fortsättningsvis anses vara auktoriserade. Detsamma gäller sådana skyttesammanslutningar som anses auktoriserade enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2014:895) om ändring i nuvarande vapenlag. Övergångsbestämmelser av denna innebörd bör tas in i den nya vapenlagen.

28.3.4 Tidigare meddelade godkännanden bör fortsätta gälla

Förslag: Den som vid den nya vapenlagens ikraftträdande är godkänd som föreståndare eller ersättare för en vapenhandlare eller vapenmäklare, eller att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning ska anses vara godkänd enligt den nya vapenlagen.

Skälen för förslagen

Den som ska vara föreståndare eller ersättare för en vapenhandlare eller vapenmäklare ska ha godkänts av Polismyndigheten (2 kap. 10 a och b §§ vapenlagen). En person kan också godkännas av Polismyndigheten att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning (jfr 3 kap. 1 a och 6 §§ vapenlagen och 5 kap. 3 § vapenförordningen). Sådana godkännanden som getts med stöd av nuvarande vapenreglering bör gälla även fortsättningsvis. Övergångsbestämmelser av denna innebörd bör tas in i den nya vapenlagen.

28.3.5 Vissa äldre övergångsbestämmelser bör fortsätta att gälla

Förslag: I den nya vapenlagen ska tas in motsvarigheter till andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2000:147) om ändring i nuvarande vapenlag, andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:306) om ändring i nuvarande vapenlag och andra och tredje punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2023:372) om ändring i nuvarande vapenlag.

Skälen för förslagen

I övergångsbestämmelserna till lagen (2000:147) om ändring i nuvarande vapenlag anges i punkten 2 att bestämmelserna i 2 kap. 5 a § nuvarande vapenlag om tillstånd att inneha vissa skjutvapen för andra ändamål än skjutning tillämpas endast i fråga om tillstånd som meddelas efter den 1 juli 2000. Detsamma gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 § andra stycket nuvarande vapenlag om tidsbegränsning av tillstånd att inneha helautomatiskt vapen eller enhandsvapen för flerskott. Övergångsbestämmelserna i fråga kan inte anses överspelade. Motsvarande bestämmelser bör därför tas in i den nya vapenlagen.

Enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:306) om ändring i nuvarande vapenlag behöver registrering enligt 2 kap. 18 § första stycket 3 av fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person med tillstånd att driva handel med skjutvapen endast ske om lämplighetsprövningen har skett efter ikraftträdandet av den lagen. Registerföringsskyldigheten anges numera i 1 a kap. 7 § 3 nuvarande vapenlag. Övergångsbestämmelsen kan fortfarande ha betydelse i enstaka fall. Motsvarande bestämmelse bör därför tas in i övergångsbestämmelserna den nya vapenlagen.

I punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2023:372) om ändring i nuvarande vapenlag finns bestämmelser som innebär att den som innehar vapenmagasin och som före utgången av oktober 2023 ansöker om tillstånd som ger rätt att inneha vapenmagasin får inneha föremålen till dess att ansökan prövats slutligt. I punkten 3 i övergångsbestämmelserna till samma lag finns en motsvarande bestämmelse för den som yrkesmässigt förmedlar skjutvapen eller ammunition. Det kan inte uteslutas att det kan finnas enstaka ansökningsärenden av nyss nämnda slag som inte har prövats slutligt när den nya vapenlagen träder i kraft. I de delar bestämmelserna fortfarande har relevans bör en motsvarighet därför tas in i den nya vapenlagen.

Övriga övergångsbestämmelser till den nuvarande vapenlagen och dess ändringsförfattningar får anses vara överspelade. Någon motsvarighet till de bestämmelserna bör därför inte tas in i den nya vapenlagen.

28.3.6 Den nya vapenlagen bör tillämpas också i pågående ansökningsärenden

Förslag: Vid prövning av ärenden som gäller ansökan enligt den nuvarande vapenlagen ska den nya vapenlagen tillämpas efter ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

Det är angeläget att den nya vapenlagen får genomslag så snabbt som möjligt. Den nya vapenlagen bör därför tillämpas även i pågående ansökningsärenden, både i första instans och efter överklagande. Detta är i överensstämmelse med de övergångsbestämmelser som beslutades i samband med införandet av nuvarande vapenlag (se punkten 6 i övergångsbestämmelserna till vapenlagen och prop. 1995/96:52 En ny vapenlag, s. 89, kommentaren till punkterna 6 och 7 i övergångsbestämmelserna).

28.3.7 Nya förutsättningar för innehavstillstånd bör i allmänhet inte föranleda återkallelse

Förslag: Följande bestämmelser ska tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter den nya vapenlagens ikraftträdande.

- Bestämmelsen om att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte får ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet.
- Bestämmelserna om att tillstånd att inneha skjutvapen för samling får ges endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett av Polismyndigheten godkänt samlingsområde.
- Bestämmelsen om att tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning som huvudregel får ges endast om vapnet görs varaktigt obrukbart.

- Bestämmelsen om att tillstånd att inneha helautomatiska vapen får ges endast för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål.
- Bestämmelserna om att stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen och helautomatiska vapen jämställs med sådana vapen vid tillståndsgivningen.

Skälen för förslagen

För tillstånd enligt vapenlagen gäller att återkallelse ska ske om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns (se 6 kap. 1–4 §§ vapenlagen). Om tillstånd inte skulle ha beviljats om frågan prövats i den nya situationen bör återkallelse ske. I de ursprungliga förarbetena anfördes att särskild försiktighet är påkallad vid bedömningen av om återkallelse ska ske när ändrade regler rubbar förutsättningarna för tillstånd (se prop. 1990/91:130 Ändringar i vapenlagen [1973:1176] m.m., s. 46 och 47). Det bör emellertid framhållas att möjligheterna till återkallelse enligt 1973 års vapenlag var fakultativ, medan återkallelse enligt den nuvarande vapenlagen ska ske om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Utrymmet för att underlåta återkallelse är alltså mindre i dag än när man införde bestämmelsen om att återkallelse ska ske om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns.

Vi lämnar ett flertal förslag som innebär delvis ändrade förutsättningar för tillstånd. Om det inte finns starka motstående intressen talar hänsyn till de legala vapeninnehavarna för att ändringarna ska ges en framåtblickande verkan. Endast om starka skäl talar för att redan meddelade tillstånd ska återkallas bör de nya förutsättningarna tillämpas också i förhållande till redan meddelade tillstånd. Detta är en utgångspunkt för våra överväganden.

Förslaget om tydligare möjligheter att vid tillståndsgivningen beakta risker för allmän ordning och säkerhet

I avsnitt 20.8 föreslår vi att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte får ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är opropor-

tionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Det är visserligen angeläget att den föreslagna bestämmelsen får genomslag så snart som möjligt. De sorters vapen som är avsedda att träffas av bestämmelsen omfattas i dag dock endast undantagsvis av innehavstillstånd. Vi bedömer därför att hänsynen till den som legalt innehar ett sådant vapen som kan träffas av regleringen väger tyngre än samhällets intresse av att tillstånd att inneha sådana vapen återkallas. De nya bestämmelserna bör därför tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter det att den nya vapenlagen trätt i kraft. Detta bör uttryckligen framgå av övergångsbestämmelserna.

Kravet på godkänt samlingsområde

I avsnitt 8.5 föreslår vi att det i den nya vapenlagen ska föreskrivas att enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett godkänt samlingsområde. Polismyndigheten ska besluta om godkännande.

Redan i dag gäller att tillstånd för samling ges endast om skjutvapnet ska ingå i en samling som har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning. Polismyndigheten meddelar dock inte något beslut om godkännande av samlingsområde. Redan meddelade tillstånd att inneha skjutvapen för samling bör inte återkallas enbart för att samlarens samlingsområde inte har godkänts av Polismyndigheten i ett särskilt beslut. De nya bestämmelserna bör därför tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter det att den nya vapenlagen trätt i kraft. Detta bör uttryckligen framgå av övergångsbestämmelserna.

Vissa krav för att ett skjutvapen ska få innehas för ett udda ändamål som inte avser skjutning

I avsnitt 6.8.2 föreslår vi att tillstånd att inneha ett skjutvapen för ett udda ändamål som inte avser skjutning som huvudregel ska få ges endast om vapnet görs varaktigt obrukbart. I likhet med vad som föreskrevs när motsvarande krav infördes för skjutvapen som innehas för prydnad och minne bör kravet tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter bestämmelsens ikraftträdande (se punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen [2000:147] om ändring i nuvarande vapenlag).

Vi föreslår i avsnitt 6.8.2 vidare att tillstånd att inneha ett skjutvapen för ett udda ändamål som inte avser skjutning endast ska få ges om vapnet deaktiverats eller det finns synnerliga skäl, om det är fråga om ett A-vapen. I avsnitt 28.4.2 behandlar vi frågan om det förslaget föranleder behov av övergångsbestämmelser.

Förbudet mot att ge tillstånd att inneha helautomatiska vapen för vissa ändamål

Våra föreslag i avsnitt 9.10 och 9.11 innebär att tillstånd att inneha helautomatiska vapen får ges endast för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål. Förslagen avser att återspegla gällande rätt så som gällande rätt ser ut i dag. Det finns emellertid äldre fall där exempelvis vapensamlare fått tillstånd att inneha helautomatiska vapen för samlingsändamål. Tillräckliga skäl för att redan meddelade tillstånd bör återkallas har inte framkommit. De nya bestämmelserna bör därför tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter det att den nya vapenlagen trätt i kraft. Detta bör uttryckligen framgå av övergångsbestämmelserna.

Förslaget om att de särskilda bestämmelserna om enhandsvapen och helautomatiska vapen ska gälla också stommar och lådor till sådana vapen

I avsnitt 9.14, 11.6, 12.6 och 13.8 föreslår vi att stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen och helautomatiska vapen ska likställas med sådana vapen vid tillståndsgivningen. Förslagen syftar till att göra det svårare att kringgå de särskilda bestämmelserna rörande sådana vapen. Tillräckliga skäl för att redan meddelade tillstånd bör återkallas har inte framkommit. De nya bestämmelserna bör därför tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter det att den nya vapenlagen trätt i kraft. Detta bör uttryckligen framgå av övergångsbestämmelserna.

I avsnitt 10.8.3 föreslår vi att stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen för flerskott och helautomatiska vapen ska likställas med sådana vapen också vid tillämpning av huvudregeln om femårstillstånd. Bland annat då förslaget inte kan leda till att redan med-

delade tillstånd återkallas föranleder det inget behov av övergångsbestämmelser.

Nya krav på vapenföreståndare respektive föreståndare

I avsnitt 12.8 och 13.10 föreslår vi att det i den nya vapenlagen ska föreskrivas att museihuvudmän och auktoriserade bevakningsföretag ska få ges innehavtillstånd endast om organisationen har en godkänd vapenföreståndare. Vidare föreslår vi att reparatörer som är juridiska personer inte ska få ges reparatörstillstånd om den juridiska personen inte har en godkänd föreståndare (se avsnitt 22.3.4 och 22.5.1). De skäl som ligger bakom förslagen talar starkt för att också den som redan har tillstånd enligt vapenlagen ska vara skyldig att ha en vapenföreståndare respektive föreståndare. Tillståndshavaren bör dock ges ett skäligt rådrum att uppfylla kravet på godkänd vapenföreståndare respektive föreståndare. Vi har därför övervägt om särskilda övergångsbestämmelser ska införas. Med hänsyn till att en eventuell återkallelse måste föregås av ett återkallelseförfarande ser vi dock inget behov av sådana bestämmelser. En annan sak är att Polismyndigheten bör ge tillståndshavaren goda möjligheter att uppfylla kravet på godkänd vapenföreståndare respektive föreståndare innan återkallelse beslutas. Självfallet bör frågan om återkallelse inte aktualiseras i de fall organisationen vidtar åtgärder för att få en vapenföreståndare eller föreståndare godkänd, såsom under den tid en ansökan om godkännande prövas. Om ansökan avslås bör organisationen ges skälig tid att ansöka om godkännande för någon annan person.

Under tiden fram till dess att det finns en godkänd vapenföreståndare eller föreståndare får frågan om vem som har det ansvar som ska vila på den personen avgöras utifrån allmänna organisationsrättsliga principer. I fråga om huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag bör det i allmänhet vara föreståndaren för museet respektive bevakningsföretaget som har det primära ansvaret för att utöva kontroll över de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som organisationen innehar, vilket motsvarar vad som gäller enligt nuvarande ordning.

Övriga förslag

Vi föreslår även i övrigt vissa nya bestämmelser i den nya vapenlagen som rör förutsättningarna för tillstånd. I avsnitt 28.3.8 behandlar vi frågan om vårt förslag om förbud mot att inneha vissa halvautomatiska gevär och lådor till sådana gevär för jakt föranleder behov av övergångsbestämmelser. Våra förslag om att tillstånd enligt vapenlagen över huvud taget inte ska kunna ges för viss egendom behandlas i avsnitt 28.3.9. I övrigt aktualiserar de nya förutsättningarna för tillstånd inte frågan om återkallelse på samma sätt som de förslag vi berör i det föregående, eftersom de antingen är till sökandens fördel, fullt ut återspeglar gällande rätt eller ger rättstillämparen ett större bedömningsutrymme i frågan om förutsättningarna är uppfyllda. De förslagen föranleder därför inte behov av övergångsbestämmelser.

I avsnitt 28.4.4 återkommer vi till frågan om förutsättningarna för tillstånd enligt den nya vapenförordningen föranleder behov av övergångsbestämmelser.

28.3.8 Innehav av sådana halvautomatiska gevär som förbjuds för jakt bör avvecklas

Förslag: Tillstånd att för jakt inneha ett sådant halvautomatiskt gevär som inte längre ska vara tillåtet för jakt, eller en låda som är avsedd för ett sådant vapen, ska upphöra att gälla ett år efter den nya vapenlagens ikraftträdande. Polismyndigheten ska senast sex månader dessförinnan skicka en skriftlig underrättelse till den som innehar sådan egendom om att tillståndet upphör att gälla. Underrättelsen ska delges enligt bestämmelserna i delgivningslagen.

Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska detta gälla till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft. Den som före tillståndets upphörande lämnar in egendomen till Polismyndigheten ska ha rätt att få den inlöst av staten. Ersättning ska betalas med ett belopp som motsvarar 80 procent av egendomens marknadsvärde vid förvärvstillfället. Om tillståndsbeviset finns i behåll ska det ges in tillsammans med egendomen.

Skälen för förslagen

Vi föreslår i avsnitt 20.7.1 att vissa halvautomatiska gevär med löstagbara magasin, och lådor till sådana vapen, inte ska få innehas för jakt. Bestämmelsen är avsedd att fylla i en lucka som uppstått i samband med omarbetning av Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen för jakt. Frågan är vad som ska gälla i fråga om de tillstånd som getts efter ändringen i Naturvårdsverkets föreskrifter men innan det föreslagna förbudet träder i kraft.

Tillstånden bör avvecklas

En möjlighet är att låta den nya bestämmelsen endast vara framåtsyftande. Detta skulle innebära att redan meddelande tillstånd till innehav för jakt fortsätter att gälla men att inga nya tillstånd får ges för detta ändamål. Denna lösning har minst konsekvenser för vapeninnehavarna, som får behålla sina vapen på obegränsad tid. Från ett kostnadsperspektiv kan denna lösning framstå som mest fördelaktig, eftersom den inte föranleder några nya arbetsuppgifter för Polismyndigheten och inte heller något behov av ersättning till vapeninnehavarna. De skäl som ligger till grund för förslaget och som vi utvecklat i kapitel 20 talar dock starkt emot att vapnen får behållas på obestämd tid. Vi anser inte heller att riskerna tillräckligt kan motverkas genom t.ex. förstärkta förvaringskrav eller införande av kontroller av att den enskilde har ett legitimt behov av vapnet för jakt. Det är fråga om vapen som är särskilt förknippade med en risk för skolskjutningar, andra masskjutningar och terrordåd och som även en relativt oerfaren skytt kan använda för att snabbt döda många människor. Riskerna handlar inte enbart om att obehöriga använder vapnen, utan även om att de kan missbrukas av personer som fått vapnet på legal väg. Förlorade människoliv och en minskad säkerhet i samhället kan inte värderas i pengar. En enda masskjutning kan dock föranleda stora kostnader för sjukvården och de rättsvårdande myndigheterna. Med hänsyn till det anförda bedömer vi att det är nödvändigt att tillstånden avvecklas.

Den som blir av med sitt vapen ska ha möjlighet att få godtagbar ersättning

Vi bedömer att det finns två möjligheter för avveckling av redan meddelade tillstånd. Den ena möjligheten är att tillstånden ska återkallas från ett visst datum, som kan vara dagen för ikraftträdandet eller något senare datum. Detta bör då uttryckligen framgå av övergångsbestämmelser. Den andra möjligheten är att tillstånden automatiskt upphör att gälla vid ett visst datum. I båda fallen uppstår frågan om inlösen av egendomen och om ersättning till vapeninnehavaren. Eftersom det är fråga om personer som fått tillstånd till innehav av egendomen och anskaffat den i förlitan på att tillståndet ska gälla utan tidsbegränsning är det uteslutet att lösa in den utan ersättning. Frågan är då hur ersättningen ska beräknas.

Vapenlagens regler om inlösen innebär att ersättning ska betalas med ett belopp som motsvarar marknadsvärdet (7 kap. 4 § vapenlagen). Marknadsvärdet för egendomen kan förväntas sjunka kraftigt till följd av dels att vapen av aktuell typ blir betydligt svårare att sälja när de inte längre får innehas för jakt, dels att många sådana vapen ungefär samtidigt kommer ut på andrahandsmarknaden. Ersättning med marknadsvärdet framstår av den anledningen som inte som skäligt.

Vi har därför övervägt en ordning med schablonersättning med ett visst fast belopp. Vi bedömer emellertid att en sådan ordning inte är lämplig, eftersom ersättning med schablonbelopp kan leda till att enskilda kraftigt under- eller överkompenseras. Inte heller schablonersättning med ett fast belopp bör därför väljas.

Det bästa alternativet är i stället att rätten till ersättning relateras till marknadsvärdet vid inköpstillfället. Normalt bör detta vara detsamma som innehavarens inköpspris för egendomen. Som regel bör Polismyndigheten alltså inte behöva anlita någon värderingsman för värdering av egendomen, utan det bör vara tillräckligt att innehavaren presterar ett kvitto eller motsvarande underlag. Om inköpspriset framstår som orimligt högt jämfört med vad sådan egendom brukar kosta, det saknas underlag eller underlaget kan ifrågasättas, bör polisen dock kunna göra en värdering med hjälp av värderingsman och bestämma ersättningen utifrån denna värdering. En värdering behöver också kunna göras om vapnet inte förvärvats genom köp utan t.ex. genom gåva.

Eftersom vapen av aktuellt slag först nyligen tillåtits för jakt är det rimligt att anta att merparten av de berörda vapnen är förhållandevis nya. Det framstår därför som rimligt att staten vid inlösen till följd av den nya bestämmelsen ska utge ersättning med hela eller åtminstone en i lag angiven högre andel av marknadsvärdet vid förvärvstillfället. Det är inte givet hur stor andel som ska utgå, eftersom det kan variera hur mycket begagnade vapen minskar i värde. Med hänsyn till att det är fråga om ett ingrepp i äganderätten för personer som haft befogade förväntningar på att få behålla sitt vapen bör ersättningen hellre ligga i överkant än i underkant. Vi bedömer att en rimlig ersättning motsvarar 80 procent av marknadsvärdet vid förvärvstillfället, dvs. i de flesta fall av inköpspriset.

Vi bedömer att den föreslagna beräkningsgrunden i flertalet fall kan förväntas leda till ett rimligt resultat för vapeninnehavarna. Jämfört med inlösen i allmänhet torde värderingen dessutom vara mindre resurskrävande, eftersom det i normalfallet endast lär krävas att den enskilde företer ett kvitto på sitt inköp eller något annat liknande underlag. Man slipper alltså som regel anlitande av en särskild värderingsman. En reglering som går ut på att vapeninnehavarna ersätts för inlösta vapen med en viss fastställd procent av marknadsvärdet vid förvärvstillfället framstår alltså inte bara som fördelaktigt för de enskilda vapeninnehavare vars vapen löses in, utan bör också kunna begränsa polisens kostnader för förfarandet och minska risken för att den enskilde överklagar ersättningsbeslutet.

Oavsett om övergångsordningen bygger på individuella återkallelser av tillstånden eller på ett automatiskt upphörande en viss dag anser vi således att ersättningen bör bestämmas enligt dessa principer. Detta utgör en utgångspunkt för våra fortsatta överväganden.

För- och nackdelar med en ordning som går ut på återkallelse

Som redan nämnt kan man tänka sig en ordning som går ut på att meddelade tillstånd återkallas (jfr avsnitt 28.3.7). En fördel med en ordning som går ut på återkallelse är att den blir rättssäker och tydlig för vapeninnehavarna, som inte behöver agera utan att först ha fått ett föreläggande från polisen om att de ska yttra sig i frågan om återkallelse.

Om man väljer alternativet återkallelse blir vidare bestämmelserna om inlösen automatiskt tillämpliga, eftersom återkallelse av ett tillstånd är en grund för inlösen i sådana fall då egendomen inte förklarats förverkad eller tagits i beslag. Fördelen med detta är att man kan falla tillbaka på redan existerande bestämmelser och förfaranden. Dessa skulle innebära att innehavaren, efter beslutet om återkallelse, har tre månader på sig att överlåta egendomen till någon som har rätt att inneha den eller att lämna in den för skrotning. Om så inte sker ska egendomen inlösas. (Jfr 7 kap. vapenlagen.) Som vi konstaterat under föregående rubrik menar vi dock att det i så fall behöver införas särskilda bestämmelser som tillförsäkrar enskilda en rimlig ersättning för vapen som de skaffat i förlitan på att de skulle få behålla dem. Som framhålls i det föregående kan ett sådant standardiserat sätt att beräkna ersättningen också minska kostnaderna för förfarandet, jämfört med en ordning där det faktiska marknadsvärdet ska fastställas.

Förutsatt att ersättningen bestäms i enlighet med de principer vi slagit fast tidigare, har en ordning med återkallelser flera fördelar för de berörda vapeninnehavarna.

En ordning som bygger på individuella återkallelser har dock även stora nackdelar. Den främsta av dessa är att den skulle innebära att Polismyndigheten belastas med tusentals återkallelseärenden. I skrivande stund uppskattar Polismyndigheten att antalet meddelade tillstånd uppgår till omkring 3 500. Hur många som kommer att finnas när reglerna träder i kraft är svårt att uppskatta och beror delvis på om och i så fall när regeringen inför de ändringar i den nuvarande vapenförordningen som vi förordar i avvaktan på riksdagens behandling av våra huvudförslag. Det framstår som rimligt att tänka sig att det kan handla om åtminstone 5 000 tillstånd, men det kan även röra sig om fler. Polismyndigheten har uppgett att en lösning som kräver individuell återkallelse av tusentals tillstånd skulle lamslå myndighetens tillståndsenhet och medföra kraftigt ökade handläggningstider för andra tillståndsärenden. Myndigheten måste först genom en omfattande ärendegenomgång identifiera berörda vapen. Därefter måste ett återkallelseärende inledas i varje enskilt fall, vilket kräver att tillståndshavaren delges ett föreläggande och ges tid att yttra sig. Därefter behöver det fattas ett återkallelsebeslut. Till detta kommer det merarbete som blir konsekvensen av ärenden som överklagas till förvaltnings-

domstol, och den ökade ärendebelastningen för förvaltningsdomstolarna till följd av detta.

För- och nackdelar med en ordning som går ut på automatiskt upphörande

Den andra möjliga lösningen är att tillstånden får fortsätta gälla under en övergångstid och sedan upphör automatiskt. Under övergångstiden bör innehavarna i så fall kunna välja mellan att överlåta vapnet, låta staten lösa in det eller att söka tillstånd till att inneha vapnet för ett annat ändamål. Personen bör även anses oförhindrad att ge in en ny ansökan om tillstånd att inneha vapnet för jakt. Om då vapnet trots allt inte omfattas av den nya regleringen, bör Polismyndigheten avvisa ansökan, eftersom personen inte har något intresse av att få ansökan prövad. Vapenägaren kan då tryggt behålla vapnet. Om Polismyndigheten å andra sidan bedömer att vapnet omfattas av den nya regleringen har innehavaren ett rättsligt intresse av att få ansökan prövad för tiden efter det ursprungliga tillståndets upphörande. Ansökan bör då tas upp och ett avslag kan överklagas till förvaltningsrätt. Den enskilde kan alltså då få Polismyndighetens bedömning överprövad.

Om man väljer denna lösning och innehavaren under övergångstiden ansöker om rätt att inneha vapnet, bör tillståndet fortsätta att gälla tre veckor efter det att ett eventuellt avslag fått laga kraft (jfr bl.a. våra förslag angående tidsbegränsade tillstånd för enhandsvapen för flerskott och helautomatiska vapen i avsnitt 10.8.7). En sådan ordning gör det möjligt för den som anser att vapnet inte är sådant som avses med förbudet att få saken prövad, och att i förekommande fall invänta att saken prövas av domstol. Det blir på samma sätt möjligt för den som i och för sig godtar polisens bedömning att vapnet omfattas av förbudet, men som vill ansöka om tillstånd för målskjutning, att göra en sådan ansökan och att få behålla vapnet till dess frågan är avgjord.

Den tillståndshavare som inte vill ansöka om nytt tillstånd eller som anser en sådan ansökan utsiktslös får under övergångstiden en rimlig möjlighet att överlåta vapnet till någon i eller utanför Sverige som får inneha det. Det bör dock noteras att försäljning till någon köpare utanför Sverige kräver tillstånd av Inspektionen för strategiska produkter (ISP) eller, till köpare inom EU, av Polismyndigheten.

För att tillståndshavaren ska kunna förhålla sig till förbudet och hinna välja hur han eller hon vill agera, har det betydelse hur lång övergångstid som väljs. Sex månader framstår då som alltför kort tid för att alla vapeninnehavarna ska hinna förhålla sig till de nya bestämmelserna. Samtidigt talar skälen för det föreslagna förbudet mot innehav för jakt starkt för att övergångstiden inte heller görs alltför lång. En så lång övergångstid som tre år, som valts i Norge, tycker vi inte är lämplig. Vi bedömer att en övergångstid på ett år skulle utgöra en rimlig avvägning mellan vapenägarnas intresse av tid och samhällets intresse av att minska antalet vapen av det aktuella slaget.

Innehavaren bör, som nämns i det föregående, även ha en möjlighet att få vapnet inlöst av staten. De vanliga inlösenreglerna är inte tillämpliga. Som vi tagit upp är de inte heller helt lämpliga för den här situationen. Det skulle därför behövas särskilda regler om inlösen för den aktuella situationen, utifrån de principer som vi tidigare slagit fast. Det nu angivna inlösenförfarandet bör i så fall vara tillgängligt fram till dess att tillståndet automatiskt upphör att gälla. Den som däremot inte har lämnat in sitt vapen för inlösen före tillståndstidens utgång bör enligt vår mening inte få någon ersättning alls.

Den främsta fördelen med lösningen med automatiskt upphörande är att den innebär en mindre arbetsbörda för Polismyndigheten än en lösning som kräver individuella återkallelser. I båda fallen blir myndigheten tvungen att gå igenom ett stort antal av de tillstånd till innehav av halvautomatiska vapen som getts efter den 1 augusti 2023 för att identifiera vilka som avser nu aktuella vapen eller vapendelar. Vidare skulle det krävas ett inlösenförfarande i båda fallen. Däremot besparas myndigheten handläggningen av alla de individuella återkallelserna.

För de enskilda personer som direkt berörs av de nya bestämmelserna framstår lösningen som något mindre fördelaktig än individuella återkallelser. Genom möjligheten att ansöka om nytt tillstånd och en reglering om närmast full ersättning anser vi dock att regleringen framstår som proportionerlig och i övrigt godtagbar. En förutsättning för det är dock enligt vår mening att Polismyndigheten är skyldig att i god tid delge innehavarna en underrättelse om att tillståndet upphör att gälla. För andra legala vapeninnehavare är det en fördel att tillståndsmyndighetens arbete påverkas i mindre grad än vid en ordning med individuella återkallelser.

Övergångsbestämmelserna bör gå ut på ett automatiskt upphörande av tillstånden efter ett år

Under förutsättning att man inför ersättningsregler i enlighet med vad vi diskuterat i föregående avsnitt framstår båda lösningarna som ändamålsenliga, proportionerliga och i övrigt godtagbara i förhållande till enskilda vapeninnehavare.

För att minska risken för att enskilda missar att tillståndet upphör skulle lösningen med automatiskt upphörande kunna kombineras med en skyldighet för Polismyndigheten att gå ut med skriftlig information till alla berörda vapenägare. Underrättelsen bör i så fall delges, för att motverka risken för att någon enskild missar ändringen. Båda lösningar framstår alltså som godtagbara från ett rättighets- och rättssäkerhetsperspektiv. Detta gäller särskilt som den som är tveksam kring om hans eller hennes tillstånd träffas av den nya regleringen kan söka om tillståndet.

Oavsett om man väljer en övergångsordning med individuella återkallelser eller automatiskt upphörande uppstår en stor kostnad för inlösen. Denna kostnad torde bli densamma oavsett vilken variant man väljer, förutsatt att tidsramarna är desamma. Om automatiskt upphörande ska ske först efter en övergångstid medan återkallelser ska börja göras omedelbart när den nya lagen träder i kraft kan dock återkallelselösningen förväntas medföra betydligt högre kostnader för inlösen. Detta talar i så fall för automatiskt upphörande.

Den största skillnaden mellan de två alternativen handlar om polisens arbetsbelastning. Vi bedömer att en ordning med individuella återkallelser blir betydligt mer arbetskrävande och därför kraftigt kan påverka bl.a. handläggningstiderna för övriga vapenärenden. Detta gäller även om några personer som innehar de nu aktuella vapentyperna kan förväntas ansöka om att få behålla vapnet. Av hänsyn främst till de legala vapeninnehavarna och personer som ansöker om att få inneha skjutvapen bedömer vi därför att en ordning med automatiskt upphörande är att föredra.

Oavsett vilken lösning man väljer kan det förväntas att vissa vapeninnehavare kommer att vilja sälja sitt vapen i utlandet. Detta kommer att medföra kostnader för ISP och Polismyndigheten. Vi ser dock inte att kostnaden kan förväntas bli större i det ena eller andra fallet, under förutsättning både återkallelse och automatiskt upphörande ska ske först efter en övergångsperiod. Denna omständighet bör därför inte inverka på bedömningen.

Slutsatsen är att både ett system med återkallelse och ett system med automatiskt upphörande är acceptabla, men att ett system med automatiskt upphörande har vissa fördelar framför ett system med individuella återkallelser. Vår bedömning är därför att det ska införas en övergångsordning som går ut på att tillstånden automatiskt ska upphöra att gälla efter ett år, att den som dessförinnan ansöker om tillstånd att inneha vapnet ska kunna ha kvar det tills tre veckor efter lagakraftvunnet beslut i tillståndsfrågan, och att vapnen före tillståndstidens utgång ska kunna lösas in mot en ersättning som motsvarar 80 procent av egendomens marknadsvärde vid förvärvstillfället. Polismyndigheten bör vara skyldig att senast den 1 juni 2026 skicka en skriftlig underrättelse till den som innehar egendom av nu aktuellt slag om att tillståndet upphör. Myndigheten bör vara skyldig att låta delge underrättelsen enligt bestämmelserna i delgivningslagen (2010:1932), i syfte att säkerställa att ingen innehavare missar författningsändringen eller misstar sig i frågan om den är tillämplig på hans eller hennes vapen.

Den som är missnöjd med polisens ersättningsbeslut bör kunna överklaga detta till förvaltningsdomstol. Detta kräver inte någon särskild bestämmelse utan det följer av de allmänna överklagandebestämmelserna.

28.3.9 Innehav av förbjudna skjutvapen bör avvecklas

Förslag: Den som vid lagens ikraftträdande innehar flerskottsanordningar eller anordningar eller programvara som är avsedda för att fjärrstyra skjutvapen eller göra skjutvapen självstyrande ska ha rätt att inneha föremålen i fyra månader från lagens ikraftträdande.

Bedömning: Det behövs inga övergångsbestämmelser beträffande helautomatiska enhandsvapen och fjärrstyrda och självstyrande skjutvapen.

Skälen för förslaget och bedömningen

I avsnitt 9.13.2, 20.7.2 och 20.7.3 föreslår vi att tillstånd inte längre ska få ges för vissa skjutvapen och föremål som ska jämställas med sådana vapen enligt den nya vapenlagen. Föremålen betecknas i vårt

förslag till en ny vapenlag som förbjudna skjutvapen. Det rör sig om helautomatiska enhandsvapen, switchar, studskolvar och andra flerskottsanordningar samt – något förenklat – fjärrstyrda och självstyrande skjutvapen och föremål och programvara som gör att skjutvapen kan fjärrstyras eller göras självstyrande. De föremål m.m. som omfattas av våra förslag om förbjudna skjutvapen saknar i dag legitimt användningsområde. Det rör sig om egendom som medför särskilt stora säkerhetsrisker från ett samhällsperspektiv. Det sagda talar för att de föreslagna bestämmelserna ska tillämpas fullt ut så snart som möjligt. Viss hänsyn måste emellertid tas till den som vid den nya vapenlagens ikraftträdande innehar föremål m.m. av aktuellt slag.

Beträffande helautomatiska enhandsvapen och fjärrstyrda eller självstyrande skjutvapen får sådana vapen innehas av enskilda personer endast med stöd av innehavstillstånd. Enligt Polismyndigheten bör det inte förekomma att någon getts sådant tillstånd. Om tillstånd meddelats i något enstaka undantagsfall bör tillståndet återkallas. Tillståndet kommer i så fall att återkallas utan att vapnet förklarats förverkat och tillståndshavaren har alltså rätt att få vapnet inlöst (se 7 kap. 1 § vapenlagen, som vi föreslår ska föras över till den nya vapenlagen). Med hänsyn härtill och med beaktande av de skäl som ligger bakom det föreslagna förbudet kan det inte anses oproportionerligt att låta förbudet få effekt också i förhållande till eventuellt meddelade tillstånd. Någon särskild övergångsbestämmelse behövs inte.

I teorin kan helautomatiska enhandsvapen och fjärrstyrda eller självstyrande skjutvapen också innehas av vapenhandlare. Med hänsyn till att sådana vapen saknar legitimt användningsområde bedömer vi det dock som osannolikt att sådana vapen finns hos någon vapenhandlare. Detta gäller särskilt fjärrstyrda eller självstyrande skjutvapen (samt programvara för dessa). Sådan egendom utgör nämligen krigsmateriel varvid det krävs tillstånd att tillhandahålla sådan materiel enligt lagen om krigsmateriel (1992:1300), vilket vapenhandlare i regel inte har. Beträffande helautomatiska enhandsvapen kan noteras att vapenhandlartillstånd endast ger rätt att inneha helautomatiska vapen som tagits in för en viss köpare. Sammantaget bedömer vi att det också för vapenhandlarfallen saknas behov av övergångsbestämmelser.

Beträffande övriga föremål och programvara som träffas av förslaget om förbjudna skjutvapen rör det sig om föremål m.m. som inte omfattas av den nuvarande vapenlagen. Egendomen är alltså inte tillståndspliktig enligt vapenlagen. Den föreslagna regleringen innebär

att föremålen m.m. jämställs med skjutvapen och att den som innehar egendomen gör sig skyldig till vapenbrott. Mot denna bakgrund måste den som i dag innehar egendom av aktuellt slag ges rimligt med tid att göra sig av med egendomen. Den som vid lagens ikraftträdande innehar sådan egendom bör därför ges rätt att inneha föremålen i fyra månader från lagens ikraftträdande.

Vi har även övervägt om den som vid den nya vapenlagens ikraftträdande innehar egendom av nyss nämnt slag ska ha rätt att få egendomen inlöst av staten. När det gäller flerskottsanordningarna rör det sig dock om föremål som redan i dag inte kan sättas in i ett skjutvapen utan att innehavaren gör sig skyldig till vapenbrott (jfr 4 kap. 1 § vapenlagen). Också anordningar och programvara som är till för att skjutvapen ska kunna användas utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket saknar legitimt användningsområde. Det rör sig som redan nämnts om egendom som medför särskilt stora säkerhetsrisker från ett samhällsperspektiv. Mot denna bakgrund kan det inte krävas att staten ska ersätta innehavaren för egendomens värde för att åtgärden att förbjuda sådant innehav ska anses vara proportionerlig. En inlösenrätt skulle vidare i flera fall innebära att staten skulle ersätta kriminella för värdet av egendom som innehafts för att begå brott. Vi har därför landat i att någon inlösenrätt inte bör införas.

28.3.10 Förslagen om utbyte av ljuddämpare och extra mantlar föranleder inga övergångsbestämmelser

Bedömning: Det behövs inte några övergångsbestämmelser avseende särskilda tillstånd till innehav av ljuddämpare som getts före ikraftträdandet.

Skälen för bedömningen

Den som har särskilt tillstånd att inneha vitala vapendelar eller ljuddämpare får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till Polismyndigheten. Vi föreslår i avsnitt 22.6 att endast vapendelar som är jämställda med skjutvapen ska omfattas av denna bestämmelse.

Detta innebär att ljuddämpare ska strykas från bestämmelsen och mantlar läggas till.

Förslaget leder till frågan hur man bör hantera sådana tillstånd till innehav av ljuddämpare som utfärdades före lättnaderna i tillståndsplikten beträffande ljuddämpare. Sådana tillstånd är, till skillnad från de tillstånd till innehav av ljuddämpare som nu ges, individualiserade till en viss ljuddämpare och är även registrerade i vapenregistret. Det följer av grundläggande förvaltningsrättsliga principer att tillstånden fortsätter att gälla även efter det att de aktuella författningsändringarna trädde i kraft. Vårt förslag ändrar inte detta. Däremot bortfaller en rättighet som fanns vid tillståndsgivningen. I praktiken torde endast ett fåtal av tillståndshavarna påverkas, eftersom flertalet kan antas inneha vapen för skjutning som ljuddämparen passar till. Statistik för 2022 från Polismyndighetens register visar att många tillstånd till innehav av ljuddämpare återkallades på tillståndshavarens begäran till följd av att tillstånd inte längre krävdes för deras innehav. Samlare och museer använder inte sina ljuddämpare, varför förslitning inte bör förekomma och intresset för skrotning och utbyte torde vara begränsat. Det framstår som rimligt att den samlare eller det museum som av någon annan anledning vill överlåta eller skrota en ljuddämpare och ersätta den med en annan ansöker om tillstånd i enlighet med de nya bestämmelserna. Om man inte vill stå registrerad som tillståndshavare till den överlåtna eller skrotade ljuddämparen kan tillståndshavaren meddela Polismyndigheten (se prop. 2021/22:46 Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare, s. 32). Vår bedömning är att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

Inte heller förslaget om tillägg av mantlar i bestämmelsen medför behov av övergångsbestämmelser. Rätten till utbyte av en sådan extra vapendel bör gälla omedelbart vid ikraftträdande.

28.3.11 Bestämmelserna om vem som ska registreras i vapenregistren bör ges en framåtblickande verkan

Förslag: Registrering av fysiska personer som har ett betydande inflytande över en organisation ska endast krävas om lämplighetsprövningen har skett efter den nya vapenlagens ikraftträdande, om organisationen är

- en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin,
- ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen, eller
- en organisation som har getts reparatörstillstånd.

Registrering av den person som ansvarar för förvaringen av skjutvapen hos en skola ska endast krävas om tillstånd till förvaring hos skolan getts efter ikraftträdandet.

Skälen för förslagen

I avsnitt 11.7, 13.9 och 22.3.3 föreslår vi att den som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning, ett auktoriserat bevakningsföretag eller en juridisk person med reparatörstillstånd under vissa förutsättningar ska registreras i vapenregistren. Den nya registerföringsskyldigheten hänger samman med den lämplighetsprövning som ska göras av personerna. Såväl bestämmelserna om lämplighetsprövning som bestämmelserna om registrering har inspirerats av regelverket för vapenhandlare, som nyligen – i samband med sådan verksamhet blev tillståndspliktig – utvidgats till att omfatta även vapenmäklare. När bestämmelserna om registrering av den som har ett betydande inflytande över en vapenhandlare infördes föreskrevs i övergångsbestämmelserna att registrering endast behöver ske om lämplighetsprövningen har skett efter ikraftträdandet (se punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen [2012:306] om ändring i nuvarande vapenlag). Detta framstår som en lämplig ordning även beträffande sådana personer med ett betydande inflytande över skyttesammanslutningar, auktoriserade bevakningsföretag och vapenreparatörer som vi föreslår ska registreras. Vi föreslår därför en motsvarande övergångsbestämmelse för dessa fall.

Vi föreslår även att personer och organisationer som för innehavarens räkning får förvara skjutvapen ska registreras i vapeninnehavarregistret (se avsnitt 19.6 och 19.8). Sådan registrering sker i praktiken redan i dag. I den delen saknas därför behov av övergångsbestämmelser. En nyhet är dock att den person som är ansvarig för förvaringen ska registreras om förvaringen sker hos en skola. Regi-

strering bör i dessa fall endast krävas om tillstånd till förvaring hos skola ges efter den nya vapenlagens ikraftträdande. En bestämmelse av denna innebörd bör därför tas in i övergångsbestämmelserna till den nya vapenlagen.

Våra förslag om registrering av den som godkänts att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning eller som innehar skjutvapen för ett konkursbos eller ett dödsbos räkning återspeglar vad som redan görs i praktiken (se avsnitt 22.2.2 och 27.6) och det saknas alltså behov av övergångsbestämmelser.

Vi föreslår även registrering av vissa typer av aktörer som inte förekommer i den nuvarande vapenlagen. Det rör sig om vapenföreståndare och ersättare för huvudmän för museer och för auktoriserade bevakningsföretag (se avsnitt 12.8 och 13.10). Det rör sig också om godkända vapenhanterare (se avsnitt 14.3.8). Också föreståndare och ersättare för den som har reparatörstillstånd är en nyhet jämfört med nuvarande ordning (se avsnitt 22.3.4). I dessa fall ligger det i sakens natur att frågan om registrering uppstår först när någon godkänts som vapenföreståndare, föreståndare, ersättare eller vapenhanterare. Behov av övergångsbestämmelser saknas därför.

28.3.12 Straffrättsliga förslag

Bedömning: Behov av övergångsbestämmelser saknas.

Skälen för bedömningen

I avsnitt 26.3.4 föreslår vi att överträdelse av tidsbegränsade tillstånd att inneha skjutvapen ska brytas ut från de gärningar som konstituerar vapenbrott. Förslaget innebär att redan kriminaliserade gärningar ska ges en ny rubricering och att en lindrigare straffskala ska gälla för brotten, samt att det i vissa fall ska vara möjligt att underlåta att döma till ansvar. Vidare föreslår vi i avsnitt 26.3.5 en tydligare reglering i fråga om vapenbrott, ringa brott. Förslaget innebär möjligen en marginell utvidgning av utrymmet att bedöma ett vapenbrott som ringa. Enligt 5 § BrP ska den lag som gäller vid tillfället för dom tillämpas om den leder till frihet från straff eller lindrigare straff. Behov av övergångsbestämmelser saknas därför.

Inte heller i övrigt föranleder våra förslag på straffrättens område behov av övergångsbestämmelser.

28.4 Övergångsbestämmelser till vapenförordningen

28.4.1 Äldre rätt att inneha vissa luft- och fjädervapen bör fortsätta gälla

Förslag: Den som vid den nya vapenförordningens ikraftträdande enligt övergångsbestämmelserna till nuvarande vapenförordning får inneha ett luft- eller fjädervapen utan tillstånd ska även fortsättningsvis få inneha vapnet utan tillstånd.

Skälen för förslaget

Enligt punkten 6 i övergångsbestämmelserna till vapenförordningen får den som sedan tiden före den 1 januari 1992 innehar ett luft- eller fjädervapen som enligt då gällande föreskrifter fick innehas utan tillstånd även fortsättningsvis inneha vapnet utan tillstånd. Detta bör gälla även framöver.

28.4.2 Vissa äldre övergångsbestämmelser bör fortsätta gälla

Förslag: Den som har sådant bevis som före den 1 januari 1985 har meddelats enligt dåvarande Statens naturvårdsverks anvisningar för prov för innehav av jaktvapen ska vid tillämpningen av den nya vapenförordningen anses uppfylla kravet på jägarexamen för tillstånd att inneha skjutvapen för jakt. Även det undantag från kravet på jägarexamen som gäller enligt femte punkten i övergångsbestämmelserna till nuvarande vapenförordning ska, med en viss justering, fortsätta att gälla.

Det undantag från kravet på deaktivering av A-vapen som ska innehas för prydnad eller minne som enligt övergångsbestämmelserna till förordningen (2023:376) om ändring i nuvarande vapenförordning gäller vid förnyelse av tidsbegränsade tillstånd ska fortsätta gälla.

Bedömning: En övergångsbestämmelse för A-vapen som ska innehas för udda ändamål som inte avser skjutning som motsvarar den bestämmelse som gäller när sådana vapen ska innehas för prydnad eller minne saknar praktisk betydelse och bör därför inte införas.

Skälen för förslagen och bedömningen

Övergångsbestämmelser om krav på jägarexamen

Enligt punkten 4 i övergångsbestämmelserna till vapenförordningen ska bevis som före den 1 januari 1985 har meddelats enligt dåvarande Statens naturvårdsverks anvisningar för prov för innehav av jaktvapen gälla som bevis om jägarexamen. Det kan inte uteslutas att bestämmelsen fortfarande har praktisk betydelse. Den bör därför föras över till den nya vapenförordningen. Då våra förslag i avsnitt 5.7 medför att det inte längre kommer finnas något krav på att bevis om jägarexamen ska ges in för att någon ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för jakt måste bestämmelsen emellertid omarbetas. Den materiella innebörden av bestämmelsen får anses vara att den som har bevis av aktuellt slag anses ha tagit jägarexamen. I den nya vapenförordningen bör därför tas in en övergångsbestämmelse av denna innebörd.

Enligt punkten 5 i övergångsbestämmelserna till vapenförordningen behöver den som vid utgången av 1984 hade tillstånd att inneha skjutvapen för jakt inte kunna visa att han eller hon har tagit jägarexamen om personen inom ett år efter det att det tidigare tillståndet upphörde att gälla ansöker om nytt tillstånd att inneha hagelvapen, om det tidigare tillståndet omfattade sådant vapen, eller kulvapen, om det nya tillståndet avser ett vapen som enligt dåvarande Statens naturvårdsverks föreskrifter om klassindelning har samma användningsområde som eller ett mera begränsat användningsområde än det vapen som avsågs med det tidigare tillståndet eller kräver samma utbildning som detta. Bestämmelserna kan inte anses överspelade (jfr Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden, RA 2024:1, avsnitt 4.2.2). De bör därför föras över till den nya vapenförordningen. Beträffande kulvapen bör bestämmelserna anpassas till Naturvårdsverkets nu gällande föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8).

Övergångsbestämmelser om deaktivering av A-vapen

Enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till förordningen (2023:376) om ändring i vapenförordningen (1996:70) tillämpas bestämmelsen i 2 kap. 17 § – som gäller krav på deaktivering av vissa vapen vid innehav för prydnad eller minne – inte vid förnyelse av tidsbegränsade tillstånd som avser sådana vapen som anges i kategori A, punkterna 6–8 i bilagan till förordningen och som har registrerats i vapenregistret före den 13 juni 2017. Detta bör gälla även fortsättningsvis och en motsvarande övergångsbestämmelse alltså tas in i den nya vapenförordningen (jfr SOU 2022:62 EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå, s. 292 och 293).

I avsnitt 6.8.2 föreslår vi att tillstånd att inneha ett A-vapen för ett udda ändamål som inte avser skjutning ska få ges endast om vapnet deaktiverats eller om det finns synnerliga skäl. Vi har övervägt om motsvarande övergångsbestämmelser som den som gäller när A-vapen innehas för prydnad eller minne bör införas. Att tillstånd ges att inneha A-vapen för udda ändamål som inte avser skjutning är dock sällsynt, om det alls förekommer. Det är vidare sällsynt att det finns förutsättningar att förnya ett tidsbegränsat tillstånd som avser innehav för ett udda ändamål som inte avser skjutning. Till detta kommer att en övergångsbestämmelse endast skulle omfatta vapen som registrerats i vapenregistret före den 13 juni 2017. Sammantaget bedömer vi att en övergångsbestämmelse motsvarande den som gäller när A-vapen innehas för prydnad eller minne saknar praktisk betydelse. Vi föreslår därför inte en motsvarande övergångsbestämmelse för de fall när A-vapen ska innehas för udda ändamål som inte avser skjutning.

Övriga bestämmelser

Övriga övergångsbestämmelser till den nuvarande vapenförordningen och dess ändringsförfattningar får anses vara överspelade. Någon motsvarighet till de bestämmelserna bör därför inte tas in i den nya vapenförordningen.

28.4.3 Den som innehar ett skjutvapen som inte längre kan anses effektbegränsat bör ges rimligt med tid att ansöka om tillstånd

Förslag: Den som vid förordningens ikraftträdande utan tillstånd innehar ett skjutvapen som anses effektbegränsat enligt nuvarande vapenförordning men inte enligt den nya förordningen, får inneha vapnet utan tillstånd under fyra månader från ikraftträdandet. Om innehavaren före utgången av denna tid har gett in en ansökan om tillstånd att inneha vapnet, får han eller hon inneha vapnet utan tillstånd till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft.

Skälen för förslaget

I avsnitt 21.3 föreslår vi att ett skjutvapen ska inte kunna anses vara effektbegränsat om avfyrningen sker med slagstift och vapnet är konstruerat för patroner där drivämnet ingår. Förslaget innebär att vissa skjutvapen som i dag inte omfattas av tillståndsplikt för den som har fyllt 18 år kommer att göra det i framtiden.

Sådana vapen som omfattas av vårt förslag kan utan att byggas om användas med krut och därför ha en effekt som närmar sig den hos konventionella skarpa vapen. Det är angeläget att sådana vapen inte ska kunna innehas utan tillstånd och regleringen bör därför börja tillämpas så snart som möjligt. Samtidigt måste den som redan innehar ett sådant vapen som den nya bestämmelsen avser att träffa ges rimlig tid för att ansöka om tillstånd att inneha vapnet eller göra sig av med det. Vi föreslår därför att den som vid lagens ikraftträdande innehar ett skjutvapen som enligt 2 kap. 1 § andra stycket nuvarande vapenlag får innehas utan tillstånd av den som har fyllt 18 år men som kommer att omfattas av tillståndsplikt enligt den nya vapenlagen ska få inneha vapnet utan tillstånd under fyra månader eller, om en tillståndsansökan görs inom denna tid, till dess att ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft.

28.4.4 Nya förutsättningar för tillstånd bör i endast i vissa fall föranleda återkallelse av innehavstillstånd

Förslag: Bestämmelserna om att tillstånd till innehav av moderna skjutvapen eller tyngre, utpräglat militära skjutvapen för samling får ges endast under vissa särskilda förutsättningar ska endast tillämpas i fråga om tillstånd som ges efter den nya vapenförordningens ikraftträdande.

Bedömning: De förbud mot att ge tillstånd att inneha vissa vapentyper för jakt som hämtats från Naturvårdsverkets föreskrifter tillämpas i praktiken redan i dag och föranleder därför inte behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslagen och bedömningarna

I avsnitt 28.3.7 redogör vi för hur nya förutsättningar för tillstånd i vissa fall kan föranleda återkallelse. Som anges där talar hänsynen till legala vapeninnehavare för att nya tillståndsförutsättningar bör föranleda återkallelse av redan meddelande tillstånd endast om starka skäl talar för det. Detta är en utgångspunkt för våra överväganden även i detta avsnitt.

Nya förutsättningar för samling

I avsnitt 8.7 föreslår vi att den restriktiva tillståndsgivning som redan gäller i fråga om tillstånd att inneha moderna skjutvapen och tyngre, utpräglat militära vapen för samling ska komma till uttryck i författning. Avsikten är att skapa ökad förutsebarhet i fråga om när sådana skjutvapen kan få innehas för samling. Tillräckliga skäl för att redan meddelade tillstånd bör återkallas har inte framkommit. De nya bestämmelserna bör därför tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter det att den nya vapenlagen trätt i kraft. Detta bör uttryckligen framgå av övergångsbestämmelserna.

Bestämmelser som hämtats från Naturvårdsverkets föreskrifter

I avsnitt 6.6.1 föreslår vi att vissa indirekta förbud mot tillstånd att inneha vissa vapentyper för jakt ska flyttas från Naturvårdsverkets föreskrifter till den nya vapenförordningen. Redan i dag gäller att tillstånd att inneha de aktuella vapentyperna inte ges för jakt. Vi ser därför inget behov av övergångsbestämmelser.

Övriga förslag

Vi föreslår även i övrigt vissa nya bestämmelser i den nya vapenförordningen som rör förutsättningarna för tillstånd. De förslagen aktualiserar inte frågan om återkallelse på samma sätt som de förslag vi berör i det föregående, eftersom de antingen är till sökandens fördel, fullt ut återspeglar gällande rätt eller ger rättstillämparen ett större bedömningsutrymme i frågan om förutsättningarna är uppfyllda. De förslagen föranleder därför inte behov av övergångsbestämmelser.

28.4.5 Förslagen om överlåtelseanmälan och anmälan om uteblivet förvärv

Förslag: Äldre bestämmelser i fråga om att anmäla uteblivet förvärv av skjutvapen ska fortsätta gälla tillstånd att förvärva vapnen som getts enligt nuvarande vapenlag.

Bedömning: Skyldigheten att anmäla fullbordade överlåtelser bör gälla även när tillståndet att förvärva vapnet getts enligt nuvarande vapenlag. Det behövs inga övergångsbestämmelser om detta.

Skälen för förslaget och bedömningen

I avsnitt 16.5 föreslår vi ett system med överlåtelseanmälan. Skyldigheten att göra anmälan till Polismyndigheten är enligt vårt förslag kopplat till den tidpunkt då förvärvaren tar emot skjutvapnet. Att Polismyndigheten får kännedom om när vapentransaktioner fullbordas är angeläget. Vi ser inte heller några sakliga skäl till att begränsa skyldigheten att göra en överlåtelseanmälan till de fall då den typ av

innehavstillstånd som vi föreslår ska benämnas förvärvstillstånd getts efter den nya vapenlagens ikraftträdande. De föreslagna bestämmelserna om överlåtelseanmälan bör därför gälla alla överlåtelser som fullbordas efter den nya vapenlagens ikraftträdande. Däremot ligger det i sakens natur att den föreslagna bestämmelsen om skyldighet att ge in överlåtarens tillståndsbevis tillsammans med överlåtelseanmälan i vissa fall inte ska gälla om tillståndet att förvärva vapnet getts enligt nuvarande vapenlag, eftersom beviset enligt nuvarande ordning ska ges in redan när ansökan om vad vi kallar förvärvstillstånd görs i de fall då ansökan avser ett bestämt vapen. Några särskilda övergångsbestämmelser om detta behövs inte.

I avsnitt 16.7 föreslår vi en skyldighet att anmäla uteblivet förvärv, som materiellt motsvarar 3 kap. 5 § nuvarande vapenförordning, med den skillnaden att det enligt den nya bestämmelsen inte ska ställas något krav på att tillståndsbeviset ska ges in. Anmälningsskyldigheten gäller enligt den föreslagna föreskriften endast för den som getts förvärvstillstånd. Begreppet förvärvstillstånd förekommer inte i den nuvarande vapenlagen och den nya bestämmelsen träffar alltså inte sådana tillstånd som avses i 2 kap. 7 § nuvarande vapenlag. För tillstånd att förvärva skjutvapen som getts innan den nya vapenlagens ikraftträdande bör därför i stället 3 kap. 5 § nuvarande vapenförordning gälla. Detta innebär att tillståndsbevisen i sådana fall ska ges in även i fortsättningen, vilket är befogat då sådana bevis är utformade på ett sätt som gör att de kan missbrukas i högre grad än de nya förvärvstillståndsbevisen. Föreskrifter om detta bör tas in i övergångsbestämmelserna till den nya vapenförordningen.

28.4.6 Den nya vapenförordningen bör i huvudsak tillämpas också i pågående ansökningsärenden

Förslag: Vid prövning av ärenden som gäller ansökan enligt nuvarande vapenlag eller nuvarande vapenförordning ska den nya vapenförordningen tillämpas efter ikraftträdandet. I fråga om ansökningsavgift ska dock nuvarande vapenförordning gälla i de fall bestämmelserna skiljer sig åt.

Skälen för förslagen

I avsnitt 28.3.6 gör vi bedömningen att den nya vapenlagen bör tillämpas vid prövning av pågående vapenärenden, både i första instans och efter överklagande. Detsamma bör gälla den nya vapenförordningen. I fråga om ansökningsavgift bör dock äldre bestämmelser fortsätta att gälla i de fall den nya och den nuvarande vapenförordningen skiljer sig åt i detta avseende (jfr 2 kap. 10 § regeringsformen). Detta bör gälla även i de fall ansökningsavgiften sänks.

28.4.7 Redan inledda förfaranden bör slutföras där de inletts

Förslag: I fråga om överklagande ska äldre bestämmelser gälla, om Polismyndighetens beslut har getts före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

I avsnitt 27.12 föreslår vi att vapenförordningens forumbestämmelser ska anpassas till forumbestämmelserna i vapenlagen. Nuvarande forumregler bör dock tillämpas om Polismyndighetens beslut har getts före ikraftträdandet.

Som framgår i avsnitt 28.4.6 ska den nya vapenförordningen tillämpas i materiellt hänseende vid prövning i sak av ett överklagande efter ikraftträdandet.

28.5 Övergångsbestämmelser till andra författningsförslag

Förslag: I fråga om brott före den nya vapenlagens ikraftträdande ska äldre bestämmelser i rättegångsbalken och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, och vissa äldre bestämmelser i lagen om straff för smuggling fortsätta gälla.

Äldre bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen ska fortfarande gälla uppgifter som hänför sig till vapenregister och för ärenden enligt nuvarande vapenlag.

Äldre bestämmelser i skollagen och lagen om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende, ska gälla i fråga om omhändertaganden som skett före den nya vapenlagens ikraftträdande.

Äldre bestämmelser om Kronofogdemyndighetens underrättelseskyldighet enligt utsökningsförordningen ska gälla i fråga om skjutvapen som utmätts före den nya vapenförordningens ikraftträdande.

Skälen för förslagen

Vi föreslår ett flertal ändringar i andra författningar. I huvudsak rör det sig om följdändringar.

Vissa av ändringarna innebär att bestämmelser om användande av tvångsmedel eller särskilda befogenheter som hänvisar till brott enligt nuvarande vapenlag i stället ska hänvisa till brott enligt den nya vapenlagen. Sådana ändringar föreslås i rättegångsbalken, lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Det är angeläget att det klart framgår att de berörda bestämmelserna gäller också i fråga om brott enligt nuvarande vapenlag. Det bör därför föreskrivas att äldre bestämmelser ska gälla i fråga om brott före den nya vapenlagens ikraftträdande.

Vidare föreslår vi i smugglingslagen en följdändring som innebär att ett visst undantag från ansvar för olovlig befattning med smuggelgods ska avse gärning som är belagd med straff enligt bestämmelserna om vapenbrott i den nya vapenlagen i stället för enligt motsvarande bestämmelser i nuvarande vapenlag. Det är angeläget att det står klart att undantaget från ansvar gäller också om gärningen är belagd med straff enligt bestämmelserna om vapenbrott i nuvarande vapenlag. Också beträffande denna ändring bör därför föreskrivas att äldre bestämmelser ska gälla i fråga om brott före den nya vapenlagens ikraftträdande.

Vi föreslår också ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), som innebär att sekretessbestämmelserna om vapenregister och vapenärenden kommer att hänvisa till den nya vapenlagen i stället för nuvarande vapenlag. Det är angeläget att det klart framgår att sekretess gäller också i fråga om registeruppgifter och ärenden som

rör nuvarande vapenlag. Det bör därför införas övergångsbestämmelser av innebörden att äldre bestämmelser gäller för vapenregister och ärenden enligt den nuvarande vapenlagen.

Vidare förslår vi följdändringar i skollagen (2010:800) och lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende. Ändringarna innebär bestämmelsen i respektive lag om anmälan till Polismyndigheten ifall ett omhändertaget föremål kan antas bli förverkat enligt nuvarande vapenlag i stället ska hänvisa till den nya vapenlagen. Omhändertagandet får i de fall som omfattas av anmälningsplikten bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats. Det är angeläget att det klart framgår att de berörda bestämmelserna fortfarande gäller också i fråga om föremål som kan förverkas enligt nuvarande vapenlag. Detta bör vara fallet om föremålen omhändertagits före den nya vapenlagens ikraftträdande. Det bör därför införas övergångsbestämmelser av innebörden att äldre bestämmelser gäller i fråga om omhändertaganden som skett före denna tidpunkt.

Vi föreslår också en följdändring i utsökningsförordningen (1981:981). Ändringen innebär att undantaget från Kronofogdemyndighetens skyldighet att underrätta Polismyndigheten när ett skjutvapen har mätts ut ska avse bestämmelserna om effektbegränsade vapen enligt den nya vapenförordningen i stället för enligt nuvarande vapenförordning. I praktiken innebär det att anmälningsskyldigheten utvidgas (jfr kapitel 21). Hänsyn till Kronofogdemyndighetens praktiska hantering talar för att de nya bestämmelserna enbart ska avse skjutvapen som utmätts efter det att den nya vapenlagen trätt i kraft. En övergångsbestämmelse av denna innebörd bör därför tas in i ändringsförfattningen.

I övrigt bedöms våra förslag om ändringar och följdändringar i andra författningar inte föranleda något behov av övergångsbestämmelser.

29 Konsekvenser

29.1 Inledning

I 14–16 §§ kommittéförordningen (1998:1474) regleras vilka krav som ställs på utredningars redovisning av konsekvenser. Bestämmelserna innebär följande.

Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, regioner, företag eller andra enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska kommittén föreslå en finansiering.

Om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, ska konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Eftersom betänkandet innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska förslagens kostnadsmässiga och andra konsekvenser anges i betänkandet. Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. En konsekvensutredning ska enligt dessa bestämmelser innehålla följande.

1. en beskrivning av problemet och vad man vill uppnå,
2. en beskrivning av vilka alternativa lösningar som finns för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd,

3. uppgifter om vilka som berörs av regleringen,
4. uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på,
5. uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen,
6. en bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, och
7. en bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser.

Om regleringen kan få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt ska konsekvensutredningen, utöver vad som följer av 6 § och i den omfattning som är möjlig, innehålla en beskrivning av följande:

1. antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen,
2. vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader,
3. vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen,
4. i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen,
5. hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen, och
6. om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning.

Utöver det angivna följer det av våra direktiv att vi ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för det allmänna och konsekvenserna i övrigt av förslagen. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur

dessa ska finansieras. Utredaren ska bedöma vilka konsekvenser förslagen får för företag samt för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Utredaren ska även redovisa förslagens konsekvenser för den personliga integriteten.

Problembeskrivningar och det som vi önskar uppnå samt alternativa lösningar framgår av respektive övervägandekapitel. Där framgår även våra bedömningar av hur våra förslag förhåller sig till vapendirektivet. Våra bedömningar i fråga om ikraftträdande finns i kapitel 28. Det som har sagts i de angivna kapitlen upprepas inte här.

I avsnitt 29.2–29.22 behandlar vi konsekvenserna av förslagen, förslag för förslag. I huvudsak följer redogörelsen dispositionen i betänkandet i stort. I vissa fall – beträffande exempelvis registerfrågor och straffrättsliga frågor – behandlas dock samtliga förslag som rör sådana frågor gemensamt. Vidare tar vi inte upp sådana förslag som endast i helt obetydlig utsträckning bidrar till de samlade konsekvenserna av förslagen.

I avsnitt 29.23 finns vår bedömning av de sammantagna konsekvenserna av förslagen.

När det gäller konsekvenserna av våra förslag för Polismyndigheten finns det anledning att ha i bakhuvudet att Polismyndigheten, enligt vad som sägs i myndighetens årsredovisning, 2023 registrerade ca 140 000 inkomna vapenärenden.

29.2 Förslaget om införande av en ny vapenlag och vapenförordning

Vi föreslår att vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1996:70) ska ersättas med en ny vapenlag och vapenförordning. I stora delar föreslår vi att de nuvarande bestämmelserna ska flyttas över till de nya författningarna. Emellertid föreslår vi också väsentliga materiella förändringar. Konsekvenserna av de föreslagna ändringarna behandlas under särskilda rubriker i detta kapitel. Det finns dock också anledning att beakta de konsekvenser som uppstår på grund av att regleringen ändras, oavsett det materiella innehållet.

Förslagen innebär, förutom ett antal förtydliganden som utvecklas i följande avsnitt, att språk och uttryck så långt som möjligt görs enhetliga, att regleringen ges en mer ändamålsenlig disposition och fler underrubriker som gör det lättare för enskilda och rättstillämparen

att orientera sig bland bestämmelserna. Detta förväntas bidra till kortare handläggningstider. Vi föreslår också att de vanligaste tillståndstyperna ges särskilda beteckningar som så långt det är lämpligt används konsekvent. Till exempel införs beteckningarna ”vapenhandlartillstånd” och ”reparatörstillstånd”. En tydligare begreppsapparat underlättar för rättstillämparen och för rättsvetenskapen.

Om våra förslag genomförs är ändringarna så pass omfattande att det kan förväntas finnas ett behov av utbildning för Polismyndighetens handläggare. Vidare kommer det att bli nödvändigt med ändringar i de myndighetsföreskrifter som Polismyndigheten meddelar. Det kommer också att krävas att myndigheten tar fram vissa nya processer och uppdatera sina styrdokument, handböcker och övriga dokument till stöd för handläggningen.

Polismyndigheten arbetar ständigt med kompetensutveckling för handläggarna. Det pågår vidare ett omfattande arbete med översyn av föreskrifter och framtagande av bl.a. en handbok som till stor del avses ersätta de nuvarande allmänna råden. Även om etapp ett av arbetet nu är avklarad pågår arbetet fortfarande. De ändringar som våra förslag kan leda till bör delvis kunna tas om hand i det arbete som pågår eller som ändå görs. Arbetet kan likväl förväntas medföra vissa kostnadsökningar. Polismyndigheten har uppskattat att utbildningskostnaderna uppgår till ca en halv miljon kronor och att övriga kostnader uppgår till ca 3 miljoner kronor.

29.3 Allmänna förslag om innehavstillstånd

I avsnitt 5.4 och 5.5 föreslår vi att merparten av vapenlagens och vapenförordningens bestämmelser om innehavstillstånd ska föras över till den nya vapenlagen och den nya vapenförordningen. Förslagen i dessa delar bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser. I samma avsnitt föreslår vi också att vissa bestämmelser ska flyttas från förordning till lag och att vapenförordningens paragrafer om förutsättningar för innehavstillstånd i vissa fall ska brytas upp och disponeras om. Vidare föreslår vi i avsnitt 5.7 tydligare bestämmelser om vad som ska finnas med i en ansökan om innehavstillstånd. Förslagen innebär att vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket underlättar för både enskilda personer och rättstillämparen. Förslagen förväntas därför bidra till kortare handläggningstider.

29.4 Förslag om innehavstillstånd för enskilda personer

29.4.1 Lämplighetsprövning av enskilda personer

I avsnitt 6.3 föreslår vi att den lämplighetsprövning som redan görs när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen ska komma till uttryck i lag. Om förslaget genomförs blir det enklare för en enskild person att förutse vilka integritetskänsliga kontroller som kan komma att göras i ett vapenärende. Förslaget underlättar också för rättstillämparen och särskilt för den som ska sätta sig in i vapenregleringen, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Då förslaget innebär en kodifiering av gällande rätt förväntas det inte medföra några konsekvenser i fråga om antalet tillståndsärenden eller tillstånd att inneha skjutvapen.

29.4.2 Förslaget om större möjlighet för underåriga att få innehavstillstånd för jakt och målskjutning

I avsnitt 6.4.3 föreslår vi att den huvudregel som innebär att man ska ha fyllt 18 år för att få tillstånd att inneha skjutvapen för jakt och målskjutning som tillämpas redan i dag ska komma till uttryck i författning. Vidare föreslår vi att det av författning ska framgå när innehavstillstånd får ges till den som inte fyllt 18 år. Förslagen syftar till att bredda möjligheten för underåriga att få tillstånd att inneha skjutvapen och förväntas leda till att något fler unga än i dag kommer ges sådant tillstånd. Tillstånd ska dock även fortsättningsvis få ges enbart i klart befogade undantagsfall, varför antalet tillståndsärenden och antalet beviljade tillstånd förväntas öka endast i begränsad omfattning. Med hänsyn till de höga krav på personlig lämplighet som även fortsättningsvis ska gälla bedömer vi risken för att skjutvapen kommer i orätta händer eller missbrukas som oförändrad.

Förslaget förväntas ha positiva effekter för skyttesporten, bl.a. eftersom det blir enklare för unga att tävla utomlands om de ges tillstånd att inneha egna skjutvapen.

Tillståndsmyndighetens handläggning förenklas som en följd av att det ges tydliga riktlinjer i fråga om när tillstånd får ges, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. För enskilda blir det enklare att förutse när en ung person kan ges tillstånd att inneha skjutvapen.

29.4.3 Förslaget om en tydligare reglering i fråga om när det finns skäl att göra undantag från ålderskraven för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen

I avsnitt 6.4.4 föreslår vi att samma omständigheter ska beaktas vid bedömningen av om det finns särskilda skäl att göra undantag från ålderskraven för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen som från ålderskravet för jakt och målskjutning. Om förslaget genomförs utgör det i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Att regleringen får en enhetlig utformning underlättar för rättstillämparen. Tillståndsmyndighetens handläggning blir enklare som en följd av att det ges tydligare riktlinjer i fråga om när tillstånd får ges. För enskilda personer blir det enklare att förutse när en ung person kan ges tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen.

Förslaget förväntas inte leda till någon ökning av vare sig antalet tillståndsärenden eller antalet beviljade tillstånd.

29.4.4 Förslaget om godtagbara ändamål för innehav av skjutvapen

I avsnitt 6.5 föreslår vi att de godtagbara ändamålen för innehav av skjutvapen för skjutning ska gå att utläsa av lag. Förslaget innebär vidare att det ska klargöras att tillstånd kan ges för udda ändamål som inte avser skjutning. Om förslagen genomförs innebär det i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket underlättar för enskilda personer att bedöma när innehavstillstånd kan ges. Förslagen underlättar också för rättstillämparen, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Förslagen förväntas inte leda till någon förändring av antalet tillståndsärenden eller antalet beviljade tillstånd.

Förslagen innebär också att s.k. udda ändamål ska betecknas ”udda skjutningsändamål” respektive ”udda ändamål som inte avser skjutning”. En tydligare begreppsapparat underlättar för rättstillämparen och för rättsvetenskapen.

29.4.5 Förslaget om att vissa föreskrifter ska flyttas från jaktregleringen till vapenregleringen

I avsnitt 6.6.1 föreslår vi att sådana bestämmelser i Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8) som enbart syftar till att vissa vapentyper inte ska få innehas för jakt ska flyttas till vapenregleringen. Naturvårdsverket slipper därmed att ansvara för föreskrifter som inte syftar till att omhänderta de intressen som ligger inom myndighetens ansvarsområde. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent, vilket underlättar för enskilda personer att bedöma när innehavstillstånd kan ges. Förslaget underlättar också för rättstillämparen, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Förslaget förväntas inte leda till någon förändring av antalet tillståndsärenden eller antalet beviljade tillstånd.

För Naturvårdsverket innebär förslaget att myndigheten bör ändra sina föreskrifter. Kostnaderna förväntas bli marginella.

29.4.6 Förslaget om skjutvapens lämplighet för ändamålet jakt

I avsnitt 6.6.2 föreslår vi att ett vapen som enligt jaktlagen (1987:259) eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen får användas för jakt också ska anses lämpat för jakt. Förslaget hänger samman med vårt förslag om att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte ska få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet (se avsnitt 20.8). Under förutsättning att också det förslaget genomförs bedömer vi att nu aktuellt förslag inte kommer leda till en ökad risk för att skjutvapen missbrukas eller kommer i orätta händer. Samtidigt underlättas tillståndsmyndighetens prövning av om ett skjutvapen är lämpat för jakt. Förslaget förväntas leda till att myndighetens beslut uppfattas som mer legitima bland jägare.

Förslaget kan i ett inledande skede medföra en ökning av antalet ansökningar om tillstånd att inneha skjutvapen för jakt. På sikt förväntas förslaget inte leda till någon ökning av vare sig antalet tillståndsärenden eller antalet beviljade tillstånd. Dessa bedömningar gäller under förutsättning att man också genomför vårt förslag om att tillstånd till innehav av en viss sorts skjutvapen för ett visst ändamål får ges endast om det inte medför oproportionerliga risker.

29.4.7 Förslaget om aktivitetskraven för målskjutning

I avsnitt 6.7.1 gör vi bedömningen att Polismyndigheten bör se över aktivitetskraven för målskjutning och under arbetet samråda med de auktoriserade skyttesammanslutningarna. Översynen förväntas medföra att aktivitetskraven får en utformning som tar större hänsyn till skyttesportens faktiska förutsättningar. För enskilda målskyttar innebär det att förutsättningarna för att ägna sig åt skyttesport förbättras. Detta får positiva följder för den svenska skyttesporten i stort. Vidare förväntas förslaget leda till att tillståndsmyndighetens beslut uppfattas som mer legitima bland sportskyttar. Förslaget förväntas inte leda till någon markant ökning av vare sig antalet tillståndsärenden eller antalet beviljade tillstånd.

Förslaget bör kunna tas om hand i det arbete med översyn av föreskrifter och framtagande av bl.a. en handbok som för närvarande pågår inom Polismyndigheten. Förslaget förväntas därför inte medföra annat än marginella kostnader.

29.4.8 Förslagen om innehav av skjutvapen för udda ändamål

I avsnitt 6.8 föreslår vi att förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen för s.k. udda ändamål förtydligas, både beträffande ändamål som avser skjutning och beträffande andra ändamål. Om förslagen genomförs innebär det i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket underlättar för både enskilda personer och rättstillämparen, och förväntas bidra till kortare handläggningstider.

Beträffande udda ändamål som inte avser skjutning innebär förslaget vissa nyheter. För att tillstånd ska ges ska i dessa fall ska som huvudregel gälla krav på att vapnet ska göras varaktigt obrukbart. Om vapnet är ett sådant vapen som omfattas av kategori A i bilaga I till vapendirektivet ska därutöver krävas antingen att vapnet deaktiverats eller att det finns synnerliga skäl. Det är sällsynt att tillstånd att inneha skjutvapen ges för udda ändamål som inte avser skjutning. Förslagen förväntas därför inte leda till några egentliga olägenheter för legala vapeninnehavare, inte minst som vi föreslår särskilda övergångsbestämmelser i fråga om kravet på att vapnet ska göras varaktigt obrukbart (se avsnitt 28.3.7 och jfr avsnitt 28.4.2). Samtidigt minskar förslagen risken för att regelverket utnyttjas av den som i själva

verket vill ha tillgång till skjutvapen för skjutningsändamål. Förslagen minskar risken för olyckor och missbruk av skjutvapen som innehas för udda ändamål som inte avser skjutning, liksom risken för att sådana vapen kommer i orätta händer.

Förslaget om att det ska vara möjligt att få tillstånd att skjuta med vapen som innehas för udda ändamål som inte avser skjutning medför en ökad flexibilitet för legala vapeninnehavare. Med hänsyn till de förutsättningar som föreslås gälla för tillstånd bedöms förslaget inte medföra någon ökad risk för olyckshändelser med skjutvapen.

29.4.9 Förslaget om att Polismyndigheten ska få meddela föreskrifter om krav på tekniska åtgärder för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart

I avsnitt 6.10 föreslår vi att Polismyndigheten ska få meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 2 kap. 5 och 5 a §§ i den nuvarande vapenlagen. Utnyttjas bemyndigandet kommer det att medföra vissa kostnader för Polismyndigheten i samband med föreskriftsarbetet, liksom för remissinstanserna. Förslaget bör dock kunna tas om hand inom ramen för det omfattande arbete som för närvarande pågår inom Polismyndigheten med översyn av föreskrifter och allmänna råd och bedöms därför inte medföra annat än marginella kostnader.

På längre sikt innebär ett utnyttjande av bemyndigandet att det blir enklare för både enskilda och Polismyndigheten att avgöra när ett skjutvapen är varaktigt obrukbart. Detta förväntas bidra till en effektivare handläggning i tillståndsärenden och ett ökat förtroende för tillståndsmyndigheten.

29.4.10 Förslaget om utökning av vapengarderoben för jakt och förtydligandena om mycket kvalificerat behov

I kapitel 7 lämnar vi vissa förslag som rör vapengarderoben för jakt och kravet på ett mycket kvalificerat behov för att få inneha en större mängd skjutvapen för jakt eller målskjutning. Förslaget innebär att vapengarderoben för jaktvapen utökas till att omfatta sammanlagt sex kompletta skjutvapen för jakt, stommar eller lådor till sådana vapen,

och att tillstånd till ytterligare två vapen eller stommar eller lådor kan beviljas om sökanden visar ett behov. Förslaget innebär en förenkling av tillståndsprövningen, eftersom den som avlagt jägarexamen kommer att presumeras ha behov även av ett femte och sjätte vapen. Polismyndigheten kommer således inte behöva göra någon särskild behovsprövning. För berörda vapenägare innebär förslaget att ansökningsförfarandet förenklas eftersom det inte kommer att krävas någon särskild behovsmotivering avseende det femte eller sjätte jaktvapnet. Tillståndsgivningen för det femte och sjätte jaktvapnet är redan i dag tämligen generös. Förslaget avseende vapen fem och sex kan ändå väntas leda till en viss ökning av antalet tillståndsärenden och antalet beviljade tillstånd.

När det gäller det sjunde och åttonde vapnet ställs i dag ett krav på synnerligen kvalificerat behov. Vårt förslag innebär att det ska vara tillräckligt med ett visat behov. Det är alltså fråga om en klar sänkning av kravet för att tillstånd ska kunna ges. Detta kan förväntas leda till en viss ökning av antalet skjutvapen för jakt. Det bör dock samtidigt påpekas att det stora flertalet jägare innehar färre än fyra skjutvapen för jakt. Även bland den grupp som har sex jaktvapen kan långt ifrån alla förväntas vilja skaffa fler vapen än så.

Vapeninnehavarna ska även fortsättningsvis uppfylla vissa särskilda krav i fråga om förvaring och transport. Risken att vapnen kommer i orätta händer är således oförändrad. Dessa bedömningar gäller under förutsättning att man genomför också vårt förslag om förbud mot att inneha skjutvapen av typen AR-15 och liknande för jakt och vårt förslag om att tillstånd till innehav av en viss sorts skjutvapen för ett visst ändamål får ges endast om det inte medför oproportionerliga risker (se avsnitt 20.7.1 och 20.8).

Slutligen föreslår vi förtydliganden av innebörden av kravet på ett mycket kvalificerat behov för innehav av fler än åtta jaktvapen respektive innehav av fler målskjutningsvapen än tio enhandsvapen eller åtta andra vapen för målskjutning. Förslagen gör regleringen mer förutsebar för enskilda och underlättar tillståndsprövningen. Därmed skapas förutsättningar för en mer effektiv handläggning och enhetlig rättstillämpning. Detta är till fördel både för vapeninnehavarna och tillståndsmyndigheten. Förslagen kan eventuellt medföra en viss ökning av antalet meddelade tillstånd.

29.4.11 Förslagen om vapensamlare

Förslaget om godkänt samlingsområde

I avsnitt 8.5 förslår vi att det ska införas en ordning med godkänt samlingsområde. Förslagen innebär dels att förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen för samling förtydligas, dels att en vapensamlare kommer att ges ett för framtiden bindande beslut i fråga om samlingen har ett godkänt samlingsområde. För vapensamlarna medför förslaget en större förutsebarhet i tillståndsprövningen och en minskad osäkerhet när en samling påbörjas. För tillståndsmyndigheten medför förslaget att frågan om en samling har ett godtagbart samlingsområde inte ska prövas i varje tillståndsärende. Detta kan bidra till kortare handläggningstider och även innebära att särskilt kvalificerade handläggare endast behöver tas i anspråk för frågan om samlingsområdet kan godtas. Det bör dock framhållas att antalet ansökningar som rör vapensamling är förhållandevis få jämfört med ansökningar för andra ändamål. Under 2023 beviljades enligt uppgift från Polismyndigheten totalt knappt 250 innehavstillstånd för samling. Lättnaden för tillståndsmyndigheten förväntas därför bli marginell.

Övergångsbestämmelserna medför att bestämmelserna om godkänt samlingsområde ges en framåtblickande verkan (se avsnitt 28.3.7). Några negativa konsekvenser för enskilda vapensamlare förväntas därför inte uppkomma. Detta gäller särskilt som ett godkänt samlingsområde på ansökan av den enskilde föreslås kunna ändras eller utvidgas.

Förslaget om särskilda skäl för mer än ett godkänt samlingsområde

I avsnitt 8.5.3 föreslår vi att mer än ett samlingsområde får godkännas för en samlare om det finns särskilda skäl. Förslaget innebär i praktiken att det blir lättare för en vapensamlare att samla på skjutvapen inom mer än ett samlingsområde. Detta kan förväntas leda till en viss ökning av antalet skjutvapen som innehas för samling. Vidare skapas större möjligheter för samlare att ta över någon annans vapensamling, vilket är positivt för vapensamlarna men också för vapenforskningen och bevarandet av kulturarvet. Regelverkets utformning medför att risken för att möjligheten utnyttjas av den som inte har ett seriöst samlarintresse bedöms vara låg. Vapeninnehavarna ska även

fortsättningsvis uppfylla vissa särskilda krav i fråga om förvaring och transport. Risken att vapnen missbrukas eller kommer i orätta händer är således oförändrad.

Antalet ärenden där någon begär att få ha ett andra samlingsområde förväntas öka något liksom antalet ansökningar om tillstånd att inneha skjutvapen. Sett i relation till den totala mängden vapenärenden hos Polismyndigheten bedöms handläggningstiderna inte påverkas av ökningen. Kostnadsökningen för det allmänna kan antas motsvara de ökade intäkterna från den ansökningsavgift som ska tas ut i ärendena.

Förslaget om innehav av moderna skjutvapen för samling

I avsnitt 8.7.1 föreslår vi att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha moderna skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som till klart största delen består av skjutvapen tillverkade före 1946. Förslaget utgör delvis en kodifiering av gällande rätt och förväntas inte göra det svårare för enskilda samlare att få tillstånd att inneha skjutvapen tillverkade efter 1946. Inte heller ökar risken för att vapen hamnar i orätta händer. För både enskilda och tillståndsmyndigheten blir det tydligare vad som gäller, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Som sagts i föregående avsnitt handlar det om ett begränsat antal ärenden.

Övergångsbestämmelserna medför att bestämmelserna ges en framåtblickande verkan (se avsnitt 28.4.4). Några negativa konsekvenser för den som redan innehar moderna skjutvapen för samling förväntas därför i princip inte uppkomma.

Om förslaget inte genomförs kan det leda till att ett beslut om godkänt samlingsområde inte skapar den förutsebarhet som eftersträvas.

Förslaget om innehav av tyngre, utpräglat militära skjutvapen för samling

I avsnitt 8.7.2 föreslår vi att en enskild person ska få ges tillstånd att inneha pansarskott, granatgevär och andra tyngre, utpräglat militära vapen för samling endast om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och personen sedan minst fem år innehar skjutvapen för sam-

ling. Förslaget innebär att det blir lättare för en enskild person att få tillstånd att inneha vissa typer av tyngre vapen, medan det blir svårare att få tillstånd att inneha exempelvis pansarskott.

Regelverkets utformning medför att risken för att regelverket utnyttjas av den som inte har ett seriöst samlarintresse bedöms vara låg. Vapeninnehavarna ska även fortsättningsvis uppfylla vissa särskilda krav i fråga om förvaring och transport. Risken för att de vapentyper som omfattas av förslaget missbrukas eller hamnar i orätta händer bedöms som låg och sänks delvis från nuvarande nivå. Samtidigt kan historiskt värdefulla vapen bevaras i privata vapensamlingar.

För både enskilda och tillståndsmyndigheten blir det tydligare vad som gäller. Antalet ansökningar avseende sådana vapentyper som omfattas av förslaget förväntas minska. Förslaget förväntas därför bidra till kortare handläggningstider. Som sagts i tidigare avsnitt handlar det om ett begränsat antal ärenden.

Övergångsbestämmelserna medför att bestämmelserna ges en framåtblickande verkan (se avsnitt 28.4.4). Några negativa konsekvenser för den som redan för samling innehar sådana skjutvapen som omfattas av förslaget förväntas därför i princip inte uppkomma.

Om förslaget inte genomförs kan det leda till att ett beslut om godkänt samlingsområde inte skapar den förutsebarhet som eftersträvas.

Förslaget rörande ansökan om användning av samlarvapen

I avsnitt 8.9 föreslår vi att det ska finnas bestämmelser om ansökan och bevis om tillstånd att skjuta med samlarvapen. Det blir då tydligare vad som gäller, vilket kan bidra till kortare handläggningstid i det enskilda fallet.

Förslaget innebär också att Polismyndigheten ska få ta ut ansökningsavgift för en ansökan om att få skjuta med samlarvapen. Förslaget innebär att kostnaden för prövningen flyttas från det allmänna till den enskilda. Intäktsökningen för det allmänna förväntas bli försumbar, eftersom det rör sig om en sällsynt förekommande ärendetyp.

Förslaget om en generösare tillståndsgivning avseende ammunition till samlarvapen

I avsnitt 8.10 föreslår vi att bestämmelserna om tillstånd att inneha ammunition till samlarvapen i samband med att bestämmelserna flyttas till lag ska ges en generösare tolkning. För enskilda vapensamlare blir det lättare att få tillstånd att inneha mer än enstaka patroner till sådana vapen personen innehar för samling. Detta är positivt för den vapenhistoriska forskningen och bevarandet av kulturarvet. Med hänsyn till att förvaringsvillkoren för de skjutvapen och den ammunition vapensamlaren innehar kan anpassas bedöms förslaget inte medföra några ökade säkerhetsrisker.

29.4.12 Förslagen om innehavstillstånd för enhandsvapen och helautomatiska skjutvapen

Förslaget om att tillstånd att inneha helautomatiska vapen endast ska få ges för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål

I avsnitt 9.10 och 9.11 föreslår vi att tillstånd att inneha helautomatiska vapen inte ska få ges för jakt, avlivning av fällfångade djur eller för ändamål som inte avser skjutning. Om förslagen genomförs innebär det i allt väsentligt en kodifiering av gällande rätt. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket underlättar för enskilda personer att bedöma när innehavstillstånd kan ges. Förslaget underlättar också för rättstillämparen. Antalet ansökningar och beviljade tillstånd förväntas i princip förbli oförändrat. Ändringen förväntas bidra till att förtroendet för tillståndsmyndigheten ökar.

Övergångsbestämmelserna medför att bestämmelserna ges en framåtblickande verkan (se avsnitt 28.3.7). Några negativa konsekvenser för den som redan – i enlighet med vad varit möjligt längre bak i tiden – har tillstånd att inneha helautomatiska vapen för de förbjudna ändamålen förväntas därför inte uppkomma.

Förslaget om att kravet på synnerliga skäl i vissa fall ska ersättas med ett krav på särskilda skäl

I avsnitt 9.10 och 9.11 föreslår vi att det för tillstånd att inneha enhandsvapen för jakt, målskjutning, avlivning av fällfångade djur och andra ändamål än skjutning ska krävas särskilda skäl i stället för synnerliga skäl. Om förslaget genomförs innebär det i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket underlättar för både enskilda personer och rättstillämparen. Tillståndsmyndighetens utrymme att påverka rättsutvecklingen minskar. Antalet ansökningar om innehavstillstånd och antalet beviljade tillstånd att inneha enhandsvapen förväntas förbli oförändrat.

Förslagen om att det ska bli tydligare vad som ska beaktas vid bedömningen av om särskilda eller synnerliga skäl föreligger

I avsnitt 9.10 och 9.11 föreslår vi att det i lag ska framgå vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om det finns synnerliga eller särskilda skäl för tillstånd till innehav av helautomatiska vapen eller enhandsvapen. Förslagen innebär vidare att det i förordning ska anges att endast den som har fyllt 20 år ska kunna ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen som, något förenklat, inte är effektbegränsade, om det inte finns särskilda skäl. Vidare ska kraven i förordning om aktivt medlemskap för innehav av helautomatiska vapen för målskjutning förtydligas.

Om förslagen genomförs innebär det i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. För både enskilda och tillståndsmyndigheten blir det tydligare vad som gäller, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Antalet ansökningar om innehavstillstånd och antalet beviljade tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen förväntas förbli oförändrat.

Förslagen om tydligare undantag från de särskilda tillståndskraven

I avsnitt 9.12 föreslår vi att det ska förtydligas att sådana start- och signalvapen som undantas från de särskilda bestämmelserna om tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen måste vara tillverkade som start- och signalvapen. Vi föreslår också att undan-

taget utvidgas till att omfatta sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd. I konsekvens med detta föreslår vi vidare att vapenförordningens bestämmelser om förutsättningarna för innehav av helautomatiska vapen inte ska gälla sådana effektbegränsade vapen.

Om förslagen genomförs innebär det till stora delar en kodifiering av gällande rätt. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket underlättar både för enskilda personer och för rättstillämparen, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider.

Antalet ansökningar från den som är under 18 år om tillstånd att inneha sådana effektbegränsade enhandsvapen och helautomatiska vapen som är tillståndsfria för den som fyllt 18 år förväntas öka något och som en följd därav antalet tillstånd att inneha sådana vapen. Antalet ansökningar och tillstånd avseende andra typer av effektbegränsade vapen som får innehas utan tillstånd av den som fyllt 18 år förväntas minska i motsvarande grad.

Med hänsyn till de höga krav på personlig lämplighet som gäller för att en underårig ska ges tillstånd att inneha skjutvapen förväntas förslaget inte påverka antalet olyckor med skjutvapen eller brottsligheten.

Förslagen om stommar och lådor

I avsnitt 9.14 föreslår vi att stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen och helautomatiska vapen ska likställas med sådana vapen vid tillståndsgivningen. Vilken typ av vapen som vapendelen är avsedd för ska anges i tillståndsansökan och tillståndsbeviset.

Förslagen innebär att möjligheten att kringgå de särskilda bestämmelser som gäller för helautomatiska vapen och enhandsvapen genom att ansöka om tillstånd att inneha vapnen del för del effektivt motverkas. Detta minskar risken för att sådana vapen – som är särskilt begärliga för kriminell användning – kommer i orätta händer. Det blir svårare att få tillstånd att inneha stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen eller helautomatiska vapen. Sådana legala vapeninnehavare som redan har tillstånd att inneha vapendelar av aktuellt slag påverkas inte av förslagen (se avsnitt 28.3.7).

I avsnitt 10.8.3 föreslår vi att det ska tydliggöras att andra tillståndspliktiga vapendelar än stommar och lådor inte omfattas av

huvudregeln om tidsbegränsade tillstånd, även om de är avsedda för enhandsvapen eller helautomatiska vapen. Antalet föremål som omfattas av femårstillstånd kommer därför att minska, vilket underlättar för legala vapeninnehavare. De senaste tio åren har det enligt uppgift från Polismyndigheten gjorts ca 100–300 ansökningar om förnyat femårstillstånd att inneha vapendelar per år. Hur mycket antalet ansökningar om förnyat tillstånd kommer att minska är svårt att uppskatta, eftersom det kan finnas förutsättningar att tidsbegränsa tillstånden med stöd av den generella bestämmelsen om tidsbegränsning av tillstånd.

Förslagen om tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen för annat än skjutning inte längre ska tidsbegränsas

I avsnitt 10.6 föreslår vi att tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen för andra ändamål än skjutning inte längre regelmässigt ska tidsbegränsas. Eftersom helautomatiska vapen inte ska få innehas för ändamål som inte avser skjutning har förslaget i den delen inga praktiska konsekvenser.

Enskilda personer som ges tillstånd att inneha enhandsvapen för annat än skjutning efter det att förslaget genomförs kommer inte behöva söka om tillståndet vart femte år. Antalet ansökningar om förnyat femårstillstånd förväntas minska med uppskattningsvis 100–200 ansökningar per år, vilket bidrar till kortare handläggningstider.

Antalet enhandsvapen som innehas för ändamål som inte avser skjutning förväntas öka något. Skjutvapen som innehas för prydnad, minne och udda ändamål som inte avser skjutning ska i allmänhet göras varaktigt obrukbara. Innehav av skjutvapen för samling förenas ofta med särskilda förvaringsvillkor. Ökningen bedöms därför inte medföra en ökad risk för att vapnen kommer i orätta händer.

Förslaget om att tillfälliga omständigheter inte ska hindra förnyelse av femårstillstånd

I avsnitt 10.8.2 föreslår vi att det vid ansökan om förnyelse av ett femårstillstånd ska tas större hänsyn till om det kan antas att oförmåga att uppfylla förutsättningarna för tillstånd är tillfälliga. För enskilda personer innebär det att förnyelse kan ske i något fler fall

än i dag. Ökningen av antalet enhandsvapen och helautomatiska vapen i samhället förväntas dock bli marginell. Vapeninnehavarna ska även fortsättningsvis uppfylla höga krav på personlig lämplighet och vissa särskilda krav i fråga om förvaring och transport. Risken att vapnen missbrukas eller kommer i orätta händer bedöms oförändrad.

Antalet ansökningar om förnyelse av femårstillstånd förväntas öka något. Prövningen kommer också bli mer komplex än tidigare. Redan i dag beaktas dock vissa omständigheter av det slag som de nya bestämmelserna tar sikte på vid tillståndsprövningen. Sett i relation hur många vapenärenden Polismyndigheten årligen handlägger bedöms handläggningstiderna inte påverkas annat än marginellt. Kostnadsökningen för det allmänna kan antas motsvara de ökade intäkterna från den ansökningsavgift som ska tas ut i ärendena.

Förslaget om att ett gemensamt föreningsintyg ska kunna ges in vid gemensam omprövning av femårstillstånd

I avsnitt 10.8.4 bedömer vi att Polismyndigheten bör ändra sina föreskrifter eller blanketter för lämnande av föreningsintyg så att ett gemensamt intyg kan lämnas för flera vapen. Förslaget innebär en viss förenkling för skyttesammanslutningar som ska lämna föreningsintyg i anslutning till en gemensam omprövning av femårstillstånd. Polismyndigheten bör kunna ta hand om förslaget inom ramen för det omfattande arbete som för närvarande pågår med översyn av föreskrifter och allmänna råd på vapenområdet. Förslaget förväntas inte leda till annat än marginella kostnadsökningar.

Förslaget om skriftlig underrättelse när ett femårstillstånd är på väg att löpa ut

I avsnitt 10.8.5 föreslår vi att Polismyndigheten åläggs att meddela den som har ett femårstillstånd när tillståndet är på väg att löpa ut. Redan i dag skickar Polismyndigheten i allmänhet ett sådant meddelande. Förslaget förväntas därför inte medföra någon kostnadsökning för myndigheten. För enskilda vapeninnehavare blir det en trygghet att man kan förvänta sig ett meddelande när tillståndet är på väg att löpa ut. Risken för att någon som vill förnya sitt tillstånd glömmer att göra det minskar.

Förslaget om en enklare ansökan vid förnyelse av femårstillstånd

I avsnitt 10.8.6 föreslår vi att den som ansöker om förnyat femårstillstånd i ansökan inte ska behöva ange sådana uppgifter som Polismyndigheten redan har tillgång till i det tidigare tillståndsärendet. Förslaget underlättar för den enskilde utan att försvåra tillståndsprövningen för Polismyndigheten.

För Polismyndigheten medför förslaget vissa begränsade kostnader för framtagande av särskilda ansökningsformulär, digitala och fysiska. Polismyndigheten bör kunna ta hand om förslaget inom ramen för det omfattande arbete som för närvarande pågår med översyn av föreskrifter och allmänna råd på vapenområdet. Förslaget förväntas därför endast medföra marginella merkostnader. Kostnader för systemutveckling behandlas samlat i avsnitt 29.22.

Vi gör även bedömningen att Polismyndigheten bör ändra sin praxis och inte längre begära in tillståndsbeviset för det utgående tillståndet när en ansökan om förnyelse görs. Förslaget innebär att den enskilda vapeninnehavaren inte kommer att stå utan tillståndsbevis för ett vapen som han eller hon faktiskt har tillstånd att inneha. Eftersom tidsbegränsningen framgår av beviset medför förslaget ingen risk för att tillståndsbeviset missbrukas sedan tillståndet löpt ut.

Förslaget om justerade bestämmelser om ett tillstånds giltighet medan en ansökan om förnyat femårstillstånd prövas

I avsnitt 10.8.7 föreslår vi att ett femårstillstånd ska fortsätta gälla under den tid en ansökan om förnyelse prövas så snart ansökan om förnyelse ges in innan tillståndstiden löpt ut. Förslaget innebär vidare att tillståndet i sådana fall upphör att gälla först tre veckor sedan det slutliga beslutet i ärendet om förnyelse har fått laga kraft, om det är fråga om ett avslag. För legala vapeninnehavare innebär förändringarna att man inte behöver göra sig av med vapnet i förebyggande syfte för att inte riskera att göra sig skyldig till brott i vissa situationer. Antalet olaga innehav sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut förväntas minska något. Rättsväsendets kostnader minskar marginellt.

Polismyndigheten behöver inte förhålla sig till frågan om en ansökan som gjorts senare än fyra veckor innan tillståndet löpte ut bör hanteras med förtur.

29.5 Förslagen om innehavstillstånd för skyttesammanslutningar

29.5.1 Förslagen om lämplighetsprövning och anmälan av personer med ett betydande inflytande

Förslaget om lämplighetsprövning

I avsnitt 11.4 föreslår vi att den som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning ska lämplighetsprövas i fråga om laglydnad och övriga omständigheter i samband med att sammanslutningen ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Om brister i den personliga lämpligheten uppstår senare kan det medföra att tillståndet ska återkallas, om inte personen avgår. Såvitt avser styrelseledamöter innebär förslaget i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Att det finns andra personer än styrelseledamöter som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning hör till ovanligheterna.

Om förslaget genomförs blir det enklare för den som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning att förutse vilka integritetskänsliga kontroller som kan komma att göras i ett vapenärende. Förslaget underlättar också för rättstillämparen. Då förslaget i huvudsak innebär en kodifiering av gällande rätt förväntas det inte medföra några konsekvenser i fråga om antalet tillståndsärenden eller tillstånd att inneha skjutvapen. Det kan inte heller anses medföra något ytterligare ingrepp i den personliga integriteten.

Förslaget innebär vidare att det i ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska anges vem som har ett betydande inflytande över sammanslutningen. Att detta tydliggörs kan bidra till kortare handläggningstider.

Förslaget om anmälan av förändringar i kretsen personer med betydande inflytande

I avsnitt 11.7 föreslår vi att en förändring i kretsen personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning med innehavstillstånd ska anmälas till Polismyndigheten så snart som möjligt. För skyttesammanslutningarna innebär förslaget en ny uppgift, som dock inte kan anses vara särskilt betungande eller föranleda några beaktansvärda kostnader. Risken för att en skyttesammanslutning

kapas och utnyttjas för tillgång till skjutvapen för kriminella ändamål minskar. För enskilda styrelseledamöter medför detta att risken för att utsättas för otillbörliga påtryckningar om att ställa sin plats i styrelsen till förfogade eller ställa upp på ett olämpligt styrelsebeslut minskar.

Polismyndigheten måste ta emot den anmälningar som ges in. I avsnitt 29.19 behandlar vi vilka konsekvenser den utökade registerföringsskyldigheten medför för myndigheten. Kostnaderna för den lämplighetsprövning som förväntas göras när anmälan ges in är försumbar, eftersom den i huvudsak kommer bestå i automatiserade registerkontroller.

29.5.2 Förslagen om tydligare krav på behov och ändamål

I avsnitt 11.5 föreslår vi att de krav på behov och tillåtet ändamål som redan i dag tillämpas i förhållande till skyttesammanslutningar ska framgå av lag. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Då förslagen innebär en kodifiering av gällande rätt förväntas de inte medföra några konsekvenser i fråga om antalet tillståndsärenden eller tillstånd att inneha skjutvapen.

Utlåning för målskjutning ska även framöver anses vara utlåning för samma ändamål som skyttesammanslutningens innehavstillstånd avser, och några konsekvenser i fråga om tillåten utlåning uppstår alltså inte.

29.5.3 Förslagen om enhandsvapen och helautomatiska vapen

Förslaget om att ersätta kravet på synnerliga skäl

I avsnitt 11.6 föreslår vi att det av vapenregleringen klart ska gå att utläsa vilka krav som gäller för att en skyttesammanslutning ska ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen. Om förslagen genomförs innebär det i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Tillståndsmyndighetens utrymme att påverka rättsutvecklingen minskar.

Förslaget om tydligare undantag från de särskilda tillståndskraven

I avsnitt 11.6 föreslår vi också – liksom beträffande enskilda personer – att det förtydligas att sådana start- och signalvapen som undantas från de särskilda bestämmelserna om tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen måste vara tillverkade som start- och signalvapen. Förslagen innebär även att undantaget utvidgas till att omfatta också sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd.

Om förslagen genomförs innebär det i huvudsak en kodifiering av gällande rätt. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent. Då skyttesammanslutningar mera sällan ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen av aktuellt slag är de praktiska konsekvenserna dock mycket begränsade.

Förslagen om stommar och lådor

I avsnitt 11.6 föreslår vi även – i likhet med vad som föreslås för bl.a. enskilda personer – att stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen och helautomatiska vapen likställs med sådana kompletta skjutvapen i fråga om förutsättningarna för tillstånd. Vilken typ av vapen som vapendelen är avsedd för ska anges i tillståndsansökan och tillståndsbeviset.

Förslagen innebär att möjligheten att kringgå de särskilda bestämmelser som gäller för helautomatiska vapen och enhandsvapen genom att ansöka om tillstånd att inneha vapnen del för del effektivt motverkas. Detta minskar risken för att sådana vapen som är särskilt begärliga för kriminell användning kommer i orätta händer. Det blir svårare att få tillstånd att inneha stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen eller helautomatiska vapen. Skyttesammanslutningar som redan har tillstånd att inneha vapendelar av aktuellt slag påverkas inte av förslagen (se avsnitt 28.3.7).

29.5.4 Förslaget om ingivande av bevis över auktorisation

I avsnitt 11.9 föreslår vi att en auktoriserad skyttesammanslutning ska ge beviset över auktorisationen om auktorisationen återkallas. Risken för att ett bevis över auktorisation missbrukas sedan aukto-

risationen återkallas minimeras. För skyttesammanslutningarna innebär förslaget en ny uppgift, som dock inte kan anses vara särskilt betungande eller föranleda annat än försumbara kostnader. För Polismyndigheten innebär förslaget att man måste bevaka att beviset ges in. Med hänsyn till att det i dag finns totalt elva auktoriserade skyttesammanslutningar och det hittills inte förekommit att en auktorisation återkallas kan detta inte antas medföra annat än ytterst marginella kostnader för det allmänna, om någon kostnad alls. Förslaget har getts en teknikneutral utformning och hindrar inte att man i framtiden går över till digitala bevis.

29.6 Förslag om innehavstillstånd för huvudmän för museer

29.6.1 Förslaget om tillstånd till skjutning med museers skjutvapen

I avsnitt 12.5 föreslår vi att det ska vara att vara möjligt att få skjuta med museers skjutvapen, efter särskilt tillstånd. Bestämmelser om ansökan, ansökningsavgift och tillståndsbevis ska införas.

Museernas möjligheter att använda vapen som innehas för samlingarna utökas. Möjligheterna att skjuta med vapnen förväntas ha fördelar bl.a. för den vapenhistoriska forskningen och för att sprida kunskaper om kulturarvet. De krav som ska gälla för tillstånd medför att förslaget inte innebär några säkerhetsrisker och inte heller någon ökad risk för att vapen kommer i orätta händer.

Skjutning med museers vapen blir en ny ärendetyp hos Polismyndigheten. Frågor om kostnader för systemutveckling behandlas samlat i avsnitt 29.22.

Ärendeökningen hos Polismyndigheten förväntas vara begränsad till ett fåtal ärenden per år. I den mån det uppstår kostnadsökningar för det allmänna förväntas de vägas upp av intäkterna från ansökningsavgiften.

29.6.2 Förslaget om enhandsvapen och helautomatiska vapen

I avsnitt 12.6 lämnar vi förslag om enhandsvapen och helautomatiska vapen. Förslagen motsvarar på ett principiellt plan de förslag vi lämnar i fråga om skyttesammanslutningar. Konsekvenserna av de förslagen redovisas i avsnitt 29.5.3. Konsekvenserna i fråga om huvudmän för museer förväntas i huvudsak bli desamma.

29.6.3 Förslagen om vapenföreståndare och ersättare

I avsnitt 12.8 föreslår vi att den som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för ett museums samlingar ska ha en godkänd vapenföreståndare – som i sin tur får ha en ersättare – som utövar kontroll över föremålen. Att det finns en vapenföreståndare ska vara en förutsättning för innehavstillstånd. Endast den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämpad för uppdraget får godkännas av Polismyndigheten. Ett godkännande ska kunna återkallas om förutsättningarna för godkännandet inte längre föreligger. Det ska finnas bestämmelser om ansökan, ansökningsavgift och bevis om godkännande. Underrättelse om beslut om godkännande eller återkallelse av godkännandet ska skickas även till uppdragsgivaren.

Om förslagen genomförs minskar risken för att skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål som innehas av huvudmannen för ett museum kommer i orätta händer.

För museihuvudmännen innebär förslaget att de måste utse en vapenföreståndare. Den utsedda personen måste ansöka om att bli godkänd. Ansökningsavgift i avgiftsklass 2 ska tas ut. Kostnaderna för enskilda bedöms vara marginella. I kombination med våra förslag om registrering, vars konsekvenser berörs i avsnitt 29.19, medför förslagen att huvudmannen för ett museum kan vara trygg med att den som ansvarar för museets vapen etc. är lämplig för uppdraget över tid, och t.ex. inte underlåter att berätta för arbetsgivaren om han eller hon döms för brott. Förslagen förväntas inte leda till återkallelser av befintliga innehavstillstånd, under förutsättning att man agerar för att få en godkänd föreståndare på plats (se avsnitt 28.3.7).

För Polismyndigheten medför förslagen en ny ärendetyp. Frågor om kostnader för systemutveckling behandlas i avsnitt 29.22.

Det finns endast ca 130 huvudmän för museer som har tillstånd att inneha skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål. Sett i relation till antalet inkomna vapenärenden Polismyndigheten handlägger årligen bedöms handläggningstiderna inte påverkas annat än marginellt av den nya ärendetypen. I den mån det uppstår kostnadsökningar för det allmänna förväntas de vägas upp av intäkterna från ansökningsavgiften.

Förslagen innebär också att Polismyndigheten bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om det kunskapskrav som utgör en del av prövningen. Utnyttjas bemyndigandet kommer det att medföra vissa kostnader för Polismyndigheten i samband med föreskriftsarbetet, liksom för de instanser dit förslaget på föreskrifter remitteras. Polismyndigheten bör dock kunna ta hand om förslaget inom ramen för det omfattande arbete som för närvarande pågår med översyn av föreskrifter och allmänna råd på vapenområdet.

I avsnitt 12.8 föreslår vi också att godkännandebeviset ska ges in om godkännandet för en vapenföreståndare eller ersättare återkallas. Förslaget innebär att risken för missbruk av godkännandebeviset minimeras. För den enskilde vapenföreståndaren eller ersättaren medför förslaget att beviset måste skickas in, något som dock inte kan anses vara särskilt betungande. För Polismyndigheten innebär förslaget att man måste bevaka att beviset ges in. Med hänsyn till att det endast finns ca 130 huvudmän för museer som har tillstånd att inneha skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål bedöms tidsåtgången och kostnaderna bli högst marginella. Förslaget har getts en teknikneutral utformning och hindrar inte att man i framtiden går över till digitala bevis.

29.7 Förslag om innehavstillstånd för auktoriserade bevakningsföretag

29.7.1 Förslaget om lämplighetsprövning och anmälan av personer med betydande inflytande

Förslaget om lämplighetsprövning

I avsnitt 13.4 föreslår vi att den som har ett betydande inflytande över ett bevakningsföretag ska lämplighetsprövas i fråga om laglydnad och övriga omständigheter i samband med att företaget ansöker om

tillstånd att inneha skjutvapen. Om brister i den personliga lämpligheten uppstår senare kan det medföra att tillståndet ska återkallas, om inte personen avgår. Förslaget medför att vissa personer som redan i dag lämplighetsprövas av länsstyrelsen också ska lämplighetsprövas av Polismyndigheten. Vidare ska vissa personer som i dag inte är föremål för någon sådan prövning lämplighetsprövas.

Risken för att bevakningsföretag utnyttjas för tillgång till skjutvapen minskar. För de enskilda personer som ska lämplighetsprövas innebär förslaget ett visst ingrepp i den personliga integriteten. Ingreppet är störst för de personer som inte redan i dag omfattas av länsstyrelsens lämplighetsprövning. Förslaget bedöms förenligt med såväl dataskyddsförordningen (GDPR)[1] som rätten till privatliv enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

För bevakningsföretagen innebär förslaget att de personer som har ett betydande inflytande över företaget när detta är en juridisk person måste anges när företaget ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen. Eftersom lämplighetsprövningen avser laglydnad och övriga omständigheter behöver något underlag för prövningen i allmänhet inte ges in. Tidsåtgången och kostnaderna bedöms som marginella. Det förväntas inte bli svårare att rekrytera lämpliga styrelseledamöter m.m. till auktoriserade bevakningsföretag.

Ett nytt moment läggs till i Polismyndighetens prövning av om ett bevakningsföretag kan ges innehavstillstånd. Lämplighetsprövningen tar i första hand sikte på laglydnad och kan utföras medelst registerkontroller. Det finns i dag 25 auktoriserade bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen. Mot denna bakgrund förväntas den ökade tidsåtgången för prövningen bli marginell.

Förslagen om anmälan av förändringar i kretsen personer med betydande inflytande

I avsnitt 13.9 lämnar vi förslag om anmälan av förändringar i kretsen personer med ett betydande inflytande. Förslaget förväntas ge upphov till motsvarande konsekvenser som vårt korresponderande för-

[1] Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

slag i fråga om skyttesammanslutningar. Konsekvenserna av det förslaget redovisas i avsnitt 29.5.1

29.7.2 Förslagen om ändamål och behov

Förslagen om innehav för utlåning till också annan bevakningspersonal än väktare

I avsnitt 13.5 föreslår vi att auktoriserade bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till också annan bevakningspersonal än väktare. Genom förslaget skapas förutsättningar för en större flexibilitet i fråga om beväpning av bevakningspersonal. Polismyndigheten kommer äga frågan om vilka kategorier av bevakningspersonal som får beväpnas, både genom sin föreskriftsrätt på bevakningsområdet och genom att det är Polismyndigheten som beslutar i fråga om bevakningslånetillstånd. Förslaget förväntas därför inte medföra att bevakningsföretag ges tillstånd att inneha skjutvapen för beväpning av sådana personalkategorier som inte får eller bör beväpnas. Redan i dag accepteras att bevakningsföretagen lånar ut skjutvapen till andra personalkategorier än väktare, i första hand skyddsvakter.

I avsnitt 13.6 föreslår vi att det krav på tvingande behov av vapnet för bevakningsuppdrag som tillämpas redan i dag ska komma till uttryck i lag. Förslaget medför att vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket kan bidra till kortare handläggningstider och ökat förtroende för tillståndsmyndigheten.

Då förslagen till stora delar innebär en kodifiering av gällande rätt förväntas de inte medföra några konsekvenser i fråga om antalet tillståndsärenden eller tillstånd att inneha skjutvapen här och nu. Om behovet av att beväpna andra kategorier av bevakningspersonal än de som beväpnas i dag uppstår över tid förväntas förslaget dock medföra att bevakningsföretagen kommer att inneha fler skjutvapen. Med hänsyn till övriga tillståndskrav och de krav som finns i fråga om förvaring, transport och bevakningslånetillstånd förväntas detta inte leda till att fler vapen missbrukas eller kommer i orätta händer.

Förslagen om användning och innehav för utbildning

I avsnitt 13.5 föreslår vi dels att bevakningsföretag ska få använda skjutvapen som innehas för utlåning till bevakningspersonal för utbildning, dels att bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas. I avsnitt 13.6 föreslår vi vidare att sådant tillstånd ska få ges endast om företaget har behov av vapnet för utbildningsändamål.

Förslagen medför att de skjutvapen ett bevakningsföretag behöver för utbildningsändamål inte längre behöver innehas av en enskild anställd, utan att bevakningsföretaget kan inneha vapnen. För bevakningsföretagen innebär detta fördelar exempelvis när utbildningen ska äga rum på annan ort än där tillståndshavaren bor. Det innebär också att företaget blir mindre beroende av att ha en viss anställd i sin tjänst. Den enskilde befattningshavaren slipper söka innehavstillstånd för och inneha de skjutvapen som arbetsgivaren behöver.

Att det skapas förutsättningar för att skjutvapen för utbildning innehas av bevakningsföretaget i stället för av en enskild person medför att skjutvapen som innehas för utbildningsändamål i högre grad kommer att förvaras hos företaget. Detta innebär fördelar från säkerhetssynpunkt. Den enskilde befattningshavaren slipper förvara arbetsgivarens skjutvapen i hemmet.

Förslagen förväntas på sikt att leda till att skjutvapen som i dag innehas av en anställd i stället kommer innehas av bevakningsföretaget. Förslagen förväntas därför inte medföra några konsekvenser i fråga om antalet tillståndsärenden eller tillstånd att inneha skjutvapen. Det nya tillåtna ändamålet torde kräva viss systemutveckling hos Polismyndigheten. Frågor om kostnader för systemutveckling behandlas samlat i avsnitt 29.22.

Förslaget om innehav av startvapen för hundträning

I avsnitt 13.5 och 13.6 föreslår vi att ett auktoriserat bevakningsföretag ska kunna ges tillstånd att inneha startvapen som behövs för träning av hundar som ska användas vid bevakningsuppdrag. Liksom förslagen om att ett bevakningsföretag ska kunna ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål förväntas förslaget leda till en omfördelning så att vapen som i dag innehas för bevakningsföretagens räkning av en anställd på sikt kommer att innehas av före-

taget självt. Förslaget bedöms även i övrigt få motsvarande konsekvenser.

Förslaget om tårgasanordningar

I avsnitt 13.7 föreslår vi att bestämmelserna i vapenförordningen ska ändras så att det tydligt framgår att ett bevakningsföretag kan ha behov att inneha tårgasanordningar eller andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar för utlåning till eller utbildning av bevakningspersonal. Liksom förslagen om att ett bevakningsföretag ska kunna ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål förväntas förslaget leda till en omfördelning av vilka vapen som innehas för bevakningsföretagens räkning av en anställd till vapen som innehas av företaget självt. Förslagen bedöms även i övrigt få motsvarande konsekvenser.

29.7.3 Förslagen om enhandsvapen och helautomatiska vapen

I avsnitt 13.8 lämnar vi förslag om enhandsvapen och helautomatiska vapen. Förslagen motsvarar på ett principiellt plan de förslag vi lämnar i fråga om skyttesammanslutningar. Konsekvenserna av de förslagen redovisas i avsnitt 29.5.3. Förslagen rörande bevakningsföretag förväntas leda till motsvarande konsekvenser.

29.7.4 Förslagen om vapenföreståndare och ersättare

I avsnitt 13.10 lämnar vi förslag om vapenföreståndare och ersättare som motsvarar de förslag om som vi lämnar i fråga om huvudmän för museer. Konsekvenserna av de förslagen beskrivs i avsnitt 29.6.3. Förslagen rörande bevakningsföretag förväntas i huvudsak leda till motsvarande konsekvenser. Medan det finns ca 130 huvudmän för museer som har tillstånd att inneha skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål är motsvarande siffra för auktoriserade bevakningsföretag för närvarande 25. Konsekvenserna i fråga om tidsgång och kostnader för förslagen rörande bevakningsföretag blir alltså totalt sett mindre än beträffande motsvarande förslag rörande museihuvudmän. Samtidigt blir dock också de positiva effekterna av förslagen

mindre, särskilt som den person som i dag har ansvaret för ett bevakningsföretags skjutvapen lämplighetsprövas av länsstyrelsen.

29.8 Förslagen om hantering av organisationers skjutvapen

29.8.1 Förslagen om justerade bestämmelser om vem som har huvudansvaret för en organisations skjutvapen

I avsnitt 14.2 lämnar vi förslag om att bestämmelserna om vem som ansvarar för en organisations skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska flyttas till lag från förordning. Vi föreslår också att det av lag ska framgå att den kontrollansvariga – som ska betecknas på detta sätt – ska ha rätt att hantera vapenmagasin även om de inte omfattas av kontrollansvaret. Förslagen medför att det blir enklare att orientera sig i vapenregleringen och att det klart framgår vem som får hantera också vapenmagasin för en organisations räkning. Vidare underlättar införande av beteckningen ”den kontrollansvariga” för rättstillämparen och för rättsvetenskapen.

Beträffande museer och bevakningsföretag innebär förslagen vidare att ansvaret flyttas från organisationens föreståndare till en särskild vapenföreståndare. Konsekvenserna av detta berörs i avsnitt 28.6.3 och 28.7.4.

29.8.2 Förslagen om vapenhanterare

I avsnitt 14.3 föreslår vi att en ordning med vapenhanterare införs. Förslagen innebär att möjligheterna för en organisation att ge bl.a. anställda och medlemmar i uppdrag att hantera organisationens vapen och andra tillståndspliktiga föremål kommer till uttryck i författning. Ett uppdrag som vapenhanterare ska enligt förslagen kunna ges dels till den som har eget innehavstillstånd, dels till den som godkänts som vapenhanterare av Polismyndigheten. Den som ger uppdraget ansvarar för att vapenhanteraren har tillräckliga kunskaper och färdigheter. För godkännande av Polismyndigheten krävs att personen är lämplig för uppdraget med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter. Det ska finnas bestämmelser om ansökan, ansökningsavgift och bevis om sådant godkännande. Underrättelse om beslut om godkännande

eller återkallelse av godkännandet ska skickas även till uppdragsgivaren. Den som ger uppdraget ska lämna att vapenhanterarintyg till vapenhanteraren. En vapenhanterare som medför organisationens skjutvapen ska kunna visa upp viss dokumentation.

Den i särklass viktigaste konsekvensen av förslaget är att den som accepterar ett uppdrag som vapenhanterare inte längre riskerar att ofrivilligt begå vapenbrott för att de inblandade missbedömt utrymmet för fysiska personer att hantera skjutvapen för en organisations räkning. Också den som ger uppdraget får en ökad trygghet i att han eller hon hanterar organisationens skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål korrekt.

Att den som ges ett uppdrag som vapenhanterare ska ha lämplighetsprövats av polisen – inom ramen för en ansökan om innehavstillstånd eller i ett särskild förfarande om godkännande – minskar risken för att skjutvapen missbrukas eller kommer i orätta händer.

För vapenhanterare som inte har eget innehavstillstånd medför förslaget ett visst ingrepp i den personliga integriteten. Ingreppet är inte större än det som enligt gällande rätt får tålas av alla andra som ges rätt att hantera skjutvapen självständigt (med undantag för dödsbon och konkursbon). Förslaget om lämplighetsprövning bedöms förenligt med såväl dataskyddsförordningen (GDPR) som rätten till privatliv enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (jfr avsnitt 29.7.1.

För organisationerna medför förslaget en begränsad administrativ börda, som främst består i att intyg om uppdraget ska lämnas till vapenhanteraren. Intyget ska ges i en sådan form att det kan visas upp. Vidare behöver organisationerna ansöka om godkännande av vapenhanterare om uppdrag ges till den som inte har eget innehavstillstånd och då också betala ansökningsavgift i avgiftsklass 1, dvs. i nuläget 320 kronor. Med hänsyn till möjligheten att ge uppdraget till den som har eget innehavstillstånd förväntas möjligheten att ansöka om godkännande av vapenhanterare utnyttjas mera sällan.

Kravet på att den som ger uppdraget ska bedöma att vapenhanteraren har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget tillämpas i praktiken redan i dag. Konsekvensen av att kravet kommer till uttryck i författning är dock att det blir lättare att återkalla organisationens innehavstillstånd om ett uppdrag ges till någon som uppenbart inte har tillräckliga kvalifikationer. Detta förväntas bidra till att

minska risken för att skjutvapen hanteras på ett sätt som leder till olyckor.

Godkännande av vapenhanterare blir en ny ärendetyp hos Polismyndigheten. Frågor om kostnader för systemutveckling behandlas i avsnitt 29.22. Ärendetillströmningen förväntas vara marginell. Sett i relation till att Polismyndigheten 2023 registrerade ca 140 000 inkomna vapenärenden bedöms handläggningstiderna inte påverkas av den nya ärendetypen. I den mån det uppstår kostnadsökningar för det allmänna förväntas de vägas upp av intäkterna från ansökningsavgiften.

Vi föreslår i avsnitt 14.3.5 godkännandebeviset ska ges in om godkännandet för en vapenhanterare återkallas. Förslaget innebär att risken för missbruk av godkännandebeviset minimeras. För den enskilde medför förslaget att beviset måste skickas in, något som dock inte kan anses vara särskilt betungande. För Polismyndigheten innebär förslaget att man måste bevaka att beviset ges in. Med hänsyn till att organisationerna i första hand förväntas utnyttja möjligheten att ge vapenhanteraruppdrag till den som har eget innehavstillstånd förväntas kostnaderna bli marginella. Förslaget har getts en teknikneutral utformning och hindrar inte att man i framtiden går över till digitala bevis.

29.9 Förslagen om tillståndsbevis

29.9.1 Förslagen om elektroniska tillståndsbevis

Vi föreslår i kapitel 15 att de fysiska tillståndsbevisen avseende tillstånd att inneha skjutvapen, föremål som jämställs med skjutvapen, ammunition, vapenmagasin och ljuddämpare ska fasas ut och ersättas med elektroniska tillståndsbevis. Alla nya tillståndståndsbevis föreslås vara elektroniska från den dag regeringen bestämmer. För befintliga tillstånd föreslås det vara möjligt men inte obligatoriskt att ersätta fysiska tillståndsbevis med elektroniska. Vi föreslår att systemet med elektroniska tillståndsbevis byggs upp på så sätt att tillståndshavaren genom säker inloggning i en e-tjänst får elektronisk tillgång till de uppgifter i vapenregistren som motsvarar uppgifterna i ett fysiskt tillståndsbevis. Det sagda föreslås gälla också s.k. dubblettbevis som alltså inte längre ska utfärdas fysiskt. De elektroniska tillstånds-

bevisen bör införas först när Polismyndigheten har gjort den systemutveckling som krävs för att systemet ska fungera på ett bra sätt.

Förslagen bedöms ha fördelar för enskilda, som slipper bära med sig ett papper som kan förkomma, slitas ut eller förstöras. När tillstånd meddelas behöver den enskilde inte invänta att tillståndsbeviset kommer med posten för att kunna utnyttja sitt tillstånd. För en minoritet av vapeninnehavarna, som inte har eller vill skaffa sig den tekniska utrustning som krävs för att få tillgång till elektroniska tillståndsbevis, innebär förslagen en olägenhet. Det handlar dock om en liten grupp eftersom över 90 procent av svenskarna använder Bank-id För jägare och målskyttar finns det dessutom alternativ till att visa upp tillståndsbevis.

En annan fördel är att elektroniska tillståndsbevis skapar förutsättningar för en ökad digitalisering av Polismyndighetens handläggning av tillståndsärenden. Som utvecklas närmare i kapitel 24 bedömer vi att digitalisering är en viktig faktor för att hålla handläggningstiderna nere. Detta är av stort intresse för vapeninnehavarna. Polismyndigheten skulle i tillståndsärendet spara resurser genom att man inte behöver skriva ut och skicka ett fysiskt tillståndsbevis. Om tillståndsbevisen är elektroniska behöver de inte längre krävas in från tillståndshavarna i samband med överlåtelser, väsentlig ändring och skrotning av vapen m.m., vilket underlättar för enskilda och besparar Polismyndigheten flera arbetsmoment. Vidare slipper både tillståndshavaren och Polismyndigheten besväret med ansökan om och utfärdande av ersättningsbevis (duplettbevis enligt nuvarande terminologi) när ett originalbevis har förkommit. Även detta sparar arbete både för tillståndshavarna och Polismyndigheten.

Elektroniska tillståndsbevis har även betydande fördelar i säkerhetshänseende. Om systemet utformas på det sätt vi föreslår blir det mycket svårt att kopiera, förfalska och förvanska de elektroniska tillståndsbevisen. Den viktigaste fördelen ur säkerhetsperspektiv är dock att det blir möjligt att omedelbart göra bevisen otillgängliga för vapeninnehavaren utan att de behöver omhändertas i situationer där detta annars hade varit aktuellt (se t.ex. 6 kap. 4 § vapenlagen). Detta minskar risken för att någon kan använda ett tillståndsbevis för att förvärva exempelvis ammunition när det finns risk att vapnet missbrukas eller det är sannolikt att tillståndet kommer att återkallas. Förslaget har därför positiva effekter på möjligheterna att förebygga brott.

Vi föreslår att regleringen om tillståndsbevis i övrigt görs teknikneutral för att möjliggöra införandet av de elektroniska tillståndsbevisen.

Förslaget medför kostnader för systemutveckling hos Polismyndigheten. Dessa kostnader behandlas i avsnitt 29.22. En del av kostnaden kompenseras dock av minskade kostnader för utskick avseende de fysiska tillståndsbevisen. Baserat på antalet överlåtelser av skjutvapen 2023 (knappt 62 000) och en kostnad per försändelse på ungefär 15 kronor kan besparingen antas uppgå till åtminstone 900 000 kronor per år. Det kan dock inte uteslutas att en ordning med elektroniska tillståndsbevis även för med sig andra kostnader. På sikt förväntas de elektroniska tillståndsbevisen bidra till en effektivare tillståndshantering, bl.a. eftersom man slipper samla in fysiska tillståndsbevis och ökar förutsättningarna för en helt elektronisk hantering. Det är dock knappast möjligt att beräkna vilka besparingar detta kan innebära.

29.9.2 Övriga förslag om tillståndsbevis

I kapitel 16 föreslår vi att överlåtarens tillståndsbevis inte längre ska behöva ges in i samband med förvärvarens ansökan om innehavstillstånd utan först i samband med överlåtelseanmälan. Eftersom avsaknad av tillståndsbevis är en relativt vanlig bromskloss som gör att handläggningen av tillståndsärendet drar ut på tiden bedömer vi att förslaget kommer att ha positiva effekter på handläggningstiderna. Detta är en fördel för både vapeninnehavarna och Polismyndigheten.

Vi lämnar även vissa andra förslag som rör ingivande av tillståndsbevis i olika situationer (avsnitt 15.7). Förslagen syftar främst till att motverka risken för missbruk och anses alltså ha positiva effekter för möjligheten att förebygga brott. Förslagen är måttligt betungande för enskilda. Bevakning av att tillståndsbevisen ges in innebär en ytterligare arbetsuppgift för Polismyndigheten som dock inte kan förväntas innebära någon beaktansvärd ökning av arbetsbördan eller kostnaderna.

Vi klargör i skrotningsbestämmelserna att tillståndsbeviset i förekommande fall behöver ges in vid skrotning endast om det finns ett sådant. Detta bedöms minska risken för att enskilda drar sig för att skrota vapen när de inte hittar tillståndsbeviset. Att skjutvapen som

inte används skrotas kan bidra till en minskning av risken att legala skjutvapen stjäls eller annars kommer på avvägar.

29.10 Förslagen om överlåtelse och förvärv av skjutvapen

I kapitel 16 konstaterar vi att det i dag är oklart när en överlåtares innehavstillstånd upphör i samband med en överlåtelse och att det inte i vapenregistren går att följa när ett överlåtet skjutvapen faktiskt byter händer. Vi föreslår därför att både överlåtare och förvärvare ska vara registrerade i vapeninnehavarregistret till dess överlåtelsen faktiskt sker, och att förvärvarens tillstånd fram till denna tidpunkt ska betecknas förvärvstillstånd. Det ska också framgå av registret att vapnet är under överlåtelse. En förvärvare ska, liksom i dag, normalt ha sex månader på sig att utnyttja tillståndet för att det inte ska upphöra. Det ska enligt förslagen förtydligas att vapnet måste lämnas ut till förvärvaren inom tidsfristen. Vi föreslår en föreskrift om att överlåtarens tillstånd upphör när vapnet lämnas ut.

För att man ska kunna följa skjutvapnen föreslår vi vidare att det vid överlåtelser där varken säljare eller köpare är vapenhandlare ska finnas en skyldighet för avtalsparterna att till Polismyndigheten inom en viss tid anmäla när överlåtelsen skett. Om förvärvet inte blir av inom den lagstadgade sexmånadersfristen ska tillståndshavaren vara skyldig att anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälan ska ha kommit in till Polismyndigheten senast tio dagar efter fristens utgång.

Förslagen medför en ökad tydlighet och möjlighet att följa vapen i samband med överlåtelser. God spårbarhet är viktigt inte minst för möjligheterna att förebygga och utreda brott.

Anmälningsskyldigheten är delvis ny. En liknande skyldighet finns redan i dag när det gäller förvärv av skjutvapen med stöd av ett s.k. inköpstillstånd, dvs. ett tillstånd som inte avser ett bestämt vapen. Denna ersätts alltså med en generell skyldighet att göra en överlåtelseanmälan, liknande den som görs i samband med fordonsöverlåtelser. Sammantaget blir det fråga om ett något utökat åliggande för enskilda. Det ankommer på Polismyndigheten att underlätta för enskilda att enkelt göra anmälan och att möjliggöra en smidig digital anmälan. Det nya åliggandet får anses måttligt betungande.

För Polismyndighetens del medför införandet av beteckningen förvärvstillstånd, ändringarna av vad som ska antecknas i vapenregistren och införandet av anmälningsskyldighet kostnader för systemutveckling. Kostnaderna för systemutveckling behandlas samlat i avsnitt 29.22.

Vidare blir det fler anmälningar än i dag som måste handläggas. Det bör dock beaktas att förfarandet ersätter den nuvarande skyldigheten enligt 3 kap. 6 § vapenförordningen att meddela polisen om när ett inköpstillstånd utnyttjats. Vidare omfattar skyldigheten enbart överlåtelser utan inblandning av en vapenhandlare, vilket kan uppskattas motsvara omkring 60 procent av alla överlåtelser. Enligt Polismyndigheten kan varje helt okomplicerad anmälan förväntas kräva i genomsnitt fem minuters manuell hantering. Om man antar att det är fråga om 30 000–40 000 anmälningar per år, blir det sammanlagt fråga om uppemot en och en halv årsarbetskraft, motsvarande en kostnad på ca 800 000 kronor per år. Uppskattningen bygger på förutsättningen att enskilda självmant gör anmälan och att denna är korrekt ifylld. När så inte sker måste man räkna med en betydligt större tidsåtgång och en högre kostnad för hantering av ärendet. En försiktig uppskattning är att det kan handla om en kostnad på 2 miljoner kronor per år. Kostnaden kan dock bli såväl högre som lägre.

En ambition för framtiden bör vara att de elektroniska anmälningarna ska kunna hanteras helt automatiserat och utan att någon fysisk handläggning. Detta kräver systemutveckling.

29.11 Förslagen om ljuddämpare, ammunition och vapenmagasin

29.11.1 Rätt att under viss tid behålla vapenmagasin eller ljuddämpare

Förslagen i kapitel 17 om utökade möjligheter att behålla vapenmagasin, och införandet av en motsvarande möjlighet att behålla ljuddämpare, medför fördelar för enskilda innehavare. Innehavarna får till följd av förslagen skäligt rådrum efter en överlåtelse av det vapen som vapenmagasinet eller ljuddämparen passade till. Förslagen är balanserade mot samhällets intresse av att det inte finns fler vapenmagasin och ljuddämpare än det finns behov av. Vi bedömer därför att förslagen inte har några beaktansvärda negativa effekter för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

29.11.2 Vapenhandlares rätt att inneha och föra in ammunition och reparatörers rätt att inneha ammunition

Vi föreslår i kapitel 17 att det ska föreskrivas i vapenlagen att den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen får inneha ammunition utan tillstånd enligt vapenlagen och att det inte heller gäller något krav på tillstånd enligt vapenlagen för att vapenhandlare ska få föra in ammunition och ljuddämpare i landet. När det gäller ammunition är förslagen i princip förtydliganden och kan därför inte sägas ha några andra konsekvenser än att de bidrar till att göra regleringen lättare att förstå och tillämpa. När det gäller införsel av ljuddämpare syftar förslagen till att lösa en oklarhet som uppstått i samband med att tillståndsplikten för ljuddämpare lättades upp på så sätt att ljuddämpare inte längre ska jämställas med skjutvapen i vapenlagens mening. Förslagen innebär en möjlighet för de vapenhandlare som inte sedan tidigare har tillstånd att handla med ljuddämpare att föra in sådana utan tillstånd enligt vapenlagen. Detta är till fördel för den som vill etablera en ny vapenhandlarverksamhet och har således positiva konsekvenser för företagandet.

I avsnitt 22.5.3 föreslår vi att den som tagit emot skjutvapen för bl.a. reparation och översyn ska ha rätt att provskjuta vapnet. En sådan person kan dock inte sägas inneha vapnet för skjutningsändamål, varför bestämmelsen i 2 kap. 8 § vapenlagen om rätt att inneha ammunition till innehavda vapen inte kan anses tillämplig. Vi lämnar därför i avsnitt 17.4 förslag om att den som har rätt eller tillstånd att ta emot skjutvapen för reparation, översyn, ändring eller ombyggnad under den tid som han eller hon innehar ett vapen för sådana ändamål även ska få inneha ammunition till vapnet utan särskilt tillstånd. Förslaget innebär en möjlighet till kvalitetssäkring som gynnar både reparatörer och enskilda vapeninnehavare. Eftersom det handlar om aktörer med reparatörstillstånd eller innehavstillstånd beträffande den aktuella sortens vapen bedöms en möjlighet att även inneha ammunition inte ha några effekter för brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet.

29.11.3 Förtydliganden i lagen om krigsmateriel

I kapitel 17 lämnar vi ett antal förslag om ändringar i lagen (1992:1300) om krigsmateriel (KML) och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel (KMF). Förslagen syftar bl.a. till att lättnaderna i tillstånds-

plikten för ljuddämpare samt införandet av tillståndsplikt för vissa vapenmagasin inte ska leda till icke önskvärda skärpningar i form av krav på tillstånd enligt krigsmaterielregelverket avseende handel och utförsel. Förslagen underlättar för vapenhandlare, vilket är till fördel för företagandet. När det gäller utförsel underlättar förslagen även för enskilda innehavare som slipper åläggas nya krav på tillstånd. Vidare innebär förslagen att tillsynsmyndigheten Inspektionen för strategiska produkter (ISP) inte åläggs nya uppgifter som passar mindre väl in i myndighetens ansvarsområde. Slutligen får Tullverket ett tydligare stöd för sin rätt att beträffande utförsel i vissa fall meddela föreskrifter om utförsel av ljuddämpare.

29.12 Förslagen om utlåning av skjutvapen

29.12.1 Förslagen om tydligare bestämmelser om utlåning

I avsnitt 18.3 lämnar vi förslag om tydligare bestämmelser om utlåning. Förslagen innebär till stora delar förtydliganden av gällande rätt och utgör i dessa delar en kodifiering. Vapenregleringen blir tydligare och mer transparent vilket underlättar för både enskilda och rättstillämparen. Också förslagen om införandet av nya beteckningar bidrar till en tydligare vapenreglering. Förslagen om tydligare bestämmelser om lånetillstånd förväntas bidra något till kortare handläggningstider hos tillståndsmyndigheten. Enligt uppgift från Polismyndigheten gjordes knappt 700 ansökningar om lånetillstånd 2023.

I avsnitt 18.3.3 föreslår vi en tydligare huvudregel om utlåning av skjutvapen. Om förslaget genomförs minskar risken för att enskilda personer ofrivilligt gör sig skyldiga till vapenbrott.

I avsnitt 18.3.6 föreslår vi teknikneutrala bestämmelser i fråga om medförande av bevis om lånetillstånd som innebär att vapenregleringen inte behöver ändras om sådana bevis i framtiden utfärdas digitalt.

I avsnitt 18.3.7 föreslår vi att utlåning i flera led ska vara tillåtet endast under vissa förutsättningar. Förslaget innebär ett klargörande av att sådan utlåning som huvudregel inte är tillåten. Om förslaget genomförs minskar risken för att skjutvapen kommer i orätta händer och missbrukas. Samtidigt kan den som lånar ut ett lånat skjutvapen för användning under uppsikt känna sig trygg i att det inte innebär att långivaren eller låntagaren gör sig skyldig till vapenbrott.

29.12.2 Förslaget om att skyttesammanslutningar ska kunna låna ut skjutvapen upprepade gånger

I avsnitt 18.4 föreslår vi att begränsningen till utlåning vid enstaka tillfällen tas bort för skyttesammanslutningar, under förutsättning att vapnet ska innehas och användas vid övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan skyttesammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen. Skyttesammanslutningarna får därmed bättre möjligheter att bedriva sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt, vilket i sin tur har positiva effekter för enskilda skyttar. Förslaget förväntas inte leda till att bestämmelserna om innehavstillstånd kringgås i högre utsträckning än i dag.

29.12.3 Förslagen om utlåning av bevakningsföretags skjutvapen

I avsnitt 18.5 lämnar vi förslag som rör utlåning av skjutvapen som innehas av ett auktoriserat bevakningsföretag. Förslagen innebär bl.a. att förutsättningarna för utlåning av skjutvapen som innehas av ett bevakningsföretag anpassas till de nya tillåtna ändamålen för sådant innehav (se avsnitt 18.5.1). Att förslagen genomförs i denna del är en förutsättning för att förslagen om nya ändamål – som berörs i avsnitt 29.7.2 – ska få avsedd effekt. Förslagen förväntas inte leda en ökad risk för att skjutvapen missbrukas eller kommer i orätta händer.

Förslagen innebär också att det blir tydligare att skjutvapen som lånas av bevakningspersonal för bevakningsuppdrag inte behöver användas under uppsikt (se avsnitt 18.5.2). Förslaget tydliggör de förutsättningar som måste gälla för att ett bevakningsföretag ska kunna bedriva sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt och förväntas inte leda till en ökad risk för att skjutvapen missbrukas eller kommer i orätta händer. Enligt vår mening motsvarar förslaget det som i praktiken redan gäller.

Förslagen innebär också att bestämmelserna om bevakningslånetillstånd förtydligas (se avsnitt 18.5.3). Ett genomförande av förslagen i dessa delar innebär till största delen en kodifiering av gällande rätt. För både enskilda och tillståndsmyndigheten blir det tydligare vad som gäller, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Enligt uppgift från Polismyndigheten gjordes knappt 1 000 ansökningar om bevakningslånetillstånd 2023.

En nyhet är att bevakningspersonal ska kunna visa upp bevakningslånetillståndet när vapeninnehavarens skjutvapen medförs. Detta framstår som måttligt betungande och motsvarar vad som gäller i alla andra fall där någon medför ett skjutvapen.

En annan nyhet är att Polismyndigheten ges rätt att meddela föreskrifter om förutsättningarna för bevakningslånetillstånd. Utnyttjas bemyndigandet kommer det att medföra vissa kostnader för Polismyndigheten i samband med föreskriftsarbetet, liksom för de instanser dit förslaget på föreskrifter remitteras. Polismyndigheten bör kunna ta hand om förslaget inom ramen för det omfattande arbete som för närvarande pågår med översyn av föreskrifter och allmänna råd inom vapenområdet. Förslaget förväntas därför inte leda till annat än marginella kostnadsökningar.

Förslagen innebär vidare att Polismyndigheten ska underrätta bevakningsföretaget både i ärenden om ansökan om bevakningslånetillstånd och vid återkallelse. Så görs ofta redan i dag och förslaget bedöms därför inte medföra några egentliga konsekvenser.

29.12.4 Förslagen om en tydligare reglering om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen

I avsnitt 18.6 föreslår vi att samtliga bestämmelser som rör innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen ska finnas i vapenlagens kapitel om utlåning. Vidare justeras bestämmelserna så att det inte finns några osakliga skillnader mellan innehav vid lån av skjutvapen och innehav vid annat vapeninnehav. Förslagen bidrar till att göra vapenregleringen tydligare och mer transparent. Det blir lättare för enskilda att ta till sig vad som gäller i fråga om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin vid lån av skjutvapen. Detta leder både till en ökad trygghet för enskilda. I någon mån kan det också bidra till en minskning av olagliga innehav av ammunition och vapentillbehör.

29.12.5 Förslagen om låneintyg

I avsnitt 18.7 föreslår vi att vapenregleringens bestämmelser om låneintyg får en teknikneutral utformning och att obsoleta delar av bestämmelserna tas bort. Genom förslagen förbereds vapenförordningen så att det inte krävs författningsändringar om låneintyg i framtiden ges i digital form. Regleringen blir tydligare och mer lättillämpad.

29.13 Förslagen om förvaring

29.13.1 Förslaget om en ökad flexibilitet avseende var enskilda personers vapen ska förvaras

Vi föreslår i avsnitt 19.5 en ökad flexibilitet för enskilda personers vapenförvaring. Förslaget innebär fördelar för vapeninnehavarna, som, om en lika säker förvaring kan anordnas, kommer att kunna förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare på någon annan plats än i eller i anslutning till bostaden. Detta innebär ett minskat behov av att transportera egendomen fram och tillbaka, vilket har fördelar från brottsförebyggande synpunkt. En viktig fördel är att förslagen underlättar för legala vapeninnehavare att använda sina vapen när de exempelvis vistas i ett fritidsboende. Enligt förslagen ska förvaring på en alternativ förvaringsplats kräva tillstånd, vilket innebär ett nytt åliggande för vapeninnehavarna och en kostnad i form av ansökningsavgift. För Polismyndigheten innebär förslaget en ny uppgift, nämligen att pröva tillståndsfrågan. Det går inte att med någon träffsäkerhet bedöma hur många av landets vapeninnehavare som kommer att ansöka om tillstånd till förvaring på en alternativ plats, varför kostnaden inte närmare kan uppskattas. Kostnadsökningen för det allmänna kan dock antas motsvara de ökade intäkterna från den ansökningsavgift som ska tas ut i ärendena.

Den nya ärendetypen kan även förväntas medföra en viss ökning av antalet överklagade mål hos förvaltningsdomstolarna. Ökningen är svår att uppskatta men kan inte antas bli annat än marginell. Vidare bör den åtminstone till en viss del motsvaras av en minskning av antalet mål avseende förvaring hos annan till följd av våra förslag om lättade regler om sådan förvaring (se vidare i nästa avsnitt).

Förslaget kommer vidare att kräva framtagande av nya fysiska och elektroniska ansökningsblanketter. Kostnaden för framtagandet

av själva blanketten förväntas bli högst begränsad. Införande av elektroniska ansökningsblanketter kräver viss systemutveckling. Vi behandlar sådana kostnader samlat i avsnitt 29.22.

29.13.2 Förslagen om förvaring hos någon annan

I avsnitt 19.6 lämnar vi vidare förslag som innebär utökade möjligheter att förvara skjutvapen m.m. hos någon annan. Vi föreslår även föreskrifter om att sådan förvaring ska få ske hos vissa juridiska personer, nämligen vapenhandlare, skyttesammanslutningar med innehavstillstånd och skyttegymnasier som uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om förvaring och handhavande av skjutvapen. Förslagen bedöms underlätta för enskilda att ordna en förvaring som passar för deras individuella förutsättningar. Förslagen om möjlighet till förvaring hos skyttegymnasier bedöms underlätta för elever vid sådana gymnasier att anordna en säker förvaring för medtagna egna skjutvapen. För vapenhandlare kan det handla om en ny intäktskälla att mot ersättning ta emot andras skjutvapen för förvaring. I praktiken kan förslagen innebära att viss egendom förvaras mer säkert eller att den inte behöver transporteras i lika hög utsträckning, vilket har fördelar från brottsförebyggande synpunkt.

Förslagen förväntas medföra en viss ökning av antalet ansökningar om tillstånd till förvaring hos någon annan. Det går inte att med någon träffsäkerhet bedöma hur stor ökningen kommer att bli, varför kostnaden inte närmare kan uppskattas. Kostnadsökningen för det allmänna kan dock antas motsvara de ökade intäkterna från den ansökningsavgift som ska tas ut i ärendena. De mer generösa reglerna bör samtidigt leda till att fler av ansökningarna beviljas, vilket kan förväntas leda till en minskning av de ärenden som överklagas till förvaltningsdomstol. Någon uppskattning av kostnadsbesparingen kan inte göras. Den bör under alla förhållanden bli marginell.

29.13.3 Förslaget om förvaring av vissa vapendelar

Vi föreslår att kravet på förvaring i säkerhetsskåp ska utvidgas till att omfatta även stommar och lådor till skjutvapen. Förslaget innebär en ökad säkerhet i fråga om förvaring av vapendelar som kan användas för att bilda ett komplett skjutvapen. Förslaget bedöms därför ha posi-

tiva effekter för möjligheterna att förebygga stöld och annan obehörig åtkomst till sådana vapendelar samt, i förlängningen, en minskad risk för att stulna vapendelar kommer till brottslig användning.

Förslaget bedöms ha marginella effekter för de personer som innehar såväl skjutvapen som separata stommar och lådor. Dessa personer har redan minst säkerhetsskåp och kan dessutom i de flesta fall redan antas förvara de aktuella vapendelarna i dessa. För personer som enbart innehar stommar och lådor, och alltså inte några kompletta skjutvapen, blir det fråga om ett nytt krav. I Sverige finns enligt sökningar i vapenregistret färre än 500 enskilda personer som inte har tillstånd till innehav av något komplett skjutvapen men däremot har tillstånd att inneha stommar och lådor. Det är rimligt att anta att många av personerna redan har säkerhetsskåp för att man är mån om en säker förvaring av vapendelarna. De personer som inte har ett säkerhetsskåp drabbas däremot av en kostnad för anskaffande av säkerhetsskåp uppgående till omkring 5 000 kronor.

29.13.4 Skyttesammanslutningars förvaring

Vi föreslår att det i Polismyndighetens föreskrifter ska förtydligas att en föreningsfunktionär får förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för en skyttesammanslutnings räkning endast om detta framgår av villkoren för förvaringen. Föreslaget innebär att det görs ett förtydligande av det som redan gäller. Förtydligandet bedöms minska risken för att skyttesammanslutningar och enskilda misstar sig i fråga om förutsättningarna för förvaring hos en föreningsfunktionär och även förbättra förutsättningarna för en enhetlig rättstillämpning av tillståndsmyndigheten. Eftersom lämnande till förvaring när det inte är tillåtet ytterst kan leda till straffansvar bör förslaget även ses som brottsförebyggande. Förslaget medför en mindre kostnad för föreskriftsarbetet och remitteringen.

29.13.5 Förslagen om bemyndiganden om förvaring

Vi föreslår att Polismyndigheten ska bemyndigas att meddela generella föreskrifter om krav på gymnasieskolors, vapensamlares och reparatörers förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen.

Vi bedömer att införande av generella föreskrifter om krav på förvaringen skulle innebära en bättre förutsebarhet för innehavarna och även främja en enhetlig rättstillämpning. Det blir också möjligt för Polismyndigheten att utforma föreskrifter som tar hänsyn till exempelvis de särskilda förutsättningar som gäller när skjutvapen innehas för samling. Vidare bedöms förslagen, i förhållande till framför allt samlare, minska behovet av straffsanktionerade särskilda förvaringsvillkor. Det kan ses som en fördel för vapensamlarna.

Om bemyndigandena utnyttjas kommer det att medföra vissa kostnader för Polismyndigheten i samband med föreskriftsarbetet, liksom för vissa av de instanser dit förslagen till föreskrifter remitteras. Införande av föreskrifter kan samtidigt underlätta tillståndsprövningen, vilket möjliggör en effektiv handläggning och korta handläggningstider. Sammantaget menar vi att ett utnyttjande av bemyndigandena på längre sikt kommer att leda till något minskade kostnader för Polismyndigheten. Kostnadsminskningen är dock marginell, bl.a. eftersom det handlar om få ärenden.

Vi förslår vidare att vapenlagens bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bl.a. vapenhandlares och sammanslutningars förvaring ska utvidgas till att avse alla skjutvapen som är tillståndspliktiga, alltså även effektbegränsade vapen i vissa fall. Detta överensstämmer med omfattningen av vapenförordningens vidarebemyndigande till Polismyndigheten. Ändringen syftar enbart till att klargöra riksdagens bemyndigande till regeringen och kan inte anses ha några konsekvenser i praktiken.

29.13.6 Förslaget om utvidgade möjligheter till kontroll av förvaring

Vi föreslår att Polismyndighetens möjlighet att kontrollera förvaringen utvidgas till att omfatta inte bara den som har innehavstillstånd utan också den som har rätt att utan särskilt tillstånd inneha skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

För att man ska minska risken för att obehöriga kommer åt egendomen och att den kommer till brottslig användning är det av yttersta vikt att förvaringen är tillräckligt säker. Förslaget innebär att Polismyndigheten kan säkerställa att så är fallet även när egendomen inne-

has på någon annan grund än ett innehavstillstånd. Förslaget har därför betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

För enskilda innebär förslagen att fler personer än i dag kan bli föremål för tillsynsåtgärder. Sådana åtgärder innebär ett visst integritetsintrång. Vi har i avsnitt 19.12 gjort bedömningen att intrånget är förenligt med tillämpliga bestämmelser till skydd för enskildas personliga integritet.

Förslaget innebär att Polismyndigheten får fler tillsynsobjekt. Detta kan innebära att det vidtas fler kontroller årligen. Detta är dock inte någon självklar konsekvens, eftersom bestämmelserna inte innebär något krav på att alla som innehar vapen ska kontrolleras. Hur många kontroller som görs per år är avhängigt av Polismyndighetens prioriteringar och hur man lägger upp sin tillsynsverksamhet. Polismyndigheten har uppgett att tillsyn alltid utförs av minst två personer. Myndigheten har antagit att man till följd av förslaget kan komma att utföra ca 200 fler kontroller per år. Detta motsvarar enligt myndighetens uppskattning 1,5 årsarbetskrafter, till en kostnad om ca 800 000 kronor per år.

29.14 Förslaget om att ett skjutvapens farlighet ska kunna beaktas mer vid tillståndsprövningen

29.14.1 Förslaget om att vissa halvautomatiska gevär inte ska få innehas för jakt

Vi föreslår i avsnitt 20.7.1 att vissa halvautomatiska gevär inte ska få innehas för jakt. Enligt förslaget till övergångsbestämmelser ska tillståndet fortsätta gälla under en övergångstid på ett år efter ikraftträdandet av den nya vapenlagen. Under den tid tillståndet fortfarande gäller föreslår vi att innehavarna ska ha rätt att få vapnen inlösta av staten, mot en ersättning som motsvarar 80 procent av marknadsvärdet vid förvärvstidpunkten (se avsnitt 28.3.8). Vi föreslår vidare att regeringen så snart som möjligt ska införa en motsvarande bestämmelse i nuvarande vapenförordning, för att begränsa antalet vapen som behöver lösas in.

Förslaget bedöms nödvändigt från brottsförebyggande synpunkt och särskilt för att förebygga risken för masskjutningar och liknande våldsdåd. Det bedöms alltså ha positiva effekter i fråga om brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och säkerheten i samhället.

För enskilda som skaffat vapnen för jakt innebär bestämmelserna att man blir tvungen att överlåta eller skrota dem, eller att låta staten lösa in dem. Vårt förslag till ersättning vid inlösen är konstruerat för att i huvudsak ersätta vapeninnehavarna för värdet av vapnet. De bör därför i allmänhet inte drabbas av någon ekonomisk förlust eller under alla förhållanden endast en begränsad sådan.

Förslaget får också konsekvenser för vapenhandlare som förlitat sig på den nya regleringen och tagit hem dessa vapen till lagret. Deras innehav omfattas inte av inlösenreglerna eftersom det inte är vapenhandlartillståndet som återkallas. Handlaren får fortfarande inneha vapnen men får en betydligt mindre kundkrets inom landet. Det kan alltså ta längre tid att avyttra vapnen, om de inte kan säljas till kunder i utlandet. Om det finns handlare som tagit hem många vapen av det aktuella slaget kan förslaget få kännbara konsekvenser för dem. En stor andel av vapenhandlarna är mindre företag.

För att vapnen ska kunna säljas till kunder i utlandet krävs exporttillstånd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012[2] samt utförseltillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Det förekommer att handlare ges tillstånd till export av civila skjutvapen, varför detta kan vara en möjlighet för handlare att minska effekterna av förslaget. Samma möjlighet kan finnas för enskilda vapeninnehavare. I båda fall uppstår en kostnad för ansökningsavgift. En ökning av antalet tillståndsansökningar medför en ökad kostnad för ISP och i vissa fall Polismyndigheten. Enligt ISP:s årsredovisning för 2023 gick myndigheten back med 800 kronor per ärende om exporttillstånd. Det året inkom och avgjordes 245 sådana ärenden. Hur stor kostnadsökning det blir frågan om beror på hur många som ansöker om exporttillstånd. Någon uppskattning kan inte göras i dagsläget.

Det är inte möjligt att utan en manuell ärendegenomgång få fram exakta uppgifter om hur många gevär av den aktuella typen som meddelats efter den 1 augusti 2023, då Naturvårdsverkets föreskrifter ändrades så att vapen av aktuellt slag blev tillåtna att använda vid jakt. Polismyndigheten har uppskattat att det i skrivande stund (den 1 april 2024) kan handla om ca 3 500 vapen. Hur många vapen det kan

[2] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition. EU-parlamentet och rådet har nyligen nått en politisk överenskommelse om en omarbetning av förordningen. Det är osäkert när den kommer att träda i kraft.

handla om när inlösen ska ske beror delvis på om regeringen genomför vårt förslag om en omedelbar ändring i den nuvarande vapenförordningen för att sätta stopp för nya tillstånd. Vidare beror antalet på om intresset för dessa vapen fortsätter vara högt eller om det förhåller sig så att en stor del av den kategori jägare som är intresserade av dessa vapen redan har förvärvat dem. En grov uppskattning är att det skulle kunna handla om 5 000–6 000 vapen när inlösen ska ske. Med hänsyn till de förväntade svårigheterna att avyttra vapnen bör man räkna med att flertalet av dessa kommer att behöva lösas in. Om man räknar med en normalersättning på 20 000 kronor och 5 000 inlösta vapen blir den sammanlagda kostnaden för ersättning till innehavarna 100 miljoner kronor. Kostnaden kan dock bli såväl högre som lägre.

Till detta kommer kostnaden för själva inlösenförfarandet och förvaringen av vapnen. Enligt uppgift från polisen kan man, om det är fråga om ca 5 000 vapen eller fler, räkna med en kostnad per vapen om 1 000–1 400 kronor. Kostnaden blir i så fall 5–7 miljoner kronor.

Vidare tillkommer en kostnad för delgivning av en underrättelse till innehavarna. Vanlig delgivning med delgivningskvitto kostar ca 100–200 kronor per delgivning. Delgivning med stämningsman kostar ca 2 000 kronor per delgivning. Om man utgår ifrån att det är fråga om 5 000 innehavare, varav omkring en fjärdedel behöver delges med stämningsman kan kostnaden för delgivning uppskattas till drygt 3 miljoner kronor.

Det bör betonas att samtliga beräkningar bygger på antaganden och att man därför bör räkna med en säkerhetsmarginal både uppåt och nedåt.

Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som har tillfallit staten ska normalt skrotas eller säljas (se 10 kap. 2 § vapenförordningen). I dagsläget säljer Polismyndigheten inte inlösta vapen och myndigheten ser ett flertal svårigheter med att göra det. När det gäller vapen av det slag som bestämmelserna gäller är vår uppfattning att en försäljning skulle motverka syftet med regleringen. Man får därför enligt vår bedömning acceptera att kostnaderna för inlösen belastar det allmänna.

Sammantaget kan förslaget leda till ökade kostnader för Polismyndigheten i storleksordningen 110 miljoner kronor. Kostnaderna kan också bli högre eller lägre.

29.14.2 Förslaget om förbud mot flerskottsanordningar

Förslaget i avsnitt 20.7.2 går ut på att vad vi betecknar flerskottsanordningar jämställs med skjutvapen och att det samtidigt föreskrivs att tillstånd enligt vapenlagen inte kan ges i fråga om sådana anordningar.

Förslaget bedöms nödvändigt från brottsförebyggande synpunkt. Det har alltså positiva effekter i fråga om brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och säkerheten i samhället.

Föremålen är inte tillståndspliktiga i dag och det går inte att få fram några tillförlitliga uppgifter om hur många sådana föremål som det i dag finns hos landets legala vapeninnehavare. Det torde dock röra sig om ett fåtal eftersom föremålen inte har något legitimt användningsområde. Det är inte tillåtet att utan nytt innehavstillstånd montera dem på ett skjutvapen, eftersom det innebär att vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen (jfr 4 kap. 1 § nuvarande vapenlag). Eftersom ändringen inte är permanent kan sådant tillstånd inte ges. Alltså kan föremålen inte lagligen monteras på ett skjutvapen eller användas vid någon form av skytte. Något behov av att de ska kunna användas vid någon form av skytte har inte heller framkommit.

Den som vid lagens ikraftträdande innehar flerskottsanordningar föreslås ha rätt att inneha föremålen i fyra månader från lagens ikraftträdande (avsnitt 28.3.9). Eftersom föremålen inte omfattas av tillståndsplikt träffas de inte av någon rätt till inlösen. Det – förmodligen lilla fåtal – legala vapeninnehavare som innehar föremålen kommer därför att drabbas av en viss ekonomisk förlust när föremålen i praktiken förbjuds.

Såvitt framkommit saluförs föremålen inte av svenska vapenhandlare. Några konsekvenser för dem kan därför inte anses uppkomma till följd av förslaget.

Förslaget innebär en utvidgning av det straffbara området, vilket kan leda till en viss ökning av rättsväsendets arbete med brottsutredning och lagföring. Föremålen torde dock i flertalet fall påträffas hos personer som även är misstänkta för andra brott, och i flertalet fall även har illegala vapen. Det bör därför inte vara fråga om mer än en marginell ökning. Samma sak kan sägas om kostnaden för Kriminalvården.

29.14.3 Förslaget om förbud mot skjutvapen som kan kontrolleras utan fysisk befattning

Vi lämnar i avsnitt 20.7.3 förslag som innebär att bl.a. fjärrstyrda och självstyrande skjutvapen samt anordningar och programvara som kan användas för sådana ändamål i praktiken förbjuds.

Det är fråga om ytterst farliga skjutvapen, anordningar och programvara som saknar legitimt civilt användningsområde. Det är av yttersta vikt att man förhindrar att egendomen sprids bland civila. Förslaget bedöms därför nödvändigt från brottsförebyggande synpunkt och har alltså positiva effekter i fråga om brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och säkerheten i samhället.

Såvitt framkommit förekommer inte att någon ges tillstånd till innehav av fjärrstyrda eller självstyrande vapen. Förslaget avseende vapen kan därför inte förväntas påverka några legala vapeninnehavare.

När det gäller anordningar och programvara för fjärrstyrning eller självstyrning är det inte möjligt att bedöma om och i så fall hur många legala vapeninnehavare som innehar dem. Eftersom föremålen i princip inte kan användas för något legitimt civilt ändamål torde det som mest vara fråga om ett fåtal. Möjligen kan man tänka sig att det kan finns enstaka samlare som har sådan egendom. Det följer för detta fall av våra förslag till övergångsbestämmelser att innehavaren har rätt att behålla egendomen under fyra månader från ikraftträdandet (avsnitt 28.3.9).

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för vapenhandlare (jfr avsnitt 28.3.9).

Förslaget innebär en utvidgning av det straffbara området, vilket kan leda till en viss ökning av rättsväsendets arbete med brottsutredning och lagföring. Föremålen och programvaran torde dock i flertalet fall påträffas hos personer som även är misstänkta för andra brott. Det bör därför inte vara fråga om mer än en marginell ökning. Samma sak kan sägas om kostnaden för Kriminalvården.

29.14.4 Förslaget om förbud mot helautomatiska enhandsvapen

Förslaget, som lämnas i avsnitt 9.13.2, innebär att tillstånd att inneha helautomatiska enhandsvapen inte ska kunna ges. Om förslaget genomförs utgör det i princip en kodifiering av gällande rätt, eftersom det i dag inte finns några legitima användningsområden för sådana vapen

i Sverige och tillstånd alltså inte ges. Några negativa konsekvenser för legala vapeninnehavare förväntas inte (jfr avsnitt 28.3.9). Samtidigt kommer vapentypen inte heller framöver få innehas i Sverige för civila ändamål, vilket förhindrar olyckor med den svårkontrollerade vapentyper. Den redan låga risken för att helautomatiska enhandsvapen som innehas legalt kommer i orätta händer säkerställs för framtiden. Skyttesportens utveckling begränsas endast marginellt, eftersom vapentypen inte är lämpad för målskjutning.

29.14.5 Förslaget om en ventil för oproportionerligt samhällsfarliga vapen

Vi föreslår i avsnitt 20.8 att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte ska få ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Bestämmelsen utgör en ventil som är tänkt att tillämpas i undantagsfall.

Förslaget har i huvudsak brotts- och olycksförebyggande syfte och bedöms ha positiva konsekvenser i fråga om brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och säkerheten i samhället.

Bestämmelsen föreslås vara endast framåtblickande och alltså inte gälla för tidigare meddelade tillstånd (se avsnitt 28.3.7). Enskilda legala vapeninnehavare påverkas därför inte av förslaget. Däremot begränsas möjligheten att anskaffa vissa slags vapen.

Det kan förekomma att vapenhandlare tagit in vapnen i lager och inte kan eller får svårare att avyttra dem. Eftersom bestämmelsen är tänkt att tillämpas endast i undantagsfall bedömer vi dock att konsekvenserna bör bli måttliga. Risken för negativa konsekvenser för vapenhandlarna bör vidare kunna motverkas genom dialog mellan företrädare för vapenhandlarkollektivet och Polismyndigheten, se vidare våra förslag i kapitel 25.

29.15 Förslaget om effektbegränsade vapen som kan användas med antändbara drivämnen

I kapitel 21 föreslår vi att det ska krävas tillstånd för att inneha vissa skjutvapen som i dag anses vara effektbegränsade men som utan att byggas om kan användas med antändbara drivämne. Kriminellas till-

gång till skjutvapen som kan användas med antändbara drivämnen – t.ex. krut – begränsas och risken för att den aktuella vapentypen används vid brott förväntas därför minska. Eftersom vapnen i dag inte används i någon högre utsträckning för legitima ändamål förväntas förslaget inte medföra några negativa effekter för sportskyttar eller vapenhandlare. Inte heller förväntas antalet tillståndsansökningar öka annat än marginellt. En viss ökning av antalet tillståndsansökningar kan dock antas direkt efter lagens ikraftträdande (jfr avsnitt 28.4.3). Svensk rätts förenlighet med vapendirektivet säkerställs. Förslaget förväntas inte medföra några beaktansvärda konsekvenser för rättsväsendet.

29.16 Förslagen som rör vapenhandel, reparation och ändring av skjutvapen

29.16.1 Förslagen om vapenhandlare

I avsnitt 22.2 lämnar vi ett antal förslag rörande vapenhandlares verksamhet.

Förslaget till förtydligande av yrkesmässighetskravet innebär bättre förutsebarhet för handlarna, samtidigt som den nya möjligheten till avsteg när det finns särskilda skäl underlättar för bl.a. den som vill driva vapenhandel i glesbygden eller handla med exklusiva vapen. Förslaget bedöms ha positiva effekter för företagandet och särskilt underlätta för småföretagare. Förslaget bedöms också underlätta och effektivisera polisens handläggning och möjliggöra en mer förutsebar och enhetlig rättstillämpning.

Förslaget till föreskrift om vad som krävs för att någon ska godkännas att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning innebär att Polismyndigheten ges tydligt lagstöd för att kontrollera att endast laglydiga och i övrigt lämpliga personer ges sådana uppdrag. Detta har betydelse för det brottsförebyggande arbetet och underlättar dessutom polisens handläggning, vilket har positiva effekter för handläggningstiderna. Från den enskildes perspektiv innebär förslaget en tydlighet om vilka krav som ställs för godkännande, vilket leder till större förutsebarhet. Vidare innebär det att den enskilde vet att han eller hon kommer att kontrolleras med avseende på laglydnad m.m., vilket är av vikt eftersom åtgärderna innefattar vissa ingrepp i den personliga integriteten. Den föreslagna sänkningen av ansöknings-

avgiften från avgiftsklass 2 till avgiftsklass 1 medför en minskad intäkt för det allmänna som dock med hänsyn till att det rör sig om ovanliga ärenden är högst marginell. Förslaget om att den som ger uppdraget ansvarar för att uppdragstagaren har tillräckliga kunskaper och färdigheter får anses motsvara gällande rätt och medför alltså inga särskilda konsekvenser.

Det föreslagna bemyndigandet till Polismyndigheten att meddela föreskrifter om krav på uppmärkning av skjutvapen i en vapenhandlares lager syftar främst till att underlätta tillsynsverksamheten. Förslaget innebär, om bemyndigandet utnyttjas, ett nytt åliggande för vapenhandlare. Emellertid upplyser Polismyndigheten att många vapenhandlare redan i dag märker upp sina vapenlager. Det handlar därför om en måttlig konsekvens. För polisen innebär bemyndigandet en möjlighet till effektivare tillsyn, vilket i sin tur innebär en resursbesparing. Om bemyndigandet utnyttjas medför det en begränsad kostnad för Polismyndigheten för föreskriftsarbetet och remitteringen.

Vi föreslår även att det i vapenförordningen uttryckligen ska framgå av att en vapenhandlares skyldighet att anteckna rekvisitioner och försäljningar omfattar även vapen som tas emot för någon annans räkning. Enligt uppgift tillämpas reglerna redan på detta sätt av vapenhandlarna, varför ändringen endast bör ses som ett förtydligande.

29.16.2 Förslagen om reparatörer

I avsnitt 22.3 lämnar vi ett antal förslag rörande reparatörers verksamhet.

Förslaget till förtydligande av yrkesmässighetskriteriet innebär bättre förutsebarhet för reparatörerna, eftersom det i dag saknas vägledning i fråga om gränsen för det tillståndspliktiga området. Förtydligandet bedöms även underlätta vid tillståndshanteringen och skapa bättre förutsättningar för en enhetlig och förutsebar rättstillämpning.

Vi föreslår vidare att samma lämplighetkrav för tillstånd ska ställas som på handlare, och en motsvarande anmälningsplikt i fråga om förändringar i fråga av vem som har betydande inflytande över juridiska personer. Förslagen bedöms underlätta och effektivisera polisens tillståndshandläggning. Vidare innebär förslagen en bättre förutsebarhet för reparatörerna genom att det blir tydligt vilka krav som ställs för tillstånd. Polismyndigheten ges tydligt lagstöd för att kontrollera att

endast laglydiga, tillräckligt kunniga och i övrigt lämpliga personer får bedriva reparatörsverksamhet. Detta har betydelse för det brottsförebyggande arbetet. Eftersom endast ett begränsat antal aktörer har eller söker reparatörstillstånd kan förslaget förväntas medföra endast ett obetydligt merarbete för polisen, särskilt som polisen redan i dag måste pröva tillståndsfrågan.

Lämplighetsprövningen innebär ett ingrepp i den personliga integriteteten. Förslaget bedöms förenligt med såväl dataskyddsförordningen (GDPR) som rätten till privatliv enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (jfr avsnitt 29.7.1).

Det föreslås även en skyldighet avseende föreståndare och ersättare som motsvarar vad som gäller för vapenhandlare. Kostnaderna för enskilda bedöms vara marginella. I kombination med våra förslag om registrering innebär förslaget att huvudmannen kan vara trygg med att den som ansvarar för verksamhetens vapen är lämplig för uppdraget över tid. Förslagen förväntas inte leda till återkallelser av befintliga reparatörstillstånd (jfr avsnitt 28.3.7).

För Polismyndigheten medför förslagen om föreståndare och ersättare en ny ärendetyp. Enligt uppgift från Polismyndigheten har endast ett fåtal juridiska personer reparatörstillstånd. Sett i relation till det totala antalet vapenärenden bedöms handläggningstiderna inte påverkas annat än marginellt av den nya ärendetypen. I den mån det uppstår kostnadsökningar för det allmänna förväntas de vägas upp av intäkterna från ansökningsavgiften.

Den nya ärendetypen förväntas även medföra kostnader för systemutveckling hos Polismyndigheten. Sådana kostnader behandlas samlat i avsnitt 29.22.

Även när det gäller tillsyn föreslår vi att Polismyndigheten ska ges motsvarande uppgifter som när det gäller vapenhandlare. Förslaget bidrar till att säkerställa att även reparatörer lever upp till tillräckligt högt ställda krav på säker förvaring av de skjutvapen de tar emot. Förslagen minskar risken för att vapen kommer i orätta händer. För reparatörerna innebär det ett nytt åliggande, som dock får anses måttligt betungande. För Polismyndigheten blir det fråga om en ny tillsynsuppgift. Myndigheten har uppskattat att uppgiften kommer att medföra en ökad personalinsats motsvarande ca 1,5 årsarbetskrafter till en total kostnad om uppskattningsvis 800 000 kronor.

29.16.3 Förslagen om ändring och ombyggnad av annans skjutvapen

Vi föreslår att det i den nya vapenlagen ska klargöras att den som får ta emot ett skjutvapen för reparation eller översyn även får ta emot och tillfälligt inneha skjutvapen för ändring eller ombyggnad, förutsatt att även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller rätten att ta emot vapnet. Skyldigheten att föra förteckningar och att låta polisen utöva tillsyn föreslås omfatta även sådana vapen som tas emot för ändring eller ombyggnad.

Det bedöms vara till fördel för såväl de som får utföra åtgärden som enskilda vapeninnehavare att det klart framgår till vem man lagligen får lämna sina vapen för ändring och ombyggnad.

29.16.4 Förslaget om förtydligande av att föreståndare är en förutsättning för tillstånd

Vapenregleringen innebär ett krav på att vapenhandlare och vapenmäklare har en föreståndare, när handlaren är en juridisk person. Våra förslag innebär att kravet även ska gälla för reparatörer. Vi föreslår vidare att det ska förtydligas i lagtexten att föreståndare i dessa fall är en förutsättning för vapenhandlar-, vapenmäklar- respektive reparatörstillståndet. Förtydligandet bedöms göra det lättare för enskilda att förutse när återkallelse kan aktualiseras och även underlätta polisens bedömningar.

29.16.5 Förslagen om godkännande av föreståndare, ersättare och den som får närvara vid provskjutning

Vi föreslår att bestämmelserna om innehållet i en ansökan om godkännande av föreståndare och ersättare för vapenhandlare, vapenmäklare och reparatörer samt den som ska godkännas att i en vapenhandlares ställe delta vid provskjutning ska förtydligas och kompletteras. Den godkända personen ska vara skyldig att ge in godkännandebeviset om godkännandet återkallas. Tillståndshavaren ska enligt förslagen underrättas om Polismyndighetens beslut om att bifalla eller avslå en ansökan och ett beslut om återkallelse av ett godkännande. Förslagen om ansökningens innehåll innebär att Polismyndigheten får bättre

förutsättningar för sin tillståndsprövning, vilket bidrar till korrekta och enhetliga bedömningar samt en effektiv handläggning. Kravet på ingivande av godkännandebeviset och om underrättelse till tillståndshavaren motverkar risker för missbruk.

29.16.6 Förslaget om möjlighet att provskjuta vapen som tagits emot för bl.a. reparation

I avsnitt 22.5.3 föreslår vi att den som tagit emot skjutvapen för reparation, översyn, ändring eller ombyggnad ska få provskjuta mottagna vapen. Förslaget innebär en möjlighet till kvalitetssäkring som gynnar både reparatörer och enskilda vapeninnehavare och minskar risken för olyckor orsakade av funktionsfel. Förslaget hänger samman med förslaget om en rätt för reparatörer att tillfälligt inneha ammunition, som lämnas i avsnitt 17.4. Förslaget bedöms inte ha några effekter för brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet.

29.16.7 Förslaget om lägre ansökningsavgift vid ändring av befintligt tillstånd

Vid ansökan om ändring av ett befintligt vapenhandlar-, vapenmäklar- eller reparatörstillstånd föreslår vi i avsnitt 22.5.4 att en lägre ansökningsavgift ska tas ut än vid en ansökan om meddelande av sådant tillstånd. Mellanskillnaden mellan den avgift som i dag tas ut och den avgift vi föreslår uppgår till 3 730 kronor. Eftersom Polismyndigheten i dagsläget betalar tillbaka samma belopp innebär våra förslag inte någon minskad intäkt för det allmänna och inte heller någon minskad utgift för verksamhetsutövarna. Däremot slipper Polismyndigheten vissa onödiga handläggningsåtgärder.

29.16.8 Förslaget om inlösen av vapenhandlares vapen

I avsnitt 22.7 föreslår vi att bestämmelserna om inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör ska förtydligas så att det klart framgår att de omfattar även egendom som innehas med stöd av ett vapenhandlartillstånd. Det är inte sannolikt att det blir fråga om särskilt många ärenden där inlösen aktualiseras, och i synnerhet inte om

särskilt många ärenden med många vapen. Det är inte möjligt att göra någon prognos om hur många vapen det kan bli fråga om eller vilket värde dessa vapen sammanlagt kommer att ha. Kostnaderna för själva inlösenförfarandet är per vapen desamma som vi redovisat i avsnitt 29.14.1.

I det nyss nämnda avsnittet har vi angett att inlöst egendom normalt ska säljas eller skrotas. Polismyndigheten har anfört att både praktiska och principiella skäl talar emot att myndigheten säljer vapen. Utredningens bedömning är emellertid att försäljning sedan länge är tillåten och att möjligheten bör kunna utnyttjas avseende en stor del av de nu aktuella vapnen. I den mån det rör sig om vapen som är tillåtna för godtagbara ändamål och som saluförs av andra handlare framstår det inte som rimligt att egendomen förstörs. Den slutliga kostnaden för det allmänna bör därigenom kunna begränsas rejält. Polismyndigheten har anfört att myndigheten kan behöva tillskjutas medel för inlösen av vapenhandlares vapen, för det fall det blir aktuellt med inlösen av många sådana vapen.

29.17 Förslaget om införande av EU:s förenklade införselförfarande för målskjutning

I kapitel 23 föreslår vi att enskilda personer som har ett europeiskt skjutvapenpass ska få föra in tävlingsskjutvapen som ingår i kategori A7, B och C i bilaga I till vapendirektivet till Sverige utan införseltillstånd enligt vapenlagen. Tillhörande ammunition och ljuddämpare ska få föras in med vapnet och egendomen ska utan särskilt tillstånd få innehas i Sverige under tre månader. Skjutvapenpasset ska medföras under vistelsen i Sverige med vapnet. Vi föreslår vidare att skjutvapnen med tillhörande ammunition och ljuddämpare ska få föras ut från Sverige utan tillstånd enligt krigsmaterielregleringen. De skjutvapen som förs in till Sverige med stöd av förfarandet ska enligt våra förslag i avsnitt 23.13 visas upp vid gränsen både vid in- och utförseln. Tullverkets skyldighet att anmäla införslar till Polismyndigheten ska utvidgas. Det ska tas in nya bemyndiganden i KML och KMF.

Om förslagen genomförs kommer det att bli väsentligt enklare för den som är från en annan medlemsstat inom EU att tävla i skyttesport i Sverige. Sverige kommer i högre grad bli aktuellt som värd-

land för internationella tävlingar i olika skyttegrenar. Den svenska skyttesporten kommer generellt att gynnas av detta. Också den svenska hotell-, restaurang- och turismnäringen förväntas gynnas av att fler skyttesporttävlingar kommer äga rum i Sverige.

Med den utformning som förslaget fått förväntas antalet illegala skjutvapen, ljuddämpare och vapenmagasin samt mängden illegal ammunition i landet i princip förbli oförändrad. Vi bedömer därför att förslagen inte har några beaktansvärda effekter för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Polismyndigheten får i vissa delar bättre kännedom om vilka skjutvapen som förs in i Sverige.

Förslagen medför att ansökningar om införseltillstånd till Polismyndigheten minskar, vilket förväntas bidra till kortare handläggningstider. Det är svårt att göra någon säker uppskattning i fråga om hur stor minskningen kan förväntas bli, eftersom det varierar beroende på vilka mästerskap som hålls i Sverige. År 2023 gjordes enligt Polismyndigheten ca 375 ansökningar om införseltillstånd för tävling av personer med europeiskt skjutvapenpass.

För Polismyndigheten uppstår kostnader för att skapa en digital lösning för att ta emot de uppgifter om införslar som kommer tas emot från Tullverket. Kostnader för systemutveckling behandlas samlat i avsnitt 29.22.

Förslagen medför ökade kostnader för Tullverket. Tullverket har uppskattat kostnaderna för utbildningsinsatser i samband med att kravet på utökad gränskontroll införs till 2,5 miljoner kronor och kostnaden för löpande vidareutbildning till 1 250 000 kronor per år. Tullverket har vidare uppskattat kostnaderna för utökade gränskontroller till ca 2 miljoner kronor per år. Beräkningen baserar sig på antagandet att kontrollen vid införsel tar 30 minuter och kontrollen vid utförsel 10 minuter, samt att det kommer röra sig om ca 6 000 kontroller per år. Skulle det i stället röra sig om 3 000 kontroller per år beräknas kostnaden uppgå till ca 1 miljon kronor. Tullverket har vidare bedömt att det kommer krävas backoffice-stöd motsvarande en heltidstjänst per år till en årsarbetskraftskostnad om 850 000 kronor. Vidare bedöms det krävas en utökad tullnärvaro vid vissa gränsövergångar med totalt mellan en och tio personer, till en årsarbetskraftskostnad per person om 850 000 kronor per år. Slutligen bedöms kostnaderna för att ta fram ett system för inrapportering av uppgifter om in- och utförslar till Polismyndigheten uppgå till ca 580 000 kronor, motsvarande 500 arbetstimmar inom IT och 500 arbetstimmar

inom verksamheten i övrigt. Kostnaden per arbetstimme har bedömts uppgå till 600 kronor för IT och ca 560 kronor för övrig verksamhet. Sammantaget beräknas kostnaderna grovt uppskattat uppgå till drygt 3 miljoner kronor i det initiala skedet och därutöver drygt 8 miljoner kronor per år i löpande kostnader, med en felmarginal om ca +/−5 miljoner kronor i fråga om de löpande kostnaderna.

Förslagen innebär även att Tullverket behöver införa ändringar i sina föreskrifter. Ändringarna bör kunna tas om hand i Tullverkets löpande föreskriftsarbete.

29.18 Förslagen om förbättrad samverkan

Vi lämnar i kapitel 25 förslag om en förbättrad samverkan mellan Polismyndigheten och intresseorganisationerna på vapenområdet. Förslagen bedöms kunna bidra till ökat förtroende för Polismyndigheten och värdefulla bidrag till polisens utvecklings- och föreskriftsarbete. De bedöms medföra en marginell ökning av Polismyndighetens kostnader.

29.19 Förslagen om registerbestämmelserna

Vi föreslår i avsnitt 11.7 att det ska inrättas ett nytt register som ska betecknas det utvidgade vapeninnehavarregistret. Vi föreslår vidare ett antal nya bestämmelser som gäller krav på registrering i vapenregistren. I vissa fall handlar det om en kodifiering av registrering som redan sker. Detta gäller bl.a. registrering av den som för en skyttesammanslutnings räkning förvarar skjutvapen och den som är godkänd att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning. I dessa fall handlar det om att skapa ett tydligt lagstöd och säkerställa att enskilda blir medvetna om att de registreras och därmed omfattas av samkörningar med bl.a. belastnings- och misstankeregistren.

Andra förslag innebär att nya kategorier av personer ska registreras. Detta gäller bl.a. förslagen om vapenhanterare, vapenföreståndare och föreståndare och ersättare i reparatörsverksamhet. För de berörda personerna innebär föreslaget ett ingrepp i den personliga integriteten. Integritetsintrånget är inte större än att det får tålas med hänsyn till de fördelar registreringen medför. Förslaget bedöms förenligt med såväl dataskyddsförordningen (GDPR) som rätten till

privatliv enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Registreringen möjliggör som nyss nämnts samkörningar med bl.a. belastningsregistret. Förslagen om registrering av bl.a. personer med betydande inflytande över organisationer och vissa andra funktionärer medför därför stora fördelar för Polismyndighetens brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete. När det gäller exempelvis vapenföreståndare och andra funktionärer får tillståndshavaren/huvudmannen ökade möjligheter att agera om personen döms för brott, eftersom Polismyndigheten enligt våra förslag ska kontakta vederbörande vid återkallelse av godkännandet.

Polismyndigheten måste vidta systemutveckling för att skapa det utvidgade vapeninnehavarregistret och omhänderta de nya kategorierna av personer som ska registreras. Kostnaden för systemutveckling behandlas samlat i avsnitt 29.22.

Vidare blir det en ytterligare uppgift för Polismyndigheten att utföra registreringen, i de fall uppgifterna inte kan hämtas automatiskt från ett vapenärende. Det bör inte medföra några beaktansvärda kostnader.

29.20 Straffrättsliga förslag

Förslaget om överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen

I avsnitt 26.3.4 föreslår vi att olaga innehav av ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd att inneha vapnet löpt ut bryts ut från de gärningar som innefattas under vapenbrott och ges en egen rubricering och en väsentligt lindrigare straffskala. Detta gäller de fall där det olovliga innehavet pågått i mindre än tre månader. Det blir även möjligt att underlåta att döma till ansvar i ringa fall. Skjutvapen som varit föremål för brottet ska även fortsättningsvis förverkas om det inte är uppenbart oskäligt, vilket det dock ofta kan antas vara.

Förslaget innebär att den brottsmisstanke som riktas mot den som glömmer att ansöka om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd kommer svara bättre mot förseelsens allvar. Det blir också tydligare att det kan finnas förutsättningar för strafföreläggande i dessa fall. Möjligheten att underlåta att döma till ansvar i ringa fall är positiv för den enskilde och även kostnadsbesparande för rättsväsendet.

Förslaget om en tydligare reglering avseende ringa brott

I avsnitt 26.3.5 föreslår vi att det i lag ska anges vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om ett vapenbrott är ringa. Utrymmet för att bedöma att vapenbrott som ringa utvidgas marginellt och det blir tydligare att en legal vapeninnehavares vapenbrott kan vara mindre allvarligt än ett vapenbrott som begås av någon annan. Det blir enklare för både enskilda och rättstillämparen att bedöma när ett vapenbrott bör bedömas som ringa.

Förslagen om nya rubriceringar vid brott mot vapenlagen

I avsnitt 26.3.6 föreslår vi att det införs ett flertal nya rubriceringar vid brott mot vapenlagen. För enskilda personer som döms för brotten innebär det att brottets rubricering i högre grad kommer att återspegla brottets allvar. Skillnaden mellan vapenbrott och andra brott mot vapenlagen kommer framstå tydligare.

Förslagen medför även att 9 kap. 2 § vapenlagen, som innehåller ett stort antal straffbestämmelser, kommer att brytas upp och att de olika straffbestämmelserna i högre grad kommer att utgöra egna paragrafer. Det blir lagtekniskt enklare att i framtiden ändra straffskalan för enstaka brott.

Förslaget om tydligare bestämmelser om förverkande

I avsnitt 26.5 föreslår vi ett förtydligande av vapenlagens bestämmelser om förverkande. Förslaget påverkar inte gällande rätt men medför att bestämmelserna blir enklare att tolka.

Förslaget om en begränsad avkriminalisering

I avsnitt 14.2 föreslår vi att brott mot 17 kap. 1 § nuvarande vapenförordning inte längre ska vara föremål för en självständig kriminalisering, utan att det straffrättsliga ansvaret för den som svarar för de tillståndspliktiga föremål en organisation innehar med stöd av innehavstillstånd fullt ut ska motsvara vad som gäller för vapenhandlare. Förslaget förväntas i princip inte medföra några konsekvenser.

Nya kriminaliseringar

Vi föreslår i flera fall att nya föreskrifter som riktar sig till legala vapeninnehavare ska vara straffsanktionerade med böter eller penningböter.

En grupp nya bestämmelser som sanktionerats rör skyldigheten kunna visa upp underlag som visar att man har rätt att inneha skjutvapen (se våra förslag i avsnitt 14.3.7, 18.5.3, 23.11, 27.5).

Vi föreslår också att underlåtenhet att utfärda intyg om att någon getts ett uppdrag att transportera skjutvapen i samband med skrotning eller inlösen ska kunna föranleda penningböter (se vårt förslag i avsnitt 27.5).

Vi föreslår i avsnitt 16.8 att överträdelser av den föreslagna skyldigheten att ge in en överlåtelseanmälan eller anmälan om uteblivet förvärv ska sanktioneras med penningböter. Förslagen korresponderar delvis med skyldigheter som redan i dag är straffsanktionerade.

Att de nämnda föreskrifterna sanktioneras med penningböter ökar sannolikheten för att de följs. Antalet fall då någon bryter mot föreskrifterna bedöms vara begränsat. Även om förslagen kan leda till en viss ökning av rättsväsendets arbete med brottsutredning och lagföring bedöms kostnaderna därför bli marginella. Även bötesintäkterna förväntas bli marginella.

29.21 Förslagen som rör övriga frågor

29.21.1 Förslaget om att tårgasvapen uttryckligen jämställs med skjutvapen

I avsnitt 27.3 föreslår vi att tårgasvapen och andra gasvapen uttryckligen ska räknas upp i bestämmelsen om vilka föremål som jämställs med skjutvapen i vapenregleringen. Förslaget bedöms ha positiva effekter för det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet, eftersom det tydliggör att vapentypen är att se som skjutvapen även i omodifierat skick. Även ur ett legalitetsperspektiv har förslaget positiva effekter.

29.21.2 Förslaget om transport i samband med skrotning eller inlösen

I avsnitt 27.5 föreslår vi att den som ska lämna in ett skjutvapen för skrotning eller som ska lämna in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för inlösen ska få låta den som har eget tillstånd att inneha skjutvapen transportera och överlämna egendomen till Polismyndigheten. Personen ska medföra ett skriftligt intyg om uppdraget när han eller hon hanterar egendomen. Förslaget innebär ökade möjligheter att genomföra transport av skjutvapen m.m. i samband med skrotning och inlösen på ett säkrare sätt. Enskilda personer som inte känner sig bekväma med eller saknar fysiska förutsättningar att transportera skjutvapen ges större möjlighet att låta någon annan göra det. Förslaget förväntas inte leda till att fler skjutvapen kommer i orätta händer eller missbrukas.

29.21.3 Förslaget om att vissa äldre hagelgevär ska kunna föras in i det europeiska skjutvapenpasset

I avsnitt 27.10 föreslår vi att sådana skjutvapen som uttryckligen hade hört till kategori C7 i bilaga I till vapendirektivet om de hade släppts ut på marknaden den 14 september 2018 eller därefter ska få föras in i det europeiska skjutvapenpasset. Detta innebär att äldre hagelgevär kan föras in i skjutvapenpasset. Eftersom många europeiska länder infört det förenklade införselförfarande som avses i artikel 17.2 i vapendirektivet medför förslaget att det blir lättare för den som har ett äldre hagelgevär att resa med vapnet inom Europa.

29.21.4 Förslaget om avgift vid ansökan om deaktiveringsintyg

I avsnitt 27.10 föreslår vi att Polismyndigheten ska ta ut avgift i avgiftsklass 3 när någon ansöker om kontroll av och intyg om deaktivering. Kostnaden för förfarandet flyttas från det allmänna till den enskilde. Eftersom det hittills inte förekommit att någon ansökt om kontroll av och intyg om deaktivering förväntas intäktsökningen för det allmänna bli marginell.

29.21.5 Förslaget om ändrade forumbestämmelser när ett beslut enligt vapenförordningen överklagas

I avsnitt 27.12 föreslår vi att en fysisk person ska få överklaga Polismyndighetens beslut enligt vapenförordningen till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Förslaget innebär att samma forumbestämmelser gäller vid överklagande av ett beslut enligt vapenförordningen som när ett beslut enligt vapenlagen överklagas. För rättstillämparen blir det enklare att avgöra om ett överklagande har getts in till rätt domstol. Enskilda personers överklaganden kommer oftare prövas vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen bor, vilket bedöms vara en fördel för dem.

29.21.6 Förslaget om en skyldighet att anmäla förkomna skjutvapen

I avsnitt 27.13 föreslår vi att det införs en skyldighet att anmäla förkomna skjutvapen till Polismyndigheten. Andelen förkomna vapen som anmäls till Polismyndigheten förväntas öka från en redan hög nivå, eftersom den som underlåter att göra anmälan kan få innehavstillstånd återkallade. God kännedom om när en legal vapeninnehavare förlorat ett skjutvapen underlättar Polismyndighetens brottsförebyggande och brottsutredande arbete. Den börda åliggandet medför för enskilda är högst begränsad.

29.22 Förslag som medför behov av systemutveckling hos Polismyndigheten

Flera av våra förslag medför ett behov av IT-utveckling hos Polismyndigheten. I vissa fall handlar det om mindre åtgärder, såsom framtagande av nya elektroniska blanketter, medan andra förslag medför behov av mer omfattande systemutveckling. Här kan särskilt nämnas förslaget i kapitel 15 om införande av elektroniska tillståndsbevis, förslaget i kapitel 16 om införande av en skyldighet att anmäla vissa överlåtelser och våra förslag i olika kapitel om utökade skyldigheter till registrering i vapenregistren och införande av ett nytt vapenregister.

Det bedöms inte möjligt att uppskatta kostnaderna varje förslag för sig. Uppskattningarna avser alltså de sammantagna förslagen. Vidare går det endast att göra mycket grova uppskattningar, som måste förses med en rejäl säkerhetsmarginal. Detta beror bl.a. på att Polismyndigheten för närvarande håller på att ta fram ett nytt ärendehanteringssystem. Det är förenat med betydande svårigheter att bedöma vilka ändringar som kommer att krävas i ett system som ännu inte är färdigt. Vidare kan fullständiga bedömningar av systemutvecklingsbehoven inte göras utan att de aktuella ärendeprocesserna analyserats och definierats i detalj.

När det gäller elektroniska tillståndsbevis innebär förslagen att enskilda genom säker inloggning i en e-tjänst ska kunna få tillgång till uppgifter ur vapenregistren. Detta ökar komplexiteten i systemet och därmed också utvecklingsinsatserna. Som angetts i kapitel 15 bör bestämmelserna om elektroniska tillståndsbevis inte träda i kraft förrän Polismyndigheten haft möjlighet att göra de analyser och den systemutveckling som krävs för att systemet ska kunna sjösättas.

Efter samråd med Polismyndighetens IT-avdelning uppskattar vi att kostnaden för systemutveckling kan uppskattas till ca 10 miljoner kronor och den årliga kostnaden för livscykelhantering kan till ca 4 miljoner per år. Kostnaden kan bli både högre och lägre.

29.23 De sammantagna konsekvenserna av förslagen

29.23.1 Ekonomiska konsekvenser

Bedömning: Våra förslag medför ett ökat resursbehov för Polismyndigheten, Tullverket och ISP som inte ryms inom befintlig anslagsram. Myndigheterna bör därför tillskjutas medel från andra utgiftsområden.

Skälen för bedömningen

Polismyndigheten

Det är svårt att med träffsäkerhet beräkna vilket resursbehov våra förslag kan medföra för Polismyndigheten. En svårighet är att uppskattningarna bygger på delvis osäkra antaganden. Det viktigaste

exemplet på detta är uppskattningarna av polisens ökade kostnader till följd av förslaget om inlösen av vissa halvautomatiska gevär med löstagbara magasin (avsnitt 28.3.8 och 29.14.1). Det går inte att med någon säkerhet säga hur många sådana vapen som kommer att behöva lösas in och till vilket belopp. Kostnaden kan därför bli såväl högre som lägre än vad vi med Polismyndighetens hjälp har uppskattat. Även kostnaderna för systemutveckling är osäkra, av de skäl som redovisas i avsnitt 29.22.

En annan svårighet är att vissa förslag innebär initialt ökade kostnader men på sikt förväntas leda till minskade kostnader. Ett exempel på det är elektroniska tillståndsbevis som medför kostnader för bl.a. systemutveckling och framtagande av nya processer, men även bidrar till minskade portokostnader och effektiviseringar. Förslaget om överlåtelseanmälan förväntas initialt leda till en ökad årlig kostnad för handläggningen av anmälningarna. Om Polismyndigheten utvecklar lösningar för en helt elektronisk anmälan som hanteras automatiskt uppstår dock därefter endast en årlig kostnad för livscykelhantering av dessa lösningar, som bör kunna ingå i den övergripande kostnaden för livscykelhantering. Det går i dag inte att bedöma när sådana lösningar kommer att finnas på plats.

Därutöver lämnar vi ett antal förslag som förväntas medföra marginella kostnadsökningar, men där det är svårt att uppskatta hur stor den samlade påverkan blir.

Vi lämnar vidare ett stort antal förslag som sedda var för sig kan leda till mindre effektivitetsökningar, och som totalt bör kunna bidra till en effektivare handläggning. Det är knappast möjligt att uppskatta vad detta kommer att innebära i termer av minskat behov av arbetskraft. Syftet med de angivna förslagen är för övrigt inte i första hand att sänka polisens kostnader utan att förbättra för legala vapeninnehavare.

Vår samlade bedömning är följande.

Införandet av en ny vapenlag och vapenförordning förväntas medföra initiala kostnader under 2026 på omkring 3,5 miljoner kronor. Kostnaden bedöms rymmas inom ram.

Våra förslag angående inlösen av sådana halvautomatiska gevär som inte ska få innehas för jakt kommer att medföra en ökad kostnad under 2026 och 2027 uppgående till sammanlagt uppskattningsvis 110 miljoner kronor. Kostnaden bedöms inte kunna hanteras inom

anslagsramen. Polismyndigheten bör därför tillföras medel från andra utgiftsområden för denna kostnadsökning.

Behovet av systemutveckling hos Polismyndigheten kan uppskattas till 10 miljoner kronor. Det kan i dag inte med säkerhet anges vilket år dessa kostnader kommer att uppstå, men ett rimligt antagande är att kostnaden kan uppgå till 10 miljoner kronor över en tvåårsperiod (sannolikt under 2026 och 2027). Därutöver bedöms tillkomma ett årligt ökat resursbehov för livscykelhantering om 4–5 miljoner kronor per år. Polismyndigheten har anfört att myndigheten bör tillföras medel för kostnaderna. Utredningens bedömning är dock att kostnaderna bör rymmas inom ram.

Ökade kostnader för tillsyn avseende förvaring (inklusive reparatörers förvaring) uppskattas totalt uppgå till 1,6 miljoner kronor per år. Även våra andra förslag kan eventuellt medföra vissa kostnadsökningar. Övriga kostnadsökningar bör inte överstiga 2 miljoner kronor per år. Polismyndigheten har anfört att myndigheten bör tillföras medel för kostnaderna. Utredningens bedömning är dock att kostnaderna bör rymmas inom ram.

Kostnaden för inlösen av vapenhandlares vapen m.m. bör kunna begränsas genom försäljning av vapnen. Den återstående kostnaden för själva inlösenförfarandet och hanteringen av vapnen bör rymmas inom den befintliga anslagsramen, under förutsättning att de medel som inflyter vid försäljningen tilldelas Polismyndigheten. Polisen har anfört att myndigheten bör tillföras medel för inlösen av vapenhandlares vapen.

Tullverket

Våra förslag om skärpta gränskontroller medför ökade kostnader för Tullverket. Kostnaderna bedöms uppgå till drygt 3 miljoner kronor i det initiala skedet och därutöver drygt 8 miljoner kronor per år i löpande kostnader, med en felmarginal om ca +/−5 miljoner kronor i fråga om de löpande kostnaderna. Kostnaderna bedöms inte rymmas inom anslagsramen. Tullverket bör därför tillföras medel från andra utgiftsområden.

Förslagen innebär även att Tullverket behöver införa ändringar i sina föreskrifter. Ändringarna bör kunna tas om hand i Tullverkets löpande föreskriftsarbete och bör rymmas inom anslagsramen.

Naturvårdsverket

Våra förslag i avsnitt 6.6.1 innebär eventuellt ett behov av vissa följdändringar i Naturvårdsverkets föreskrifter. Kostnaden bedöms rymmas inom anslagsramen.

Sveriges domstolar, Åklagarmyndigheten och Kriminalvården

Våra förslag om förvaring bedöms eventuellt kunna leda till en marginell ökning av beslut som överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Den eventuella kostnadsökningen ryms enligt vår bedömning inom anslagsramen.

Vissa av våra andra förslag kan leda till en marginell ökning av ärenden som behöver hanteras av åklagarmyndighet, allmän domstol och, i vissa fall, Kriminalvården (se bl.a. avsnitt 29.14.2 och 29.14.3). Samtidigt lämnar vi andra förslag, som förväntas leda till en viss minskning (se vissa av de förslag som behandlas i avsnitt 29.20). Det är knappast möjligt att med någon säkerhet uttala sig om förslagen netto innebär det ena eller det andra. I den mån det blir fråga om en ökning av ärenden bedöms ökningen, och den kostnadsökning den i så fall medför, som marginell och kunna hanteras inom befintliga anslagsramar för Sveriges domstolar, Åklagarmyndigheten och Kriminalvården.

Inspektionen för strategiska produkter

Våra förslag avseende förbud mot innehav av vissa halvautomatiska gevär för jakt kan medföra en ökad ärendetillströmning till ISP och därmed ett ökat underskott. ISP bör, om så blir fallet, tillskjutas medel från andra utgiftsområden.

29.23.2 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Bedömning: Förslagen har positiva konsekvenser i fråga om brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och säkerheten i samhället.

Skälen för bedömningen

Våra förslag medför sammantaget att risken för att legala skjutvapen avleds till den illegala vapenmarknaden eller annars används för brott förväntas minska. Förslagen har alltså positiva effekter i fråga om brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet och säkerheten i samhället.

29.23.3 Effektiviseringar och bättre enhetlighet och förutsebarhet

Bedömning: Vapenregleringen blir tydligare. Tillståndsmyndighetens handläggning effektiviseras och förtroendet för myndigheten förväntas öka.

Skälen för bedömningen

Våra förslag medför att vapenregleringen blir tydligare, mer sammanhängande och lättare att överblicka. Detta förväntas leda till att de ansökningar som ges in till tillståndsmyndigheten blir mer kompletta och bättre underbyggda, vilket leder till effektivitetsvinster. Att vapenregleringen blir tydligare förväntas också i sig leda till en effektivisering av handläggningen av tillståndsärenden. Vidare förväntas allmänhetens förtroende för tillståndsmyndigheten att öka.

29.23.4 Konsekvenser för företagandet

Bedömning: Våra förslag bedöms ha mestadels positiva konsekvenser för vapenhandlare och reparatörer. Vårt förslag till ett mer nyanserat krav på yrkesmässighet för vapenhandel bedöms underlätta för småföretagare och kan göra det lättare att bedriva vapenhandel i glesbygd. Förslaget om förbud mot innehav för jakt av vissa halvautomatiska gevär med löstagbara magasin bedöms kunna få negativa konsekvenser för vapenhandlare och särskilt mindre sådana.

Skälen för bedömningen

Våra förslag medför att det blir lättare för vapenhandlare att bedöma vilka skjutvapen som kan förväntas bli föremål för innehavstillstånd, vilket bidrar till att vapenhandlarna kan begränsa sitt ekonomiska risktagande. Även förslaget om att Polismyndigheten bör initiera en regelbunden dialog med bl.a. vapenhandlarna bidrar till detta. Med hänsyn till att de flesta vapenhandlare är små är det en stor fördel om det ekonomiska risktagandet kan begränsas. Mer nyanserade tillståndsförutsättningar underlättar för småföretagare och kan göra att det blir lättare att driva vapenhandel i glesbygd.

Det blir tydligare vad som gäller för att någon ska ges reparatörstillstånd, vilket eventuellt kan minska tröskeln för den som vill ta sig in på marknaden. Förutsättningar för att bedriva reparatörsverksamhet på ett ändamålsenligt sätt förbättras. Vapenreparatörer får vissa nya administrativa krav på sig, som dock inte är särskilt betungande och förväntas vara begränsat kostnadsdrivande. De nya krav som ställs på reparatörsverksamhet som bedrivs av juridiska personer träffar endast ett fåtal (enligt Polismyndighetens uppskattningar färre än femton företag).

Förslagen om förbud mot innehav för jakt av vissa halvautomatiska gevär med löstagbara magasin bedöms kunna få kännbara konsekvenser särskilt för mindre vapenhandlare, vilket enligt Polismyndighetens uppskattning är ca 90 procent av de svenska vapenhandlarna (låg omsättning och/eller ett fåtal anställda). Delvis bör dessa konsekvenser kunna minskas genom försäljning till kunder i utlandet.

29.23.5 Konsekvenser för den personliga integriteten och rätten till privatliv

Bedömning: Enskilda personer kommer att bli föremål för integritetskänsliga kontroller i högre grad än i dag. Samtidigt blir det tydligare för enskilda personer vilka kontroller och vilken registrering som görs i ett vapenärende.

Skälen för bedömningen

Våra förslag medför att det blir lättare för enskilda personer att överblicka vilka typer av integritetskänsliga kontroller som görs i vapenärenden och när man kan bli föremål för registrering i vapenregistren. Vissa av förslagen innebär att sådana kontroller ska göras i fler fall än i dag, vilket medför ett ingrepp i den personliga integriteten. Ingreppet får dock anses vara proportionerligt med hänsyn till ändamålet med kontrollerna.

29.23.6 Konsekvenser för jämställdheten

Bedömning: Förslagen ger större effekter för män än för kvinnor. Jämställdheten bedöms dock inte påverkas.

Skälen för bedömningen

Fler män än kvinnor har tillstånd att inneha skjutvapen. De positiva effekterna av våra förslag för legala vapeninnehavare kommer alltså att gynna män mer än kvinnor. Motsatsvis kommer de av våra förslag som kan upplevas som negativa för legala vapeninnehavare – främst förslaget om att skjutvapen av typen AR-15 och liknande inte längre ska få innehas för jakt – påverka män mer än kvinnor.

När kvinnor utsätts för skjutvapenvåld är det inte sällan med legala vapen. Våra förslag kan sammantaget förväntas leda till en viss ökning av antalet legala skjutvapen i samhället. Förslagen förväntas däremot inte leda till att fler personer innehar legala skjutvapen. Vår bedömning är därför att nivån av skjutvapenvåld som riktar sig mot kvinnor kommer att vara oförändrat.

Män blir i högre grad än kvinnor föremål för skjutvapenvåld med illegala vapen. Förslagen förväntas leda till en minskad risk för att legala skjutvapen avleds till den illegala marknaden. Fördelarna av detta är alltså större för män än för kvinnor.

Sammanfattningsvis har förslagen större konsekvenser för män än för kvinnor. Jämställdheten bedöms dock inte påverkas.

29.23.7 Konsekvenser för legala vapeninnehavare

Bedömning: Förslagen har till övervägande del positiva effekter för legala vapeninnehavare.

Skälen för bedömningen

Enskilda personer

Det blir lättare att inneha fler skjutvapen för jakt till följd av våra förslag om utökning av vapengarderoben. Detta bedöms underlätta för jägare att anpassa sitt vapeninnehav till olika förutsättningar. Våra förslag om införande av vissa äldre hagelgevär i ett europeiskt skjutvapenpass innebär vidare att det blir lättare att resa i Europa med äldre hagelgevär.

Förutsättningarna för unga att utvecklas inom skyttesporten förbättras till följd av vårt förslag om utökade möjligheter för unga att vid behov få tillstånd att inneha ett eget skjutvapen. Även i övrigt förbättras förutsättningarna för skyttesporten, bl.a. för att aktivitetskraven föreslås ses över och det blir lättare för utländska målskyttar att tävla i Sverige.

Vapensamlare ges en större trygghet och förutsebarhet i sitt samlande genom införande av bestämmelser om för framtiden bindande beslut om godkänt samlingsområde. Det blir enklare att inneha enhandsvapen för annat än skjutning i och med att huvudregeln om tidsbegränsning av sådana tillstånd tas bort.

Olägenheterna av femårstillstånden minimeras på flera olika sätt, vilket är till fördel för de personer som legalt innehar sådana vapen.

Möjligheterna till en ändamålsenlig och flexibel förvaring av skjutvapen förbättras. Förslaget om skärpta förvaringskrav för stommar och lådor bedöms påverka endast ett fåtal.

Våra förslag gör det lättare att behålla ljuddämpare och vapenmagasin i samband med att man byter vapen, vilket underlättar för innehavarna.

Det görs en tydligare åtskillnad mellan sådana typer av brott mot vapenlagen som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och andra sådana brott, vilket torde uppfattas som positivt av legala vapeninnehavare.

Vårt förslag till förbud mot innehav av vissa halvautomatiska gevär med löstagbara magasin (bl.a. AR-10 och AR-15) för jakt medför en viss olägenhet för de personer som innehar sådana vapen för jakt. Med hänsyn till föreslagna övergångsbestämmelser förväntas förslaget dock inte innebära någon större ekonomisk belastning för de legala vapeninnehavarna.

Förslagen gör att regelverket blir tydligare, vilket i sin tur medför en ökad transparens och förutsebarhet. Detta är till fördel för legala vapeninnehavare.

Skyttesammanslutningar

Skyttesammanslutningarna får vissa nya administrativa uppgifter, som dock inte är särskilt betungande. Det blir enklare att avgöra vem som får hantera sammanslutningens skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål. Möjligheterna att bedriva verksamheten på ett ändamålsenligt sätt vid utlåning av skjutvapen förbättras. Det blir enklare att anordna tävlingar med internationella deltagare.

Huvudmän för museer

En huvudman för ett museum som innehar skjutvapen måste ha en godkänd vapenföreståndare. Detta innebär å ena sidan ett krav på organisationen och å andra sidan en ökad trygghet i att den som ansvarar för museets skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål är lämplig för uppdraget. Museets vapen kan efter särskilt tillstånd få användas för skjutning, vilket har fördelar från bl.a. forskningssynpunkt. Det blir enklare att avgöra vem som får hantera museets skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål.

Auktoriserade bevakningsföretag

Bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen får vissa nya administrativa uppgifter, som dock inte är särskilt betungande. Förutsättningarna för en ändamålsenlig hantering av de skjutvapen företaget behöver för sin verksamhet förbättras. Det införs krav på en godkänd vapenföreståndare, vilket å ena sidan är ett krav på orga-

nisationen och å andra sidan ger en ökad trygghet i att den som ansvarar för företagets skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål är lämplig för uppdraget. Det blir enklare att avgöra vem som får hantera företagets skjutvapen och andra tillståndspliktiga föremål.

30 Författningskommentar

30.1 Förslaget till vapenlag (2025:00)

Den nya vapenlagen överensstämmer i materiellt hänseende i stora delar med vapenlagen (1996:67). Ett fåtal bestämmelser flyttas från vapenförordningen (1996:70) till den nya lagen.

Relativt omfattande ändringar görs i kapitelindelningen och kapitlens ordningsföljd. Ett flertal nya underrubriker införs i syfte att göra lagen mer lättillgänglig.

Bestämmelserna ges en språklig och redaktionell översyn. Genomgående ändras ”skall” till ”ska” och ”meddelas tillstånd” till ”ges tillstånd” och motsvarande i andra tempus.

Dessa ändringar kommenteras inte vidare.

Hänvisningar mellan paragrafer i nuvarande vapenlag anpassas så att hänvisningarna även fortsättningsvis avser samma bestämmelser. Detta förhållande kommenteras i det följande endast om de bestämmelser som hänvisningen avser har ändrats.

Tabell 30.1 Kapitelindelningen i den nya vapenlagen jämfört med nuvarande vapenlag

Vapenlagen (1996:67)	Vapenlagen (2025:00)
1 kap. Lagens tillämpningsområde	1 kap. Inledande bestämmelser
1 a kap. Behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden	16 kap. Vapenregister 17 kap. Behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden
2 kap. Tillstånd och auktorisation	2 kap. Allmänt om tillstånd 3 kap. Gemensamma bestämmelser om innehav 4 kap. Enskilda personers innehav 5 kap. Organisationers innehav 6 kap. Innehav av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin 7 kap. Vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer 8 kap. Införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare
2 a kap. Märkning	15 kap. Märkning
3 kap. Utlåning av skjutvapen	9 kap. Utlåning av skjutvapen
4 kap. Ändring, reparation och skrotning av skjutvapen	11 kap. Ändring, reparation och skrotning av skjutvapen
5 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare	12 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare
6 kap. Återkallelse av tillstånd, omhändertagande av vapen och ammunition, m.m.	13 kap. Återkallelse och omhändertagande
7 kap. Inlösen av vapen, ammunition och vapentillbehör	14 kap. Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör
8 kap. Vapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon	10 kap. Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon
9 kap. Straff och förverkande	18 kap. Straff och förverkande
10 kap. Överklagande	19 kap. Överklagande
11 kap. Bemyndiganden	20 kap. Bemyndiganden

1 kap. Inledande bestämmelser

I första kapitlet finns bestämmelser om lagens innehåll och tillämpningsområde samt vissa definitioner.

I 20 kap. 1, 2 och 3 §§ finns bemyndiganden som rör lagens tillämpningsområde. Avsikten är att vissa bestämmelser om lagens tillämpningsområde på samma sätt som i dag ska finnas i förordning.

Lagens innehåll

1 § Lagen innehåller följande kapitel.
– 1 kap. Inledande bestämmelser
– 2 kap. Allmänt om tillstånd
– 3 kap. Gemensamma bestämmelser om innehav
– 4 kap. Enskilda personers innehav
– 5 kap. Organisationers innehav
– 6 kap. Innehav av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin
– 7 kap. Vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer
– 8 kap. Införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare
– 9 kap. Utlåning av skjutvapen
– 10 kap. Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon
– 11 kap. Ändring, reparation och skrotning av skjutvapen
– 12 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare
– 13 kap. Återkallelse och omhändertagande
– 14 kap. Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör
– 15 kap. Märkning
– 16 kap. Vapenregister
– 17 kap. Behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden
– 18 kap. Straff och förverkande
– 19 kap. Överklagande
– 20 kap. Bemyndiganden

Paragrafen, som innehåller en upplysning om lagens innehåll, saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller skjutvapen, vissa föremål som i lagen jämställs med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 1 § nuvarande vapenlag.

3 § Med skjutvapen förstås i denna lag vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel.

I paragrafen anges vad som i lagen avses med skjutvapen. Paragrafen motsvarar 1 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

4 § Vad som sägs om skjutvapen gäller också

a) anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen,

b) obrukbara vapen som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen,

c) start- och signalvapen som laddas med patroner,

d) armborst,

e) tårgasvapen och andra gasvapen,

f) tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar,

g) slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar,

h) anordningar som kan bäras i handen och är avsedda att med elektrisk ström bedöva människor eller tillfoga dem smärta,

i) anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för,

j) anordningar som medför att ett skjutvapen som inte är helautomatiskt kan avfyras mer än en gång per avtryckning (flerskottsanordningar),

k) anordningar eller programvara som är särskilt utformade eller modifierade för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket, och

l) obrukbara föremål som i brukbart skick skulle räknas som sådana anordningar som avses i j) eller k) och obrukbar programvara som i brukbart skick skulle räknas som sådan programvara som avses i k).

I paragrafen uppräknas vapen och andra föremål som i lagens mening ska jämställas med skjutvapen. Punkterna a–d och f–i motsvarar 1 kap. 3 § nuvarande vapenlag.

Punkten e är ny. Enligt nuvarande vapenlag anses de föremål som omfattas av punkten innefattas under punkten a. Övervägandena finns i avsnitt 27.3. Med tårgasvapen och andra gasvapen avses pistoler, revolvrar och andra anordningar som kan laddas med patroner utan projektil men innehållande ett tårretande ämne som drivs ut med krutladdning. Gasutströmningen sker helt eller i huvudsak i pipans riktning och det finns någon typ av hinder i pipans lopp för att förhindra utskjutning av projektiler.

Punkten j är ny och tar sikte på sådana anordningar som kan användas för att omvandla ett skjutvapen så att det kan användas som ett helautomatiskt vapen i den bemärkelsen att mer än ett skott avfyras eller kan avfyras per avtryckning. Övervägandena finns i avsnitt 20.7.2. Med flerskottsanordningar i bestämmelsens mening avses bl.a. anordningar som manipulerar den mekanism i ett halvautomatiskt vapen som gör att bara ett skott ska kunna avfyras per avtryckning (s.k. switchar och konverteringskit). En flerskottsanordning kan också fungera exempelvis så att den får skyttens finger och avtryckaren att automatiskt röra sig mot varandra (studskolv/bumpstock). Ett annan slags flerskottsanordning är binary triggers, som gör att ett skott avlossas när avtryckaren trycks ned och ett skott till avlossas när avtryckarfingret lättar från avtryckaren.

Punkten k är ny och handlar om utrustning som är särskilt utformad eller modifierad för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket. Av bestämmelsen följer att sådana anordningar och sådan programvara ska jämställas med skjutvapen. Övervägandena finns i avsnitt 20.7.3.

Bestämmelsen omfattar bl.a. utrustning och programvara för fjärrstyrning av skjutvapen. Det handlar om utrustning eller programvara som har konstruerats för eller senare modifierats för att på avstånd styra ett skjutvapen, oavsett hur fjärrstyrningen sker (trådlöst eller trådbundet), med vilken teknik och vilken utrustning. Det kan vara fråga om fjärrstyrning av skjutvapen som vid användning är monterade, installerade eller uppställda på annan plats än där skytten befinner sig, eller som annars finns på avstånd från skytten. Det kan också vara fråga om en med skjutvapen bestyckad robot, s.k. UAS (unmanned aerial/aircraft system), UAV (unmanned aerial/aircraft vehicle), drönare och unmanned ground vehicle (UGV) samt bestyckat fordon, bestyckad luftfarkost och vattenfarkost. Fjärrstyrda vapen styrs av en användare men styrning behöver inte alltid vara nödvändig under hela användningen.

Bestämmelsen omfattar även anordning och programvara för självstyrning av vapen. Det handlar om utrustning och programvara som är särskilt utformad eller modifierad för att förprogrammera skjutvapen som sedan helt eller delvis kan agera självständigt vid användning utan någon mänsklig användare. Det kan vara fråga om autonoma vapen, automatiserade vapen, ”självgående” vapen, AI-vapen etc. Ett

sådant vapen kan vara förprogrammerat till viss del men sedan ha förmågan att lära sig själv, utvecklas och agera därefter. Självstyrande vapen kan också förekomma i ovan nämnda sammanhang, exempelvis som monterade eller uppställda eller i form av t.ex. bestyckad robot, drönare, fordon eller farkost. Självständiga vapen innehar egen kapacitet och är generellt inte i behov av mänsklig styrning efter att de har programmerats och aktiverats.

Slutligen omfattar bestämmelsen alla andra anordningar och all annan programvara som är särskilt utformade eller modifierade för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket.

Bestämmelsen i *punkten l* är ny och innebär att även obrukbara föremål och obrukbar programvara är att jämställa med skjutvapen, om de i brukbart skick skulle räknas som sådana anordningar som avses i punkten j eller k eller sådan programvara som avses i punkten k. Övervägandena finns i avsnitt 20.7.2 och 20.7.3.

5 § Vad som sägs om skjutvapen gäller inte

a) salutkanoner som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner,

b) skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner,

c) bultpistoler avsedda för byggnadsarbete,

d) andra arbetsverktyg avsedda för slakt eller för industriellt eller liknande bruk, och

e) skjutanordningar avsedda för livräddning eller liknande ändamål.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 4 § nuvarande vapenlag.

6 § Med ammunition förstås i denna lag patroner och projektiler till handvapen som lagen tillämpas på samt tändhattar och andra tändmedel till sådana patroner och projektiler.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 5 § nuvarande vapenlag.

7 § Bestämmelser om ammunition som räknas till explosiva varor finns även i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 6 § nuvarande vapenlag.

8 § Denna lag gäller inte
a) hagel och andra massiva kulor,
b) projektiler avsedda för armborst eller för luft-, kolsyre-, fjäder- eller harpunvapen,
c) kolsyrepatroner,
d) patronhylsor utan tändhatt avsedda för handvapen som lagen tillämpas på, och
e) patroner avsedda för start- eller signalvapen.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 7 § nuvarande vapenlag.

9 § Med vapenmagasin avses i denna lag löstagbara magasin för halvautomatiska skjutvapen med centralantändning, under förutsättning att magasinet kan innehålla
– fler än 20 patroner, eller
– fler än 10 patroner, om magasinet är möjligt att sätta in i ett skjutvapen vars pipas längd överstiger 30 cm eller vars totala längd överstiger 60 cm.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 7 a § nuvarande vapenlag.

10 § I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast 15 kap. 5 §, 16 kap. 1–6, 8–10 §§ och 17 kap. 7 §. Lagen gäller inte ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som innehas av staten.
I fråga om skjutvapen och ammunition som tillverkas för staten gäller endast 15 kap. 1–4 och 6 §§.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 8 § nuvarande vapenlag.

Bestämmelserna i 1 a kap. 7 § nuvarande vapenlag har delats upp på flera paragrafer och utökats i materiellt hänseende. Hänvisningen till bestämmelserna om vapenregister har anpassats till detta. Hänvisningen avser fortfarande samtliga bestämmelser om vilka register som ska föras. Registerbestämmelserna ska i tillämpliga delar tillämpas också på skjutvapen som innehas av staten.

Avgifter

11 § Polismyndigheten får ta ut avgifter för prövning av ansökningar enligt denna lag eller föreskrifter som meddelas med stöd av denna lag.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 19 § nuvarande vapenlag. Regeringen får enligt 20 kap. 23 § meddela föreskrifter om storleken på de avgifter

som får tas ut enligt förevarande paragraf. Avsikten är att sådana föreskrifter liksom i dag ska finnas i förordning.

2 kap. Allmänt om tillstånd

Andra kapitlet innehåller vissa allmänna bestämmelser om vilka förfaranden som är tillståndspliktiga respektive undantagna från tillstånd, om förbjudna skjutvapen och om tillståndsmyndighet. Enligt 20 kap. 4 och 5 § får regeringen eller regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela vissa förskrifter om undantag från bestämmelserna om tillstånd i 1 och 2 §§. Avsikten är att vissa sådana föreskrifter liksom i dag ska finnas i förordning.

Krav på tillstånd

1 § Tillstånd krävs för att

a) inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin (*innehavstillstånd*),

b) bedriva handel med skjutvapen (*vapenhandlartillstånd*),

c) yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition (*vapenmäklartillstånd*),

d) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (*reparatörstillstånd*), eller

e) föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige (*införseltillstånd*).

Krav på tillstånd kan även gälla i andra fall om det är särskilt föreskrivet.

Bestämmelsen innehåller en uppräkning av tillståndspliktiga förfaranden.

Första stycket motsvarar i huvudsak 2 kap. 1 § första stycket nuvarande vapenlag. En nyhet är att de olika tillstånden tilldelas egna benämningar. Övervägandena avseende benämningarna finns i avsnitt 4.3. Övriga ändringar är endast språkliga.

I *andra stycket* tas i förtydligande syfte in en upplysning om att uppräkningen av tillståndspliktiga förfaranden i första stycket inte är uttömmande. Övervägandena till denna ändring finns i avsnitt 4.3.

Undantag från kraven på tillstånd

2 § Tillstånd enligt 1 § krävs inte

1. för den som har fyllt 18 år om vapnet har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen (effektbegränsade vapen) och vapnet är

a) ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskjutning, eller

b) ett harpunvapen,

2. för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel, eller

3. om det är särskilt föreskrivet.

Paragrafen, som handlar om undantag från krav på tillstånd enligt 1 §, motsvarar i materiellt hänseende delvis 2 kap. 1 § andra till fjärde styckena nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Punkten 1 motsvarar 2 kap. 1 § andra stycket nuvarande vapenlag. I 20 kap. 6 § finns ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter i fråga om vad som anses utgöra ett effektbegränsat skjutvapen. Avsikten är att regeringen med stöd av bemyndigandet ska utfärda föreskrifter motsvarande de som finns i 1 kap. 2 § nuvarande vapenförordning. Avsikten är vidare att regeringen ska föreskriva att ett skjutvapen inte kan anses vara effektbegränsat om avfyrningen sker med slagstift och vapnet är konstruerat för patroner där drivämnet ingår. Övervägandena i fråga om ändringen i vapenförordningen finns i kapitel 21.

Punkten 2 motsvarar 2 kap. 1 § fjärde stycket nuvarande vapenlag.

Punkten 3 ersätter bestämmelsen i 2 kap. 1 § tredje stycket nuvarande vapenlag. Den innehåller en upplysning om att det kan gälla undantag även i andra fall om det är särskilt föreskrivet. En motsvarighet till 2 kap. 1 § tredje stycket nuvarande vapenlag finns i 9 kap. 1 §.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Förbjudna skjutvapen

3 § Tillstånd enligt 1 § får inte ges för

a) helautomatiska enhandsvapen,

b) flerskottsanordningar eller sådana föremål som i brukbart skick skulle räknas som flerskottsanordningar,

c) skjutvapen som är särskilt utformade eller modifierade för att styras, avfyras eller på något annat sätt kontrolleras utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket,

d) anordningar eller programvara som är särskilt utformade eller modifierade för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket, eller

e) obrukbara föremål som i brukbart skick skulle räknas som sådana anordningar som avses i d) eller obrukbar programvara som i brukbart skick skulle räknas som sådan programvara som avses i d).

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om att tillstånd enligt vapenlagen inte får ges för vissa skjutvapen och andra föremål som ska jämställas med skjutvapen enligt 1 kap. 4 §.

Punkten a innebär att tillstånd inte för något ändamål kan ges till innehav av enhandsvapen som har helautomatisk omladdningsfunktion. Övervägandena finns i avsnitt 9.13.2.

Punkten b innebär att innehavstillstånd eller andra tillstånd enligt lagen inte kan ges för flerskottsanordningar och obrukbara föremål som i brukbart skick hade räknats som flerskottsanordningar. Vad som avses med flerskottsanordning framgår av bestämmelsen i 1 kap. 4 § j. Övervägandena finns i avsnitt 20.7.2.

Punkten c innebär att tillstånd enligt lagen inte heller kan ges för skjutvapen som är konstruerade för att styras, avfyras eller på något annat sätt kontrolleras utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket. Angående tillämpningsområdet, se vidare kommentaren till 1 kap. 4 § k. Övervägandena finns i avsnitt 20.7.3.

Punkten d innebär att tillstånd enligt lagen inte kan ges för anordningar och programvara som är särskilt utformade eller modifierade för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket. Angående tillämpningsområdet, se vidare kommentaren till 1 kap. 4 § k. Övervägandena finns i avsnitt 20.7.3.

Punkten e tar sikte på obrukbara föremål och obrukbar programvara som i brukbart skick hade omfattats av punkten d. Tillstånd kan inte ges för sådana föremål och sådan programvara som avses i bestämmelsen. Övervägandena finns i avsnitt 20.7.3.

Tillståndsmyndighet

4 § Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt denna lag.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

3 kap. Gemensamma bestämmelser om innehav

Tredje kapitlet innehåller vissa gemensamma bestämmelser om tillstånd till innehav av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Här regleras vem som kan få tillstånd och vissa grundläggande förutsättningar för att tillstånd ska få ges. Här finns även bestämmelser om villkor och tidsbegränsning av innehavstillstånd, om överlåtelse och förmedling och om upphörande av innehavstillstånd. Ytterligare bestämmelser om innehavstillstånd finns i 4–6 kap.

Det är den som ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som ska visa att förutsättningarna för innehavstillstånd är uppfyllda.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för innehavstillstånd. Avsikten är att sådana föreskrifter på motsvarande sätt som i dag ska finnas i förordning och myndighetsföreskrifter. Vidare är avsikten att också vissa nya föreskrifter ska införas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får vidare enligt 20 kap. 24 § b meddela föreskrifter om krav på att bevis om tillstånd ska medföras och visas upp. Avsikten är att det i förordning ska finnas föreskrifter om att den som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att kunna visa upp tillståndsbeviset bl.a. när vapnet medförs. Detta motsvarar i huvudsak gällande rätt.

Vem som kan få tillstånd

1 § Tillstånd att inneha skjutvapen får ges till

1. enskilda personer,
2. sammanslutningar för målskytte som har auktoriserats enligt 5 kap. 5 § eller är anslutna till en auktoriserad sammanslutning,
3. huvudmän för museer, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, en region eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn, och
4. bevakningsföretag som har auktoriserats enligt lagen (1974:191) om bevakningsföretag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka fysiska och juridiska personer som får ges tillstånd att inneha skjutvapen, dvs. innehavstillstånd. Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 3 § nuvarande vapenlag. Till skillnad från den nyss nämnda paragrafen innehåller paragrafen

enbart en uppräkning av de aktörer som kan ges innehavstillstånd. De särskilda förutsättningar för tillstånd som följer av punkterna 2–4 i nuvarande paragraf regleras i den nya lagen för sig, och återfinns i 5 kap. 1, 7 och 12 §§. Det förtydligas att det med auktoriserade bevakningsföretag avses bevakningsföretag som auktoriserats enligt lagen (1974:191) om bevakningsföretag.

Paragrafen justeras även språkligt. Ordet ”jaktskytte” utmönstras eftersom det är en form av målskytte.

Övervägandena finns i avsnitt 5.4, 11.4, 12.4, 13.4 och 13.5.

Grundläggande förutsättningar för tillstånd

2 § Tillstånd att inneha skjutvapen får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.

Tillstånd får ges endast för särskilt angivna ändamål. Tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning får ges endast om vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse.

Tillstånd till innehav av ett skjutvapen får inte ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet.

Paragrafen, som innehåller vissa grundläggande förutsättningar för innehavstillstånd, motsvarar delvis 2 kap. 5 § nuvarande vapenlag, med vissa språkliga justeringar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 20.8.

Första stycket motsvarar 2 kap. 5 § första stycket nuvarande vapenlag. Beträffande den lämplighetsprövning som i dag görs med stöd av bestämmelsen kompletteras denna numera av särskilda lämplighetsföreskrifter (se 3 kap. 1 § och 5 kap. 1 och 11 §§).

Andra stycket motsvarar 2 kap. 5 § andra stycket första och andra meningen i nuvarande vapenlag. Det ändamål som anges i tillståndet begränsar liksom enligt nuvarande ordning den tillåtna användningen av vapnet (se 18 kap. 5 §).

Tredje stycket är nytt och innebär att tillståndsmyndigheten under vissa förutsättningar ska neka innehavstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 20.8. Bestämmelsen tar sikte på sådana skjutvapen som anses särskilt samhällsfarliga. Avsikten är att det ska göras en proportionalitetsbedömning där man beaktar intresset av att den aktuella sortens vapen får användas för ett visst ändamål ställt mot samhällets intresse av att motverka spridning av sådana vapen med hänsyn till den risk för allmän ordning och säkerhet som detta innebär. Vid bedöm-

ningen ska man även beakta förutsättningarna för tillstånd, de förhållanden under vilka vapnen används för olika ändamål och de risker som sådan användning innebär. Avvägningen kan leda till att en viss sorts vapen kan få innehas för ett visst ändamål, men inte för ett annat. Tillstånd ska nekas om risken är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet. Det kan t.ex. handla om fall där vapnets sammantagna egenskaper medför en påtaglig risk för allmän ordning och säkerhet. Det kan också handla om fall där riskerna inte är lika påtagliga, men där ändamålet kan tillgodoses lika väl med andra typer av skjutvapen som medför en väsentligt lägre risk för allmän ordning och säkerhet. Proportionalitetsavvägningen kan alltså utfalla olika beroende på vilket ändamål som avses. Det kan även finnas vapen som med tillämpning av bestämmelsen inte bör tillåtas för några ändamål.

Som konkreta exempel på vapen som kan aktualisera tillämpning av bestämmelsen kan nämnas vapen med mycket hög anslagsenergi, där användning anses medföra oproportionerligt stora risker för olyckshändelser eller där avledning till den illegala marknaden kan leda till risker för angrepp på exempelvis polisstationer eller militära mål. Ett annat exempel kan vara tyngre, utpräglat militära vapen som i princip inte bör vara tillåtna för civilt innehav. Också skjutvapen med s.k. burstfunktion kan nämnas som ett exempel.

Avsikten är att regeringen med stöd av bemyndigandet i 20 kap. 11 § ska utfärda föreskrifter om förutsättningarna för tillstånd att inneha pansarskott, granatgevär och andra tyngre, utpräglat militära vapen för samling. Om förutsättningarna enligt de föreskrifterna är uppfyllda bör tillstånd i princip inte nekas med stöd av tredje stycket i förevarande paragraf.

I kommentaren till 4 kap. 5 § behandlas förhållandet mellan bestämmelsen i tredje stycket och bestämmelserna om godkänt samlingsområde. I kommentaren till 4 kap. 13 § behandlas förhållandet mellan den bestämmelsen och tredje stycket.

Paragrafen omfattar alla kategorier av tillståndshavare som räknas upp i 1 §.

Villkor och tidsbegränsade tillstånd

3 § Ett tillstånd att inneha skjutvapen får förenas med villkor att vapnet ska förvaras på ett visst sätt eller att vapnet ska göras varaktigt obrukbart. Tillståndet får tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att vapnet inte kommer att behövas varaktigt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om de villkor som ett innehavstillstånd kan förenas med. Paragrafen motsvarar 2 kap. 5 § andra stycket tredje och fjärde meningen nuvarande vapenlag. Ändringarna är endast språkliga.

I 20 kap. 12 § finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i paragrafen. Avsikten är att regeringen ska utnyttja bemyndigandet till att ge Polismyndigheten motsvarande föreskriftsrätt.

4 § Om ett tillstånd att inneha skjutvapen ges någon som ska förvärva ett sådant vapen betecknas tillståndet förvärvstillstånd. Förvärvstillståndet gäller under förutsättning att förvärvet görs och vapnet lämnas ut till förvärvaren inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer.

När vapnet lämnats ut till förvärvaren ska förvärvarens tillstånd att inneha vapnet betecknas innehavstillstånd.

Paragrafen innehåller bestämmelser om innehavstillstånd som avser vapen som ska förvärvas. Övervägandena finns i avsnitt 16.3 och 16.4.

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar delvis 2 kap. 7 § nuvarande vapenlag. En skillnad är att alla innehavstillstånd som ges för ett vapen som ska förvärvas ska betecknas ”förvärvstillstånd”. Det är inte fråga om en särskild sorts tillstånd utan om att en särskild benämning på innehavstillståndet ska användas fram till dess att vapnet har förvärvats. Förvärvstillståndet måste utnyttjas inom sex månader från dagen för tillståndet, eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer. Liksom enligt nuvarande vapenreglering kan tillståndet antingen avse ett bestämt vapen eller ett obestämt vapen av viss typ, fabrikat, modell och kaliber (jfr 2 kap. 6 § nuvarande vapenförordning). Om något förvärv inte sker inom den angivna tiden upphör förvärvstillståndet att gälla. Det förtydligas att vapnet måste lämnas ut till förvärvaren inom den angivna tiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 9 § b meddela föreskrifter om skyldighet att till Polismyndigheten anmäla att förvärv av skjutvapen inte skett inom föreskriven tid. Avsikten är att det i förordning ska ges bestämmelser om skyldighet för tillståndshavaren att meddela Polismyndigheten om ett uteblivet förvärv.

Andra stycket är nytt. Av bestämmelsen framgår att förvärvarens tillstånd att inneha vapnet ska betecknas innehavstillstånd när vapnets lämnats ut till förvärvaren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 9 § a meddela föreskrifter om skyldighet att till Polismyndigheten anmäla överlåtelser. Avsikten är att det i förordning ska ges bestämmelser om skyldighet att anmäla överlåtelsen till Polismyndigheten vid överlåtelser av skjutvapen där varken överlåtare eller förvärvare är vapenhandlare.

De rättigheter som är knutna till ett innehavstillstånd avseende ett visst vapen, såsom att köpa ammunition som passar till vapnet eller att låna ett vapen av samma typ, gäller även den som har ett innehavstillstånd som benämns förvärvstillstånd. Införandet av benämningen förvärvstillstånd innebär alltså inte någon skillnad i detta avseende.

Med överlåtelse förstås i detta sammanhang inte bara situationer där äganderätten övergår, utan även andra situationer där någon beviljas ett eget innehavstillstånd, såsom det fallet att någon långvarigt ska låna ett skjutvapen som någon annan äger i civilrättslig mening.

Överlåtelse och förmedling

5 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin får överlåtas eller yrkesmässigt förmedlas endast till den som har tillstånd eller rätt att inneha egendomen. Om ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin överlåts genom ett ombud ska ombudet ha eget tillstånd att inneha skjutvapen.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 9 § nuvarande vapenlag. I andra meningen ersätts ordet ”vapentillstånd” med ”tillstånd att inneha skjutvapen”. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 24 § b meddela föreskrifter om krav på att bevis om tillstånd ska visas upp. Avsikten är att det i förordning ska finnas före-

skrifter om att en överlåtare eller upplåtare inte får lämna ut ett skjutvapen förrän han eller hon har fått ta del av tillståndsbeviset avseende förvärvstillståndet. Detta överensstämmer i huvudsak med gällande rätt.

Upphörande av innehavstillstånd

6 § Vid överlåtelse av skjutvapen upphör överlåtarens innehavstillstånd att gälla när egendomen lämnats ut till förvärvaren, om inte annat är föreskrivet.

Paragrafen saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag och reglerar när överlåtarens innehavstillstånd upphör vid en överlåtelse av ett skjutvapen. Av bestämmelsen framgår att detta sker vid den egentliga överlåtelsen, dvs. när egendomen lämnas ut till förvärvaren, om inte annat är föreskrivet. I de fall då ett skjutvapen skickas till förvärvaren betraktas förvärvaren som innehavare av vapnet under det att vapnet förmedlas till honom eller henne. Övervägandena finns i avsnitt 16.3 och 16.4.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 9 § a meddela föreskrifter om skyldighet att till Polismyndigheten anmäla överlåtelser och hur en sådan anmälan ska göras. Avsikten är att det i förordning ska ges bestämmelser om skyldighet anmäla överlåtelsen till Polismyndigheten vid överlåtelser av skjutvapen där varken överlåtare eller förvärvare är vapenhandlare. Med överlåtelsen avses i det sammanhanget överlämnandet av skjutvapnet från överlåtaren till förvärvaren.

4 kap. Enskilda personers innehav

Fjärde kapitlet innehåller bestämmelser om tillstånd för enskilda personer att inneha skjutvapen. Bestämmelser om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin finns i 6 kap.

Lämplighetskrav

1 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om han eller hon med hänsyn till ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att för det sökta ändamålet inneha ett sådant vapen som ansökan avser.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på lämplighet för en enskild person som ansöker om innehavstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Paragrafen saknar direkt motsvarighet i nuvarande vapenlag. I dagsläget görs en prövning av sökandens lämplighet med stöd av bl.a. bestämmelsen om att tillstånd får ges endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 § nuvarande vapenlag). Vidare följer krav på lämplighet av bestämmelser i den nuvarande vapenförordningen. Paragrafen är avsedd att ge ett tydligare lagstöd för den lämplighetsprövning som ska göras.

Av paragrafen framgår att sökandens lämplighet ska bedömas utifrån det sökta ändamålet och det vapen som ansökan gäller. Detta innebär att den närmare innebörden av kravet på lämplighet varierar dels med ändamålet, dels med vapnets farlighet. Exempelvis saknas i allmänhet anledning att kräva att den som ska inneha ett skjutvapen för andra ändamål än skjutning ska kunna använda vapnet på ett säkert sätt. Det är också t.ex. så att kraven på kunskaper och färdigheter i allmänhet bör ställas lägre när någon ansöker om tillstånd att inneha ett start- eller signalvapen än när ansökan avser ett eldvapen, dvs. ett skjutvapen som skjuter ut en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne.

Enligt paragrafen ska personens ålder, kunskap och färdigheter, laglydnad och övriga omständigheter beaktas vid lämplighetsprövningen. Med kunskaper förstås i första hand kunskaper om vapenregleringen och hur vapnet får användas för det ändamål som innehavet ska avse. Med färdigheter förstås sökandens skjutskicklighet och förmåga att handha vapnet på ett säkert sätt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 § meddela föreskrifter om krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen. Avsikten är att regeringen ska meddela föreskrifter om krav på ålder och kunskaper m.m. som motsvarar de krav som ställs i nuvarande vapenförordning. Vidare är avsikten att regeringen ska meddela nya föreskrifter om ett generellt ålderskrav för tillstånd att inneha skjutvapen för jakt eller målskjutning, liksom om vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om det finns förutsättningar att göra undantag från de föreskrivna åldersskraven. Polismyndigheten avses liksom i dag ges rätt att meddela förskrifter om de krav på skjutskicklighet och aktivt medlemskap som

gäller för tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning och de kunskapskrav som gäller för innehav av tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar.

De krav på laglydnad som i praktiken tillämpas redan i dag för att någon ska ges tillstånd att inneha skjutvapen avses gälla även framöver. Tidigare praxis avses även fortsättningsvis vara vägledande.

Med övriga omständigheter i paragrafens mening bör förstås andra omständigheter som har betydelse för om personen kan anses lämpad att inneha skjutvapen för det aktuella ändamålet. Det kan exempelvis röra sig om omständigheter som rör fysisk eller psykisk ohälsa. Också omständigheter som talar för att sökanden befinner sig i en desperat situation kan tala emot att tillstånd ges. Exempelvis kan det finnas anledning till viss restriktivitet vid tillståndsgivningen om det på något sätt framkommer att sökanden befinner sig i allvarliga ekonomiska svårigheter.

För den som ansökt om tillstånd att inneha skjutvapen för samling krävs att det av utredningen framgår att personen har ett seriöst samlarintresse. Medlemskap i en samlarorganisation kan vara ett tecken på ett sådant intresse. Vid tvekan om seriositeten bör Polismyndigheten inhämta yttrande från en sammanslutning av vapensamlare eller ett museum. När någon som inte redan lagligen innehar skjutvapen för samling ansöker om tillstånd att för samling inneha mer än ett fåtal skjutvapen vid ett och samma tillfälle kan det ofta finnas anledning att ifrågasätta att personen har ett seriöst samlarintresse. I sådana situationer bör därför särskilt höga krav på utredning i fråga om samlarintresse ställas, om personen inte t.ex. har ärvt skjutvapnen av en nära släkting som innehaft dem för samling.

Innehav för skjutning

2 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning endast om personen

1. har behov av vapnet för jakt, målskjutning, skydd eller avlivning av fällfångade djur, eller

2. för ett annat godtagbart ändamål som avser skjutning (*udda skjutningsändamål*) har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt.

Trots det som sägs i första stycket 2 får en enskild person ges tillstånd att inneha start- och signalvapen för udda skjutningsändamål om personen har behov av vapnet för ett sådant ändamål.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 4 § första meningen nuvarande vapenlag. Därutöver innehåller paragrafen bestämmelser om de ändamål för vilka enskilda personer kan ges tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning och bestämmelser om vilka krav på behov som ska gälla när någon ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen för s.k. udda ändamål som avser skjutning. Övervägandena finns i avsnitt 6.5 och 6.8.1.

Av *punkten 1* framgår att innehavstillstånd för skjutning får ges om sökanden har behov av vapnet för något av de uppräknade ändamålen. Bestämmelsen motsvarar gällande rätt (jfr 2 kap. 4 § nuvarande vapenlag och 2 kap. 5 a § nuvarande vapenförordning). Någon ändring i sak är inte avsedd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för innehavstillstånd. Avsikten är att det ska finnas bestämmelser om att vissa vapentyper inte får innehas för jakt. Vidare avses kravet på behov preciseras i förordning på motsvarande sätt som i dag. Den s.k. vapengarderoben för jakt avses dock utökas.

Av *punkten 2* framgår att tillstånd även får ges för något annat godtagbart skjutningsändamål, om behovet av vapnet inte kan tillgodoses på något annat sätt. Bestämmelsen motsvarar delvis 2 kap. 5 a § nuvarande vapenförordning, som dock innebär ett krav på synnerliga skäl. Här införs beteckningen ”udda skjutningsändamål” för de ändamål som avses.

Tidigare praxis i fråga om vad som kan anses vara godtagbara ändamål bör även fortsättningsvis vara vägledande. Udda skjutningsändamål kan vara exempelvis räddningstjänstens punktering av gasbehållare vid eldsvåda, företags testning eller utveckling av produkter som t.ex. skottsäkra västar eller bönders och slakteripersonals avlivning av tamboskap. Udda skjutningsändamål kan också vara ändamål som innebär att någon annan än tillståndshavaren själv ska skjuta med vapnet. Exempelvis bör den som håller i utbildning inför jägarexamen kunna få tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningen. Vidare bör exempelvis föreståndaren för ett auktoriserat utbildningsföretag kunna få tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av bevakningspersonal.

Med att behovet av vapnet inte kan tillgodoses på annat sätt förstås att ändamålet inte rimligen kan uppnås utan skjutvapen eller med ett mindre farligt skjutvapen.

Av *andra stycket* framgår att det gäller ett lägre behovskrav när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha ett start- eller signalvapen för udda skjutningsändamål än vad som gäller för andra vapentyper. Det är då tillräckligt att sökanden har behov av vapnet för ett godtagbart ändamål. Godtagbara ändamål för innehav av startvapen kan exempelvis vara träning av skottfasthet vid hundträning, användning vid idrottstävlingar eller idrottsträningar, inom lantbruk eller som skrämskottsvapen gentemot skadevållande vilt. Innehar en idrottsförening eller hundklubb startvapen bör enskilda medlemmar normalt inte beviljas tillstånd för sådana vapen, eftersom de då kan låna vapen av föreningen.

3 § Rätt att använda skjutvapen för jakt innefattar, om inte annat anges, rätt att använda vapnet även till övning eller tävling samt till avlivning av djur. Rätt att använda skjutvapen för skyddsändamål innefattar, om inte annat anges, rätt att använda vapnet även till övning eller tävling.

Paragrafen, som motsvarar 3 kap. 3 § nuvarande vapenförordning, anger vissa undantag från huvudregeln att ett skjutvapen endast får användas för det ändamål som anges i tillståndet att inneha vapnet (se 18 kap. 5 §). Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Av *första meningen* följer att den som innehar ett skjutvapen för jakt också får använda vapnet för övning, tävling och avlivning av djur, om det inte anges något annat i tillståndet.

Av *andra meningen* följer att den som innehar ett skjutvapen för skydd också får använda vapnet för övning och tävling, om det inte anges något annat i tillståndet.

Innehav för andra ändamål än skjutning

Allmänna förutsättningar

4 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för andra ändamål än skjutning endast om

1. skjutvapnet huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för personen, eller
2. personen för ett annat godtagbart ändamål (*udda ändamål som inte avser skjutning*) har ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt.

Om det är särskilt föreskrivet får tillstånd till innehav av skjutvapen för ändamål som avses i första stycket 2 ges endast om det finns synnerliga skäl.

I de fall som avses i denna paragraf får vapnet inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning.

Paragrafen, som delvis motsvarar 2 kap. 4 § andra och tredje meningen nuvarande vapenlag, innehåller bestämmelser om när en enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för andra ändamål än skjutning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 6.8.2.

Av *första stycket* följer att de godtagbara ändamålen för innehav av skjutvapen för annat än skjutning är samling, prydnad, minne och udda ändamål som inte avser skjutning.

Punkten 1 handlar om skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för sökanden och motsvarar i sak 2 kap. 4 § andra meningen nuvarande vapenlag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för innehavstillstånd. Avsikten är att det i förordning ska finnas särskilda bestämmelser om förutsättningarna för tillstånd att för samling inneha moderna skjutvapen och tyngre, utpräglat militära vapen.

Punkten 2 innebär att en enskild person också kan ges tillstånd att inneha ett skjutvapen för andra godtagbara ändamål som inte avser skjutning. Punkten 2 saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag men ger i huvudsak uttryck för vad som i praxis ansetts gälla (se RÅ 2007 ref. 46). Sökanden måste i dessa fall ha ett behov av vapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Tillstånd enligt bestämmelsen kan exempelvis ges för innehav av skjutvapen för historisk forskning eller annan forskning som förutsätter undersökning av skjutvapen. I bestämmelsen införs begreppet ”udda ändamål som inte avser skjutning” som benämning på det slags ändamål som avses.

Andra stycket saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag. Av andra stycket framgår att det för tillstånd till innehav av skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning krävs att det finns synnerliga skäl om det är särskilt föreskrivet. Regeringen får enligt 20 kap. 10 § b meddela föreskrifter om att tillstånd att inneha vissa skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning får ges endast om det finns synnerliga skäl. Avsikten är att regeringen ska meddela föreskrifter av innebörden att ett krav på synnerliga skäl gäller för tillstånd att inneha sådana skjutvapen som omfattas av kategori A enligt bilaga I till vapendirektivet. Med synnerliga skäl avses i detta sammanhang

att förutsättningarna är sådana som avses i artikel 9.2 i vapendirektivet. Synnerliga skäl kan alltså i vissa fall föreligga exempelvis om syftet med innehavet är ett ändamål som rör det nationella försvaret eller utbildnings-, kultur- och forskningsändamål. Någon möjlighet att göra undantag från kravet på synnerliga skäl avses inte finnas. Kravet på synnerliga skäl avses gälla utöver de krav som framgår av andra stycket 2.

Enligt *tredje stycket* får vapen som omfattas av tillstånd enligt paragrafen inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning. Med avseende på innehav för samling, prydnad eller minne motsvarar bestämmelsen 2 kap. 4 § tredje meningen nuvarande vapenlag. Beträffande innehav för udda ändamål som inte avser skjutning innebär bestämmelsen att det blir möjligt att få tillstånd att skjuta med vapnet. Enligt nuvarande ordning får ett skjutvapen som innehas för sådana ändamål över huvud taget inte användas för skjutning (se 9 kap. 2 § första stycket a nuvarande vapenlag).

Särskilda förutsättningar för samling

5 § En enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett godkänt samlingsområde. Om tillstånd ges ska Polismyndigheten samtidigt besluta om godkännande av samlingsområdet, om personen inte tidigare har meddelats ett sådant beslut.

Ett samlingsområde får godkännas endast om samlingen har en tydlig inriktning och avgränsning. Av godkännandet ska framgå samlingens inriktning och avgränsning och vilka föremål som samlingsområdet omfattar. Ett föremål får omfattas av godkännandet endast om det kan antas att innehavstillstånd för samling kommer att ges för föremålet.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om förutsättningar för tillstånd att inneha skjutvapen för samling och om godkännande av samlingsområde, saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag. Kravet på att en samling ska ha en tydlig inriktning och avgränsning är dock en förutsättning för tillstånd redan enligt gällande rätt. De nya bestämmelserna innebär att Polismyndigheten ska fatta ett särskilt beslut om godkännande av samlingsområdet, som blir bindande för framtida ansökningar om innehavstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Av *första stycket* framgår att en enskild person får ges tillstånd att inneha skjutvapen för samling endast om vapnet ska ingå i en samling

som har ett godkänt samlingsområde. I begreppet samling ligger i allmänhet att samlingen måste omfatta mer än enstaka skjutvapen. I vissa fall kan ett skjutvapen dock ha en naturlig plats i en samling som huvudsakligen består av andra föremål än skjutvapen.

Om innehavstillstånd ges ska Polismyndigheten samtidigt besluta om godkännande av samlingsområdet, om personen inte tidigare har meddelats sådant beslut. Att samlingsområdet godkänts innebär endast att samlingen har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning för att innehavstillstånd ska kunna ges. Samlaren kan inte grunda någon självständig rätt till innehav på godkännandet utan innehavstillstånd krävs för varje enskilt vapen. Det innebär bl.a. att en framtida ansökan om tillstånd kan nekas på grund av att samlaren inte är lämplig att inneha vapnet. En samlare kan anses olämplig att inneha skjutvapen exempelvis om hans eller hennes samlingsintresse inte framstår som övertygande (se vidare kommentaren till 1 §).

I *andra stycket* framgår förutsättningarna för godkännande av samlingsområde och vad som ska framgå av godkännandet. Ett samlingsområde bör i allmänhet godkännas om förutsättningarna för godkännande är uppfyllda.

I kravet på tydlig inriktning och avgränsning ligger att de föremål som ska omfattas av samlingen har ett tydligt inbördes samband. Exempel på en samling som har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning kan vara vapen av särskild typ, tillverkande vid en viss fabrik eller vissa fabriker under en bestämd tidsperiod. Andra godtagbara samlingsområden kan vara exempelvis skjutvapen av en särskild typ eller en vapentekniskt sammanhållen grupp från en viss historisk epok och visst geografiskt område. I kravet på avgränsning ligger att det ska vara möjligt att åstadkomma en någotsånär komplett samling. Samlingsområden som är alltför vida för att uppfylla kravet på avgränsning är exempelvis ”jaktvapen”, ”militära skjutvapen” och ”halvautomatiska vapen”.

Av godkännandet ska samlingens inriktning och avgränsning framgå. Vidare ska det av godkännandet framgå vilka föremål samlingsområdet omfattar. Föremålen bör i godkännandet anges med angivande av skjutvapnens typ, fabrikat, modell, variant av modell och kaliber, när det är möjligt. Avsikten är att regeringen ska meddela föreskrifter om att sådana uppgifter ska anges i ansökan. I sådana fall där det ligger i sakens natur att sökanden inte kan ange sådana uppgifter får föremålen dock beskrivas mera översiktligt i godkännandet. När någon

exempelvis vill samla på graverade vapen kan det exempelvis vara tillräckligt att skjutvapnens typ och intervall för tillverkningsår anges för varje föremål.

Godkännandet får endast omfatta föremål för vilka innehavstillstånd för samling kan antas ges. Om samlingsområdet innefattar skjutvapen för vilka detta inte kan antas bör samlingsområdet godkännas endast om det har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning också om de vapnen utelämnas. Tillståndsmyndigheten bör i sådana fall ta en kontakt med sökanden innan beslut ges. Om godkännandet inte omfattar samtliga de föremål sökanden angett i ansökan har beslutet i den delen gått honom eller henne emot och kan bli föremål för överklagande. Sökanden kan vidare i ett senare tillståndsärende begära att samlingsområdet utvidgas till att omfatta föremålet (se kommentaren till 6 §).

När ett föremål omfattas av en samlares godkända samlingsområde bör proportionalitetsbedömningen enligt 3 kap. 2 § tredje stycket endast i sällsynta fall medföra att det finns anledning att avslå hans eller hennes ansökan om innehavstillstånd. Skäl att avslå ansökan med hänvisning till den bestämmelsen kan exempelvis finnas om den aktuella vapentypen är så begärlig för kriminell användning att sökanden riskerar att bli en måltavla oavsett om Polismyndigheten föreskriver särskilda villkor om förvaring eller om att vapnet ska göras obrukbart.

Avslås ansökan om innehavstillstånd ges inget särskilt beslut i fråga om samlingsområde. Skulle högre instans efter överklagande komma fram till att innehavstillstånd kan ges ska domstolen i det sammanhanget även besluta om godkännande av samlingsområdet.

6 § På sökandens begäran får Polismyndigheten i samband med ett tillstånd att inneha skjutvapen för samling besluta att ett godkänt samlingsområde ändras eller utvidgas.

För att mer än ett samlingsområde ska få godkännas för en person krävs särskilda skäl.

Paragrafen, som är ny, rör ändring av ett befintligt samlingsområde och godkännande av ytterligare samlingsområden. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.3.

Av *första stycket* framgår att Polismyndigheten får besluta att ett godkänt samlingsområde ändras eller utvidgas. Ett sådant beslut får ges endast på sökandens begäran och i samband med att innehavstillstånd

ges. En sådan ändring eller utvidgning kan avse samlingsområdets övergripande inriktning och avgränsning eller en utökning av de särskilda föremål som samlingsområdet omfattar.

Ändring eller utvidgning får medges om samlingsområdet även efter utvidgningen har en tillräckligt tydlig inriktning och avgränsning. Ändring eller utvidgning bör därför i första hand medges om det förändrade samlingsområdet hade kunnat godkännas redan när samlaren ansökte om godkännande första gången. I undantagsfall bör en utvidgning medges även om samlingsområdet efter utvidgningen är större än vad som hade kunnat godkännas i det ursprungliga ärendet. Så bör exempelvis kunna ske om samlaren genom sin samlaraktivitet visat att han eller hon har möjlighet att komplettera också en större samling.

Ändring bör inte medges om det skulle innebära att skjutvapen som samlaren redan innehar inte längre skulle omfattas av det godkända samlingsområdet.

Avser en begäran om utvidgning ett föremål som vid en tidigare prövning inte ansetts kunna omfattas av samlingsområdet på grund av att innehavstillstånd inte kan antas ges för föremålet, hindrar det inte att begäran tas upp till prövning. Utvidgning kan i sådana fall medges om förhållandena ändrats så att det inte längre finns hinder enligt 5 § andra stycket sista meningen mot att låta samlingsområdet omfatta skjutvapnet.

Av *andra stycket* framgår att det krävs särskilda skäl för att en person ska få mer än ett samlingsområde godkänt. Sådana skäl avses föreligga om sökanden under lång tid har visat ett starkt intresse för vapensamling och har goda kunskaper i relevanta avseenden. En förutsättning bör dock vara att det redan ingår flera vapen i den första samlingen. För att en person ska få mer än två samlingsområden godkända bör därutöver krävas att personen visar att de föremål som platsar i de befintliga samlingarna endast med långa mellanrum blir tillgängliga på marknaden eller att någon av de första samlingarna är i stort sett komplett.

Krav på att vissa vapen görs obrukbara eller har deaktiverats

7 § Tillstånd att för andra ändamål än skjutning inneha skjutvapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde får ges endast om vapnet görs varaktigt obrukbart. Samma sak gäller i fråga om tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning.

Trots det som anges i första stycket får tillstånd ges om det finns särskilda skäl för att vapnet ska få behållas i brukbart skick.

När det är särskilt föreskrivet, får tillstånd som avses i första stycket ges endast om vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att tillstånd att inneha skjutvapen för annat än skjutning i vissa fall förutsätter att vapnet görs varaktigt obrukbart eller har deaktiverats. Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 5 a § nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 6.8.2.

Första och andra styckena motsvarar såvitt avser innehav för prydnad eller minne i sak 2 kap. 5 a § första stycket nuvarande vapenlag. Tillägget avseende innehav för udda ändamål som inte avser skjutning innebär att det även i sådana fall som huvudregel ska gälla ett krav på att vapnet görs varaktigt obrukbart.

I 20 kap. 12 § finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i paragrafen. Avsikten är att regeringen ska utnyttja bemyndigandet till att ge Polismyndigheten motsvarande föreskriftsrätt.

Andra stycket motsvarar såvitt avser innehav för prydnad eller minne i sak 2 kap. 5 a § andra stycket nuvarande vapenlag. Även här görs ett tillägg för skjutvapen som innehas för udda ändamål som inte avser skjutning. Andra stycket kompletteras av ett bemyndigande till regeringen i 20 kap. 10 § a. Avsikten är att det liksom i dag ska finnas föreskrifter i förordning av innebörden att krav på deaktivering gäller för skjutvapen i kategori A enligt bilaga I till vapendirektivet.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

Särskilda förutsättningar för tillstånd

8 § En enskild person får ges tillstånd att inneha enhandsvapen och stommar som är avsedda för sådana vapen

1. för jakt, målskjutning, avlivning av fällfångade djur och andra ändamål än skjutning endast om det finns särskilda skäl, och
2. för skydd och udda skjutningsändamål endast om det finns synnerliga skäl.

Paragrafen, som är ny, motsvarar delvis 2 kap. 6 § nuvarande vapenlag. Paragrafen innehåller bestämmelser om särskilda krav för att en enskild person ska ges tillstånd att inneha enhandsvapen och stommar till sådana vapen. Tillsammans med 9–11 §§ avses paragrafen förtydliga gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 9.10, 9.11 och 9.14.

Till skillnad från enligt gällande rätt jämställs stommar som är avsedda för enhandsvapen med sådana vapen vid tillståndsgivningen. Vapenlagen innehåller inte någon definition av stommar. Vid tillämpningen av denna paragraf avses med stomme den del på vilket ett enhandsvapen är uppbyggd. Om vapendelen i något annat sammanhang kallas för exempelvis låda hindrar inte det att vapendelen är att betrakta som en stomme i paragrafens mening. För att stommen ska anses avsedd för ett enhandsvapen krävs att stommen antingen är konstruerad så att den enbart passar till ett sådant vapen eller att det är sökandens avsikt att låta stommen ingå i ett vapen av detta slag.

I *punkten 1* regleras innehav för ändamålen jakt, målskjutning, avlivning av fällfångade djur och andra ändamål än skjutning. Med andra ändamål än skjutning förstås samling, prydnad, minne och udda ändamål som inte avser skjutning. I de fall som avses i punkten 1 får tillstånd ges endast om det finns särskilda skäl. Av 10 § framgår vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger.

Enligt 20 kap. 11 och 19 §§ får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen. Avsikten är att förutsättningarna för innehav av enhandsvapen för jakt, målskjutning och avlivning av fällfångade djur på motsvarande sätt som i dag ska preciseras i förordning och föreskrifter. Skäl att neka tillstånd trots att de kraven är uppfyllda kan vara att sökanden med hänsyn till befintligt vapeninnehav inte har ett tillräckligt starkt behov

av det skjutvapen som ansökan avser. Skäl att neka tillstånd kan också vara t.ex. att vapnet har en kaliber eller konstruktion som gör att det finns andra vapen som är mer lämpade för ändamålet, eller lika lämpade för ändamålet samtidigt som de är mindre samhällsfarliga.

Beträffande innehav av enhandsvapen för andra ändamål än skjutning kan särskilda skäl ofta anses föreligga om vapnet har ett särskilt starkt affektions-, prydnads- eller samlarvärde för sökanden eller om sökanden för ett särskilt legitimt ändamål har ett tvingande behov av vapnet för ett udda ändamål som inte avser skjutning. Detta förutsätter dock att inga andra skäl talar emot att tillstånd ges. När ett enhandsvapen ska innehas prydnad, minne eller ett udda ändamål som inte avser skjutning har det särskild betydelse om vapnet har gjorts varaktigt obrukbart (jfr 7 §).

I *punkten 2* regleras innehav för ändamålen skydd och udda skjutningsändamål. För tillstånd i de fall som avses i punkten 2 krävs att det föreligger synnerliga skäl. Det krävs alltså starkare skäl för att tillstånd ska ges att inneha enhandsvapen för skydd och udda skjutningsändamål än för t.ex. jakt. Tillståndsgivningen avses vara mycket restriktiv.

I 10 § framgår vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om synnerliga skäl föreligger. Synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen för skydd kan föreligga om sökanden behöver inneha ett enhandsvapen för skydd av objekt som personen ska bevaka i tjänsten. För udda skjutningsändmål kan kravet på synnerliga skäl ibland vara uppfyllt för exempelvis en skytteinstruktör hos ett auktoriserat utbildningsföretag om vapnet behövs för utbildning av t.ex. skyddsvakter.

Av 11 § framgår att undantag från kraven i paragrafen gäller beträffande vissa vapentyper.

9 § En enskild person får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och lådor som är avsedda för sådana vapen endast för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål och när det finns synnerliga skäl.

Paragrafen, som är ny, motsvarar delvis 2 kap. 6 § nuvarande vapenlag. Paragrafen innehåller bestämmelser om särskilda krav för att en enskild person ska ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen. Tillsammans med 8, 10 och 11 §§ avses paragrafen förtydliga gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 9.10, 9.11 och 9.14.

I paragrafen framgår att en enskild person får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen och lådor som är avsedda för sådana vapen endast för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål och när det finns synnerliga skäl. Av paragrafen framgår indirekt att tillstånd att inneha helautomatiska vapen inte kan ges för jakt, avlivning av fällfångade djur eller ändamål som inte avser skjutning. Detta överensstämmer med nuvarande rättstillämpning.

Av 10 § framgår vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om synnerliga skäl föreligger. Tillståndsgivningen avses vara mycket restriktiv.

Till skillnad från enligt gällande rätt jämställs lådor som är avsedda för helautomatiska vapen vid tillståndsgivningen. Vapenlagen innehåller inte någon definition av lådor. Vid tillämpningen av denna paragraf avses med låda den del på vilket ett helautomatiskt vapen är uppbyggd. Om vapendelen i något annat sammanhang kallas för exempelvis stomme hindrar inte det att vapendelen är att betrakta som en låda i paragrafens mening. För att lådan ska anses avsedd för ett helautomatiskt vapen krävs att lådan antingen är konstruerad så att den enbart passar till ett sådant vapen eller att det är sökandens avsikt att låta stommen ingå i ett vapen av detta slag.

Enligt 20 kap. 11 och 19 §§ får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen. Avsikten är att förutsättningarna för innehav av helautomatiska vapen för målskjutning på motsvarande sätt som i dag ska preciseras i förordning och föreskrifter. Att de kraven är uppfyllda är dock i allmänhet inte tillräckligt för att synnerliga skäl för innehavstillstånd ska föreligga. Liksom i dag bör exempelvis krävas att den som ansöker om tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen för målskjutning kan visa att han eller hon under några år tillhört den yttersta eliten av skyttar i förbunds- och kretstävlingar med automatvapen.

Kravet på synnerliga skäl för tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen för skydd eller udda skjutningsändamål bör i huvudsak förstås på samma sätt som motsvarande krav enligt 8 §. Synnerliga skäl kan undantagsvis föreligga om sökanden behöver inneha ett helautomatiskt vapen för skydd av objekt som personen ska bevaka i tjänsten. För udda skjutningsändmål kan kravet på synnerliga skäl ibland vara uppfyllt för exempelvis en skytteinstruktör hos ett aukto-

riserat utbildningsföretag om vapnet behövs för utbildning av bevakningspersonal som kan få beväpnas med sådana vapen.

Av 11 § framgår att undantag från bestämmelserna i paragrafen gäller beträffande vissa vapentyper.

10 § Vid bedömningen av om det finns särskilda eller synnerliga skäl enligt 8 eller 9 § ska särskilt beaktas

1. det ändamål tillståndet ska avse,
2. personens ålder och kunskaper, och
3. det behov personen har av vapnet, stommen eller lådan eller det samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilda affektionsvärde föremålet har för personen.

Om vapnet, stommen eller lådan ska innehas för skjutning ska även personens färdigheter och vapnets lämplighet för ändamålet särskilt beaktas.

Avser ansökan ett helautomatiskt vapen ska även särskilt beaktas om det är av betydelse för totalförsvaret eller ett annat angeläget allmänt intresse att tillstånd ges.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om särskilda respektive synnerliga skäl föreligger för innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen. Övervägandena finns i avsnitt 9.10 och 9.11. Bestämmelserna avses tillsammans med 8, 9 och 11 §§ förtydliga gällande rätt.

I paragrafen anges de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om särskilda eller synnerliga skäl föreligger. I detta ligger att också andra omständigheter kan ha betydelse vid bedömningen. Liksom i dag ska en helhetsbedömning göras, där samtliga krav för innehavstillstånd bör beaktas.

I kravet på särskilda respektive synnerliga skäl ligger att tillstånd att inneha enhandsvapen eller helautomatiska vapen för målskjutning inte bör ges för s.k. föreningsegna grenar, dvs. för skyttegrenar som inte har någon motsvarighet i skyttereglementet för det huvudförbund till vilken den sammanslutning i vilken sökanden är medlem är ansluten.

I *första stycket* finns en uppräkning av de omständigheter som alltid ska beaktas särskilt när en enskild person ansöker om tillstånd att inneha ett enhandsvapen eller ett helautomatiskt vapen.

Punkten 1 pekar ut ändamålet med tillståndet som en av de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen. Bestämmelsen ska inte förstås som att något ändamål är viktigare än ett annat, utan syftar

till att olika omständigheter ska kunna tillmätas olika betydelse beroende på vilket ändamål som ansökan avser.

I *punkten 2* anges att personens ålder och kunskaper ska beaktas vid bedömningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 § meddela föreskrifter om krav på utbildning och ålder. Avsikten är att regeringen ska meddela föreskrifter om krav på ålder och kunskaper som motsvarar de krav som ställs i nuvarande vapenförordning. Vidare är avsikten att det av den nya vapenförordningen tydligare ska framgå att en åldersgräns om 20 år som utgångspunkt gäller för tillstånd att inneha helautomatiska vapen också för andra ändamål än målskjutning. Också föreskrifter om vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om det finns förutsättningar att göra undantag från de föreskrivna ålderskraven avses ta in i förordning.

I *punkten 3* framgår att det behov personen har av vapnet, stommen eller lådan eller det samlarvärde, prydnadsvärde eller särskilda affektionsvärde föremålet har för personen ska beaktas vid bedömningen. Det är behovet eller värdet för personen ur en objektiv synvinkel som har betydelse. De omständigheter som anges i punkten kan ofta vara avgörande för om särskilda eller synnerliga skäl för innehavstillstånd föreligger.

I *andra stycket* anges vissa ytterligare omständigheter som särskilt ska beaktas om vapnet, stommen eller lådan ska innehas för skjutning.

Med färdigheter förstås sökandens skjutskicklighet och förmåga att handha vapnet på ett säkert sätt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 § meddela föreskrifter om detta. Avsikten är att regeringen ska meddela föreskrifter om krav på färdigheter som motsvarar de krav som ställs i nuvarande vapenförordning. Vidare är avsikten att Polismyndigheten liksom i dag ska ges rätt att meddela förskrifter om de krav på skjutskicklighet och aktivt medlemskap som gäller för tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen för målskjutning.

Vapnets lämplighet för ändamålet ska enligt andra stycket också beaktas särskilt vid bedömningen om ansökan avser innehav för skjutningsändamål. Om en annan typ av skjutvapen är lika lämpat för ändamålet bör särskilda eller synnerliga skäl i princip inte anses föreligga.

I *tredje stycket* framgår att det om ansökan avser ett helautomatiskt vapen även särskilt ska beaktas om det är av betydelse för totalförsvaret eller ett annat angeläget allmänt intresse att tillstånd ges. Med ”ett

annat angeläget allmänt intresse” förstås ett allmänt intresse av motsvarande dignitet som totalförsvaret.

Om ansökan avser målskjutning och sökanden är medlem i en skyttesammanslutning som är en frivillig försvarsorganisation enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet eller ansluten till en sådan sammanslutning kan det ofta anses vara av betydelse för totalförsvaret att tillstånd ges. Detsamma gäller om Försvarsmakten i det enskilda fallet angett att sammanslutningens verksamhet är av betydelse för totalförsvaret. Om det framkommer att försvaret ändå inte har behov av sådan kompetens som kan erhållas vid skjutning med det aktuella vapnet kan det dock tala för en annan bedömning.

Undantag från de särskilda tillståndskraven

11 § Bestämmelserna i 8 och 9 §§ gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 6 § andra meningen nuvarande vapenlag. Det förtydligas dock att undantaget från de särskilda bestämmelserna om helautomatiska vapen och enhandsvapen enbart avser start- och signalvapen som tillverkats som sådana vapen. Vidare utvidgas undantaget till att också avse sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1. Också detta kan i huvudsak ses som ett förtydligande av gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 9.12.

Med hänsyn till att stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen i 8 och 9 §§ jämställs med sådana vapen utvidgas även undantagen i förevarande paragraf till att avse stommar och lådor till startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen.

Tidsbegränsade tillstånd

12 § Tillstånd för en enskild person att för skjutning inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott eller lådor och stommar som är avsedda för sådana vapen ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.

Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska detta gälla till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidsbegränsade tillstånd att inneha helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott och motsvarar till stora delar 2 kap. 6 a § nuvarande vapenlag.

Paragrafens *första stycke* motsvarar delvis 2 kap. 6 a § första stycket nuvarande vapenlag. Det förtydligas att bestämmelsen enbart avser enskilda personer och inte andra enskilda. Detta är i enlighet med gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

En nyhet är att huvudregeln om tidsbegränsade tillstånd begränsas till att avse skjutvapen som innehas för skjutning. Övervägandena finns i avsnitt 10.6.

Vidare klargörs att stommar och lådor till enhandsvapen för flerskott och helautomatiska vapen, men däremot inte andra vapendelar till sådana vapen, omfattas av bestämmelserna. Detta innebär i praktiken en inskränkning av vilka vapendelar som jämställs med enhandsvapen för flerskott och helautomatiska vapen vid tillämpningen av bestämmelserna. Övervägandena finns i avsnitt 10.8.3. Med stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen för flerskott eller helautomatiska vapen förstås detsamma som enligt 8 och 9 §§. Endast om stommen eller lådan är konstruerad så att den enbart passar till ett vapen av aktuellt slag eller om det är sökandens avsikt att låta stommen eller lådan ingå i ett sådant vapen kan vapendelen anses vara avsedd för vapnet i den mening som avses i paragrafen.

Paragrafens *andra stycke* motsvarar till stora delar 2 kap. 6 a § andra stycket nuvarande vapenlag. En skillnad är att det är tillräckligt att ansökan getts in innan giltighetstiden för det gällande tillståndet gått ut för att tillståndet ska fortsätta gälla medan ansökan om förnyat tillstånd prövas. En annan skillnad är att det gällande tillståndet upphör att gälla först då tre veckor förflutit sedan ett eventuellt avslagsbeslut i fråga om förnyat tillstånd fått laga kraft. Övervägandena finns i avsnitt 10.8.7.

Enligt 20 kap. 10 § c får regeringen meddela föreskrifter om undantag från de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen vid ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd. Avsikten är att regeringen med stöd av bemyndigandet ska meddela föreskrifter av innebörden att undantag får göras om sökanden har godtagbar anledning och inom överskådlig tid kan antas uppfylla samtliga förutsättningar för innehavstillstånd. Övervägandena i den delen finns i avsnitt 10.8.2.

Halvautomatiska gevär som inte får innehas för jakt

13 § Tillstånd att inneha skjutvapen för jakt får inte avse halvautomatiska gevär och lådor som är avsedda för sådana gevär, om

1. vapnet är utformat för centralantänd gevärsammunition eller centralantänd pistolammunition i grövre kaliber än 9 millimeter, och
2. ett löstagbart vapenmagasin av militär typ med kapacitet för mer än 10 patroner kan sättas in i vapnet utan särskild utrustning eller modifiering av vapnet.

Paragrafen är ny och innebär att vissa halvautomatiska gevär och lådor som är avsedda för sådana gevär inte får innehas för jakt. Övervägandena finns i avsnitt 20.2–20.7.1.

Enligt *punkten 1* träffar bestämmelsen endast halvautomatiska gevär som är utformade för centralantänd gevärsammunition och viss centralantänd pistolammunition. Om vapnet är utformat för kantantänd ammunition eller pistolammunition av klenare kaliber är bestämmelsen alltså inte tillämplig. Kaliber anges i vissa fall i millimeter och annars i tum. När det är fråga om kaliber som anges i tum får kalibern omräknas till millimeter vid bedömningen av om den är av det slag som avses i paragrafen.

Enligt *punkten 2* krävs vidare att det går att sätta in ett löstagbart vapenmagasin av militär typ med kapacitet för mer än 10 patroner. Med magasin av militär typ avses vapenmagasin som vanligen används för militära ändamål, t.ex. vapenmagasin som passar i ett helautomatiskt vapen av militär typ, såsom en AK5 eller AK47, och vapenmagasin som används av Natostyrkor eller som annars har en någorlunda utbredd militär användning. Magasinet måste passa i vapnet utan särskild utrustning eller modifiering av vapnet. Detta innebär att geväret inte omfattas av bestämmelsen om det krävs en adapter eller annan särskild utrustning för att ett sådant magasin ska passa. Samma sak

gäller om det krävs någon annan modifiering av vapnet för att magasinet ska kunna sättas in i vapnet och användas.

Bestämmelsen omfattar inte bara kompletta skjutvapen utan också lådor som är avsedda för sådana gevär som avses. Vapenlagen innehåller inte någon definition av lådor. Vid tillämpningen av denna paragraf avses med låda den del på vilket ett gevär av det aktuella slaget är uppbyggd. Om vapendelen i det specifika fallet kallas för exempelvis stomme eller baskyl hindrar inte det att vapendelen är att betrakta som en låda i paragrafens mening. För att lådan ska anses avsedd för ett gevär av nu aktuell typ krävs att stommen antingen är konstruerad så att den enbart passar till ett sådant vapen eller att det är sökandens avsikt att låta stommen ingå i ett vapen av detta slag (jfr kommentaren till 8 och 9 §§).

Paragrafen omfattar bl.a. halvautomatiska gevär av typen AR-10 och AR-15. Bestämmelsen ska inte tillämpas på sådana typer av vapen som enligt Naturvårdsverkets föreskrifter var tillåtna för användning vid jakt före den 1 augusti 2023.

De föremål som omfattas av paragrafen är sådana som omfattas av 3 kap. 2 § tredje stycket. Paragrafen kan alltså ses som ett särskilt reglerat fall av sådana vapen som anses oproportionerligt farliga för sitt ändamål. Syftet är inte att exklusivt reglera vilka halvautomatiska gevär med löstagbara magasin som inte får innehas för jakt. Det kan således finnas andra sådana vapen som inte bör få innehas, och som i stället träffas av bestämmelsen i 3 kap. 2 § tredje stycket.

5 kap. Organisationers innehav

Femte kapitlet innehåller bestämmelser om skjutvapeninnehav för sammanslutningar för målskytte, huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag. I kapitlet finns också vissa bestämmelser om kontroll och hantering även av andra tillståndspliktiga föremål, nämligen ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

Sammanslutningar för målskytte

Allmänna krav

1 § En sammanslutning för målskytte får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om sammanslutningen

1. uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen,

2. har behov av vapnet för den skytteverksamhet som sammanslutningen bedriver, och

3. är lämplig att inneha skjutvapen med hänsyn till de personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen.

Vid lämplighetsprövningen enligt första stycket 3 ska laglydnad och övriga omständigheter avseende de angivna personerna beaktas.

Om sammanslutningen inte är auktoriserad får tillstånd enligt första stycket ges endast om sammanslutningen har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet.

Paragrafen innehåller krav på vad en sammanslutning för målskytte ska uppfylla för att få ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Första stycket punkten 1 motsvarar i sak delar av 2 kap. 3 § 2 nuvarande vapenlag. Ordet ”jaktskytte” utmönstras ur paragrafen eftersom jaktskytte är en form av målskytte. Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 11.4.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen. Avsikten är att Polismyndigheten liksom i dag ska få meddela föreskrifter om kraven på säkerhet i fråga om handhavande av vapen.

I *punkten 2* klargörs att det för innehavstillstånd krävs att skyttesammanslutningen har behov av vapnet för den skytteverksamhet som sammanslutningen bedriver. Bestämmelsen avses förtydliga det som redan gäller. Övervägandena finns i avsnitt 11.5. Skytteverksamhet i andra punktens mening ska förstås i vid mening och även inkludera exempelvis användning av skjutvapen vid praktisk eller teoretisk utbildning. Det krävs alltså inte att vapnet ska användas för skjutning.

Behov av skjutvapen för den skytteverksamhet som sammanslutningen bedriver kan endast anses föreligga när sammanslutningen bedriver skytte med aktuell vapentyp. Vid bedömningen finns det även anledning att beakta sammanslutningens tidigare vapeninnehav. Om antalet skjutvapen som sammanslutningen innehar är stort i förhållande till antalet medlemmar kan det tala emot att behov av vapnet föreligger. Om sammanslutningen inte redan innehar ett stort antal skjutvapen saknas det dock i allmänhet anledning av att ställa antalet skjutvapen som sammanslutningen innehar i relation till antalet medlemmar. Polismyndigheten behöver endast efterhöra antalet medlemmar om det finns anledning att anta att föreningen inte har behov av ytterligare skjutvapen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för innehavstillstånd. Avsikten är att det, liksom i dag, i förordning ska finnas bestämmelser om att behov av vissa vapentyper endast kan anses finnas för vissa ändamål.

I *punkten 3* föreskrivs att sammanslutningen måste vara lämplig att inneha skjutvapen med hänsyn till de personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen. Personer med betydande inflytande kan beroende på organisationsform vara exempelvis styrelseledamöter, verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav. Beträffande styrelseledamöter görs en sådan lämplighetsprövning redan i dag. Bestämmelsen utgör alltså delvis en kodifiering av gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Av *andra stycket* framgår att lämplighetsprövningen enligt första stycket 3 ska avse laglydnad och övriga omständigheter. Med övriga omständigheter förstås i huvudsak detsamma som enligt 4 kap. 1 §. Vilka omständigheter som ska beaktas vid prövningen får anses följa redan av gällande rätt. Bestämmelserna utgör alltså i huvudsak en kodifiering. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

I *tredje stycket* anges vissa särskilda krav för att en skyttesammanslutning som inte är auktoriserad ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Tredje stycket motsvarar i sak delar av 2 kap. 3 § 2 b nuvarande vapenlag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen. Avsikten är att Polismyndigheten liksom i dag ska få meddela föreskrifter om kraven på stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet.

Av 16 kap. 3 § 1 framgår att personer med ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska registreras i det utökade vapeninnehavarregistret.

2 § Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en sammanslutning för målskytte som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska sammanslutningen så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

Paragrafen, som är ny, har utformats med förebild i 2 kap. 10 § tredje stycket nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 11.7.

Bestämmelsen ålägger skyttesammanslutningar som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin att så snart som möjligt anmäla till Polismyndigheten när det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över sammanslutningen. Kravet innebär att bl.a. ändringar i styrelsen för en skyttesammanslutning med innehavstillstånd måste anmälas, så att Polismyndigheten kan pröva att sammanslutningen fortfarande är lämplig att inneha skjutvapen.

Med att anmälan ska göras så snart som möjligt förstås samma tidskrav som enligt 2 kap. 10 § tredje stycket nuvarande vapenlag. Anmälan ska alltså göras så snart det är möjligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Normalt ska anmälan komma in till Polismyndigheten senast samma dag som förändringen träder i kraft.

Allvarliga åsidosättanden av anmälningsskyldigheten bör kunna föranleda återkallelse av sammanslutningens innehavstillstånd. Återkallelse bör exempelvis kunna ske om sammanslutningen vid upprepade tillfällen struntar i att anmäla förändringar eller om underlåtenheten syftar till att försvåra Polismyndighetens tillsyn. Har tillståndshavaren vid mer än något enstaka tillfälle underlåtit att fullgöra anmälningsplikten bör det i allmänhet utgöra grund för återkallelse. (Se även kommentaren till 13 kap. 1 §.)

När det görs en anmälan om förändringar i kretsen personer med ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning föranleder det ändringar i det utökade vapeninnehavarregistret (se 16 kap. 3 § 1).

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

3 § En sammanslutning för målskytte får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller lådor som är avsedda för sådana vapen endast om föremålet behövs för verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret. Om sammanslutningen inte är auktoriserad får tillstånd att inneha enhandsvapen eller helautomatiska vapen eller stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen ges endast om sammanslutningen bedriver målskytte med enhandsvapen eller helautomatiska vapen enligt huvudförbundets skyttereglemente.

Paragrafen, som saknar direkt motsvarighet i nuvarande vapenlag, anger kraven för att en skyttesammanslutning ska få ges tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen. Såvitt avser skytte-

sammanslutningar ersätter paragrafen bestämmelsen i 2 kap. 6 § nuvarande vapenlag om krav på synnerliga skäl för tillstånd att inneha sådana vapen. Paragrafen utgör till största delen en kodifiering av gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 11.6.

Till skillnad från vad som gäller i dag omfattar de särskilda tillståndskraven också stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen och helautomatiska vapen. Med detta förstås detsamma som enligt 4 kap. 8 och 9 §§.

En sammanslutning för målskytte får ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller lådor som är avsedda för sådana vapen endast om föremålet behövs för verksamhet som är av betydelse för totalförsvaret. I detta ligger i första hand att sammanslutningen är en frivillig försvarsorganisation enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet eller ansluten till en sådan sammanslutning. Om Försvarsmakten i det enskilda fallet angett att sammanslutningens verksamhet är av betydelse för totalförsvaret har det också betydelse. Det bör även beaktas om den aktuella vapenmodellen är sådan att civilt innehav kan anses motiverat av försvarsskäl, exempelvis för att civila ska kunna öva med vapenmodellen.

En ansluten förening får ges tillstånd att inneha enhandsvapen eller helautomatiska vapen eller stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen endast om sammanslutningen bedriver målskytte med sådana vapen enligt huvudförbundets skyttereglemente. Med huvudförbundet avses den auktoriserade skyttesammanslutning till vilken sammanslutningen är ansluten. Bestämmelsen innebär enhandsvapen och helautomatiska vapen och stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen inte får innehas för s.k. föreningsegna grenar.

Av 4 § framgår att undantag från bestämmelserna i paragrafen gäller beträffande vissa vapentyper.

4 § Bestämmelserna i 3 § gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 6 § andra meningen nuvarande vapenlag. Det förtydligas att undantaget från bestämmelserna om helautomatiska vapen och enhandsvapen enbart avser start- och signal-

vapen som tillverkats som sådana vapen. Vidare utvidgas undantaget till att också avse sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1. Också detta kan i huvudsak ses som ett förtydligande av gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 11.6.

Med hänsyn till att stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen i 3 § jämställs med sådana vapen utvidgas även undantagen i förevarande paragraf till att avse stommar och lådor till startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen.

Auktorisation

5 § En sammanslutning för målskytte får auktoriseras om den har en stabil organisation, kontinuerlig skytteverksamhet och ordning för säker vapenhantering.

Polismyndigheten prövar frågor om auktorisation.

Paragrafen anger vad som krävs för att en sammanslutning ska auktoriseras och motsvarar i sak 2 kap. 17 § nuvarande vapenlag. Ordet ”jaktskytte” utmönstras ur paragrafen eftersom jaktskytte är en form av målskytte. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I 20 kap. 15 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kraven för auktorisation. Polismyndigheten avses liksom i dag ges rätt att meddela sådana föreskrifter.

Tillsyn

6 § Polismyndigheten utövar tillsyn över auktoriserade sammanslutningar för målskytte.

Vid tillsynen ska Polismyndigheten kontrollera att förutsättningarna för auktorisation som anges i 5 § fortfarande är uppfyllda.

En auktoriserad sammanslutning ska på begäran lämna Polismyndigheten de upplysningar om verksamheten som myndigheten behöver för sin tillsyn.

Paragrafen, som handlar om Polismyndighetens tillsyn över auktoriserade skyttesammanslutningar, motsvarar i sak 2 kap. 18 § nuvarande vapenlag. Ordet ”jaktskytte” utmönstras ur paragrafen eftersom jaktskytte är en form av målskytte. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Huvudmän för museer

Allmänna krav

7 § En huvudman för ett museum får ges tillstånd att inneha skjutvapen som ska ingå i museets samlingar. Tillstånd får ges endast om huvudmannen har en godkänd vapenföreståndare enligt 10 §. Vapnen får inte utan särskilt tillstånd användas för skjutning.

Paragrafen, som delvis är ny, innehåller bestämmelser om förutsättningar för att huvudmän för museer ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen. Övervägandena finns i avsnitt 12.4, 12.5 och 12.8.

Paragrafens *första mening* motsvarar delar av 2 kap. 3 § 3 nuvarande vapenlag. En huvudman för ett museum får liksom i dag ges tillstånd att inneha skjutvapen som ska ingå i museets samlingar. Något krav på behov av skjutvapnet finns inte.

Av *andra meningen* framgår att det är en förutsättning för tillstånd att huvudmannen har en godkänd vapenföreståndare enligt 10 §. Kravet är nytt. Samma krav gäller enligt 6 kap. 2 § andra stycket för att huvudmannen för ett museum ska få ges tillstånd att inneha ammunition eller ljuddämpare. I praktiken innebär kravet att en museihuvudman som för första gången ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen måste tillse att en ansökan om godkännande av vapenföreståndare görs samtidigt. Ärendena bör vanligen handläggas parallellt. Kan vapenföreståndaren inte godkännas ska ansökan om innehavstillstånd avslås, om inte en ny ansökan om godkännande ges in.

Tredje meningen anger när ett skjutvapen som innehas för ett museums samlingar får användas för skjutning. Bestämmelsen är ny. Huvudregeln att sådana vapen inte får användas för skjutning motsvarar dock gällande rätt (jfr 9 kap. 2 § första stycket a nuvarande vapenlag). Genom bestämmelserna införs en möjlighet till tillstånd att skjuta med vapen som innehas för ett museums samlingar. Tillstånd bör meddelas för ett visst tillfälle och ett visst vapen. Av tillståndet bör även framgå vem som får genomföra skjutningen. Vid tillståndsprövningen bör Polismyndigheten fästa avseende vid syftet med skjutningen. Också säkerheten ska beaktas och då särskilt förmågan att praktiskt handha vapnet hos den som ska genomföra skjutningen. Ledning kan fås av hur motsvarande bestämmelse för enskilda personer tillämpas (se 4 kap. 4 § tredje stycket som motsvarar 2 kap. 4 § tredje meningen nuvarande vapenlag).

I paragrafen anges inte några särskilda lämplighetskrav. Detta innebär inte att tillståndsmyndigheten är förhindrad att beakta huvudmannens lämplighet från exempelvis laglydnadspunkt vid tillståndsprövningen, utan enbart att en sådan prövning inte måste ske i samtliga fall. En lämplighetsprövning får liksom enligt nuvarande vapenlag göras inom ramen för bedömningen av om det skäligen kan antas att skjutvapnet inte kommer att missbrukas (3 kap. 2 § första stycket).

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

8 § En huvudman för ett museum får ges tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen och stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen för museets samlingar endast om särskilt höga krav på en säker förvaring kan tillgodoses.

Paragrafen, som saknar direkt motsvarighet i nuvarande vapenlag, innehåller de krav som ställs för att en huvudman för ett museum ska få ges tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen. Såvitt avser huvudmän för museer ersätter paragrafen bestämmelsen i 2 kap. 6 § nuvarande vapenlag om krav på synnerliga skäl för tillstånd att inneha sådana vapen. Paragrafen utgör till största delen en kodifiering av gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 12.6.

Till skillnad från vad som gäller i dag omfattar de särskilda kraven också stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen och helautomatiska vapen. Med detta förstås detsamma som enligt 4 kap. 8 och 9 §§.

Av bestämmelsen framgår att huvudmän för museer får ges tillstånd att inneha enhandsvapen och helautomatiska vapen och stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen endast om särskilt höga krav på en säker förvaring kan tillgodoses. I 20 kap. 22 § a framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på museers förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen. Avsikten är att regeringen ska ge Polismyndigheten rätt att meddela sådana föreskrifter, vilket överensstämmer med gällande rätt.

Av 9 § framgår att undantag från bestämmelserna gäller beträffande vissa vapentyper.

9 § Bestämmelserna i 8 § gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 6 § andra meningen nuvarande vapenlag. Det förtydligas dock att undantaget från bestämmelserna om enhandsvapen och helautomatiska vapen enbart avser start- och signalvapen som tillverkats som sådana vapen. Vidare utvidgas undantaget till att också avse sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1. Också detta kan i huvudsak ses som ett förtydligande av gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 12.6.

Med hänsyn till att stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen i 8 § jämställs med sådana vapen utvidgas även undantagen i förevarande paragraf till att avse stommar och lådor som är avsedda för startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen.

Föreståndare och ersättare

10 § Den som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för ett museums samlingar ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll enligt 17 §.

Om vapenföreståndaren är förhindrad att ansvara för föremålen, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Vapenföreståndaren och ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. Endast den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att ansvara för skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för huvudmannens räkning får godkännas som vapenföreståndare eller ersättare.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om vapenföreståndare och ersättare, saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 12.8. Paragrafen har utformats med förebild i 2 kap. 10 och 10 a–c §§ nuvarande vapenlag.

Av *första stycket* framgår att den som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare för ett museums samlingar ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll över föremålen och deras förvaring. Av 7 § och 6 kap. 2 § framgår att en godkänd vapen-

föreståndare är en förutsättning för tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

I *andra stycket* följer att en vapenföreståndare vid förhinder får sätta en ersättare i sitt ställe. Detta motsvarar vad som gäller för vapenmäklare (se 2 kap. 10 b § nuvarande vapenlag).

I *tredje stycket* framgår att en vapenföreståndare eller ersättare ska ha godkänts av Polismyndigheten. Vid prövningen ska kunskap, laglydnad och övriga omständigheter beaktas. I 20 kap. 16 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kunskap för godkännande av vapenföreståndare eller ersättare för en huvudman för ett museum. Avsikten är att regeringen ska ge Polismyndigheten rätt att meddela sådana föreskrifter. Med laglydnad och övriga omständigheter förstås i huvudsak detsamma som enligt 4 kap. 1 §.

Ansökan om godkännande av vapenföreståndare eller ersättare ska göras av den som godkännandet ska avse. Detta hindrar inte att ansökan ges in av museihuvudmannen.

Bestämmelser om återkallelse av godkännande finns i 13 kap. 5 §.

Om godkännandet återkallas och det inte finns någon godkänd ersättare kan det göra grund för återkallelse. Tillståndshavaren bör dock ges skäligt rådrum att utse en ny vapenföreståndare. (Se även kommentaren till 13 kap. 1 och 2 §§).

Vapenföreståndare och ersättare ska enligt 16 kap. 3 § 3 registreras i det utökade vapeninnehavarregistret.

Auktoriserade bevakningsföretag

Allmänna krav

11 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om företaget har en godkänd föreståndare enligt 16 §.

Tillstånd för ett auktoriserat bevakningsföretag att inneha skjutvapen får endast ges den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att inneha skjutvapen. I fråga om en juridisk person ska prövningen dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över företaget.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen, ska företaget så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

Paragrafen, som är ny, innehåller vissa krav för att ett auktoriserat bevakningsföretag ska anses lämpat att inneha skjutvapen och krav på att förändringar i kretsen personer med betydande inflytande över organisationen ska anmälas till Polismyndigheten.

I *första stycket* framgår att ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om företaget har en godkänd vapenföreståndare enligt 16 §. Övervägandena finns i avsnitt 13.10. I praktiken innebär kravet att ett bevakningsföretag som för första gången ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen måste tillse att en ansökan om godkännande av vapenföreståndare görs samtidigt. Ärendena bör vanligen handläggas parallellt. Kan vapenföreståndaren inte godkännas ska ansökan om innehavstillstånd avslås, om inte en ny ansökan om godkännande ges in.

Enligt *andra stycket* får ett auktoriserat bevakningsföretag ges tillstånd att inneha skjutvapen endast om företaget med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämpligt att inneha skjutvapen. I fråga om en juridisk person ska prövningen dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över företaget. Personer med betydande inflytande kan beroende på organisationsform vara exempelvis styrelseledamöter, verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav.

Enligt *tredje stycket* är ett auktoriserat bevakningsföretag med tillstånd att inneha skjutvapen skyldigt att anmäla förändringar i fråga om vem som har ett betydande inflytande över företaget, när företaget är en juridisk person.

Bestämmelserna i andra och tredje stycket har utformats med förebild i 2 kap. 10 § nuvarande vapenlag. Till skillnad från vad som gäller för vapenhandlare gäller dock inget kunskapskrav ens när företaget inte är en juridisk person. Kravet på tillräckliga kunskaper i organisationen upprätthålls i stället genom att det finns ett krav på vapenföreståndare oavsett om företaget är en juridisk person eller inte (se 16 §).

Med laglydnad och övriga omständigheter enligt förevarande paragraf förstås i huvudsak detsamma som enligt 4 kap. 1 §.

Med att anmälan ska göras så snart som möjligt förstås samma tidskrav som enligt 2 kap. 10 § tredje stycket nuvarande vapenlag. Anmälan ska alltså göras så snart det är möjligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Normalt ska anmälan komma in till Polismyndigheten senast samma dag som förändringen träder i kraft.

Av 16 kap. 3 § 2 framgår att personer med ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen ska registreras i det utökade vapeninnehavarregistret.

12 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal som har getts tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen, om bevakningsföretaget för bevakningsuppdrag har ett behov av skjutvapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Rätt att använda skjutvapen för utlåning till bevakningspersonal innefattar, om inte annat anges, rätt att använda vapnet för utbildning av sådan personal.

Ett auktoriserat bevakningsföretag får även ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen, om vapnet behövs för utbildningsändamål.

Paragrafen, som delvis är ny, innehåller bestämmelser om förutsättningar för att auktoriserade bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till och utbildning av bevakningspersonal. Övervägandena finns i avsnitt 13.5 och 13.6.

Första stycket motsvarar delvis delar av 2 kap. 3 § 4 nuvarande vapenlag. Till skillnad från vad som gäller enligt nuvarande vapenlag får tillstånd dock ges för utlåning till också andra kategorier av bevakningspersonal än väktare. Med bevakningspersonal avses personal som utför bevakning inom ramen för ett bevakningsföretags verksamhet. Sådan personal kan bl.a. vara skyddsvakter, väktare, ordningsvakter, hamnskyddskontrollanter och sjöfartsskyddskontrollanter.

Bestämmelser om utlåning till bevakningspersonal finns i 9 kap. 12 §.

Tillstånd enligt första stycket får ges endast om bevakningsföretaget för bevakningsuppdrag har ett behov av skjutvapnet som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Kravet på behov avses motsvara gällande rätt. Bevakningsföretaget ska kunna visa att företaget på grund av sina uppdrags art och karaktär har behov av att kunna låna ut ett sådant skjutvapen som ansökan avser till bevakningspersonal. Det ska alltså finnas ett behov av beväpning vid bevakningsuppdrag som företaget utför. Endast bevakningsföretag som har personal till vilka utlån kan få ske kan anses ha behov av att inneha skjutvapen för utlåning till sådan personal.

Av första stycket framgår även att skjutvapen som innehas för utlåning till bevakningspersonal får användas också för utbildning av

sådan personal, om inte annat anges i tillståndet. Bestämmelsen, som är ny, har utformats med förebild i 3 kap. 3 § nuvarande vapenförordning och innebär ett undantag från huvudregeln om att skjutvapen endast får användas för det ändamål som anges i tillståndet (jfr 18 kap. 5 §).

Bestämmelserna i *andra stycket* är nya och innebär att auktoriserade bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning av sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen. Det rör sig om sådan bevakningspersonal som avses i punkten 1 och som kan få ha skjutvapen som en del av sin utrustning. Polismyndigheten har i flera fall utfärdat föreskrifter om bevakningspersonals utrustning (se Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd [PMFS 2017:10] om bevakningsföretag och bevakningspersonal, FAP 573-1, Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd [PMFS 2017:9] om skyddsvakter, FAP694-1, och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd [PMFS 2017:12] om ordningsvakter, FAP 670-1.) Med utbildning avses både grundläggande utbildning och skytte i avsikt att upprätthålla skjutningskompetens. Bestämmelser om utlåning till bevakningspersonal vid utbildning finns i 9 kap. 13 §.

Tillstånd enligt andra stycket får ges endast om skjutvapnet behövs för utbildningsändamål. Ett auktoriserat bevakningsföretag kan anses ha behov av skjutvapnen för utbildning av bevakningspersonal endast om bevakningsföretaget är auktoriserat att bedriva utbildningsverksamhet med avseende på sådana vapen som ansökan avser. Vidare ligger i behovskravet att behovet inte kan tillgodoses med de skjutvapen som företaget redan innehar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 11 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för innehavstillstånd. Avsikten är att det, liksom i dag, i förordning ska finnas bestämmelser om att behov av vissa vapentyper endast kan anses finnas för vissa ändamål. Avsikten är att det ska tydliggöras att auktoriserade bevakningsföretag kan ha behov av tårgasanordningar eller andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar för utlåning till bevakningspersonal i samband med bevakningsuppdrag eller vid utbildning.

13 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha startvapen som behövs för träning av hundar som ska användas vid bevakningsuppdrag.

Paragrafen, som är ny, reglerar auktoriserade bevakningsföretags möjlighet att få tillstånd att inneha startvapen för hundträning. Övervägandena finns i avsnitt 13.5 och 13.6.

Enligt paragrafen får ett auktoriserat bevakningsföretag ges tillstånd att inneha startvapen som behövs för träning av hundar som ska användas vid bevakningsuppdrag. Ett bevakningsföretag som utför bevakning med hund kan i allmänhet anses ha ett sådant behov, om behovet inte kan tillgodoses med befintligt vapeninnehav. Avviker startvapnet från sådana vapen som normalt brukar användas vid hundträning kan det dock ifrågasättas om företaget har behov av vapnet för det ändamålet, liksom om vapnet är lämpat för sökt ändamål (jfr 3 kap. 2 §).

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

14 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får ges tillstånd att inneha enhandsvapen eller stommar som är avsedda för sådana vapen för utbildningsändamål endast om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. Ett auktoriserat bevakningsföretag får inte ges tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller lådor som är avsedda för sådana vapen för utbildningsändamål.

Paragrafen, som avser bevakningsföretags innehav av enhandsvapen och helautomatiska vapen för utbildningsändamål, motsvarar närmast 2 kap. 6 § nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 13.8.

Av paragrafen framgår att det gäller ett krav på tvingande behov för att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha enhandsvapen eller stommar till sådana vapen för utbildningsändamål. Tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller lådor till sådana vapen får enligt paragrafen inte ges för utbildningsändamål. Med stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen förstås detsamma som enligt 4 kap. 8 och 9 §§.

I 15 § framgår att undantag från bestämmelserna gäller beträffande vissa vapentyper.

15 § Bestämmelserna i 14 § gäller inte start- och signalvapen, under förutsättning att de har tillverkats som sådana vapen. Bestämmelserna gäller inte heller sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1.

Vad som sägs i första stycket om startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen gäller även stommar och lådor som är avsedda för sådana vapen.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 6 § andra meningen nuvarande vapenlag. Det förtydligas dock att undantaget från regleringarna avseende helautomatiska vapen och enhandsvapen enbart avser start- och signalvapen som tillverkats som sådana vapen. Vidare utvidgas undantaget till att också avse sådana effektbegränsade vapen som den som fyllt 18 år får inneha utan tillstånd enligt 2 kap. 2 § 1. Också detta kan i huvudsak ses som ett förtydligande av gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 13.8.

Med hänsyn till att stommar och lådor till enhandsvapen och helautomatiska vapen i 14 § jämställs med sådana vapen utvidgas även undantagen i förevarande paragraf till att avse stommar och lådor till startvapen, signalvapen och effektbegränsade vapen.

Föreståndare och ersättare

16 § Ett auktoriserat bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen ska ha en vapenföreståndare som utövar kontroll enligt 17 §.

Om vapenföreståndaren är förhindrad att ansvara för föremålen, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Vapenföreståndaren och ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten. Endast den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att ansvara för skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för bevakningsföretagets räkning får godkännas som föreståndare eller ersättare.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om vapenföreståndare och ersättare för auktoriserade bevakningsföretag, saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 13.10. Av 11 § framgår att en godkänd vapenföreståndare är en förutsättning för att ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Paragrafen, som har utformats med förebild i 2 kap. 10 och 10 a–c §§ nuvarande vapenlag, motsvarar i huvudsak bestämmelserna i 10 § förevarande kapitel och ska tolkas på motsvarande sätt. En skillnad är att skyldigheten att ha en vapenföreståndare enligt förevarande paragraf endast gäller den som har tillstånd att inneha skjutvapen. Skillnaden beror på att ett auktoriserat bevakningsföretag inte kan ges särskilt tillstånd att inneha ammunition och ljuddämpare (se 6 kap. 2 §). Vapenföreståndarens ansvar omfattar emellertid också ammunition och ljuddämpare som bevakningsföretaget har rätt att inneha för att

föremålen passar till skjutvapen som företaget har tillstånd att inneha (se 17 § och 6 kap. 1 §).

I 20 kap. 16 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kunskap för godkännande av vapenföreståndare eller ersättare för auktoriserade bevakningsföretag. Avsikten är att regeringen ska ge Polismyndigheten rätt att meddela sådana föreskrifter.

Ansökan om godkännande av vapenföreståndare eller ersättare ska göras av den som godkännandet ska avse. Detta hindrar inte att ansökan ges in av bevakningsföretaget.

Bestämmelser om återkallelse av godkännande finns i 13 kap. 5 §.

Om godkännandet återkallas och det inte finns någon godkänd ersättare kan det utgöra grund för återkallelse. Tillståndshavaren bör dock ges skäligt rådrum att utse en ny vapenföreståndare. (Se även kommentaren till 13 kap. 1 §.)

Vapenföreståndare och ersättare ska enligt 16 kap. 3 § 3 registreras i det utökade vapeninnehavarregistret.

Kontroll och hantering av tillståndspliktiga föremål

Kontrollansvar

17 § Styrelsen för en skyttesammanslutning, vapenföreståndaren för ett museum eller vapenföreståndaren för ett auktoriserat bevakningsföretag (*den kontrollansvariga*) ska utöva kontroll över sammanslutningens respektive museets eller bevakningsföretagets innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare och över att föremålen förvaras riktigt.

Den kontrollansvariga har rätt att hantera tillståndshavarens vapenmagasin.

Paragrafen, som till stora delar motsvarar 17 kap. 1 § nuvarande vapenförordning, anger vem som svarar för kontrollen över skyttesammanslutningars respektive museers eller bevakningsföretags innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

Bestämmelsens *första stycke* motsvarar i huvudsak 17 kap. 1 § nuvarande vapenförordning. Begreppet ”den kontrollansvariga” införs för att beteckna den som är skyldig att utöva kontrollen. Kontrollansvaret för museer och auktoriserade bevakningsföretag ska inte längre vila på föreståndaren för sådana organisationer utan på en sär-

skild vapenföreståndare. Bestämmelser om vapenföreståndare finns i 10 och 16 §§. Övriga ändringar är endast språkliga.

Andra stycket är nytt. Av andra stycket framgår att den kontrollansvariga har rätt att hantera sammanslutningens respektive museets eller bevakningsföretagets vapenmagasin. Att den kontrollansvariga också har rätt att hantera organisationens skjutvapen, ammunition och ljuddämpare följer av första stycket.

Vapenhanterare

18 § Den kontrollansvariga enligt 17 § får ge en fysisk person (*vapenhanterare*) i uppdrag att inom ramen för verksamheten självständigt hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för en skyttesammanslutnings, ett museums eller ett bevakningsföretags räkning. Ett sådant uppdrag får ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget och

1. har tillstånd att inneha skjutvapen eller egendom av det slag som uppdraget avser, eller
2. har godkänts av Polismyndigheten.

Endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget får godkännas som vapenhanterare.

Ett uppdrag enligt första stycket får inte avse förvaring.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om förutsättningarna för den kontrollansvariga att ge någon annan i uppdrag att hantera organisationens skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

Paragrafen reglerar enbart sådan hantering som utförs av fysiska personer för tillståndshavarens räkning inom ramen för verksamheten. Vid sidan av paragrafen faller bl.a. utlåning av skjutvapen och vapenhandlares hantering av organisationers skjutvapen vid reparation.

Av *första stycket första meningen* framgår att den kontrollansvariga får ge en fysisk person i uppdrag att inom ramen för verksamheten självständigt hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för en skyttesammanslutnings, ett museums eller ett bevakningsföretags räkning. Begreppet ”vapenhanterare” införs för att beteckna den som ges ett sådant uppdrag. Det krävs inte att uppdraget dokumenteras i skrift för att det ska vara giltigt. Däremot krävs att beslut om uppdraget fattats i behörig ordning.

Den som ges ett uppdrag som vapenhanterare får inom ramen för uppdraget självständigt hantera de föremål som uppdraget avser.

Vapenhanteraren får alltså hantera föremålen utan att den kontrollansvariga är närvarande. Vapenhanteraren träder därvid i tillståndshavarens ställe beträffande vissa skyldigheter som följer av vapenlagen. Exempelvis måste personen hålla skjutvapen, ammunition och ljuddämpare under sådan uppsikt som avses i 12 kap. 1 §.

Vad som kan anses vara hantering för organisationens räkning måste förstås i ljuset av organisationens innehavstillstånd. Alla organisationer kan exempelvis ge en vapenhanterare i uppdrag att transportera och vårda organisationens skjutvapen. En skyttesammanslutning kan därutöver t.ex. ge en vapenhanterare i uppdrag att vara skytteinstruktör eller för sammanslutningens räkning utöva uppsikt vid utlåning. Huvudmannen för ett museum kan bl.a. ge en vapenhanterare i uppdrag att hantera skjutvapen i samband med att en utställning byggs upp. Ett auktoriserat bevakningsföretag kan bl.a. ge en vapenhanterare i uppdrag att vara skyttesinstruktör vid utbildning av bevakningspersonal eller hantera skjutvapen i samband med utlåning till sådan personal.

Sådan hantering som innebär att den som tar emot vapnet använder det för egen räkning kan inte omfattas av ett uppdrag som vapenhanterare. Exempelvis krävs att den som vill använda en skyttesammanslutnings skjutvapen för målskjutning har tillstånd eller annan rätt att låna vapnet. I vissa fall kan gränsen mellan användning för organisationens och den enskildes räkning vara svår att dra. Detta gäller särskilt bevakningspersonal i ett bevakningsföretag. Av hävd anses väktares innehav av skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag vara ett sådant personligt innehav som förutsätter att personen getts tillstånd att inneha vapnet som lån (se 3 kap. 7 § nuvarande vapenlag). Detta avses gälla även fortsättningsvis och även beträffande andra kategorier av bevakningspersonal (se 9 kap. 12 §). Också bevakningspersonals innehav av skjutvapen i samband med utbildning i ett bevakningsföretags regi avses endast vara tillåtet enligt lånebestämmelserna i 9 kap. (se 9 kap. 13 §). Detsamma avses gälla innehav av startvapen för hundträning hos ett bevakningsföretag.

När en person är anställd eller funktionär hos organisationen kan personen typiskt sett sägas hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin inom ramen för verksamheten. Beträffande andra personer får det avgöras från fall till fall om hanteringen för organisationens räkning kan anses ske inom ramen för verksamheten eller om det rör sig om ett mera fristående förhållande. En vapenhand-

lare som tar emot ett skjutvapen för reparation kan inte anses hantera vapnet inom ramen för verksamheten i den mening som avses i bestämmelsen. En sådan person kan alltså inte ges uppdrag som vapenhanterare, men har ändå rätt att ta emot vapnet (se 11 kap. 3 §).

I *första stycket andra meningen* anges förutsättningarna för att någon ska få ges ett uppdrag som vapenhanterare.

För det första gäller att ett uppdrag som vapenhanterare får ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget. Det är den som ger uppdraget som ska göra bedömningen av om tillräckliga kunskaper och färdigheter föreligger. Bedömningen kan grunda sig antingen på formella meriter eller på den kontrollansvarigas personliga erfarenheter av den som utses till vapenhanterare. Vilka kunskaper och färdigheter som krävs varierar med uppdragets art och karaktär. Om uppdraget inkluderar skjutning krävs i princip att personen har de kunskaper och färdigheter krävs för tillstånd att inneha eller låna ett skjutvapen av aktuellt slag för skjutning, även om personen inte behöver uppfylla de formella meriterna för ett sådant tillstånd. Avser uppdraget vapenvård måste personen kunna vårda vapnet utan att det medför säkerhetsrisker. Om uppdraget avser transport krävs i första hand att personen har kännedom om vapenlagens bestämmelser om transport av skjutvapen. Är avsikten att personen också ska ta fysisk befattning med vapnen i samband med transporten måste personen dock ha tillräckliga vapenkunskaper för att kunna göra detta på ett säkert sätt. Den kontrollansvariga måste ges ett rimligt utrymme för sin bedömning i fråga om den person som utses till vapenhanterare har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget. Om den kontrollansvariga klart överskrider det utrymmet kan det dock medföra att organisationens innehavstillstånd återkallas (se även kommentaren till 13 kap. 1 och 2 §§).

För det andra gäller enligt första stycket andra meningen att ett uppdrag som vapenhanterare får ges enbart till den som uppfyller vissa formella krav.

Enligt *punkten 1* får ett uppdrag som vapenhanterare ges till den som har tillstånd att inneha skjutvapen eller egendom av det slag som uppdraget avser. Det innebär att den som har tillstånd att inneha skjutvapen får ges uppdrag att hantera skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Vidare får den som har tillstånd att inneha ammunition ges i uppdrag att hantera ammunition, den som har tillstånd att inneha ljuddämpare ges i uppdrag att hantera ljuddämpare

osv. Den kontrollansvariga bör kontrollera personens tillståndsbevis innan uppdrag ges. Om uppdraget löper över längre tid bör regelbundna kontroller av tillståndsbeviset göras. Vid allvarligare brister i kontrollen kan organisationens innehavstillstånd återkallas (se även kommentaren till 13 kap. 1 och 2 §§).

Enligt *punkten 2* får ett uppdrag som vapenhanterare också ges till den som har godkänts av Polismyndigheten. Förutsättningarna för godkännande framgår av andra stycket.

Om ett uppdrag som vapenhanterare ges till någon som varken uppfyller kraven i punkten 1 eller 2 brister förutsättningarna för uppdraget på ett sådant sätt att ett giltigt vapenhanteraruppdrag inte kan anses föreligga. Uppdraget grundar i sådana fall ingen rätt för den utsedda personen att inneha organisationens skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Om personen ändå tar självständig befattning med föremålen kan det aktualisera straffrättsligt ansvar (se vidare 18 kap.). Organisationens innehavstillstånd bör också återkallas (se även kommentaren till 13 kap. 1 och 2 §§).

I *andra stycket* framgår förutsättningarna för att en person ska få godkännas som vapenhanterare. Det krävs att personen med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget. Kraven har i huvudsak samma innebörd som enligt 4 kap. 1 §. För godkännande krävs även att personen har ett uppdrag som vapenhanterare och har samtyckt till uppdraget. En godkänd vapenhanterare ska enligt 16 kap. 3 § 4 registreras i det utökade vapeninnehavarregistret.

Enligt *tredje stycket* får ett uppdrag som vapenhanterare inte avse förvaring. Förvaring får dock ingå som ett moment i ett uppdrag som avser annan hantering, exempelvis transport. Ett sådant uppdrag avses inkludera rätt att tillfälligt förvara skjutvapen i samband med transporten, t.ex. vid övernattningar som ingår som ett naturligt led i resan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 22 § a meddela föreskrifter om bl.a. sammanslutningars förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Avsikten är att regeringen ska ge Polismyndigheten rätt att meddela sådana föreskrifter, vilket överensstämmer med gällande rätt. Avsikten är vidare att det i Polismyndighetens föreskrifter ska förtydligas att en föreningsfunktionär får förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare för en skyttesammanslutnings räkning endast om detta framgår av villkoren för förvaringen. Övervägandena finns i avsnitt 19.8.

Bestämmelser om förvaring hos annan finns i 12 kap. 4 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 24 § a meddela föreskrifter om krav på att intyg om uppdrag som vapenhanterare ska lämnas eller visas upp. Avsikten är att sådana föreskrifter ska finnas i förordning.

19 § Om en godkänd vapenhanterare inte längre har uppdrag som vapenhanterare ska den kontrollansvariga så snart som möjligt anmäla detta till Polismyndigheten.

Paragrafen är ny. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.5. Enligt paragrafen ska den kontrollansvariga så snart som möjligt anmäla till Polismyndigheten om en godkänd vapenhanterares uppdrag upphör. Av 13 kap. 5 § följer att godkännandet i sådana fall ska återkallas.

Med att anmälan ska göras så snart som möjligt förstås samma tidskrav som enligt 2 kap. 10 § tredje stycket nuvarande vapenlag. Anmälan ska alltså göras så snart det är möjligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Normalt ska anmälan komma in till Polismyndigheten senast samma dag som förändringen genomförs.

Om anmälan enligt förevarande paragraf inte görs bör det endast i undantagsfall föranleda återkallelse av organisationens innehavstillstånd. Återkallelse bör i första hand komma i fråga när underlåtenheten medfört en risk för att vapenhanteraren får otillåten åtkomst till skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. (Se även kommentaren till 13 kap. 1 och 2 §§.)

6 kap. Innehav av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin

Sjätte kapitlet innehåller bestämmelser om innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. När det gäller organisationers innehav av sådan egendom finns ytterligare bestämmelser i 5 kap. 17–19 §§.

Innehav utan särskilt tillstånd

1 § Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha

1. ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser, och
2. ljuddämpare som passar till vapnet.

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning eller samling får även utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet.

Den som tagit emot ett skjutvapen för reparation, översyn, ändring eller ombyggnad får utan tillstånd enligt denna lag inneha ammunition under den tid som han eller hon innehar vapnet.

Paragrafen anger förutsättningarna för innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin utan särskilt tillstånd. Den motsvarar 2 kap. 8 § första och andra stycket nuvarande vapenlag.

Tredje stycket är nytt och innebär en möjlighet för den som tagit emot ett skjutvapen för reparation, översyn, ändring eller ombyggnad att utan tillstånd inneha ammunition under den tid som han eller hon innehar vapnet. Övervägandena finns i avsnitt 17.4. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra provskjutning. Bestämmelsen är utformad efter förebild av vad som gäller för innehav av ammunition vid lån av skjutvapen.

Särskilt tillstånd till innehav

2 § Den som samlar skjutvapen får ges tillstånd att inneha ammunition och ljuddämpare till sådana vapen som han eller hon har tillstånd att inneha.

Sådana huvudmän för museer som avses i 3 kap. 1 § 3 och den som samlar ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin får ges tillstånd att inneha sådan egendom. För att en huvudman för ett museum ska få ges tillstånd att inneha ammunition eller ljuddämpare krävs att huvudmannen har en godkänd vapenföreståndare enligt 5 kap. 10 §.

Om det finns särskilda skäl får tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin även i andra fall ges till enskilda personer samt sådana sammanslutningar som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Tillstånd enligt denna paragraf får ges endast om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Paragrafen motsvarar i materiellt hänseende till stora delar 2 kap. 8 § sista stycket nuvarande vapenlag och 2 kap. 8 § nuvarande vapenförordning.

Bestämmelserna i *första stycket* motsvarar 2 kap. 8 § första meningen nuvarande vapenförordning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 8.10. För att den som samlar på skjutvapen ska få ges tillstånd att inneha ammunition och ljuddämpare till sådana vapen som han eller hon har tillstånd att inneha krävs endast att det skäligen ska kunna

antas att egendomen inte kommer att missbrukas (se sista stycket). Under förutsättning att det skäligen kan antas att ammunitionen inte kommer att missbrukas får en vapensamlare ges tillstånd att inneha också obrutna askar med ammunition. När någon som innehar fungerande skjutvapen ges tillstånd att inneha större mängder ammunition som passar till vapnet påverkar det dock samlingens farlighet. Detta bör beaktas när frågan om särskilda förvaringsvillkor övervägs (jfr 3 kap. 3 § och 12 kap. 5 §).

Andra stycket första meningen motsvarar i sak 2 kap. 8 § andra meningen nuvarande vapenförordning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Bestämmelserna i *andra meningen* är nya. Enligt bestämmelserna får huvudmannen för ett museum ges tillstånd att inneha ammunition eller ljuddämpare endast om huvudmannen har en godkänd vapenföreståndare. Övervägandena finns i avsnitt 12.8. I praktiken innebär kravet att en museihuvudman som för första gången ansöker om innehavstillstånd måste tillse att en ansökan om godkännande av vapenföreståndare görs samtidigt. Ärendena bör vanligen handläggas parallellt. Kan vapenföreståndaren inte godkännas ska ansökan om innehavstillstånd avslås, om inte en ny ansökan om godkännande ges in.

Bestämmelserna i *tredje stycket* motsvarar delar av 2 kap. 8 § sista stycket nuvarande vapenlag och 2 kap. 8 § sista meningen nuvarande vapenförordning.

Fjärde stycket motsvarar delar av 2 kap. 8 § sista stycket nuvarande vapenlag.

Rätt att i vissa fall behålla vapenmagasin eller ljuddämpare utan särskilt tillstånd

3 § Den som innehar vapenmagasin eller ljuddämpare utan särskilt tillstånd enligt 1 § och som överlåter det skjutvapen som vapenmagasinen eller ljuddämparna passar till, får utan särskilt tillstånd fortsätta att inneha vapenmagasinen eller ljuddämparna under sex månader från dagen då vapnet lämnas ut till förvärvaren.

Om överlåtaren inom samma tid har gett in en ansökan om tillstånd att inneha vapenmagasinen eller ljuddämparna får han eller hon utan särskilt tillstånd fortsätta att inneha vapenmagasinen eller ljuddämparna till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft. Samma sak gäller

1. i fråga om vapenmagasin, om innehavaren inom den tid som anges i första stycket har gett in en ansökan om tillstånd att inneha ett nytt vapen för skjutning eller samling som vapenmagasinet passar till, och

2. i fråga om ljuddämpare, om innehavaren inom samma tid har gett in en ansökan om tillstånd att inneha ett nytt vapen för skjutning som ljuddämparna passar till.

Paragrafen reglerar i vilken utsträckning den som överlåter ett vapen har rätt att utan särskilt tillstånd behålla vapenmagasin eller ljuddämpare som passar till det överlåtna vapnet. Övervägandena finns i avsnitt 17.2 och 17.3.

Första stycket motsvarar när det gäller vapenmagasin 2 kap. 8 a § första stycket nuvarande vapenlag med den skillnaden att fristen förlängs till sex månader. Bestämmelsen utvidgas till att omfatta även ljuddämpare. Detta innebär att den som innehar ljuddämpare utan särskilt tillstånd enligt 1 § andra stycket och som därefter överlåter vapnet som ljuddämparna passar till, får fortsätta att inneha ljuddämparna utan särskilt tillstånd under sex månader därefter. Med överlåtelse i paragrafens mening avses köp, byte eller gåva. Sexmånadersfristen räknas från den dag då vapnet lämnas ut till förvärvaren.

Andra stycket motsvarar delvis 2 kap. 8 a § andra stycket nuvarande vapenlag, men har av redaktionella skäl delats upp i två meningar, varav den andra meningen har punktindelats.

Första meningen motsvarar när det gäller vapenmagasin 2 kap. 8 a § andra stycket nuvarande vapenlag, såvitt gäller rätten att behålla vapenmagasinet till följd av en ansökan om tillstånd att inneha magasinet. Ändringen av tidsfristen i första stycket får genomslag på det sättet att innehavaren har sex månader på sig att ansöka om innehavstillstånd för vapenmagasinet. Enligt den nuvarande bestämmelsen gäller rätten att behålla vapenmagasinet till dess ansökan prövats slutligt, dvs. avgörandet har fått laga kraft. I syfte att göra det möjligt för innehavaren att förhålla sig till ett eventuellt avslag förlängs fristen, vid avslag, till tre veckor efter det att avslagsbeslutet fått laga kraft. Bestämmelsen utvidgas till att omfatta ljuddämpare, som alltså också får behållas under samma förutsättningar.

Andra meningen första punkten motsvarar bestämmelsen i nuvarande 2 kap. 8 a § andra stycket om rätt att behålla ett vapenmagasin till följd av en ansökan om tillstånd att inneha ett nytt vapen för skjutning eller samling som vapenmagasinet passar till. Den förlängda fristen i första stycket får genomslag även här. Bestämmelsen i *andra meningen andra punkten* är ny och innebär att innehavaren även har rätt att utan särskilt tillstånd fortsätta inneha en ljuddämpare, om

han eller hon inom sexmånadersfristen ansöker om tillstånd att inneha ett nytt vapen för skjutning som ljuddämparen passar till.

Också i de fall som behandlas i andra meningen gäller rätten att behålla egendomen till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft.

7 kap. Vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer

Sjunde kapitlet innehåller bestämmelser om vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 17 och 19 §§ meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd och vapenmäklartillstånd. Avsikten är att sådana föreskrifter även fortsättningsvis ska finnas i förordning. Vidare är avsikten att Polismyndigheten ska ges rätt att meddela föreskrifter om förutsättningarna för sådana tillstånd i motsvarande omfattning som i dag.

Förutsättningar för tillstånd

1 § Vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller reparatörstillstånd får endast ges till den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att bedriva sådan verksamhet. Tillstånd får ges endast för handel som ska bedrivas yrkesmässigt.

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt första stycket, utom när det gäller kravet på kunskap, dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. En juridisk person får ges vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller reparatörstillstånd endast om den juridiska personen har en godkänd föreståndare enligt 2 §.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person, ska tillståndshavaren så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

Paragrafen reglerar förutsättningar för att få vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd och vapenmäklartillstånd och innehåller även krav på anmälan till Polismyndigheten av förändringar av vem som har betydande inflytande över en juridisk person med tillstånd. Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 10 § nuvarande vapenlag.

Ordalydelsen i *första stycket* anpassas till införandet i 2 kap. 1 § av benämningarna ”vapenhandlartillstånd”, ”vapenmäklartillstånd” och

”reparatörstillstånd”. Bestämmelsen utvidgas vidare till att omfatta vapenreparatörer. Ändringen innebär att de allmänna förutsättningarna för att få tillstånd att bedriva handel med skjutvapen på motsvarande sätt gäller för att få tillstånd att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn. Kravet på yrkesmässighet gäller även för reparatörsverksamhet, vilket följer av att endast sådan verksamhet som är yrkesmässig är tillståndspliktig, se 2 kap. 1 § d, jfr även bestämmelserna om återkallelse i 13 kap. 3 §. Ändringen får till följd att föreskrifterna i andra och tredje styckena även gäller reparatörsverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 22.3.3.

Enligt 20 kap. 17 § a får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om krav på kunskap för att få vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd eller vapenmäklartillstånd och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet. Avsikten är att Polismyndigheten liksom i dag ska ges rätt att meddela föreskrifter om krav på kunskap för vapenhandlartillstånd och vapenmäklartillstånd. Avsikten är vidare att bemyndigandet till Polismyndigheten ska utvidgas så att det också omfattar rätt att meddela föreskrifter om krav på kunskap för reparatörstillstånd.

Vidare får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer enligt 20 kap. 17 § b meddela föreskrifter om villkoren för att en verksamhet som rör handel med skjutvapen eller reparation eller översyn av skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt. Avsikten är att sådana föreskrifter ska finnas i förordning.

Tillägget i *andra stycket* innebär att en juridisk person får ges vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller reparatörstillstånd endast om den juridiska personen har en godkänd föreståndare. Detta motsvarar beträffande vapenhandlare och vapenmäklare gällande rätt men är en nyhet beträffande vapenreparatörer. Övervägandena finns i avsnitt 22.5.1.

Ändringarna i paragrafen beträffande vapenreparatörer får till följd att förutsättningarna för återkallelse av tillståndet blir överensstämmande med vad som gäller i fråga om vapenhandlare och vapenmäklare (se också kommentaren till 13 kap. 3 §).

Övriga ändringar är endast språkliga.

Krav på föreståndare

2 § En juridisk person med vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller reparatörstillstånd ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Föreståndaren ska ha godkänts av Polismyndigheten.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 10 a § nuvarande vapenlag. Ordalydelsen anpassas till införandet i 2 kap. 1 § av benämningarna ”vapenhandlartillstånd”, ”vapenmäklartillstånd” och ”reparatörstillstånd”. Vidare utvidgas de krav som gäller i fråga om godkänd föreståndare för juridiska personer som bedriver tillståndspliktig vapenhandlar- eller mäklarverksamhet till att gälla även för den som har reparatörstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 22.3.4.

Ändringen får till följd att avsaknad av föreståndare i vissa fall kan leda till återkallelse av tillståndet för en reparatörsverksamhet på motsvarande sätt som sedan tidigare gäller i fråga om vapenhandlare och vapenmäklare (se också kommentaren till 13 kap. 3 §).

Ersättare för tillståndshavare eller föreståndare

3 § Om den som har vapenhandlartillstånd eller reparatörstillstånd eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten, ska han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Om föreståndaren för en juridisk person som har vapenmäklartillstånd är förhindrad att ansvara för verksamheten, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 10 b § nuvarande vapenlag.

I *första stycket* används de benämningar på tillstånden som införs i 2 kap. 1 §. Vidare utvidgas kravet på godkänd ersättare till att omfatta även den som har reparatörstillstånd eller, i fråga om en juridisk person, verksamhetens föreståndare. Ändringen innebär att kravet på godkännande i *tredje stycket* blir tillämpligt. Övervägandena finns i avsnitt 22.3.4.

Andra stycket ändras endast på det sättet att den nya benämningen ”vapenmäklartillstånd” används, jfr 2 kap. 1 §.

Övriga ändringar är endast språkliga.

Krav på föreståndare eller ersättare

4 § Endast den som uppfyller de krav som anges i 1 § första stycket får godkännas som föreståndare eller ersättare.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 10 c § nuvarande vapenlag men får ett utvidgat tillämpningsområde till följd av att kravet på föreståndare och ersättare utsträcks till att gälla även för reparatörer med tillstånd.

Tillståndens innehåll

5 § I ett vapenhandlartillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Tillståndet ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska skjutvapen än sådana som har tagits in för en viss köpare.

Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Ett vapenhandlartillstånd ger rätt att inneha ljuddämpare och vapenmagasin.

Den som har vapenhandlartillstånd får inneha ammunition utan tillstånd enligt denna lag. Bestämmelser om krav på tillstånd för hantering av ammunition som utgör en explosiv vara finns i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Paragrafen motsvarar till stora delar 2 kap. 10 d § nuvarande vapenlag.

Första stycket anpassas till införandet i 2 kap. 1 § av den nya benämningen ”vapenhandlartillstånd”. Vidare flyttas bestämmelsen i nuvarande andra stycket om rätt att inneha helautomatiska skjutvapen till detta stycke. Bestämmelsen om att tillståndet får förenas med villkor om förvaring flyttas samtidigt till *andra stycket*.

Tredje stycket ändras endast på så sätt att ordalydelsen anpassas till införandet av benämningen ”vapenhandlartillstånd”.

Fjärde stycket är nytt. Bestämmelsen utgör ett förtydligande av gällande rätt. Här klargörs att en vapenhandlare med tillstånd inte behöver ett tillstånd enligt denna lag för att även få inneha ammunition. Här ges även en upplysning om att krav på tillstånd kan gälla enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

6 § I ett reparatörstillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal skjutvapen tillståndet ger rätt att inneha i verksamheten. Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Paragrafen saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 22.3.5.

Av *första meningen* följer bl.a. att det av ett reparatörstillstånd ska framgå vilka typer av vapen tillståndet omfattar. Ett sådant krav följer indirekt av 8 kap. 1 § tredje stycket nuvarande vapenförordning. Av första meningen följer vidare att det av tillståndet ska det framgå hur många vapen reparatören får ta emot för reparation och översyn på en och samma gång. Denna begränsning är ny och har ingen motsvarighet i den nuvarande vapenregleringen. I *andra meningen* införs en uttrycklig möjlighet att förena tillståndet med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Bestämmelser om rätt att lämna vapen till en vapenreparatör och om reparatörens rätt att tillfälligt inneha dessa vapen finns i 11 kap. 3 §.

Underrättelse om tvivelaktiga förvärv

7 § En vapenhandlare eller yrkesmässig förmedlare av skjutvapen eller ammunition ska underrätta Polismyndigheten om varje förvärv eller försök till förvärv av ammunition som han eller hon anser ha varit tvivelaktigt på grund av transaktionens karaktär eller omfattning.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 10 e § nuvarande vapenlag.

8 kap. Införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare

Åttonde kapitlet innehåller bestämmelser om införsel av skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 19 § meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för införseltillstånd. Avsikten är att sådana föreskrifter på motsvarande sätt som i dag ska finnas i förordning.

Förutsättningar för införseltillstånd

1 § För tillstånd att föra in skjutvapen till Sverige gäller samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapnen enligt 3–5 kap.

Tillstånd att föra in ammunition eller ljuddämpare får ges till den som har rätt att inneha egendomen i Sverige, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 11 § nuvarande vapenlag. Till följd av att förutsättningarna för innehavstillstånd i vissa avseenden har ändrats får paragrafen dock en delvis förändrad materiell innebörd. Övriga ändringar är endast språkliga.

Införseltillståndet ger rätt till innehav under viss tid

2 § Införseltillstånd ger rätt att under den begränsade tid och för det ändamål som anges i tillståndet i Sverige inneha de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som förts hit med stöd av tillståndet. Tillståndet gäller under förutsättning att egendomen förs in inom sex månader från dagen för tillståndet eller den längre tid som Polismyndigheten bestämmer.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 12 § nuvarande vapenlag.

Undantag från kravet på införseltillstånd

3 § Enskilda personer får utan särskilt tillstånd till Sverige föra in de skjutvapen, den ammunition och de ljuddämpare som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 13 § första stycket a nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt och redaktionellt.

4 § Enskilda personer som har permanent tillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får, utan särskilt tillstånd, föra med dessa vapen med tillhörande ammunition och ljuddämpare

– vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här,

– vid resa genom Sverige till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder.

Den som har fört in vapen, ammunition och ljuddämpare för sådan jakt eller tävling i Sverige som avses i första stycket får utan tillstånd inneha egendomen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

Paragrafens *första stycke* motsvarar 2 kap. 13 § första stycket b nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt och redaktionellt. *Andra stycket* motsvarar andra stycket nuvarande vapenlag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 24 § b meddela föreskrifter om krav på att bevis om till-

stånd enligt denna lag ska medföras eller visas upp. Avsikten är att det i förordning ska finnas föreskrifter om skyldighet för den som fört in ett skjutvapen i Sverige med stöd av förevarande paragraf att under vistelsen med vapnet i Sverige medföra tillstånd från en behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha vapnet, eller ett europeiskt skjutvapenpass i vilket vapnet är inskrivet. Detta överensstämmer i huvudsak med gällande rätt.

5 § När det är särskilt föreskrivet får enskilda personer som har ett giltigt europeiskt skjutvapenpass, utan särskilt tillstånd, medföra tävlingsskjutvapen som är införda i skjutvapenpasset med tillhörande ammunition och ljuddämpare vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid tävling här. Personen ska medföra dokumentation som styrker att föremålen ska användas vid tävling i Sverige.

Den som med stöd av första stycket har fört in vapen, ammunition och ljuddämpare i Sverige får utan tillstånd inneha egendomen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

Paragrafen är ny. I paragrafen regleras förutsättningarna att föra in skjutvapen, ammunition och ljuddämpare till Sverige med stöd av det europeiska skjutvapenpasset. Övervägandena finns i avsnitt 23.9–23.11.

I *första stycket* framgår att den som har ett giltigt europeiskt skjutvapenpass när det är särskilt föreskrivet får medföra tävlingsskjutvapen som är införda i skjutvapenpasset utan särskilt införseltillstånd för tillfällig användning vid tävling i Sverige. Också ammunition och ljuddämpare till vapnet får medföras. Ett europeiskt skjutvapenpass kan endast anses giltigt om det fortfarande gäller och inte är förfalskat. Med tävlingsskjutvapen avses detsamma som i 4 §.

För införsel enligt paragrafen krävs att innehavaren av skjutvapenpasset medför dokumentation som styrker att föremålen ska användas vid tävling i Sverige. Sådan utredning kan vara exempelvis en skriftlig inbjudan till tävlingen eller en skriftlig deltagarlista.

I 20 kap. 4 § c bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som medförs till Sverige enligt bestämmelserna i förevarande paragraf, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen. Avsikten är att regeringen ska meddela föreskrifter om att enskilda personer under de förutsättningar som anges i förevarande paragraf utan särskilt tillstånd till Sverige får föra in tävlingsskjutvapen i kategori A punkten 7, B eller C i bilagan till nuvarande vapenförordning med tillhörande ammunition och ljuddämpare.

I *andra stycket* framgår att den egendom som förts in i landet med stöd av första stycket får innehas i landet under högst tre månader från dagen för införande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 24 § b meddela föreskrifter om krav på att bevis om tillstånd enligt denna lag ska medföras eller visas upp. Avsikten är att det i förordning ska finnas föreskrifter om skyldighet för den som fört in ett skjutvapen i Sverige med stöd av förevarande paragraf att under vistelsen med vapnet i Sverige medföra det europeiska skjutvapenpasset.

Förvar på tullager eller i frizon

6 § Skjutvapen, ammunition och ljuddämpare får inte förvaras på tullager eller i frizon utan medgivande av Polismyndigheten.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 14 § nuvarande vapenlag.

Utförsel av vapen som inte får föras in

7 § Skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som en resande fört med till Sverige för personligt bruk men inte haft rätt att föra in, får föras ut om egendomen anmälts i behörig ordning för Tullverket. Egendomen tillfaller staten om den inte förs ut inom antingen fyra månader efter en sådan anmälan eller inom den längre tid som Tullverket i det enskilda fallet bestämmer. I ett sådant fall ska egendomen behandlas som om den hade förklarats förverkad.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 15 § nuvarande vapenlag.

Införsel av den som har vapenhandlartillstånd

8 § Den som har rätt att bedriva handel med skjutvapen får ges tillstånd att till Sverige föra in sådana skjutvapen som omfattas av vapenhandlartillståndet. I fråga om helautomatiska skjutvapen krävs tillstånd för införsel i varje särskilt fall.

Den som har vapenhandlartillstånd får utan tillstånd enligt denna lag föra in ammunition eller ljuddämpare till Sverige.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 16 § nuvarande vapenlag.

Första stycket ändras endast på så sätt att ordalydelsen anpassas till införandet i 2 kap. 1 § av benämningen ”vapenhandlartillstånd”.

Andra stycket är nytt och klargör att det inte behövs tillstånd enligt denna lag för att en vapenhandlare med tillstånd ska ha rätt till införsel av ljuddämpare eller ammunition. Bestämmelser om krav på tillstånd till gränsöverskridande överföring och import av ammunition som utgör en explosiv vara finns i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Övervägandena finns i avsnitt 17.5.

Övriga ändringar är endast språkliga.

9 kap. Utlåning av skjutvapen

I nionde kapitlet finns bestämmelser om utlåning av skjutvapen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 24 § meddela föreskrifter om krav på att intyg om lån av skjutvapen ska lämnas eller visas upp, och krav på att bevis om tillstånd eller godkännande enligt denna lag ska medföras eller visas upp. Avsikten är att det även fortsättningsvis ska finnas krav på dokumentation när någon innehar ett lånat skjutvapen annat än i långivarens närvaro. Kraven avses i huvudsak motsvara gällande rätt. Beträffande utlåning till bevakningspersonal är avsikten att det inte längre ska finnas krav på låneintyg men att det ska införas krav på att bevakningspersonal kan visa upp bevakningslånetillståndet när det lånade vapnet medförs.

Inledande bestämmelser om utlåning

1 § Ett tillståndspliktigt skjutvapen får lånas ut endast när det är särskilt föreskrivet. Vid tillåten utlåning har låntagaren rätt att inneha skjutvapnet.

Paragrafen, som är ny, innehåller grundläggande bestämmelser om utlåning av skjutvapen.

Första meningen ersätter 3 kap. 1 § nuvarande vapenlag. Av bestämmelsen följer att utlåning av skjutvapen som huvudregel är otillåtet. Detta motsvarar gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.3.

Utan hinder av vad som framgår av lånebestämmelserna får den som äger ett skjutvapen låna ut det till den som har getts tillstånd att

inneha vapnet. I den nya vapenlagens mening utgör detta inte utlån, även om det kan vara fråga om lån i civilrättslig mening.

Andra meningen är ny och motsvarar närmast 2 kap. 1 § tredje stycket nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.4. Av bestämmelsen framgår att låntagaren har rätt att inneha skjutvapnet vid tillåten utlåning. Om förutsättningarna för tillåten utlåning överskrids upphör samtidigt låntagarens rätt att inneha vapnet som lån. Detta innebär bl.a. att om utlåning skett enligt 4 § så upphör låntagarens rätt att inneha vapnet om lånet varar under en längre tid än två veckor.

2 § Ett skjutvapen får inte lånas ut till den som kan antas komma att missbruka vapnet.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

3 § Den som har lånat ett skjutvapen får inte låna ut vapnet till någon annan förutom i de fall som anges i 5 §.

Paragrafen, som är ny, rör utlåning av skjutvapen i flera led. Av bestämmelserna framgår att sådan utlåning endast är tillåten i de fall som anges i 5 §. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.7.

Korttidsutlåning

När korttidsutlåning får ske

4 § Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om

1. utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser,
2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och
3. låntagaren har lånetillstånd enligt 7 §.

Lånetillstånd krävs dock inte om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,
2. vapnet innehas och används under långivarens uppsikt eller under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen, eller
3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 kap. 1 a § nuvarande vapenlag. Paragrafen anpassas till att begreppet ”lånetillstånd” införs i 7 §. Paragrafen justeras också språkligt.

Andra stycket punkten 2 anpassas till att vapenhandlares utlåning för provskjutning inte längre ses som en form av korttidsutlåning (se vidare kommentaren till 11 §). Anpassningen innebär att innehav och användning under uppsikt av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning inte längre räknas upp i bestämmelsen, som anger undantag från kravet på lånetillstånd i första stycket 3. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.5.

5 § Den som har lånat ett skjutvapen enligt 4 § får låna ut vapnet till någon annan endast om vapnet innehas och används under långivarens uppsikt.

Paragrafen, som är ny, rör utlåning av ett lånat skjutvapen. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.7. Av paragrafen framgår att den som har lånat ett skjutvapen enligt 4 § i sin tur får låna ut vapnet endast om vapnet innehas och används under hans eller hennes uppsikt (jfr 4 § andra stycket 2). Utöver att vapnet ska innehas och användas under uppsikt krävs också att övriga förutsättningar för utlåning är uppfyllda, däribland förutsättningarna enligt 4 §.

6 § En skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen får låna ut skjutvapen vid upprepade tillfällen om förutsättningarna i 4 § är uppfyllda och vapnet ska innehas och användas vid övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Paragrafen, som är ny, tydliggör att begränsningen till utlåning vid enstaka tillfällen enligt 4 § inte alltid gäller för skyttesammanslutningars utlåning av skjutvapen. Övervägandena finns i avsnitt 18.4.

Undantaget från begränsningen till utlåning vid enstaka tillfällen gäller när vapnet ska innehas och användas vid övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen. Med att övningen eller tävlingen äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen förstås detsamma som enligt 8 § a och 10 § första stycket.

Paragrafen innebär ett undantag från begränsningen till utlåning vid enstaka tillfällen i 4 §. Övriga förutsättningar enligt 4 § måste alltså vara uppfyllda för att utlåning ska få ske, liksom övriga förutsättningar för utlåning.

Lånetillstånd

7 § Tillstånd att låna skjutvapen (*lånetillstånd*) får ges till fysiska personer. Lånetillstånd får ges endast till den som

1. skäligen kan antas inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser, och
2. behöver låna vapnet för ett godtagbart ändamål.

Lånetillstånd får ges endast om det kan antas att 8 och 9 §§ inte kommer att utgöra hinder mot utlåning.

Lånetillstånd får ges endast för särskilt angivna ändamål.

Paragrafen motsvarar delvis 3 kap. 9 § nuvarande vapenlag. Överväg-andena finns i avsnitt 18.3.6.

Första stycket motsvarar i sak 3 kap. 9 § nuvarande vapenlag. Bestämmelserna justeras språkligt och redaktionellt. I paragrafen införs ”lånetillstånd” som benämning på den sorts tillstånd som regleras i paragrafen.

I *andra stycket* framgår att de förutsättningar i fråga om låntagarens ålder och personliga lämplighet som enligt 8 och 9 §§ gäller för att ett skjutvapen ska få lånas ut ska beaktas också vid tillståndsprövningen. Det innebär att den som ansöker om lånetillstånd som huvudregel ska ha fyllt 18 år, om det inte av omständigheterna framgår att vapnet enbart kommer att innehas och användas under de förutsättningar som anges i 8 §. Det krävs vidare att sökanden uppfyller de krav i fråga om utbildning m.m. som gäller för tillstånd att inneha skjutvapen för det avsedda ändamålet (9 §). Någon förändring i sak av vad som ska beaktas vid tillståndsprövningen är inte avsedd.

Enligt 20 kap. 11 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd att låna skjutvapen. Avsikten är att kraven för lånetillstånd på samma sätt som i dag ska preciseras i förordning.

Enligt *tredje stycket* får lånetillstånd ges endast för särskilt angivna ändamål. Bestämmelsen är ny men motsvarar i sak gällande rätt.

Utlåning till underåriga

8 § Ett skjutvapen får lånas ut till den som är under 18 år endast om

a) vapnet ska användas vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen,

b) låntagaren har fyllt 15 år, vapnet ska innehas och användas under långivarens uppsikt och det inte är fråga om ett enhandsvapen eller helautomatiskt vapen,

c) utlåningen avser ett effektbegränsat vapen och vapnet ska innehas och användas under långivarens uppsikt,

d) utlåningen avser start- eller signalvapen som ska användas vid tävling eller övning, eller

e) låntagaren har tillstånd att inneha ett vapen av samma typ.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 3 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

Särskilda lämplighetskrav

9 § Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde ska ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav.

Detta gäller dock inte när vapnet ska användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långivarens uppsikt.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 5 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen

10 § Enhandsvapen och helautomatiska vapen får lånas ut endast för användning under långivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Detta gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen eller i fråga om start- eller signalvapen.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 4 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

Vapenhandlares utlåning för provskjutning

11 § Vapenhandlare får under en tid om högst två veckor låna ut skjutvapen till den som fyllt 18 år för sådan provskjutning på skjutbana som äger rum under uppsikt av

1. en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen,

2. vapenhandlaren, eller
3. någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning.

Endast den som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppgiften får ges ett sådant godkännande som avses i första stycket 3. Ett uppdrag att närvara vid provskjutning i vapenhandlares ställe får ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter.

Kravet på uppsikt gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett vapen av den typ som lånet avser eller i fråga om start- eller signalvapen.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 kap. 6 § nuvarande vapenlag. Paragrafen justeras språkligt och redaktionellt. Genom placeringen under en egen rubrik åstadkoms att bestämmelserna om korttidsutlåning i 4–10 §§ inte gäller vid denna typ av utlåning. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.5 och 22.2.2.

En nyhet är att det i *första stycket* föreskrivs att utlåning enligt paragrafen får ske under högst två veckor. Detta har tidigare följt av att vapenhandlares utlåning setts som en variant av sådan korttidsutlåning som regleras i 4 §. Tidsangivelsen ska ses som en yttersta gräns. Utlåning enligt paragrafen får nämligen endast ske för provskjutning. I detta ligger att utlåning endast får ske för den tid som krävs för att provskjutning ska kunna genomföras under de förutsättningar som anges i paragrafen. Är vapenhandlaren med på platsen får utlåning alltså endast ske under själva provskjutningen. I andra fall kan utlåning under en dag ofta anses tillräckligt för att provskjutningen ska kunna genomföras. Endast i undantagsfall kan en utlåning som varar i två veckor anses godtagbar.

Att utlåning får ske för provskjutning innebär att utlåning till en och samma person endast får ske vid enstaka tillfällen (jfr 3 kap. 1 a § nuvarande vapenlag).

Första stycket *punkten 1* och *3* är oförändrade. *Punkten 2* justeras så att den avser ”vapenhandlaren” i stället för som i dag ”vapenhandlaren själv”. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Andra stycket, som rör förutsättningarna för att någon annan än vapenhandlaren ska få utöva uppsikt vid provskjutningen, är nytt. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak gällande rätt.

I andra stycket anges förutsättningarna för att någon ska få godkännas att närvara vid provskjutning i vapenhandlares ställe. Med laglydnad och övriga omständigheter förstås i huvudsak detsamma som enligt 4 kap. 1 §.

Vidare framgår av andra stycket att ett uppdrag att närvara vid provskjutning i vapenhandlares ställe får ges endast till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter. Det är den som ger uppdraget som ska göra bedömningen av om tillräckliga kunskaper och färdigheter föreligger. Bedömningen kan grunda sig antingen på formella meriter eller på personliga erfarenheter. Avgörande för om personen har tillräckliga kunskaper och färdigheter är om provskjutningen kan förväntas genomföras på ett säkert sätt.

Tredje stycket är oförändrat.

Utlåning till bevakningspersonal

12 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning låna ut skjutvapen till företagets bevakningspersonal. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har getts särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål (*bevakningslånetillstånd*).

Bevakningslånetillstånd får ges endast till bevakningspersonal som

1. skäligen kan antas inte kommer att missbruka sådana vapen som ansökan avser, och
2. behöver låna skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning.

Ett bevakningslånetillstånd får tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att behovet av att låna skjutvapen inte kommer vara varaktigt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utlåning till bevakningspersonal i samband med bevakningsuppdrag. Genom placeringen under en egen rubrik åstadkoms att bestämmelserna om korttidsutlåning i 4–10 §§ inte gäller vid denna typ av utlåning. Detta får anses motsvara gällande rätt.

Första stycket motsvarar i materiellt hänseende huvudsakligen 3 kap. 7 § nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 18.5.1. Bestämmelsen utvidgas så att utlåning får ske också till annan bevakningspersonal än väktare. Beträffande ordningsvakter och skyddsvakter får detta anses utgöra en kodifiering av gällande rätt. I paragrafen införs ”bevakningslånetillstånd” som benämning på den sorts tillstånd som regleras i paragrafen.

I *andra stycket* anges de grundläggande förutsättningarna för bevakningslånetillstånd. Bestämmelserna är nya men motsvarar i huvudsak gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 18.5.3.

Punkten 1 motsvarar vad som gäller för lånetillstånd enligt 7 § första stycket 1 och ska tolkas på motsvarande sätt som den bestämmelsen. Enligt *punkten 2* krävs för bevakningslånetillstånd vidare att sökanden har behov av att låna skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning. Endast sådan bevakningspersonal som kan få ha skjutvapen som en del av sin utrustning vid bevakningsuppdrag kan anses ha ett sådant behov. Polismyndigheten har utfärdat föreskrifter om bevakningspersonals utrustning (se vidare kommentaren till 5 kap. 12 §). För att någon ska anses ha behov av att låna skjutvapen i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning bör personen vara anställd vid ett bevakningsföretag som utför bevakningsuppdrag som kräver beväpning. Även om bevakningsföretaget inte har något sådant uppdrag när ansökan görs bör bevakningslånetillstånd i vissa fall kunna ges. Detta bör dock förutsätta att det framstår som sannolikt att företaget kommer att få sådana uppdrag under förutsättning att företaget har personal som har getts bevakningslånetillstånd, och alltså kan beväpnas.

Avsikten är att regeringen ska ge Polismyndigheten rätt att meddela föreskrifter om förutsättningarna för bevakningslånetillstånd, jfr 20 kap. 11 §.

Av *tredje stycket* framgår att ett bevakningslånetillstånd under vissa förutsättningar får tidsbegränsas. Bestämmelserna har utformats med förebild i 2 kap. 5 § sista meningen nuvarande vapenlag. Skäl att tidsbegränsa ett bevakningslånetillstånd kan vara exempelvis att sökanden inte har fast anställning hos bevakningsföretaget. Skäl att tidsbegränsa tillståndet kan också vara att det finns anledning att anta att sökanden inte har för avsikt att fortsätta utföra beväpnade bevakningsuppdrag, exempelvis för att personen håller på att utbilda sig för ett annat yrke.

13 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får låna ut skjutvapen för utbildning under företagets uppsikt till sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om utlåning till bevakningspersonal för utbildning. Övervägandena finns i avsnitt 18.5.1.

Med utbildning i paragrafens mening avses både grundläggande utbildning och skytte i avsikt att upprätthålla skyttekompetens. Innehavet och användningen av vapnet ska äga rum under uppsikt. Den som utsetts till skytteinstruktör för företaget med stöd av 5 kap. 18 §

får typiskt sett anses ha rätt att utöva uppsikt för bevakningsföretagets räkning. Låntagaren behöver inget tillstånd för att få låna vapnet. Detta är i överensstämmelse med vad som gäller vid andra former av uppsiktsutlåning (se 4 § andra stycket och jfr 11 § sista stycket).

Utlåning med stöd av paragrafen får ske endast till sådan bevakningspersonal som kan få beväpnas med skjutvapen. Med detta förstås att personen hör till en sådan personalkategori som kan få ha skjutvapen som en del av sin utrustning vid utförande av bevakningsuppdrag. Polismyndigheten har utfärdat föreskrifter om bevakningspersonals utrustning (se vidare kommentaren till 5 kap. 12 §).

Förbud mot utlåning i vissa fall

14 § Skjutvapen får inte lånas ut till den som har fått ett skjutvapen förklarat förverkat eller ett tillstånd att inneha skjutvapen återkallat, om inte låntagaren ändå är berättigad att inneha vapen av den typ som lånet avser. Har någon fått ett skjutvapen omhändertaget, får vapen av den typ som omhändertagits inte lånas ut till honom eller henne.

Trots första stycket får ett vapen, efter särskilt tillstånd av Polismyndigheten, lånas ut för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får ges tillstånd att inneha skjutvapen.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 8 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

Ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

15 § Den som har tillstånd eller rätt att låna skjutvapen får under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån för skjutning även utan särskilt tillstånd inneha

a) ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten att låna skjutvapen avser, och

b) ljuddämpare eller vapenmagasin som passar till vapnet.

Den som har tillstånd eller rätt att låna skjutvapen för samling får under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån utan särskilt tillstånd inneha vapenmagasin som passar till vapnet.

Paragrafen motsvarar delvis 3 kap. 10 § och delvis 2 kap. 8 § nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 18.6. Till skillnad från vad som gäller enligt 3 kap. 10 § nuvarande vapenlag reglerar paragrafen uttömmande innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

utan särskilt tillstånd vid lån av skjutvapen. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak vad som gäller enligt 6 kap. 1 § men tydliggör att rätten att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till ett lånat skjutvapen endast gäller under den tid som vapnet innehas som lån.

10 kap. Skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon

I tionde kapitlet behandlas skjutvapen, ammunition och vapentillbehör i dödsbon och konkursbon. Avsikten är att det på samma sätt som i dag ska finnas föreskrifter i förordning om skyldighet att anmäla sådant vapeninnehav (jfr 20 kap. 8 § c).

1 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i ett dödsbo eller ett konkursbo, får utan särskilt tillstånd innehas av den som har tagit hand om boet till dess

a) egendomen har överlåtits till någon som är berättigad att inneha den,

b) egendomen ska överlämnas enligt 2 § eller, i fråga om dödsbon, 14 kap. 3 §, eller

c) i fråga om konkursbon, konkursen har avslutats.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 1 § nuvarande vapenlag.

2 § Om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ingår i ett dödsbo eller ett konkursbo, får Polismyndigheten besluta att egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar, när det finns särskild anledning till det. Den som har hand om boet är skyldig att efter Polismyndighetens beslut lämna över egendomen till den som ska förvara den.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

3 § Bestämmelser om inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin i dödsbon finns i 11 kap.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 3 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

11 kap. Ändring, reparation, och skrotning av skjutvapen

Elfte kapitlet innehåller bestämmelser om ändring, reparation och skrotning av skjutvapen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 20 § meddela föreskrifter om vad som ska iakttas vid ändring och reparation av skjutvapen utöver bestämmelserna i kapitlet.

1 § Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Detta gäller dock inte om innehavaren har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet.

Paragrafen motsvarar 4 kap. 1 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

2 § Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas ut mot en ny likadan.

Den som har särskilt tillstånd att inneha slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor eller mantlar till skjutvapen eller armborststommar med avfyrningsanordningar får utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till Polismyndigheten.

Paragrafen motsvarar till stora delar 4 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

Första stycket är oförändrat.

Ändringen i *andra stycket* innebär dels att mantlar omfattas av bestämmelsen, dels att ljuddämpare inte längre omfattas. Övervägandena finns i avsnitt 22.6. Övriga ändringar är endast språkliga.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 24 § b meddela föreskrifter om krav på att bevis om tillstånd ska visas upp. Avsikten är att det i förordning, liksom i dag, ska finnas föreskrifter om att vapeninnehavaren vid utbyte av en försliten eller på annat sätt obrukbar del av ett skjutvapen ska visa tillståndsbeviset för vapnet eller vapendelen.

3 § För reparation eller översyn får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får bedriva handel med sådana vapen eller den som har tillstånd att ta emot sådana vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

Den som med stöd av första stycket har tagit emot skjutvapen får provskjuta vapnet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som får ta emot skjutvapen för reparation och översyn.

Första stycket motsvarar 4 kap. 3 § nuvarande vapenlag med en mindre språklig justering. I första meningen läggs ordet ”sådana” till i sista satsen som en följd av den nya bestämmelsen i 7 kap. 6 §. Genom ändringen klargörs att rätten att lämna vapen till en tillståndsgiven vapenreparatör, och dennes rätt att tillfälligt inneha vapnet, är begränsad till sådana vapen som reparatörstillståndet avser. Övervägandena finns i avsnitt 22.3.5.

Andra stycket saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag. Bestämmelsen innebär att den som med stöd av första stycket tagit emot ett skjutvapen för reparation eller översyn också får provskjuta vapnet. Med ”provskjuta” avses kontroll av vapnets funktion i syfte att reparatören ska kunna bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas eller att kontrollera om vidtagna åtgärder har fått önskat resultat. I fråga om en juridisk person ska provskjutningen utföras av föreståndaren eller ersättaren för föreståndaren. Övervägandena finns i avsnitt 22.5.3.

4 § Den som får ta emot ett vapen för reparation eller översyn får även ta emot och tillfälligt inneha skjutvapen för ändring eller ombyggnad, förutsatt att även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller rätten att ta emot vapnet. Om åtgärden innebär att skjutvapnet till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen får vapnet lämnas ut endast om innehavaren visar upp bevis om ett sådant tillstånd som avses i 1 §.

Ändring eller ombyggnad av skjutvapen kan kräva tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Den som med stöd av första stycket har tagit emot skjutvapen får provskjuta vapnet.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om överlämnande av skjutvapen till någon annan för genomförande av ändrings- och ombyggnadsåtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 22.4 och 22.5.3.

I *första stycket* regleras vem som får ta emot och tillfälligt inneha skjutvapen för ändring eller ombyggnad. Reglerna innebär att alla de aktörer som kan ta emot vapen för reparation och översyn även får ta emot vapen för ändring eller ombyggnad. En förutsättning är dock att både det ursprungliga och det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller rätten att ta emot vapnet för reparation eller översyn. För att undvika att innehavare misstar sig om möjligheten att inneha det ändrade vapnet krävs det att innehavaren innan egendomen lämnas ut visar upp tillståndsbeviset avseende ett sådant tillstånd som avses

i 1 § i de fall då åtgärden innebär att skjutvapnet till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

I *andra stycket* erinras om att ändring eller ombyggnad av skjutvapen kan kräva tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Detta gäller bl.a. helautomatiska skjutvapen, skjutvapen som ska ändras för att bli helautomatiska och vapen som inte utgör handeldvapen.

I *tredje stycket* regleras rätten att provskjuta vapnet för att kontrollera att det fungerar korrekt. I fråga om en juridisk person ska provskjutningen utföras av föreståndaren eller ersättaren för föreståndaren.

I 15 kap. finns bestämmelser om krav på märkning vid ändring eller ombyggnad av ett vapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

5 § Skjutvapen som ska skrotas ska lämnas till Polismyndigheten. Den som lämnar ett vapen för skrotning ska bifoga tillståndsbeviset om det finns ett sådant.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 4 § nuvarande vapenlag. Orden ”om det finns ett sådant” läggs till för att möjliggöra en utfasning av fysiska tillståndsbevis och även för att ta höjd för situationer då tillståndet försvunnit eller förstörts. Övervägandena finns i avsnitt 15.7.

12 kap. Förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

Tolfte kapitlet innehåller bestämmelser om förvaring och transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Utöver vad som sägs här kan tillstånd att inneha skjutvapen förenas med villkor att vapnet ska förvaras på visst sätt (3 kap. 3 §). Förvaringsvillkor kan även tas in i ett vapenhandlartillstånd eller reparatörstillstånd (7 kap. 5 och 6 §§).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 20 kap. 22 § a meddela föreskrifter om krav på vapensamlares, sammanslutningars, museers, vapenhandlares, vapenreparatörers och gymnasieskolors förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare. Avsikten är att Polismyndigheten ska ges sådan föreskriftsrätt. Såvitt avser reparatörer, gymnasieskolor och vapensamlare är bemyndigandet nytt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får vidare enligt 20 kap. 22 § b meddela föreskrifter om vad som ska iakttas

utöver bestämmelserna i förevarande kapitel i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare. Avsikten är att Polismyndigheten ska ges sådan föreskriftsrätt, vilket motsvarar gällande rätt.

Allmänna aktsamhetskrav

1 § Den som innehar skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare är skyldig att ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 1 § nuvarande vapenlag.

Förvaring

2 § När skjutvapen inte används ska de förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme.

Effektbegränsade skjutvapen samt sådana föremål som enligt 1 kap. 4 § jämställs med skjutvapen får dock, med undantag för stommar och lådor, förvaras på annat betryggande sätt så att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt dem. Ammunition och ljuddämpare ska förvaras under säkert lås eller på något annat lika betryggande sätt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på förvaring och motsvarar i huvudsak 5 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

Ändringen i *andra stycket* innebär att stommar och lådor ska förvaras i säkerhetsskåp eller något annat lika säkert förvaringsutrymme i enlighet med vad som sägs i första stycket. Övervägandena finns i avsnitt 19.7.

Avsikten är att Polismyndigheten liksom i dag ska ges rätt att meddela närmare föreskrifter om hur skjutvapen, ammunition och ljuddämpare ska förvaras för att uppfylla föreskrifterna i förevarande paragraf.

3 § Förvaring enligt 2 § av egendom som innehas av en enskild person ska ske i

1. innehavarens stadigvarande bostad,
2. en byggnad som är sammanbyggd med och tillgänglig från bostaden, eller
3. en separat byggnad som är väl synlig från bostaden, i vilken det finns ett larm eller motsvarande anordning som varnar om intrång.

Om en lika säker förvaring anordnas i någon annan bostad eller lokal som personen har tillgång till, får egendomen även förvaras där. För förvar-

ing på en sådan plats krävs tillstånd. Vid bedömningen av om förvaringen är lika säker ska beaktas möjligheterna att övervaka den plats där egendomen förvaras.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om var förvaring enligt 2 § ska äga rum när egendomen innehas av en enskild person. Övervägandena finns i avsnitt 19.3–5.

I *första stycket* anges huvudregeln för förvaring av sådan egendom som avses i 2 §. Huvudregeln överensstämmer med Polismyndighetens nuvarande tillämpning.

Andra stycket saknar motsvarighet i nuvarande vapenreglering. Bestämmelsen innebär att innehavaren kan ges tillstånd av Polismyndigheten att förvara egendomen på någon annan plats än som anges i första stycket. För tillstånd krävs för det första att det är fråga om en plats som personen har tillgång till. Med det menas att personen t.ex. äger eller annars har nyttjanderätt till bostaden eller lokalen genom arrende- eller hyresförhållande. Bestämmelsen omfattar även det fallet att en ungdom har sitt stadigvarande boende på en gymnasieskola men vistas i föräldrahemmet på veckoslut och lov. Vidare krävs det att en lika säker förvaring kan anordnas som om egendomen hade förvarats på en sådan plats som avses i första stycket. Vid bedömningen av om förvaringen är lika säker ska beaktas möjligheterna att övervaka den plats där egendomen förvaras. Detta innebär som regel att högre krav bör ställas om förvaringen ska äga rum på en plats som under längre perioder lämnas obevakad. Beroende på omständigheterna kan det t.ex. krävas larm.

4 § En innehavare får lämna över sina skjutvapen, sin ammunition eller sina ljuddämpare till någon annan för förvaring, om han eller hon inte själv kan ta hand om egendomen, det framstår som mer lämpligt eller om det annars finns särskilda skäl. För sådan förvaring krävs tillstånd om inte utlåning i motsvarande fall är tillåten enligt 9 kap. Tillstånd får ges endast om mottagaren med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig och kan erbjuda en säker förvaring. Tillståndet ska tidsbegränsas.

Den som förvarar vapnet får använda det endast om han eller hon har tillstånd att inneha vapen av samma typ.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 3 § nuvarande vapenlag och innehåller bestämmelser om tillstånd att förvara skjutvapen, ammunition och ljuddämpare hos någon annan. Övervägandena finns i avsnitt 19.6.

Ändringen i *första stycket första meningen* innebär en utvidgning av möjligheten till förvaring hos någon annan. Ändringen innebär att

det är tillräckligt att det framstår som mer lämpligt att förvaringen sker hos någon annan än hos innehavaren själv. Det krävs alltså inte särskilda skäl för att förvaringen ska tillåtas. Ett exempel på när det kan vara mer lämpligt är att egendomen i huvudsak ska användas i anslutning till eller nära den plats där innehavaren önskar förvara vapnen, och den förvaringsplatsen även i övrigt framstår som tillräckligt säker. Ett annat exempel är att innehavaren på grund av sin boendesituation har svårt att anordna en säker förvaring men att det går att anordna en mycket säker förvaring hos någon annan. Ungdomar som är elever på gymnasieskolor med skytte på schemat och som innehar egna skjutvapen bör med stöd av bestämmelsen kunna ges tillstånd att förvara skjutvapnen i skolans regi, under förutsättning att den förvaring som skolan ordnar är tillräckligt säker. *Andra meningen* ersätter den nuvarande skrivningen om att Polismyndigheten vid tillståndsprövningen särskilt ska beakta möjligheten för mottagaren att erbjuda en säker förvaring. Ändringen är inte avsedd att ändra tillämpningen utan att tydliggöra det som redan gäller.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om förutsättningarna för tillstånd enligt förevarande paragraf till överlämnande för förvaring hos juridiska personer (20 kap. 21 §). Avsikten är att det i förordning ska ges bestämmelser om att förvaring hos juridiska personer får ske endast hos vapenhandlare, skyttesammanslutningar med innehavstillstånd eller gymnasieskolor som uppfyller vissa särskilda krav.

5 § När det finns särskild anledning till det får Polismyndigheten även i annat fall än som avses i 3 kap. besluta att tillstånd att inneha skjutvapen ska förenas med villkor att vapnet ska förvaras på visst sätt.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 5 § nuvarande vapenlag.

Säkerhetsåtgärder vid förflyttning av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare

6 § Den som skickar eller transporterar ett skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare ska vidta betryggande åtgärder för att förhindra att någon obehörig kommer åt egendomen. Vapnet ska vara oladdat och, i den utsträckning det är lämpligt, isärtaget och nerpackat.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 4 § nuvarande vapenlag.

Medförande av skjutvapen på vissa platser

7 § Skjutvapen får medföras på allmän plats endast om vapnet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för en viss tjänst eller ett visst uppdrag eller om det annars med hänsyn till vapnets art, syftet med innehavet och övriga omständigheter är att anse som befogat. Detsamma gäller i fråga om skjutvapen inom skolområde, där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs, eller i fordon på allmän plats.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 6 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

Transport i samband med skrotning eller inlösen

8 § Den som ska lämna in ett skjutvapen för skrotning enligt 11 kap. 5 § eller som ska lämna in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för inlösen enligt 14 kap. får låta den som har eget tillstånd att inneha skjutvapen transportera och överlämna egendomen till Polismyndigheten.

Paragrafen, som är ny, innebär att det införs en särskild möjlighet att låta annan ombesörja transport och överlämnande till Polismyndigheten i samband med skrotning eller inlösen. Ett sådant uppdrag får ges till den som har eget tillstånd att inneha skjutvapen. Den som innehar egendomen bör kontrollera personens tillståndsbevis innan egendomen lämnas över för transport. Övervägandena finns i avsnitt 27.5.

Den som ges ett uppdrag att transportera och överlämna egendom enligt förevarande paragraf har inom ramen för uppdraget rätt att inneha egendomen. Om uppdraget ges till någon som inte har eget tillstånd att inneha skjutvapen är uppdraget inte giltigt. Endast ett giltigt uppdrag ger rätt att inneha den egendom som omfattas av uppdraget.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 22 kap. 24 § a meddela föreskrifter om krav på att intyg om uppdrag enligt förevarande paragraf ska lämnas eller visas upp. Avsikten är att det i förordning ska finnas föreskrifter om att den som ger någon ett sådant uppdrag ska lämna intyg om uppdraget, som ska kunna visas upp när föremålen medförs.

Skyldighet att ge tillträde för kontroll

9 § Den som har tillstånd eller rätt att inneha skjutvapen är skyldig att låta Polismyndigheten få tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 7 § nuvarande vapenlag och innehåller en bestämmelse om skyldighet att ge tillträde för att Polismyndigheten ska kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs. Övervägandena finns i avsnitt 19.12.

Paragrafen ändras på så sätt att inte bara den som har tillstånd att inneha skjutvapen omfattas av skyldigheten. Även den som har vapnen i sin besittning med stöd av en rätt som inte följer av ett tillstånd att inneha egendomen ska alltså ge tillträde till Polismyndigheten. Bestämmelsen träffar därmed även den som förvarar skjutvapen åt någon annan, föreningsfunktionärer som förvarar en skyttesammanslutnings vapen och företrädare för dödsbon och konkursbon som har hand om boets vapen.

Om förvararen utan godtagbar anledning vägrat Polismyndigheten tillträde avses återkallelse av tillståndet till förvaring hos annan kunna ske med stöd av 13 kap. 1 § första stycket c eller d och andra stycket (se även kommentaren till den paragrafen).

13 kap. Återkallelse och omhändertagande

I trettonde kapitlet behandlas frågor om återkallelse av tillstånd, godkännande eller auktorisation av skyttesammanslutningar. Vidare behandlas omhändertagande av skjutvapen, ammunition, vapentillbehör och tillståndsbevis. Kapitlet innehåller även bestämmelser om anmälningsskyldighet för läkare och underrättelse i vissa fall till Försvarsmakten.

Återkallelse av tillstånd

1 § Ett tillstånd att inneha skjutvapen eller att föra in skjutvapen till Sverige ska återkallas av Polismyndigheten om

a) tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,

b) tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat Polismyndigheten tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs,

c) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller

d) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Första stycket gäller också i fråga om tillstånd att förvara skjutvapen hos någon annan.

Paragrafen överensstämmer med 6 kap. 1 § nuvarande vapenlag.

Genom 5 kap. 2 § införs krav på att en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin så snart som möjligt ska anmäla förändringar i fråga om vilka personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen till Polismyndigheten. Genom 5 kap. 11 § åläggs auktoriserade bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen en motsvarande skyldighet. Om tillståndshavaren åsidosätter anmälningsskyldigheten kan det i vissa fall innebära att vapeninnehavaren får anses ha visat sig olämplig att inneha skjutvapen. Så kan exempelvis vara fallet om underlåtenheten avsett att dölja att en person med ett betydande inflytande över den juridiska personen gjort sig skyldig till brott eller annars har en sådan vandel att det påverkar bedömningen av om den juridiska personen bör få inneha skjutvapen. Så kan också vara fallet om tillståndshavaren vid mer än något enstaka tillfälle utan giltig ursäkt helt åsidosatt anmälningsskyldigheten. Återkallelse avses kunna ske enligt *punkten a*.

Genom 5 kap. 10 § införs krav på att en museihuvudman som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare ska ha en godkänd vapenföreståndare. Genom 5 kap. 16 § införs samma krav för auktoriserade bevakningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen. Av 5 kap. 7 § respektive 5 kap. 11 § framgår att en godkänd vapenföreståndare är en förutsättning för att tillstånd att inneha skjutvapen ska ges. Om det inte finns någon godkänd vapenföreståndare och inte heller en godkänd ersättare för denne brister förutsättningarna för innehavstillstånd. Återkallelse avses då kunna ske med stöd av *punkten c*. Tillståndshavaren bör dock först ges skäligt rådrum att hitta en ny vapenföreståndare.

Genom 5 kap. 18 § införs en möjlighet för den som ska utöva kontroll över en skyttesammanslutnings respektive ett museums eller ett bevakningsföretags innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare att ge en vapenhanterare i uppdrag att hantera organisationens tillståndspliktiga föremål. Ett uppdrag som vapenhanterare får endast ges till den som har tillräckliga kunskaper och färdigheter för uppdraget. Om den kontrollansvariga otvetydigt har gått utanför vad som utgör en rimlig bedömning i detta avseende kan det medföra att

organisationen inte längre kan anses lämplig att inneha skjutvapen. Detsamma gäller om den kontrollansvariga allvarligt brustit i kontrollen av vapenhanterarens tillståndsbevis när personen har utsetts med stöd av 5 kap. 18 § första stycket 1. Återkallelse avses då ske med stöd av *punkten a*. Har uppdraget getts till någon som varken har erforderligt innehavstillstånd eller har godkänts som vapenhanterare av Polismyndigheten bör återkallelse regelmässigt ske med stöd av samma punkt.

Genom 5 kap. 19 § införs en skyldighet att till Polismyndigheten anmäla när en godkänd vapenhanterares uppdrag upphör. Underlåtenhet att göra sådan anmälan kan i undantagsfall innebära att organisationen inte längre är lämplig att inneha skjutvapen, om underlåtenheten medfört en risk för att vapenhanteraren får otillåten åtkomst till vapen. Återkallelse avses då kunna ske med stöd av *punkten a*.

I *andra stycket* finns bestämmelser om återkallelse av ett tillstånd att förvara skjutvapen hos någon annan. Genom ändringen i 12 kap. 9 § klargörs att även bl.a. den som förvarar skjutvapen för någon annans räkning är skyldig att ge Polismyndigheten tillträde för kontroll. Om förvararen utan godtagbar anledning vägrat sådant tillträde avses återkallelse kunna ske med stöd av första stycket *punkten c* eller *d*.

2 § Ett tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska återkallas av Polismyndigheten om

a) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns,

b) tillståndshavaren har missbrukat den egendom som tillståndet gäller, eller

c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Paragrafen överensstämmer med 6 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

Genom 5 kap. 2 § införs krav på att en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin så snart som möjligt ska anmäla förändringar i fråga om vilka personer som har ett betydande inflytande över sammanslutningen till Polismyndigheten. Om anmälningsskyldigheten åsidosätts kan det i vissa fall innebära att sammanslutningen får anses ha visat sig olämplig att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Så kan exempelvis vara fallet om underlåtenheten avsett att dölja att en person med ett betydande inflytande över den juridiska personen gjort sig skyldig till brott eller annars har en sådan vandel att det påverkar bedömningen av om den juridiska personen bör få inneha sådana föremål. Så kan också vara fallet om tillståndshavaren

vid mer än något enstaka tillfälle utan giltig ursäkt helt åsidosatt anmälningsskyldigheten. Återkallelse avses kunna ske enligt *punkten c*.

Genom 5 kap. 10 § införs krav på att en museihuvudman eller som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare ska ha en godkänd vapenföreståndare. Av 6 kap. 2 § framgår att en godkänd vapenföreståndare är en förutsättning för att tillstånd ska ges. Om det inte finns någon godkänd vapenföreståndare för ett museum och inte heller en godkänd ersättare för denne brister förutsättningarna för innehavstillstånd. Återkallelse kan då ske med stöd av *punkten a*. Huvudmannen för museet bör dock först ges skäligt rådrum att hitta en ny vapenföreståndare.

Genom 5 kap. 18 § införs en möjlighet för den som ska utöva kontroll över en skyttesammanslutnings respektive ett museums eller ett bevakningsföretags innehav av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare att ge en vapenhanterare i uppdrag att hantera organisationens tillståndspliktiga föremål. Skyttesammanslutningar och huvudmän för museer kan inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin med stöd av särskilda tillstånd. På motsvarande sätt som gäller i fråga om tillstånd att inneha skjutvapen bör ett sådant tillstånd kunna återkallas om någon felaktigt utses till vapenhanterare, eller utses till vapenhanterare utan att den kontrollansvariga enligt 5 kap. 17 § vidtagit erforderliga kontroller (se vidare kommentaren till 1 §). Återkallelse avses då kunna ske med stöd av *punkten c*.

Genom 5 kap. 19 § införs en skyldighet att till Polismyndigheten anmäla när en godkänd vapenhanterares uppdrag upphör. Underlåtenhet att göra sådan anmälan kan i undantagsfall innebära att organisationen inte längre är lämplig att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, om underlåtenheten medfört en risk för att vapenhanteraren får otillåten åtkomst till sådana föremål. Återkallelse avses då kunna ske med stöd av *punkten c*.

3 § Ett tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska återkallas av Polismyndigheten om

a) tillståndshavaren inte längre bedriver verksamheten yrkesmässigt,

b) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller

c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för reparation eller översyn.

Paragrafen överensstämmer med 6 kap. 3 § nuvarande vapenlag med vissa språkliga justeringar. Ändringarna i 7 kap. får till följd att förutsättningarna för återkallelse av reparatörstillstånd blir överensstämmande med vad som gäller i fråga om vapenhandlare och vapenmäklare. När det gäller avsaknad av föreståndare bör vapenreparatören ges skäligt rådrum att hitta en ny föreståndare innan återkallelse sker.

4 § Ett tillstånd att låna skjutvapen ska återkallas av Polismyndigheten om
a) innehavaren har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,
b) förutsättningar för tillståndet inte längre finns, eller
c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 3 a § nuvarande vapenlag.

Återkallelse av godkännande

5 § Ett godkännande som föreståndare, vapenföreståndare, ersättare, person som i en vapenhandlares ställe får närvara vid provskjutning eller vapenhanterare ska återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns.

Om godkännandet återkallas ska godkännandebeviset lämnas in till Polismyndigheten om ett sådant bevis finns.

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 3 b § nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 12.8, 13.10, 14.3.5 och 22.2.2 och 22.5.2, jfr även avsnitt 22.3.4.

Bestämmelsen om återkallelse av godkännande i *första stycket* utvidgas till att omfatta även godkännande av vapenföreståndare och ersättare för vapenföreståndare, person som i en vapenhandlares ställe får närvara vid provskjutning och vapenhanterare. Införande av ett krav på att juridiska personer med reparatörstillstånd ska ha en godkänd föreståndare får till följd att även återkallelse av godkännandet av sådana föreståndare omfattas (se 7 kap. 1 och 2 §§).

Enligt *andra stycket*, som är nytt, ska bevis om godkännande ges in om godkännandet återkallas. Om beviset inte längre finns i behåll behöver det inte ges in. Om bevis om godkännande i framtiden ges i digital form finns det inte heller någon skyldighet att ge in beviset vid återkallelse. Skyldigheten att ge in beviset har inte förenats med någon sanktion.

Återkallelse av auktorisation

6 § En auktorisation enligt 5 kap. 5 § ska återkallas av Polismyndigheten om förutsättningarna för auktorisationen inte längre finns.

Om auktorisationen återkallas ska auktorisationsbeviset lämnas in till Polismyndigheten om ett sådant bevis finns.

Paragrafens *första stycke* motsvarar 6 kap. 3 c § nuvarande vapenlag. *Andra stycket* är nytt. Övervägandena finns i avsnitt 11.9. Enligt andra stycket ska bevis om auktorisation ges in ifall auktorisationen återkallas. Om beviset inte längre finns i behåll behöver det inte ges in. Om bevis om auktorisation i framtiden ges i digital form finns det inte heller någon skyldighet att ge in beviset vid återkallelse. Skyldigheten att ge in beviset har inte förenats med någon sanktion.

Omhändertagande av skjutvapen, ammunition, vapentillbehör och tillståndsbevis

7 § Polismyndigheten ska besluta att ett skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis ska tas om hand om

a) det finns risk att vapnet missbrukas, eller

b) det är sannolikt att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas och särskilda omständigheter inte talar emot ett omhändertagande.

Om risken för missbruk är överhängande, får egendomen tas om hand även utan ett sådant beslut. En sådan åtgärd får vidtas av polismän, jakttillsynsmän som länsstyrelsen förordnat, personal vid Kustbevakningen och Tullverket eller särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen. Åtgärden ska skyndsamt anmälas till Polismyndigheten, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 4 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

8 § Om Polismyndigheten har beslutat om omhändertagande enligt 7 §, ska frågan om återkallelse av tillståndet prövas skyndsamt.

Tillståndet är ogiltigt till dess att frågan om återkallelse har prövats.

Återkallas inte tillståndet ska tillståndsbeviset omedelbart lämnas tillbaka.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 4 a § nuvarande vapenlag.

9 § Medför någon ett skjutvapen utan att kunna visa att han eller hon har rätt att inneha vapnet, får vapnet omhändertas. En sådan åtgärd får vidtas av en polisman, jakttillsynsman som länsstyrelsen förordnat eller av personal vid Kustbevakningen eller Tullverket.

Sedan en vecka förflutit efter omhändertagandet ska vapnet återställas, om det inte har tagits i beslag eller det tillstånd som medfört rätt att inneha vapnet har återkallats. Detsamma gäller dessförinnan, om den som medförde vapnet kan styrka sin rätt att ha detta med sig.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 4 b § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

10 § Om det finns någon som har rätt att inneha och förfoga över skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som tagits om hand, ska egendomen lämnas tillbaka så snart det skäligen kan antas att det inte längre finns någon risk för missbruk.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 5 § nuvarande vapenlag.

Anmälningsskyldighet

11 § En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen ska omedelbart anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen.

Den anmälningsskyldighet som läkare har enligt första stycket gäller även i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 6 § nuvarande vapenlag.

12 § Om Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständigheter. Om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter ska myndigheten i så stor utsträckning som dess verksamhet medger det underrätta Försvarsmakten om dessa.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 7 § nuvarande vapenlag.

14 kap. Inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör

I fjortonde kapitlet behandlas frågor om inlösen av skjutvapen, ammunition och vapentillbehör. Avsikten är att kapitlet ska kompletteras av bestämmelser i förordning på samma sätt som i dag.

1 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska lösas in av staten om

a) tillståndet som medför rätt att inneha egendomen har återkallats utan att den samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag,

b) innehavaren har avlidit,

c) ansökan har avslagits i fråga om tillstånd att inneha vapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som förvärvats genom arv, testamente eller bodelning, eller

d) en domstol har beslutat att vapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, som någon innehar utan att ha rätt till det, inte ska förverkas eller åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande.

Vid återkallelse av ett vapenhandlartillstånd på handlarens eget initiativ är staten inte skyldig att lösa in vapenhandlarens vapen enligt första stycket a.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 1 § nuvarande vapenlag.

Ändringen i *punkten a* syftar till att förtydliga att inlösenbestämmelserna omfattar även sådana vapen som en vapenhandlare innehar med stöd av sitt vapenhandlartillstånd.

Andra stycket är nytt. Bestämmelsen har till syfte att förebygga missbruk av inlösenreglerna och går ut på att staten inte är skyldig att lösa in vapenhandlares vapen om återkallelsen av vapenhandlartillståndet sker på handlarens eget initiativ. Bestämmelsen är fakultativ och innebär inget hinder mot inlösen utan endast att staten inte är skyldig att lösa in egendomen i dessa fall. Om resultatet annars framstår som oskäligt, bör inlösen äga rum. Ett exempel kan vara om en handlare på grund av hög ålder eller dålig hälsa inte klarar att driva verksamheten vidare och inte heller att avyttra sina vapen.

Övervägandena finns i avsnitt 22.7.

2 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska inte lösas in om egendomen lämnas för skrotning eller överlåts till någon som har rätt att inneha den och om detta görs inom

a) ett år från det att innehavaren avled, eller

b) tre månader från det att tillståndet som medför rätt att inneha egendomen återkallades, ansökan om innehav avslogs, beslut i förverkandefrågan meddelades av en domstol eller en åklagare eller beslaget hävdes.

Vapnen, ammunitionen, ljuddämparna eller vapenmagasinen ska inte heller lösas in om ansökan om tillstånd att inneha egendomen görs inom samma tid. Om ansökan avslås ska egendomen lösas in, om den inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överlåts till någon som har rätt att inneha den.

Polismyndigheten får medge förlängning av tidsfristerna, varje gång med högst sex månader.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 2 § nuvarande vapenlag. Ändringen i punkten b återspeglar ändringen i 1 § punkten a.

3 § En innehavare av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som ska lösas in är skyldig att enligt Polismyndighetens beslut lämna över egendomen till myndigheten eller den som myndigheten bestämmer. Om det finns ett tillståndsbevis eller någon annan motsvarande handling, ska även den lämnas över till Polismyndigheten.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 3 § nuvarande vapenlag.

4 § För skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som löses in ska en ersättning betalas med ett belopp som motsvarar marknadsvärdet.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 4 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

5 § Polismyndigheten prövar frågor om inlösen enligt denna lag.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 5 § nuvarande vapenlag.

15 kap. Märkning

Femtonde kapitlet behandlar krav på märkning av skjutvapen, vapendelar och förpackningar med ammunition. Kapitlet kompletteras av Polismyndighetens föreskrifter (PMFS 2023:8) om tekniska specifikationer för märkning av skjutvapen och vapendelar, FAP 550-1.

Vid tillverkning och vissa överlåtelser

1 § Med tillverkning förstås i denna lag framställning av sådana vapen och vapendelar som anges i 2 och 3 §§. Med tillverkning förstås även sådan ändring eller ombyggnad av ett vapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 1 § nuvarande vapenlag.

2 § Den som tillverkar ett skjutvapen som är avsett att skjuta ut hagel, kulor eller andra projektiler med hjälp av ett antändbart drivämne, ska förse vapnet med en unik märkning som omfattar tillverkarens namn, landet eller

platsen för tillverkningen, serienummer och tillverkningsår, om tillverkningsåret inte framgår av serienumret. Detta gäller inte den som tillverkar ett skjutvapen av vapendelar som redan är märkta på föreskrivet sätt.

Märkningen ska vara placerad på skjutvapnets

1. slutstycke eller trumma,
2. eldrör eller pipa, och
3. stomme, låda och mantel.

Märkningen ska om möjligt även innefatta uppgift om modell.

Kravet på märkning gäller inte om en vapendel är för liten för att kunna märkas på föreskrivet sätt. Vapendelen ska då märkas med åtminstone ett serienummer eller liknande.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 2 § nuvarande vapenlag.

3 § Vad som anges i 2 § gäller också den som tillverkar ett obrukbart vapen, om vapnet i brukbart skick skulle utgöra ett sådant skjutvapen som omfattas av nämnda paragraf.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 3 § nuvarande vapenlag.

4 § Den som tillverkar någon av de vapendelar som anges i 2 § andra stycket ska förse vapendelen med en märkning av det slag som föreskrivs i 2 §. Detta gäller dock inte om tillverkaren ska infoga vapendelen i ett vapen som ska märkas vid tillverkningen.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 4 § nuvarande vapenlag.

5 § När vapen eller vapendelar som anges i 2 och 3 §§ överlåts från staten till någon annan för permanent civilt bruk ska den myndighet som överlåter föremålet se till att det är märkt på det sätt som anges i 2 §. Föremålet ska också ha en märkning av vilken det framgår att en svensk myndighet har överlåtit det.

Första stycket gäller inte vapen som staten har löst in enligt 14 kap.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 5 § nuvarande vapenlag.

6 § Den som tillverkar ammunition till ett sådant skjutvapen som anges i 2 § ska märka varje förpackning med komplett ammunition med uppgift om ammunitionstyp, kaliber, varupartiets identifikationsnummer och tillverkarens namn.

Första stycket gäller inte ammunition som anges i 3 § 2 förordningen (1992:1303) om krigsmateriel.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 6 § nuvarande vapenlag.

Vid införsel

7 § Den som för in vapen eller vapendelar som anges i 2 och 3 §§ till Sverige från en stat utanför Europeiska unionen ska senast inom en månad efter införseln se till att föremålet är märkt på det sätt som anges i 2 §. Märkningen ska också visa att föremålet har förts in till Sverige och året för införseln.

Första stycket gäller inte den som tillfälligt, under högst tre månader från dagen för införseln, för in vapen eller vapendelar till Sverige för

1. användning vid jakt eller tävlingsskytte,
2. reparation, översyn, service eller värdering,
3. utställning eller mässa,
4. resa genom landet, eller
5. användning av företrädare för en annan stats myndighet vid tillfällig tjänstgöring i landet.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 7 § nuvarande vapenlag.

8 § Polismyndigheten får efter ansökan medge undantag från skyldigheten enligt 7 § att märka ett vapen eller en vapendel, om föremålet är av särskilt stort historiskt värde och det finns särskilda skäl.

Kommer ansökan in till Polismyndigheten inom en månad efter införseln gäller inte skyldigheten att märka föremålet enligt 7 § första stycket.

Om Polismyndigheten eller domstol avslutar ärendet på annat sätt än genom att bifalla ansökan, ska föremålet märkas inom en månad från det att beslutet eller domen fått laga kraft.

Paragrafen motsvarar 2 a kap. 8 § nuvarande vapenlag.

16 kap. Vapenregister

I sextonde kapitlet behandlas de olika vapenregistren. Här finns bestämmelser om vilka register som ska föras och vad de ska innehålla, registrens ändamål samt om bevarande, gallring och utlämnande av uppgifter ur registren.

Vapenregistren

1 § Polismyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra de separata register som anges i 2–6 §§.

Av paragrafen följer att Polismyndigheten är skyldig att föra fem separata vapenregister. Den motsvarar 1 a kap. 7 § första meningen nuvar-

ande vapenlag, som av redaktionella skäl har delats upp i flera paragrafer. Närmare bestämmelser om de olika registren finns i 2–6 §§. Skyldigheten att föra det utökade vapeninnehavarregistret enligt 3 § är ny. Övervägandena finns i avsnitt 11.7.

2 § *Vapeninnehavarregistret* ska innehålla uppgift om

1. personer och organisationer som enligt denna lag har getts tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin,
2. personer som enligt denna lag getts tillstånd att låna skjutvapen,
3. personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden,
4. personer som utan särskilt tillstånd får inneha skjutvapen som ingår i ett dödsbo eller konkursbo och som inte är effektbegränsade, och
5. personer och organisationer som för någon annans räkning får förvara skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare samt, om förvaringen sker hos en skola, den person som ansvarar för förvaringen.

Av vapeninnehavarregistret får det inte framgå vilka vapen som Försvarsmakten har tilldelat någon som tillhör hemvärnets personal. Registret får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vapeninnehavarregistret. Registrets namn kursiveras.

I *första stycket* anges vilka personer och organisationer som ska registreras i vapeninnehavarregistret.

Punkterna 1, 2 och 3 motsvarar 1 a kap. 7 § första stycket 1 nuvarande vapenlag. Ändringarna är endast språkliga eller redaktionella. Organisationer kan inte ges tillstånd att låna skjutvapen (se 9 kap. 7 och 12 §§).

Punkten 4 är ny och innebär en skyldighet att registrera även personer som har hand om ett dödsbo eller konkursbo i vilket det ingår skjutvapen som inte är effektbegränsade. En sådan person har rätt att utan särskilt tillstånd inneha skjutvapnen under en viss tid, se bestämmelserna i 10 kap. Övervägandena finns i avsnitt 27.6.

Regeringen får enligt 20 kap. 8 § meddela föreskrifter om skyldighet att anmäla att skjutvapen ingår i tillgångarna i ett dödsbo eller konkursbo. Avsikten är att föreskrifter om en sådan anmälningsskyldighet liksom i dag ska finnas i förordning.

Punkten 5 är ny och innebär en skyldighet att registrera personer och organisationer hos vilka någon fått tillstånd att förvara sina skjutvapen enligt bestämmelserna i 12 kap. 4 §. Enligt bestämmelsen ska även föreningsfunktionärer som förvarar skjutvapen för en skytte-

sammanslutnings räkning registreras. Skyldigheten omfattar dessutom den som, vid förvaring hos en skola, ansvarar för förvaringen. Övervägandena finns i avsnitt 19.6 och 19.8.

Andra stycket motsvarar 1 a kap. 7 § andra stycket nuvarande vapenlag.

3 § Det *utökade vapeninnehavarregistret* ska innehålla uppgift om

1. fysiska personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin,
2. fysiska personer som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen,
3. personer som har godkänts att som vapenföreståndare eller ersättare svara för skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som huvudmannen för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag har tillstånd eller annan rätt att inneha, och
4. personer som har godkänts som vapenhanterare för en skyttesammanslutning, huvudmannen för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag.

Skyldigheten att föra det utökade vapeninnehavarregistret är ny. I det utökade vapeninnehavarregistret registreras personer med vissa kopplingar till den som har innehavstillstånd, men som inte själv är adressaten för ett tillstånd eller självständig bärare av rätten att inneha föremålen. Det som ansvarar för förvaringen hos en skola ska dock registreras i vapeninnehavarregistret (se 2 § 5). Övervägandena finns i avsnitt 11.7.

Enligt *punkten 1* ska den som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning som har tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin registreras. Övervägandena finns i avsnitt 11.7. Personer med betydande inflytande kan beroende på organisationsform vara exempelvis styrelseledamöter, verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav.

Enligt *punkten 2* ska den som har ett betydande inflytande över ett auktoriserat bevakningsföretag som är en juridisk person och som har tillstånd att inneha skjutvapen registreras i vapeninnehavarregistret. Övervägandena finns i avsnitt 13.9. Skillnaderna mot första punkten beror på att ett auktoriserat bevakningsföretag inte nödvändigtvis behöver vara en juridisk person och på att ett auktoriserat bevakningsföretag inte kan ges särskilt tillstånd att inneha ammunition, ljud-

dämpare eller vapenmagasin (se 6 kap. 2 §). Personer med betydande inflytande kan beroende på organisationsform vara exempelvis styrelseledamöter, verkställande direktör, bolagsman eller aktieägare med betydande aktieinnehav.

Punkten 3 innebär skyldighet att registrera den som enligt 5 kap. 10 respektive 16 § har godkänts att som vapenföreståndare eller ersättare svara för skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som huvudmannen för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag har tillstånd eller annan rätt att inneha. Övervägandena finns i avsnitt 12.8 och 13.10.

Punkten 4 innebär skyldighet att registrera den som har godkänts som vapenhanterare av Polismyndigheten enligt 5 kap. 18 § andra stycket. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.8.

4 § *Vapenregistret* ska innehålla uppgift om de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har getts enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vapenregistret och motsvarar 1 a kap. 7 § första stycket 2 nuvarande vapenlag. Registrets namn kursiveras. Ändringarna är endast språkliga eller redaktionella.

5 § *Vapenhandlarregistret* och *vapenmäklarregistret* ska innehålla uppgift om

1. personer och organisationer som har getts vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd eller vapenmäklartillstånd,
2. fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att bedriva sådan verksamhet,
3. personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet, och
4. personer som har godkänts att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vapenhandlarregistret och vapenmäklarregistret och motsvarar delvis 1 a kap. 7 § första stycket 3 nuvarande vapenlag. Registrens namn kursiveras. Av redaktionella skäl indelas bestämmelserna i fyra punkter. Övervägandena finns i avsnitt 22.2.2 och 22.3.4.

Ordalydelsen i *punkten 1* har anpassats till införandet i 2 kap. 1 § av benämningarna ”vapenhandlartillstånd”, ”vapenmäklartillstånd” och ”reparatörstillstånd”.

Utformningen av *punkterna 2* och *3* innebär en utvidgning av registreringsskyldigheten till att omfatta även föreståndare och ersättare för reparatörer samt personer med bestämmande inflytande över en sådan verksamhet när den bedrivs av en juridisk person.

Bestämmelsen i *punkten 4* är ny och innebär att även den som har godkänts att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning ska antecknas i registret.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

6 § *Registret över auktoriserade sammanslutningar för målskytte* ska innehålla uppgift om sammanslutningar som har auktoriserats enligt denna lag.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 kap. 7 § första stycket 4 nuvarande vapenlag. Registrets namn ändras till ”registret över auktoriserade sammanslutningar för målskytte” till följd av att uttrycket ”jaktskytte” utmönstras från lagen (se kommentaren till 3 kap. 1 §). Registrets namn kursiveras. Övriga ändringar är endast redaktionella.

7 § Om ett tillstånd att inneha skjutvapen är ett förvärvstillstånd enligt 3 kap. 4 § ska detta framgå av vapeninnehavarregistret. Om tillståndet avser ett bestämt vapen ska det framgå av vapenregistret att vapnet är under överlåtelse.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om registrering av sådana innehavstillstånd som betecknas förvärvstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 16.4.

I lagen införs en särskild beteckning för sådana innehavstillstånd som avser ett skjutvapen som ska förvärvas, nämligen förvärvstillstånd, se 3 kap. 4 §. Av paragrafen framgår att det av anteckningen i vapeninnehavarregistret ska framgå om det är fråga om ett sådant tillstånd. Om tillståndet avser ett bestämt vapen innebär detta i praktiken att överlåtaren fram till dess överlåtelsen sker kommer att stå som innehavare i registret och att det kommer att framgå att förvärvaren har förvärvstillstånd. I ett sådant fall ska det även i vapenregistret antecknas att vapnet är under överlåtelse.

Vapenregistrens ändamål

8 § Vapenregistren ska ha till ändamål att

1. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt denna lag, och
2. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller beivra brott med anknytning till skjutvapen.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 8 § nuvarande vapenlag.

Bevarande och gallring av uppgifter i vapenregister

9 § Uppgifter om sådana skjutvapen och vapendelar som avses i 15 kap. ska bevaras i vapenregister i 30 år efter det att skjutvapnet eller vapendelen har skrotats. Om skjutvapnet eller vapendelen har överförts till en mottagare i utlandet ska uppgifterna i stället bevaras i 30 år efter utförseln, om skjutvapnet eller vapendelen inte dessförinnan har återförts.

Uppgifter om namn, adress och organisations- eller personnummer avseende den som har getts tillstånd att inneha sådana skjutvapen eller vapendelar ska bevaras under samma tid.

När perioden om 30 år har löpt ut ska personuppgifter i vapenregister raderas.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 10 § nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

10 § Uppgifter i vapeninnehavarregistret om personer som tillhör hemvärnets personal ska gallras när Försvarsmakten har meddelat att uppgiften inte längre är aktuell.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 11 § nuvarande vapenlag.

Utlämnande av uppgifter i vapenregister

11 § Personuppgifter som behandlas i vapenregister och som är nödvändiga för att framställa rättsstatistik ska lämnas till den myndighet som ansvarar för att framställa sådan statistik.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 12 § nuvarande vapenlag.

12 § Om det är förenligt med svenska intressen, får personuppgifter som behandlas i vapenregister lämnas till

1. Interpol eller Europol, eller till en polismyndighet eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol, om det behövs för att myndigheten eller organisationen ska kunna förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller beivra brott, eller
2. utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst.

Uppgifter får vidare lämnas till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 13 § nuvarande vapenlag.

13 § Säkerhetspolisen, Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till vapenregister.

En myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 14 § nuvarande vapenlag.

Ytterligare föreskrifter

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om

1. förande av vapenregister,
2. åtkomst till uppgifter i vapenregistren,
3. digital arkivering, och
4. att personuppgifter som behandlas i vapenregister får lämnas ut även i andra fall än som avses i 10–13 §§.

Paragrafen, som innehåller en upplysningsbestämmelse, motsvarar 1 a kap. 15 § nuvarande vapenlag. Avsikten är att det liksom i dag ska finnas vissa bestämmelser om vapenregistren i förordning.

17 kap. Behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden

I sjuttonde kapitlet finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden. Avsikten är att det liksom i dag ska finnas vissa bestämmelser om åtkomst till personuppgifter i vapenregistren i förordning (jfr 16 kap. 14 §).

Förhållandet till annan reglering

1 § Bestämmelserna i detta kapitel kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandling av personuppgifter som omfattas av EU:s dataskyddsförordning gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 1 § nuvarande vapenlag.

2 § Vid behandling av personuppgifter som omfattas av brottsdatalagen (2018:1177) gäller bestämmelserna i detta kapitel utöver den lagen.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 1 a § nuvarande vapenlag.

Personuppgiftsansvar

3 § Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter i vapenregister och vapenärenden.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 2 § nuvarande vapenlag.

Behandling av känsliga personuppgifter

4 § Om uppgifter om en person behandlas, får de kompletteras med känsliga personuppgifter när detta är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Känsliga personuppgifter får också behandlas om det är nödvändigt för diarieföring eller om uppgifterna har lämnats till Polismyndigheten i en anmälan eller liknande och behandlingen är nödvändig för handläggningen.

Vad som avses med känsliga personuppgifter framgår av artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning och 2 kap. 11–13 §§ brottsdatalagen (2018:1177).

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 3 § nuvarande vapenlag.

5 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 4 § nuvarande vapenlag.

Tillgång till personuppgifter

6 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 5 § nuvarande vapenlag.

Skadestånd vid personuppgiftsbehandling som omfattas av brottsdatalagen

7 § Bestämmelsen om skadestånd i 7 kap. 1 § brottsdatalagen (2018:1177) ska tillämpas om behandling av personuppgifter som omfattas av brottsdatalagen skett i strid med detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

Paragrafen motsvarar 1 a kap. 6 § nuvarande vapenlag.

18 kap. Straff och förverkande

Artonde kapitlet behandlar förutsättningarna för lagföring, straff och förverkande. Kapitlet motsvarar till stora delar nionde kapitlet nuvarande vapenlag. Rubrikerna är nya.

Regeringen får enligt 20 kap. 25 § meddela föreskrifter om att den som bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag ska dömas till böter. Avsikten är att vissa sådana föreskrifter liksom i dag ska finnas i förordning.

Vapenbrott

1 § Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för *vapenbrott* till fängelse i högst fem år.

Om brottet med hänsyn till risken för att vapnet skulle komma till otillåten eller annan skadlig användning och övriga omständigheter är att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Till böter eller fängelse i högst sex månader döms också om gärningen har begåtts av oaktsamhet.

Till ansvar för vapenbrott döms inte om gärningen är sådan som avses i 3 §.

Paragrafen, som avser vapenbrott, motsvarar till stora delar 9 kap. 1 § nuvarande vapenlag. Från tillämpningsområdet för straffbestämmelsen undantas vissa olovliga innehav av skjutvapen sedan ett tidsbegränsat innehavstillstånd har löpt ut. Sådana gärningar regleras i stället i 3 §. Vidare förtydligas vad som ska beaktas vid bedömningen av om brottet är ringa. Förtydligandet är i huvudsak avsett att kodifiera gällande rätt. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.4 och 26.3.5. Brottsrubriceringen vapenbrott kursiveras.

Genom denna lag jämställs fler typer av föremål med skjutvapen än vad som är fallet enligt nuvarande vapenlag (se kommentaren till 1 kap. 4 §). Tillämpningsområdet för förevarande paragraf utvidgas i motsvarande mån.

I *andra stycket första meningen* anges de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om ett vapenbrott är att anse som ringa. Med otillåten användning avses sådan användning som inte är tillåten i samhället, dvs. i första hand brottslig användning. Med skadlig användning förstås exempelvis att den som saknar tillräckliga kunskaper använder ett skjutvapen för ett ändamål som i och för sig är legitimt, t.ex. målskjutning, och därmed riskerar att orsaka skada på personer eller egendom. Under övriga omständigheter förstås i första hand intresset av att vapenregleringen följs. Även andra omständigheter bör dock i någon utsträckning kunna beaktas. Avgörande för om ett brott ska bedömas som ringa är om gärningen framstår som obetydlig med hänsyn till de intressen som är avsedda att skyddas genom straffbestämmelsen.

Ju farligare det skjutvapen ett vapenbrott avser är desto mindre är utrymmet för att bedöma brottet som ringa. I fråga om eldvapen, dvs. ett skjutvapen som skjuter ut en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne, måste det alltid finnas någon klart förmildrande omständighet för att man ska kunna bedöma ett uppsåtligt vapenbrott avseende ett brukbart vapen till vilket det finns ammunition på marknaden som ett ringa brott. Ett vapenbrott som avser eldvapen kan bedömas som ringa exempelvis om någon utan tillstånd har ett äldre vapen för vilket passande ammunition saknas här i landet. Andra exempel på ringa brott är olaga innehav, överlåtelse, förmedling eller utlåning av del eller tillbehör till ett eldvapen eller av ett eldvapen som i och för sig är tillståndspliktigt men är obrukbart eller har något svårreparabelt fel. Ett vapenbrott som avser eldvapen kan också vara ringa exempelvis när en person lagligen har lånat eller lånat ut ett

skjutvapen och den tillåtna tiden för sådant lån överskridits endast med några dagar, under förutsättning att vapnet förvarats på föreskrivet sätt. Av betydelse är också om och i så fall i vilken omfattning vapnet har använts. Vid sådant överskridande av lånebestämmelserna bör brottet kunna bedömas som ringa även om lånet avsett ett sådant vapen som enligt 2 § första stycket 2 anses vara av särskilt farlig beskaffenhet.

Vad gäller andra typer av skjutvapen än eldvapen, t.ex. kolsyre-, luft- och fjädervapen, finns ett större utrymme för att bedöma ett vapenbrott som ringa. Innehav av enstaka sådana vapen bör ofta kunna anses vara ringa brott. Vid bedömningen måste hänsyn dock tas till om vapnet lätt kan konverteras till ett eldvapen. Start- och gasvapen är exempel på skjutvapen som inte är eldvapen men där utrymmet för att bedöma ett vapenbrott som ringa är begränsat. Detsamma gäller sådana kolsyre-, luft- och fjädervapen och skjutvapen med liknande utskjutningsmedel som utan att byggas om kan användas för att skjuta ut en projektil med hjälp av ett antändbart drivämne, exempelvis vapen av Brocock-typ.

Tredje stycket är nytt. Av bestämmelsen framgår förhållandet mellan förevarande paragraf och tredje paragrafen.

Övriga ändringar är endast språkliga eller redaktionella.

2 § Om brott som avses i 1 § första stycket är grovt, döms för *grovt vapenbrott* till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats,
2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,
3. innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,
4. vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller
5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om brott som avses i 1 § första stycket är synnerligen grovt, döms för *synnerligen grovt vapenbrott* till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet.

Vid bedömningen enligt första och andra styckena ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet, om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning.

Paragrafen motsvarar 9 kap. 1 a § nuvarande vapenlag. Brottsrubriceringarna grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott kursiveras.

Överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet olovligen innehar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd att inneha vapnet löpt ut, döms om det olovliga innehavet pågått i mindre än tre månader för *överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen* till böter eller fängelse i högst sex månader.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Paragrafen, som är ny, avser olovligt innehav av skjutvapen sedan ett tidsbegränsat innehavstillstånd löpt ut. Genom införandet av bestämmelsen bryts vissa gärningar ut från regleringen om vapenbrott och ges i stället en egen brottsrubricering, *överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen*, och en egen straffskala. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.4.

Enligt *första stycket* ska den som uppsåtligen eller av oaktsamhet olovligen innehar ett skjutvapen sedan ett tidsbegränsat tillstånd att inneha vapnet löpt ut dömas för överträdelse av tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen till böter eller fängelse i högst sex månader, om det olovliga innehavet pågått i mindre än tre månader. Har innehavet pågått längre än så döms i stället för vapenbrott enligt 1 §. Ju längre tid det otillåtna innehavet har pågått desto allvarligare är typiskt sett brottet.

Enligt *andra stycket* ska det i ringa fall inte dömas till ansvar. Vid bedömningen av om brottet är ringa bör särskilt beaktas om gärningen begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet, hur länge det olovliga innehavet har varat och vilka åtgärder vapeninnehavaren vidtagit för att det olovliga innehavet ska upphöra. Om vapeninnehavaren av oaktsamhet förbisett när det ursprungliga tillståndet upphörde att gälla och inom en eller ett par dagar vidtar åtgärder för att göra sig av med skjutvapnet bör brottet ofta kunna anses vara ringa. Har det otillåtna innehavet varat mer än en vecka bör brottet endast i undantagsfall bedömas som ringa.

Vapenmärkningsbrott

4 § Den som uppsåtligen bryter mot bestämmelserna om märkning i 15 kap. 2 § första, andra och fjärde styckena, 3, 4, 7 eller 8 § döms för *vapenmärkningsbrott* till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som uppsåtligen förfalskar eller utan lov utplånar, avlägsnar eller ändrar sådan märkning.

Till ansvar för brott mot bestämmelserna om märkning i 15 kap. 7 eller 8 § döms det inte om gärningen är belagd med straff enligt 1 eller 2 §.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 kap. 1 b § nuvarande vapenlag. Brottet ges en ny rubricering, *vapenmärkningsbrott*, vilket föranleder vissa redaktionella ändringar. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.6.

Missbruk av rätt att inneha skjutvapen

5 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet missbrukar rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som han eller hon är berättigad till, döms för *missbruk av rätt att inneha skjutvapen* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 kap. 2 § första stycket a nuvarande vapenlag. Brottsrubriceringen *missbruk av rätt att inneha skjutvapen* är ny. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.6.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Olovlig befattning med ammunition och vapentillbehör

6 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) innehar ammunition utan att ha rätt till det, eller

b) överlåter eller yrkesmässigt förmedlar ammunition till någon som inte har rätt att inneha egendomen,

döms för *olovlig befattning med ammunition* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För det fall att en gärning som avses i första stycket avser ljuddämpare eller vapenmagasin döms för *olovlig befattning med vapentillbehör* till böter eller fängelse i högst sex månader.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar för otillåtet innehav av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin.

Paragrafen, som reglerar brott som rör olovlig befattning med ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin, motsvarar i huvudsak 9 kap. 2 § första stycket d och e samt delar av andra stycket i nuvarande

vapenlag. Brottsrubriceringarna *olovlig befattning med ammunition* och *olovlig befattning med vapentillbehör* är nya. Till följd av de nya brottsrubriceringarna har samtliga brott som avser ammunition förts samman i första stycket. De brott som rör ljuddämpare och vapenmagasin finns i andra stycket. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.6.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Olovlig handel och förmedling

7 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bedriver handel med skjutvapen utan tillstånd, döms för *olovlig vapenhandel* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Paragrafen motsvarar i huvudsak delar av 9 kap. 2 § första stycket f nuvarande vapenlag. Brottsrubriceringen *olovlig vapenhandel* är ny. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.6.

Övriga ändringar är språkliga eller redaktionella.

8 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet yrkesmässigt förmedlar skjutvapen utan tillstånd, döms för *olovlig vapenförmedling* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För det fall att en gärning som avses i första stycket avser ammunition döms för *olovlig förmedling av ammunition* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Paragrafen motsvarar i huvudsak delar av 9 kap. 2 § första stycket f nuvarande vapenlag. Brottsrubriceringarna *olovlig vapenförmedling* och *olovlig förmedling av ammunition* är nya. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.6.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Andra överträdelser av vapenlagen

9 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) bryter mot bestämmelserna om överlämnande till förvaring hos någon annan i 12 kap. 4 § första stycket eller om transport i 12 kap. 6 § eller mot villkor i fråga om förvaring av vapen som meddelats med stöd av denna lag,

b) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 12 kap. 1, 2 och 4 §§ i fråga om skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare som innehas av samman-

slutningar, huvudmän för museer eller auktoriserade bevakningsföretag eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

c) förvarar skjutvapen eller ljuddämpare åt någon annan utan att ett föreskrivet tillstånd till förvaringen finns, eller bryter mot bestämmelserna om användning vid förvaring i 12 kap. 4 § andra stycket,

d) medför skjutvapen i strid med bestämmelserna i 12 kap. 7 §, eller

e) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 20 kap. 7 § genom att olovligen överföra vapen eller ammunition till ett annat land.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar för överträdelse av bestämmelserna i 12 kap. 7 §.

Till ansvar för otillåten förvaring av skjutvapen åt någon annan döms det inte om gärningen är belagd med straff enligt 1 eller 2 §.

Paragrafen motsvarar 9 kap. 2 § första stycket b, c, g, h och i, delar av andra stycket och tredje stycket nuvarande vapenlag. Av rubriken före paragrafen framgår att de brott som tas upp i paragrafen betecknas överträdelse av vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.6. Punkternas inbördes ordning har ändrats och den tidigare punkten i utgör punkten c i förevarande paragraf.

Punkten a motsvarar 9 kap. 2 § första stycket b nuvarande vapenlag, som bl.a. hänvisar till 5 kap. 3 § nuvarande vapenlag. Bestämmelserna i den paragrafen ändras. Ändringarna medför ingen förändring av det straffbelagda området. (Se vidare kommentaren till 12 kap. 4 §.)

Punkten b motsvarar 9 kap. 2 § första stycket c nuvarande vapenlag, som bl.a. hänvisar till 5 kap. 2 § nuvarande vapenlag. Bestämmelserna i den paragrafen ändras så att stommar och lådor ska förvaras på samma sätt som kompletta skjutvapen (se kommentaren till 12 kap. 2 §). Detta innebär att förevarande bestämmelse får en något ändrad materiell innebörd. Övervägandena finns i avsnitt 19.7.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

10 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 20 kap. 8 § a genom att underlåta att på föreskrivet sätt anmäla utförsel eller utlåning av skjutvapen.

Paragrafen motsvarar 9 kap. 3 § nuvarande vapenlag. Av rubriken före nionde paragrafen framgår att de brott som tas upp i paragrafen betecknas överträdelse av vapenlagen.

Brottskonkurrens

11 § Bestämmelser om straff för olovlig införsel av vapen, ammunition eller ljuddämpare och för försök till sådant brott finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Paragrafen motsvarar 9 kap. 4 § nuvarande vapenlag.

Förverkande och beslag

12 § Ett skjutvapen som har varit föremål för brott som avses i 1–5 §§ ska förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som har varit föremål för brott som avses i 6 § första och andra stycket. I stället för att förklara egendomen förverkad kan dess värde förklaras förverkat. Om ett vapen förklaras förverkat får även ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som hör till vapnet förklaras förverkade.

Utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 kap. 5 § nuvarande vapenlag. Andra stycket i den nuvarande paragrafen tas bort. Någon ändring i sak är inte avsedd. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.4 och 26.5.

I *första stycket* förtydligas att det med vapen i förverkandebestämmelsernas mening avses skjutvapen, dvs. både sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § definieras som skjutvapen och sådana föremål som enligt 1 kap. 4 § jämställs med skjutvapen. Detta motsvarar gällande rätt. Liksom enligt nuvarande vapenlag är det möjligt att med stöd av bestämmelserna förverka sådana vapendelar som omfattas av vapenlagen (se 1 kap. 4 § g).

Av hänvisningen till 3 § framgår att också sådana skjutvapen som varit föremål för överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen kan förklaras förverkade. Sådana brott är typiskt sett av mindre allvarligt slag. Inte minst när vapnet har ett mera betydande ekonomiskt värde bör det därför ofta finnas förutsättningar att underlåta att besluta om förverkande.

13 § Jakttillsynsmän som förordnats av länsstyrelsen samt personal vid Kustbevakningen och Tullverket eller särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen har samma befogenhet som polismän att ta sådan egendom i beslag som skäligen kan antas vara förverkad enligt denna lag.

Paragrafen motsvarar 9 kap. 6 § nuvarande vapenlag.

Åtal

14 § Om någon frivilligt lämnar in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin till Polismyndigheten, får åtal för olovligt innehav av egendomen väckas mot honom eller henne av åklagaren endast om det är motiverat från allmän synpunkt.

Paragrafen motsvarar 9 kap. 7 § nuvarande vapenlag.

Försök, förberedelse och stämpling

15 § För försök, förberedelse eller stämpling till grovt vapenbrott eller synnerligen grovt vapenbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Paragrafen motsvarar 9 kap. 8 § nuvarande vapenlag.

19 kap. Överklagande

I nittonde kapitlet finns bestämmelser om hur man överklagar ett beslut enligt vapenlagen.

1 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag som gäller en fysisk person får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets han eller hon var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet.

I övriga fall överklagas beslut enligt denna lag till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen motsvarar 10 kap. 1 § nuvarande vapenlag.

2 § Polismyndighetens eller en domstols beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart, om inte annat beslutas.

Polismyndighetens beslut om återkallelse av vapenhandlartillstånd, återkallelse av vapenmäklartillstånd, återkallelse av reparatörstillstånd eller återkallelse av auktorisation ska dock gälla omedelbart endast om Polismyndigheten anger det i beslutet. Polismyndigheten får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

Polismyndighetens eller en domstols beslut som rör märkning av vapen eller vapendelar av särskilt stort historiskt värde ska, trots vad som anges i första stycket, inte gälla omedelbart.

Paragrafen motsvarar delvis 10 kap. 2 § nuvarande vapenlag.

Första stycket justeras endast språkligt.

Andra stycket ändras på så sätt att ordalydelsen anpassas till införandet i 2 kap. 1 § av benämningarna ”vapenhandlartillstånd” och ”vapenmäklartillstånd”. Vidare läggs återkallelse av reparatörstillstånd till. Tillägget innebär att sådana återkallelsebeslut gäller omedelbart endast om det anges i beslutet. Av bestämmelsen framgår vidare att ett sådant beslut kräver särskilda skäl. Övervägandena finns i avsnitt 22.3.8.

Tredje stycket är oförändrat.

20 kap. Bemyndiganden

I tjugonde kapitlet finns bemyndiganden för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Av redaktionella skäl har bemyndigandena splittrats upp på flera paragrafer och det har införts ett antal underrubriker i syfte att underlätta för läsaren att orientera sig.

Föreskrifter som rör lagens och vissa bestämmelsers tillämpningsområde

Utvidgning av lagens tillämpningsområde

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 3 och 4 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 1 § a nuvarande vapenlag.

Inskränkning av lagens tillämpningsområde

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som en företrädare för en annan stats myndighet eller för Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 1 § f nuvarande vapenlag.

3 § Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Försvarsmakten får i enskilda fall besluta att lagen inte ska gälla skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som innehas av en främmande stats militära styrka som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 3 § nuvarande vapenlag.

Undantag från bestämmelser om tillstånd

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 och 2 §§ inte ska gälla innehav av skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

– frivilliga försvarsorganisationer,

b) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 och 2 §§ inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen, och

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som medförs till Sverige enligt bestämmelserna i 8 kap. 5 §, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen.

Paragrafen är delvis ny.

Punkten a motsvarar 11 kap. 1 § c nuvarande vapenlag.

Punkten b motsvarar 11 kap. 1 § h nuvarande vapenlag.

Punkten c är ny. Ändringen hänger samman med införandet av bestämmelserna i 8 kap. 5 § och innebär att regeringen får meddela att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som medförs till Sverige enligt de bestämmelserna, eller ammunition eller ljuddämpare till sådana vapen. Övervägandena finns i avsnitt 23.11.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § a nuvarande vapenlag och justeras endast språkligt.

Effektbegränsade skjutvapen

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 2 §.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 1 § b nuvarande vapenlag.

Föreskrifter om krav på tillstånd i vissa fall

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 1 § d nuvarande vapenlag.

Föreskrifter om krav på anmälan i vissa fall

8 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,

b) skyldighet att till Polismyndigheten anmäla förlust av skjutvapen, och

c) skyldighet att anmäla att skjutvapen ingår i tillgångarna i ett dödsbo eller konkursbo.

Paragrafen är delvis ny.

Punkten a motsvarar 11 kap. 1 § e nuvarande vapenlag.

Punkten b är ny och innebär att regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att till Polismyndigheten anmäla förlust av skjutvapen. Övervägandena finns i avsnitt 27.13.

Punkten c är ny och innebär att regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att anmäla att skjutvapen ingår i tillgångarna i ett dödsbo eller konkursbo. Föreskrifter av detta slag finns i nuvarande vapenförordning. Ändringen har alltså ett förtydligande syfte. Övervägandena finns i avsnitt 27.14.2.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) skyldighet att till Polismyndigheten anmäla överlåtelser och hur en sådan anmälan ska göras, och

b) skyldighet att till Polismyndigheten anmäla att förvärv av skjutvapen inte skett inom föreskriven tid och hur en sådan anmälan ska göras.

Paragrafen är ny.

Punkten a innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att överlåtelser av skjutvapen ska anmälas till Polismyndigheten och hur en sådan anmälan ska göras.

Punkten b innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att till Polismyndigheten anmäla att ett förvärv av skjutvapen inte skett inom föreskriven tid och hur en sådan anmälan ska göras.

Övervägandena finns i avsnitt 16.3 och 16.5–16.8.

Föreskrifter om innehavstillstånd, lånetillstånd och därmed sammanhängande frågor

Förutsättningar för tillstånd

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att tillstånd att inneha vissa skjutvapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde eller för udda ändamål, för andra ändamål än skjutning, får ges endast om vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga,

b) att tillstånd att inneha vissa skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning får ges endast om det finns synnerliga skäl, och.

c) undantag från de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen vid ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd.

Paragrafen är delvis ny.

Punkten a motsvarar huvudsakligen 11 kap. 1 § i nuvarande vapenlag men ändras på det sättet att bemyndigandet görs tillämpligt även på udda ändamål som inte avser skjutning. Bemyndigandet gör det möjligt att meddela sådana föreskrifter som avses i 4 kap. 7 § tredje stycket. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.2. Bemyndigandet justeras även språkligt.

Punkten b är ny och innebär att regeringen får meddela föreskrifter om att tillstånd att inneha vissa skjutvapen för udda ändamål som

inte avser skjutning får ges endast om det finns synnerliga skäl. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.2.

Punkten c är ny och innebär att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha skjutvapen vid ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 10.8.2.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § b nuvarande vapenlag.

Varaktigt obrukbara skjutvapen

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 3 kap. 3 § och 4 kap. 7 §.

Paragrafen är ny. Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav på tekniska åtgärder som ska vidtas för att ett skjutvapen ska anses vara varaktigt obrukbart i den mening som avses i 3 kap. 3 och 4 kap. 7 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.10.

Förvärv i en annan stat än där förvärvaren bor

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige ska få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land, och

b) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land ska underrätta den staten om förvärvet.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § h och i nuvarande vapenlag.

Europeiskt skjutvapenpass

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § g nuvarande vapenlag.

Auktorisation av sammanslutningar för målskytte

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kraven för auktorisation enligt 5 kap. 5 §.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § k nuvarande vapenlag.

Vapenföreståndare och ersättare för museer och bevakningsföretag

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kunskap för godkännande av vapenföreståndare eller ersättare för en huvudman för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag.

Paragrafen är ny. Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kunskap för godkännande av vapenföreståndare och ersättare för en huvudman för ett museum eller ett auktoriserat bevakningsföretag. Övervägandena finns i avsnitt 12.8 och 13.10.

Föreskrifter om vapenhandlar-, vapenmäklar- och reparatörstillstånd och därmed sammanhängande frågor

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) krav på kunskap för att få vapenhandlartillstånd, reparatörstillstånd eller vapenmäklartillstånd och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet, och

b) villkoren för att en verksamhet som rör handel med skjutvapen eller reparation av skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt.

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 2 § c nuvarande vapenlag.

Punkten a motsvarar delvis 11 kap. 2 § c nuvarande vapenlag men har anpassats till införandet i 2 kap. 1 § av de nya benämningarna ”vapenhandlartillstånd” och ”vapenmäklartillstånd”. Vidare har bemyndigandet utvidgats till att omfatta även reparatörstillstånd. Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kunskap för att få reparatörstillstånd och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 22.3.3.

Punkten b är ny. Bestämmelsen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkoren för att en verksamhet som rör handel med skjutvapen eller reparation av skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt. Övervägandena finns i avsnitt 22.2.1 och 22.3.2.

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på vapenhandlare och vapenmäklare att

a) föra förteckningar och hålla dem tillgängliga för Polismyndigheten,

b) lämna Polismyndigheten upplysningar om inköpta och sålda vapen, befintligt vapenlager och andra förhållanden som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn, och

c) anmäla transaktioner.

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 2 § j nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 27.14.3.

Punkten a motsvarar såvitt avser skyldigheten att föra förteckningar nuvarande 11 kap. 2 § j. Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet att hålla förteckningar tillgängliga för Polismyndigheten. Föreskrifter av detta slag finns i nuvarande vapenförordning. Ändringen har alltså ett förtydligande syfte.

Punkten b är ny och innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om krav på vapenhandlare och vapenmäklare att lämna Polismyndigheten upplysningar om inköpta och sålda vapen, befintligt vapenlager och andra förhållanden som är av betydelse för Polismyndighetens tillsyn. Föreskrifter av detta slag finns i nuvarande vapenförordning. Ändringen har alltså ett förtydligande syfte.

Punkten c motsvarar den del av nuvarande 11 kap. 2 § j som avser anmälan av transaktioner.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

Föreskrifter om övriga förutsättningar för tillstånd

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också i övrigt meddela föreskrifter om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § f nuvarande vapenlag. Ändringarna är redaktionella.

Föreskrifter om ändring och reparation av skjutvapen

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska iakttas utöver bestämmelserna i 11 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § d nuvarande vapenlag.

Föreskrifter om förvaring och transport

21 § Regeringen får meddela närmare föreskrifter om förutsättningarna för tillstånd till överlämnande för förvaring enligt 12 kap. 4 § till juridiska personer.

Paragrafen är ny och innehåller ett bemyndigande åt regeringen att meddela närmare föreskrifter om förutsättningarna för överlämnande för förvaring hos juridiska personer. Övervägandena finns i avsnitt 19.6.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) krav på vapensamlares, sammanslutningars, museers, vapenhandlares, vapenreparatörers och gymnasieskolors förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare, och

b) vad som ska iakttas utöver bestämmelserna i 12 kap. i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 2 § e och k nuvarande vapenlag.

Punkten a motsvarar delvis 11 kap. 2 § e nuvarande vapenlag.

I punkten läggs vapenreparatörer till. Ändringen innebär att föreskrifter kan meddelas om krav på vapenreparatörers förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen. Övervägandena finns i avsnitt 19.10.

I punkten läggs vidare gymnasieskolor till, till följd av bedömningen att vissa gymnasieskolor ska ha möjlighet att förvara skjutvapen åt elever. Övervägandena finns i avsnitt 19.6.

I punkten läggs också vapensamlare till. Övervägandena finns i avsnitt 19.9.

Vidare utvidgas bemyndigandet något från att avse förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen till att avse tillståndspliktiga skjutvapen. Ändringen innebär en anpassning till det befintliga vidarebemyndigandet i nuvarande vapenförordning och har alltså ett förtydligande syfte. Övervägandena finns i avsnitt 19.14.

Punkten b motsvarar 11 kap. 2 § l nuvarande vapenlag.

Föreskrifter om avgifter

23 § Regeringen får meddela föreskrifter om storleken på de avgifter som får tas ut enligt 1 kap. 11 §.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 11 kap. 1 § g nuvarande vapenlag.

Föreskrifter om vissa bevis och intyg

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) krav på att intyg om uppdrag som vapenhanterare, lån av skjutvapen eller om uppdrag enligt 2 kap. 8 § ska lämnas eller visas upp, och

b) krav på att bevis om tillstånd eller godkännande enligt denna lag ska medföras, visas upp eller ges in till Polismyndigheten.

Paragrafen är ny. Föreskrifter av det slag som avses i paragrafen finns i nuvarande vapenförordning. Ändringen har alltså ett förtydligande syfte.

Punkten a innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om krav på att intyg om uppdrag som vapenhanterare, lån av skjutvapen eller om uppdrag enligt 12 kap. 8 § ska lämnas eller visas upp. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.6, 14.3.7, 18.7 och 27.5.

Punkten b innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om krav på att bevis om tillstånd eller godkännande ska medföras, visas

upp eller ges in till Polismyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 15.7. Med bevis om tillstånd eller godkännande enligt denna lag avses inte bara bevis om tillstånd eller godkännanden som har meddelats med stöd av lagen. Också bevis om andra tillstånd och godkännanden som medför att adressaten är bärare av vissa rättigheter enligt vapenregleringen avses. Exempelvis är avsikten att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av bemyndigandet ska kunna meddela föreskrifter om att den som fört in ett skjutvapen i Sverige med stöd av det förenklade förfarande som avses i 8 kap. 5 § ska vara skyldig att medföra det europeiska skjutvapenpasset vid vistelsen i landet med vapnet.

Föreskrifter om böter

25 § Regeringen får meddela föreskrifter om att den som bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag ska dömas till böter.

Paragrafen är ny. Ändringen innebär att regeringen ges rätt att meddela föreskrifter om att den som bryter mot föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska dömas till böter. Föreskrifter av detta slag finns i nuvarande vapenförordning. Ändringen har alltså ett förtydligande syfte. Övervägandena finns i avsnitt 27.14.1.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Genom lagen upphävs vapenlagen (1996:67).

3. Den som vid lagens ikraftträdande har tillstånd som beslutats enligt vapenlagen (1996:67) anses ha tillstånd också enligt denna lag.

4. Den som den 1 april 1996 hade tillstånd att förvärva, inneha, föra in eller handla med skjutvapen eller ammunition ska anses ha tillstånd till det också enligt denna lag, om tillståndet har beviljats enligt kungörelsen (1927:338) med vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition, vapenkungörelsen (1934:315), vapenförordningen (1949:340) eller vapenlagen (1973:1176).

5. Den som före den 1 juli 2000 av polismyndigheten har godkänts att ta emot skjutvapen för reparation, översyn eller skrotning ska anses ha tillstånd till det enligt denna lag.

6. Den som den 1 april 1996 var berättigad enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (1987:1008) om ändring i vapenlagen (1973:1176) att inneha ett start- eller signalvapen utan tillstånd får även fortsättningsvis inneha vapnet utan tillstånd.

7. En sammanslutning för målskytte som auktoriserats enligt 2 kap. 17 § vapenlagen (1996:67) eller som anses auktoriserad enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2014:895) om ändring i vapenlagen (1996:67) ska anses vara auktoriserad också enligt denna lag.

8. Den som vid lagens ikraftträdande är godkänd som föreståndare eller ersättare för en vapenhandlare eller vapenmäklare eller som är godkänd att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning ska anses vara godkänd också enligt denna lag.

9. Bestämmelserna i 4 kap. 7 § första stycket om tillstånd att inneha skjutvapen för prydnads- eller minnesändamål tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter den 1 juli 2000. Detsamma gäller bestämmelserna i 4 kap. 12 § om tidsbegränsning av tillstånd att inneha helautomatiskt vapen eller enhandsvapen för flerskott.

10. Den som vid lagens ikraftträdande har rätt att inneha vapenmagasin utan tillstånd med stöd av andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2023:372) om ändring i vapenlagen (1996:67) får inneha vapenmagasinen utan tillstånd till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt.

11. Den som vid lagens ikraftträdande har rätt att yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition utan tillstånd med stöd av tredje punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2023:372) om ändring i vapenlagen (1996:67) får bedriva sådan verksamhet utan tillstånd till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt.

12. I ärenden som gäller ansökan enligt vapenlagen (1996:67) tillämpas den nya lagen vid prövning efter ikraftträdandet.

13. Bestämmelsen i 3 kap. 2 § tredje stycket om att tillstånd till innehav av ett skjutvapen inte får ges om innehav för det avsedda ändamålet av den sortens vapen innebär en risk för allmän ordning och säkerhet som är oproportionerlig i förhållande till nyttan för ändamålet tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

14. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om att tillstånd att inneha skjutvapen för samling får ges endast om vapnet ska ingå i en samling som har ett av Polismyndigheten godkänt samlingsområde tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

15. Bestämmelsen i 4 kap. 7 § första stycket om att tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål som inte avser skjutning tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

16. Bestämmelsen i 4 kap. 9 § om att tillstånd att inneha helautomatiska vapen får ges endast för målskjutning, skydd och udda skjutningsändamål tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

17. Bestämmelserna om stommar och lådor i 4 kap. 8 och 9 §§ och 5 kap. 3, 8 och 14 §§ tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter ikraftträdandet.

18. Den som vid lagens ikraftträdande innehar sådana föremål eller programvara som avses i 2 kap. 3 § b, d eller e har rätt att inneha egendomen till utgången av april 2026.

19. Registrering enligt 16 kap. 5 § 2 av fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person med tillstånd att driva handel

med skjutvapen behöver endast ske om lämplighetsprövningen har skett efter den 1 juli 2012.

20. Registrering enligt 16 kap. 3 § 1 och 2 och 16 kap. 5 § 2 av fysiska personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning, ett auktoriserat bevakningsföretag eller en organisation som har getts reparatörstillstånd behöver endast ske om lämplighetsprövningen har skett efter ikraftträdandet.

21. Registrering enligt 16 kap. 2 § 5 av den person som ansvarar för förvaringen hos en skola behöver endast ske om tillstånd till förvaring hos skolan ges efter ikraftträdandet.

22. Tillstånd att för jakt inneha ett sådant skjutvapen som avses i 4 kap. 13 § upphör att gälla den 1 januari 2027. Polismyndigheten ska senast den 1 juli 2026 skicka en skriftlig underrättelse till den som innehar sådan egendom om att tillståndet upphör att gälla. Underrättelsen ska delges enligt bestämmelserna i delgivningslagen (2010:1932). Har en ansökan om förnyat tillstånd getts in innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska detta gälla till dess ansökan prövats slutligt, eller om ansökan avslås, till dess tre veckor förflutit sedan beslutet fått laga kraft. Den som före tillståndets upphörande lämnar in egendomen till Polismyndigheten har rätt att få den inlöst av staten. Ersättning ska betalas med ett belopp som motsvarar 80 procent av egendomens marknadsvärde vid förvärvstillfället. Om tillståndsbeviset finns i behåll ska det ges in tillsammans med egendomen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser behandlas i kapitel 28.

I *punkten 1* föreskrivs när lagen ska träda i kraft. I *punkten 2* framgår att den nuvarande vapenlagen samtidigt upphävs.

Enligt *punkten 3* fortsätter tillstånd som beslutats enligt nuvarande vapenlag att gälla. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.1.

Punkten 4, som rör fortsatt giltighet av tillstånd som meddelats enligt äldre vapenreglering, motsvarar punkten 3 i övergångsbestämmelserna till nuvarande vapenlag, med undantag för att innehav med stöd av ett deklarationsbevis inte anses vara ett tillstånd enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.1.

Punkten 5, som innebär att vissa äldre godkännanden att ta emot skjutvapen för reparation, översyn eller skrotning ses som tillstånd, motsvarar punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2000:147) om ändring i vapenlagen (1996:67). Övervägandena finns i avsnitt 28.3.1.

Punkten 6, som rör innehav av start- och signalvapen utan tillstånd, motsvarar punkten 4 i övergångsbestämmelserna till nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.2.

I *punkten 7* framgår att en skyttesammanslutning som auktoriserats eller som anses auktoriserad enligt nuvarande vapenlag ska anses

auktoriserad också enligt denna lag. Bestämmelserna motsvarar delvis punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2014:895) om ändring i vapenlagen (1996:67). Övervägandena finns i avsnitt 28.3.3.

Enligt *punkten 8* ska den som vid lagens ikraftträdande är godkänd som föreståndare eller ersättare för en vapenhandlare eller vapenmäklare eller som är godkänd att i en vapenhandlares ställe närvara vid provskjutning anses vara godkänd också enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.4.

Av punkten 9 följer att punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2000:147) om ändring i vapenlagen (1996:67) fortsätter att gälla. Den som för prydnad eller minne har tillstånd att inneha ett skjutvapen sedan tiden före den 1 juli 2000 omfattas alltså inte av huvudregeln om att vapnet ska göras varaktigt obrukbart. Vidare omfattas den som sedan tiden före den 1 juli 2000 har tillstånd att inneha ett enhandsvapen för flerskott eller ett helautomatiskt vapen inte av huvudregeln om femårstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.5.

Av *punkterna 10 och 11* följer att övergångsbestämmelserna till lagen (2023:372) om ändring i vapenlagen (1996:67) fortsätter att gälla. Den som innehar vapenmagasin eller bedriver vapenmäklarverksamhet med stöd av de bestämmelserna får alltså fortsätta att göra det tills ansökan om tillstånd prövats slutligt. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.5.

Enligt *punkten 12* tillämpas denna lag också i fråga om ansökningar som gjorts enligt nuvarande vapenlag. Detta gäller både i första instans och efter överklagande. Bestämmelsen avser alla typer av ansökningar och alltså inte bara ansökningar om tillstånd utan också ansökningar om exempelvis godkännande. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.6.

Punkterna 13–17 innebär att vissa förutsättningar för tillstånd enligt denna lag ska tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter lagens ikraftträdande. Det innebär att återkallelse av redan meddelade tillstånd inte kan bli aktuellt på grund av de nya bestämmelserna. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.7.

Av *punkten 18* framgår att den som innehar sådan egendom som utgör förbjudna skjutvapen enligt denna lag men som inte omfattas av den nuvarande vapenlagen får behålla egendomen under fyra månader från ikraftträdandet. Sedan den tiden löpt ut kan den som fortsatt innehar sådan egendom dömas för vapenbrott. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.9.

Punkten 19 motsvarar punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:306) om ändring i nuvarande vapenlag. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.5.

Enligt *punkten 20* är skyldigheten att registrera personer som har ett betydande inflytande över en skyttesammanslutning, ett auktoriserat bevakningsföretag eller en organisation som har getts reparatörstillstånd begränsad till de fall där lämplighetsprövningen av personerna har skett efter ikraftträdandet. Polismyndigheten behöver alltså inte ta kontakt med befintliga tillståndshavare för att efterfråga vem som har ett sådant inflytande över den juridiska personen. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.11.

Enligt *punkten 21* är skyldigheten att registrera den person som ansvarar för förvaringen hos en skola begränsad till de fall då tillstånd till förvaring hos skolan getts efter ikraftträdandet. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.11.

Enligt *punkten 22* gäller tillstånd att inneha sådana gevär och lådor som avses i 4 kap. 13 § under en övergångstid och upphör därefter automatiskt att gälla den 1 januari 2027. I bestämmelsen regleras också vad som gäller i fråga om inlösen av egendomen. Polismyndigheten ska bestämma inlösenersättningen till 80 procent av marknadsvärdet vid förvärvstillfället. Som regel bör det vara tillräckligt att innehavaren presterar ett kvitto eller motsvarande underlag från sitt inköp. Detta bör som regel anses motsvara marknadsvärdet vid inköpet. Om inköpspriset framstår som orimligt högt jämfört med vad sådan egendom brukar kosta, det saknas underlag eller underlaget kan ifrågasättas, bör polisen dock göra en värdering med hjälp av värderingsman och bestämma ersättningen utifrån denna värdering. Av bestämmelsen följer vidare en skyldighet för Polismyndigheten att skriftligen underrätta tillståndshavarna om att tillstånden upphör. Underrättelsen ska skickas senast det datum som anges i bestämmelsen. Däremot behöver underrättelsen inte ha delgetts senast detta datum. En utebliven delgivning innebär inte att tillståndet fortsätter att gälla. Övervägandena finns i avsnitt 28.3.8.

30.2 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

27 kap.

18 b §

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får även användas i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brott som avses i andra stycket, om åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt denna paragraf får användas vid en förundersökning om

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år,
2. grovt dataintrång enligt 4 kap. 9 c § andra stycket brottsbalken, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,
3. våldtäkt eller våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 1 § första stycket eller 4 § första eller andra stycket brottsbalken,
4. grovt bedrägeri enligt 9 kap. 3 § brottsbalken, om gärningen har begåtts med hjälp av elektronisk kommunikation och det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,
5. utpressning enligt 9 kap. 4 § första stycket brottsbalken, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,
6. grov utpressning enligt 9 kap. 4 § andra stycket brottsbalken,
7. allmänfarlig ödeläggelse eller grovt sabotage enligt 13 kap. 3 § första stycket eller 5 § brottsbalken,
8. krigsanstiftan eller grovt utlandsspionerі enligt 19 kap. 2 eller 6 b § brottsbalken,
9. grovt narkotikabrott enligt 3 § första stycket narkotikastrafflagen (1968:64),
10. grovt vapenbrott enligt *18 kap. 2 §* första stycket vapenlagen (*2025:00*),
11. grov narkotikasmuggling, grov vapensmuggling eller grov smuggling av explosiv vara enligt 6 § tredje stycket, 6 a § tredje stycket eller 6 b § tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,
12. grovt brott enligt 29 a § första stycket lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,
13. grovt penningtvättsbrott eller näringspenningtvätt, grovt brott, enligt 5 § eller 7 § andra stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i ett år,
14. terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666),
15. ett brott som avses i 18 a § andra stycket 3, 4, 7, 8, 10, 13, 14, 17 eller 18,
16. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 1, 3, 6–12, 14 eller 15, om en sådan gärning är belagd med straff,
17. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 2, 4, 5 eller 13, om en sådan gärning är belagd med straff och det kan antas att gärningens straffvärde överstiger fängelse i ett år,
18. ett annat brott, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år, eller

19. flera brott, om

a) det kan antas att samtliga brott har begåtts av en och samma person,

b) det kan antas att den samlade brottslighetens straffvärde överstiger fängelse i fyra år,

c) det kan antas att vart och ett av brotten har utgjort ett led i en brottslighet som har utövats i organiserad form eller systematiskt, och

d) det för vart och ett av brotten inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader eller det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott, om en sådan gärning är belagd med straff.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt denna paragraf får endast avse ett telefonnummer eller en annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som

1. det finns särskild anledning att anta att gärningsmannen eller någon annan som har medverkat till brottet eller brotten under den tid som tillståndet avser har använt eller kommer att använda, eller

2. det finns synnerlig anledning att anta att gärningsmannen eller någon annan som har medverkat till brottet eller brotten under den tid som tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i avsnitt 28.5.

30.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål

3 §

I fråga om vapen och andra föremål som vapenlagen (*2025:00*) är tillämplig på gäller föreskrifterna där i stället för denna lag.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel

1 b §

I *15 kap.* vapenlagen (*2025:00*) finns bestämmelser om märkning av vapen och vapendelar vid tillverkning och införsel samt om märkning av förpackning med ammunition vid tillverkning.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

3 §

Krigsmateriel får inte tillverkas här i landet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för

1. ändring eller ombyggnad av skjutvapen i de fall som avses i *11 kap. 1 §* vapenlagen (*2025:00*),
2. tillverkning av enstaka skjutvapen och av ammunition för tillverkarens eget bruk,
3. årlig tillverkning för medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

4 §

Verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinningar rörande krigsmateriel och metoder för framställning av sådan materiel samt verksamhet som avser tillhandahållande av tekniskt bistånd till någon i utlandet får inte bedrivas här i landet utan tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet bedriva sådan verksamhet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena i fråga om

1. sådan handel med skjutvapen, *ljuddämpare eller vapenmagasin* eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (*2025:00*), eller

2. sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

I paragrafen finns bestämmelser om krav på tillstånd för verksamhet som avser bl.a. tillhandahållande av krigsmateriel samt ett bemyndigande för regeringen att, under vissa förutsättningar, föreskriva undantag från tillståndskravet. Övervägandena finns i avsnitt 17.6.1.

I *tredje stycket* införs av redaktionella skäl en punktlista.

I *punkten 1* förtydligas att bemyndigandet omfattar handel med ljuddämpare. Vidare utökas bemyndigandet till att omfatta handel med vapenmagasin till handeldvapen. Bemyndigandet är begränsat till sådan handel som regleras i vapenlagen. Med detta avses inte bara tillståndspliktig handel med skjutvapen utan även handel med ljuddämpare och vapenmagasin som en vapenhandlare får inneha med stöd av sitt vapenhandlartillstånd. Ändringen innebär även att hänvisningen till vapenlagen ändras till att avse den nya vapenlagen (2025:00).

Punkten 2 motsvarar andra ledet i den nuvarande bestämmelsen.

6 §

Krigsmateriel får inte föras ut ur landet och tekniskt bistånd får inte lämnas till någon utanför landet utan tillstånd, om inte annat följer av denna lag eller annan författning. I fråga om programvara och tekniskt bistånd likställs med utförsel en överföring till utlandet genom telekommunikation eller på annat liknande sätt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd enligt första stycket, när det gäller utförsel av krigsmateriel ur landet eller lämnande av tekniskt bistånd utanför landet till ett annat land inom EES

1. om det är fråga om transitering,

2. om den som för ut krigsmaterielen ur landet eller lämnar det tekniska biståndet utanför landet eller mottagaren är en del av ett statligt organ eller en del av försvarsmakten,

3. om det är fråga om leveranser som Europeiska unionen, Nato, Internationella atomenergiorganet (IAEA) eller andra mellanstatliga organisationer gör i syfte att fullgöra sina uppdrag,

4. om utförseln eller lämnandet är nödvändigt för att genomföra ett samverkande program för krigsmateriel och tekniskt bistånd mellan EES-länder,

5. om utförseln eller lämnandet är kopplat till humanitär hjälp vid en katastrof eller som gåva i en nödsituation, och

6. om utförseln eller lämnandet är nödvändigt för eller efter reparation, underhåll, utställning eller demonstration.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utförsel av

1. skjutvapen, och tillhörande ammunition *och ljuddämpare* för enskild persons räkning samt skjutvapen och därtill hörande ammunition *och ljuddämpare* för användning vid jakt, tävling eller övning utom riket,

2. skjutvapen *och ljuddämpare* för reparation, översyn eller annan liknande åtgärd,

3. skjutvapen *och ljuddämpare* som förts in i landet för åtgärd som avses i 2,

4. sådana jakt- och tävlingsskjutvapen och tillhörande ammunition *och ljuddämpare* som har förts in i landet i enlighet med bestämmelserna i *8 kap. 4 eller 5 §§* vapenlagen (*2025:00*).

I paragrafen finns bestämmelser om krav på tillstånd för utförsel och tekniskt bistånd till någon utanför landet. Vidare innehåller paragrafen vissa bemyndiganden till regeringen eller regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela vissa föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 17.6.2 och 23.12.

Första och andra styckena är oförändrade.

Tredje stycket innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om utförsel av bl.a. skjutvapen.

Punkten 1 avser föreskrifter om utförsel för enskild persons räkning och för användning vid jakt, tävling eller övning utom riket. Genom tillägget av ljuddämpare klargörs att bemyndigandet omfattar inte bara skjutvapen och tillhörande ammunition utan också ljuddämpare som tillhör vapnet. Uttrycket ”därtill hörande” innebär att ljuddämparen passar till vapnet i fråga och avses användas tillsammans med vapnet.

Punkten 2 avser föreskrifter om utförsel för reparation, översyn eller annan liknande åtgärd. Ändringen innebär att möjligheten att meddela föreskrifter om utförsel omfattar även utförsel av ljuddämpare för sådana ändamål som avses i bestämmelsen.

Punkten 3 avser föreskrifter om utförsel av egendom som förts in i landet för reparation, översyn eller annan liknande åtgärd. Ändringen innebär att möjligheten att meddela föreskrifter om utförsel omfattar även utförsel av ljuddämpare som förts in i landet för sådana ändamål som avses i bestämmelsen.

Punkten 4 avser föreskrifter om utförsel av sådana jakt- och tävlingsvapen och tillhörande ammunition som förts in i landet i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. 4 eller 5 § vapenlagen (2025:00). Att bemyndigandet omfattar det förfarande som avses i 8 kap. 5 § vapenlagen (2025:00) är nytt. Även i denna punkt läggs ljuddämpare till. Vidare ändras hänvisningen till vapenlagen.

30.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

3 §

Lagen är tillämplig endast på följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),
3. skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som avses i vapenlagen (*2025:00*) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. *4 §* samma lag,
4. injektionssprutor och kanyler,
5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydaggar, spikklubbor och liknande,
7. kulturföremål som avses i 5 kap. kulturmiljölagen (1988:950),
8. hundar och katter för annat ändamål än handel,
9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 19 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter samt tobaksfria nikotinprodukter vid kontroll av åldersgränsen i 21 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter,
10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,
11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,
12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,
13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. varor som ska beskattas enligt lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter,

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer,

16. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

11 §

En chefstjänsteman som förordnats för uppgiften av chefen för Tullverket får, när det gäller en försändelse som kommer från ett annat EU-land, besluta att en postförsändelse eller en motsvarande försändelse som förmedlas av ett kurirföretag ska hållas kvar av befordringsföretaget, om

1. det finns anledning att anta att försändelsen innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

a) narkotika,

b) skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (*2025:00*),

c) sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. *4 §* vapenlagen, eller

2. det är nödvändigt för att beslag ska kunna ske.

Ett beslut om kvarhållande ska gälla en viss tid, högst en månad, från den dag då beslutet delgavs befordringsföretaget. Beslutet får verkställas omedelbart, men ska snarast prövas av chefen för Tullverket eller chefen för Tullverkets rättsavdelning.

Befordringsföretaget är skyldigt att på begäran av Tullverket till verket överlämna en försändelse som hållits kvar enligt första stycket.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen i *första stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

12 §

Polismyndigheten och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 5–7 och 13 §§ om Tullverket och en tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också Polismyndigheten och en polisman samt Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman.

Ett befordringsföretag är skyldigt att till Tullverket anmäla om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

1. narkotika,
2. skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (*2025:00*),
3. sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. *4 §* vapenlagen, eller
4. sådana explosiva varor som avses i 4 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Befordringsföretaget är skyldigt att på begäran av Tullverket överlämna försändelsen till verket.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen i *andra stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete

3 kap.

6 §

Utländska tjänstemän *ska*, när de utövar befogenheter enligt denna lag,

1. följa svensk lag och annan författning samt instruktioner som meddelas av behörig svensk myndighet,
2. alltid kunna styrka sin behörighet och identitet, och
3. kontakta Tullverket och rapportera vilka åtgärder som vidtagits och de omständigheter som förelegat.

Under gränsöverskridande förföljande eller övervakning får utländska tjänstemän inte bereda sig tillträde till bostäder eller andra platser som inte är öppna för allmänheten. Tjänstevapen får användas endast i nödvärnssituationer.

Av *20 kap. 2 §* vapenlagen (*2025:00*) framgår att undantag kan göras från lagens bestämmelse i fråga om rätt för utländska tjänstemän att medföra skjutvapen och ammunition vid tillfällig tjänstgöring i Sverige.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen i *tredje stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2. Övriga ändringar är endast språkliga.

30.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 25 a–27, 29 a och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (*2025:00*) och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket samt vid sådana terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666) som begås genom smuggling, grov smuggling, vapensmuggling, grov vapensmuggling, synnerligen grov vapensmuggling, smuggling av explosiv vara, grov smuggling av explosiv vara eller synnerligen grov smuggling av explosiv vara eller försök till sådana brott. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen, vapenlagen, lagen om brandfarliga och explosiva varor eller terroristbrottslagen.

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, tullagen (2016:253) samt lagen (2006:1329) om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff eller tortyr, m.m.

Bestämmelserna i 19–22, 25 a–26 a §§ samt 27 § första och tredje styckena, när det gäller kroppsvisitation, och bestämmelserna i 32 § gäller också vid brott som avses i 2–4 §§ skattebrottslagen (1971:69), om brottet rör underlåtenhet att lämna deklaration enligt 26 kap. 37 § första stycket skatteförfarandelagen (2011:1244).

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen i *andra stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i avsnitt 28.5.

2 §

Vid tillämpning av denna lag ska en vara anses ha förts in till eller ut från landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium.

I denna lag förstås med

1. narkotika: sådana varor som anges i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64),
2. vapen: sådana skjutvapen som avses i vapenlagen (*2025:00*) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. *4 §* vapenlagen,
3. explosiva varor: sådana varor som anges i 4 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och
4. tullbehandling: vad som föreskrivs i tullagstiftningen om att en vara ska läggas upp på en anläggning för tillfällig lagring, hänföras till ett tullförfarande eller återexporteras eller åtgärder enligt 3 kap. 1 § tullagen (2016:253), då varan förs in till eller ut från landet.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen i *andra stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

12 §

Den som uppsåtligen emballerar, transporterar, förvarar, döljer, bearbetar, förvärvar, överlåter eller ingår avtal om upplåtelse av panträtt i en vara som varit föremål för brott enligt 3–11 §§, döms för olovlig befattning med smuggelgods till böter eller fängelse i högst två år. Gärningen ska inte medföra ansvar, om den är ringa med hänsyn till befattningen, omständigheterna kring denna, egendomens beskaffenhet och värde samt övriga omständigheter.

Om gärningsmannen inte inser men har skälig anledning att anta att varan varit föremål för brott, döms till böter. Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

Ansvar enligt första eller andra stycket ska inte dömas ut, om gärningen är belagd med straff i

– 1 § första stycket 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen (1968:64) eller i 2 eller 3 a § narkotikastrafflagen jämförd med dessa bestämmelser,
– *18 kap.* 1 eller *2 §* vapenlagen (*2025:00*), eller
– 29 § andra stycket 2 eller 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen i *tredje stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i avsnitt 28.5.

27 §

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att

1. enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken, och

2. enligt 28 kap. 13 a § rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

Om det finns anledning att anta att en person, som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (*2025:00*) eller lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning utföras på honom eller henne. På den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagning. Åtgärder enligt detta stycke får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. En sådan tjänsteman får besluta om åtgärden utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som ingriper mot någon med stöd av denna lag får i anslutning till ingripandet i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl

1. ta hand om vapen eller andra farliga föremål medan ingripandet pågår, och

2. kroppsvisitera personen för att sådana föremål ska kunna tas om hand.

En tjänsteman vid Tullverket som griper någon med stöd av denna lag får i anslutning till gripandet i den utsträckning som är nödvändig även kroppsvisitera personen för att fastställa hans eller hennes identitet.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen i *andra stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i avsnitt 28.5.

30.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

1 a §

Ett tillstånd till sådana tvångsmedel som avses i 1 § första stycket får också beviljas om

1. det med hänsyn till omständigheterna finns en påtaglig risk för att det inom en organisation eller grupp kommer att utövas brottslig verksamhet som innefattar

a) mord, människorov, allmänfarlig ödeläggelse eller grov allmänfarlig ödeläggelse enligt 3 kap. 1 §, 4 kap. 1 § första stycket eller 13 kap. 3 § första eller tredje stycket brottsbalken,

b) grovt narkotikabrott eller synnerligen grovt narkotikabrott enligt 3 § narkotikastrafflagen (1968:64),

c) grovt vapenbrott eller synnerligen grovt vapenbrott enligt *18 kap. 2 §* vapenlagen (*2025:00*),

d) grov narkotikasmuggling, synnerligen grov narkotikasmuggling, grov vapensmuggling, synnerligen grov vapensmuggling, grov smuggling av explosiv vara eller synnerligen grov smuggling av explosiv vara enligt 6 § tredje eller fjärde stycket, 6 a § tredje eller fjärde stycket eller 6 b § tredje eller fjärde stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling, eller

e) grovt brott eller synnerligen grovt brott enligt 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och

2. det kan befaras att en person som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen medvetet kommer att främja denna verksamhet.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i 28.5.

30.9 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap.

16 §

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (*2025:00*), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen i *första stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2. I fråga om övergångsbestämmelsen finns övervägandena i avsnitt 28.5.

16 a §

Sekretess gäller hos Polismyndigheten för uppgift i ärende enligt vapenlagen (*2025:00*), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2. I fråga om övergångsbestämmelsen finns övervägandena i avsnitt 28.5.

35 kap.

23 §

Sekretess gäller hos Polismyndigheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt vapenlagen (*2025:00*), om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen i *första stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i 28.5.

30.10 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

5 kap.

23 §

Ett föremål som har omhändertagits enligt 22 § ska återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen tagit med sig föremål som omfattas av 22 § eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare har informerats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 22 § kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, *18 kap. 12 §* vapenlagen (*2025:00*) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen i *andra stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i 28.5.

30.11 Förslaget till lag om ändring i postlagen (2010:1045)

5 kap.

6 §

Den som bedriver postverksamhet ska trots 1 § bistå Tullverket vid kontroll av en postförsändelse enligt tullagen (2016:253) eller lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen. Detta gäller dock endast vid misstanke om att postförsändelsen innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

1. narkotika,
2. skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (*2025:00*),
3. sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. *4 §* vapenlagen, eller
4. sådana explosiva varor som avses i 4 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:283) om bevakning ombord på svenskt fartyg

1 §

Denna lag gäller för bevakning med beväpnad säkerhetspersonal ombord på svenskt fartyg i syfte att skydda fartyget, besättningen, passagerarna och lasten mot angrepp av utomstående personer. Lagen gäller i fråga om fartyg som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 725/2004 av den 31 mars 2004 om förbättrat sjöfartsskydd på fartyg och i hamnanläggningar och som befinner sig utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I fråga om bevakning och innehav av skjutvapen och ammunition som kräver tillstånd enligt denna lag, tillämpas inte lagen (1974:191) om bevakningsföretag eller vapenlagen (*2025:00*).

Med skjutvapen och ammunition avses i denna lag detsamma som i 1 kap. *3* och *6 §§* vapenlagen.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen i *andra och tredje styckena*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:341) om beslut i särskilda regeringsärenden

3 §

Beslut enligt denna lag får fattas i frågor om

1. Försvarsmaktens krigsorganisering och mobilisering,
2. totalförsvarspliktigas inkallelse och tjänstgöring i Försvarsmakten,
3. utbildning i utlandet enligt lagen (1994:588) om utbildning inom ramen för internationellt militärt samarbete,
4. svenska örlogsbesök i utlandet och flygningar till utlandet med svenska militära luftfartyg,
5. tillträde till svenskt territorium för utländska statsfartyg, statsluftfartyg och militära fordon samt uppehåll på svenskt territorium för utländska statsfartyg, och
6. övningar av en främmande stats militära styrka på svenskt territorium samt undantag från vapenlagen (*2025:00*) enligt *20 kap.* 3 § vapenlagen.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.14 Förslaget till lag om ändring i tullagen (2016:253)

4 kap.

18 §

Ett befordringsföretag ska anmäla till Tullverket, om det i företagets verksamhet uppkommer en misstanke om att en försändelse innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

1. narkotika,
2. skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (*2025:00*),
3. sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. *4 §* vapenlagen, eller
4. sådana explosiva varor som avses i 4 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Försändelsen ska överlämnas till Tullverket om verket begär det. Befordringsföretaget ska också på annat sätt medverka i kontrollverksamhet enligt tullagstiftningen i fråga om varor som befordras med post, på järnväg eller med luftfartyg.

För befordringsföretaget gäller inte 2 och 9–17 §§.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen i *första stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

22 §

En chefstjänsteman som förordnats för uppgiften av chefen för Tullverket får, när det gäller en försändelse som kommer från tredjeland, besluta att en postförsändelse eller en motsvarande försändelse som förmedlas av ett kurirföretag ska hållas kvar av befordringsföretaget, om

1. det finns anledning att anta att försändelsen innehåller något av följande som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling:

a) narkotika,

b) skjutvapen eller ammunition som avses i vapenlagen (*2025:00*),

c) sådana vapen eller andra föremål som anges i 1 kap. *4 §* vapenlagen, eller

d) sådana explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och

2. det är nödvändigt för att beslag ska kunna ske.

Ett beslut om kvarhållande ska gälla en viss tid, högst en månad, från den dag då beslutet delgavs befordringsföretaget. Beslutet får verkställas omedelbart, men ska snarast prövas av chefen för Tullverket eller chefen för Tullverkets rättsavdelning.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen i *första stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende

4 §

Om egendom som har omhändertagits enligt 3 § kan antas bli förverkad enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 §

lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, *18 kap. 12 §* vapenlagen (*2025:00*) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska den som förestår verksamheten vid hemmet skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Beslutet att omhänderta egendomen får bestå tills frågan om huruvida egendomen ska tas i beslag har prövats.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2 och i fråga om övergångsbestämmelsen i 28.5.

30.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

1 kap.

2 §

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter enligt

1. vapenlagen (*2025:00*),
2. lagen (1998:620) om belastningsregister,
3. lagen (1998:621) om misstankeregister,
4. lagen (2006:444) om passagerarregister,
5. lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,
7. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,
8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU, eller
9. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:244) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

1 kap.

2 §

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter enligt

1. vapenlagen (*2025:00*),
2. lagen (1998:620) om belastningsregister,
3. lagen (1998:621) om misstankeregister,
4. lagen (2006:444) om passagerarregister,
5. lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,
7. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,
8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU,
9. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, eller
10. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Ändringen ska träda i kraft samtidigt som ändringsförfattningen, under förutsättning att denna träder i kraft efter den nya vapenlagens ikraftträdande. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.18 Förslaget till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

3 kap.

2 §

Kustbevakningens direkta brottsbekämpning omfattar brott som rör

1. skyddslagstiftning i

a) lagen (2004:487) om sjöfartsskydd,

b) skyddslagen (2010:305), och

c) lagen (2016:319) om skydd för geografisk information,

2. sjötrafik och sjösäkerhet i

a) lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,

b) lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled,

c) mönstringslagen (1983:929),

d) sjölagen (1994:1009),

e) lagen (1994:1776) om skatt på energi,

f) lagen (1998:958) om vilotid för sjömän,

g) fartygssäkerhetslagen (2003:364),

h) lagen (2006:263) om transport av farligt gods,

i) barlastvattenlagen (2009:1165), och

j) lagen (2021:626) om förarbevis för vattenskoter,

3. vattenförorening och miljö i

a) 10 kap. 1 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och

b) 29 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken i fråga om utsläpp från fritidsfartyg, samt 29 kap. 2–2 b §§, 4 § första stycket 1 j i fråga om otillåten hantering av ammunition som innehåller bly, 4 a § och 8 § första stycket 12 och 13 samma balk,

4. överträdelser av fiske- och jaktlagstiftning i

a) jaktlagen (1987:259),

b) fiskelagen (1993:787),

c) lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och

d) vapenlagen (*2025:00*),

5. fornminnen och vrak i

a) 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950), och

b) lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia, och

6. Sveriges maritima zoner i

a) lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, och

b) lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Brott som har begåtts i Sveriges maritima zoner omfattas alltid av den direkta brottsbekämpningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ytterligare brott med endast böter i straffskalan ska ingå i den direkta brottsbekämpningen.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningarna till vapenlagen i *första stycket*. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

30.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:339) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

1 kap.

2 §

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter enligt

1. vapenlagen (*2025:00*),
2. lagen (1998:620) om belastningsregister,
3. lagen (1998:621) om misstankeregister,
4. lagen (2006:444) om passagerarregister,
5. lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,
7. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,
8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU,

9. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen,

10. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011, eller

11. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226.

Med anledning av att den nuvarande vapenlagen upphävs och den föreslagna lagen träder i kraft ändras hänvisningen till vapenlagen. Ändringen ska träda i kraft samtidigt som ändringsförfattningen, under förutsättning att denna träder i kraft efter den nya vapenlagens ikraftträdande. Övervägandena finns i avsnitt 27.2.

31 Författningsförslag som inte följer av ställningstagandena

31.1 Inledning

I vårt uppdrag ingår att under alla förhållanden lämna förslag på en reglering som innebär att systemet med tidsbegränsade tillstånd vid innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott upphävs. Som framgår av avsnitt 10.5 anser vi att femårstillstånden ska behållas. Trots detta ställningstagande i sak lämnas, i enlighet med uppdraget, förslag på hur systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott kan avskaffas (se avsnitt 10.7). Dessa förslag innebär i korthet följande.

1. Bestämmelserna i 2 kap. 6 a § vapenlagen ska inte föras över till den nya vapenlagen. Inte heller ska vårt förslag om femårstillstånd för stommar och lådor som är avsedda för enhandsvapen för flerskott eller helautomatiska vapen antas. Förslaget till 4 kap. 12 § nya vapenlagen ska alltså inte genomföras. Paragraferna i huvudförslaget ska numreras om utifrån detta.
2. En enskild person som har tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott för skjutning ska se till att underlag till stöd för att behov av vapnet fortfarande föreligger ges in till Polismyndigheten senast fem år efter det att tillståndet meddelades, och därefter med fem års mellanrum.
3. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad underlaget ska omfatta.
4. För målskyttar ska underlaget omfatta ett intyg om medlemskap och aktivitet från en sådan skyttesammanslutning som får utfärda föreningsintyg. Intyget ska lämnas av styrelsen för sammanslutningen. Ett sådant intyg ska betecknas aktivitetsintyg.

5. Om tillståndshavaren utan godtagbar anledning underlåtit att se till att underlag till stöd för fortsatt behov av ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott getts in i rätt tid ska tillståndet återkallas.
6. Polismyndigheten ska påminna tillståndshavaren om skyldigheten att se till att underlaget ges in till myndigheten. Påminnelse ska lämnas tre månader innan skyldigheten ska fullgöras.
7. Ett kapitel om tillsyn ska införas i den nya vapenlagen. Kapitlet ska placeras direkt före kapitlet om återkallelse och omhändertagande. I kapitlet om tillsyn ska den nya paragrafen om skyldighet att se till att underlag ges in till Polismyndigheten ingå. Även bestämmelserna i 2 kap. 18 § och 5 kap. 7 § nuvarande vapenlag ska ingå i kapitlet om tillsyn, i stället för att som enligt vårt huvudförslag utgöra 5 kap. 6 § och 12 kap. 9 § i den nya vapenlagen. Kapitlen och paragraferna i den nya vapenlagen ska numreras om utifrån detta.
8. Vårt förslag om särskilda straffbestämmelser för överträdelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha skjutvapen bör inte genomföras. Inte heller bör vårt förslag om beaktande av tillfällig oförmåga att uppfylla tillståndskraven vid förnyelse av tillstånd antas. Förslagen till 18 kap. 3 § nya vapenlagen och 4 kap. 20 § nya vapenförordningen ska alltså inte genomföras. Paragraferna i huvudförslaget ska numreras om utifrån detta.
9. Hänvisningen i 18 kap. 12 § nya vapenlagen till 18 kap. 3 § i huvudförslaget ska utgå.

Förslag till föreskrifter i anledning av förslagen i punkterna 2–6 och punken 9 lämnas i avsnitt 31.2. Vi ser inte anledning att i detta kapitel ange hur de förslagen och förslagen i punkterna 1, 7 och 8 generellt påverkar kapitel- och paragrafnumreringen i vårt huvudförslag. De förslag till föreskrifter som lämnas i avsnitt 31.2 har dock numrerats med hänsyn till förslagen i punkterna 7 och 8.

Avsnitt 31.3 behandlar ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser. I avsnitt 31.4 analyseras förslagens konsekvenser. Författningskommentar finns i avsnitt 31.5.

31.2 Alternativa författningsförslag

Förslag till vapenlag (2025:00)

13 kap. Tillsyn

1 § En enskild person som har tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott för skjutning ska se till att underlag till stöd för att behov av vapnet fortfarande föreligger ges in till Polismyndigheten senast fem år efter det att tillståndet meddelades, och därefter med fem års mellanrum.

14 kap. Återkallelse och omhändertagande

1 § Ett tillstånd att inneha skjutvapen eller att föra in skjutvapen till Sverige ska återkallas av Polismyndigheten om

a) tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,

b) tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat Polismyndigheten tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs,

c) tillståndshavaren utan godtagbar anledning underlåtit att se till att underlag till stöd för fortsatt behov av ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott getts in i rätt tid,

d) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller

e) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Första stycket gäller också i fråga om tillstånd att förvara skjutvapen hos någon annan.

19 kap. Straff och förverkande

11 § Ett skjutvapen som har varit föremål för brott som avses i 1–4 §§ ska förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som har varit föremål för brott som avses i 5 § första och andra stycket. I stället för att förklara egendomen förverkad kan dess värde förklaras förverkat. Om ett vapen förklaras förverkat får även ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som hör till vapnet förklaras förverkade.

Utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

21 kap. Bemyndiganden

Tillsyn

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad det underlag som tillståndshavaren enligt 13 kap. 1 § ska se till ges in till Polismyndigheten ska omfatta.

---

23. Bestämmelserna i 13 kap. 1 § om skyldighet att se till att underlag ges in till Polismyndigheten tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter lagens ikraftträdande.

Förslag till vapenförordning (2025:00)

4 kap. Enskilda personers innehav

Underlag om fortsatt behov av vissa vapentyper för målskjutning

20 § Underlag enligt 13 kap. 1 § vapenlagen (2025:00) om fortsatt behov av ett vapen ska för målskjutning omfatta ett intyg från en skyttesammanslutning som avses i 9 respektive 10 § om tillståndshavarens medlemskap och aktivitet med vapnet (*aktivitetsintyg*). Ett sådant intyg ska lämnas av styrelsen i sammanslutningen.

22 kap. Särskilda bestämmelser

4 § Polismyndigheten ska underrätta tillståndshavaren när tre månader återstår av tillståndstiden för ett tidsbegränsat tillstånd. Underrättelsen ska innehålla upplysning om att vapnet inte får innehas sedan tillståndet upphört och att vapnet i sådana fall kan tas i beslag och ansvar för olagligt innehav aktualiseras.

Polismyndigheten ska vidare underrätta tillståndshavaren när tre månader återstår tills tillståndshavaren ska se till att underlag till stöd för fortsatt behov av ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott ges in till Polismyndigheten. Underrättelsen ska innehålla upplysning om skyldigheten att se till att underlaget ges in, när underlaget ska ha kommit in till Polismyndigheten och om att innehavstillståndet kan återkallas om skyldigheten åsidosätts utan godtagbar anledning.

31.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Förslagen ska träda i kraft samtidigt som resten av den nya vapenlagen och den nya vapenförordningen.

Bestämmelserna om skyldighet att se till att underlag ges in till Polismyndigheten ska tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter lagens ikraftträdande.

Skälen för förslagen

Det saknas anledning att låta förslagen träda i kraft vid en annan tidpunkt än den nya vapenlagen och vapenförordningen i övrigt. Förslagen bör därför träda i kraft den 1 januari 2026 (se avsnitt 28.1).

Förslaget om att en enskild person som har tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott vart femte år ska se till att viss utredning ges in till Polismyndigheten är betungande för den enskilde. Om skyldigheten inte iakttas kan det enligt vårt förslag utgöra skäl för återkallelse av innehavstillståndet. Enligt vår mening bör skyldigheten därför inte avse sådana tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott som redan i dag löper tills vidare.

Det skulle kunna övervägas om gällande femårslicenser bör omvandlas till tillstånd som gäller tills vidare vid den nya lagens ikraftträdande. Frågan om det finns anledning att tidsbegränsa ett tillstånd med stöd av 2 kap. 5 § vapenlagen har emellertid inte prövats i de fall då tidsbegränsning skett med stöd av 2 kap. 6 a § vapenlagen. Även i övrigt framstår det som lämpligt att en fullständig prövning av förutsättningarna för tillstånd görs innan ett innehavstillstånd meddelas på obestämd tid. Några särskilda övergångsbestämmelser bör därför inte införas i den delen.

31.4 Konsekvenser

Bedömning: Förslagen medför att Polismyndighetens kostnader ökar och intäkterna för det allmänna minskar. De ekonomiska konsekvenserna för Polismyndigheten kan hanteras inom befintlig anslagsram.

Handläggningstiderna i vapenärenden förblir oförändrade jämfört med i dag, under förutsättning att utredningens andra förslag genomförs.

Legala vapeninnehavare behöver inte längre bära kostnaden för omprövningen av innehavstillstånd. Antalet vapenbrott som består i att innehavaren har kvar vapnet sedan ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut minskar.

Skälen för bedömningarna

Vi har i avsnitt 29.1 angett vad som ska framgå av en konsekvensanalys. I likhet med vad som gäller för kapitel 29 upprepar vi i det följande inte de problembeskrivningar, alternativa lösningar m.m. som framgår av kapitel 10 och föregående avsnitt.

Ekonomiska konsekvenser för det allmänna

En övergång från ett system med femårstillstånd till en skärpt tillsyn medför ökade kostnader för Polismyndigheten. Polismyndigheten har framhållit att det är svårt att göra några säkra antaganden om kostnaderna. Kostnaderna för utbildning av personal har av Polismyndigheten uppskattats till 500 000 kronor, vari ingår resa och hotell vid utbildning med fysisk närvaro. Kostnaden för utvecklingen av en funktion i ärendehanteringssystemet gällande bevakningssystem har beräknats till minst 160 000 kronor. Polismyndigheten har vidare uppskattat att de löpande kostnaderna för myndigheten om förslagen genomförs kan antas öka med minst 550 000 kronor per år. Samtidigt försvinner intäkterna för det allmänna av ansökningsavgiften vid ansökan om förnyat femårstillstånd. Intäktsminskningen kan – baserat på statistik om antalet ansökningar om förnyade femårstillstånd de senaste åren och en ansökningsavgift om 320 kronor i sådana ärenden – beräknas uppgå till uppemot två miljoner kronor per år.

Om förslagen genomförs kommer Polismyndigheten inte längre behöva utreda vapenbrott när en legal vapeninnehavare har kvar ett skjutvapen sedan ett femårstillstånd löpt ut. Inte heller kommer det längre att uppkomma kostnader för lagföring eller verkställighet av sådana brott. Det har inte varit möjligt att få fram några exakta siffror rörande hur många personer som i dag misstänks eller döms för vapenbrott bestående i att personen har haft kvar ett skjutvapen sedan femårstillståndet för vapnet löpt ut. Det rör sig dock om ett mindre antal fall. Påföljden bestäms i allmänhet till ett måttligt bötesstraff. Sammantaget bedömer vi att kostnaderna för utredning av brott, lagföring och verkställighet endast kommer att minska i marginell utsträckning. Minskningen av statens bötesintäkter bedöms vara försumbar.

Det ökade resursbehov som kan förväntas uppkomma för Polismyndigheten vid en övergång från ett system med femårstillstånd till en skärpt tillsyn bedöms rymmas inom befintlig anslagsram. Detta gäller även om intäktsbortfallet för det allmänna beträffande uteblivna ansökningsavgifter får bäras av Polismyndigheten. Polismyndigheten har dock anfört att myndigheten bör tillskjutas extra medel.

Andra konsekvenser

En enskild person som innehar ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott kommer inte längre riskera att dömas för vapenbrott om han eller hon behåller vapnet utan att ansöka om förnyat innehavstillstånd. Personen behöver inte heller längre betala ansökningsavgift i samband med omprövning av tillståndet. Åliggandet att vart femte år ge in utredning till stöd för fortsatt behov av vapnet bedöms vara ungefär lika betungande som att ansöka om förnyat tillstånd.

Under förutsättning att resten av våra förslag rörande tillståndsfrågor genomförs bedömer vi att handläggningstiderna inte kommer att öka jämfört med i dag om nu aktuella förslag antas. Handläggningstiderna torde dock bli längre än om förslagen inte genomförs. Detta har betydelse för bl.a. legala vapeninnehavare och vapenhandlare.

Med hänsyn till att vi föreslår att ett avskaffande av femårstillstånden ska förenas med en skärpt tillsyn kan vi inte se att förslagen skulle få några negativa effekter i fråga om det brottsbekämpande

eller brottsförebyggande arbetet. Inte heller medför våra förslag några av de övriga konsekvenser som ska redovisas enligt kommittéförordningen (1998:1474) eller kommittédirektiven (se vidare avsnitt 29.1).

31.5 Författningskommentar till förslagen i avsnitt 31.2

13 kap. Tillsyn

1 § En enskild person som har tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott för skjutning ska se till att underlag till stöd för att behov av vapnet fortfarande föreligger ges in till Polismyndigheten senast fem år efter det att tillståndet meddelades, och därefter med fem års mellanrum.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i nuvarande vapenlag, innehåller en bestämmelse om skyldighet att ge in underlag till Polismyndigheten. Bestämmelsen kan sägas ersätta 2 kap. 6 a § nuvarande vapenlag såvitt avser vapen som innehas för skjutning, och innebär att det ska göras en kontinuerlig kontroll i fråga om behov av helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott. Övervägandena finns i avsnitt 10.5 och 10.7.

Enligt 21 kap. 12 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vad det underlag som ska ges in ska omfatta. Avsikten är att regeringen ska meddela sådana föreskrifter beträffande skjutvapen som innehas för målskjutning.

För övriga ändamål är det upp till tillståndshavaren att välja vilket underlag som ges in till stöd för att fortsatt behov av vapnet föreligger. Polismyndigheten ska utifrån det underlag som ges in bedöma om tillståndshavaren fortfarande har behov av att inneha det skjutvapen som tillståndet avser. I allmänhet innebär detta att underlag motsvarande vad som krävs vid tillståndsgivningen med avseende på behov bör ges in.

Underlaget ska ges in till Polismyndigheten senast fem år efter det att tillståndet meddelades och därefter med fem års mellanrum.

Bestämmelser om återkallelse av innehavstillstånd vid underlåtenhet att ge in föreskrivet underlag finns i 14 kap. 1 § första stycket c. Om tillståndshavaren inkommer med underlag men det inte av underlaget går att sluta sig till att tillståndshavaren har ett fortsatt behov av vapnet kan återkallelse ske med stöd av 14 kap. 1 § första stycket d.

Tillståndshavaren bör i det senare fallet ges tillfälle att komplettera underlaget innan återkallelse sker.

14 kap. Återkallelse och omhändertagande

1 § Ett tillstånd att inneha skjutvapen eller att föra in skjutvapen till Sverige ska återkallas av Polismyndigheten om

a) tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen,

b) tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat Polismyndigheten tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs,

c) tillståndshavaren utan godtagbar anledning underlåtit att se till att underlag till stöd för fortsatt behov av ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott getts in i rätt tid,

d) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller

e) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Första stycket gäller också i fråga om tillstånd att förvara skjutvapen hos någon annan.

Paragrafen, som rör återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen, motsvarar till största delen 6 kap. 1 § nuvarande vapenlag. Punkten c är ny. Övervägandena finns i avsnitt 10.5 och 10.7.

Enligt *första stycket punkten c)* ska ett tillstånd att inneha skjutvapen återkallas om tillståndshavaren utan godtagbar anledning underlåtit att se till att underlag till stöd för fortsatt behov av ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott getts in i rätt tid. Det är endast tillståndet för det vapen som underlåtenheten avser som ska återkallas. Skyldigheten att se till att underlag ges in framgår av 13 kap. 1 §.

Godtagbar anledning att inte se till att föreskrivet underlag ges in till Polismyndigheten i rätt tid kan exempelvis vara sjukdom. Även vissa andra omständigheter som kan utgöra laga förfall enligt 32 kap. 8 § rättegångsbalken kan medföra att det finns godtagbar anledning att inte uppfylla skyldigheten att se till att föreskrivet underlag ges in. Godtagbar anledning kan beroende på omständigheterna i vissa fall också föreligga om tillståndsmyndigheten inte påmint tillståndshavaren om att tillståndstiden är på väg att löpa ut.

Att tillståndshavaren inte längre vill inneha aktuellt vapen utgör i allmänhet inte en godtagbar anledning för att underlåta att se till att föreskrivet underlag ges in. Återkallelse kan i sådana fall alltså ske med stöd av punkten c. Undantagsvis kan det dock finnas skäl för en annan bedömning, exempelvis om tillståndshavaren kan visa att det

funnits långt framskridna planer på att sälja vapnet till annan men att denne oförutsett avstått från att fullgöra transaktionen.

Godtagbar anledning att underlåta att se till att föreskrivet underlag ges in i rätt tid bör endast anses föreligga om tillståndshavaren fullgör skyldigheten att se till att underlaget ges in så snart som möjligt sedan hindret upphört.

Resterande delar av kommentaren framgår av vårt huvudförslag och återupprepas inte här.

19 kap. Straff och förverkande

11 § Ett skjutvapen som har varit föremål för brott som avses i 1–4 §§ ska förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som har varit föremål för brott som avses i 5 § första och andra stycket. I stället för att förklara egendomen förverkad kan dess värde förklaras förverkat. Om ett vapen förklaras förverkat får även ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som hör till vapnet förklaras förverkade.

Utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 kap. 5 § nuvarande vapenlag. Andra stycket i den nuvarande paragrafen tas bort. Någon ändring i sak är inte avsedd. Övervägandena finns i avsnitt 26.5.

I *första stycket* förtydligas att det med vapen i förverkandebestämmelsernas mening avses skjutvapen, dvs. både sådana föremål som enligt 1 kap. 3 § definieras som skjutvapen och sådana föremål som enligt 1 kap. 4 § jämställs med skjutvapen. Detta motsvarar gällande rätt. Liksom enligt nuvarande vapenlag är det möjligt att med stöd av bestämmelserna förverka sådana vapendelar som omfattas av vapenlagen (se 1 kap. 4 § g).

21 kap. Bemyndiganden

Tillsyn

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad det underlag som tillståndshavaren enligt 13 kap. 1 § ska se till ges in till Polismyndigheten ska omfatta.

Paragrafen är ny. Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska omfattas av det underlag som den som innehar ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott ska se till ges in till Polismyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 10.7.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

23. Bestämmelserna i 13 kap. 1 § om skyldighet att se till att underlag ges in till Polismyndigheten tillämpas endast i fråga om tillstånd som ges efter lagens ikraftträdande.

Av *punkten 23* framgår att skyldigheten för den som innehar ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott att vart femte år se till att underlag till stöd för att personen fortfarande har behov av vapnet ges in till Polismyndigheten endast gäller om tillståndet ges efter lagens ikraftträdande. Övervägandena finns i avsnitt 31.3.

Kommittédirektiv 2022:40

Genomförande av ändringarna i EU:s vapendirektiv och en översyn av vapenlagstiftningen

Beslut vid regeringssammanträde den 12 maj 2022

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag till de författningsändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv på miniminivå. Utredaren ska också se över vapenlagstiftningen och ta ställning till vilka ändringar som bör göras i regelverket utifrån de tillkännagivanden från riksdagen som finns på vapenområdet. Det huvudsakliga syftet med översynen är att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt.

Utredaren ska bland annat

- analysera behovet av och lämna förslag på författningsändringar som är nödvändiga för att genomföra ändringsdirektivet på miniminivå, och
- ta ställning till om regelverket behöver förenklas eller ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare och lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska biträdas av en parlamentariskt sammansatt referensgrupp.

Uppdraget att föreslå hur ändringsdirektivet ska genomföras ska redovisas senast den 11 november 2022. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 10 november 2023.

Uppdraget att föreslå hur ändringsdirektivet ska genomföras

Ändringsdirektivet och tillhörande rättsakter

Inom EU finns bestämmelser om kontroll av vapen i rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (vapendirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/51/EG om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (2008 års ändringsdirektiv). Båda direktiven är genomförda i svensk rätt. I maj 2017 antogs ytterligare ett direktiv, Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (ändringsdirektivet).

Ändringsdirektivet har till huvudsyfte att motverka att skjutvapen missbrukas för brottslig verksamhet. Genom ändringsdirektivet skärps vapendirektivets krav när det gäller bland annat märkning, reglering av vapenhandlar- och vapenmäklarverksamhet, registerföring, förbud för förvärv och innehav av vissa vapen och viss ammunition, omprövning av tillstånd, reglering av vapenmagasin och andra vapendelar samt utbyte av information mellan medlemsstaterna. Ändringsdirektivet skulle i de flesta delar ha varit genomfört senast den 14 september 2018. Direktivet har ännu inte genomförts i svensk rätt. Vapendirektivet och efterföljande ändringar har kodifierats genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

Till ändringsdirektivet finns ett genomförandedirektiv om fastställande av tekniska specifikationer för märkningen, kommissionens direktiv (EU) 2019/68 om fastställande av tekniska specifikationer för märkning av skjutvapen och deras väsentliga delar enligt rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (genomförandedirektivet). Direktivet skulle ha varit genomfört senast den 17 januari 2020. Som en konsekvens av att ändringsdirektivet inte har genomförts har inte heller detta direktiv genomförts.

Av ändringsdirektivet följer att medlemsstaterna ska utbyta information om vissa avslag på ansökningar om vapentillstånd. Kommissionen har antagit en förordning som närmare beskriver hur informationsutbytet ska gå till, kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1423 om fastställande i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av de närmare formerna för det systematiska utbytet av information på elektronisk väg om

avslag på ansökningar om tillstånd att förvärva eller inneha vissa skjutvapen. Förordningen skulle ha börjat tillämpas från och med den 31 januari 2022. Med anledning av att ändringsdirektivet inte är genomfört i svensk rätt har förordningen inte börjat tillämpas.

Vilka författningsändringar behövs för att genomföra direktiven?

Frågan om hur ändringsdirektivet ska genomföras i svensk rätt har utretts i promemorian Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv (Ds 2018:1). I oktober 2020 lade regeringen fram ett förslag till genomförande (prop. 2020/21:42), som röstades ned av riksdagen med hänvisning till att förslaget innebar en överimplementering av direktivet. Riksdagen har också tillkännagett för regeringen att ett genomförande inte ska gå längre än vad direktivet kräver (bet. 2019/20:JuU33 punkt 10, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21: JuU11 punkt 2, rskr. 2020/21:167).

Kommissionen fattade i februari 2022 beslut om att stämma Sverige i EU-domstolen på grund av för sent genomförande av ändringsdirektivet. Kommissionen har också avgett ett motiverat yttrande med anledning av att genomförandedirektivet inte har genomförts. För att regeringen ska kunna lägga fram ett nytt förslag på genomförande behöver frågan utredas på nytt. Det behöver också övervägas hur genomförandedirektivet ska genomföras.

Vapendirektivet är ett minimidirektiv vilket innebär att medlemsstaterna får anta bestämmelser som är strängare än de som finns i direktivet. En utgångspunkt för uppdraget ska dock vara att genomförandet av ändringsdirektivet ska ske på absolut miniminivå. Utredaren ska också beakta att direktivet ger utrymme för medlemsstaterna att fastställa märkningskrav för vapen och vapendelar av särskilt stor historiskt värde i nationell rätt.

Utredaren ska

- analysera behovet av och lämna förslag på författningsändringar som är nödvändiga för att genomföra ändringsdirektivet på miniminivå,
- ta ställning till om det behövs några författningsändringar för att förordningen om informationsutbyte ska kunna tillämpas, och
- överväga hur genomförandedirektivet ska genomföras i svensk rätt och lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att se över vapenlagstiftningen

En generell översyn av regelverket

Den nu gällande vapenlagen (1996:67) trädde i kraft år 1996. Sedan dess har ändringar gjorts i lagen vid ett flertal tillfällen. Lagen kompletteras av vapenförordningen (1996:70) samt av föreskrifter och allmänna råd som utfärdats av Polismyndigheten och Naturvårdsverket. Vad gäller tillverkning och utförsel av vissa skjutvapen och viss ammunition finns bestämmelser i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. För ammunition som räknas till explosiva varor finns även bestämmelser i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Vapenlagstiftningen måste vara utformad så att den i möjligaste mån motverkar förekomsten av illegala vapen i landet och förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Samtidigt får lagstiftningen inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar.

Riksdagen har beslutat flera tillkännagivanden om en generell översyn av vapenlagstiftningen i syfte att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för jakt och sportskytte (bet. 2018/19:JuU29 punkt 9, rskr. 2018/19:298, bet. 2019/20:JuU33 punkt 8, rskr. 2019/20:304, bet. 2020/21: JuU5 punkt 2 rskr. 2020/21:31 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 7, rskr. 2020/21:398). På vapenområdet finns också flera andra tillkännagivanden som kan hanteras inom ramen för en större översyn av lagstiftningen (se t.ex. bet. 2021/22:JuU28, rskr. 2021/22:275). Det finns därmed ett behov av att se över vapenlagstiftningen och överväga vilka ändringar som bör göras i regelverket utifrån de tillkännagivanden från riksdagen som finns på vapenområdet.

En utgångspunkt för uppdraget ska vara att skapa ett regelverk för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samtidigt som förekomsten av illegala vapen motverkas på ett effektivt sätt. Det kan bland annat övervägas om processen vid vapenbyte kan förenklas och om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas (bet. 2019/20:JuU33 punkt 13 och 14, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/ 21:JuU30 punkt 8 och 9 rskr. 2020/21:398). I enlighet med riksdagens tillkännagivanden ska det också övervägas om en tydligare åtskillnad bör göras mellan bestämmelser som rör jakt- och sportskyttars vapenhantering och de

straffrättsliga bestämmelserna som syftar till att komma till rätta med illegal vapenhantering.

En annan utgångspunkt för uppdraget ska vara att – så långt det bedöms ändamålsenligt – upprätthålla nuvarande skyddsnivå i lagstiftningen. I översynen ska relevanta tillkännagivanden från riksdagen beaktas.

Utredaren ska

- lämna förslag på ändringar som bedöms nödvändiga för att göra vapenlagstiftningen mer överskådlig och lättillgänglig,
- ta ställning till om reglerna för tillståndsgivning och innehav av vapen och vapendelar behöver ändras för att inte vara onödigt betungande för legala vapeninnehavare,
- ta ställning till om en tydligare åtskillnad bör göras mellan bestämmelser som rör legala vapeninnehavares vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelserna, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Nedan följer en närmare redogörelse för frågor som utredaren särskilt ska uppmärksamma inom ramen för sin översyn.

Handläggningstiderna i ärenden om vapentillstånd

Handläggningstiderna i ärenden om vapentillstånd påverkar både jägare och sportskyttar negativt. Långa handläggningstider berör inte bara den som vill söka vapentillstånd för ett nytt vapen utan även den som behöver förnya sitt tillstånd var femte år (s.k. femårslicens).

För att kunna korta handläggningstiderna i vapentillståndsärenden finns det skäl att undersöka om ärendena kan effektiviseras i något avseende. Det kan exempelvis övervägas om flera femårslicenser bör kunna omprövas gemensamt i stället för att separata ansökningar om förnyelse ska ges in i anslutning till att respektive femårsperiod löper ut.

Riksdagen har tillkännagett att regeringen ska verka för att handläggningstiderna i vapenlicensärenden minskar och att det därvid ska övervägas om servicegarantier och ett krav på skyndsam handläggning eller en skarp tidsgräns bör införas (bet. 2019/20:JuU33 punkt 6, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 6, rskr. 2020/21:398).

Utredaren ska därför

- undersöka om handläggningen i ansökningsärenden – både vad gäller nya vapentillstånd och femårslicenser – kan effektiviseras, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Förtydligande av kraven för vapentillstånd

För att få tillstånd att inneha ett skjutvapen för skjutning krävs bland annat att vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse (2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen). Vid jakt får endast sådana vapen som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver användas. Polismyndigheten ska göra en självständig bedömning av om ett visst vapen är lämpat för jakt utifrån de krav som uppställs i såväl Naturvårdsverkets föreskrifter som i vapenlagen.

Kritik har riktats mot att Polismyndigheten har för stort tolkningsutrymme när det gäller att avgöra om ett visst vapen är lämpat för sitt ändamål. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att reglerna behöver förtydligas för att minska risken för att lika fall behandlas olika och för att jägare felaktigt nekas tillstånd att inneha vapen. Enligt tillkännagivandet bör det särskilt tydliggöras att Polismyndighetens licensprövning endast ska omfatta licenspliktiga vapendelar (bet. 2020/21:JuU30 punkt 10, rskr. 2020/21:398).

Utredaren ska därför

- se över de krav som gäller för att enskilda ska meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, och
- föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Ska vapengarderoben utökas med fler vapen?

Den s.k. vapengarderoben utgör en presumtion för hur många vapen en person kan anses ha behov av. Garderoben är avsedd att återspegla ett normalbehov inom vilken en schablonmässig prövning av sökandens behov kan göras. Vapengarderoben för jakt omfattar fyra vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex vapen får beviljas endast om

sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen (2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen).

Vad gäller målskjutningsvapen finns inte någon presumtion motsvarande vad som gäller för jaktvapen. En behovsprövning ska i stället göras vid varje ansökan om tillstånd. För tillstånd till fler än tio enhandsvapen eller åtta andra vapen för målskjutning krävs att sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen (2 kap. 4 a § vapenförordningen).

Svenska Jägareförbundet har i en skrivelse till regeringen (Ju2016/02691) framfört att vapengarderoben för jakt bör utökas till att omfatta fler vapen. Enligt förbundet har jägarnas normalbehov ökat i takt med att viltstammarna har förändrats vilket ställer krav på annan och specialiserad beväpning. Av samma skäl har riksdagen riktat ett tillkännagivande till regeringen om att se över antalet vapen som ingår i garderoben (bet. 2018/19:JuU29 punkt 20, rskr. 2018/19:298 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 13, rskr. 2020/21:398). Riksdagen har också tillkännagett att det bör utredas om ett större antal vapen ska tillåtas för jakt och sportskytte (bet. 2018/19:JuU29 punkt 9, rskr. 2018/19:298).

Utredaren ska därför

- ta ställning till om – och i så fall i vilken utsträckning – det finns behov av att utöka vapengarderoben för jakt med fler vapen eller vapendelar,
- ta ställning till om – och i så fall i vilken utsträckning – det finns behov av att ändra gränsen för när ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen ska påvisas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Kravet på yrkesmässighet för att driva handel med skjutvapen

För att få tillstånd att driva handel med skjutvapen krävs bland annat att handeln bedrivs yrkesmässigt (2 kap. 10 § första stycket vapenlagen). I kravet på yrkesmässighet ligger att verksamheten måste ha en viss omfattning. I förarbetena anges några tiotal transaktioner om året som en lämplig riktlinje för att kravet ska anses tillgodosett (prop. 1990/91:130 s. 39). I dåvarande Rikspolisstyrelsens allmänna råd anges minst 20 transaktioner per år som ett nedre riktmärke.

Oro har framförts över att kravet på yrkesmässighet riskerar att leda till att seriösa vapenhandlare tvingas att stänga ner sin verksamhet för att de inte kommer upp i tillräckligt antal transaktioner. Riksdagen har tillkännagett att det bör göras en översyn av vad kravet på yrkesmässighet ska innebära i syfte att fler vapenhandlare ska kunna fortsätta bedriva sin verksamhet (bet. 2020/21:JuU30 punkt 17, rskr. 2020/21:398).

Utredaren ska därför

- undersöka om det finns anledning att ändra de krav som gäller för att en verksamhet ska anses bedrivas yrkesmässig, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott och brott mot tillståndsplikten för explosiva varor

I vapenlagen respektive lagen om brandfarliga och explosiva varor anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt, s.k. kvalifikationsgrunder. År 2020 infördes en ny kvalifikationsgrund som innebär att det särskilt ska beaktas om vapen eller explosiva varor innehafts eller hanterats i en sådan miljö att de typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning. Det har därefter påtalats att det är oklart om den nya kvalifikationsgrunden omfattar situationen att vapen påträffas med avslipade serienummer (bet. 2017/18:JuU8, punkt 3, rskr. 2017/18:65 och bet. 2020/21:KU21, rskr. 2020/21:371).

Utredaren ska därför

- analysera om det krävs några ändringar i vapenlagen och lagen om brandfarliga och explosiva varor för att omständigheten att vapen och explosiva varor påträffas med avslipade serienummer särskilt ska kunna beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för det allmänna och konsekvenserna i övrigt av förslagen. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska

utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Utredaren ska bedöma vilka konsekvenser förslagen får för företag samt för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Utredaren ska även redovisa förslagens konsekvenser för den personliga integriteten.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska biträdas av en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. I den del av uppdraget som rör handläggningstiderna i vapentillståndsärenden ska utredaren samverka med Polismyndigheten.

Under genomförandet av uppdraget ska utredaren inhämta synpunkter och upplysningar från Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Naturvårdsverket, Inspektionen för strategiska produkter och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt andra myndigheter som kan vara berörda av aktuella frågor. Möten ska i den utsträckning som utredaren bedömer lämpligt hållas med följande organisationer: Jägarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Skidskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska Vapensamlarföreningen och Sveriges Vapenhandlareförening.

Om det bedöms ändamålsenligt och ryms inom tiden för uppdraget, får utredaren ta upp och lämna förslag i andra frågor som aktualiseras med anledning av uppdraget.

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, utredningsväsendet och EU.

Uppdraget att föreslå hur ändringsdirektivet och genomförandedirektivet ska genomföras ska redovisas senast den 11 november 2022. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 10 november 2023.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv 2023:50

Tilläggsdirektiv till 2022 års vapenutredning (Ju 2022:04)

Beslut vid regeringssammanträde den 30 mars 2023

Utvidgning av och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 12 maj 2022 kommittédirektiv om genomförande av ändringarna i EU:s vapendirektiv och en översyn av vapenlagstiftningen (dir. 2022:40). Enligt direktiven ska en särskild utredare bland annat se över vapenlagstiftningen och ta ställning till vilka ändringar som bör göras i regelverket utifrån de tillkännagivanden från riksdagen som finns på vapenområdet. Det huvudsakliga syftet med översynen är att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt. Uppdraget ska redovisas senast den 10 november 2023.

Uppdraget utvidgas. Utredaren ska nu även bland annat

- föreslå en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen,
- föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas,
- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas eller ersättas med särskilda skäl,
- överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas,

- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott bör avskaffas,
- ta ställning till om det förenklade förfarande för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv bör genomföras,
- föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överlåter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid,
- ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samlingsändamål bör förtydligas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredarens förslag ska vara förenliga med EU:s kodifierade vapendirektiv.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska redovisas senast den 10 maj 2024. Regeringen har för avsikt att återkomma till frågan om att tillsätta en utredning av formerna för en ny jakt- och viltvårdsmyndighet.

Ett uppdelat regelverk

Utredaren har sedan tidigare i uppdrag att ta ställning till om en tydligare åtskillnad bör göras mellan bestämmelser som rör jakt- och sportskyttars vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelser som syftar till att komma till rätta med illegal vapenhantering. Det är angeläget att en sådan tydligare uppdelning kommer till stånd.

Utredaren ska därför, oavsett bedömning i sak, lämna förslag om en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen.

En utökad vapengarderob för jakt

Utredaren har sedan tidigare i uppdrag att ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, det finns behov av att utöka vapengarderoben för jakt med fler vapen eller vapendelar samt ändra gränsen för

när ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen ska påvisas. Det är angeläget att det lämnas förslag om en utökad vapengarderob för jakt.

Utredaren ska därför, oavsett bedömning i sak, föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas.

Synnerliga skäl

I de ursprungliga direktiven anges att det bland annat kan övervägas om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas. Det är angeläget att sådana överväganden görs. Utredaren bör i det sammanhanget också överväga om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl.

Utredaren ska därför

- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas,
- ta ställning till om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Processen vid vapenbyte

I de ursprungliga direktiven anges att det bland annat kan övervägas om processen vid vapenbyte kan förenklas. Det är angeläget att sådana överväganden görs.

Utredaren ska därför

- överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Systemet med tidsbegränsade tillstånd

För den som får tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott gäller enligt 2 kap. 6 a § vapenlagen (1996:67) att tillståndet är tidsbegränsat till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot, s.k. femårslicens.

Merparten av de tidsbegränsade tillstånden innehas av personer som ägnar sig åt sportskytte. Flera skytteförbund har framfört att kravet innebär en betydande olägenhet för landets sportskyttar och att systemet bör avskaffas eftersom det inte heller har några påvisbara effekter (Ju2022/00454 och Ju2022/00290).

Den svenska vapenlagstiftningen håller en hög skyddsnivå med omfattande krav på den som vill inneha vapen. Exempelvis samkörs vapeninnehavarregistret med misstanke- och belastningsregistret. Det finns därför anledning att utreda om nyttan med de tidsbegränsade tillstånden överväger den olägenhet som kravet på förnyelse innebär för landets sportskyttar.

Utredaren ska

- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd bör avskaffas, och
- oavsett bedömning i sak, lämna de författningsförslag som krävs för att avskaffa systemet med de tidsbegränsade tillstånden.

Kravet på införseltillstånd

I Sverige gäller ett krav på införseltillstånd för att ett vapen tillfälligt ska få föras in i landet. Sverige har alltså inte genomfört det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av den 24 mars 2021 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (EU:s kodifierade vapendirektiv). Enligt det förenklade förfarandet får bland annat jägare och sportskyttar under vissa förutsättningar inneha skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater förutsatt att de har ett europeiskt skjutvapenpass och kan styrka skälet för sin resa. För att tillfälligt få föra in skjutvapen till Sverige gäller i stället i huvudsak samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapnet här.

Flera jägareförbund har framfört att kravet på införseltillstånd strider mot EU-rätten och innebär en orättfärdig, kostsam och tidskrävande börda för jägare och sportskyttar som vill ta med sina vapen till Sverige (Ju 2019/03424).

Argumentet för att behålla det nationella kravet på införseltillstånd även i förhållande till övriga medlemsstater har varit att det finns medlemsstater som inte uppnår samma höga skyddsnivå i sin lagstiftning vad gäller exempelvis kontroll och tillståndskrav för innehav av skjut-

vapen som i Sverige (se propositionen En ny vapenlag, prop. 1995/96:52 s. 43). Sedan den bedömningen gjordes har emellertid de EU-gemensamma reglerna om vapen skärpts vid flera tillfällen. Med hänsyn till detta och till den olägenhet som kravet innebär för jägare och sportskyttar finns det anledning att utreda om det fortfarande finns skäl för ett nationellt krav på införseltillstånd vid tillfällig införsel av vapen från en annan medlemsstat eller om det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv nu bör införas.

Utredaren ska

- analysera konsekvenserna av att införa det förenklade förfarandet för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv,
- ta ställning till om det förenklade förfarandet nu bör införas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Tillstånd att inneha ljuddämpare vid vapenbyte

Från och med den 1 juli 2022 gäller att ljuddämpare inte längre ska jämställas med skjutvapen (se propositionen Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare, prop. 2021/22:46). Ändringarna innebär bland annat att den som har rätt att inneha ett visst vapen för skjutning inte behöver ha ett särskilt tillstånd för att inneha ljuddämpare som passar till vapnet (2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen). I övriga fall krävs tillstånd.

Såsom reglerna har kommit att utformas väcks frågan vad som ska gälla om en vapenägare vill behålla en ljuddämpare när han eller hon överlåter sitt vapen, t.ex. för att senare köpa ett nytt vapen till vilket ljuddämparen passar eller för att en tilltänkt köpare endast vill köpa vapnet men inte ljuddämparen. I propositionen Genomförande av ändringarna i vapendirektivet (prop. 2022/23:102) föreslås att den som innehar vapenmagasin utan särskilt tillstånd och som överlåter det vapen som vapenmagasinen passar till ska få fortsätta att inneha vapenmagasinen under tre månader från dagen då vapnet lämnas ut till förvärvaren.

Det finns mot denna bakgrund skäl att se över bestämmelserna om tillstånd att inneha ljuddämpare i syfte att en vapenägare ska ha rätt

att under en viss tid behålla en ljuddämpare när han eller hon överlåter det vapen som ljuddämparen passar till.

Utredaren ska

- föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överlåter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Regelverket för vapensamlare

Enligt 2 kap. 4 § vapenlagen får tillstånd att inneha ett skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde meddelas även för andra ändamål än skjutning. Därutöver har Polismyndigheten utfärdat relativt detaljerade allmänna råd om vad som bör gälla för att vapen ska få innehas för samlingsändamål (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-13).

De nuvarande författningsbestämmelserna om vapensamlingar är få och ger ingen närmare vägledning om vad som krävs för att ett vapen ska få innehas för samlingsändamål. Regelverket bör därför ses över samt vid behov utvecklas och förtydligas.

Utredaren ska

- ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samlingsändamål bör förtydligas, och
- föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden förlängs. Enligt de ursprungliga direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 10 november 2023. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 10 maj 2024.

(Justitiedepartementet)

Statens offentliga utredningar 2024

Kronologisk förteckning

1. Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. Ju.
2. Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. S.
3. Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. Ku.
4. Inskränkningarna i upphovsrätten. Ju.
5. Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. Ju.
6. Steg mot stärkt kapacitet. Fi.
7. Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. Ju.
8. Livsmedelsberedskap för en ny tid. LI.
9. Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. U.
10. Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. Ju.
11. Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. KN.
12. Mål och mening med integration. A.
13. En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. Ju.
14. Arbetslivskriminalitet – myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. A.
15. Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. Ju.
16. Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. U.
17. Skolor mot brott. U.
18. Nya regler om cybersäkerhet. Fö.
19. En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. KN.
20. Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. Fi.
21. Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. A.
22. En ny organisation för förvaltning av EU-medel. Fi.
23. En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. S.
24. Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. Fi.
25. En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. S.
26. En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. S.
27. Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. Ju.
28. Offentlighetsprincipen eller insynslag. Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet. U.
29. Goda möjligheter till ökat välstånd. Fi.
30. En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. S.
31. En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. Ju.

Statens offentliga utredningar 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Mål och mening med integration. [12]

Arbetslivskriminalitet – myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. [14]

Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. [21]

Finansdepartementet

Steg mot stärkt kapacitet. [6]

Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. [20]

En ny organisation för förvaltning av EU-medel [22]

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. [24]

Goda möjligheter till ökat välstånd. [29]

Försvarsdepartementet

Nya regler om cybersäkerhet. [18]

Justitiedepartementet

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. [1]

Inskränkningarna i upphovsrätten. [4]

Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. [5]

Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. [7]

Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. [10]

En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. [13]

Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. [15]

Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. [27]

En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. [31]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. [11]

En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. [19]

Kulturdepartementet

Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. [3]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Livsmedelsberedskap för en ny tid. [8]

Socialdepartementet

Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. [2]

En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. [23]

En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. [25]

En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. [26]

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. [30]

Utbildningsdepartementet

Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. [9]

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. [16]

Skolor mot brott. [17]

Offentlighetsprincipen eller insynslag. Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet. [28]